

UCHWAŁA NR IV/24/24
RADY GMINY MIĘDZYRZEC PODLASKI
z dnia 26 czerwca 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 r.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.), w związku z art. 14 ust. 1 i art. 19 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278) **Rada Gminy Międzyrzec Podlaski uchwala, co następuje:**

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 r., stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtów Gminy Międzyrzec Podlaski.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Andrzej Pietruk

Gminny Program Rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 roku

Spis treści

1.	Wprowadzenie.....	3
1.1	Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu.....	6
1.2	Podstawa prawna i struktura Gminnego Programu Rewitalizacji	8
1.3	Logika prac nad GPR	9
1.4	Ocena dotychczasowego procesu rewitalizacji	10
2.	Charakterystyka Gminy Międzyrzec Podlaski	36
3.	Metodologia delimitacji obszar zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	38
4.	Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	66
4.1	Sfera społeczna	67
4.1.1	Zmiana liczby mieszkańców i ruchy naturalne.....	67
4.1.2	Struktura wieku mieszkańców	75
4.1.3	Bezrobocie	80
4.1.4	Ubóstwo, wykluczenie społeczne i uzależnienia	95
4.1.5	Stan zdrowia mieszkańców i niepełnosprawność.....	108
4.1.7	Poziom edukacji	116
4.1.8	Poziom uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim.....	125
4.1.9	Stan bezpieczeństwa publicznego	130
4.2	Sfera gospodarcza.....	139
4.3	Sfera środowiskowa	151
4.4	Sfera techniczna	166
4.5	Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	184
4.6	Opis wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych	192
4.7	Analiza lokalnych potencjałów	194
5.	Część planistyczna	197
5.1	Wizja i cele rewitalizacji.....	198
5.1.1	Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	198
5.1.2	Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań	200
5.2	Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	221
5.2.1	Lista planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	226
5.2.2	Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	296
5.3	Szacunkowe ramy finansowe GPR.....	311
5.3.1	Indykatywne ramy finansowe GPR	311
5.3.2	Potencjalne źródła finansowania GPR	318
5.4	Komplementarność i mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych	325
5.4.1	Komplementarność przestrzenna	325
5.4.2	Komplementarność problemowa	327
5.4.3	Komplementarność proceduralno- instytucjonalna	330

5.4.4	Komplementarność w zakresie ustawy z 19 lipca 2019 roku o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	331
5.4.5	Komplementarność międzyokresowa	332
5.4.6	Komplementarność źródeł finansowania	334
5.4.7	Kompleksowość	335
5.4.8	Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji	338
5.4.9	Mechanizmy integrowania	338
6.	Część zarządcza	341
6.1	Opis struktury zarządzania GPR	342
6.2	System monitoringu i ewaluacji	347
6.2.1	Ocena aktualności i stopnia realizacji GRP	349
6.2.2	Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych	359
6.2.3	System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu	360
6.2.4	Harmonogram realizacji GPR	360
6.2.5	Koszty zarządzania	361
7.	Powiązanie GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	362
7.1	Spójność dokumentu w skali makro	362
7.2	Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy	370
8.	Opis procesu partycypacji społecznej w ramach tworzenia i wdrażania GPR	374
8.1	Partycypacja społeczna na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	375
8.2	Partycypacja społeczna na etapie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji	378
8.3	Partycypacja społeczna na etapie wdrażania GPR	384
8.4	Partycypacja społeczna na etapie oceny GPR	387
9.	Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz dokumentów	388
9.1	Specjalna Strefa Rewitalizacji	388
9.2	Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego	388
9.2.1	Niezbędne zmian w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego	388
9.2.2	Niezbędne zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	390
9.3	Określenie niezbędnych zmian w uchwałach o których mowa w art. 21 ust 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 172,975,1561,2456)	391
10.	Podsumowanie	391
10.1	Opiniowanie GPR przez właściwe organ	391
10.2	Ocena oddziaływania na środowisko	395
10.3	Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	396
	Załącznik nr 1 Mapa zawierająca podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	397

1. Wprowadzenie

Celem rewitalizacji jest pełne przywrócenie do życia konkretnego obszaru, ale przede wszystkim dążenie do poprawy jakości życia jego mieszkańców oraz pomoc w zakresie odzyskania przez słabsze grupy społeczne zdolności do reintegracji na rynku pracy i uczestnictwa w sferze usług publicznych i konsumpcji. Prowadzona w sposób przemyślany i zsynchronizowany rewitalizacja to najtrafniejsza odpowiedź na wieloaspektowy kryzys związany z problemami społecznymi, gospodarczymi, środowiskowymi czy też przestrzennymi, których natężenie i kumulacja na danym obszarze są najwyższe w skali gminy. Zintegrowanie wielu działań na konkretnym, wyodrębnionym na podstawie obiektywnych kryteriów terytorium, umożliwia bardziej efektywną interwencję w różnych sferach funkcjonowania danej jednostki samorządu terytorialnego.

Pierwszym dokumentem odnoszącym się do kwestii niezbędności prowadzenia procesu rewitalizacji na terenie gminy Międzyrzec Podlaski był przyjęty na podstawie Uchwały Nr XXXI/227/17 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 29 czerwca 2017 r. w sprawie przyjęcia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023”. Program rewitalizacji został zaktualizowany na podstawie Uchwały nr XXXIV/248/17 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 25 października 2017 r. w sprawie przyjęcia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2021. Dokumenty zostały opracowane na podstawie „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020 zatwierdzonych w dniu 3 lipca 2015 r. przez Ministra Infrastruktury”. Program rewitalizacji stanowił podstawę do podjęcia kompleksowych działań rewitalizacyjnych na zdegradowanym obszarze gminy Międzyrzec Podlaski wymagających szczególnego wsparcia. Ponadto umożliwił efektywne pozyskiwanie dofinansowania do projektów ze środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014–2020. Przedmiotowy dokument nie stanowi Gminnego Programu Rewitalizacji w rozumieniu ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2021 poz. 485), zawiera jednak informacje w zakresie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz wykaz działań i przedsięwzięć kwalifikujących się do objęcia wsparciem rewitalizacji w ramach RPO WL na lata 2014-2020.

Zgodnie z art. 52 ww. ustawy o rewitalizacji włącznie do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. Ustawa uznaje przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy za zadanie własne gminy. Jednakże jest ona zadaniem fakultatywnym, co oznacza, że nie każda gmina ma obowiązek jego wykonywania, lecz decyzja o jego podjęciu zależy od występowania na obszarze gminy specyficznych problemów zdefiniowanych w ustawie.

Mając na uwadze fakt zbliżającego się zakończenia obowiązywania ww. dokumentu oraz przeprowadzoną analizę stopnia wdrożenia założeń „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 roku” podjęto decyzję o kontynuacji działań rewitalizacyjnych na terenie gminy. W tym celu w okresie: maj 2022 r.– luty 2023 r. przeprowadzono diagnozę obszaru gminy i delimitację obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W okresie tym zbierano niezbędne informacje i dane oraz podano je wnikliwej analizie. Delimitacja przeprowadzono została na podstawie szczegółowych badań mających wpływ na rozwój poszczególnych części gminy oraz wyników badań prowadzonych wśród mieszkańców. Dla skutecznego przeprowadzenia procesu wykorzystano podział gminy na wyodrębnione jednostki analityczne. Następnie dokonano analizy porównawczej w obrębie wyłonionych jednostek, co umożliwiło wskazanie obszaru znajdującego się w szczególnie trudnej sytuacji ze względu na odnotowywane negatywne zjawiska społeczne, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Przyjęte założenia metodologiczne pozwoliły na delimitację obszaru kryzysowego. Jego powierzchnia i kształt wynikają z jednej strony z przeprowadzonej diagnozy, z drugiej są efektem ograniczeń określonych w ustawie o rewitalizacji, precyzujących maksymalną liczbę ludności (30%) i powierzchni gminy (20%), którymi może zostać objęty obszar rewitalizacji. W dniach: 08 lutego – 10 marca 2023 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie granic, sposobu wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Międzyrzec Podlaski.

Ostateczny kształt obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został wyznaczony *Uchwałą Nr LIV/408/23 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 29 marca 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski*. Zgodnie z wymogami ustawowymi kolejnym krokiem było podjęcie stosownej uchwały ws. przystąpienia do opracowania GPR. Prace nad opracowaniem niniejszego dokumentu zostały podjęte na podstawie *Uchwały Nr LVI/419/23 z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 r.*

Niniejszy dokument prezentuje *Gminny Program Rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 r.* zwany dalej GPR. Dokument został sporządzony na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 poz. 485). Dokument stanowi wieloletni program działań gminy w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, zmierzający do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do jego zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji. GPR jest dokumentem, zawierającym kompleksową identyfikację i określenia skali problemów społecznych i rozwojowych gminy Międzyrzec Podlaski, ich analizę i diagnozę oraz rozwiązania opracowane by problemy te zniwelować lub rozwiązać. Procesy i działania opisane w nim będą służyć przeciwdziałaniu fragmentaryzacji przestrzeni gminy,

wyprowadzać wyznaczone obszary z sytuacji kryzysowej, prowadzić do spadku intensywności zjawisk o charakterze dysfunkcyjnym, jak również ograniczania obszarów kryzysowych na terenie gminy. GPR wskazuje ponadto najbardziej efektywne narzędzia mające na celu przywrócenie spójności społecznej i zrównoważenie procesów rozwojowych.

Program został przygotowany z wykorzystaniem metod partycypacji społecznej. W trakcie jego opracowywania zapewniono szeroki udział partnerów społecznych, gospodarczych oraz podmiotów pozarządowych. W pracy nad GPR zaangażowani byli przedstawiciele wszystkich grup interesariuszy:

- ✓ mieszkańcy gminy, w tym obszaru rewitalizacji;
- ✓ podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- ✓ podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- ✓ jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- ✓ organy władzy publicznej.

Szczególną uwagę poświęcono zapewnieniu kompleksowego i zintegrowanego podejścia do realizacji projektów, przy optymalizacji i koncentracji zasobów finansowych, materialnych i organizacyjnych, a także komplementarności tych projektów, służących wzmocnieniu ich efektów.

Bardzo ważnym elementem GPR jest jego komplementarność międzyokresowa rozumiana jako kontynuowanie działań (projektów) z wykorzystaniem źródeł finansowania z różnych programów operacyjnych na te same cele. Takie podejście prowadzi do zachowania ciągłości procesów rewitalizacyjnych mających już swoją historię, a także umożliwia wykorzystanie dotychczasowego dorobku rewitalizacyjnego.

W trakcie opracowywania GPR stosowano następujące zasady, których podstawowym zadaniem było zapewnienie skuteczności realizacji programu:

- ✓ kompleksowość przeprowadzanych działań rewitalizacyjnych,
- ✓ zapewnienie udziału społeczeństwa w pracach na etapie powstawania GPR i tworzenia projektów,
- ✓ przejrzystość i rzetelność przy tworzeniu procedur kwalifikacji wniosków i wyboru projektów dotyczących rewitalizacji,
- ✓ ocena spójności i racjonalności planowanych działań rewitalizacyjnych wpisanych do GPR w odniesieniu do innych strategii, programów oraz planów obowiązujących i dotyczących rozwoju gminy,
- ✓ ocena efektywności działań rewitalizacyjnych realizowanych na zdegradowanym obszarze w zakresie zapewnienia trwałych efektów rozwojowych tego obszaru.

1.1 Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu

Niżej zaprezentowana terminologia związana z rewitalizacją, pochodzi z ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2021 poz. 485 z późn. zm.).

- ❖ **Rewitalizacja** – stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.
- ❖ **Stan kryzysowy** – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej jednej z następujących sfer:
 - gospodarczej – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
 - środowiskowej – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
 - przestrzenno-funkcjonalnej – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
 - technicznej – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
- ❖ **Obszar zdegradowany** – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.

- ❖ **Obszar rewitalizacji** - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym portowe i wydobywcze, tereny powojenne albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.
- ❖ **Interesariusze rewitalizacji** - są nimi w szczególności:
 - mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające ruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
 - mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
 - podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
 - podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
 - jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
 - organy władzy publicznej;
 - podmioty, inne niż organy władzy publicznej, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.
- ❖ **Partycypacja społeczna** - przygotowanie, prowadzenie i ocena procesu rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji, polegające w szczególności na:
 - poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
 - prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
 - inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;

- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

1.2 Podstawa prawna i struktura Gminnego Programu Rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2021 poz. 485), zwana dalej „ustawą” w art. 15 ust. 1 wskazuje wymagany zakres zawartości Gminnego Programu Rewitalizacji. Program taki zawiera w szczególności:

- 1) szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2, obejmującą analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru;
- 2) opis powiązań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych;
- 3) opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;
- 4) cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1;
- 5) opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym:
 - a. listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania,
 - b. charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań, o których mowa w pkt 4;
- 6) mechanizmy integrowania działań, o których mowa w pkt 4, oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych;

- 7) szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych;
- 8) opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu;
- 9) system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji;
- 10) określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611 oraz z 2021 r. poz. 11);
- 11) określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3;
- 12) wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, o której mowa w art. 25, wraz ze wskazaniem okresu jej obowiązywania;
- 13) wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, w tym:
 - a. wskazanie zakresu niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
 - b. wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany,
 - c. w przypadku wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – wskazanie granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie ustaleń tego planu;
- 14) załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali co najmniej 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne.

Niniejszy Gminny Program Rewitalizacji zachowuje w pełni strukturę wskazaną w Ustawie, jako zalecaną.

1.3 Logika prac nad GPR

Proces wdrożenia poprzedniego dokumentu dot. rewitalizacji, tj. *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023* przyniósł pozytywne efekty w postaci znaczącej liczby zrealizowanych przedsięwzięć i osiągniętych rezultatów. Na podkreślenie zasługuje

fakt, iż w granicach gminy istnieją jeszcze spore obszary wymagające rewitalizacji, niezbędne jest skuteczne prowadzenie działań rewitalizacyjnych. Kończący się okres obowiązywania dotychczasowego dokumentu stanowiącego podstawę prowadzenia procesu rewitalizacji na terenie gminy Międzyrzec Podlaski stanowił kolejną przesłankę decydującą o konieczności podjęcia prac weryfikujących poziom wdrożenia pierwotnych założeń oraz dokonania aktualizacji podstawy prowadzonych działań.

Wobec powyższego pierwszym krokiem prowadzącym do rozpoczęcia procesu opracowywania zaktualizowanego dokumentu, na podstawie którego prowadzony będzie proces rewitalizacji, było podjęcie decyzji o aktualizacji granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na mocy *Uchwały Nr LIV/408/23 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 29 marca 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski*. Delimitacja nowych granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji została przeprowadzona na podstawie szczegółowej diagnozy obszaru całej gminy w oparciu o weryfikowalne oraz obiektywne wskaźniki, które pozwoliły na uwzględnienie uwarunkowań gminy przy jednoczesnym ujawnieniu negatywnych zjawisk oraz deficytów występujących na jego terenie.

Decyzja o przystąpieniu do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski została sformalizowana na podstawie *Uchwały Nr LVI/419/23 z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 r.*

Przedmiotowy Gminny Program Rewitalizacji określa ramy procesu rewitalizacji na nowo zdefiniowanym obszarze rewitalizacji, łącząc elementy różnych polityk jednostki samorządu terytorialnego, a także doświadczenia z realizowanego dotychczas *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023*. Przyjęto zasadę, że istotą procesu rewitalizacji są zarówno działania inwestycyjne, jak i działania społeczne czy działania o charakterze organizacyjnym, których celem jest osiągnięcie jak najlepszych wzajemnie skorelowanych efektów. Złożono również, że kontynuacji działań i zamierzeń LPR o ile będzie ona prowadzić do efektywności interwencji w obszarach istotnych z punktu widzenia realizacji wyznaczonych w nim celów procesu rewitalizacji.

1.4 Ocena dotychczasowego procesu rewitalizacji

Gmina Międzyrzec Podlaski posiada doświadczenie w realizacji procesu rewitalizacji. Do końca 2023 r. będzie trwała realizacja założeń *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023*, który w roku 2016 zidentyfikował kluczowe problemy społeczne i infrastrukturalne gminy i wskazał sposoby ich rozwiązania w ramach zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W ramach LPR wyznaczono podobszary, gdzie występowała kumulacja negatywnych zjawisk w sferze społecznej współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w sferze gospodarczej, środowiskowej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej. W ten sposób wyznaczono obszar zdegradowany składający się z następujących jednostek: Sołectwo Halasy, Sołectwo Koszeliki, Sołectwo Puchacze, Sołectwo Rogoźnica, Sołectwo Rzeczyca, Sołectwo Sawki, Sołectwo Strzakły, Sołectwo Tłuściec, Sołectwo Wysokie, Sołectwo Żabce.

Ze względu na ograniczenia wynikające z wytycznych związane z maksymalną liczbą ludności zamieszkującą obszar rewitalizacji (maksymalnie 30% ludności gminy) oraz wielkością tegoż obszaru (maksymalnie 20% powierzchni gminy) nie ma możliwości uznania całego obszaru zdegradowanego za obszary rewitalizacji. W celu prawidłowego określenia obszaru rewitalizacji posłużono się dodatkowymi kryteriami. Wzięto pod uwagę liczbę mieszkańców poszczególnych podobszarów zdegradowanych. Przeanalizowano również infrastrukturę (zdegradowane obiekty lub obszary), których przebudowa lub adaptacja, ukierunkowana na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych przyczynią się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów. Uwzględniono także obiekty, które same w sobie nie muszą być zdegradowane ale w oparciu o ich infrastrukturę można prowadzić szereg działań i projektów służących celowi rewitalizacji. Niezwykle istotną kwestią były również potrzeby i oczekiwania lokalnej społeczności wyrażone podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Synteza wyżej wymienionych zagadnień doprowadziła do wyodrębnienia na obszarze gminy Międzyrzec Podlaski obszaru rewitalizacji, który został podzielony na 5 podobszarów:

1. Sołectwo Halasy,
2. Sołectwo Rogoźnica,
3. Sołectwo Rzeczyca,
4. Sołectwo Strzakły,
5. Sołectwo Żabce.

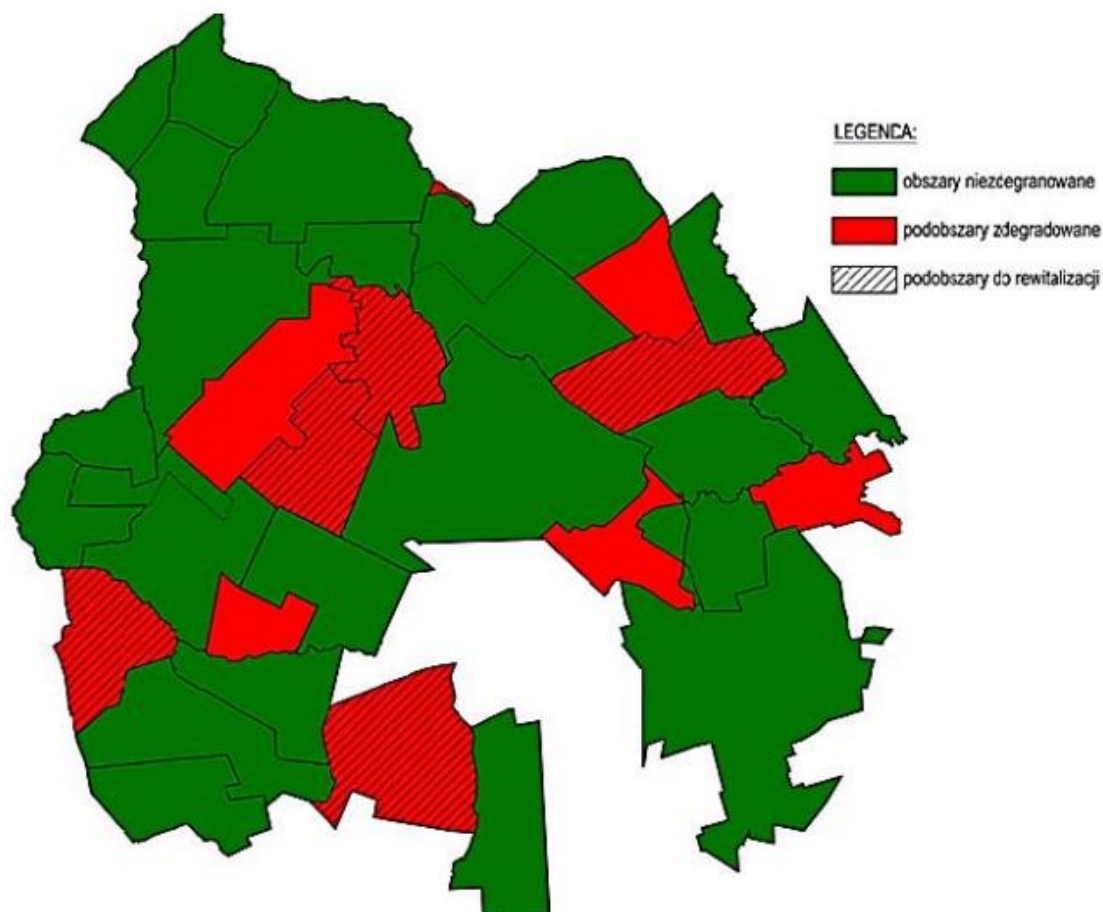
Wyznaczony obszar rewitalizacji nie przekraczał wymogów określonych co do jego powierzchni oraz liczby mieszkańców. Łączna powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji wynosiła 38,9718 km², co stanowiło 14,94% powierzchni całej gminy Międzyrzec Podlaski. Obszar ten jest zamieszkiwany przez 2 837 osoby (stan na koniec grudnia 2016 roku), co stanowi 27,05% ogólnej liczby mieszkańców gminy.

Tabela 1 Charakterystyka podobszarów rewitalizacji

Numer i nazwa podobszaru rewitalizacji - sołectwa	Miejscowości wchodzące w skład obszaru referencyjnego	Powierzchnia obszaru referencyjnego (ha)	Udział powierzchni obszaru referencyjnego w ogólnej powierzchni gminy	Liczba mieszkańców obszaru referencyjnego (osoby)	Udział mieszkańców obszaru referencyjnego w ogólnej liczbie ludności gminy
1. Halasy	Halasy	597,54	2,29%	558	5,32%
2. Rogoźnica	Rogoźnica	801,93	3,07%	504	4,81%
3. Rzeczyca	Rzeczyca	1 119,56	4,29%	924	8,81%
4. Strzakły	Strzakły	659,89	2,53%	396	3,78%
5. Żabce	Żabce	718,25	2,75%	455	4,34%
Suma:		3 897,18	14,94%	2837	27,05%

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023

Mapa 1 Podobszary zdegradowane i podobszary rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski

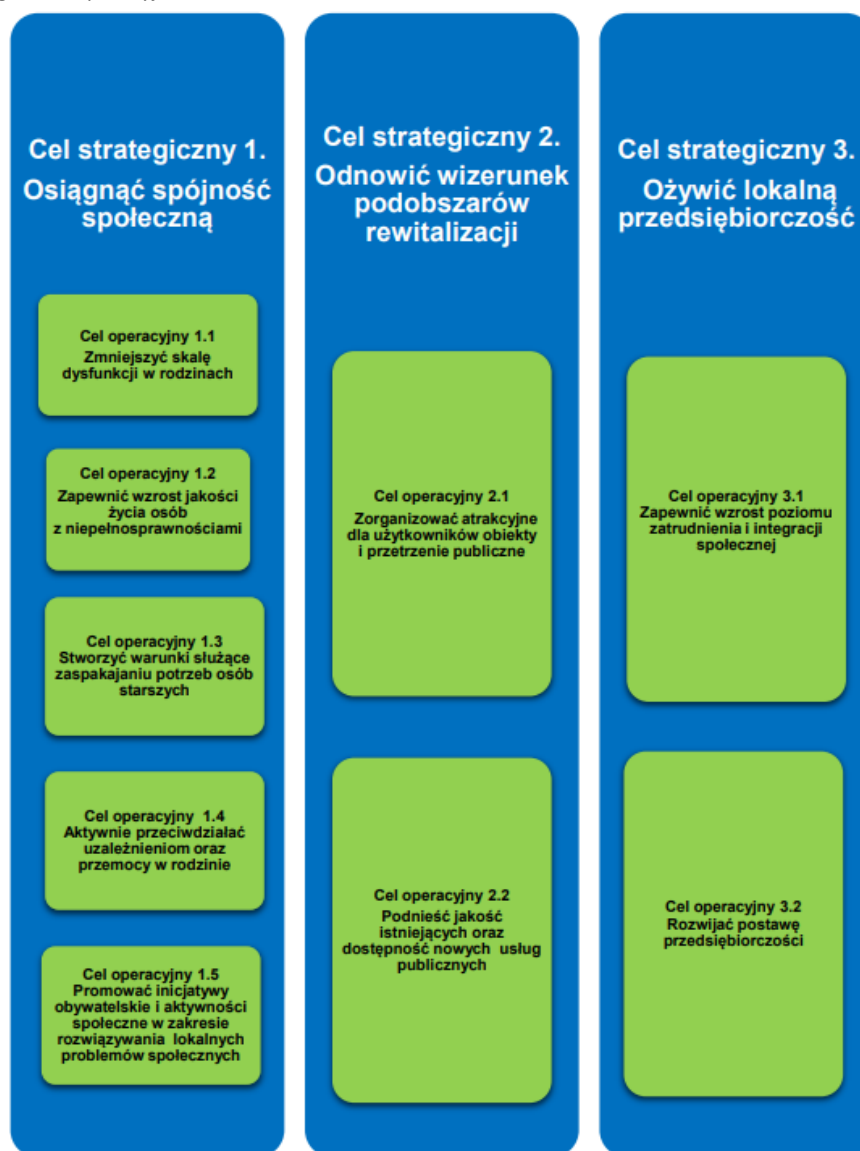

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023

Wyżej zaprezentowane podobszary cechowały się wysoką koncentracją negatywnych zjawisk społecznych i występowaniem co najmniej jednego negatywnego zjawiska z pozostałych sfer. Każda jednostka stworzyła oddzielny podobszar rewitalizacji.

W ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023* wskazano trójstopniową strukturę celów. Zdefiniowano trzy cele strategiczne przyporządkowane celowi głównemu oraz układ szeregu celów operacyjnych przyporządkowanych celom strategicznym. Cel główny został określony w następujący sposób: „OŻYWIĆ” PODOBSZARY REWITALIZACJI I ICH MIESZKAŃCÓW. Poniżej zaprezentowano cele strategiczne oraz cele operacyjne LPR.

Rysunek 1 Cele strategiczne i operacyjne LPR 2017-2023

Źródło: *Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023*

W kolejnej tabeli zaprezentowano zestawienie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z informacją na temat stopnia ich wdrożenia wraz z poziomem osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu.

Tabela 2 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne LPR dla gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
Podstawowa lista projektów rewitalizacyjnych				
1/1	Kompleksowa przebudowa i adaptacja budynku po byłej szkole podstawowej w Strzaskach w celu nadania mu nowych funkcji społecznych i gospodarczych wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia i zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem	15.03.2019 – 30.12.2022 r.	Wartość całkowita 7 879 075,29 zł Dofinansowanie 4 341 698,26 zł EFRR w ramach RPOWL 2014-2020	Przedmiotowy projekt zakłada kompleksową przebudowę (obejmującą rozbudowę) zdegradowanego i nieużytkowanego budynku po byłej szkole podstawowej w celu nadania mu nowych funkcji. W ramach przedsięwzięcia powstanie Centrum Aktywności i Integracji Społecznej, które będzie składało się z 2 części. Jedna część budynku przeznaczona zostanie w celu umożliwienia: promocji produktów regionalnych (m.in. pokazy pieczenia chleba, wyciskania soków itd.), organizacji warsztatów, prelekcji wystaw rękodzieła, organizacji wydarzeń i inicjatyw mających na celu integrację wielopokoleniową społeczności lokalnej, organizacji spędzania wolnego czasu dla seniorów, organizacji zielonych szkół (pomieszczenia sypialniane jednocześnie umożliwią seniorom uczestniczącym w różnego rodzaju zajęciach i wydarzeniach odpoczynek i regenerację sił), miejsca do wypoczynku i rekreacji (siłownia napowietrzna na zewnątrz + część sportowa i rekreacyjna w środku budynku), stworzenie miejsca do grillowania dla mieszkańców. Druga część budynku przeznaczona zostanie na działalność przedsiębiorstwa społecznego wraz zakupem wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności przez przedmiotowe przedsiębiorstwo (m.in. wyposażenie części kuchennej, przeznaczonej do przetwórstwa spożywczego, koparki, ładowarki, odśnieżarki itd.). W jego ramach przewidziano również zagospodarowanie terenu wokół budynku funkcjonalnie powiązanego z modernizowanym budynkiem. W dniu 15 marca 2019r. została podpisana umowa o dofinansowanie projektu. Kwota wydatków ogółem 6 506 534,50 zł brutto z czego kwota dofinansowania 4 341 698,26 zł. Okres realizacji projektu został zaktualizowany do końca 30.12.2022 roku. Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w całości. Zrealizowane wskaźnik produktu: 1.Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na obszarach rewitalizacji- 1 szt. (100%) 2.Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją- 1,53 ha (100%) 3.Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami- 1szt. (100%). Zrealizowane wskaźnik rezultatu: 1.Powierzchnia użytkowa budynków przygotowanych pod działalność gospodarczą- 384 m2 (100%) 2.Liczba przedsiębiorstw ulokowanych w zrewitalizowanych obszarach- 1 szt.(100%)
2/1	Centra Aktywności Lokalnej – kompleksowa modernizacja i	20.02.2018 – 21.12.2018	Wartość całkowita 162 499,44 zł brutto	Projekt częściowo zrealizowany. W dniu 9 czerwca 2017 roku złożono wniosek o dofinansowanie projektu pt. „Wiejskie Centrum Turystyki Kulturalnej w Strzaskach”

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
	rozbudowa budynku świetlicy-remizy w Strzałkach oraz głęboka modernizacja budynku remizo-świetlicy w Żabcach wraz z zagospodarowaniem terenów wokół budynków		Dofinansowanie 101 553,00 zł w ramach PROW działanie 19.2	na kwotę dofinansowania 101 553,00 zł. Wartość całkowita projektu 162 499,44 zł brutto w ramach PROW działanie 19.2 „Wsparcie na wdrożenie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”. Po weryfikacji Urzędu Marszałkowskiego 20.02.2018 r. została podpisana umowa o dofinansowanie realizacji projektu. Projekt został zrealizowany i zakończony z dniem 21.12.2018r. Zrealizowane wskaźniki produktu: 1. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na obszarach rewitalizacji- 2 szt. (wskaźnik zrealizowany w 50 %) 2. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją- ha 0,2336 (wskaźnik zrealizowany w 27 %) 3. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami-szt. 2 (wskaźnik zrealizowany w 50 %) Zrealizowane wskaźniki rezultatu: 1. Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej/kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu- 300 osoby/rok (wskaźnik zrealizowany w 160 %) W grudniu 2020r. w ramach naboru wniosków o wsparcie dla jednostek samorządu terytorialnego dofinansowanych ze środków Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych, Gmina Międzyrzec Podlaski przedłożyła wniosek pn. „Utworzenie Centrum Aktywności Lokalnej (CAL) poprzez głęboką termomodernizację budynku remizo- świetlicy w Żabcach”. Wniosek nie uzyskał dofinansowania. W 2021 Gmina przedłożyła wniosek o dofinansowanie z programu Polski Ład na realizację przedmiotowej inwestycji- wniosek nie uzyskał dofinansowania. W 2023 r. złożono wniosek o dofinansowanie dla projektu na termomodernizację budynku remizo-świetlicy w Żabcach w ramach programu Fundusz Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027.
3/1	Rozwój ekonomii społecznej w gminie Międzyrzec Podlaski	2018 – 2019	Dofinansowanie to 458 200,00 zł.	Grupę docelową projektu stanowiły osoby wykluczone lub zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, mieszczące się w katalogu osób wskazanych w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020. W styczniu 2018 roku została utworzona Międzyrzeczka Spółdzielnia Socjalna "RAZEM". W celu zapewniania ciągłości finansowania w tym potencjalnego pozyskania środków na utrzymanie przedsiębiorstwa społecznego nawiązano współpracę z OWES -Stowarzyszenie na rzecz Integracji Społecznej „Modrzew”. W 2018 roku Stowarzyszenie na rzecz Integracji Społecznej „Modrzew” pozyskało

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				środki dla podmiotów z którymi nawiązało współpracę na rzecz inicjatyw obywatelskich w ramach działania Rozwój ekonomii społecznej RPO WL 2014-2020. W lipcu 2018 r Międzyrzeczka Spółdzielnia Socjalna "RAZEM" otrzymała wsparcie na utworzenie i utworzenie 8 misce pracy. Utworzona Spółdzielnia Socjalna skupia osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i biernie zawodowo poprzez przywrócenie ich na rynek pracy w związku z prowadzeniem wspólnego przedsiębiorstwa. MSS "RAZEM" oferuje możliwość odbudowania i podtrzymania poczucia własnej wartości członków spółdzielni oraz osób zatrudnionych, uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej oraz pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu. MSS "RAZEM" oferuje możliwość bycia w grupie, nawiązania znajomości i przyjaźni. MSS „RAZEM” będzie realizować doniosłe cele takie jak tworzenie więzi międzyludzkiej oraz reintegracji społecznej. Utworzone przedsiębiorstwo społeczne ma na celu usprawnić funkcjonowanie gminy i realizację celów statutowych. Usługi świadczone przez MSS "RAZEM" przyczyniają się do promocji gminy, regionu, jak również województwa. Zrealizowane wskaźniki produktu: 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie- 20 osób (wskaźnik zrealizowany w 100 %) 2. Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem- 1 szt. (wskaźnik zrealizowany w 100 %) Zrealizowane wskaźniki rezultatu: 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)- 8 osób, (wskaźnik zrealizowany w 114 %) 2. Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych- 7,5 etatów (wskaźnik zrealizowany w 107 %).
4/1	Utworzenie gminnego przedszkola w Rzeczy dzięki rozbudowie budynku szkoły	2017 – 2018	Wartość całkowita 1 798 147,39 zł (budżet gminy Międzyrzec Podlaski)	Przedsięwzięcie obejmowało rozbudowę budynku Publicznej Szkoły Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego w Rzeczy w celu udostępnienia miejsca z przeznaczeniem na przedszkole. Zakres prac zakłada: roboty budowlane - stan surowy zamknięty, elewacja; roboty wykończeniowe i zagospodarowanie terenu; roboty instalacyjne - instalacje elektryczne i niskoprądowe (w tym montaż paneli fotowoltaicznych oraz systemu nagłaśniającego); roboty instalacyjne - instalacje sanitarne (w tym wyposażenie łazienki dla niepełnosprawnych); podłoga interaktywna; nadzory inżynierskie. W połowie roku 2018 oddano do użytkowania inwestycję związaną z Rozbudową budynku szkoły celem utworzenia gminnego przedszkola w Rzeczy. Wartość całkowita inwestycji wyniosła 1 798 147,39 zł Zrealizowane wskaźniki produktu:

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				1. Liczba nowo utworzonych oddziałów przedszkolnych dla dzieci 3-4 letnich- 1 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej- 1 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) 3. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami- 1 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) 4. Liczba obiektów spełniających wymogi ochrony przeciwpożarowej dla przedszkoli- 1 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) 5. Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej- ok. 75 osób/ rok (wskaźnik osiągnięty w 130%) Zrealizowane wskaźniki rezultatu: 1. Rzeczywista liczba użytkowników infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej- 75 osób/ rok (wskaźnik osiągnięty w 130%) 2. Wzrost zatrudnienia we wspieranych podmiotach (innych niż przedsiębiorstwa)- 2,44 EPC (wskaźnik zrealizowany)
5/1	Idziemy do przedszkola	2019	Wartość całkowita 487 139,51 zł Dofinansowanie 414 068,58 zł	Zakres przedsięwzięcia obejmował: 1. zakup i dostawę elementów wyposażenia zaplecza kuchennego w przedszkolu w Rzeczy,; 2. zakup wyposażenia sali i pomocy dydaktycznych w przedszkolu w Rzeczy (zakup szafki do przechowywania pomocy, stoliku, krzesła przedszkolne, biurka i krzesła dla nauczycieli, dywany, tablice interaktywne z rzutnikami, sprzęt AV, laptopy z oprogramowaniem, urządzenia wielofunkcyjne, plansze edukacyjne, podłoga interaktywna, 3. organizację zajęć edukacyjnych i dodatkowych dla uczniów wychowania przedszkolnego w Rzeczy, 4. organizację zajęć specjalistycznych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów wychowania przedszkolnego w Rzeczy. W dniu 31.08.2019 zakończono realizację projektu pn. „Idziemy do przedszkola” . Celem przedsięwzięcia było zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych w przedszkolu w Rzeczy. Główne zadania jakie zostały zrealizowane to: 1. Zakup elementów wyposażenia i pomocy dydaktycznych – na cele organizacji i funkcjonowania przedszkola. 2. Prowadzenie zajęć dodatkowych i zajęć edukacyjnych dla dzieci, takich jak: -Zajęcia logopedyczne wyrównujące szanse edukacyjne dla dzieci, -Zajęcia specjalistyczne w ramach pomocy psychologiczno – pedagogicznej, -Profesjonalną dostosowaną do wieku naukę języka angielskiego, -Zajęcia plastyczne – artystyczne, -Zajęcia rytmiczno – taneczne, -Zajęcia teatralne.

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				Zrealizowane wskaźniki produktu: 1. Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowana w programie- 50 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) 2. Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej- 50 osób (wskaźnik osiągnięty w 100%) 3. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych- 1 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) 4. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami- 1 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) Zrealizowane wskaźniki rezultatu: 1. Liczba nowoutworzonych miejsc pracy- 4 EPC; (wskaźnik osiągnięty w 100%) 2. Liczba szkół, w których pracownice przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych- 1 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) 3. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych- 1 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%)
6/1	Wzrost wykorzystania alternatywnych źródeł energii w Gminie Międzyrzec Podlaski – zadanie I	2017	Wartość całkowita 5 674 861,10 zł Dofinansowanie 4 221 167,98 zł (RPOWL 2014-2020)	Głównym celem projektu jest wzrost stosowania OZE wpływający na poprawę jakości środowiska naturalnego oraz podniesienie poziomu życia mieszkańców Gminy Międzyrzec Podlaski. Jego grupa docelowa to mieszkańcy gminy. W ramach projektu zainstalowanych zostanie łącznie: 391 szt. zestawów kolektorów słonecznych płaskich o łącznej mocy 1,51 MW i 64 szt. pomp ciepła do c.w.u. o łącznej mocy 0,15 MW, 59 szt. instalacji fotowoltaicznych o łączącej mocy 0,16 MW oraz 20 sz. kotłów na biomasę o łącznej mocy 0,37 MW. Na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji zainstalowanych zostanie: 1. Halasy – 5 szt. 2. Rogoźnica – 33 szt. 3. Rzeczyca – 58 szt. 4. Strzakły – 10 szt. 5. Żabce – 7 szt. Projekt przyczyni się do energetycznego wykorzystania odpadów, ograniczenia zapotrzebowania na energię cieplną i elektryczną produkowaną w sposób tradycyjny, co przełoży się na zastępowanie istniejącej energii z surowców kopalnych produkcją z OZE. Wpłynie na realizację celów określonych w POP dla strefy lubelskiej dot. poprawy jakości powietrza m.in. poprzez realizację działań zmierzających do obniżenia emisji z ogrzewania indywidualnego oraz promocyjnych i edukacyjnych wpływających na podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców. W 2017 zrealizowano projekt współfinansowany z EFRR w ramach działania 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE, który zakładał realizację 9 zadań inwestycyjnych:

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				Zadanie 1 Kolektory słoneczne do c.w.u- Na podstawie umowy nr IN.272.10.1.2017.AŁ z dnia 08.08.2017 wykonano i odebrano zgodnie z protokołami odbioru dostawę i montaż 391 kompletnych zestawów instalacji solarnych, Zadanie 2 Instalacje fotowoltaiczne (budynek mieszkalny)-Na podstawie umowy nr IN.272.12.2017.AŁ z dnia 08.08.2017 wykonano i odebrano zgodnie z protokołami odbioru dostawę i montaż 42 kompletnych zestawów instalacji fotowoltaicznych, Zadanie 3 Instalacje fotowoltaiczne (inne)- Na podstawie umowy nr IN.272.12.2017.AŁ z dnia 08.08.2017 r. wykonano i odebrano zgodnie z protokołami odbioru dostawę i montaż 17 kompletnych zestawów instalacji fotowoltaicznych, Zadanie 4 Pompy ciepła do c.w.u.- Na podstawie umowy nr IN.272.13.2017.AŁ z dnia 21.09.2017 wykonano i odebrano zgodnie z protokołami odbioru dostawę i montaż 64 kompletne instalacje pomp do c.w.u, Zadanie 5 Kotły na biomasę- Na podstawie umowy nr IN.272.11.2017.AŁ z dn 10.08.2017 wykonano i odebrano zgodnie z protokołami z dwóch etapów z dn. 19.10.2017 i 26.09.2017 dostawę i montaż 20 kompletnych zestawów instalacji kotłów na biomasę., Zadanie 6 Dokumentacja techniczna, Zadanie 7 Inspektor nadzoru- Na podstawie umowy IN.271.1.6.2017.AŁ z dnia 13.04.2017 zakończono i rozliczono usługę pełnienie obowiązków inspektora nadzoru nad inwestycją dotyczącą montażu instalacji fotowoltaicznych, instalacji solarnych, kotłów na biomasę i pomp na potrzeby ciepłej wody użytkowej, Zadanie 8 Platforma internetowa- Na podstawie umowy nr IN.271.4.2017.EJ z dnia 03.04.2017 zakończono i odebrano protokołem odbioru końcowego roboty związane z wykonaniem i uruchomieniem platformy internetowej do projektu., Zadanie 9 Promocja projektu- W ramach promocji projektu dokonano publikacji artykułu promocyjnego projekt w prasie lokalnej, prasie regionalnej oraz dokonano audycji promującej projekt w radio. Zrealizowane wskaźniki produktu: 1. Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE- 475 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) 2. Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE- 59 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) Zrealizowane wskaźniki rezultatu: 1. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (CI30)- 2, 19 MW (wskaźnik osiągnięty w 100%) 2. Produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE- 1 129,86 MWh/rok (wskaźnik osiągnięty w 100%) 3. Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE- 117,56 MWh/rok (wskaźnik osiągnięty w 100%)

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				4. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych(CI34)- 480,77 tony równoważnika CO2/rok (wskaźnik osiągnięty w 100%)
7/1	Utworzenie Centrum Aktywności Społecznej w Halasach	Projektu nie zrealizowano ze względu na brak środków finansowych, projekt nie uzyskał dofinansowania, planowana jest realizacja w perspektywie 2021-2027	-	Wniosek nie uzyskał dofinansowania w ramach konkursu RPO WL: Działanie 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich. W lipcu 2018 ponownie został złożony wniosek o dofinansowanie operacji pn. „Utworzenie Centrum Aktywności Społecznej w Halasach” w ramach nowego naboru ogłoszonego na operacje typu „Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne”, operacje typu „Kształtowanie przestrzeni publicznej” oraz operacje typu „Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego” w ramach działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014– 2020, w wyniku przeprowadzonej oceny nie doszło do uzyskania dofinansowania. W lutym 2020r. przełożono wniosek o dofinansowanie projektu ze środków Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w ramach naboru Wniosków o uzyskanie środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 dla gmin z przeznaczeniem na inwestycje realizowane w miejscowościach, w których funkcjonowały zlikwidowane państwowe przedsiębiorstwa gospodarki rolnej- wniosek nie uzyskał dofinansowania. W 2021 Gmina przedłożyła wniosek o dofinansowanie z programu Polski Ład na realizację przedmiotowej inwestycji- wniosek nie uzyskał dofinansowania. W 2023 r. złożono wniosek o dofinansowanie projektu do BGK w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład- Program Inwestycji Strategicznych.
8/1	„AKTYWNY OBSZAR REWITALIZACJI W GMINIE MIĘDZYRZEC PODLASKI” – kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców	2018 – 2020	Wartość całkowita 437 366,80 zł Dofinansowanie 371 761,78 zł (RPO WL 2014-2020)	Projekt zakłada realizację programu aktywności lokalnej; prowadzonego na rzecz społeczności marginalizowanych oraz zagrożonych wykluceniem społecznym na obszarach objętych działaniami rewitalizacyjnymi. Przewiduje on kompleksowe wsparcie wyżej wymienionych grup z wykorzystywaniem zróżnicowanych form i metod aktywizacji społeczno-zawodowej, w tym stosowanie instrumentów aktywizacji edukacyjnej, społecznej, zawodowej i/lub zdrowotnej, jak również realizację działań z zakresu aktywnych technik poszukiwania pracy oraz nabywania kompetencji kluczowych spośród katalogu określonego w Zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady (2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r.). Wszystkie działania dostosowane będą do zdiagnozowanych specyficznych potrzeb grup docelowych, w tym m.in. poprzez zastosowanie indywidualnych planów (ścieżek) działania (wsparcia). W listopadzie 2017 roku został przedłożony projekt „AKTYWNY OBSZAR REWITALIZACJI W GMINIE MIĘDZYRZEC PODLASKI” –kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” do Urzędu Marszałkowskiego w ramach konkursu RPO WL : Działanie 11.1 Aktywne włączenie. Wartość całkowita projektu we wniosku o dofinansowanie została oszacowana na kwotę 437 366,80zł brutto z czego kwota dofinansowania 371 761,78 zł . W dniu

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				29.05.2018r. podpisano umowę o dofinansowanie projektu. W 2019 r. trwała realizacja projektu, która polegała na zaoferowanie formy wsparcia tj.: pracy socjalnej, staży zawodowych, szkoleń zawodowych, indywidualnego pośrednictwa pracy, świadczeń pieniężnych w postaci zasiłków, stypendiów szkoleniowych, grupowych treningów kompetencji życiowych i umiejętności społecznych, grupowych warsztatów z zakresu aktywizacji zawodowej oraz gospodarowania budżetem domowym- dla osób wykluczonych społecznie tj. bezrobotnych, pozostających bez zatrudnienia, korzystających z pomocy społecznej, będących w wieku aktywności zawodowej (w wieku 18-65); korzystających z programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020, chętnych do podnoszenia kwalifikacji zawodowych. W 2020r projekt został zakończony. Zrealizowane wskaźniki produktu: 1.Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie- 29 osoby (zrealizowany w 241 %) 2.Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie- 1 osoba- (zrealizowany w 50%) Zrealizowane wskaźniki rezultatu: 1.Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu-23 osoby (zrealizowany w 575 %) 2.Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu- 22 osoby (zrealizowany w 366 %) 3.Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)- 7osób (zrealizowany w 233 %)
Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych				
1 /2	Wyższa jakość kształcenia w szkołach gminy Międzyrzec Podlaski	29.09.2017 – 15.10.2018	Wartość całkowita 1 271 228,30 zł, Dofinansowanie 1 080 544,05 zł (RPO WL 2014-2020)	W dniu 29.09.2017 została podpisana umowa o dofinansowanie projektu pt. „Wyższa jakość kształcenia w szkołach gminy Międzyrzec Podlaski”. Wg umowy całkowita wartość projektu to 1 271 228,30 zł, natomiast dofinansowanie ze środków EFRR to 1 080 544,05 zł. Termin realizacji projektu został określony na dzień 15.10.2018 r. W ramach postępu rzeczowego na koniec 2017 r. opracowano dokumentację przetargową do wyboru wykonawcy na roboty budowlane - dostosowanie budynków szkół (SP Halasy, SP Rogoźnica) dla osób niepełnosprawnych. Dla zadania 2 Zakup wyposażenia do szkół: dostosowanie budynków szkół dla osób niepełnospr. (schodolazy)- przeprowadzono procedurę rozeznania rynku w zakresie szacowania wartości zamówienia. Dla zadania 5 Zakup wyposażenia do szkół: SP Halasy, SP Kozuszek, SP Misie, SP Rogoźnica, SP Rudniki, SP Rzeczyca, SP Tłuszcze opracowano dokumentację przetargową do wyboru wykonawcy na dostawę sprzętu i wyposażenia pracowni przyrodniczych dla 7 szkół. Dla Zadania 6: Druk naklejek; Opracowanie dokumentacji fotograficznej projektu

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				na stronę internetową i wykonanie prezentacji multimedialnej o projekcie; Druk plakatu -Umieszczono na stronie internetowej Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski informacji o realizowanym projekcie. Oznakowano budynki szkoły plakatami informacyjnymi. Przeprowadzono działania bez kosztowe. Dla zadania 8 Menadżer projektu wybrano wykonawcę. Projekt został zakończony w 2018r. Zrealizowane wskaźniki produktu: 1.Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]- 7 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) 2.Liczba wspartych obiektów infrastruktury edukacji ogólnej [szt.]- 7 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) 3. Liczba zakupionego wyposażenia w obiektach objętych wsparciem- 7 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) 4. Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej [osoby] (CI 35)- 920 osoby (wskaźnik osiągnięty w 130%) Zrealizowane wskaźniki rezultatu: 1. Rzeczywista liczba użytkowników infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej- os./rok- 712, 00; (wskaźnik osiągnięty) 2. Wzrost zatrudnienia we wspieranych podmiotach (innych niż przedsiębiorstwa)- EPC- 0, 00.
2/2	Młodzi, aktywni, ciekawi świata 2	30.06.2017 - 08.07.2018 r	Wartość całkowita 988 247,20 zł, Dofinansowanie 890 010,14 zł (RPO WL 2014-2020).	Zakres planowanego przedsięwzięcia obejmuje: 1) Organizacja zajęć przyczyniających się do rozwoju kompetencji kluczowych na tynku pracy, 2) Stworzenie w szkołach warunków do nauczania eksperymentalnego i indywidualizacji pracy, w tym z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych, dzięki doposażeniu pracowni przyrodniczych w 3 szkołach Gminy, a także dzięki realizacji szkoleń dla nauczycieli tych szkół 3) Poprawa kompetencji i umiejętności stosowania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych wśród uczniów i nauczycieli 4) Doposażenie szkół w nowoczesne narzędzia i sprzęt komputerowy i multimedialny do prowadzenia zajęć edukacyjnych z zastosowaniem TIK Organizacja wsparcia psychologiczno-pedagogicznego (doradztwo edukacyjno-zawodowe). W dniu 30.06.2017r. w ramach działania 12.2. Kształcenie ogólne została podpisana umowa o dofinansowanie projektu w wysokości 890 010,14 zł. Projekt jest realizowany od 01.08.2017 r. do 08.07.2018 r. Na koniec 2017 roku poniesiono koszty w wysokości 469 320,93 zł. Zrealizowano zadania tj. szkolenie dla nauczycieli, zakup pomocy dydaktycznych oraz komputerów do szkół w

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				Krzewicy, Jelnicy i Rogoźnicy. W 2017 rozpoczęły się zajęcia dydaktyczne tj. z j. rosyjskiego, j. angielskiego, matematyki, chemii, geografii i fizyki. Projekt został zakończony w 2018r. Zrealizowane wskaźniki produktu: 1. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie, -20 osób (wskaźnik osiągnięty w 100%) 2. Liczba uczniów objęta wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie,-178 osób (wskaźnik osiągnięty w 100%) 3. Liczba nauczycieli objęta wsparciem z zakresu Tik w programie,-15 osób (wskaźnik osiągnięty w 100%) 4. Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie, -3 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) 5. Liczba szkół wyposażona w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych,-3 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) 6. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami-3 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) Zrealizowane wskaźniki rezultatu: 1. Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu, - 18 osób (15 kobiet; 3 mężczyzn) (wskaźnik osiągnięty w 100%) 2. Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu, -148 osoby (76 kobiet; 72 mężczyzn) (wskaźnik osiągnięty w 100%) 3. Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych, - 3 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) 4. Liczba szkół wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych- 3 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%)
3/2	Szkoła rozwoju	15.12.2017 – 06.03.2021	Wartość całkowita 2 730 578,08 zł. Dofinansowanie 2 564 818,08 zł (RPO WL 2014-2020).	Wyższa jakość oferty edukacyjnej w 7 szkołach podstawowych w gminie Międzyrzec Podlaski oraz lepszy dostęp do kształcenia dla uczniów tych szkół do 2020 roku dzięki doposażeniu szkół, poprawie kwalifikacji i kompetencji nauczycieli, wdrożeniu zajęć przyczyniających się do rozwoju kompetencji kluczowych i kształtowaniu postaw przydatnych na rynku pracy dla uczniów. Uczniowie mieli możliwość rozwijać swoje zainteresowania uczestnicząc w różnych zajęciach dodatkowych. Uczniowie z klas I – III mieli do wyboru następujące zajęcia: „Mały obserwator przyrody”, „Jak działa świat?”, „Lubię liczyć”, Exploring English”. Uczniowie klas starszych mogli uczestniczyć w następujących zajęciach: „Obserwuję i badam”, „Ciekawa biologia”, „Matematyka wokół nas”, „Practical English”, „I Ty możesz zostać programistą”. Zostały zakupione różnorodne pomoce dydaktyczne, dzięki którym możliwe było przeprowadzenie ciekawych zajęć, doświadczeń i eksperymentów rozwijających

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				kompetencje kluczowe uczniów. W okresie sprawozdawczym za rok 2020 z powodu pandemii COVID-19 czas jego realizacji został przedłużony do 6 marca 2021 r. W ramach projektu szkoły zostały wyposażone w pomoce dydaktyczne, odbyły się szkolenia warsztatowe dla nauczycieli oraz zajęcia pozalekcyjne dla uczniów. Wśród zajęć znalazły się warsztaty przygotowane z myślą o różnych grupach wiekowych; dla najmłodszych uczniów w wieku 7 – 9 lat – innowacyjne zajęcia matematyczne prowadzone w oparciu o tzw. piktogramy – obrazkowe pomoce naukowe, ponadto uczniowie brali udział w zajęciach przyrodniczych, w ramach których przeprowadzali obserwacje, eksperymenty; prowadzone były zajęcia praktyczne z języka angielskiego oparte o techniki darmowe, piosenki, filmy i gry językowe. Starsi uczniowie uczestniczyli w zajęciach matematycznych, przyrodniczych i językowych dostosowanych do ich potrzeb i umiejętności. Uczniowie mogli doskonalić umiejętności matematyczne w codziennych sytuacjach, ćwiczili zwroty związane z życiem codziennym nastolatków i swobodnym posługiwaniem się językiem angielskim, przeprowadzali doświadczenia, eksperymenty biologiczne, fizyczne, chemiczne z wykorzystaniem zakupionych pomocy dydaktycznych. 5 grudnia 2017 roku została podpisana w Urzędzie Marszałkowskim umowa na realizację projektu pn. „Szkoła rozwoju” w ramach programu 12.2 kształcenie ogólne RPO WL na lata 2014-2020. Całkowita wartość projektu : 2 730 578,08 zł. Kwota uzyskanego dofinansowania : 2 564 818,08 zł. Wskaźniki produktu: 1. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie, - 76 osób (11 mężczyzn 65 kobiet) – (zrealizowane 100 osób (89,00 kobiet; 11-mężczyzn) Wskaźnik zrealizowany w 131,58 % 2. Liczba uczniów objęta wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie,- 588 osób (300 mężczyzn; 288 kobiet)- (zrealizowane 913,00 osób (456,00 kobiet; 457-mężczyzn) Wskaźnik zrealizowany 3. Liczba nauczycieli objęta wsparciem z zakresu TIK w programie,- 76 osób (11 mężczyzn 65 kobiet)- (zrealizowane 76 osób (68,00 kobiet; 8-mężczyzn) Wskaźnik zrealizowany w 100,00% 4. Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie, -7 szt.- Wskaźnik zrealizowany w 100,00% 5. Liczba szkół wyposażona w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych, -7 szt. - Wskaźnik zrealizowany w 100,00% 6. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami -6 szt.- Wskaźnik zrealizowany Wskaźniki rezultatu:

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				1. Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu, - 67 osób (9 mężczyzn; 58 kobiet) - (zrealizowane 100 osób (89 kobiet; 11-mężczyzn) Wskaźnik zrealizowany w 149,25% 2. Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu, -487 osób (248 mężczyzn; 239 kobiet) -(zrealizowane 880 osób (441 kobiet; 439-mężczyzn) Wskaźnik zrealizowany 3. Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych, - 7 szt. -Wskaźnik zrealizowany w 100,00% 4. Liczba szkół wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 7 szt. - Wskaźnik zrealizowany w 100,00%
4/2	Kompleksowy system zaopatrzenia w wodę w gminie Międzyrzec Podlaski	23.01.2017 - 2018	Wartość całkowita 3 021 283,49 zł Dofinansowanie 1 939 937,67 (RPO WL 2014-2020).	Zakres zadań obejmuje: 1. SUW Halasy - Zbiornik wody uzdatnionej Vc=347 m3; SUW Halasy - instalacje elektryczne; 2. SUW Halasy - Instalacje i obiekty technologiczne, sieci i instalacje sanitarne, technologia, zagospodarowanie terenu; 3. Budowa sieci wodociągowej łączącej Tłusćciec i Krzewicę; Instalacja fotowoltaiczna o mocy 25 kW dla stacji uzdatniania wody w Halasach. Projekt realizowany był w ramach. W dniu 22 czerwca 2018, protokołem odbioru końcowego inwestycji odebrano roboty bez zastrzeżeń związane z Przebudową Stacji Uzdatniania wody w Halasach. Projekt dotyczył również budowy sieci wodociągowej pomiędzy miejscowościami Tłusćciec- Krzewica, która była wykonana w 2017r. Zrealizowane wskaźniki produktu: 1. Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę (CI18)- osoba- 1 076, 00; (wskaźnik osiągnięty w 119%) 2. Wydajność dobową wybudowanych ujęć wody- m3 / dobę- 62, 00; - zmiana w trakcie realizacji projektu na 1200,00 m3/ dobę (wskaźnik osiągnięty w 100%) 3. Długość wybudowanej sieci wodociągowej- km- 2, 63; (wskaźnik osiągnięty w 100%) 4. Liczba wybudowanych ujęć wody- szt.- 1, 00; (wskaźnik osiągnięty w 100%) 5. Liczba wspartych stacji uzdatniania wody- szt.- 1, 00; (wskaźnik osiągnięty w 100%) 6. Przewidywana liczba osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę- osoba- 1 076, 00. (wskaźnik osiągnięty w 119%)
5/2	Uporządkowanie zdegradowanego boiska w Rzeczy	2019-2020	Środki budżetu gminy Międzyrzec Podlaski 47 000,00 zł	W ramach przedsięwzięcia przewidziano wymianę płyty stadionu, wykonanie trybuny i miejsc siedzących dla kibiców, wykonanie zadaszonej sceny na potrzeby imprez i uroczystości organizowanych na stadionie, montaż oświetlenia oraz budowę zaplecza sanitarnego i rekreacyjnego (szatnie, toalety, siłownia). Projekt

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				stanowi element zapewniający spójność kompleksowych projektów rewitalizacyjnych. W 2019 r. przeprowadzono prace związane z uporządkowaniem terenu, odnowieniem murawy oraz rozprowadzono sieć nawadniającą teren boiska w ramach zadania sołectkiego wsi Rzeczyca. W 2020r. zamontowano kontenerowy budynek gospodarczy pełniący funkcję zaplecza boiska sportowego przy Szkole Podstawowej w Rzeczyca.
6/2	„KRZNA” RZECZYCA REAKTYWACJA	2019-2020	Środki budżetu gminy Międzyrzec Podlaski 47 000,00 zł	Wykonywanie prac renowacyjnych boiska Zadania wskazane w projekcie „KRZNA” RZECZYCA REAKTYWACJA pokrywają się z zadaniami wskazanymi w projekcie Uporządkowanie zdegradowanego boiska w Rzeczyca.
7/2	Zakup wyposażenia na potrzeby prowadzenia edukacji kulturalnej	Projektu nie zrealizowano ze względu na brak środków finansowych, projekt nie uzyskał dofinansowania	-	W 2017r. przedłożono projekt w celu uzyskania dofinansowania do Narodowego Centrum Kultury (Działanie Infrastruktura Domów Kultury).Projekt nie uzyskał dofinansowania.
8/2	Moda na seniora. Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności Gminy Międzyrzec Podlaski	2018	Wartość całkowita 131 405 zł, kwota Dofinansowanie 117 530 zł (Programu Rządowego na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020)	W 2018r. pozyskano dofinansowanie na realizację projektu „Moda na seniora. Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności Gminy Międzyrzec Podlaski” z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Rządowego na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 (Edycja 2018). Projekt był kierowany do 80 osób w wieku 60+ oraz 45 osób młodszych z terenu gminy zaangażowanych w działania istniejących na terenie gminy klubów seniora. Program projektu obejmował bezpłatny udział w zajęciach warsztatach, kursach tj. : Zajęcia komputerowe; Kurs ekologiczno – ogrodniczy; Kurs radzenia sobie w trudnych sytuacjach (podstawy pomocy przedmedycznej); Kurs dbałości o wygląd; Warsztaty zdrowego stylu życia (zdrowe odżywianie); Zajęcia ruchowe; Warsztaty „Pasje i zainteresowania” – „zaczarowane szydełko”; zakładające wolontariat seniorów; Warsztaty „Pasje i zainteresowania” – warsztaty wykonywania świec; Warsztaty „Pasje i zainteresowania” – warsztaty decoupage; Warsztaty „Pasje i zainteresowania” – warsztaty wykonywania kosmetyków z naturalnych produktów; Warsztaty „Pasje i zainteresowania” – warsztaty plecionkarskie z papierowej wikliny; Warsztaty „Pasje i zainteresowania” – warsztaty wokalne. Ponadto dla uczestników projektu zorganizowano jednodniowy spływ kajakowy po Bugu oraz Otwarte Dni Klubów Seniora. Wkład osobowy (wolontariat) stowarzyszenia 13 875 zł. Zrealizowane wskaźniki produktu: - Liczba osób objętych programem – 40, (wskaźnik osiągnięty)

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
9/2	Festiwal Pieśni Ludowo-Biesiadnej w Halasach	2018	Wartość całkowita 51 000,00 zł Dofinansowanie 51 000,00 zł (BLGD-PROW na lata 2014-2020)	Festiwal Pieśni Ludowo-Biesiadnej Południowego Podlasia odbył się 20 maja 2018 roku w Strzałkach na placu przy byłej szkole podstawowej (w początkowych założeniach miał być w Halasach, ale z przyczyn technicznych zmieniono lokalizację wydarzenia). Organizatorem wydarzenia był Wójt Gminy Międzyrzec Podlaski Krzysztof Adamowicz i Stowarzyszenie Społeczno-Oświatowe Gminy Międzyrzec. Pierwszym punktem programu był występ grupy dziecięco-młodzieżowej ze Szkoły Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Tłuścu, która zaprezentowała skecz „Biesiada na Podlasiu”. Po nich w układzie liryczno – wokalnym wystąpili uczniowie ze Szkoły Podstawowej im. Henryka Sienkiewicza w Halasach. Następnie wystąpiły zespoły ludowe z Gminy Międzyrzec Podlaski: Dziecięcy Zespół Ludowy „Hreczka” z Zaścianek, Zespół Ludowy „Leśne Echo” z Zaścianek, Zespół Ludowy „Sami Swoi” z Tłuśca, Zespół Śpiewaczy „Ale Baby” i kapela ludowa z Berezy, Zespół Ludowy „Echo” z Przychód; Wystąpiły ponadto zaproszone w ramach projektu dwa profesjonalne zespoły ludowe z terenu Polski: Zespół Ludowy „Podlasianki” z Mordów, Zespół „Korniczanki” ze Starej Kornicy; Mieszkanca Strzał Elżbieta Leszczuk z kolegą przedstawiła w formie gawędy historię obrzędów i tradycji ludowych Południowego Podlasia. Na placu obecny był Ambulans Regionalnego Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Lublinie, każdy mógł wziąć udział w zbiórce krwi. Po występach zespołów przyszedł czas na ogłoszenie wyników konkursów. Wyniki odczytała Kierownik Referatu Oświaty Monika Sierpień a wręczenia nagród dokonał Wójt Gminy. W konkursie na najatrakcyjniejsze stoisko z serwetami, obrusami, strojami ludowymi, koszami i innymi rękodziełami związanymi z tradycją kultury ludowej I miejsce zajęły: grupa nieformalna z Publicznej Szkoły Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Tłuścu, OSP Strzałki, grupa nieformalna z Publicznej Szkoły Podstawowej im. Janusza Kusocińskiego w Rogoźnicy, Sołectwo Halasy, Zespół „Sami Swoi” z Tłuśca oraz Zespół „Leśne Echo” z Zaścianek, wyróżnienia otrzymały: Sołectwo Strzałki oraz Sołectwo z Rudnik. W konkursie na najsmaczniejszy placek drożdżowy zwyciężyły: Sołectwo Koszeliki, Koło Gospodyń na czele z Krystyną Dudą ze Strzałki oraz Koło Gospodyń Kornica, wyróżnienia otrzymały: Sołectwo Halasy, Zespół „Leśne Echo” z Zaścianek, Sołectwo Manie-Przyłuki, Zespół „Sami Swoi” z Tłuśca, grupa nieformalna Jadwiga Banasiuk ze Strzałki. W konkursie na produkty przygotowane z marchwi I miejsce zajęły: Sołectwo Manie-Przyłuki, grupa nieformalna Anna Swórska ze Strzałki oraz Stowarzyszenie Przyjazne Misie natomiast wyróżnienie otrzymały: Sołectwo Halasy, Zespół „Leśne Echo” z Zaścianek, Zespół „Sami Swoi” z Tłuśca, Sołectwo Koszeliki, grupa nieformalna Mariola Przygodzka ze Strzałki oraz Zespół Ludowy „Korniczanki” ze Starej Kornicy. Podziękowania wraz z upominkami otrzymały również przybyłe zespoły ludowe oraz Elżbieta Leszczuk, która przedstawiła Gawędę o obrzędach. Dzieci i młodzież również w ramach podziękowań za występy otrzymały słodycze. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Stowarzyszenie

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				Społeczno Oświatowe Gminy Międzyrzec w ramach dotacji pozyskanej z BLGD „na realizację wydarzenia „Imprezy promujące obszar objęty LSR”. Zrealizowane wskaźniki produktu: - Liczba osób biorących udział w wydarzeniach kulturalnych będących przedmiotem projektu - 500 osób/wydarzenie (wskaźnik zrealizowany w 100%)
10/2	Publikacje o dziedzictwie kulturalno-historycznym gminy Międzyrzec Podlaski	2021	Wartość całkowita 53 950,00 zł (BLGD-PROW na lata 2014-2020) Dofinansowanie 53 950,00 zł	Zabranie i opublikowanie wywiadów z najstarszymi członkami lokalnego społeczeństwa dotyczących tematyki obyczajów i kulturowanych dawniej zwyczajów. Przewidziano również zorganizowanie „Wieczornicy z Piłsudskim” oraz nagranie płyty. Zakres tematyczny „Publikacje promujące obszar LSR”. Gminna Biblioteka w Międzyrzec Podlaskim pozyskała dofinansowanie do projektu w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Zakres tematyczny „Publikacje promujące obszar LSR” Kwota dofinansowania 34 328,00 zł, wartość całkowita projektu 53 950,00 zł. W okresie sprawozdawczym projekt został zrealizowany i zakończony. Zrealizowane wskaźniki produktu: 1. Liczba publikacji o dziedzictwie kulturalno-historycznym gminy – 1szt., (wskaźnik zrealizowano w 200%) 2. Liczba osób, które podniosły swoją wiedzę o dziedzictwie kulturalno-historycznym gminy – 200 osób. (wskaźnik zrealizowano)
11/2	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przepompowniami w miejscowości Rzeczyca - Gmina Międzyrzec Podlaski	2017 – 2018	Wartość całkowita 10 676 067,93 zł Dofinansowanie 7 583 700,00 zł (PROW na lata 2014-2020)	Przedsięwzięcie obejmuje budowę sieci kanalizacyjnej wraz z przepompowniami w obrębie ulic: Radzyńskiej, Kolejowej i Gościniec w miejscowości Rzeczyca o łącznej długości 3,37 km. 26.07.2017r. została podpisana umowa o dofinansowanie projektu pn. „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przepompowniami w miejscowości Rzeczyca - Gmina Międzyrzec Podlaski” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Poddziałanie: „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i oszczędzanie energii”). W październiku 2018r. zakończono budowę sieci kanalizacji sanitarnej z przepompowniami w miejscowości Rzeczyca - etap I związany z pozyskanym dofinansowaniem. Zrealizowane wskaźniki produktu: 1. Liczba planowanych przyłączy kanalizacyjnych – 52 szt.; (wskaźnik zrealizowany w 100%) 2. Planowana wartość zwiększonej objętości oczyszczonych ścieków w wyniku realizacji operacji – 24 272,50 m3/rok; (wskaźnik zrealizowany) 3. Liczba planowanych odbiorców operacji, korzystających z ulepszonej infrastruktury – 208 osób; (wskaźnik zrealizowany w 100%)

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				4. Długość systemu kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych – 3,37 km. (wskaźnik zrealizowany w 100%)
12/2	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Rogoźnicy	2018-2021	Wartość całkowita 2 172 356,00 zł Dofinansowanie 1 467 119,04 zł (RPO WL 2014-2020)	w dniu 15.07.2018r. podpisano umowę na dofinansowanie projektu pn. „Przebudowa stacji uzdatniania wody w Rogoźnicy” w ramach RPO WL 2014 2020, działanie 6.4 Gospodarka Wodno- Ściekowa. Wartość projektu 2 116 107,58 zł; kwota dofinansowania 1 467 119,04. Projekt realizowany był do końca 2021 roku. W 2019 roku podjęto działania w zakresie aktualizacji dokumentacji oraz rozpoczęto prace przygotowawcze związane z opracowaniem dokumentacji przetargowej w celu ogłoszenia postępowania przetargowego na wyłonienie wykonawcy związanego z przeprowadzeniem robót ogólnie budowlanych przebudowy SUW w Rogoźnicy. Do końca 2020r. częściowo zostały wykonane roboty budowlane związane z: instalacją i obiektami technologicznymi, przyłączami technologicznymi, zagospodarowaniem terenu, Instalacją elektryczną, rozbudową i przebudową budynku technologicznego o pom. na agregat prądotwórczy. W 2021r. zakończono realizację inwestycji osiągnięte wskaźniki: Zrealizowane wskaźniki 1. Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę (CI18)- osoba- 1899; 2. Wydajność dobową wybudowanych ujęć wody- m3 / dobę-1350; (wskaźnik osiągnięty w 100%) 3. Liczba wybudowanych ujęć wody- szt.- 1, 00; (wskaźnik osiągnięty w 100%) 4. Liczba wspartych stacji uzdatniania wody- szt.- 1, 00; (wskaźnik osiągnięty w 100%) 5. Przewidywana liczba osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę- osoba- 1899. (wskaźnik osiągnięty w 122,75%)
13/2	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Międzyrzec Podlaski	2017 – 2020	Wartość całkowita 2 414 584,43 zł Dofinansowanie 1 204 364,19 zł (RPO WL 2014-2020)	Projekt obejmuje termomodernizację 2 budynków użyteczności publicznej - PSP w Rogoźnicy (pow. użytkowa 1 393,10 m²) oraz świetlino-remiza w Tłuszcju (pow. użytkowa 558,73 m²). Zakres prac obejmuje m.in. - PSP Rogoźnica - docieplenie stropu, modernizacja oświetlenia, montaż OZE w postaci gruntowej pompy ciepła (134 kW) zasilanej instalacją fotowoltaiczną (30 kW); - Świetlino-remiza w Tłuszcju - ocieplenie ścian zewnętrznych i stropu; wymiana pokrycia dachowego, modernizacja oświetlenia, wykonanie instalacji c.o. wraz z montażem OZE - kocioł pelletowy o mocy 22 kW, modernizacja oświetlenia. Realizacja projektu została zakończona. 18.12.2017 podpisano umowę o dofinansowanie projektu pn. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Międzyrzec Podlaski” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie: 5.2 Efektywność energetyczna sektora publicznego). W 2018 roku wykonano i odebrano zgodnie z protokołem odbioru roboty budowlane w zakresie termomodernizacji budynku świetlico-remizy w Tłuszcju. W 2019 wyłoniono wykonawcę na roboty budowlane związane z: termomodernizacją budynku ZSP w Rogoźnicy, montażem instalacji fotowoltaicznej oraz kotła na biomasę. W 2020 roku zakończono realizację projektu. Zrealizowane wskaźniki produktu: 1. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.; (wskaźnik osiągnięty w 100%) 2. Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE – 2 szt.; (wskaźnik osiągnięty w 100%) 3. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 2 szt.; (wskaźnik osiągnięty w 100%) 4. Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji - 1 951,83 m²; (wskaźnik osiągnięty w 100%) 5. Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE – 1 szt. (wskaźnik osiągnięty w 100%) Zrealizowane wskaźniki rezultatu: 1. Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej - 1 562,20 GJ/rok; 2. Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej – 35,89 MWh/rok; 3. Produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE – 138,83 MWh/rok; 4. Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE – 29,69 MWh/rok; 5. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (CI30) - 0,186 MW; 6. Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI32) – 710913,20 kWh/rok; 7. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34) – 113,66 tony równoważnika CO₂/rok. (wskaźnik osiągnięty w 121,16%)
14/2	Wdrażanie rozwiązań niskoemisyjnych na terenie Gminy Międzyrzec Podlaski	2017 – 2019	Wartość całkowita 6 747 177,16 zł Dofinansowanie 3 999 883,68 zł (RPO WL 2014-2020)	W ramach prac będzie wybudowany nowy budynek pasywny, który będzie wykorzystywał OZE do produkcji ciepła oraz energii elektrycznej w wykorzystaniu pompy ciepła oraz instalacji fotowoltaicznej. 18.12.2017. podpisano umowę o dofinansowanie projektu pn. "Wdrażanie rozwiązań niskoemisyjnych na terenie Gminy Międzyrzec Podlaski" w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie: 5.5 Promocja niskoemisyjności). Z końcem roku 2019 zakończono budowę budynku pasywnego Sali Gimnastycznej. Zrealizowane wskaźniki produktu:

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				1. Liczba wybudowanych budynków z uwzględnieniem standardów budownictwa pasywnego – 1 szt.; (wskaźnik osiągnięty w 100%) Zrealizowane wskaźniki rezultatu: 3. Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej – 354,91 GJ/rok; (wskaźnik osiągnięty w 113,57%) 4. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34) – 57,39 tony równoważnika CO2/rok. (wskaźnik osiągnięty w 100%)
15/2	Wdrażanie rozwiązań niskoemisyjnych na terenie Gminy Międzyrzec Podlaski – zadanie 2	18.12.2017 - 2018	Wartość całkowita 2 046 556,65 zł Dofinansowanie 1 392 892,50 zł (RPO WL 2014-2020)	Projekt zakładał wymianę opraw oświetlenia ulicznego na LED-owe na obszarze gminy Międzyrzec Podlaski oraz wymianę źródła ciepła i oświetlenia wewnętrznego w Szkole Podstawowej w Krzewicy. 18.12.2017. podpisano umowę o dofinansowanie projektu pn. " Wdrażanie rozwiązań niskoemisyjnych na terenie Gminy Międzyrzec Podlaski- Zadanie 2" w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie: 5.5 Promocja niskoemisyjności). Zrealizowane wskaźniki produktu: 1. Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej – 921, 60GJ/rok; (wskaźnik zrealizowany) 2. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34) – 208, 86- tony równoważnika CO2/rok, (wskaźnik zrealizowany) 3. Liczba wspartych energooszczędnych punktów świetlnych - 1 190, 00 szt. (wskaźnik zrealizowany w 100%) Zrealizowane wskaźniki rezultatu: 1. Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła – 1szt.; - dokonano zmian w trakcie realizacji projektu oraz wykreślono wskaźnik z wniosku o dofinansowanie. 2. Liczba wybudowanych budynków z uwzględnieniem standardów budownictwa pasywnego – 0 szt.; 3. Liczba przebudowanych budynków z uwzględnieniem standardów budownictwa pasywnego – 0 szt.; 4. Liczba nowych stanowisk pomiarowych na potrzeby monitoringu stanu środowiska - 0 szt.
16/2	Termomodernizacja budynków wielorodzinnych w Halasach	-	-	Spółdzielnia oraz indywidualnie mieszkańcy spółdzielni dokonali ocieplenia niektórych ścian lub części ścian zewnętrznych budynków wielorodzinnych.
17/2	Uporządkowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej na osiedlu mieszkaniowym w Halasach	Projektu nie zrealizowano ze względu na brak środków finansowych	-	Dotąd nie zostały podjęte działania.
18/2	STOP UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY	Zadanie realizowane rokrocznie	-	Zarządzeniem Wójta Gminy Międzyrzec Podlaski Nr 3/2012 z dnia 21 lutego 2012 roku na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				dnia 29.07.2005 r. (Dz.U. Dz.U.2020 poz.218) został powołany Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Międzyrzecu Podl. W skład Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele: — Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Międzyrzecu Podlaskim — Psycholog Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych — Pedagog szkolny z Gimnazjum w Rogoźnicy — Pedagog szkolny Gimnazjum w Krzewicy — Pedagog szkolny Gimnazjum w Jelnicy — Kuratorzy Sądu Rejonowego w Radzynie Podl. — Dzielnicy Komisariatu Policji w Międzyrzecu Podl. — Pielęgniarka SPZOZ w Międzyrzecu Podl. Zadaniem Zespołu jest współpraca poszczególnych instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, w następującym zakresie: 1. Integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, których przedstawiciele wchodzi w skład Zespołu. 2. Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Międzyrzec Podl.. 3. Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku. 4. Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie. 5. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym. 6. Inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc. Członkowie Zespołu mają ustawowy obowiązek spotykać się nie rzadziej niż raz na kwartał, jednak w praktyce spotkania odbywają się częściej, w zależności od potrzeb zgłaszanych przez Zespół Interdyscyplinarny lub wynikających z problemów występujących w indywidualnych przypadkach. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie umożliwia tworzenie w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego grup roboczych zajmujących się indywidualnymi przypadkami występowania przemocy domowej. W skład grupy roboczej wchodzi pracownicy instytucji działających w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego. Zadaniem grup roboczych jest opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie, monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy, dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				Członkowie zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych mogą przetwarzać dane osób dotkniętych przemocą w rodzinie i osób stosujących przemoc w rodzinie dotyczące: stanu zdrowia, nałogów, skazań, orzeczeń o ukaraniu, a także innych orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym i administracyjnym, ale są zobowiązani do zachowania poufności wszelkich informacji i danych. Prace w ramach grup roboczych są prowadzone w zależności od potrzeb zgłaszanych przez zespół interdyscyplinarny lub wynikających z problemów występujących w indywidualnych przypadkach. Zgodnie z nałożonymi wymogami prace grup roboczych są dokumentowane.
19/2	Zakup nowości wydawniczych do Gminnej Biblioteki Publicznej w Międzyrzeczu Podlaskim	2017-2021	Dofinansowanie 62 097,00 zł (dotacja z Biblioteki Narodowej)	Zakupy nowości czytelniczych wpłynęły na znaczne uatrakcyjnienie księgozbiorów bibliotek publicznych. W konsekwencji nastąpił podniesienie czytelnictwa oraz wzrost uczestnictwa w życiu kulturalnym mieszkańców gminy Międzyrzec Podlaski, w tym wyznaczonych podobszarów rewitalizacji. Nastąpiło wzmocnienie aktywności czytelniczej w bibliotekach publicznych poprzez kreowanie wzrostu liczby wypożyczonych publikacji oraz wzrostu liczby czytelników bibliotek publicznych. W roku 2017 pozyskano dotację celową w kwocie 7 100 zł na zakup nowości wydawniczych do bibliotek. W roku 2018 pozyskano dotację w kwocie 7 420,00 zł na zakup nowości wydawniczych do bibliotek. W roku 2019 pozyskano dotację celową w kwocie 6 866,00 zł na zakup nowości wydawniczych do bibliotek. W 2020 roku do biblioteki zakupiono książki: ze środków budżetowych na kwotę 24.711 zł, z dotacji Biblioteki Narodowej na zakup nowości za 25.000 zł. W 2021 - do biblioteki zakupiono nowości wydawnicze : w ramach dotacji z Biblioteki Narodowej na kwotę 16.000 zł
20/2	Budowa Domu Seniora – Hotel	2019	Brak danych	W ramach przedsięwzięcia zostanie przeprowadzona przebudowa, rozbudowa i dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami istniejącego budynku. Dzięki temu powstanie kompleks umożliwiający przebywanie w nim około 80-ciu seniorów oraz 50-ciu gości hotelowych. W 2019 zakończono i oddano do użytkowania całodobowy Dom Seniora Lawendowy Zakątek.
21/2	Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Międzyrzec Podlaski	2017-2020	-	Zakres zadań przewidzianych do realizacji w ramach niniejszego przedsięwzięcia obejmuje: - działania informacyjne zachęcające rolników do uprawy rolnictwa ekologicznego i roślin energetycznych związanych z odnawialnymi źródłami energii, - zachęcanie rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym (np. agroturystyka), - podjęcie działań informacyjnych propagujących wśród rolników nowoczesne i efektywne formy gospodarowania, - działania informacyjne w zakresie rozpoczynania działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników,

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				- działania informacyjne w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na rozpoczynanie lub modernizację/unowocześnienie/rozwój prowadzonej dotychczas działalności rolniczej. W okresie sprawozdawczym 2017-2020 były podjęte działania związane z promocją przedsiębiorczości, tj. rozwijaniem działalności gospodarczej oraz podejmowaniem nowej działalności. W tym celu Białkopodlaska Lokalna Grupa Działania – Stowarzyszenie działające na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i małych miast (w tym obszarze gminy Międzyrzec Podlaski) zorganizowała serie spotkań z mieszkańcami mającymi na celu przedstawienie informacji na temat form pomocy oraz dostępnych środków w formie dotacji z zakresu podejmowania działalności gospodarczej, oraz rozwoju już prowadzonej działalności gospodarczej. W tym okresie były ogłaszane nabory oraz udzielone dotacje związane z tworzeniem nowych przedsiębiorstw oraz już istniejących.
22/2	Narodowe czytanie na sportowo w Rzeczy	2017	6000,00 zł (budżet biblioteki)	3 września 2017r. odbyła się impreza pod hasłem „Narodowe Czytanie na Sportowo w Gminie Międzyrzec Podlaski”. Uroczystość uświetnili zaproszeni goście: Piłkarze Reprezentacji Polski w Piłce Nożnej, którzy wspólnie czytali „Wesele” Stanisława Wyspiańskiego, a następnie rozegrali z przedstawicielami Gminy Międzyrzec Podlaski towarzyski mecz. Swoją obecnością również zaszczylili zaproszeni goście tacy jak : prozaik, autor scenariuszy filmowych i reportażysta Zbigniew Masternak, poeta Marcin Pawlik, dziennikarz sportowy, autor monografii piłkarskich Jacek Kosier, artysta, kabareciarz i prozaik Jacek Janowicz, historyk sztuki, specjalista w zakresie poezji romantycznej Marek Grajek, tłumacz literatury amerykańskiej, tłumacz twórczości Charlesa Bukowskiego Norbert Wielądek a także tłumacz poezji białoruskiej Piotr Krzymowski, dziennikarz warszawski Marcin Janowicz i felietonista Mateusz Giska.
23/2	Strzakłowski festiwal disco-polo	2019	4 000,00 zł (budżet gminy Międzyrzec Podlaski)	Planowanym efektem realizacji przedsięwzięcia jest nie tylko zagwarantowanie mieszkańcom możliwości atrakcyjnego spędzenia wolnego czasu, ale przede wszystkim zwiększenie ruchu turystycznego na obszarze gminy. Stowarzyszenie Moja Gmina w niedzielę 4 sierpnia 2019 r. zorganizowało w Strzakłach rodzinny bieg z przeszkodami – Strzakłogeddon. Impreza wpisała się w znany cykl Rodzina Sportem Silna. Patronat nad wydarzeniem objął Wójt Gminy Międzyrzec Podlaski Krzysztof Adamowicz. Rodzinnie spędzić czas w sposób aktywny, dobrze się bawić – takie cele towarzyszyły uczestnikom Strzakłogeddonu. Blisko 60 śmiałków, w tym liczna grupa dzieci i młodzieży, stanęło na starcie biegu ekstremalnego.
24/2	Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Międzyrzec Podlaski	-	-	W efekcie jego realizacji w przyszłości nastąpi zwiększenie inicjatyw oddolnych, wzrost liczby mieszkańców angażujących się w działania organizacji pozarządowych i lokalne inicjatywy, wzrost partycypacji mieszkańców w sprawy publiczne oraz wzmocnienie potencjału III sektora. Wyrównywanie szans, przeciwdziałanie

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
				wykluczeniu społecznemu i tworzenie warunków dla godnego funkcjonowania we wspólnocie ludzi marginalizowanych to tylko niektóre zadania realizowane w ramach przedsięwzięcia. Z końcem roku 2018 otwarto Klub Seniora w Rzeczy. W okresie sprawozdawczym 2019 trwały spotkania i oddolne inicjatywy na rzecz integracji społecznej osób starszych z Klubu Seniora w Rzeczy, tj.: - spotkanie opłatkowe, - dzień kobiet, - kiermasz wielkanocny, - przemyślenia wielkanocne, - inscenizacja Bajki „Kot w butach”, - spotkanie przy ognisku, - wycieczka do Białowieży, - potrawy kulinarne na przełomie XIX i XX wieku - zamyślenia zaduszkowe, - kiermasz bożonarodzeniowy oraz kolędowanie międzypokoleniowe.
25/2	Monitoring obywatelski	-	-	Ze względu na brak zainteresowania mieszkańców zrezygnowano z realizacji przedsięwzięcia.
26/2	Utworzenie wioski tematycznej w Strzałkach	Projektu nie zrealizowano ze względu na brak środków finansowych	-	Został przygotowany projekt, ale nie uzyskał dofinansowania

Źródło: Dane Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Stan realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w ramach LPR na lata 2017-2023 należy ocenić na bardzo wysokim poziomie. Pomimo niekorzystnych uwarunkowań związanych z zakończeniem perspektywy finansowej na lata 2014-2020 i wynikającej z tego ograniczonej ilości dostępnych źródeł finansowania zaplanowanych przedsięwzięć, a także panujących obostrzeń i sytuacji epidemiologicznej związanej z pandemią COVID-19 (decydującą o braku możliwości realizacji przez długi czas przedsięwzięć skupiających dużą liczbę uczestników) oraz względu na bariery finansowe nie doszło do realizacji zaledwie 1 projektu rewitalizacyjnego z listy podstawowej oraz 3 projektów z listy uzupełniającej. Dodatkowo, z powodu braku zainteresowania mieszkańców zrezygnowano z realizacji przedsięwzięcia z listy uzupełniającej pn. „monitoring obywatelski”. Na konieczność przeorganizowania zakresu realizowanych przez władze działań, wpłynął wybuch wojny w Ukrainie w lutym 2022 r. i powstały z tym kryzy migracyjny w Polsce. W związku z tym, w pierwszej kolejności znaczna część środków oraz kadr została zaangażowana w tym zakresie. W wyniku przeprowadzonej analizy stopnia wdrażania projektów LPR udało się ustalić, iż 87,5% projektów z listy podstawowej oraz 84,6% dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostało zdołanych. W zaistniałej niekorzystnej sytuacji, stan wdrożenia zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, należy uznać za ogromny sukces i efekt determinacji podmiotów odpowiedzialnych za wdrożenia założeń LPR.

Jak wynika z przedstawionego powyżej zastawania, przeważająca część celów oraz postulatów rewitalizacyjnych znalazło swoje urzeczywistnienie w zrealizowanych projektach. Zmiany wskaźników w sferze społecznej we wszystkich podobszarach obszaru rewitalizacji podążają we właściwym kierunku. Liczbę oraz zakres zrealizowanych projektów w ramach procesu rewitalizacji należy ocenić bardzo pozytywnie. Większość wskaźników produktu i rezultatu zostanie osiągnięte na bardzo wysokim (głównie 100%) szacowanej wartości docelowej. We wskaźnikach oddziaływania dotyczących sfery społecznej dostrzec można pozytywne zmiany. Jednakże pomimo tego, że dużo w gminie Międzyrzec Podlaski się zmieniło, nadal istnieje potrzeba kontynuowania procesu rewitalizacji. Część projektów przewidzianych do realizacji w LPR 2017-2023 pozostaje wciąż aktualnych (ze względu na istnienie nadal problemów na obszarze rewitalizacji pokrywającym się częściowo z poprzednim), co wskazuje na ewidentną potrzebę kontynuacji procesu rewitalizacji, zwłaszcza na pokrywających się w obu dokumentach obszarach rewitalizacji. Uwzględniając upływ czasu i zmianę kontekstów, w tym szczególnie uwarunkowań ekonomicznych, niezbędna jest rewizja założeń poszczególnych przedsięwzięć w taki sposób, aby ich realizacja odpowiadała na aktualnie zidentyfikowane problemy i potrzeby. Kontynuacja procesu rewitalizacji rozpoczętego w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023* na częściowo zbieżnym terytorialnie obszarze (Halasy, Rogoźnica, Żabce) nie tylko umocni osiągnięte już cele procesu, ale przy uwzględnieniu zasady komplementarności międzyokresowej pozwoli na dalszą poprawę przestrzeni publicznej, rozwój i wzrost atrakcyjności gminy dla mieszkańców oraz osób ją odwiedzających.

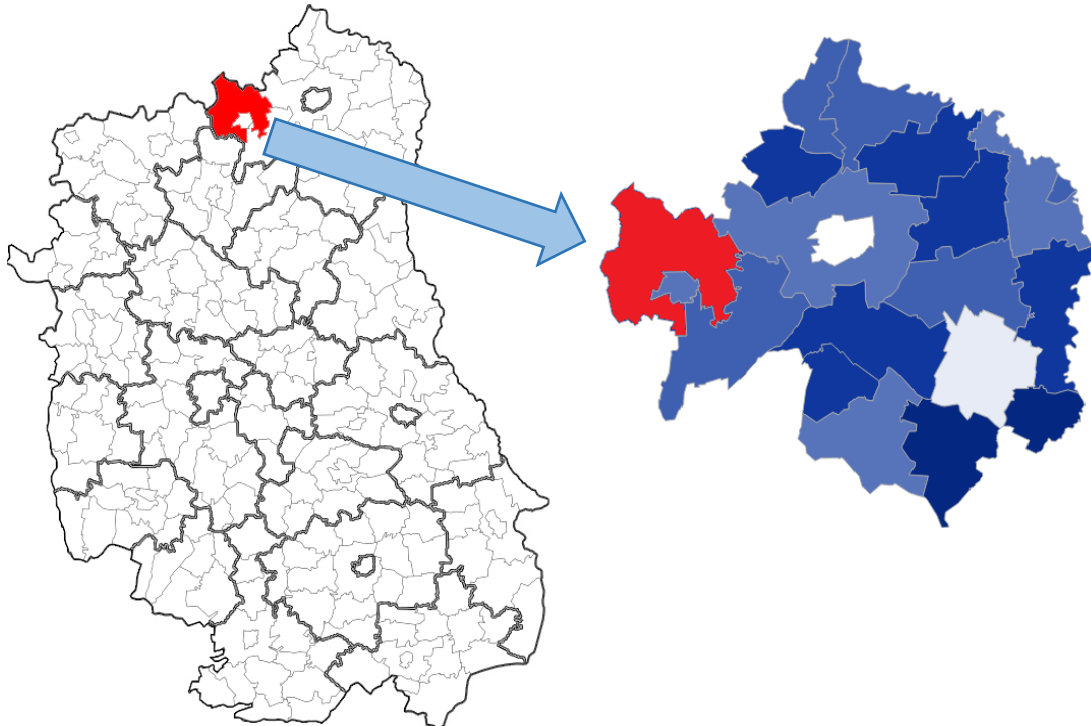
2. Charakterystyka Gminy Międzyrzec Podlaski

Gmina Międzyrzec Podlaski jest jedną ze 170 gmin wiejskich znajdujących się w województwie lubelskim. Usytuowana jest w północnej części województwa lubelskiego, w zachodniej części powiatu bialskiego. Jest gminą wiejską prawie w pełni otaczającą miasto Międzyrzec Podlaski, w którym to znajduje się siedziba gminy. Gmina graniczy z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego:

- ✓ od południa z miastem Międzyrzec Podlaski i gminą Drelów (powiat bialski),
- ✓ od wschodu z gminą Biała Podlaska (powiat bialski),
- ✓ od zachodu z gminą Kąkolewnica (powiat radzyński) oraz gminą Trzebieszów (powiat łukowski),
- ✓ od północy z gminami Olszana, Zbuczyn i Huszlew (województwo mazowieckie).

Szczególne znaczenie dla gminy ma sąsiedztwo miasta Międzyrzec Podlaski. Miasto ma wpływ na aktywizację otaczającej go gminy Międzyrzec Podlaski. Jest również znaczącym centrum zdrowia, kultury, sportu i rekreacji. Bardzo dobre położenie komunikacyjne gminy ułatwia dostęp do dużych miast: Lublina (100 km), Warszawy (145 km), Białegostoku (150 km)

Mapa 2 Położenie gminy Międzyrzec Podlaski na obszarze województwa lubelskiego i powiatu bialskiego

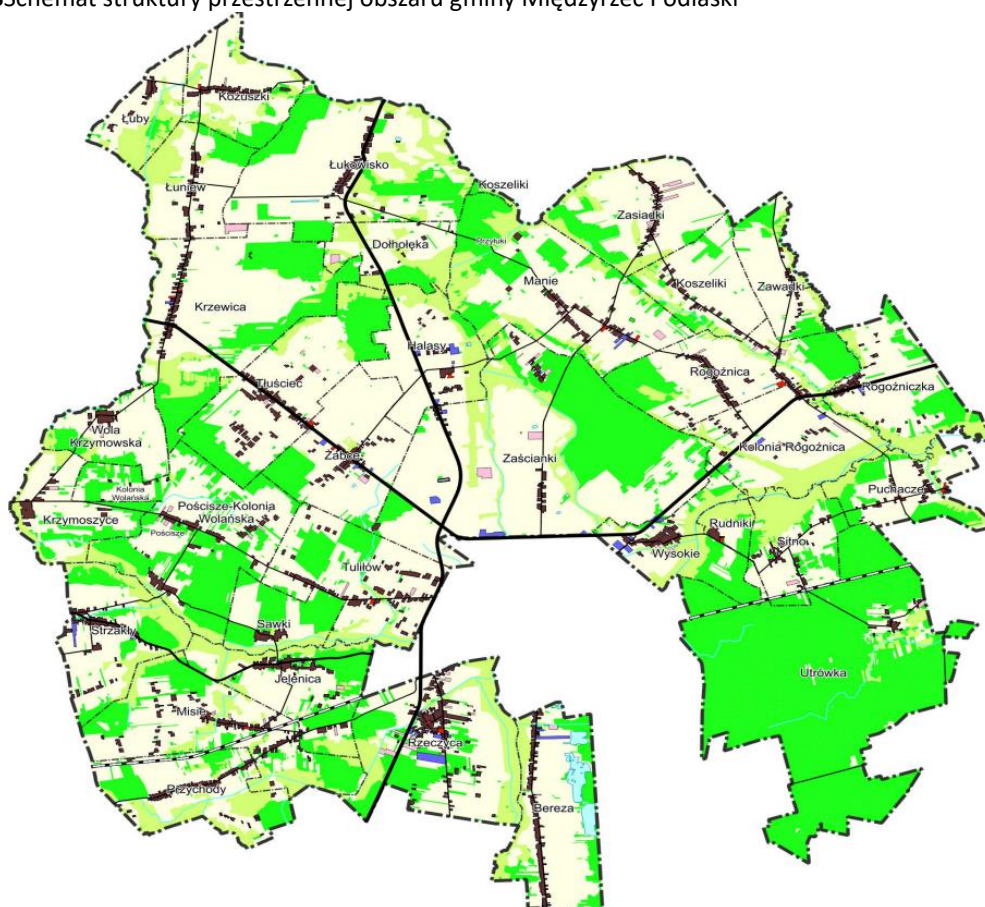

Źródło: Opracowanie własne

Gmina zajmuje powierzchnię ok. 261 km², co stanowi niemal 9,5% powierzchni powiatu bialskiego (łącznie 2 754 km²) oraz 1,04% powierzchni województwa lubelskiego (25 123 km²). Cechuje się ona dobrym dostępem do dróg tranzytowych o znaczeniu regionalnym i krajowym. Przez teren gminy przebiegają dwie drogi krajowe (nr 2 i nr 19) oraz dwie drogi wojewódzkie (nr 806 Łuków – Międzyrzec Podlaski i nr 813 Międzyrzec Podlaski-Parczew-Ostrów Lubelski-Łęczna). Poza tym biegnie tędy kolejowa magistrała Berlin – Warszawa - Moskwa. Gmina leży na drugim pod względem rangi węźle komunikacyjnym, na terenie województwa lubelskiego. Atutem jest więc dostępność komunikacyjna do dróg o znaczeniu międzynarodowym. W skład gminy wchodzi 35 miejscowości zgrupowanych w 33 jednostkach pomocniczych – sołectwach.

Gmina położona jest w dorzeczu rzek: Krzna, Krzna Północna, Krzna Południowa, Piszczka i Żłota Krzywula. Obejmuje korytarz ekologiczny o randze krajowej. Największa – Krzna – obejmuje swoim zasięgiem centralną część równinnego, miejscami pofałdowanego lekko terenu gminy. Rzeka Krzna łączy się z rzeką Wieprz oddanym do użytku w 1961 r. Kanałem Wieprz-Krzna. Kanał ten, wymagający modernizacji, ma ważne znaczenie w kształtowaniu stosunków wodnych województwa lubelskiego. Lasy, położone głównie w południowo-wschodniej części gminy są kwalifikowane do objęcia statusem „Obszaru Chronionego Krajobrazu”.

Mapa 3 Schemat struktury przestrzennej obszaru gminy Międzyrzec Podlaski

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Międzyrzec Podlaski

Sieć osadnicza ukształtowana jest w układzie pasmowym wzdłuż tras komunikacyjnych. W układzie przestrzennym gminy występują zarówno zwarte, jak i rozproszone formy osadnictwa. Dominuje zabudowa wiejska jednorodzinna z towarzyszącą zabudową związaną z działalnością gospodarczą mieszkańców. W większości sołectw dominuje charakter zabudowy jedno-ulicowej. W gminie występują również miejscowości typu rzędówka, ciągnące się wzdłuż prostej drogi z luźną zabudową, często występujące tylko po jednej stronie. Wielkość poszczególnych jednostek osadniczych jest bardzo zróżnicowana.

Na terenie gminy znajduje się 35 miejscowości o znacznym zróżnicowaniu. Do najliczniej zamieszkiwanych miejscowości należą: Rzeczyca (1 001 osób), Misie (801 osób), Bereza (598 osób), Halasy (527 osób), Jelnica (516 osób), Rogoźnica (507 osób) oraz Przychody (503 osoby). Z drugiej strony znajdują się również miejscowości, które zamieszkuje bardzo mała liczba mieszkańców, takie jak: Kolonia Wolańska (1 osoba), Przyłuki (10 osób) i Dołhołęka (32 osoby). W skład gminy Międzyrzec Podlaski wchodzi 33 sołectwa: Bereza, Dołhołęka, Halasy, Jelnica, Koszeliki, Kożuszki, Krzewica, Krzymoszyce, Łuby, Łukowisko, Łuniew, Manie (w skład sołectwa wchodzi miejscowości: Manie i Przyłuki), Misie, Pościsz (w skład sołectwa wchodzi miejscowości: Pościsz i Kolonia Wolańska), Przychody, Puchacze, Rogoźnica, Rogoźnica Kolonia, Rogoźniczka, Rudniki, Rzeczyca, Sawki, Sitno, Strzakły, Tłuszc, Tuliów, Utrówka, Wólka Krzymowska, Wysokie, Zasiadki, Zaścianki, Zawadki i Żabce.

Zabudowa mieszkaniowa gminy Międzyrzec Podlaski ukształtowana została w oparciu o podstawową i tradycyjną funkcję gminy, jaką jest rolnictwo. Na jej obszarze dominuje budownictwo charakterystyczne dla osadnictwa wiejskiego pod względem zarówno formy, jak i funkcji - budynek mieszkalny jednorodzinny z towarzyszącą zabudową związaną z działalnością gospodarczą mieszkańców. Na terenie gminy występuje również zabudowa jednorodzinna, wielorodzinna i letniskowa (rekreacji indywidualnej). Lokalne zgrupowania osadnicze mają głównie zagrodowy charakter zabudowy, w którym zlokalizowane są ośrodki usług i miejsc pracy związanej z działalnością pozarolniczą.

3. Metodologia delimitacji obszar zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Koncentracja terytorialna stanowi jedną z kluczowych zasad działań podejmowanych w ramach procesu rewitalizacji. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485) jasno wskazuje na konieczność realizacji projektów na ściśle wskazanym obszarze. Realizacja pojedynczych projektów, rozproszonych na dużym obszarze, pozostaje nierzadko bez wystarczającego wpływu na rzeczywistość i trwałą zmianę wyznaczonych obszarów zdegradowanych. Stąd potrzeba ograniczenia

terytorialnego zakresu rewitalizacji do obszarów, na których zdiagnozowano szczególnie niekorzystną sytuację. Zadaniem jednostki samorządu terytorialnego jest hierarchizacja potrzeb, tj. podejście do rewitalizacji jako przemyślanej i kompleksowej interwencji na obszarze najbardziej tego potrzebującym. Wobec tego, o wyborze obszaru rewitalizacji decydować ma silna koncentracja negatywnych zjawisk oraz istotne znaczenie tego obszaru dla rozwoju lokalnego.

W celu wyznaczenia na terenie gminy Międzyrzec Podlaski obszaru zdegradowanego i zaproponowania obszaru do rewitalizacji przeprowadzono dla obszaru całej gminy szczegółową diagnozę zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych. Przedmiotowa diagnoza została przeprowadzona w oparciu o zapisy ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2021 poz. 485). Celem diagnozy było ustalenie, które obszary gminy powinny zostać zakwalifikowane jako zdegradowane, jak również wytypowanie obszaru rewitalizacji. Szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego zawiera *Diagnoza służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszar rewitalizacji na terenie Gminy Międzyrzec Podlaski*, stanowiąca Załącznik nr 2 do wniosku Wójta Gminy Międzyrzec Podlaski do Rady Gminy o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz załącznik do uzasadnienia w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski. W ramach przedmiotowej części zawarto jedynie syntetyczną informację w zakresie procesu wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy.

Zgodnie z art. 10 ustawy, za obszar rewitalizacji uznano część obszaru zdegradowanego, cechującą się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, w której – z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego – gminy Międzyrzec Podlaski zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może obejmować łącznie tereny o powierzchni nie większej niż 20% powierzchni gminy oraz być zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Pierwszy etap prac w ramach procesu diagnostycznego obejmował wyznaczenie podstawowych jednostek analitycznych -referencyjnych, tj. przestrzennych jednostek, do których odnoszone były wszystkie zbierane dane. W obrębie wyznaczonych pól przeprowadzono następnie szczegółową analizę wskaźnikową w zakresie poszczególnych sfer mającą na celu wskazanie obszarów wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych. Przeprowadzona diagnoza objęła swoim zasięgiem teren gminy Międzyrzec Podlaski, przy uwzględnieniu podziału na wyznaczone jednostki referencyjne. Diagnoza została przeprowadzona w oparciu o obiektywne i weryfikowalne mierniki oraz metody badawcze, które odpowiednio dostosowano do lokalnych uwarunkowań. Analiza wskaźnikowa uzupełniona została o analizę jakościową.

Zgodnie z rekomendacjami¹ analizie poddano dwa rodzaje pól podstawowych – jednostki modularne (sztuczne) oraz jednostki pseudonaturalne (istniejące oraz wyznaczone na potrzeby rewitalizacji). Ze względu na liczne problemy związane z pozyskaniem danych (m.in. niezgodność z działkami ewidencyjnymi, konieczność przyporządkowania danych z jednej ulicy do kilku pól, kwestie ochrony danych osobowych), które odzwierciedliłyby aktualny stan, zrezygnowano z analizy prowadzonej na poziomie jednostek modularnych. Analizie poddano jednostki pseudonaturalne.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż jednostki analityczne stanowią obszary spójne, dające się wyodrębnić jako pewne całości pod względem społecznym, morfologicznym, funkcjonalnym i przestrzennym. Ponadto, podział gminy na jednostki analityczne powinien opierać się na założeniu zachowania ciągłości procesów rewitalizacyjnych prowadzonych na podstawie *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023* oraz przy uwzględnieniu struktury funkcjonalno-przestrzennej i sytuacji demograficznej gminy. Dodatkowo wymogi ustawowe nakazują, iż granice jednostek powinny być poprowadzone zgodnie z granicami ewidencyjnymi działek, za wyjątkiem sytuacji, w których granice jednostek dzielą działki, przez które np. przepływają rzeki. Ustawa umożliwia zastosowanie specjalnych narzędzi wspierających proces rewitalizacji, np. Specjalną Strefę Rewitalizacji, które muszą być przypisane ściśle do określonych działek ewidencyjnych. Finalny podział gminy na jednostki analityczne został skonsultowany i zatwierdzony przez Władze Gminy.

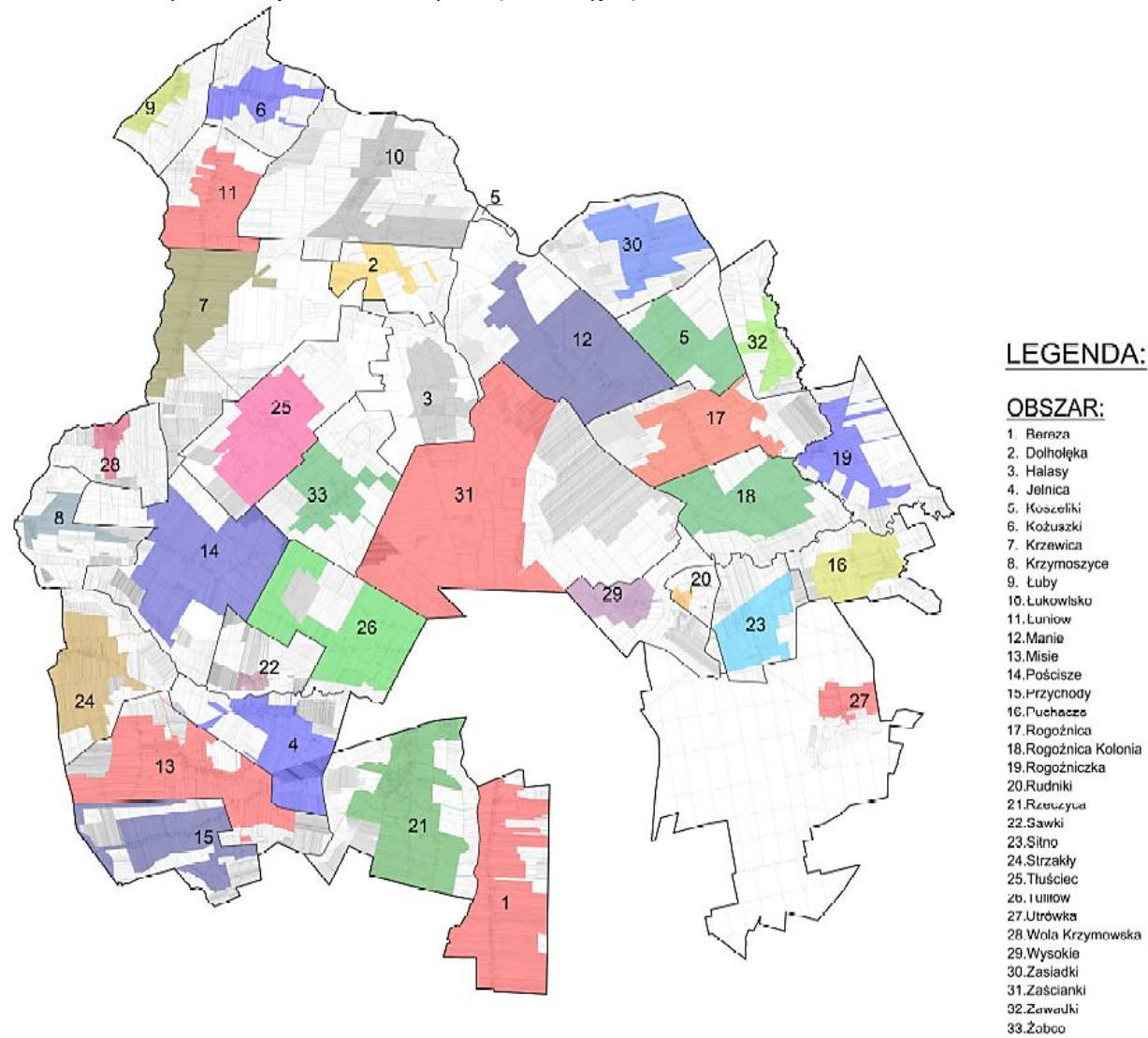
Przyjęte na wstępie prac, założenie zachowania ciągłości procesów rewitalizacyjnych było podstawą podjęcia decyzji, że punktem wyjścia do podziału gminy na jednostki referencyjne, będzie podział zastosowany w opracowanym *Lokalnym Programie Rewitalizacji dla gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2027-2023*. W dokumencie tym, obszar gminy Międzyrzec Podlaski został podzielony na 33 obszary analityczne, zgodnie z granicami poszczególnych sołectw gminy: 1) Bereza, 2) Dołhołęka, 3) Halasy, 4) Jelnica, 5) Koszeliki, 6) Kożuszki, 7) Krzewica, 8) Krzymoszyce, 9) Łuby, 10) Łukowisko, 11) Łuniew, 12) Manie, 13) Misie, 14) Pościsz, 15) Przychody, 16) Puchacze, 17) Rogoźnica, 18) Rogoźnica Kolonia, 19) Rogoźniczka, 20) Rudniki, 21) Rzeczyca, 22) Sawki, 23) Sitno, 24) Strzakły, 25) Tłuściec, 26) Tuliów, 27) Utrówka, 28) Wólka Krzymowska, 29) Wysokie, 30) Zasiadki, 31) Zaścianki, 32) Zawadki i 33) Żabce.

Podkreślenia wymaga fakt, iż granice sołectw pokrywają się z granicami poszczególnych miejscowości. Jednocześnie nie pokrywają się z granicami obwodów ewidencyjnych. W związku z tym, przy ustaleniu granic jednostek referencyjnych posłużono się danymi dotyczącymi granic miejscowości (uwzględniono dane dotyczące adresów) oraz sołectw.

¹ „Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji”

Na poniższej mapie przedstawiona aktualnie wyznaczone granice jednostek referencyjnych, w ramach których dokonano szczegółowej analizy sytuacji kryzysowej. Z zakresu opracowania, tj. wyznaczonych sołectw, wyłączono fragmenty gminy, które zgodnie z metodologią przyjętą przez ustawę o rewitalizacji nie powinny być brane pod uwagę na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego. Wyłączenia te wynikają z charakterystyki tychże terenów – są to tereny niezabudowane (niezurbanizowane), rolne, przeznaczone dla potrzeb prowadzenia działalności rolniczej oraz leśne.

Mapa 4 Podział gminy Międzyrzec Podlaski na wyznaczone jednostki analityczne (referencyjne)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzec Podlaskim (mapa zasadnicza gminy)

W ramach opracowania analizie poddano 33 wyznaczone jednostki analityczne (referencyjne). Ich szczegółową charakterystykę przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3 Wyznaczone obszary referencyjne (analityczne) na terenie gminy Międzyrzec Podlaski

Lp.	Nazwa sołectwa - obszaru analitycznego	Miejscowości/ Ulice	Łączna powierzchnia sołectwa [ha]	Powierzchnia jednostki analitycznej [ha]	Liczba ludności w 2021 r. [osoby]
1.	Bereza	Bereza	829,93315118	703,86035654	598
2.	Dołhołęka	Dołhołęka	368,58227896	136,03543425	32
3.	Halasy	Halasy	597,74272780	224,57588938	527
4.	Jelnica	Jelnica	636,30763400	356,24895089	516
5.	Koszeliki	Koszeliki	488,45863711	291,04199172	95
6.	Kożuszki	Kożuszki	513,63276824	180,00212030	232
7.	Krzewica	Krzewica	1 333,97369942	432,87283745	346
8.	Krzymoszyce	Krzymoszyce	452,19590790	112,21068411	96
9.	Łuby	Łuby	318,44423142	831,66021640	99
10.	Łukowisko	Łukowisko	1 324,74398218	372,71352246	255
11.	Łuniew	Łuniew	509,63054807	324,46048065	162
12.	Manie	Manie, Przytuki	1 250,63188488	734,06276566	242
13.	Misie	Misie	956,34188923	627,67295339	801
14.	Pościsz	Pościsz, Kolonia Wolańska	1 197,07677305	700,49958469	336
15.	Przychody	Przychody	657,04777470	369,32343899	503
16.	Puchacze	Puchacze	455,53140946	224,24257710	248
17.	Rogoźnica	Rogoźnica	800,33140828	426,34390397	507
18.	Rogoźnica Kolonia	Rogoźnica Kolonia	710,02855012	410,73882654	128
19.	Rogoźniczka	Rogoźniczka	649,55131341	205,25912508	187
20.	Rudniki	Rudniki	129,06785617	15,64664793	90
21.	Rzeczyca	Rzeczyca	1 113,99898900	615,24937499	1 001
22.	Sawki	Sawki	338,19512869	286,24005190	112
23.	Sitno	Sitno	464,58269377	234,51543926	306
24.	Strzakły	Strzakły	661,23334999	349,00064465	375
25.	Tłuściec	Tłuściec	955,35787192	452,07238639	447
26.	Tuliów	Tuliów	794,98414318	566,31028637	431
27.	Utrówka	Utrówka	2 565,47685619	90,65533119	92
28.	Wólka Krzymowska	Wólka Krzymowska	371,62556182	60,02414067	133
29.	Wysokie	Wysokie	476,85577482	148,50526317	448
30.	Zasiadki	Zasiadki	700,59449250	307,04155530	190
31.	Zaścianki	Zaścianki	2 397,47285718	1 419,98288293	242

Lp.	Nazwa sołectwa - obszaru analitycznego	Miejscowości/ Ulice	Łączna powierzchnia sołectwa [ha]	Powierzchnia jednostki analitycznej [ha]	Liczba ludności w 2021 r. [osoby]
32.	Zawadki	Zawadki	381,26476724	118,68702869	68
33.	Żabce	Żabce	720,67811832	239,81246517	467
Suma:			26 121,57503020	12 567,56915818	10 312

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji kryzys w sferze społecznej związany jest z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym (art. 9 ust. 1). Analizę w sferze społecznej przeprowadzono w oparciu o budowanie wskaźnika syntetycznego. W tym celu przeanalizowano 26 wskaźników obrazujących w najpełniejszy sposób natężenie problemów w sferze społecznej z zakresu bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, edukacji, kapitału społecznego, aktywności społecznej i obywatelskiej, a także stanu zdrowia mieszkańców. Wykorzystanie większej liczby wskaźników pozwoliło na przeprowadzenie diagnozy w sposób bardziej precyzyjny. Wskaźniki budowano na podstawie zgromadzonych danych ilościowych. Dane liczbowe gromadzono przy założeniu, że udostępniane przez współpracujące instytucje i komórki organizacyjne Urzędu Gminy dane, powinny odzwierciedlać najaktualniejszy stan danego zjawiska i przedstawiać jego wartość liczbową na dzień udostępnienia danych (o ile rejestr, w którym te dane są gromadzone to umożliwił).

Tabela 4 Lista wskaźników delimitacyjnych w sferze społecznej

Nr wskaźnika	Badane zjawisko	Nazwa wskaźnika
1.	Niekorzystne trendy demograficzne	Zmiana liczby mieszkańców w latach 2017-2021
2.		Liczba osób, które się wymeldowały przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
3.		Liczba osób w wieku powyżej 65 roku życia przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
4.	Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.
5.		Liczba osób długotrwale bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.
6.		Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.
7.		Liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.
8.		Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.

Nr wskaźnika	Badane zjawisko	Nazwa wskaźnika
9.	Ubóstwo, wykluczenie społeczne, uzależnienia	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
10.		Liczba osób korzystających ze świadczeń społecznej z tytułu ubóstwa przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
11.		Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
12.		Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
13.		Liczba osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
14.		Liczba osób, które mają założoną Niebieską Kartę przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
15.		Liczba dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania przypadająca na 100 dzieci w wieku do 17 roku życia w 2021 r.
16.		Liczba osób zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na przypadająca 100 mieszkańców w 2021 r.
17.	Niepełnosprawność i zły stan zdrowia mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
18.		Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
19.		Liczba osób z niepełnosprawnościami przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
20.	Poziom edukacji	Udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2019/2020 w liczbie uczniów szkół podstawowych (%)
21.		Udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2020/2021 w liczbie uczniów szkół podstawowych (%)
22.	Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i obywatelskim	Liczba funkcjonujących NGO przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
23.		Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020 r.
24.	Niski poziom bezpieczeństwa publicznego	Liczba odnotowanych przestępstw przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
25.		Liczba wykroczeń przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
26.		Liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

W ramach przeprowadzonej diagnozy pozwalającej na wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji określono wartość wskaźnika syntetycznego, będącego sumą wszystkich ww. wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych. Dla każdego z wyznaczonych obszarów referencyjnych przeanalizowano zakres wskaźników wymienionych w powyższej tabeli. Poniżej zaprezentowano otrzymane wartości badanych wskaźników dla poszczególnych sołectw w gminie Międzyrzec Podlaski.

Tabela 5 Wartości wskaźników delimitacyjnych oraz ich charakter

Badane zjawisko	Niekorzystne trendy demograficzne			Bezrobocie					Ubóstwo, wykluczanie społeczne i uzależnienia							
Numer wskaźnika	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Charakter wskaźnika	S*	D*	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D
Bereza	-1,97	3,85	15,89	5,38	4,25	1,13	1,98	1,70	4,35	0,33	0,33	0,00	1,00	0,50	5,30	0,17
Dołhołęka	0,00	3,13	12,50	11,11	11,11	0,00	5,56	0,00	3,13	3,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Halasy	-3,83	1,33	11,01	5,99	2,99	1,80	1,20	1,80	7,40	1,14	0,76	0,19	2,85	0,00	29,91	0,19
Jelnica	-2,27	0,97	14,73	6,27	2,99	1,19	2,39	1,49	5,62	1,55	0,78	0,39	5,04	0,39	23,16	0,39
Koszeliki	-1,04	3,16	13,68	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,37	1,05	0,00	0,00	4,21	0,00	15,00	1,05
Kożuszki	-7,20	3,45	15,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8,62	0,86	0,43	0,43	3,02	0,00	18,92	0,00
Krzewica	0,29	2,02	13,58	2,45	0,98	0,00	1,47	0,49	4,91	0,87	0,58	0,29	2,02	0,00	9,52	0,29
Krzymoszyce	-12,73	5,21	26,04	16,67	9,26	3,70	5,56	0,00	1,04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8,33	0,00
Łuby	-9,17	0,00	18,18	4,84	1,61	1,61	1,61	0,00	4,04	1,01	0,00	0,00	3,03	0,00	27,78	0,00
Łukowisko	-6,59	0,39	19,61	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5,88	0,39	0,00	0,00	2,35	0,00	21,43	0,39
Łuniew	-8,99	0,00	18,52	8,26	4,59	1,83	2,75	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Manie	-0,41	2,89	16,53	3,40	1,36	0,00	3,40	1,36	4,13	1,24	0,83	0,00	3,31	0,83	32,56	0,00
Misie	-2,20	2,37	14,86	6,16	2,98	0,80	2,78	1,99	4,49	0,87	1,37	0,37	2,50	0,12	19,53	0,37
Pościsz	-5,08	2,98	13,99	5,21	3,79	1,90	0,47	1,42	6,85	0,30	0,60	0,00	1,79	0,00	16,90	0,00
Przychody	-4,01	1,79	17,10	5,00	2,86	0,71	1,43	1,43	5,77	0,20	1,19	0,20	1,99	0,00	12,70	0,60
Puchacze	1,22	0,81	11,69	1,32	1,32	0,00	0,66	0,66	4,44	0,00	0,81	0,00	2,42	0,00	12,70	0,40
Rogoźnica	0,80	1,38	12,03	3,60	2,40	0,60	0,90	0,90	6,11	1,58	0,59	0,20	2,76	1,38	21,65	0,20
Rogoźnica Kolonia	-0,78	3,13	15,63	5,00	1,25	0,00	3,75	1,25	3,91	0,78	0,00	0,00	0,00	0,78	8,00	0,00

Gminny Program Rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 roku

Badane zjawisko	Niekorzystne trendy demograficzne			Bezrobocie					Ubóstwo, wykluczanie społeczne i uzależnienia							
Numer wskaźnika	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Charakter wskaźnika	S*	D*	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D
Rogoźniczka	-7,43	3,21	12,83	4,10	2,46	2,46	1,64	1,64	4,28	0,53	0,53	0,00	0,00	0,00	9,68	0,00
Rudniki	7,14	0,00	13,33	1,85	1,85	1,85	0,00	0,00	5,56	0,00	0,00	1,11	2,22	0,00	26,32	1,11
Rzeczyca	7,06	1,90	12,19	5,37	2,60	0,49	2,11	1,14	2,00	0,50	0,40	0,00	0,00	0,20	2,83	0,20
Sawki	-4,27	0,89	20,54	1,45	0,00	0,00	1,45	0,00	3,57	0,89	0,00	0,00	0,89	0,00	10,53	0,00
Sitno	2,68	2,61	9,80	6,45	4,84	0,54	2,69	3,76	4,90	0,33	0,65	0,00	1,63	0,33	18,29	0,00
Strzakły	-3,35	1,33	14,13	4,38	2,39	2,39	0,80	0,40	2,67	0,27	0,53	0,00	0,27	0,00	9,09	0,27
Tłuściec	-5,10	2,46	12,98	3,48	3,14	0,70	1,74	1,05	6,26	1,12	0,89	0,22	2,24	0,00	25,61	0,22
Tuliłów	1,17	0,46	13,92	5,12	4,33	0,39	0,79	1,97	2,78	0,23	0,23	0,00	0,93	0,46	11,43	0,23
Utrówka	5,75	0,00	16,30	3,77	3,77	1,89	1,89	0,00	4,35	0,00	1,09	0,00	1,09	0,00	9,52	0,00
Wólka Krzymowska	-1,48	0,00	16,54	3,80	3,80	2,53	0,00	1,27	4,51	0,75	0,75	0,00	0,75	0,00	14,29	0,00
Wysokie	-3,86	2,23	15,63	6,99	5,24	1,40	1,75	1,75	4,46	0,45	0,22	0,00	1,79	0,45	11,11	0,22
Zasiadki	1,60	3,16	22,11	1,03	1,03	0,00	0,00	0,00	2,11	0,00	0,00	0,00	1,05	1,05	5,00	0,53
Zaścianki	11,01	1,24	9,09	1,97	0,00	0,00	1,32	1,32	4,13	0,41	0,41	0,00	1,65	0,41	12,70	0,00
Zawadki	-12,82	8,82	17,65	4,65	2,33	0,00	4,65	2,33	2,94	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	18,18	0,00
Żabce	1,08	2,14	13,28	8,75	4,04	0,67	5,05	2,36	4,71	0,43	1,28	0,43	3,00	0,43	26,47	0,43

Badane zjawisko	Niepełnosprawność i zły stan zdrowia mieszkańców			Poziom edukacji		Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i obywatelskim		Niski poziom bezpieczeństwa publicznego		
	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Charakter wskaźnika	D	D	D	D	D	S	S	D	D	D
Bereza	0,33	0,33	2,34	16,33	17,65	0,50	69,18	1,67	1,17	8,86
Dołhołęka	0,00	0,00	0,00	25,00	0,00	0,00	58,47	3,13	0,00	34,38
Halasy	0,76	0,57	1,52	25,00	16,67	0,00	58,47	0,76	0,57	9,11
Jelnica	1,16	0,58	2,33	24,44	33,33	0,39	69,19	0,00	1,16	8,14
Koszeliki	0,00	0,00	1,05	33,33	42,86	1,05	67,37	0,00	0,00	4,21
Kożuszki	0,43	1,72	2,59	3,03	3,45	0,43	71,43	0,43	0,86	3,45
Krzewica	0,58	0,58	1,45	0,00	1,92	0,58	68,69	0,29	0,58	6,36
Krzymoszyce	0,00	1,04	1,04	0,00	0,00	0,00	65,61	0,00	0,00	4,17
Łuby	0,00	2,02	1,01	0,00	0,00	1,01	71,43	0,00	0,00	4,04
Łukowisko	0,39	0,39	1,57	16,00	20,83	0,00	58,47	2,35	0,39	10,20
Łuniew	0,00	0,00	1,85	0,00	0,00	0,62	71,43	0,62	0,62	5,56
Manie	0,00	0,41	1,24	7,41	8,00	0,83	67,37	1,65	0,83	8,68
Misie	1,12	1,37	2,12	20,00	18,92	0,25	67,24	0,37	0,75	3,50
Pościsz	0,30	1,49	0,60	6,90	9,09	0,30	65,61	0,60	0,60	6,85
Przychody	0,60	0,40	1,19	2,22	4,65	0,40	67,24	0,80	0,00	3,78
Puchacze	0,81	0,40	3,23	0,00	0,00	0,00	59,45	2,42	0,81	6,85
Rogoźnica	1,18	0,99	1,38	21,95	32,61	0,39	62,68	2,17	1,58	7,50
Rogoźnica Kolonia	0,00	1,56	0,00	12,50	33,33	0,00	62,68	1,56	0,78	33,59

Badane zjawisko	Niepełnosprawność i zły stan zdrowia mieszkańców			Poziom edukacji		Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i obywatelskim		Niski poziom bezpieczeństwa publicznego		
	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Charakter wskaźnika	D	D	D	D	D	S	S	D	D	D
Rogoźniczka	0,00	0,00	2,14	18,18	23,08	0,53	62,68	4,81	5,35	26,74
Rudniki	0,00	1,11	1,11	11,11	5,88	1,11	59,45	4,44	2,22	16,67
Rzeczycza	0,20	0,50	1,40	13,27	8,74	0,30	67,21	1,30	1,10	10,79
Sawki	0,00	1,79	0,89	8,33	8,33	0,89	69,19	1,79	0,00	6,25
Sitno	0,65	0,33	0,33	11,43	11,27	0,00	59,45	0,98	1,96	13,07
Strzakły	0,53	0,53	1,33	0,00	0,00	0,53	69,19	0,80	0,80	5,87
Tłuściec	0,67	0,67	1,34	14,81	15,63	0,67	68,48	1,34	5,59	10,07
Tuliłów	0,46	0,70	1,62	6,82	7,14	0,46	65,61	1,62	1,39	5,34
Utrówka	0,00	1,09	4,35	12,50	22,22	0,00	59,45	0,00	0,00	1,09
Wólka Krzymowska	0,00	0,75	2,26	28,57	15,38	0,00	68,69	0,75	0,00	1,50
Wysokie	0,22	0,45	2,01	8,33	6,00	0,45	59,45	2,68	2,68	19,64
Zasiadki	0,00	1,05	1,05	12,50	18,75	0,53	67,37	1,58	0,00	5,79
Zaścianki	0,41	0,41	0,83	20,00	22,22	0,00	67,37	1,24	3,31	20,66
Zawadki	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	62,68	1,47	2,94	8,82
Żabce	0,43	0,43	1,71	30,30	24,24	0,21	68,48	1,07	0,43	6,00

* D-Desymulanta

*S-Symulanta

Źródło: Opracowanie własne

Dla porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w wyznaczonych jednostkach referencyjnych (analitycznych) konieczne było opracowanie porównywalnego wskaźnika syntetycznego dla wszystkich jednostek. Wyznaczenia wskaźnika syntetycznego dokonano zgodnie z metodą Perkala.

Zgodnie z rekomendacjami w ramach budowania wskaźnika syntetycznego zrezygnowano z nadawania różnych wag poszczególnym zjawiskom społecznym. Przyjęta w ramach opracowania metodologia wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji zakłada, że każde badane zjawisko społeczne ma taką samą wagę w obliczaniu wskaźnika syntetycznego.

Z uwagi na różne jednostki miary poszczególnych wskaźników oraz szerokie spektrum obszarów problemowych przeprowadzono standaryzację zmiennych, w celu sprowadzenia ich do porównywalnej skali, tzw. skali niemianowanej, czyli niezwiązanej z jednostką miary. Standaryzacja wskaźników polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej arytmetycznej wartości dla wszystkich obszarów i podzieleniu przez odchylenie standardowe. Jest to zabieg konieczny z punktu widzenia poprawności obliczeń. W wyniku tej procedury wszystkie wystandaryzowane wskaźniki mają rozkład charakteryzujący się jednakową średnią i odchyleniem standardowym, co umożliwia ich logiczną interpretację. Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla gminy i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Przejście odchylenia od średniej do wartości dodatniej wskazuje, które obszary odznaczają się wskaźnikiem kryzysowym wyższym od średniej dla gminy. Z kolei wartości ujemne odchylenia ukazują obszary o najlepszej sytuacji, w których negatywne zjawiska w porównaniu ze średnią dla gminy odznaczają się mniejszym natężeniem.

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - x_j}{s_j}$$

gdzie:

t_{ij} – wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

x_j – średnia arytmetyczna wskaźnika j

s_j – odchylenie standardowe wskaźnika j

Kolejnym krokiem standaryzacji zmiennych było oznaczenie dla każdego ze wskaźników odpowiednio destymulanta i stymulanta. Jako destymulanty, na potrzeby wskazania obszarów zdegradowanych, przyjęte zostały zmienne, których wyższa wartość występowała w obszarach kwalifikujących się jako obszary zdegradowane (np. liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców). Natomiast stymulantami są wskaźniki, których wysokie wartości świadczą o występowaniu zjawiska pozytywnego. W przypadku, gdy dany wskaźnik jest

destymulantem, otrzymane w procesie normalizacji wartości pozostawiamy bez zmian. Jeśli wśród wskaźników znajdzie się stymulanta, uzyskane wartości należy przekształcić z odpowiednim wzorem.

$$z_{ij} = x_{ij} * (-1)$$

gdzie:

z_{ij} – wartość wskaźnika (stymulanty) po przekształceniu

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

Ostatnim etapem jest wyznaczenie jednej wartości wskaźnika syntetycznego, którym będzie suma wszystkich wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych. Wartość wskaźnika syntetycznego będzie świadczyć, czy dane pole podstawowe znajduje się w stanie kryzysowym. Wysokie wartości wskaźnika świadczą o dużym kryzysie, natomiast niskie ukazują pozytywny obraz zjawisk społecznych.

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk

n – liczba wskaźników (cech)

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

W poniższej tabeli zaprezentowano wyniki wskaźników delimitacyjnych otrzymane w procesie normalizacji.

Tabela 6 Wartości wskaźników delimitacyjnych po normalizacji

Badane zjawisko	Niekorzystne trendy demograficzne			Bezrobocie					Ubóstwo, wykluczanie społeczne i uzależnienia							
Numer wskaźnika	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Charakter wskaźnika	S*	D*	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D
Bereza	0,00	0,98	0,19	0,22	0,56	0,21	0,07	0,73	-0,06	-0,48	-0,30	-0,50	-0,52	0,79	-1,13	-0,18
Dołhołęka	-0,36	0,57	-0,77	1,93	3,39	-0,94	2,29	-1,08	-0,73	3,87	-1,09	-0,50	-1,28	-0,63	-1,75	-0,77
Halasy	0,35	-0,43	-1,19	0,40	0,04	0,88	-0,42	0,84	1,60	0,77	0,70	0,32	0,88	-0,63	1,74	-0,11
Jelnica	0,06	-0,63	-0,14	0,48	0,04	0,27	0,32	0,51	0,63	1,41	0,74	1,18	2,54	0,47	0,95	0,59
Koszeliki	-0,17	0,59	-0,43	-1,39	-1,19	-0,94	-1,17	-1,08	1,58	0,64	-1,09	-0,50	1,91	-0,63	0,00	2,91
Kożuszki	0,97	0,76	0,21	-1,39	-1,19	-0,94	-1,17	-1,08	2,27	0,34	-0,08	1,37	1,01	-0,63	0,46	-0,77
Krzewica	-0,42	-0,04	-0,46	-0,66	-0,79	-0,94	-0,25	-0,56	0,25	0,35	0,27	0,75	0,25	-0,63	-0,64	0,24
Krzymoszyce	2,00	1,74	3,07	3,59	2,62	2,82	2,29	-1,08	-1,87	-1,00	-1,09	-0,50	-1,28	-0,63	-0,78	-0,77
Łuby	1,34	-1,18	0,84	0,05	-0,53	0,70	-0,16	-1,08	-0,23	0,57	-1,09	-0,50	1,02	-0,63	1,49	-0,77
Łukowisko	0,86	-0,96	1,25	-1,39	-1,19	-0,94	-1,17	-1,08	0,77	-0,39	-1,09	-0,50	0,50	-0,63	0,75	0,60
Łuniew	1,30	-1,18	0,94	1,07	0,70	0,92	0,55	-1,08	-2,43	-1,00	-1,09	-0,50	-1,28	-0,63	-1,75	-0,77
Manie	-0,29	0,44	0,37	-0,38	-0,63	-0,94	0,95	0,37	-0,18	0,93	0,86	-0,50	1,22	1,71	2,05	-0,77
Misie	0,04	0,15	-0,10	0,45	0,04	-0,13	0,57	1,04	0,02	0,36	2,15	1,12	0,61	-0,28	0,53	0,54
Pościsz	0,58	0,49	-0,35	0,16	0,37	0,98	-0,87	0,44	1,30	-0,54	0,31	-0,50	0,07	-0,63	0,22	-0,77
Przychody	0,38	-0,17	0,54	0,10	-0,02	-0,22	-0,28	0,44	0,71	-0,69	1,73	0,36	0,23	-0,63	-0,27	1,32
Puchacze	-0,59	-0,73	-1,00	-1,00	-0,65	-0,94	-0,76	-0,38	-0,02	-1,00	0,81	-0,50	0,55	-0,63	-0,27	0,64
Rogoźnica	-0,51	-0,40	-0,90	-0,32	-0,20	-0,33	-0,60	-0,12	0,90	1,46	0,31	0,35	0,81	3,27	0,78	-0,08
Rogoźnica Kolonia	-0,22	0,57	0,12	0,10	-0,68	-0,94	1,17	0,25	-0,30	0,22	-1,09	-0,50	-1,28	1,58	-0,81	-0,77

Gminny Program Rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 roku

Badane zjawisko	Niekorzystne trendy demograficzne			Bezrobocie					Ubóstwo, wykluczanie społeczne i uzależnienia							
Numer wskaźnika	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Charakter wskaźnika	S*	D*	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D
Rogoźniczka	1,01	0,62	-0,67	-0,17	-0,18	1,55	-0,14	0,67	-0,10	-0,17	0,17	-0,50	-1,28	-0,63	-0,62	-0,77
Rudniki	-1,69	-1,18	-0,53	-0,84	-0,43	0,94	-1,17	-1,08	0,60	-1,00	-1,09	4,32	0,40	-0,63	1,32	3,11
Rzeczyca	-1,67	-0,11	-0,86	0,21	-0,12	-0,45	0,15	0,13	-1,34	-0,22	-0,15	-0,50	-1,28	-0,06	-1,42	-0,07
Sawki	0,43	-0,68	1,51	-0,96	-1,19	-0,94	-0,26	-1,08	-0,49	0,39	-1,09	-0,50	-0,60	-0,63	-0,52	-0,77
Sitno	-0,86	0,29	-1,53	0,53	0,80	-0,39	0,51	2,94	0,24	-0,49	0,45	-0,50	-0,04	0,30	0,39	-0,77
Strzakły	0,26	-0,43	-0,30	-0,08	-0,21	1,48	-0,67	-0,66	-0,98	-0,59	0,17	-0,50	-1,08	-0,63	-0,69	0,16
Tłuściec	0,58	0,20	-0,63	-0,35	0,10	-0,23	-0,08	0,03	0,98	0,74	1,02	0,47	0,41	-0,63	1,24	0,01
Tuliłów	-0,58	-0,92	-0,36	0,14	0,59	-0,54	-0,68	1,02	-0,92	-0,64	-0,55	-0,50	-0,58	0,68	-0,41	0,04
Utrówka	-1,43	-1,18	0,31	-0,27	0,36	0,97	0,01	-1,08	-0,06	-1,00	1,48	-0,50	-0,46	-0,63	-0,64	-0,77
Wólka Krzymowska	-0,09	-1,18	0,38	-0,26	0,37	1,63	-1,17	0,27	0,03	0,17	0,68	-0,50	-0,71	-0,63	-0,08	-0,77
Wysokie	0,35	0,07	0,12	0,70	0,97	0,48	-0,08	0,79	0,00	-0,31	-0,57	-0,50	0,07	0,63	-0,45	0,01
Zasiadki	-0,66	0,59	1,95	-1,09	-0,77	-0,94	-1,17	-1,08	-1,29	-1,00	-1,09	-0,50	-0,48	2,35	-1,16	1,07
Zaścianki	-2,41	-0,48	-1,73	-0,80	-1,19	-0,94	-0,35	0,32	-0,18	-0,36	-0,12	-0,50	-0,03	0,54	-0,27	-0,77
Zawadki	2,01	3,77	0,69	0,00	-0,24	-0,94	1,73	1,40	-0,83	-1,00	-1,09	-0,50	-1,28	-0,63	0,37	-0,77
Żabce	-0,57	0,02	-0,55	1,22	0,47	-0,26	1,98	1,44	0,14	-0,33	1,94	1,36	0,99	0,58	1,34	0,73

Badane zjawisko	Niepełnosprawność i zły stan zdrowia mieszkańców			Poziom edukacji		Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i obywatelskim		Niski poziom bezpieczeństwa publicznego			Sumaryczny wskaźnik kryzysu sfery społecznej
Numer wskaźnika	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
Charakter wskaźnika	D	D	D	D	D	S	S	D	D	D	
Bereza	-0,02	-0,69	0,95	0,32	0,35	-0,36	-0,90	0,27	0,00	-0,13	0,36
Dołhołęka	-0,91	-1,29	-1,63	1,19	-1,16	1,10	1,61	1,50	-0,82	2,93	4,66
Halasy	1,12	-0,27	0,04	1,19	0,27	1,10	1,61	-0,50	-0,42	-0,10	9,78
Jelnica	2,20	-0,24	0,93	1,14	1,70	-0,03	-0,90	-1,15	0,00	-0,21	12,84
Koszeliki	-0,91	-1,29	-0,47	2,03	2,51	-1,97	-0,47	-1,15	-0,82	-0,69	-4,19
Kożuszki	0,24	1,82	1,22	-1,02	-0,86	-0,16	-1,42	-0,78	-0,21	-0,78	-1,84
Krzewica	0,64	-0,25	-0,04	-1,33	-0,99	-0,59	-0,78	-0,90	-0,41	-0,43	-8,36
Krzymoszyce	-0,91	0,59	-0,48	-1,33	-1,16	1,10	-0,06	-1,15	-0,82	-0,69	4,21
Łuby	-0,91	2,35	-0,52	-1,33	-1,16	-1,84	-1,42	-1,15	-0,82	-0,71	-7,68
Łukowisko	0,14	-0,59	0,10	0,28	0,63	1,10	1,61	0,85	-0,54	0,03	-1,01
Łuniew	-0,91	-1,29	0,41	-1,33	-1,16	-0,70	-1,42	-0,62	-0,39	-0,52	-14,18
Manie	-0,91	-0,55	-0,27	-0,58	-0,47	-1,31	-0,47	0,25	-0,24	-0,15	0,52
Misie	2,10	1,18	0,71	0,69	0,46	0,37	-0,44	-0,83	-0,29	-0,77	10,29
Pościsze	-0,12	1,39	-0,97	-0,63	-0,38	0,23	-0,06	-0,64	-0,40	-0,37	-0,68
Przychody	0,68	-0,58	-0,32	-1,11	-0,76	-0,06	-0,44	-0,47	-0,82	-0,74	-1,08
Puchacze	1,25	-0,57	1,92	-1,33	-1,16	1,10	1,38	0,90	-0,25	-0,37	-3,57
Rogoźnica	2,26	0,49	-0,11	0,88	1,64	-0,05	0,63	0,69	0,29	-0,29	10,82
Rogoźnica Kolonia	-0,91	1,52	-1,63	-0,07	1,70	1,10	0,63	0,18	-0,27	2,84	2,48

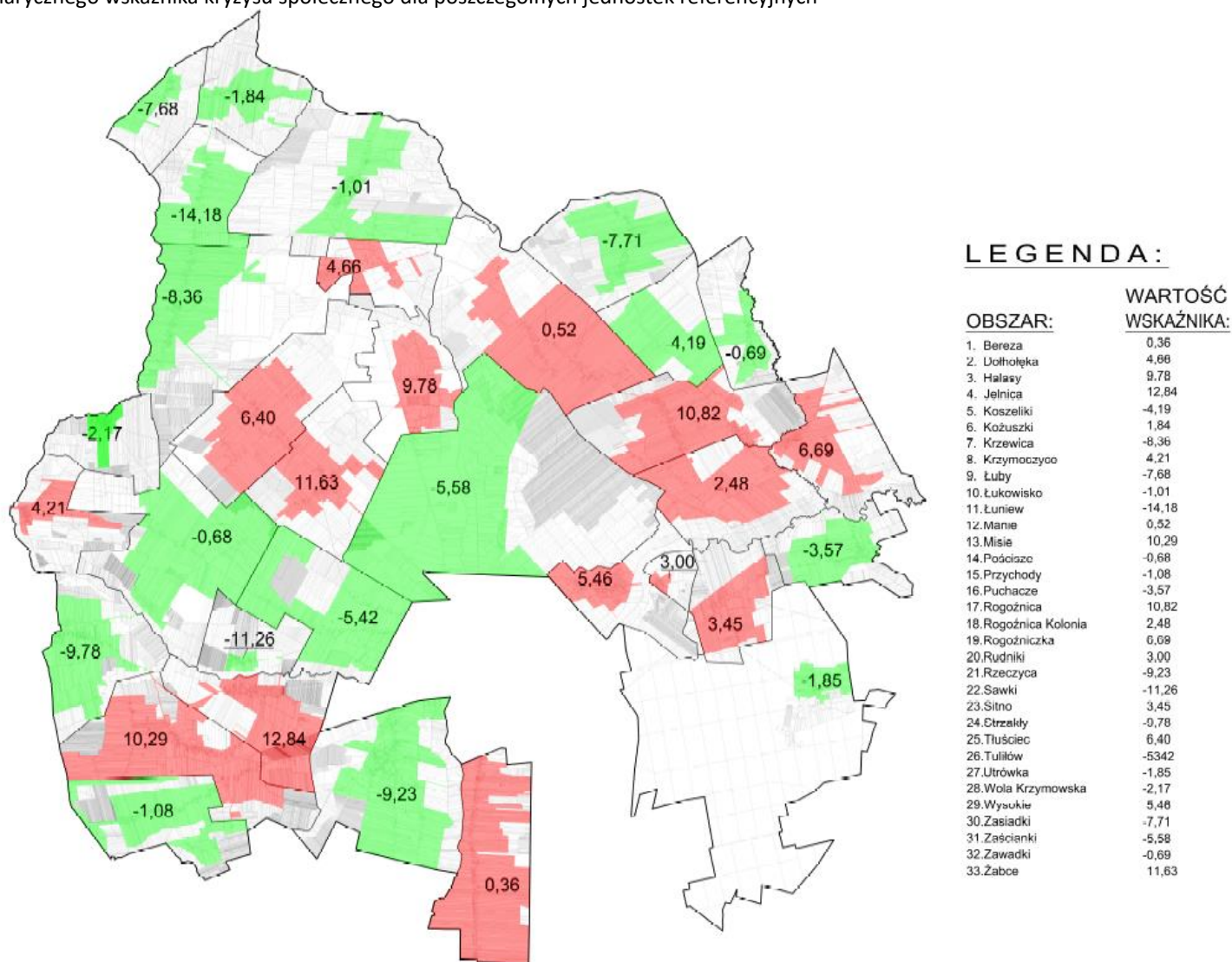
Badane zjawisko	Niepełnosprawność i zły stan zdrowia mieszkańców			Poziom edukacji		Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i obywatelskim			Niski poziom bezpieczeństwa publicznego			Sumaryczny wskaźnik kryzysu sfery społecznej
Numer wskaźnika	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26		
Charakter wskaźnika	D	D	D	D	D	S	S	D	D	D		
Rogoźniczka	-0,91	-1,29	0,72	0,50	0,82	-0,46	0,63	2,93	2,94	2,02	6,69	
Rudniki	-0,91	0,71	-0,41	-0,21	-0,65	-2,14	1,38	2,62	0,74	0,81	3,00	
Rzeczycza	-0,38	-0,39	-0,09	0,01	-0,41	0,22	-0,43	-0,05	-0,05	0,10	-9,23	
Sawki	-0,91	1,93	-0,65	-0,49	-0,44	-1,50	-0,90	0,37	-0,82	-0,44	-11,26	
Sitno	0,84	-0,70	-1,27	-0,18	-0,19	1,10	1,38	-0,32	0,56	0,38	3,45	
Strzakły	0,52	-0,33	-0,16	-1,33	-1,16	-0,46	-0,90	-0,47	-0,26	-0,49	-9,78	
Tłuściec	0,88	-0,08	-0,15	0,16	0,18	-0,86	-0,73	-0,01	3,12	0,02	6,40	
Tuliłów	0,33	-0,04	0,16	-0,64	-0,55	-0,25	-0,06	0,23	0,16	-0,55	-5,42	
Utrówka	-0,91	0,67	3,15	-0,07	0,75	1,10	1,38	-1,15	-0,82	-1,06	-1,85	
Wólka Krzymowska	-0,91	0,06	0,85	1,55	0,16	1,10	-0,78	-0,51	-0,82	-1,01	-2,17	
Wysokie	-0,32	-0,49	0,58	-0,49	-0,64	-0,20	1,38	1,12	1,07	1,17	5,46	
Zasiadki	-0,91	0,60	-0,47	-0,07	0,45	-0,44	-0,47	0,19	-0,82	-0,50	-7,71	
Zaścianki	0,19	-0,55	-0,72	0,69	0,75	1,10	-0,47	-0,10	1,51	1,29	-5,58	
Zawadki	-0,91	-1,29	-1,63	-1,33	-1,16	1,10	0,63	0,10	1,25	-0,13	-0,69	
Żabce	0,23	-0,52	0,26	1,73	0,92	0,47	-0,73	-0,24	-0,52	-0,47	11,63	

* D-Desymulanta

*S-Symulanta

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 5 Wartości sumarycznego wskaźnika kryzysu społecznego dla poszczególnych jednostek referencyjnych

Źródło: Opracowanie własne

Sumaryczny wskaźnik sfery społecznej pozwolił wyznaczyć obszary referencyjne o szczególnej sytuacji kryzysowej, tj. Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka i Żabce.

Kolejnym krokiem w procedurze delimitacji była analiza negatywnych zjawisk w pozostałych sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (art. 9 ust. 1 pkt 1-4). Obszar zdegradowany klasyfikowany jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe sfery. Analizę wskaźnikową dla tych czterech sfer przeprowadzono dla wszystkich wyznaczonych obszarów referencyjnych. Analiza zjawisk kryzysowych w pozostałych 4 sferach przeprowadzona była zarówno na metodach ilościowych, jak i jakościowych, mierzalnych oraz opisowych.

Tabela 7Lista wskaźników delimitacyjnych w pozostałych sferach

Nr wskaźnika	Sfera	Nazwa wskaźnika
1.	Gospodarcza	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców
2.		Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców
3.		Powierzchnia terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą (m ²) przypadająca na 100 mieszkańców
4.	Środowiskowa	Udział budynków pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych
5.		Udział powierzchni, na której odnotowano przekroczenie jakości powietrza
6.	Techniczna	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej
7.		Udział budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków
8.		Udział budynków mieszkalnych korzystających z odnawialnych źródeł energii
9.		Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła
10.		Udział budynków użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji
11.		Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami
12.	Przestrzenno-funkcjonalna	Udział dróg publicznych wymagających podjęcia interwencji
13.		Liczba zdarzeń drogowych przypadająca na 100 mieszkańców
14.		Udział terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z przyjętą metodologią w każdej ze sfer dokonano analizy wyselekcjonowanych wskaźników w podziale na wyznaczone jednostki referencyjne. W zależności od ich specyfiki (wskaźnik przyjmował wartość poniżej lub powyżej średniej dla całej gminy) dokonano identyfikacji występowania (na zasadzie 0-1) negatywnych zjawisk we wszystkich czterech sferach wskazanych w art. 9 ust. 1 pkt 1-4. W poniższych tabelach zaprezentowano rzeczywiste wartości osiągnięte przez wszystkie wskaźniki oraz ich kwalifikacje w zakresie występowania zjawisk kryzysowych

Tabela 8 Wartości wskaźników delimitacyjnych pozostałych analizowanych sfer

Sfera	Gospodarcza			Środowiskowa		Techniczna						Przestrzenno-funkcjonalna		
Nazwa wskaźnika	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców	Powierzchnia terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą (m2) przypadająca na 100 mieszkańców	Udział powierzchni, na której odnotowano przekroczenie jakości powietrza	Udział budynków pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej	Udział budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków	Udział budynków mieszkalnych korzystających z odnawialnych źródeł energii	Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Udział dróg lokalnych wymagających podjęcia interwencji	Liczba zdarzeń drogowych przypadających na 100 mieszkańców	Udział terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji
Bereza	7,02	0,17	446,32	23,46	25,25	94,06	1,98	22,77	62,87	100,00	100,00	60,66	0,84	90,10
Dołhołęka	15,63	0,00	0,00	0,00	29,41	0,00	0,00	0,00	47,06	0,00	0,00	71,43	6,25	0,00
Halasy	7,21	0,76	1 704,93	0,00	18,29	89,02	6,10	6,10	37,80	100,00	50,00	15,67	0,76	100,00
Jelnica	6,98	0,97	1 734,11	0,00	48,57	82,86	26,29	29,14	58,86	50,00	0,00	77,69	0,97	100,00
Koszeliki	4,21	6,32	31,58	0,00	52,50	72,50	35,00	12,50	35,00	100,00	100,00	56,87	0,00	0,00
Kożuszki	3,88	0,00	62,50	0,00	53,93	73,03	15,73	7,87	43,82	100,00	100,00	31,52	0,43	0,00
Krzewica	4,91	0,00	1 027,17	0,00	33,64	90,65	22,43	14,02	55,14	100,00	50,00	44,30	1,16	0,00
Krzymoszyce	12,50	1,04	951,04	0,00	48,21	69,64	1,79	14,29	50,00	100,00	100,00	62,42	0,00	0,00
Łuby	1,01	0,00	50,51	0,00	46,34	80,49	4,88	7,32	34,15	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
Łukowisko	5,49	1,18	1 517,25	0,00	26,67	82,22	12,22	4,44	48,89	100,00	100,00	75,99	0,39	0,00
Łuniew	7,41	3,70	61,73	0,00	42,42	86,36	24,24	21,21	62,12	100,00	100,00	21,11	0,00	0,00
Manie	3,31	4,96	6 593,39	0,00	25,00	77,59	25,00	9,48	37,93	100,00	100,00	61,01	0,41	0,00
Misie	5,37	0,62	157,93	0,00	31,90	84,48	11,64	19,40	59,48	50,00	50,00	45,03	0,37	100,00
Pościsz	10,71	0,30	488,16	0,00	30,92	79,61	21,71	17,76	51,32	100,00	100,00	39,88	0,60	100,00
Przychody	4,37	0,80	77,83	0,00	36,17	86,52	14,18	31,91	49,65	100,00	100,00	13,60	0,80	16,44
Puchacze	6,05	0,00	205,65	0,00	29,58	81,69	14,08	23,94	53,52	100,00	100,00	19,17	0,00	0,00
Rogoźnica	4,93	0,39	1 027,61	0,00	34,50	98,25	10,53	21,05	59,65	100,00	50,00	11,77	0,59	37,73
Rogoźnica Kolonia	9,38	3,91	18 531,72	0,00	48,00	100,00	4,00	14,00	48,00	0,00	0,00	12,53	0,78	0,00
Rogoźniczka	5,35	3,21	5 601,60	0,00	83,52	53,85	21,98	13,19	58,24	100,00	100,00	54,49	3,21	100,00
Rudniki	6,67	0,00	0,00	0,00	44,00	68,00	0,00	20,00	76,00	100,00	0,00	28,39	1,11	100,00
Rzeczyca	9,49	2,00	5 258,12	35,43	18,28	77,69	0,81	15,86	52,69	33,33	0,00	39,12	1,70	100,00
Sawki	3,57	0,00	0,00	0,00	50,00	81,58	13,16	21,05	52,63	100,00	100,00	65,08	0,00	0,00
Sitno	5,88	0,00	238,56	0,00	27,17	69,57	16,30	9,78	60,87	100,00	100,00	24,48	0,98	0,00
Strzakły	5,33	4,53	986,67	0,00	36,22	72,44	6,30	11,02	57,48	0,00	0,00	21,84	0,53	16,45
Tłuściec	5,59	0,89	820,81	0,00	43,88	85,61	18,71	17,27	56,83	100,00	66,67	30,22	1,12	37,95
Tuliów	4,87	0,93	168,68	2,36	29,17	86,31	11,90	22,62	55,36	100,00	100,00	72,16	0,46	0,00

Sfera	Gospodarcza			Środowiskowa		Techniczna						Przestrzenno-funkcjonalna		
Nazwa wskaźnika	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców	Powierzchnia terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą (m2) przypadająca na 100 mieszkańców	Udział powierzchni, na której odnotowano przekroczenie jakości powietrza	Udział budynków pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej	Udział budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków	Udział budynków mieszkalnych korzystających z odnawialnych źródeł energii	Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Udział dróg lokalnych wymagających podjęcia interwencji	Liczba zdarzeń drogowych przypadających na 100 mieszkańców	Udział terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji
Utrówka	5,43	0,00	0,00	0,00	51,43	80,00	8,57	5,71	65,71	0,00	0,00	31,45	1,09	100,00
Wólka Krzymowska	4,51	0,00	952,63	0,00	71,93	85,96	5,26	5,26	47,37	100,00	100,00	62,89	0,00	0,00
Wysokie	7,81	2,01	1 678,35	53,94	32,70	83,65	4,40	16,35	57,86	100,00	100,00	0,00	2,68	0,00
Zasiadki	4,21	4,21	178,95	0,00	29,87	80,52	23,38	9,09	50,65	100,00	100,00	57,08	0,53	100,00
Zaścianki	9,92	9,92	14 194,14	3,62	21,11	87,78	17,78	17,78	42,22	100,00	100,00	21,37	2,07	0,00
Zawadki	5,88	0,00	601,47	0,00	30,77	79,49	12,82	12,82	53,85	100,00	100,00	22,64	0,00	0,00
Żabce	6,21	0,86	6 540,90	0,0	27,41	71,85	9,63	5,19	59,26	100,00	100,00	36,44	1,28	100,00
Średnia wartość wskaźnika dla gminy	6,41	1,46	2175,35	4,20	34,47	81,68	12,37	16,40	53,95	86,96	71,74	43,14	0,94	55,79

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 9Ocena wskaźników delimitacyjnych pozostałych analizowanych sfer

Sfera	Gospodarcza			Środowiskowa		Techniczna						Przestrzenno-funkcjonalna		
Nazwa wskaźnika	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców	Powierzchnia terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą (m2) przypadająca na 100 mieszkańców	Udział powierzchni, na której odnotowano przekroczenie jakości powietrza	Udział budynków pokrytych asfaltem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej	Udział budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków	Udział budynków mieszkalnych korzystających z odnawialnych źródeł energii	Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Udział dróg lokalnych wymagających podjęcia interwencji	Liczba zdarzeń drogowych przypadających na 100 mieszkańców	Udział terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji
Wartość wskaźnika względem średniej branżowej														
Bereza	0	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	0	1
Dołhołęka	0	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0
Hałasy	0	1	1	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	1
Jelnica	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	1	1
Koszeliki	1	0	1	0	1	0	0	1	0	1	1	1	0	0
Kożuszki	1	1	1	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0
Krzewica	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	0	1	1	0
Krzymoszyce	0	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0
Łuby	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0
Łukowisko	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0
Łuniew	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0
Manie	1	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0
Misie	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1
Pościsz	0	1	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1
Przychody	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Puchacze	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Rogoźnica	1	1	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0
Rogoźnica Kolonia	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Rogoźniczka	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Rudniki	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1
Rzeczycza	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0	1	1

Sfera	Gospodarcza			Środowiskowa		Techniczna						Przestrzenno-funkcjonalna		
Nazwa wskaźnika	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców	Powierzchnia terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą (m2) przypadająca na 100 mieszkańców	Udział powierzchni, na której odnotowano przekroczenie jakości powietrza	Udział budynków pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej	Udział budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków	Udział budynków mieszkalnych korzystających z odnawialnych źródeł energii	Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Udział dróg lokalnych wymagających podjęcia interwencji	Liczba zdarzeń drogowych przypadających na 100 mieszkańców	Udział terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji
Sawki	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0
Sitno	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	0	1	0
Strzakły	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
Tłuściec	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0
Tuliłów	1	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	0
Utrówka	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1
Wólka Krzymowska	1	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0
Wysokie	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0
Zasiadki	1	0	1	0	0	1	0	1	0	1	1	1	0	1
Zaścianki	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0
Zawadki	1	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0
Żabce	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z przyjętą metodologią do obszaru zdegradowanego włączone zostały wszystkie te jednostki referencyjne, w których wskaźnik syntetyczny natężenia zjawisk kryzysowych w sferze społecznej osiągnął wartość wyższą niż 0 oraz dla których zidentyfikowano (na zasadzie 0-1) przynajmniej jedno negatywne zjawisko w przynajmniej jednej z 4 sfer wskazanych w art. 9 ust. 1 pkt 1-4. O występowaniu negatywnego zjawiska decyduje fakt uzyskania sumy punktów na poziomie wyższym od 0 w ramach badanych wskaźników.

Tabela 10 Wyniki przeprowadzonej analizy delimitacyjnej

Obszar referencyjny	Wartość syntetycznego wskaźnika kryzysu zjawisk społecznych	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Bereza	0,36	2	1	4	2
Dołhołęka	4,66	2	0	3	2
Halasy	9,78	2	0	4	1
Jelnica	12,84	2	1	2	3
Koszeliki	-4,19	2	1	3	1
Kożuszki	-1,84	3	1	3	0
Krzewica	-8,36	3	0	4	2
Krzymoszyce	4,21	2	1	4	1
Łuby	-7,68	3	1	5	0
Łukowisko	-1,01	3	0	4	1
Łuniew	-14,18	1	1	3	0
Manie	0,52	1	0	4	1
Misie	10,29	3	0	2	2
Poćcisze	-0,68	2	0	3	1
Przychody	-1,08	3	1	2	0
Puchacze	-3,57	3	0	2	0
Rogoźnica	10,82	3	1	3	0
Rogoźnica Kolonia	2,48	0	0	2	0
Rogoźniczka	6,69	1	1	5	3
Rudniki	3,00	2	1	4	2
Rzeczycza	-9,23	0	1	3	2
Sawki	-11,26	3	1	3	1
Sitno	3,45	3	0	5	1

Obszar referencyjny	Wartość syntetycznego wskaźnika kryzysu zjawisk społecznych	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Strzakły	-9,78	2	1	4	0
Tłuściec	6,40	3	1	3	1
Tuliłów	-5,42	3	0	4	1
Utrówka	-1,85	3	1	4	2
Wólka Krzymowska	-2,17	3	1	4	1
Wysokie	5,46	1	1	5	1
Zasiadki	-7,71	2	0	4	2
Zaścianki	-5,58	0	0	2	1
Zawadki	-0,69	3	0	4	0
Żabce	11,63	2	0	5	2

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z powyższym zestawieniem jako obszar zdegradowany wyznaczono teren składający się następujących jednostek referencyjnych:

- 1) Bereza – powierzchnia -703,86 ha; liczba ludności: 598 osób;
- 2) Dołhołęka – powierzchnia – 136,04 ha; liczba ludności: 32 osób;
- 3) Halasy- powierzchnia -224,58 ha; liczba ludności: 527 osób;
- 4) Jelnica – powierzchnia -356,25 ha; liczba ludności: 516 osób;
- 5) Krzymoszyce – powierzchnia - 112,21 ha; liczba ludności: 96 osób;
- 6) Manie - powierzchnia -734,06 ha; liczba ludności: 242 osób;
- 7) Misie- powierzchnia -627,67 ha; liczba ludności: 801 osób;
- 8) Rogoźnica - powierzchnia -426,34 ha; liczba ludności: 507 osób;
- 9) Rogoźnica Kolonia - powierzchnia -410,74 ha; liczba ludności: 128 osób;
- 10) Rogoźniczka - powierzchnia - 205,26 ha; liczba ludności: 187 osób;
- 11) Rudniki - powierzchnia - 15,65 ha; liczba ludności: 90 osób;
- 12) Sitno - powierzchnia -234,51 ha; liczba ludności: 306 osób;
- 13) Tłuściec - powierzchnia - 452,07 ha; liczba ludności: 447 osób;
- 14) Wysokie - powierzchnia -148,51 ha; liczba ludności: 448 osób;
- 15) Żabce – powierzchnia -239,81 ha; liczba ludności: 467 osób.

Łączna powierzchnia obszaru zdegradowanego wynosi: 5 027,56 ha, co stanowi: 19,25% całkowitej powierzchni gminy Międzyrzec Podlaski. Natomiast łączna liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego wynosi: 5 392 osób, co stanowi: 52,29% mieszkańców gminy.

Zgodnie z wymogami ustawy obszar rewitalizacji obejmuje całość lub część obszaru zdegradowanego, który charakteryzuje się szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych. Dodatkowo

ustawodawca wprowadził obostrzenia co do maksymalnej powierzchni obszaru rewitalizacji względem całej gminy oraz maksymalnej liczby mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizacji względem populacji jednostki samorządu terytorialnego. W świetle ustawy powierzchnia obszaru rewitalizacji nie może przekraczać 20% powierzchni gminy i nie może on być zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Uwzględniając kryteria ustawowe, niemożliwym jest wskazanie całego obszaru zdegradowanego, jako obszaru rewitalizacji, ze względu na ograniczenia powierzchniowe i ludnościowe. W związku z tym dokonano selekcji obszarów i wybrano w pierwszej kolejności te, które charakteryzują się największą (zgodnie z kryterium sumarycznego wskaźnika niekorzystnych zjawisk społecznych) koncentracją problemów w sferze społecznej i współwystępującymi problemami pozostałych 4 sfer. Ze względu na skalę natężenia negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz pozostałych czterech sfer do obszaru rewitalizacji należy włączyć jednostki, dla których wartości wskaźników osiągają najbardziej niekorzystne wartości. W pierwszej kolejności wzięto więc pod uwagę wartości osiągniętego sumarycznego wskaźnika kryzysu społecznego. W zakresie sześciu jednostek analitycznych wskaźnik ten przybiera wartość szczególnie niekorzystną świadcząc o znacznej kumulacji negatywnych zjawisk społecznych. Według tego kryterium, są to jednostki referencyjne: Jelnica, Żabce, Rogoźnica, Misie, Halasy i Rogoźniczka, w przypadku, których sumy wskaźnika w zakresie sfery społecznej osiągają wartości najwyższe, odpowiednio: 12,84; 11,63; 10,82; 10,29; 9,78 i 6,69. Dodatkowo, na obszarach tych zdiagnozowano szereg negatywnych zjawisk w każdej z pozostałych analizowanych sfer (gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej). Również w zakresie tychże sfer w ww. obszarach suma wskaźników prezentuje bardzo wysokie wartości. W przypadku Rogoźniczki: 10, Żabców: 9, Jelnicy: 8 i po 7 w: Halasach, Misiach i Rogoźnicy. Spośród tak wyselekcjonowanych jednostek wyznaczono obszar rewitalizacji składający się następujących jednostek referencyjnych:

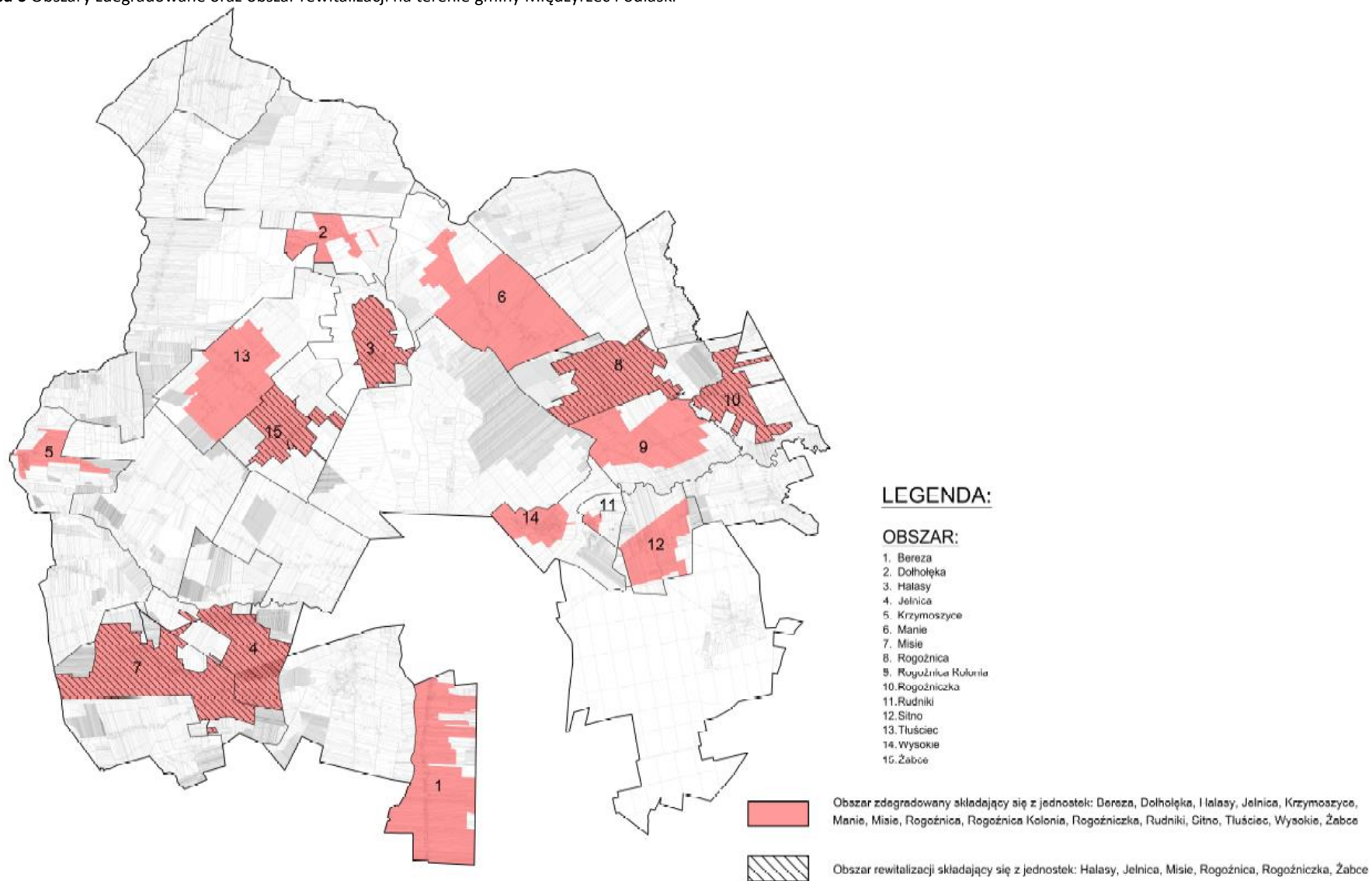
- 1) Halasy- powierzchnia -224,58 ha; liczba ludności: 527 osób;
- 2) Jelnica – powierzchnia -356,25 ha ; liczba ludności: 516 osób;
- 3) Misie- powierzchnia -627,67 ha; liczba ludności: 801 osób;
- 4) Rogoźnica - powierzchnia -426,34 ha; liczba ludności: 507 osób;
- 5) Rogoźniczka - powierzchnia - 205,26 ha; liczba ludności: 187 osób;
- 6) Żabce – powierzchnia -239,81 ha; liczba ludności: 467 osób.

Wyznaczano obszar rewitalizacji o łącznej powierzchni: 2 079,91 ha (20,80 km²), co stanowi 7,96% całkowitej powierzchni gminy (wynoszącej: 26 121,575ha; 261,26km²), co mieści się w dopuszczalnym wskaźniku 20% powierzchni jednostki samorządu terytorialnego. Dodatkowo, obszar ten zamieszkały jest przez 3 005 mieszkańców, co stanowi 29,14% całej populacji gminy Międzyrzec Podlaski (wynoszącej w 2021 r. -10 312).

Przeprowadzając szeroko zakrojone postępowanie diagnostyczne wyłoniona obszar, który przede wszystkim ze względu na zidentyfikowane tam problemy w sferach społecznej, gospodarczej,

przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej wymaga natychmiastowej interwencji i szeregu działań naprawczych. Jednakże należy pamiętać, że wyznaczając obszar rewitalizacji, kierowano się nie tylko kryterium szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk (choć uznano to za priorytet), ale również kryterium istotnego znaczenia dla rozwoju lokalnego, które ma poniekąd charakter uznaniowy i jest mniej „mierzalne”. Uznano, iż obszar rewitalizacji to teren szczególnie istotny i perspektywiczny w zakresie rozwoju lokalnego. Niezwykle ważne dla rozwoju sfery społecznej znaczenie mają tereny publiczne znajdujące się w obszarze rewitalizacji. Miejsca takie, nadanie im nowych funkcji bądź przywrócenie do powszechnego użytkowania to element polityki społecznej samorządu niezwykle istotny w kontekście budowania nowoczesnego społeczeństwa. Obszar rewitalizacji to zatem obszar o wielu drzemiących tam potencjałach, które stanowią silny impuls do rozwoju całej gminy. Odpowiednio wydobyte i wzmocnione będą płaszczyzną łączącą, spajającą całą społeczność lokalną, co jest jednym z celów nadrzędnych całej koncepcji GPR. Obszar rewitalizacji zatem z jednej strony jest miejscem gdzie koncentrują się najmocniej różnorodne negatywne zjawiska, z drugiej zaś jest obszarem, który poddany odpowiednim zabiegom stać się może źródłem dokonywani się wielu pozytywnych przeobrażeń, których korzyści odczuje nie tylko sam obszar, ale także cała gmina.

Mapa 6 Obszary zdegradowane oraz obszar rewitalizacji na terenie gminy Międzyrzec Podlaski

Źródło: Opracowanie własne

4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt.) ustawy o rewitalizacji Gminny Program Rewitalizacji zawiera szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji obejmującą analizę negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru. Wobec takiego wskazania ustawy niniejsza diagnoza – jakkolwiek w części opiera się o ustalenia uprzednio sporządzonej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – różni się od niej zasadniczo trzema parametrami:

- 1) jest diagnozą wyznaczonego już obszaru rewitalizacji**, a nie całej gminy (do obszaru całej gminy odwołuje się jedynie kontekstowo, gdyż bez tego diagnoza samego obszaru rewitalizacji nie byłaby czytelna);
- 2) jest diagnozą szczegółową**, przez co rozumiemy, że musi ona wnikać w poszczególne fragmenty diagnozowanej materii na tyle głęboko i rozważać je na tyle dokładnie, aby dało się zakończyć każdy z merytorycznych fragmentów diagnozy precyzyjną konkluzją, która następnie posłuży do sformułowania jasnego celu rewitalizacji; dodatkowo, większe części diagnozy mogą być podsumowywane konkluzjami ogólniejszymi, z których da się wyprowadzić bardziej generalne cele strategiczne rewitalizacji (którym z kolei byłyby podporządkowane grupy bardziej szczegółowych celów operacyjnych, przyjętych poprzednio w odpowiedzi na szczegółowe konkluzje diagnozy);
- 3) jest na tym etapie już nie tylko diagnozą problemów, ale i potencjałów.**

Celem niniejszej diagnozy jest szczegółowe przeanalizowanie występujących na obszarze rewitalizacji problemów oraz potencjałów, i na podstawie tej analizy, sformułowanie wniosków (konkluzji) umożliwiających wyznaczenie następnie celów rewitalizacji. Wnioski wynikające z pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji przyczynią się do właściwego doboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Szczególnie istotne w tym kontekście jest rozpoznanie problemów społecznych, gdyż to właśnie ich rozwiązanie stanowi istotę rewitalizacji.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż oprócz trudności, które udało się zdiagnozować na podstawie pozyskanych danych, na wyznaczonym obszarze rewitalizacji występuje również szereg problemów, których zmierzenie dostępnymi danymi nie jest możliwe lub jest bardzo utrudnione. Są to problemy, które zostały bezpośrednio zgłoszone przez interesariuszy na etapie opracowywania niniejszego dokumentu. Przedmiotowe problemy zostały usystematyzowane w wyszczególnionych tabelach na końcu każdego z podrozdziałów niniejszej części diagnostycznej, dot. analizowanych sfer.

Niniejsza szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji odnosi się do obszaru wyznaczonego Uchwałą Nr LIV/408/23 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 29 marca 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski.

4.1 Sfera społeczna

W polityce rewitalizacyjnej szczególnie akcentowane jest ukierunkowanie na zjawiska i problemy w obszarze życia społecznego mieszkańców. Proces rewitalizacji ma bowiem na celu odnowienie społecznego potencjału wyznaczonych obszarów i sąsiedztwa, dzięki czemu miejscowe społeczności mają szansę na integrację z szerszym środowiskiem. Wobec tak postawionej tezy, przedmiotem rewitalizacji nie jest określona przestrzeń fizyczna, lecz społeczności lokalne oraz różne grupy interesariuszy, mieszkające lub użytkujące dany obszar. Aspekt społeczny stanowi fundament wyznaczania obszarów mających charakter zdegradowany oraz późniejszego projektowania działań rewitalizacyjnych. Problemy, z jakimi borykają się mieszkańcy oraz potrzeby, jakie wykazują w obszarze jakości życia, mają kluczowe znaczenie dla przyszłych decyzji rewitalizacyjnych. Z jednej strony dobra znajomość negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji, z drugiej natomiast potencjałów tkwiących w społeczności lokalnej, stanowi podstawę zaprojektowania niezbędnych działań naprawczych odpowiednio dopasowanych do specyfiki obszaru.

Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych obejmuje w szczególności kwestie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Analizy zjawisk zachodzących w sferze społecznej dokonano w następujących płaszczyznach:

- 1) trendy demograficzne;
- 2) poziom ubóstwa, wykluczenia społecznego i uzależnienia;
- 3) bezrobocie;
- 4) stan zdrowia mieszkańców;
- 5) poziom bezpieczeństwa publicznego;
- 6) jakość edukacji;
- 7) aktywność społeczeństwa.

4.1.1 Zmiana liczby mieszkańców i ruchy naturalne

Potencjał demograficzny jest istotnym czynnikiem determinującym rozwój poszczególnych jednostek administracyjnych. Najczęściej jest on definiowany jako „siła napędowa” tkwiąca w zasobach ludzkich, a więc przede wszystkim w liczbie ludności i jej strukturze wiekowej. W znacznym stopniu zmiany w jej obszarze zależą od długookresowych, cywilizacyjnych trendów demograficznych, jak

również od prowadzonej polityki ludnościowej kraju. Podkreślenia wymaga fakt, iż zmiany liczby ludności wpływają na zmianę liczby podatników, determinują popyt na usługi komunalne i komercyjne, a także wpływają na zjawiska przestrzenne. Zmiany populacji wywierają również duży wpływ na rynek pracy, szkolnictwo, ochronę zdrowia oraz kondycję finansową jednostki samorządu terytorialnego. W związku z tym, rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych jednostek jest uzależniony nie tylko od liczby ludności, ale również od innych czynników, na które składają się struktura wiekowa ludności oraz zachodzące w niej procesy demograficzne.

Na koniec 2021 roku teren gminy Międzyrzec Podlaski zamieszkiwało łącznie 10 312 osób (ok. 9,45% ludności powiatu bialskiego), w tym 49,60% stanowiły kobiety, a 50,40% mężczyźni. Dane te są zbieżne z trendami - wskaźnik procentowego udziału kobiet dla powiatu bialskiego wynosi: 50,02%, województwa lubelskiego – 50,68%.

Gęstość zaludnienia w 2021 roku w gminie Międzyrzec Podlaski kształtowała się na stosunkowo niskim poziomie - wynosiła ona 39 os./km². Przedmiotowy wskaźnik kształtował się na poziomie równym średniej dla powiatu bialskiego, który również wynosi 39 os./km². Gęstość zaludnienia w przypadku obu jednostek samorządu terytorialnego jest znacznie niższa niż w przypadku województwa lubelskiego, gdzie wskaźnik wynosi 81 os./km² oraz całego kraju, gdzie wskaźnik kształtuje się na poziomie 121 os./km².

Teren gminy charakteryzuje się zróżnicowanymi wartościami gęstości zaludnienia. Jednostką referencyjną, w której wskaźnik ten osiągnął najwyższą wartość jest sołectwo Wysokie. W 2021 roku na tym obszarze średnio zamieszkiwało 93,95 os./km². Stanowi to wartość prawie trzykrotnie wyższą od średniej dla całej gminy. Cechą charakterystyczną gminy Międzyrzec Podlaski jest duże zróżnicowanie gęstości zaludnienia poszczególnych sołectw. Wśród jednostek referencyjnych o największej gęstości zaludnienia znajdują się sołectwa: Wysokie (93,68 os./km²), Rzeczyca (89,41 os./km²), Halasy (88,19 os./km²), Misie (83,66 os./km²) oraz Jelnica (81,52 os./km²). Na taki stan rzeczy wpływa przede wszystkim strategiczne położenie jednostek referencyjnych i ich usytuowanie bezpośrednio wokół Miasta Międzyrzec Podlaski. Tereny te są często wybierane przez mieszkańców miasta jako docelowe miejsce zamieszkania. Decyduje o tym dobre połączenie komunikacyjne z miastem oraz znacznie większy, niż w przypadku obszaru wiejskiego, rynek pracy. Natomiast jednostki referencyjne o najmniejszej gęstości zaludnienia to: Utrówka (3,59 os./km²), Dołhołęka (8,68 os./km²) oraz Zaścianki (10,21 os./km²).

Przeprowadzona diagnoza wykazała szereg niekorzystnych procesów demograficznych zachodzących na obszarze gminy Międzyrzec Podlaski. Jednym z nich jest zjawisko systematycznego wyludniania się obszaru. W analizowanym okresie (lata 2017-2021) z terenu gminy Międzyrzec Podlaski ubyło łącznie 138 mieszkańców. Ogólna liczba mieszkańców w analizowanym okresie spadła więc o 1,32% (średnia dla całej gminy). W badanym okresie proces wyludniania obszaru ulega pogłębieniu.

Świadczy o tym fakt, iż w okresie poprzednio prowadzonej analizy w ramach opracowywania *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023* zauważono, iż do końca 2010 roku liczba mieszkańców gminy rosła, natomiast od tegoż roku spada systematycznie. W latach 2013-2015 odnotowano spadek liczby mieszkańców o 52 osób, co stanowiło 0,49%.

Uwzględniając populację poszczególnych jednostek referencyjnych możemy zaobserwować, że najmniej korzystna sytuacja kształtuje się w sołectwach, w których odnotowano w latach 2017-2021 procentowy spadek liczby ludności znacznie przewyższający średnią gminy. Do sołectw tych należą: Zawadki (spadek o 12,82%), Krzymoszyce (spadek o 12,73%), Łuby (spadek o 9,17%), Łuniew (spadek o 8,99%), Rogoźniczka (spadek o 7,43%) oraz Kożuszki (spadek o 7,20%). W 11 sołectwach odnotowano na przestrzeni lat 2017-2021 wzrost liczby mieszkańców. Najwyższy w sołectwach: Zaścianki (wzrost o 11,01%), Rudniki (wzrost o 7,14%), Rzeczyca (wzrost o 7,06%) oraz Utrówka (wzrost o 5,75%).

Tabela 11 Liczba ludności w gminie Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 w podziale na jednostki referencyjne

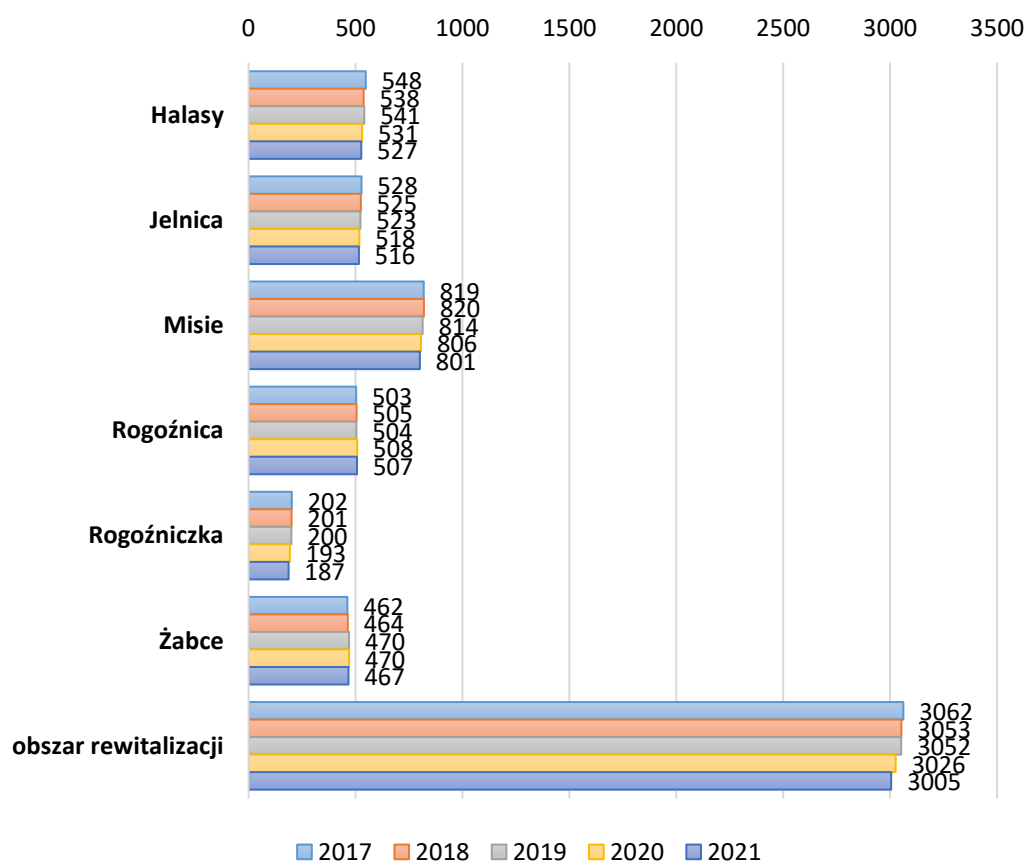
Numer i nazwa obszaru referencyjnego – sołectwa	Liczba mieszkańców [osoby]				
	2017	2018	2019	2020	2021
1. Bereza	610	615	612	607	598
2. Dołhołęka	32	32	33	34	32
3. Halasy	548	538	541	531	527
4. Jelnica	528	525	523	518	516
5. Koszeliki	96	95	98	96	95
6. Kożuszki	250	244	242	239	232
7. Krzewica	345	351	350	349	346
8. Krzymoszyce	110	106	105	106	96
9. Łuby	109	110	108	100	99
10. Łukowisko	273	270	267	264	255
11. Łuniew	178	175	165	165	162
12. Misie	243	240	241	240	242
13. Pościsz - Kolonia Wolańska	819	820	814	806	801
14. Przychody	354	349	340	330	336
15. Manie	524	516	510	515	503
16. Puchacze	245	240	249	246	248
17. Rogoźnica	503	505	504	508	507
18. Rogoźnica Kolonia	129	134	134	134	128
19. Rogoźniczka	202	201	200	193	187
20. Rudniki	84	83	85	88	90
21. Rzeczyca	935	972	972	988	1 001
22. Sawki	117	117	115	112	112
23. Sitno	298	299	306	302	306
24. Strzakły	388	381	375	378	375
25. Tłuściec	471	467	458	453	447
26. Tulików	426	424	421	423	431
27. Utrówka	87	88	87	89	92
28. Wólka Krzymowska	135	126	128	133	133

Numer i nazwa obszaru referencyjnego – sołectwa	Liczba mieszkańców [osoby]				
	2017	2018	2019	2020	2021
29. Wysokie	466	466	455	452	448
30. Zasiadki	187	184	191	191	190
31. Zaścianki	218	224	227	233	242
32. Zawadki	78	78	75	74	68
33. Żabce	462	464	470	470	467
SUMA:	10 450	10 439	10 401	10 367	10 312

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzec Podlaskim

W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji w latach 2017-2021 również zanotowano spadek liczby mieszkańców z 3 062 osób (w 2017 r.) do 3 005 osób (w 2021 r.), czyli o 1,86%. W czterech sołectwach leżących w obszarze rewitalizacji również zauważamy negatywny trend spadkowy liczby mieszkańców: Halasy (spadek o 3,83%), Jelnica (spadek o 2,27%), Misie (spadek o 2,20%) oraz Rogoźniczka (spadek o 7,43%). W Rogoźnicy i Żabcach odnotowano w badanym okresie wzrost liczby mieszkańców, odpowiednio o 0,80% i 1,08%.

Wykres 1 Liczba ludności w wyznaczonym obszarze rewitalizacji w latach 2017-2021, w podziale na poszczególne jednostki referencyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

W celu przeprowadzenia analizy niekorzystnych zjawisk występujących w sferze społecznej zbadano wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w latach 2017-2021. Przedmiotowy wskaźnik obrazuje w sposób najbardziej trafny niekorzystne trendy demograficzne zauważalne w większości jednostek analitycznych wchodzących w skład gminy. Na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim oszacowano, iż średnia wartość wskaźnika dla obszaru całej gminy kształtuje się na poziomie -1,32. W Dołhołęce wskaźnik wyniósł 0, gdyż liczba ludności w 2017 i 2021 r. była na tym obszarze analogiczna (32 mieszkańców). W pozostałych dwudziestu jeden sołectwach badany wskaźnik przyjął wartości poniżej zera. Najgorzej sytuacja prezentuje się w analizowanym okresie w sołectwach Zawadki i Krzymoszyce, w których nastąpił największy spadek liczby ludności w porównaniu z pozostałymi jednostkami w gminie. Wskaźnik wyniósł tutaj odpowiednio -12,82 oraz -12,73. Jak wynika z poniższych danych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zauważalny jest również niekorzystny co do całej gminy trend demograficzny dotyczący zmiany liczby mieszkańców. Wskaźnik zmiany liczby ludności w latach 2017-2021 przyjął tu wartość ujemną: -1,86 i kształtował się na poziomie niższym od średniej gminnej.

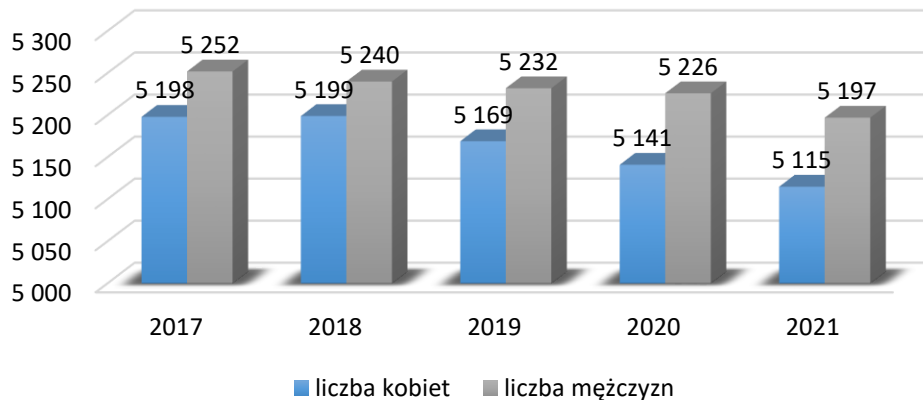
Wykres 2 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 1.: zmiana liczby ludności w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Współczynnik feminizacji na terenie gminy w ciągu ostatnich pięciu lat utrzymywał się na zbliżonym poziomie. W 2017 roku kobiety stanowiły 49,74% populacji, w kolejnych latach odpowiednio: 49,80%, 49,70%, 49,59% oraz 49,60%.

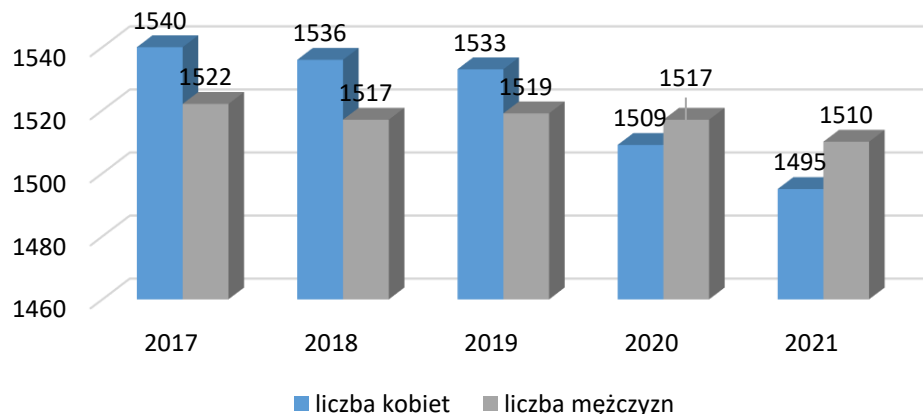
Wykres 3 Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzec Podlaskim

Zgodnie z udostępnionymi danymi udział kobiet w ogólnej populacji mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji jest nieznacznie wyższy niż w przypadku całej gminy. W latach 2017-2021 w zakresie całego obszaru rewitalizacji łącznie kształtował się on na poziomie: 50,29%, 50,31%, 50,23%, 49,87% i 49,75%.

Wykres 4 Liczba kobiet i mężczyzn w granicach obszaru rewitalizacji w latach 2017-2021

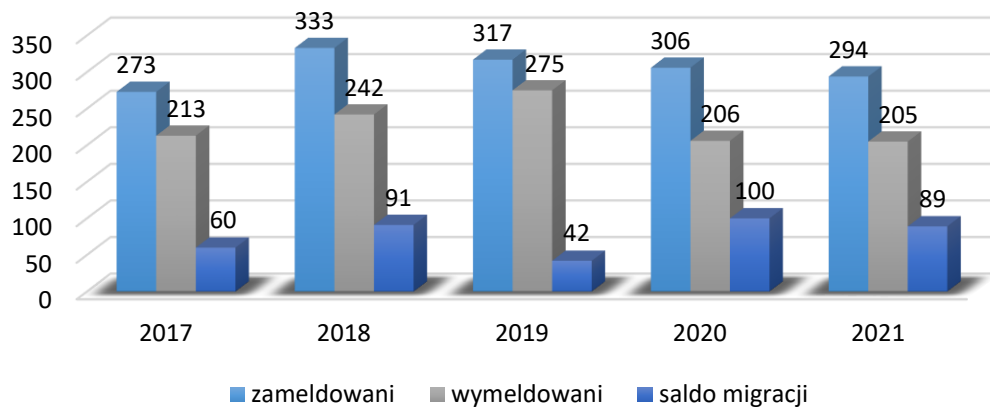

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzec Podlaskim

Dokonując wyboru zagadnień służących do określenia poziomu potencjału demograficznego należy wziąć pod uwagę również współczynnik salda migracji. Jest on nie tylko dobrym miernikiem procesów demograficznych, lecz także świadczy o wzmocnieniu lub osłabieniu potencjału demograficznego. Saldo migracji jest różnicą pomiędzy napływem a odpływem ludności. Stąd też wymieniony wskaźnik wpływa nie tylko na wielkość populacji nadanym obszarze, lecz także kształtuje jej strukturę wiekową. Należy w tym miejscu również podkreślić znaczenie struktury wiekowej ludności, która warunkuje tempo zmian demograficznych oraz kształtowanie się przyszłych trendów płodności i umieralności. Ze społeczno-ekonomicznego punktu widzenia zagadnienia te wpływają m.in. na sytuację na rynku pracy, ochronę zdrowia czy też rynek ubezpieczeń społecznych.

Na obszarze całej gminy Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 notuje się tendencję wzrostową w zakresie salda migracji. W 2021 r. analizowany wskaźnik osiągnął wartość 89, a w 2017 r. 60. W 2019 roku saldo migracji osiągnęło najniższą wartość: 42. Jednakże, porównując dane z 2021 z danymi za 2018 i 2020 r. widzimy, że wskaźnik odnotował spadek. Najwyższy poziom wskaźnika odnotowano w 2021 r. w sołectwach: Rzeczyca (+21), Tuliów (+12) oraz Zaścianki (+11). Z najmniej korzystną sytuacją mamy do czynienia dziesięciu sołectwach, w których wartość wskaźnika salda migracji kształtuje się na ujemnym poziomie: Zawadki (-5), Krzymoszyce (-5), Bereza (-4), Rogoźniczka (-3), Rogoźnica Kolonia (-3), Przychody (-3), Kozuszki (-3), Żabce (-1), Wysokie (-1) oraz Tłusćciec (-1). Taki stan rzeczy podyktowany jest przenoszeniem się mieszkańców Miasta Międzyrzec Podlaski na tereny podmiejskie usytuowane w obrębie gminy wiejskiej.

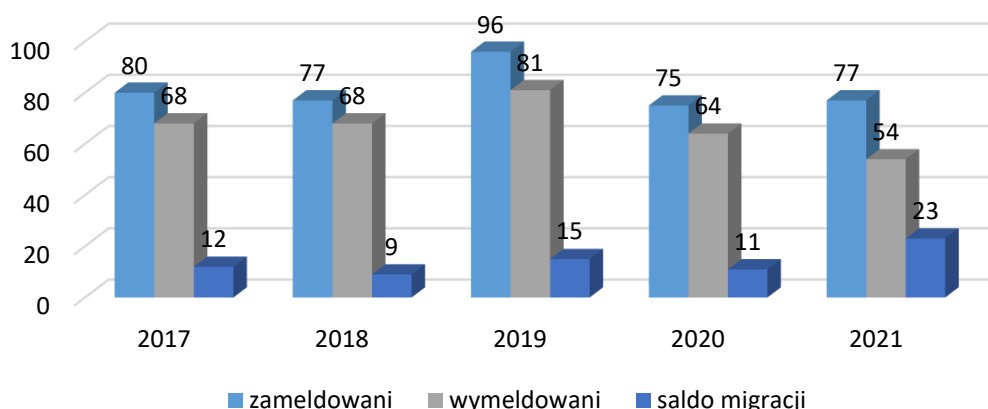
Wykres 5 Zameldowania, wymeldowania i saldo migracji w gminie Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzec Podlaskim

Na obszarze rewitalizacji odnotowujemy w latach 2017-2021 więcej zameldowań niż wymeldowań. Łączna liczba zameldowań odnotowana w obszarze rewitalizacji wynosi: 2017r.: 80, 2018r.: 77, 2019r.: 96, 2020r.: 75, 2021r.: 77. Liczba wymeldowań kształtuje się w następujący sposób: 2017r.: 68, 2018r.: 68, 2019r.: 81, 2020r.: 64, 2021r.: 54. Wobec tego, saldo migracji kształtuje się na poziomie: 2017r.: +12, 2018r.: +9, 2019r.: +15, 2020r.: +11, 2021r.: +23. Analizując powyższe dane należy również mieć na uwadze fakt, że dane te dotyczą oficjalnych zameldowań i wymeldowań z terenu gminy. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Władze Gminy oraz mieszkańców, znaczna liczba mieszkańców gminy, w tym również obszaru rewitalizacji, wyjeżdża na stałe poza gminę i za granicę, szczególnie w celach zarobkowych, nie wymeldowując się. Stąd, analizując saldo migracji warto mieć na uwadze, że faktyczna liczba osób zamieszkujących teren gminy jest niższa od danych oficjalnych a liczba wymeldowań jest niższa niż wynikałoby to z faktycznych zmian w liczbie ludności.

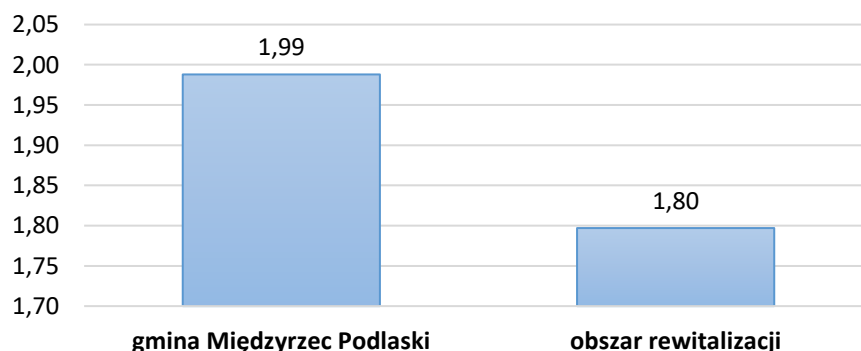
Wykres 6 Zameldowania, wymeldowania i saldo migracji w obszarze rewitalizacji w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzec Podlaskim

W celu zbadania problemów społecznych odnoszących się do stanu liczby ludności i procesów mających wpływ na tę liczbę, analizie poddano również kwestię wymeldowań, ale w odniesieniu do potencjału ludnościowego. Porównanie samych danych dotyczących liczby wymeldowań jest niewystarczające. Analizie poddano dane dotyczące liczby osób, które wymeldowały się z terenu gminy Międzyrzec Podlaski przypadającej na 100 mieszkańców w 2021 r. Uznano, iż kwestia wymeldowań z terenu gminy stanowi istotny wyznacznik pozwalający na zdiagnozowanie tych obszarów gminy, które charakteryzują się największą koncentracją negatywnych zjawisk społecznych. Średnia w gminie Międzyrzec Podlaski wyniosła w 2021 r. 1,99. Na obszarze rewitalizacji wskaźnik przyjął wartość korzystniejszą niższą niż ww. średnia, tj. 1,80.

Wykres 7 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 2.: liczba osób, które się wymeldowały przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzec Podlaskim

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji:

- ✓ W okresie prowadzonej analizy (lata 2017-2021) w obszarze rewitalizacji, podobnie do sytuacji dla całej gminy, odnotowano negatywną sytuację w zakresie zmiany liczby mieszkańców (-1,86). Ten trend spadkowy będzie się utrzymywał, a potwierdzenie takiej tezy można uzyskać w prognozach

GUS, które wskazują, iż tereny wiejskie powiatu bialskiego, podobnie jak całego województwa lubelskiego, do roku 2050 będą wyludniały się w szybkim tempie.

- ✓ Zarówno na terenie gminy, jak i w obrębie obszaru rewitalizacji odnotowujemy we wszystkich latach analizy, tj. w latach 2017-2021, dodatnie saldo migracji. O sytuacji problemowej świadczy jednakże tendencja spadkowa w zakresie liczby mieszkańców którzy się zameldowali na obszarze rewitalizacji (spadek o 3,75%).

Rekomendacje:

- ✓ Jako remedium na prognozy wskazujące na to, że obszar rewitalizacji będzie się sukcesywnie wyludniał, należy wskazać podjęcie działań mających na celu podniesienie atrakcyjności całej gminy Międzyrzec Podlaski, w tym i obszaru rewitalizacji, jako miejsca przyjaznego do życia (np. poprzez podniesienie jakości życia mieszkańców, zwiększenie liczby miejsc pracy, podniesienie jakości infrastruktury społecznej i dostępności do usług, rozwój podstawowej infrastruktury technicznej).

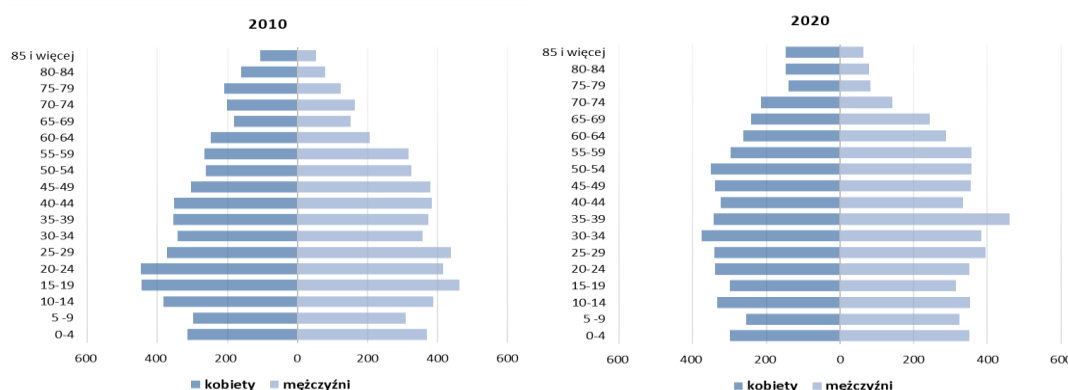
4.1.2 Struktura wieku mieszkańców

W celu określenia sytuacji w zakresie potencjału demograficznego obszaru rewitalizacji wykorzystano informacje charakteryzujące strukturę ludności. To właśnie struktura wieku mieszkańców stanowi istotny element decydujący zarówno o możliwościach rozwojowych danej jednostki, jak również wpływający na kształtowanie systemu polityki społecznej. Zmieniająca się sytuacja demograficzna stawia przed jednostkami samorządu terytorialnego poważne wyzwania. Wyludniające się gminy wiejskie tracą młode pokolenia wskutek migracji edukacyjnej oraz zarobkowej, które często są migracjami definitywnymi. Migracja młodych mieszkańców powoduje utratę potencjału demograficznego oraz kapitału społecznego i ludzkiego. Migracje „za pracą” powodują utratę dochodów gminy. Wskutek depopulacji, postępującej na większości terenów wiejskich, na terenie gmin dotkniętych depopulacją powstają nowe problemy i nowe potrzeby.

Analiza danych dotyczących wieku mieszkańców gminy Międzyrzec Podlaski wskazuje także na występowanie negatywnych zjawisk, charakterystycznych dla całej Polski. Zauważalny jest trend stopniowego starzenia się populacji ludności gminy. Wskazuje na to poniższa piramida wieku i płci (dane GUS 2020 r.; portal: Polska w liczbach), której kształt ma charakter regresywny (zbliżony do kształtu piramidy dla mieszkańców całego kraju w 2020 r.). Zgodnie z danymi GUS średni wiek mieszkańców gminy Międzyrzec Podlaski w 2021 r. wynosił: 38,9 lat (dla kobiet 40,3, a dla mężczyzn 37,5). Jest to wartość znacząco niższa od średniej wojewódzkiej, która kształtowała się na poziomie 42,6 lat i średniej krajowej – 42,2 lata.

Kształt piramid wieku i płci mieszkańców gminy Międzyrzec Podlaski na przestrzeni ostatniego 10-lecia wskazuje na regresywny typ społeczeństwa – przejściową fazę pomiędzy społeczeństwem młodym a starym. Porównując oba wykresy można zauważyć, że podstawa piramidy obrazującej strukturę ludności w 2010 r. uległa zmniejszeniu, rozszerza się natomiast wierzchołek piramidy, co wskazuje na systematyczne starzenie się społeczeństwa.

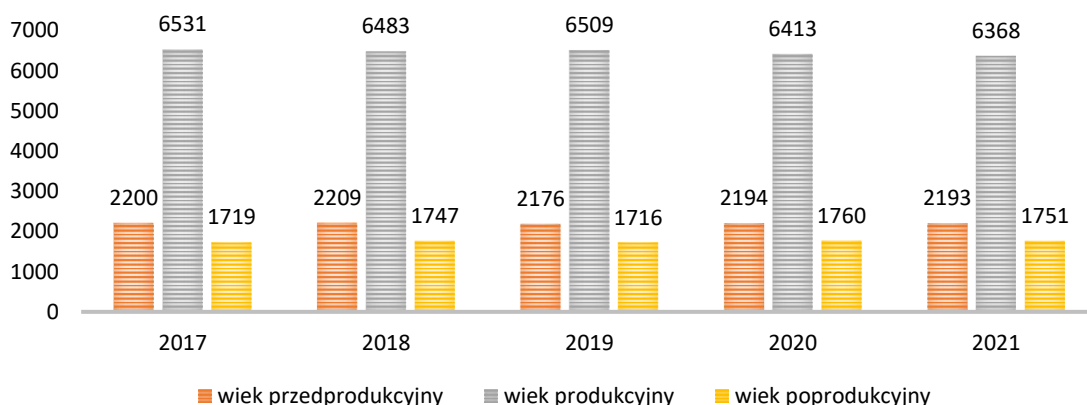
Wykres 8 Piramida wieku i płci mieszkańców gminy Międzyrzec Podlaski w 2010 r. oraz 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zjawisko starzenia się społeczności gminy Międzyrzec Podlaski jest jeszcze mocniej zauważalne, gdy dokonamy analizy danych dotyczących udziału ludności z poszczególnych ekonomicznych grup wiekowych oraz zmiany ich udziału w badanym okresie. Na koniec 2021 r. udział osób wg poszczególnych ekonomicznych grup na terenie gminy kształtował się w następujący sposób: 21,27% stanowiła ludność w wieku przedprodukcyjnym, 61,75% ludność w wieku produkcyjnym oraz 16,98% ludność w wieku poprodukcyjnym. Dane te są zbliżone do średnich wielkości dla powiatu bialskiego, które wynosiły odpowiednio: 18,8%, 60,7% oraz 20,4%. Na podstawie poniższego wykresu możemy zaobserwować, że w gminie Międzyrzec Podlaski lekko spadł na przestrzeni lat 2017-2021 udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców z 62,50% w 2017 r. do 61,75%.

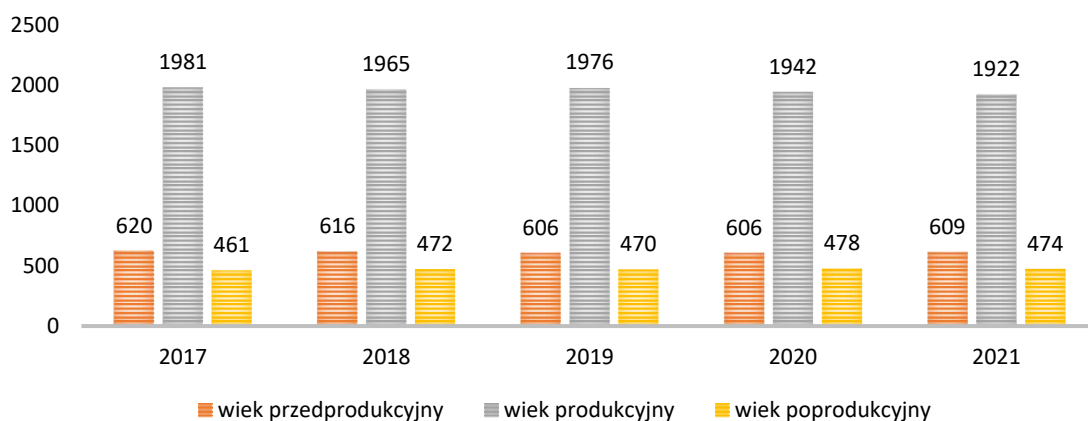
Wykres 9 Liczba ludności z poszczególnych grup ekonomicznych w latach 2017-2021 na terenie gminy Międzyrzec Podlaski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzec Podlaskim

W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji udział mieszkańców wg poszczególnych ekonomicznych grup kształtował się na koniec 2021 r. w następujący sposób: 20,27% stanowiła ludność w wieku przedprodukcyjnym, 63,96% ludność w wieku produkcyjnym oraz 15,77% ludność w wieku poprodukcyjnym. Możemy zauważyć, że dane te są zbliżone do średnich wielkości dla gminy. Na przestrzeni lat 2017-2021 spadła liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w obrębie obszaru rewitalizacji, z 620 na 609. Mimo to, ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców tego obszaru lekko wzrósł (z 20,25% do 20,27%). Nieznacznie wzrósł również udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, z 15,06% w 2017 r. do 15,77% w 2021 r. Spadkowi uległ w badanym okresie udział osób zamieszkujących obszar rewitalizacji będących w wieku produkcyjnym (z 64,70% do 63,96%). Prawie co trzeci mieszkaniec gminy w wieku produkcyjnym zamieszkiwał w latach 2017-2021 obszar rewitalizacji, odpowiednio: 30,33%, 30,31%, 30,36%, 30,28% i 30,18%.

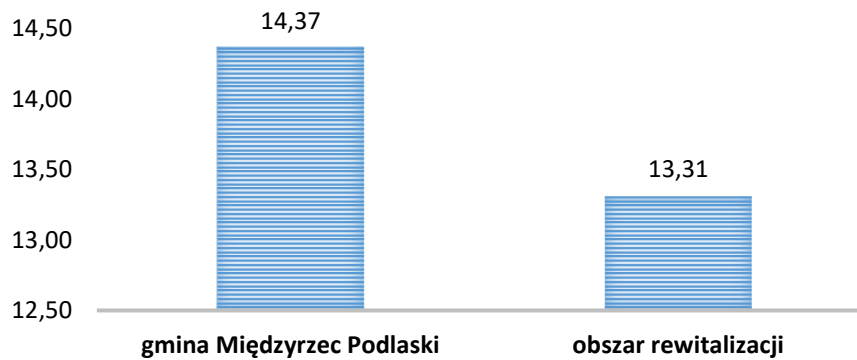
Wykres 10 Liczba ludności z poszczególnych grup ekonomicznych w latach 2017-2021 w obrębie obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim

W celu weryfikacji negatywnych trendów demograficznych świadczących o niekorzystnej strukturze wieku mieszkańców analizie poddano współczynnik liczby osób powyżej 65 roku życia przypadającej na 100 mieszkańców gminy (stan na koniec 2021 r.). Na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim oszacowano, iż średnia wartość ww. wskaźnika dla obszaru całej gminy kształtuje się na poziomie 14,37. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie niewiele niższym od średniej i przyjmuje wartość: 13,31.

Wykres 11 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 3.: liczba osób powyżej 65 roku życia przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

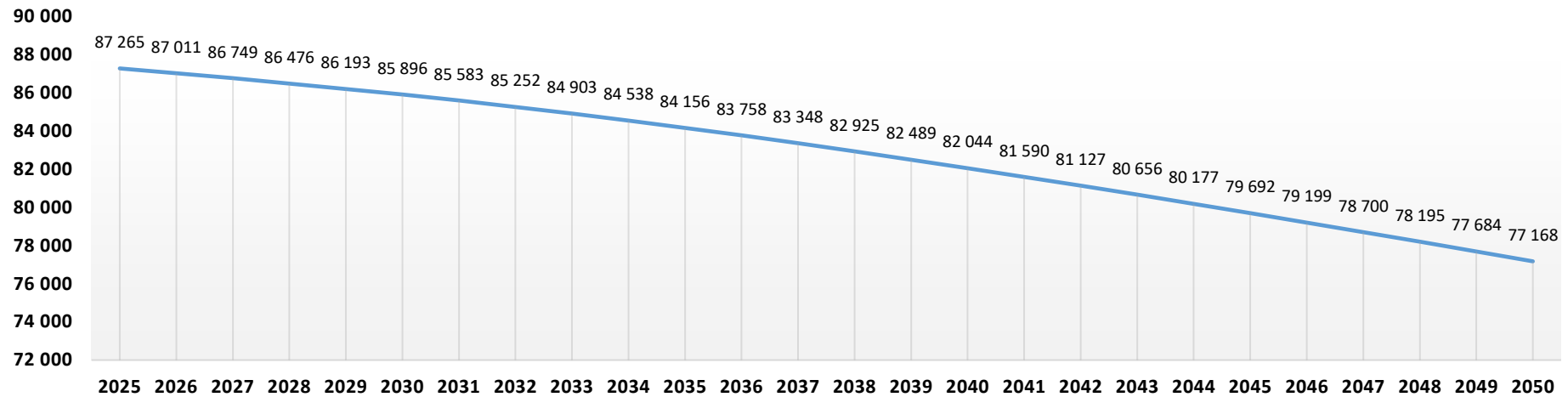

Źródło: Opracowanie własne

W zakresie wyludniania oraz starzejącego się społeczeństwa szczególnie niekorzystnie wyglądają prognozy GUS, w świetle których w Polsce procesy te będą się systematycznie nasilały. Z sytuacją taką będziemy również mieli do czynienia na terenach wiejskich powiatu bialskiego. Zgodnie z danymi GUS liczba mieszkańców gmin wiejskich zmniejszy się na przestrzeni kolejnych 25 lat o 11,57% (z 87 265 w 2025 r. do 77 168 w 2050 r.). Dodatkowo kształty, zaprezentowanych poniżej, piramid wieku ludności, obrazują występowanie wyżów i niżów demograficznych w strukturze wieku kobiet i mężczyzn. Wraz z upływem lat podstawa piramidy (dzieci i młodzież) będzie się coraz bardziej zwężać, z kolei jej górna część (seniorzy) – będzie się rozszerzała. Na początku lat 50-tych XX wieku przeciętne trwanie życia wynosiło 47 lat, w 2011 roku – 65 lat, natomiast w 2050 roku średnia długość życia ulegnie wydłużeniu do 75 lat². Wraz z procesem starzenia się społeczeństwa będzie postępował proces wyludniania. W efekcie będzie to skutkowało zmniejszającą się liczbą dzieci w wieku szkolnym, co wpłynie na konieczność ograniczenia sieci szkół i tym samym przyczyni się do pogłębienia degradacji społecznej i kulturalnej.

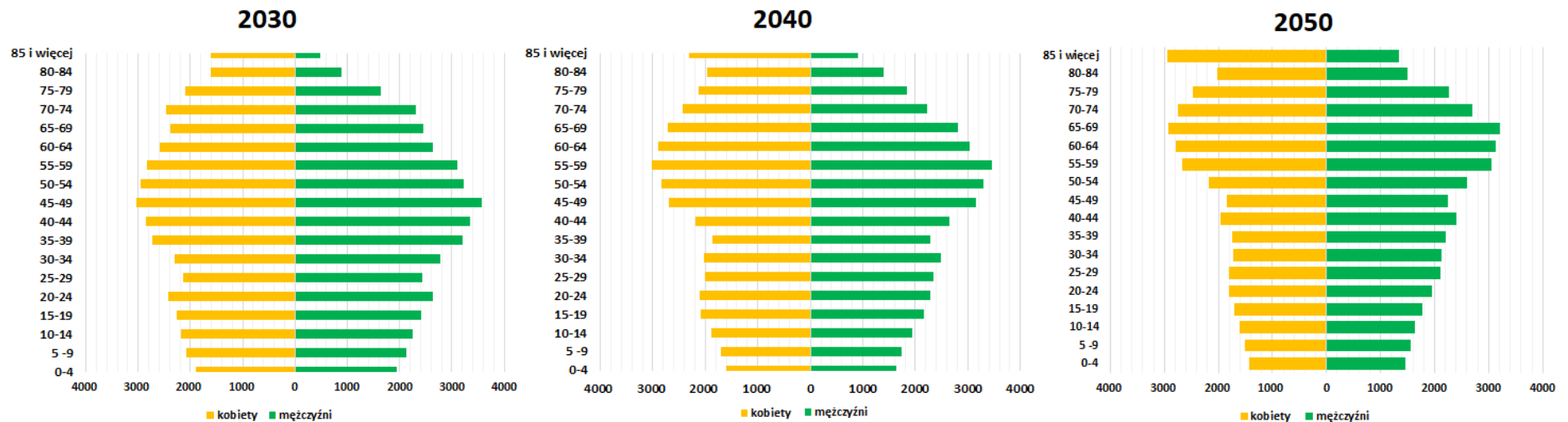
² A. Dragan, *Starzenie się społeczeństwa polskiego i jego skutki*, Opracowania Tematyczne, OT-601, Biuro Analiz i Dokumentacji, Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych, Kancelaria Senatu, Warszawa 2011, s. 3.

Wykres 12 Prognozowana liczba ludności na obszarach wiejskich powiatu bialskiego w latach 2025-2050

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050; GUS

Wykres 13 Prognozowana struktura ludności według płci i grup wiekowych na obszarach wiejskich powiatu bialskiego w roku 2030, 2040, 2050

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050; GUS

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w graniach wyznaczonego obszaru rewitalizacji:

- ✓ W obszarze rewitalizacji zauważalny jest wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym z 461 w 2017 r. do 474 w 2021 r., czyli o 2,82%. W badanym okresie obserwujemy również wzrost ich udziału w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji, z 15,06% w 2017 r. do 15,77% w 2021 r.
- ✓ Wysoki udział ludności powyżej 65 roku życia – wskaźnik liczby osób powyżej 65 r. ż. przypadającej na 100 mieszkańców w zakresie obszaru rewitalizacji kształtował się w 2021 r. na poziomie 13,31.
- ✓ Niekorzystne trendy odnotowuje się w zakresie prognoz GUS, które wskazują, iż starzenie się populacji zarówno obszaru rewitalizacji, a także obszaru całej gminy będzie postępować nadal. Taki stan rzeczy będzie generował szereg problemów niekorzystnie wpływających na sytuację, np. na zmniejszanie się zasobu siły roboczej, a przez to pogarszanie struktury rynku pracy, wzrost kosztów opieki zdrowotnej i świadczenia opieki nad osobami starszymi.

Rekomendacje:

- ✓ Działania rewitalizacyjne powinny objąć przedsięwzięcia promujące zdrowy styl życia oraz rozwój usług społecznych i zdrowotnych świadczonych na rzecz seniorów. Tego rodzaju inicjatywy pozwolą na zachowanie dłużej najstarszych członków lokalnej społeczności w jak najlepszej kondycji zdrowotnej i psychicznej.
- ✓ Konieczne jest również podejmowanie działań mających na celu podniesienie jakości życia seniorów, np. niwelowanie barier infrastrukturalnych, zwiększenie dostępności do przedsięwzięć wspierających integrację seniorów z pozostałymi grupami mieszkańców, zapewnienie wsparcia opiekuńczego, szczególnie w sytuacji ograniczonej dostępności członków rodziny.

4.1.3 Bezrobocie

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej w wyznaczonym obszarze rewitalizacji, silnie związanym z innymi negatywnymi procesami, jest bezrobocie. W szczególności bezrobocie długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się

patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu, przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. Głównie dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Obszar województwa lubelskiego pod względem gospodarczym i ekonomicznym należy do regionów biednych i słabo rozwiniętych. Gmina Międzyrzec Podlaski, jako część tego obszaru, boryka się z wieloma problemami społecznymi, z których na pierwszy plan wysuwa się zjawisko bezrobocia. Jest ono uważane za podstawową przyczynę pozostawania ludzi w sferze ubóstwa, narastania konfliktów wewnątrz rodziny, a także odpowiada za jej dezorganizację i powstawanie patologii społecznych takich, jak alkoholizm czy przestępczość nieletnich.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej, w 2021 roku odnotowano spadek liczby osób bezrobotnych z terenu gminy Międzyrzec Podlaski w porównaniu z rokiem 2017. Liczba bezrobotnych spadła w tych latach o 60, czyli o 16,22%. W kolejnych latach liczba ta wynosiła: 2017 r. - 370, 2018 r. – 375, 2019 r. – 326, 2020 r. – 400, 2021 r. – 310. Sytuacja ta nie świadczy niestety o znacznej poprawie sytuacji na lokalnym rynku pracy. Biorąc pod uwagę wysokość wypłacanych świadczeń część z osób rezygnuje z rejestracji w PUP. Spory udział ma również zjawisko bezrobocia ukrytego.

Tabela 12 Charakterystyka osób bezrobotnych z terenu gminy Międzyrzec Podlaski w 2021 r. wg. poszczególnych kategorii

Kategorie bezrobotnych - stan na koniec 2021 r.	Razem	Kobiety
zamieszkali na wsi	310	156
w tym: posiadający gospodarstwo rolne	19	9
osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	20	11
Cudzoziemcy	1	1
bez kwalifikacji zawodowych	83	42
bez doświadczenia zawodowego	96	46
kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	-	51
osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy	274	143
do 30 roku życia	116	66
w tym: do 25 roku życia	56	25

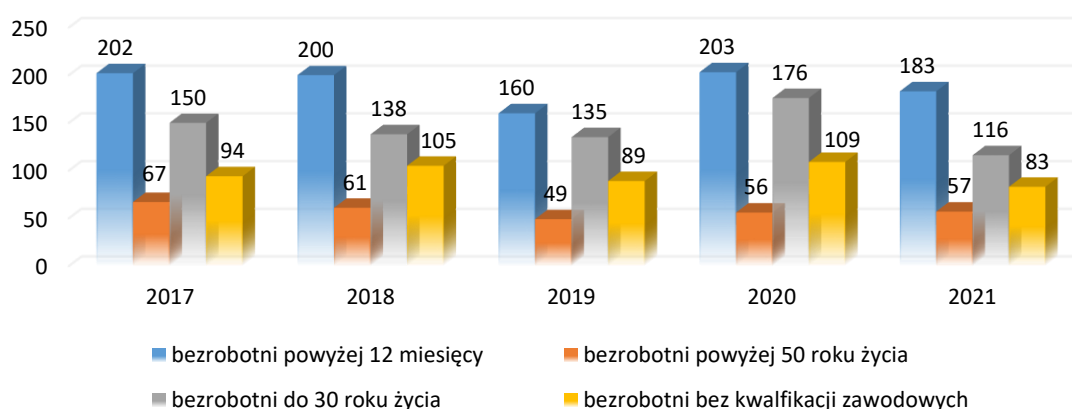
Kategorie bezrobotnych - stan na koniec 2021 r.	Razem	Kobiety
długotrwale bezrobotne	184	98
powyżej 50 roku życia	58	21
korzystające ze świadczeń pomocy społecznej	2	2
posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	59	54
posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	1	1
Niepełnosprawni	10	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

W 2021 r. około 50,32% osób zarejestrowanych w PUP stanowiły kobiety (156 bezrobotnych). Wśród kobiet zarejestrowanych w PUP niemal 32,70% stanowiły kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowiły około 88,39% wszystkich zarejestrowanych w PUP (274 osoby). Osoby powyżej 50 roku życia stanowiły prawie 18,71% wszystkich zarejestrowanych oraz osoby długotrwale bezrobotne (powyżej 12 m-cy) – 59,35%. W latach 2017-2021 spadła liczba osób długotrwale bezrobotnych z terenu gminy Międzyrzec Podlaski. W 2017 roku liczba długotrwale bezrobotnych wyniosła 202, a w 2021 – 183. Odnotowano spadek o 9,41%.

W analizowanym okresie zmalała liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia ze 150 w 2017 roku do 116 w 2021 roku (spadek o 22,67%). Spadła także liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (o 14,93%, z 67 do 57) oraz osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych (spadek o 11,70%).

Wykres 14 Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 wg. poszczególnych kategorii bezrobotnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

Dane dotyczące zmniejszającej się liczby osób zarejestrowanych w PUP należy interpretować jednak ostrożnie. Po pierwsze, dokonując analizy danych dotyczących liczby zarejestrowanych bezrobotnych w gminie, w dłuższej perspektywie czasowej zauważyć można, że w chwili obecnej ich

liczba jest wyższa niż jeszcze kilka lat temu. Poza tym, z informacji uzyskanych podczas diagnozowania obszaru rewitalizacji wynika, że zmniejszenie się liczby bezrobotnych nie jest wynikiem wzrostu liczby miejsc pracy, a przede wszystkim migracjami w celach zarobkowych. Spadek liczby bezrobotnych nie wynika z pozytywnych zmian na lokalnym rynku pracy, tj. nie jest skorelowany z powstaniem nowych miejsc pracy na obszarze gminy, ale z dużym prawdopodobieństwem, jest następstwem zjawiska odpływu mieszkańców. Część z mieszkańców zdecydowało się na wyjazd i podjęcie pracy za granicami kraju, jednocześnie nie wymeldowując się z terenu gminy. Ponadto statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia ukrytego oraz powszechności „pracy na czarno”. Poza tym, liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne spada w okresie letnim oraz wiosenno-jesiennym. Ma to związek z popytem na pracowników w okresie tzw. prac sezonowych (prace w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i budownictwie).

W analizowanym okresie największą liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP stanowili mieszkańcy sołectwa Rzeczyca, gdzie w latach 2017-2021 ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców całej gminy kształtował się odpowiednio na poziomie: 9,73%, 9,87%, 7,98%, 8,25% oraz 10,65%. Obserwujemy więc wzrost udziału bezrobotnych mieszkańców tego obszaru w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu gminy, przy jednoczesnym spadku samej liczby bezrobotnych z tego sołectwa. Na drugim miejscu pod względem liczebności osób bezrobotnych plasuje się sołectwo Misie (udział na poziomie: 7,57%, 5,60%, 5,83%, 6,50% oraz 10%). Na tym obszarze odnotowano w latach 2017-2021 wzrost liczby osób bezrobotnych oraz wzrost ich udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu całej gminy. W sołectwie Koszeliki nie odnotowano w latach 2017-2021 ani jednego bezrobotnego mieszkańca, który byłby zarejestrowany w PUP.

Liczba bezrobotnych mieszkańców obszaru rewitalizacji kształtowała się w latach 2017-2021 na poziomie: 116 osób, 116 osób, 90 osób, 108 osób, 115 osób. Obserwujemy więc w latach 2017-2019 spadek bezrobotnych mieszkańców, a w kolejnych latach wzrost do podobnego poziomu w porównaniu z 2017 r. Niepokoi fakt, że we wszystkich latach analizy udział bezrobotnych mieszkańców obszaru rewitalizacji wśród wszystkich bezrobotnych z terenu gminy Międzyrzec Podlaski kształtował się na wysokim poziomie i wykazywał tendencję wzrostową: z 31,35% w 2017 r. do 37,10% w 2021 r.

Tabela 13 Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

L.P.	Numer i nazwa obszaru referencyjnego – sołectwa	Liczba mieszkańców bezrobotnych [osoby]				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Bereza	13	21	23	28	19
2.	Dołhołęka	4	4	5	5	2
3.	Halasy	28	31	17	17	20
4.	Jelnica	22	20	15	20	21
5.	Koszeliki	0	0	0	0	0

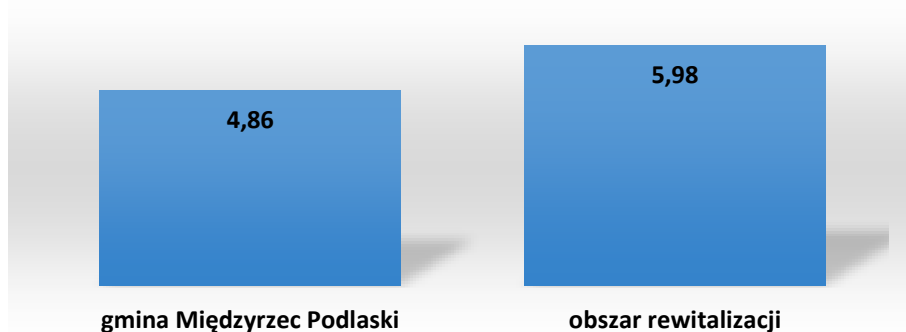
L.P.	Numer i nazwa obszaru referencyjnego – sołectwa	Liczba mieszkańców bezrobotnych [osoby]				
		2017	2018	2019	2020	2021
6.	Kożuszki	5	3	2	2	0
7.	Krzewica	6	6	2	5	5
8.	Krzymoszyce	8	11	6	12	9
9.	Łuby	1	0	1	1	3
10.	Łukowisko	1	1	1	0	0
11.	Łuniew	5	6	6	5	9
12.	Manie	14	10	11	10	5
13.	Misie	28	21	19	26	31
14.	Pościsz	17	21	16	20	11
15.	Przychody	16	19	14	25	14
16.	Puchacze	12	10	8	10	2
17.	Rogoźnica	14	17	15	12	12
18.	Rogoźnica Kolonia	7	6	6	6	4
19.	Rogoźniczka	6	6	4	7	5
20.	Rudniki	5	4	3	1	1
21.	Rzeczycza	36	37	26	33	33
22.	Sawki	3	3	2	2	1
23.	Siłno	19	17	19	17	12
24.	Strzakły	10	15	15	15	11
25.	Tłuściec	17	16	13	18	10
26.	Tuliłów	16	18	18	19	13
27.	Utrówka	4	1	3	4	2
28.	Wólka Krzymowska	6	5	3	5	3
29.	Wysokie	17	18	20	29	20
30.	Zasiadki	3	1	6	9	1
31.	Zaścianki	6	2	6	9	3
32.	Zawadki	3	4	1	2	2
33.	Żabce	18	21	20	26	26
SUMA:		370	375	326	400	310

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

W celu dokonania szczegółowej analizy niezbędna jest weryfikacja problemu bezrobocia w odniesieniu do potencjału ludnościowego danego obszaru. Ze względu na specyfikę analizowanego zagadnienia dokonano porównania w stosunku do grupy mieszkańców zaliczanych do osób w wieku produkcyjnym (tj. kobiety w wieku 18-54 oraz mężczyźni w wieku 18-64). Zgodnie z danymi PUP w Białej Podlaskiej, w 2021 r. łączna liczba osób bezrobotnych na terenie całej gminy Międzyrzec Podlaski wyniosła: 310, w tym ponad 1/3 wszystkich bezrobotnych zamieszkiwała wyznaczony obszar rewitalizacji. W ramach prowadzonych analiz badaniu poddano wskaźnik dotyczący liczby osób bezrobotnych przypadającej na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r. Średnia wartość przedmiotowego wskaźnika dla obszaru całej gminy kształtowała się na poziomie: 4,86. W obrębie

wyznaczonego obszaru wskaźnik przybiera wartość wyższą niż ww. średnia, tj. 5,98. Wartość przewyższająca ww. średnią świadczy o nasileniu problemu.

Wykres 15 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 4.: liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

Szczególnie niepokoi fakt, iż w całym okresie odniesienia notowany jest bardzo duży udział długotrwale bezrobotnych (tj. pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 m-cy) w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych bezrobotnych – kształtuje się on na poziomie: 2017 r. – 54,59%, 2018 r. – 53,33%, 2019 r. – 49,08%, 2020 r. – 50,75%, 2021 r. – 59,03%. Pozostawanie bez pracy to szczególnie trudny czas, nie tylko z uwagi na aspekt finansowy, ale także psychologiczny i społeczny. Im dłuższy jest ten okres, tym cięższy jest powrót i adaptacja do wymagań rynku pracy. Przedłużenie okresu pozostawania bez stałych środków finansowych ogranicza w sposób znaczny możliwości włączenia się w życie społeczne. Brak dochodów, inna organizacja czasu wolnego, czy też większa dyspozycyjność wpływa na zwiększenie polaryzacji dwóch grup - bezrobotnych oraz pracujących. Osoby pozostające bez zatrudnienia nie mogą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Odczuwają też niechęć i silną presję ze strony osób, które podejmują aktywnie pracę zawodową. Poza tym w ich otoczeniu zaczynają dominować inni bezrobotni, co dodatkowo zmniejsza szansę znalezienia pracy i powoduje izolację społeczną. Po pewnym okresie nieudanych prób znalezienia zatrudnienia następuje adaptacja do zaistniałej sytuacji. Uznaje się, że po 12 m-cach bezskutecznych poszukiwań pracy następuje już tylko pogłębienie i stabilizacja negatywnych konsekwencji. Współistnieje postępujący proces dezaktywacji, obniżenia aktywności życiowej, pogarszających się problemów psychicznych (depresja, rezygnacja, apatia) i fizycznych. Konsekwencje przedłużającego się bezrobocia prowadzą do kolejnych problemów i niepowodzeń w poszukiwaniu pracy, następuje osłabienie motywacji, zmniejszenie intensywności poszukiwań, a zarazem zwiększa się poczucie bezcelowości. W konsekwencji niepowodzenia osłabiają poczucie sprawstwa, co przyczynia się do zjawiska wyuczonej bezradności, które osłabia szukanie, lub gotowość podjęcia zatrudnienia, aż w końcu prowadzi do akceptacji stanu bezrobocia.

Na terenie gminy Międzyrzec Podlaski liczba osób długotrwale bezrobotnych odzwierciedla zaprezentowane powyżej trendy dotyczące ogólnej liczby osób zarejestrowanych w PUP. Najliczniejsza grupa ww. osób zamieszkuje obszar Rzeczyca. Następne w kolejności są m. in. sołectwa: Misie, Halasy, Jelnica oraz Żabce. W sołectwie Łuby odnotowano tylko jedną osobę bezrobotną długotrwale (w 2021 r.), a Łukowisko – ani jednej.

Tabela 14 Liczba osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) z terenu gminy Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

L.P.	Numer i nazwa obszaru referencyjnego – sołectwa	Liczba mieszkańców bezrobotnych długotrwale [osoby]				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Bereza	9	10	10	16	15
2.	Dołhołęka	3	2	5	2	2
3.	Halasy	18	18	9	9	10
4.	Jelnica	15	14	8	7	10
5.	Koszeliki	0	0	0	0	0
6.	Kożuszki	4	0	1	2	0
7.	Krzewica	2	1	1	2	2
8.	Krzymoszyce	4	9	5	6	5
9.	Łuby	0	0	0	0	1
10.	Łukowisko	0	0	0	0	0
11.	Łuniew	4	3	5	3	5
12.	Manie	8	7	7	6	2
13.	Misie	14	10	11	16	15
14.	Pościsz	8	8	8	11	8
15.	Przychody	10	11	10	11	8
16.	Puchacze	6	6	4	5	2
17.	Rogoźnica	6	6	8	6	8
18.	Rogoźnica Kolonia	0	5	1	2	1
19.	Rogoźniczka	5	4	0	3	3
20.	Rudniki	2	2	2	1	1
21.	Rzeczyca	17	21	12	17	16
22.	Sawki	2	1	0	1	0
23.	Sitno	13	13	8	10	9
24.	Strzakły	5	5	7	8	6
25.	Tłuściec	10	8	5	10	9
26.	Tuliłów	12	9	10	10	11
27.	Utrówka	1	0	0	2	2
28.	Wólka Krzymowska	3	4	3	3	3
29.	Wysokie	7	8	7	14	15
30.	Zasiadki	1	1	1	5	1
31.	Zaścianki	3	1	0	3	0
32.	Zawadki	2	2	1	1	1
33.	Żabce	8	11	11	11	12
SUMA:		202	200	160	203	183

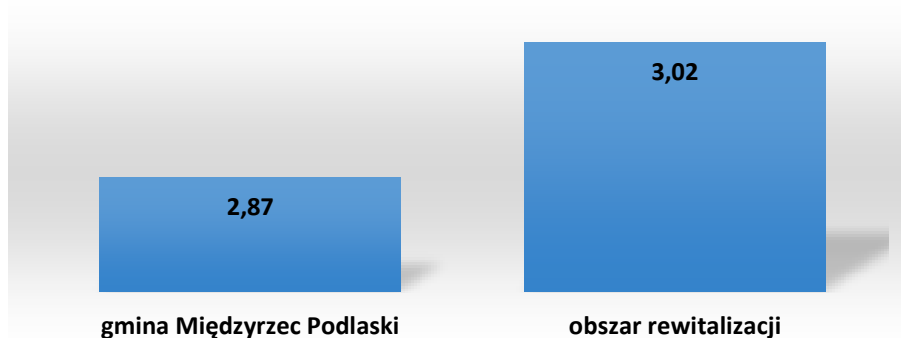
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

W świetle uzyskanych danych łączna liczba osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 miesięcy) z terenu gminy Międzyrzec Podlaski wyniosła 183 w 2021 r., co stanowi 59,03% ogółu bezrobotnych. Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zamieszkiwało łącznie 58 osób zarejestrowanych w Urzędzie Pracy jako długotrwale bezrobotni, co stanowiło 31,69% ogółu bezrobotnych powyżej 12 miesięcy z terenu całej gminy i 50,43% ogółu bezrobotnych z sołectw należących do obszaru rewitalizacji. W pozostałych latach analizy liczba mieszkańców z tej grupy bezrobotnych wyniosła na obszarze rewitalizacji:

- 2017 r.: 66 osób, co stanowiło 32,67% bezrobotnych powyżej 12 miesięcy z terenu całej gminy;
- 2018 r.: 63 osoby, co stanowiło 31,50% bezrobotnych powyżej 12 miesięcy z terenu całej gminy;
- 2019 r.: 47 osób, co stanowiło 29,38% bezrobotnych powyżej 12 miesięcy z terenu całej gminy;
- 2020 r.: 52 osoby, co stanowiło 25,62% bezrobotnych powyżej 12 miesięcy z terenu całej gminy.

Analiza wskaźnika obrazującego liczbę osób długotrwale bezrobotnych przypadającą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r. potwierdza kolejny raz słuszność tezy na temat szczególnej koncentracji bezrobocia w wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Wartość wskaźnika dla całej gminy Międzyrzec Podlaski wyniosła: 2,87, natomiast dla obszaru rewitalizacji kształtuje się na poziomie: 3,02. Wobec powyższych danych zjawisko bezrobocia na obszarze rewitalizacji ma charakter utrwalony.

Wykres 16 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 5.: liczba osób długotrwale bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

Problem bezrobocia jest odczuwalny dla każdej z grup wiekowych w inny sposób. Dla osób w młodym wieku brak dochodów z pracy w długim okresie i stabilnej sytuacji finansowej uniemożliwia im osiągnięcie planów i celów rozwojowych, związanych z założeniem rodziny, czy też rozwiązaniem problemów towarzyszących dojrzałości. Ze względu na brak doświadczenia zawodowego, często mają też większe trudności ze znalezieniem zatrudnienia, szczególnie takiego, które ma zarówno wartości ekonomiczne, psychologiczne jak i społeczne. Natomiast w średnim wieku utrata pracy jest równoznaczna z niemożnością realizacji zawodowej produktywności, jak również stwarza zagrożenie

dla utrzymania rodziny. Oznacza utratę dotychczasowej pozycji społecznej, prestiżu, uniemożliwia inwestowanie w wychowanie i kształcenie dzieci. Dodatkowym obciążeniem są wszelkiego rodzaju zobowiązania finansowe (kredyt mieszkaniowy czy konsumpcyjny).

Wobec powyższego, wśród szczególnych kategorii bezrobotnych znajdują się osoby w określonym przedziale wiekowym, tj. osoby powyżej 50 roku życia oraz osoby do 30 roku życia.

W zakresie pierwszej z analizowanych grup (mieszkańcy w wieku powyżej 50 roku życia) liczba osób bezrobotnych spadła z 67 osób w 2017 r. do 57 osób w 2021 r. Zauważalny jest natomiast lekki wzrost udziału tej grupy w ogólnej liczbie osób bezrobotnych na terenie gminy (z 18,11% do 18,39%). Największa ich liczba zamieszkiwała w 2021 r. sołectwa: Halasy (6 osób) i Strzakły (6 osób). W 12 jednostkach nie odnotowano ani jednej osoby bezrobotnej powyżej 50 r.ż.

Liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia w obrębie obszaru rewitalizacji spadła z 25 w 2017 r. do 21 w 2021 r., czyli o 16%. W pozostałych latach analizy ich liczba wyniosła: 2018 r. – 17, 2019 r. – 13 i 2020 r. – 14. Spadł również ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych z tej grupy wiekowej w całej gminie, z 37,31% w 2017 r. do 36,84% w 2021 r.

Tabela 15 Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia z terenu gminy Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

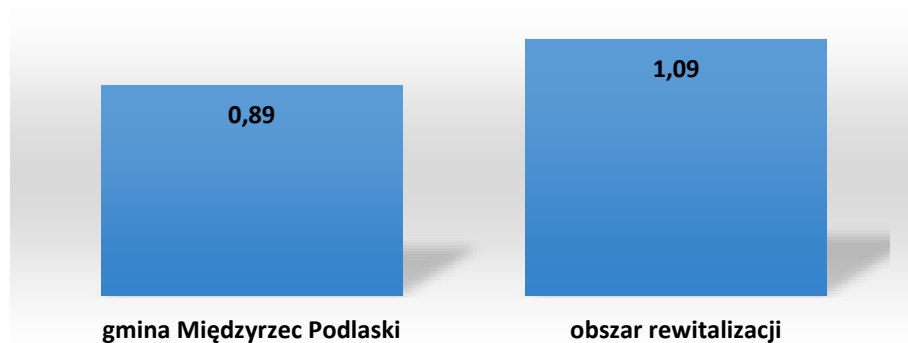
L.P.	Numer i nazwa obszaru referencyjnego – sołectwa	Liczba mieszkańców bezrobotnych powyżej 50 r. ż. [osoby]				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Bereza	4	4	2	3	4
2.	Dołhołęka	1	2	2	0	0
3.	Halasy	8	7	3	3	6
4.	Jelnica	8	5	2	2	4
5.	Koszeliki	0	0	0	0	0
6.	Kożuszki	1	1	0	0	0
7.	Krzewica	0	0	0	0	0
8.	Krzymoszyce	3	5	2	3	2
9.	Łuby	0	0	0	1	1
10.	Łukowisko	0	0	0	0	0
11.	Łuniew	1	2	2	2	2
12.	Manie	1	1	0	0	0
13.	Misie	5	2	2	4	4
14.	Pościsz	2	5	3	6	4
15.	Przychody	1	2	2	6	2
16.	Puchacze	0	1	1	1	0
17.	Rogoźnica	2	0	3	2	2
18.	Rogoźnica Kolonia	0	1	1	0	0
19.	Rogoźniczka	1	1	0	1	3
20.	Rudniki	1	0	1	1	1
21.	Rzeczycza	10	6	6	5	3
22.	Sawki	0	0	0	0	0
23.	Sitno	3	3	2	1	1

L.P.	Numer i nazwa obszaru referencyjnego – sołectwa	Liczba mieszkańców bezrobotnych powyżej 50 r. ż. [osoby]				
		2017	2018	2019	2020	2021
24.	Strzakły	5	2	3	3	6
25.	Tłuściec	3	3	2	1	2
26.	Tuliłów	2	2	1	3	1
27.	Utrówka	0	0	2	1	1
28.	Wólka Krzymowska	2	2	2	2	2
29.	Wysokie	1	2	2	3	4
30.	Zasiadki	0	0	0	0	0
31.	Zaścianki	0	0	0	0	0
32.	Zawadki	1	0	0	0	0
33.	Żabce	1	2	3	2	2
SUMA:		67	61	49	56	57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

Analizując problematykę bezrobocia przez pryzmat wieku mieszkańców pozostających bez pracy, wzięto pod uwagę wskaźnik dot. liczby bezrobotnych powyżej 50 roku życia przypadającej na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Wartość tego wskaźnika kształtowała się w 2021 r. w gminie Międzyrzec Podlaski na poziomie 0,89. Na obszarze rewitalizacji wskaźnik ten przyjął wartość wyższą o 0,20 punktów procentowych.

Wykres 17 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 6.: liczba osób bezrobotnych powyżej 50 r. ż. przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

Liczba osób bezrobotnych poniżej 30 r. ż. spadła ze 150 osób w 2017 r. do 116 osób w 2021 r. Odnotowano również spadek udziału tej grupy bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (z 40,54% do 37,42%). W latach 2017-2021 największa liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia zamieszkiwała sołectwo Żabce. W 2021 roku największą liczbę bezrobotnych do 30 r. ż. odnotowano, poza Żabcami, w Misiach (14 osób) i Rzeczycy (13 osób).

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia wyniosła w latach 2017-2021 odpowiednio: 46, 45, 38, 51 i 46. Mimo, że ich liczba kształtowała się

w 2021 r. roku na analogicznym poziomie w porównaniu z rokiem 2017, to niepokoi fakt, że ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych do 30 roku życia z terenu całej gminy Międzyrzec Podlaski uległ wzrostowi z 30,67% w 2017 r. do 39,66% w 2021 r.

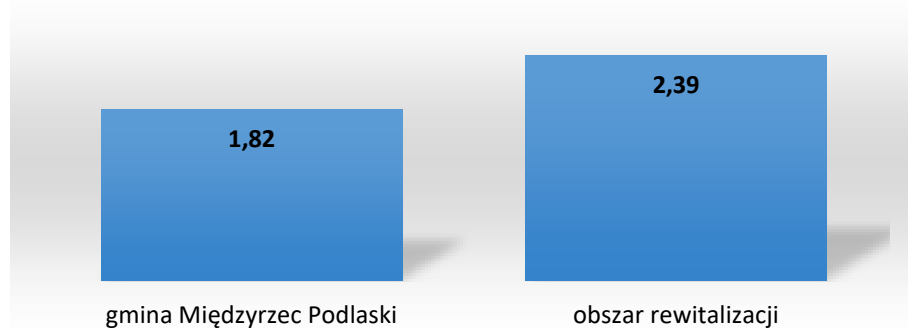
Tabela 16 Liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia z terenu gminy Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

L.P.	Numer i nazwa obszaru referencyjnego – sołectwa	Liczba mieszkańców bezrobotnych poniżej 30 r. ż. [osoby]				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Bereza	4	6	11	17	7
2.	Dołhołęka	1	0	2	1	1
3.	Halasy	7	9	5	6	4
4.	Jelnica	6	7	5	7	8
5.	Koszeliki	0	0	0	0	0
6.	Kożuszki	0	1	1	1	0
7.	Krzewica	6	5	2	3	3
8.	Krzymoszyce	5	3	2	6	3
9.	Łuby	1	0	1	0	1
10.	Łukowisko	1	1	1	0	0
11.	Łuniew	1	1	2	4	3
12.	Manie	9	4	6	7	5
13.	Misie	15	7	6	13	14
14.	Pościsz	7	7	5	4	1
15.	Przychody	7	6	2	6	4
16.	Puchacze	4	2	1	5	1
17.	Rogoźnica	5	11	6	5	3
18.	Rogoźnica Kolonia	5	3	4	5	3
19.	Rogoźniczka	2	0	1	3	2
20.	Rudniki	3	2	1	0	0
21.	Rzeczyca	9	11	6	10	13
22.	Sawki	1	1	1	1	1
23.	Sitno	8	8	12	10	5
24.	Strzakły	2	7	7	6	2
25.	Tłuściec	9	10	8	10	5
26.	Tuliłów	5	4	5	5	2
27.	Utrówka	2	0	1	3	1
28.	Wólka Krzymowska	3	1	0	1	0
29.	Wysokie	5	7	8	9	5
30.	Zasiadki	2	0	3	5	0
31.	Zaścianki	3	1	4	5	2
32.	Zawadki	1	2	1	1	2
33.	Żabce	11	11	15	17	15
SUMA:		150	138	135	176	116

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

W świetle przeprowadzonej analizy wskaźnik obrazujący liczbę osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia przypadającą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, kształtuje się w granicach obszaru rewitalizacji, na poziomie niższym niż średnia gminy: 2,39.

Wykres 18 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 7.: liczba osób bezrobotnych poniżej 30 r. ż. przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

Ostatnim z badanych zagadnień, ale jednocześnie bardzo istotnym z punktu widzenia planowanych zagadnień procesu rewitalizacji, jest silna korelacja pomiędzy bezrobociem a brakiem odpowiednich kwalifikacji i wykształcenia. Tego rodzaju współzależność jest bardzo istotna w kontekście prowadzonego procesu edukacyjnego. Na ogół im wyższe wykształcenie, tym więcej uniwersalnych umiejętności, większy wybór ról zawodowych, możliwości przystosowania się do nowych warunków. Poza tym, obserwowana jest duża gotowość do podjęcia zatrudnienia i szerszy repertuar metod poszukiwań. Dobre wykształcenie to również większy wachlarz ofert pracy, proporcjonalnie lepsze możliwości finansowe, krótszy czas poszukiwań i mniejsze koszty starania się o zatrudnienie. Zgodnie z danymi PUP liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w latach 2017-2021 kształtowała się odpowiednio na poziomie: 94, 105, 89, 109 i 83. W tym okresie zanotowano wzrost udziału tejże grupy bezrobotnych (z 25,41% w 2017 r. do 26,77% w 2021 r.) w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu gminy, zarejestrowanych w PUP. Dane te dodatkowo wskazują, iż większość mieszkańców gminy, pozostających bez pracy, posiada kwalifikacje zawodowe. Jednakże należy mieć na uwadze, że nie zawsze charakter i rodzaj posiadanych kwalifikacji jest zgodny z potrzebami rynku pracy.

W przypadku osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych ich największą liczbę na terenie gminy Międzyrzec Podlaski odnotowano w latach 2017-2021 w sołectwach: Halasy, Misie, Rzeczyca, Sitno i Żabce. W czternastu jednostkach referencyjnych odnotowano spadek liczby osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2017-2021. Największy spadek możemy zaobserwować w sołectwie Halasy. Najgorzej sytuacja prezentuje się dziesięciu sołectwach, w których odnotowano wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców, którzy nie posiadali kwalifikacji zawodowych: Misie, Bereza, Zaścianki, Żabce, Krzewica, Przychody, Puchacze, Rogoźnica, Wysokie i Zawadki. W Jelnicy, Rogoźniczce, Rzeczycy, Tłuścu i

Tulińowie liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych była taka sama w 2021 r. i 2017 r. W Koszelinkach i Łukowisku nie odnotowano w badanym okresie ani jednej osoby bezrobotnej bez kwalifikacji zawodowych.

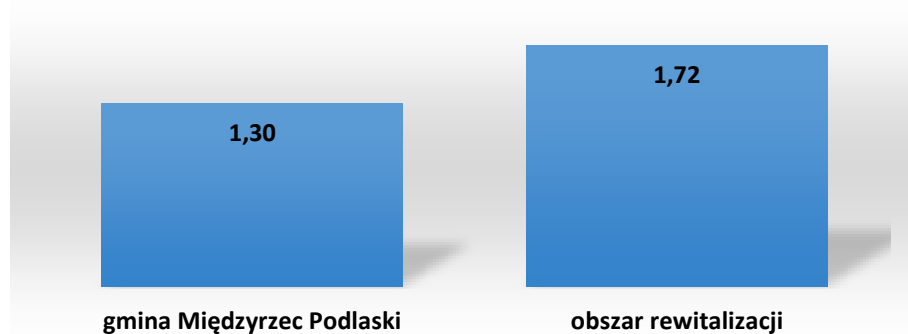
Tabela 17 Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych z terenu gminy Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 wg. jednostek referencyjnych

L.P.	Numer i nazwa obszaru referencyjnego – sołectwa	Liczba mieszkańców bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych [osoby]				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Bereza	4	4	6	10	6
2.	Dołhołęka	1	1	1	1	0
3.	Halasy	12	13	8	8	6
4.	Jelnica	5	4	3	3	5
5.	Koszeliki	0	0	0	0	0
6.	Kożuszki	0	1	0	0	0
7.	Krzewica	0	1	0	1	1
8.	Krzymoszyce	2	2	0	1	0
9.	Łuby	0	0	1	0	0
10.	Łukowisko	0	0	0	0	0
11.	Łuniew	1	1	1	2	0
12.	Manie	3	2	3	1	2
13.	Misie	7	9	6	8	10
14.	Pościsz	6	7	4	8	3
15.	Przychody	3	5	4	8	4
16.	Puchacze	0	1	3	2	1
17.	Rogoźnica	2	3	1	2	3
18.	Rogoźnica Kolonia	3	2	3	2	1
19.	Rogoźniczka	2	2	1	4	2
20.	Rudniki	2	1	1	0	0
21.	Rzeczyca	7	7	6	8	7
22.	Sawki	1	1	0	0	0
23.	Sitno	10	9	8	9	7
24.	Strzakły	2	4	3	4	1
25.	Tłuściec	3	4	3	4	3
26.	Tulińów	5	6	6	5	5
27.	Utrówka	1	0	1	0	0
28.	Wólka Krzymowska	2	2	1	1	1
29.	Wysokie	4	4	5	7	5
30.	Zasiadki	1	1	2	3	0
31.	Zaścianki	0	1	2	2	2
32.	Zawadki	0	0	0	0	1
33.	Żabce	5	7	6	5	7
SUMA:		94	105	89	109	83

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji widoczna jest w latach 2017-2021 koncentracja bezrobotnych nieposiadających kwalifikacji zawodowych. Ich liczba kształtowała się odpowiednio na poziomie: 33, 38, 25, 30 i 33. Wśród wszystkich bezrobotnych nieposiadających kwalifikacji zawodowych z terenu gminy Międzyrzec Podlaski aż 39,76% zamieszkuje obszar rewitalizacji (2021 r.). W latach 2017-2021 odnotowano systematyczny wzrost udziału mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizacji w ramach analizowanej grupy bezrobotnych, mimo, że ich liczba kształtowała się na podobnym poziomie (z 35,11% w 2017 r. do 39,76% w 2021 r.). Wskaźnik obrazujący liczbę osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych przypadającą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym dla terenu całej gminy w 2021 r. wyniósł: 1,30. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji kształtuje się natomiast wyżej niż średnia gminy, tj.: 1,72.

Wykres 19 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 8: liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

Badając zjawisko bezrobocia w obrębie obszaru rewitalizacji, warto wziąć pod uwagę, że mieszkańcy terenów wiejskich są w bardziej niekorzystnej sytuacji na rynku pracy niż osoby zamieszkujące miasta. Charakterystyczne dla osób pracujących są tutaj dojazdy do pracy poza miejsce zamieszkania, stanowiące często jedyny sposób na podjęcie zatrudnienia, a w wielu przypadkach przeszkodę w podjęciu pracy. Bezrobocie na takich terenach ma też inny charakter. Jest bardziej trwałe, a rynek pracy mniej elastyczny. W świetle przeprowadzonej diagnozy kwestia zatrudnienia, a raczej jego braku jest najczęstszą i najważniejszą przyczyną większości problemów społecznych występujących na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Z problemem braku pracy na lokalnym rynku ściśle powiązany jest kolejny problem o bardzo wysokim natężeniu - migracje – wyjazdy mieszkańców poza obszar gminy i za granicę. Dotyczy to szczególnie młodych i utalentowanych ludzi. Poza tym bezrobocie wpływa na pojawienie się wielu problemów społecznych, przede wszystkim ubóstwa.

Zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest niewystarczająca liczba podmiotów ekonomii społecznej³ umożliwiających zatrudnienie osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, do których klasyczne instrumenty aktywizacji zawodowej (np. szkolenia, zatrudnienie subsydiowane) są niewystarczające. Tego rodzaju inicjatywy z jednej strony wpływają na integrację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, z drugiej zaś wzmacniają potencjału sektora obywatelskiego. Ekonomię społeczną od gospodarki prywatnej odróżnia przede wszystkim to, że jej podmioty nie są nastawione na zysk, lecz na realizację celów społecznych, z których najważniejszym jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Jej specyfika tkwi w tym, że społeczne są cele działania jej podmiotów i mechanizmy kontrolowania działalności. Ekonomia społeczna: generuje miejsca pracy o wysokiej jakości i ulepsza poziom życia, oferuje ramy dla nowych form przedsiębiorczości i pracy, odgrywa bardzo ważną rolę w rozwoju lokalnym i spójności społecznej, bierze udział w tworzeniu stabilności i pluralizmu ekonomii rynkowej

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji:

- ✓ W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji problem bezrobocia jest szczególnie zakorzeniony przy populacji tego terenu wynoszącej 29,14% wszystkich mieszkańców gminy Międzyrzec Podlaski, 37,10% wszystkich bezrobotnych zamieszkuje ww. obszar; wartość wskaźnika obrazującego liczbę osób bezrobotnych przypadającą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym jest wyższa od średniej gminnej (4,86) i wynosi 5,98.
- ✓ O koncentracji negatywnego zjawiska na obszarze rewitalizacji dodatkowo świadczy fakt, iż w zakresie kolejnego wskaźnika – liczby osób długotrwale bezrobotnych przypadającej na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r. -w granicach tego obszaru odnotowano również wyższą wartość wskaźnika (3,01) niż średnia dla całej gminy. Jak wskazują dostępne dane, zjawisko długotrwałego bezrobocia, ma na obszarze rewitalizacji charakter utrwalony, na co wskazuje fakt, że udział tej grupy mieszkańców obszaru rewitalizacji w ogólnej liczbie bezrobotnych powyżej

³ Według www.oecd.org/dataoecd/46/0/34955534.pdf (s. 2): Ekonomia społeczna, często kojarzona z pojęciami takimi jak trzeci sektor i sektor non-profit, odnosi się do szerokiej gamy organizacji usytuowanych pomiędzy państwem a rynkiem, które realizują misję zarówno ekonomiczną, jak i społeczną, i których ostatecznym celem jest nie redystrybucja zysków, lecz reinwestowanie ich w organizację w celu poszerzenia i ugruntowania jej działalności oraz jej ogólnej misji. Formy organizacyjne przyjmowane przez podmioty ekonomii społecznej zależą od krajowych ram prawnych i obejmują stowarzyszenia, tradycyjne spółdzielnie, spółdzielnie społeczne, instytucje charytatywne, fundacje oraz inne typy organizacyjne. Niezależnie od różnych definicji i form organizacyjnych elementem łączącym ten zróżnicowany zbiór podmiotów jest ich rola we wspieraniu spójności społecznej w obszarach, w których tradycyjne schematy działania prywatnego lub publicznego mają ograniczoną możliwość skutecznego działania. Organizacje ekonomii społecznej działają głównie na szczeblu lokalnym, ponieważ mają one korzenie w społecznościach lokalnych, opierając się na i przyczyniając się do rozwoju formalnych i nieformalnych sieci ludzi, wiedzy i zasobów.

12 miesięcy z terenu całej gminy kształtuje się na podobnym, wysokim poziomie w latach 2017-2021 (32,67%, 31,50%, 29,38%, 25,62% i 31,69%).

- ✓ Na sytuację w obrębie obszaru rewitalizacji w zakresie bezrobocia negatywnie wpływa również fakt, że w 2021 r. liczba mieszkańców bezrobotnych powyżej 50 r. ż. w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniosła tutaj o 0,20 punktów procentowych więcej niż w gminie. Dodatkowo, w latach 2017-2021 dosyć liczną grupę tych bezrobotnych stanowili w gminie mieszkańcy obszaru rewitalizacji, odpowiednio: 37,31%, 27,87%, 26,53%, 25% i 36,84%. Podobnie sytuacja kształtuje się w kontekście bezrobotnych poniżej 30 r. ż. Bezrobotni z tej grupy wiekowej zamieszkujący obszar rewitalizacji również stanowili znaczący procent ogólnej liczby tego rodzaju bezrobotnych z terenu całej gminy: w 2017 r.: 35,11%, w 2018 r.: 36,19%, w 2019 r.: 28,09%, w 2020 r.: 27,52% i w 2021 r. 39,76%. Obserwujemy więc tendencję wzrostową udziału tej grupy bezrobotnych z obszaru rewitalizacji. O koncentracji sytuacji problemowej na obszarze rewitalizacji świadczy również fakt, że wskaźnik odnoszący się do liczby osób bezrobotnych poniżej 30 r. ż. przypadającej na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym był wyższy na tym terenie (2,39) w porównaniu ze średnią w gminie (1,82).
- ✓ Wskaźnik dot. korelacji pomiędzy kwestią bezrobocia a posiadanymi kwalifikacjami również kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia dla całej gminy.

Rekomendacje:

- ✓ W ramach prowadzonego procesu rewitalizacji niezwykle istotne będzie dążenie do rozwoju lokalnego rynku pracy dla mieszkańców (m. in. wspieranie inicjatyw wpływających na zwiększenie liczby miejsc pracy na obszarze rewitalizacji), a jednocześnie podnoszenie ich kwalifikacji i umiejętności w celu wykorzystania okazji do podjęcia przez nich pracy poza gminą.
- ✓ Rekomenduje się również podjęcie działań w celu promocji postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, wsparcie osób podejmujących samozatrudnienie w formie jednoosobowej działalności gospodarczej lub spółdzielni socjalnej oraz wykorzystanie potencjału gminy do stworzenia warunków umożliwiających powstawanie nowych miejsc pracy.

4.1.4 Ubóstwo, wykluczenie społeczne i uzależnienia

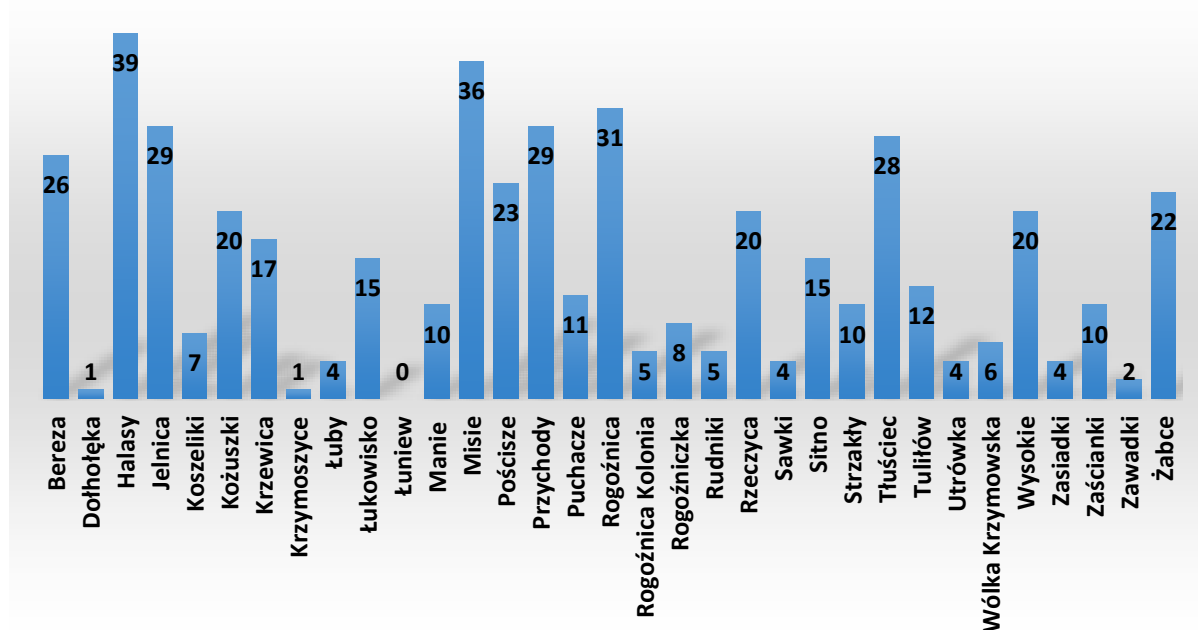
Kolejnym zagadnieniem omawianym w tej części opracowania jest kwestia negatywnych zjawisk w sferze społecznej analizowana przez pryzmat liczby beneficjentów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu Podlaskim. Dane źródłowe, które zostały przekazane przez GOPS pokazują, że ogólna liczba mieszkańców wymagających wsparcia organizowanego w ramach pomocy społecznej wyniosła w 2021 r. 474, co stanowi 4,60% ogólnej liczby mieszkańców gminy. W 2015 roku

liczba mieszkańców korzystających ze wsparcia GOPS wyniosła 2 085. Obserwujemy więc na przestrzeni badanych sześciu lat spadek klientów GOPS.

Tendencja spadkowa jest charakterystyczna nie tylko dla gminy Międzyrzec Podlaski, czy powiatu bialskiego, lecz regionu i całego kraju. Zgodnie z informacjami Najwyższej Izby Kontroli w ostatnich latach w Polsce systematycznie ubywało osób korzystających z pomocy społecznej – w 2015 r. państwo wspierało ok. 3,2 mln osób, w 2018 r. - ok. 2,4 mln, to spadek o 25%. W jeszcze większym stopniu zmniejszała się liczba tych, którzy otrzymywali wsparcie z powodu ubóstwa (spełniających kryteria dochodowe) - z niemal 1,8 mln osób w 2015 r. do ponad 1 mln w 2018 r. - to mniej o prawie 39%. Na spadek liczby osób będących pod opieką państwa niewątpliwie miały wpływ korzystne w tym okresie zmiany warunków ekonomiczno-społecznych - między 2015 a 2018 rokiem o 50% spadło w Polsce bezrobocie, przeciętne oraz minimalne wynagrodzenie wzrosło o ponad 15%, a dzięki obniżeniu wieku emerytalnego, część osób korzystających wcześniej ze wsparcia uzyskała świadczenia emerytalne. Na poprawę sytuacji rodzin miało także wpływ uruchomienie programu Rodzina 500 plus⁴

Największa liczba mieszkańców korzystających z GOPS zamieszkiwała teren sołectwa Halasy (39 osób), Misie (36 osób) oraz Rogoźnica (31 osób). Na obszarze Łuniewa nie odnotowano ani jednego mieszkańca, który korzystałby w 2021 r. ze wsparcia GOPS w Międzyrzecu Podlaskim.

Wykres 20 Liczba osób z terenu gminy Międzyrzec Podlaski objętych pomocą GOPS w 2021 r. wg poszczególnych jednostek referencyjnych

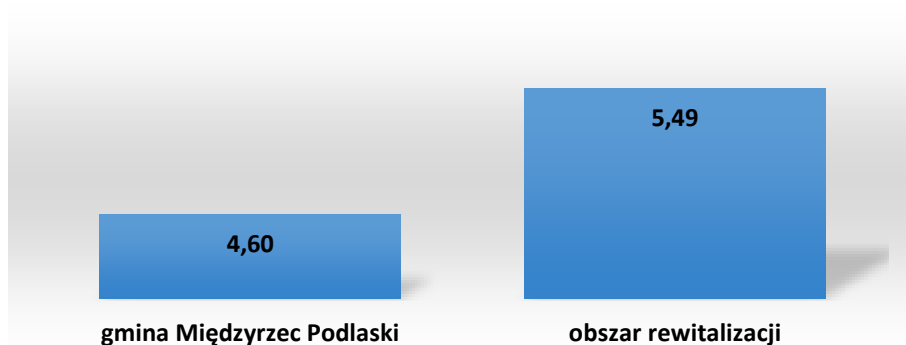

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

⁴ <https://www.nik.gov.pl/>

W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji mieszkało 165 beneficjentów pomocy społecznej w 2021 r. Stanowili oni aż 34,81% ogółu mieszkańców całej gminy korzystających z pomocy społecznej. O niekorzystnej sytuacji dodatkowo świadczy porównanie wskaźnika obrazującego liczbę osób korzystających z pomocy GOPS przypadającą na 100 mieszkańców. Wartość wskaźnika dla obszaru całej gminy w 2021 r. wynosiła: 4,60, natomiast dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji kształtowała się na poziomie 0,89 punktów procentowych wyższym od średniej gminnej i osiągała wartość: 5,49.

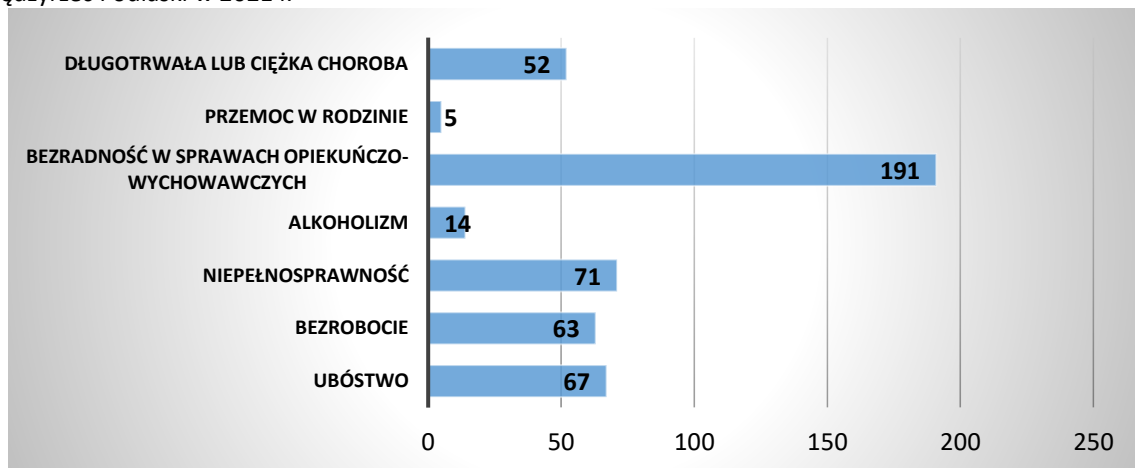
Wykres 21 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 9.: liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Analiza przyczyn przyznawania pomocy społecznej osobom zamieszkałym na terenie gminy Międzyrzec Podlaski wskazuje, że w 2021 r. głównym powodem trudnej sytuacji mieszkańców gminy korzystających ze świadczeń GOPS była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie i niepełnosprawność. Badając powody korzystania mieszkańców gminy ze świadczeń pomocy społecznej należy mieć na uwadze, że wśród osób objętych pomocą nie występuje tylko jeden rodzaj dysfunkcji. Najczęściej jest ich kilka i są ze sobą skorelowane, np. istnieje wyraźna zależność pomiędzy bezrobociem a zagrożeniem ubóstwem. Ubóstwo i wykluczenie społeczne bardzo często współwystępują z innymi problemami społecznymi, takimi jak: niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach, brak wspierania wysiłków edukacyjnych dzieci przez rodziców, wypadanie dzieci i młodzieży z systemu kształcenia oraz uzależnienia. W związku z powyższym, przeważająca większość beneficjentów pomocy społecznej występuje o kilka rodzajów świadczeń, podając różne przyczyny uprawniające do przyznania konkretnego świadczenia.

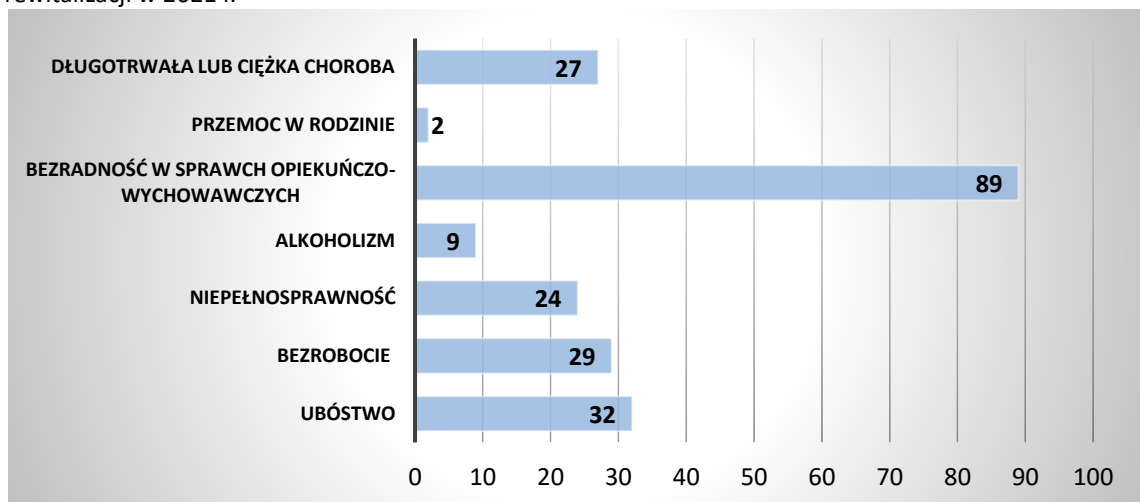
Wykres 22 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wg powodów przyznawania świadczeń w gminie Międzyrzec Podlaski w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Głównym powodem trudnej sytuacji życiowej mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji, podobnie jak w przypadku całej gminy, była w 2021 r. bezradność w sprawach opiekuńczych i wychowawczych. W dalszej kolejności na tym terenie największa liczba beneficjentów GOPS korzystała z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa. Najmniejsza liczba mieszkańców (2) korzystała ze wsparcia z pomocy społecznej z tytułu przemocy w rodzinie oraz alkoholizmu.

Wykres 23 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wg powodów przyznawania świadczeń w obrębie obszaru rewitalizacji w 2021 r.

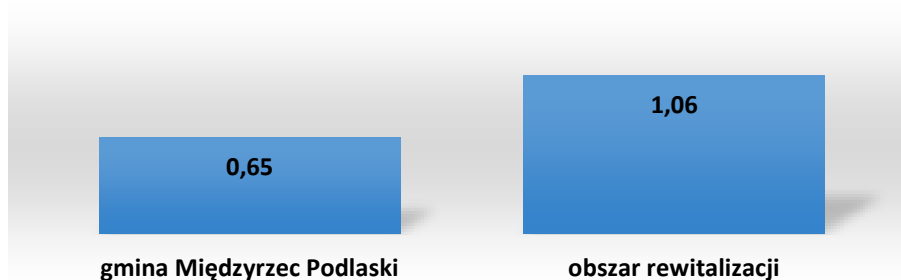
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Jednym z istotnych powodów przyznawania świadczeń w obrębie obszaru rewitalizacji jest ubóstwo. Pojęcie to z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Z uwagi na swoje socjologiczne czy psychologiczne aspekty, zjawisko ubóstwa stanowi niezwykle złożony problem społeczny związany nie tylko z kwestiami ekonomicznymi. Zgodnie z dostępnymi publikacjami w 2021 roku 1,6 mln osób żyło w Polsce poniżej minimum egzystencji, czyli w skrajnym ubóstwie, w tym 333 tys. dzieci i 246 tys.

seniorów. Bez wątpienia jedną z grup w największym stopniu zagrożoną ubóstwem są mieszkańcy wsi. Niemal co dwunasty żyje poniżej progu ubóstwa skrajnego. Jest to o tyle niepokojące, że wieś zamieszkuje 15,3 mln mieszkańców Polski. Samo ubóstwo wiejskie jest zróżnicowane, a mieszkańcy wsi borykają się z innymi problemami w zależności od województwa (na wschodzie Polski główną bolączką jest starzenie się społeczeństwa oraz ucieczka młodych osób do miast, na północy – wciąż trudna sytuacja po likwidacji PGR-ów) czy też stopnia oddalenia od dużych aglomeracji. Ubóstwo na terenach wiejskich ma inny charakter niż na obszarach miejskich – wiąże się zwykle z ograniczonym zaspokojeniem potrzeb kulturalnych i oświatowych, czy z ograniczonymi możliwościami komunikacyjnymi. Starsi mieszkańcy wsi, ze względu na wykluczenie transportowe, mają utrudnioną możliwość korzystania ze służby zdrowia, młodszy utrudniony dostęp do wyższej jakości usług edukacyjnych, a to ogranicza ich szanse rozwoju. Likwidacja połączeń komunikacji autobusowej zredukowała również dostęp do rynków pracy. Do tego dochodzi wykluczenie cyfrowe, szczególnie widoczne podczas pandemii COVID-19. Wpływ biedy na zdrowie może mieć charakter bezpośredni, związany niejednokrotnie z gorszym stanem zdrowia w wyniku wadliwego odżywiania, braku aktywności fizycznej, złych warunków mieszkaniowych, braku dbałości, złego stanu higieny itp., ale też pośredni, przejawiający się barierą dostępności do opieki medycznej, wykupu leków, dostępności pewnych procedur leczniczych.⁵

Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z pomocy GOPS z tytułu ubóstwa wyniosła w 2021 r. 32, co stanowi ok 47,76% ogólnej liczby wszystkich korzystających ze wsparcia z tego powodu w całej gminie Międzyrzec Podlaski. Mamy więc tutaj do czynienia z sytuacją kryzysową, gdyż prawie do drugi beneficjent pomocy społecznej z powodu ubóstwa zamieszkuje wyznaczony obszar. Dodatkowo, o trudnej sytuacji na terenie sześciu sołectw wyznaczonych jako obszar rewitalizacji, świadczy wyższa, w porównaniu z danymi z gminy, wartość wskaźnika obrazującego liczbę osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa przypadającą na 100 mieszkańców. Wartość ta wyniosła w 2021 r. 1,06, czyli o 0,42 punktów procentowych więcej niż w gminie (0,65).

Wykres 24 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 10.: liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS z tytułu ubóstwa przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

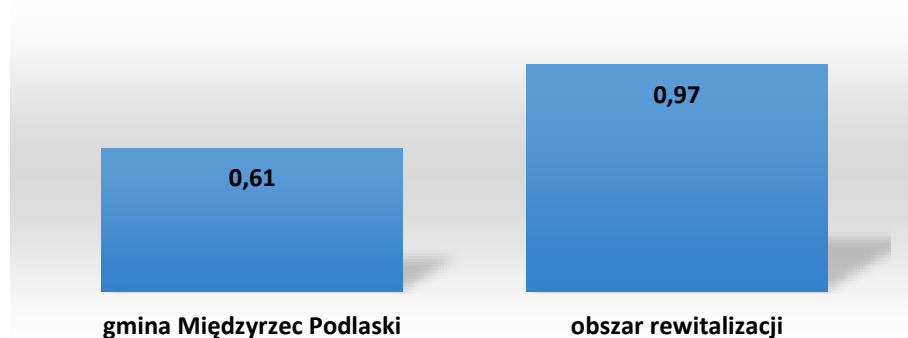
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

⁵ „Raport o Biedzie 2022”; szlachetnapaczka.pl

Zasadniczo problemy społeczne obszaru rewitalizacji w dużej mierze wynikają również ze zwiększonego poziomu bezrobocia w tym także długotrwałego. Brak zatrudnienia negatywnie oddziałuje na sytuację życiową mieszkańców. Pochodną tego zjawiska jest zwiększona liczba osób korzystających z usług pomocy społecznej w tym zakresie. Potwierdzają to dane udostępnione przez GOPS w Międzyrzeczu Podlaskim. Zarówno, w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji, jak i całej gminy, to właśnie bezrobocie (obok ubóstwa i niepełnosprawności) jest jednym z najczęściej występujących powodów przyznania świadczeń pomocy GOPS. Na terenie całej gminy Międzyrzec Podlaski w 2021 r. liczba mieszkańców pobierających świadczenia z tego tytułu wyniosła 63, natomiast w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji - 29. Na niekorzystną sytuację w analizowanej kwestii wskazują dane dotyczące udziału osób zamieszkujących obszar rewitalizacji w ogólnej liczbie klientów GOPS korzystających z ww. wsparcia. Obserwujemy bowiem, podobnie jak w przypadku ubóstwa, wysoki procentowo udział mieszkańców obszaru rewitalizacji wśród beneficjentów GOPS z tytułu bezrobocia (46,03%).

W celu potwierdzenia tezy o szczególnie niekorzystnej sytuacji w zakresie obszaru rewitalizacji niezbędna jest analiza wskaźnika obrazującego liczbę osób pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia na 100 mieszkańców. Na podstawie dostępnych danych oszacowano, iż wskaźnik ten dla terenu całej gminy wyniósł w 2021 r.: 0,61. Natomiast dla obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtowała się na poziomie znacznie wyższym tj. 0,97.

Wykres 25 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 11.: liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS z tytułu bezrobocia przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

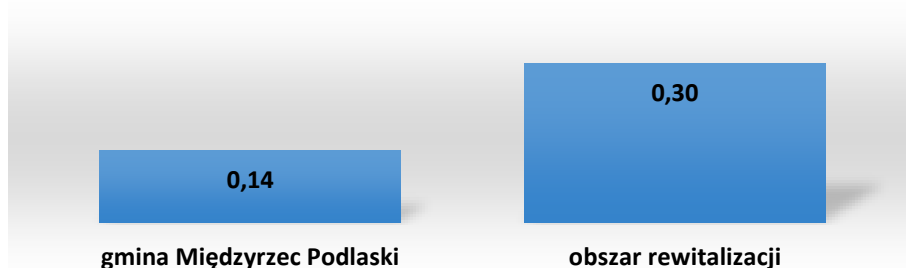
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Następny z palących problemów to kwestia uzależnień mieszkańców. Analiza powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz informacje pozyskane z GOPS wskazują, iż główny problem stanowi nadmierne spożywanie alkoholu. Jak wskazują pozyskane informacje problem spożywania alkoholu wśród dorosłych mieszkańców jest spory. Ze względu na tradycje i obyczaje odmowa wypicia skutkuje ostracyzmem. Oprócz tego, ważnym czynnikiem spowszednienia picia, decydującym o sięganiu po alkohol jest nuda. Brakuje również świadomości w zakresie skutków

nadmiernego spożywania alkoholu. W efekcie dla sporej części spożywanie alkoholu jest zupełnie normalnym elementem ich codziennego życia. Problem choroby alkoholowej jest bagatelizowany. Dorośli nie widząc problemu w częstym jego spożywaniu, przekazują negatywne wzorce kolejnym pokoleniom. Szczególnie niepokoi fakt, że z roku na rok wzrasta liczba młodzieży sięgającej często po alkohol przed uzyskaniem pełnoletniości. W świetle dostępnych danych występowanie uzależnienia od narkotyków na terenie gminy ma charakter marginalny. W 2021 r. nikt nie pobierał świadczenia z tego tytułu. W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych mieszkańcy wskazywali, iż dane te nie oddają stanu faktycznego, a problem występuje i dostęp do tego rodzaju używek jest coraz większy.

W 2021 r. 14 mieszkańców gminy Międzyrzec Podlaski korzystało z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu. Wśród tych osób aż 9 stanowili mieszkańcy obszaru rewitalizacji, czyli 64,29%. Aby trafniej zbadać problem alkoholizmu na obszarze gminy dokonano analizy wskaźnika obrazującego liczbę osób korzystających w 2021 r. ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu przypadającą na 100 mieszkańców. Wartość wskaźnika dla terenu całej gminy kształtuje się na poziomie 0,14. O koncentracji problemu uzależnienia od alkoholu w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji świadczy wartość wskaźnika, która jest ponad dwukrotnie wyższa w porównaniu ze średnią gminną i kształtuje się na poziomie 0,30.

Wykres 26 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 12.: liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS z tytułu alkoholizmu przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż problem uzależnień mieszkańców jest bardzo trudny do zmierzenia za pomocą dostępnych danych i nie rzadko nie odzwierciedlają one stanu faktycznego. Często osoby borykające się z uzależnieniami nie są kierowane na żadne leczenie stąd brak danych na ich temat. Ze względu na bariery mentalne (głównie członków rodzin przed stygmatyzacją) czy utarte schematy i zachowania, otaczające społeczeństwo daje ciche przyzwolenie na kontynuowanie uzależnień. Wśród problemów uzależnień, które można w jakiś sposób próbować zmierzyć za pomocą dostępnych danych liczbowych jest alkoholizm. Problem spożywania alkoholu wśród dorosłych mieszkańców jest spory. Ze względu na tradycje i obyczaje odmowa wypicia skutkuje ostracyzmem. Oprócz tego, ważnym czynnikiem spowszednienia picia, decydującym o sięganiu po alkohol jest nuda. Brakuje również świadomości w zakresie skutków nadmiernego spożywania alkoholu. W efekcie, dla

sporej części mieszkańców spożywanie alkoholu jest zupełnie normalnym elementem ich codziennego życia. Problem choroby alkoholowej jest bagatelizowany. Obecnie coraz bardziej rozpowszechnionym zjawiskiem jest tzw. wysokofunkcjonujący alkoholizm. Alkoholicy wysokofunkcjonujący (HFA) zaprzeczają stereotypowemu obrazowi alkoholika – odnoszą sukcesy zawodowe, mają udane życia osobiste i towarzyskie, dbają o siebie. Na pierwszy rzut oka wydają się na ludzi spełnionych i szczęśliwych, ale po pracy zrzucają maskę pozorów i upijają się w tajemnicy przed bliskimi. Z pozoru prowadzą życie, o jakim większość osób mogłoby marzyć, są zaradni, lubiani, otaczani szacunkiem. W przeciwieństwie do „zwykłych” alkoholików, z powodzeniem funkcjonują na wszystkich polach społecznych: zawodowym, rodzinnym, towarzyskim. Wysokofunkcjonujący alkoholizm staje się prawdziwą złą złą współczesnego społeczeństwa. Często zarówno osoby doświadczające tego zjawiska, jak również ich otoczenie nie zdaje sobie sprawy z istniejącego problemu. W związku z tym osoby takie przez długie lata funkcjonują w swoim schemacie i nie są poddawane żadnemu leczeniu.

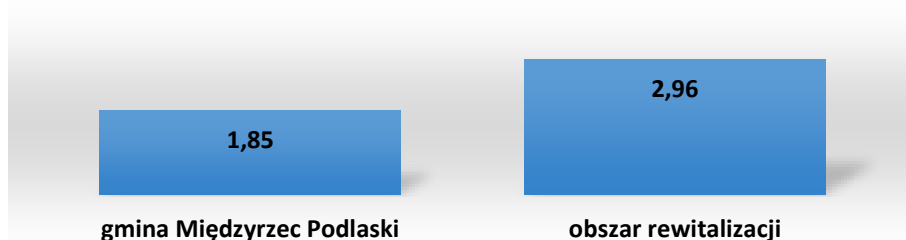
Kolejny problem związany z tego rodzaju uzależnieniami to powielanie nieakceptowalnych zachowań. Nieprawidłowe zachowania dorosłych przyswajana są przez dzieci i powodują powielanie negatywnych wzorców przez kolejne pokolenia. Szczególnie niepokoi fakt, że z roku na rok wzrasta liczba niepełnoletniej młodzieży sięgającej często po alkohol. Dodatkowo „inicjacja alkoholowa” wśród młodych osób zaczyna się coraz wcześniej. Sięganie po alkohol jest silnie związane z procesem dojrzewania, kiedy nastolatki przechodzą intensywne przemiany fizyczne, psychiczne i społeczne, to okres w życiu młodego człowieka sprzyjający eksperymentowaniu i poszukiwaniu nowych doświadczeń. Młodzież ujawnia wtedy różne zachowania problemowe, tj. picie alkoholu, palenie papierosów, wczesne podejmowanie współżycia, wchodzenie w konflikty z prawem, niekiedy stosowanie narkotyków oraz wiele innych. Mimo, że u młodych ludzi bardzo rzadko można zdiagnozować chorobę alkoholową, to samo spożywanie alkoholu stwarza ryzyko uzależnienia od alkoholu w przyszłości. Poza tym wśród młodzieży zauważalny jest problem tzw. picia obyczajowego („dla towarzystwa”).

Analizując problemy społeczne występujące na terenie gminy Międzyrzec Podlaski należy w następnej kolejności zwrócić uwagę na zdolność mieszkańców do prawidłowego funkcjonowania w społeczności, w tym radzenie sobie z bieżącymi sprawami. W związku z tym, kolejną z analizowanych kwestii na wyznaczonym obszarze rewitalizacji jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. W obszarze posiadanego przez rodzinę problemu opiekuńczo-wychowawczego inicjatorem podejmowanych działań jest

zazwyczaj nie sam wnioskodawca, lecz pracownik socjalny, który zauważa problem przeprowadzając w rodzinie rodzinny wywiad środowiskowy.

Podobnie, jak w przypadku pozostałych wyżej wymienionych powodów przyznawania świadczeń, również w zakresie bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego udział mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z pomocy GOPS z tego tytułu w ogólnej liczbie beneficjentów pomocy społecznej objętych w gminie wsparciem z tego powodu kształtował się na bardzo wysokim poziomie. Udział ten wyniósł w 2021 r. 46,60% (89 beneficjentów z obszaru rewitalizacji). Analogicznie, jak w przypadku innych powodów przyznawania świadczeń, dokonano analizy poprzez pryzmat potencjału ludnościowego. Wskaźnik obrazujący liczbę osób pobierających świadczenia z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 100 mieszkańców gminy wyniósł w 2021 r.: 1,85. Natomiast wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji kształtowała się natomiast na poziomie: 2,96, czyli 1,5-krotnie wyższym niż w gminie.

Wykres 27 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 13.: liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

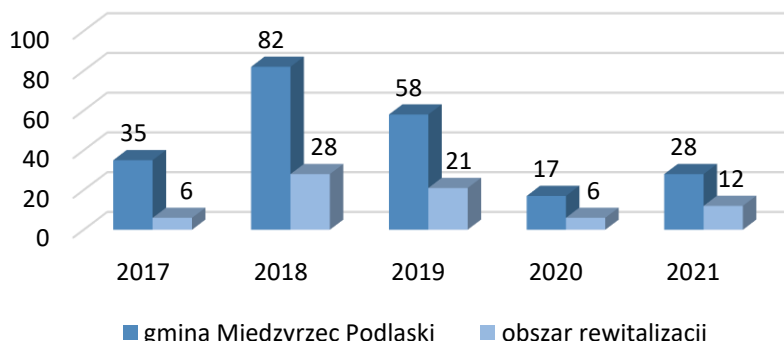
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Poza analizą natężenia terytorialnego osób pobierających różnego rodzaju świadczenia GOPS, zbadano również na obszarze rewitalizacji natężenie innych niekorzystnych zjawisk społecznych, takich jak przemoc w rodzinie oraz uzależnienia.

W celu przeanalizowania natężenia zjawiska przemocy w rodzinie pozyskano informacje w zakresie wydanych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski Niebieskich Kart. Liczba tychże kart w latach 2017-2021 wynosiła odpowiednio: 35, 82, 58, 17 i 28. Wzięto pod uwagę dane dotyczące Niebieskich Kart pochodzące z GOPS oraz dane będące w posiadaniu Policji. W 2021 r. założono o 7 Niebieskich Kart mniej niż w 2017 r., czyli o 20%. Największa liczba osób, które posiadały w 2021 Niebieską Kartę zamieszkiwały: Rogoźnicę (7 osób) oraz Berezę (3 osoby). W 20 sołectwach nie założono w 2021 r. ani jednej Niebieskiej karty. Liczba Niebieskich Kart założonych mieszkańcom obszaru rewitalizacji kształtowała się na następującym poziomie w latach 2017-2021: 6, 28, 21, 6 i 12. Możemy więc zaobserwować dwukrotny wzrost tej liczby w obrębie obszaru rewitalizacji. Niepokojący jest dość

wysoki udział Niebieskich Kart założonych rodzinom zamieszkującym obszar rewitalizacji w ogólnej liczbie wszystkich Niebieskich Kart odnotowanych w gminie. Udział ten kształtował się w latach 2017-2021 r. na następującym poziomie: 17,14%, 34,15%, 36,21%, 35,29% i 42,86%.

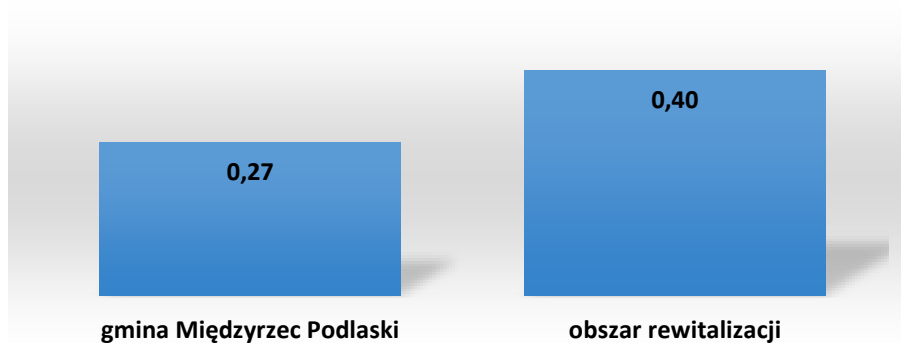
Wykres 28 Liczba Niebieskich Kart założonych w latach 2017-2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Celem pogłębienia problemów występującej w rodzinach przemocy, zbadano rozkład terytorialny wskaźnika: liczba mieszkańców, którzy mają założoną Niebieską Kartę przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r. Średnia wartość wskaźnika dla gminy ukształtowała się na poziomie: 0,27. W obrębie obszaru rewitalizacji wskaźnik ten był wyższy o 0,13 punktów procentowych, kształtował się na poziomie 0,40.

Wykres 29 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 14.:liczba osób, które mają założoną Niebieską Kartę przypadająca na 100 mieszkańców w 2021r.

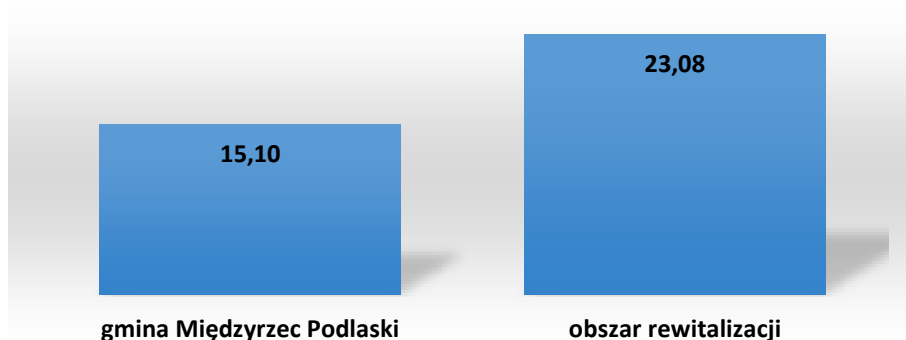

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Analizę problemów społecznych występujących na terenie gminy Międzyrzec Podlaski i obszaru rewitalizacji uzupełniono o dane z programu dożywiania dzieci i młodzieży (osoby do 17 r. ż. włącznie). W 2021 r. ich liczba na terenie całej gminy wyniosła 332, natomiast w obrębie obszaru rewitalizacji – aż 141. Tak jak w przypadku pozostałych danych, opisanych powyżej, w badanym okresie stosunkowo spora liczba mieszkańców korzystających z tego rodzaju wsparcia zamieszkuje obszar rewitalizacji: 42,47%, czyli prawie co druga osoba do 17 r. ż.

Głównym celem realizowanego przez gminę wsparcia w obszarze dofinansowania dożywiania jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji. Wskaźnikiem związanym z pomocą finansową w zakresie dożywiania skierowaną do rodzin o niskich dochodach, który poddano analizie na potrzeby niniejszego opracowania, była liczba dzieci i młodzieży korzystających z programów dożywiania na 100 dzieci do 17 roku życia w 2021 r. W efekcie analizy ww. wskaźnika uzyskano średnią wartość dla gminy wynoszącą 15,10. Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji kształtowała się natomiast na poziomie znacznie wyższym niż ww. średnia i wyniosła: 23,08.

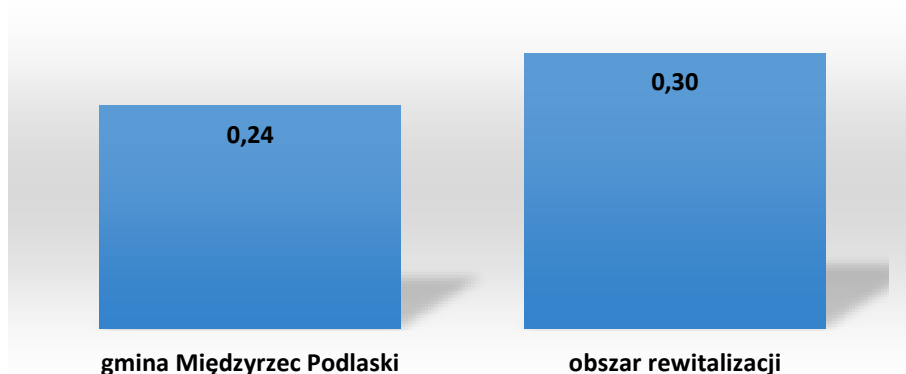
Wykres 30 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 15.: liczba dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania przypadająca na 100 mieszkańców do 17 roku życia w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Kwestię uzależnień uzupełniono o analizę danych dotyczących osób zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA). Liczba takich mieszkańców w latach 2017-2021 kształtowała się w następujący sposób: 0, 49, 35, 8 i 25 osób. Najwięcej osób (po 3 os.) zostało zgłoszonych w 2021 r. z terenu sołectwa Misie i Przychody. W sołectwach: Jelnica, Rzeczyca i Żabce zgłoszono po 2 osoby, a w jednostkach: Bereza, Halasy, Koszeliki, Krzewica, Łukowisko, Puchacze, Rogoźnica, Rudniki, Strzakły, Tłuściec, Tuliłów, Wysokie i Zasiadki – po jednej. W pozostałych 15-stu sołectwach żaden mieszkaniec nie był zgłoszony do GKRPA. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji liczba mieszkańców zgłoszonych do GKRPA kształtowała się w badanym okresie na następującym poziomie: 2017 r. – 0 os., 2018 r. – 15 os., 2019 r. – 7 os., 2020 r. – 1 os., 2021 r. – 9 os. Obserwujemy więc wzrost z 0 do 9 mieszkańców objętych tego rodzaju wsparciem. Wzrósł również udział mieszkańców obszaru rewitalizacji zgłoszonych do GKRPA w ogólnej liczbie zgłoszonych z terenu całej gminy: z 0 w 2017 r. do 36% w 2021 r. Ostatni wskaźnik zbadany w ramach przedmiotowej części opracowania to liczba osób zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r. Wskaźnik ten w obrębie obszaru rewitalizacji był wyższy od średniej gminnej (0,24) o 0,06 punktów procentowych i wyniósł: 0,30.

Wykres 31 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 16.: liczba osób zgłoszonych do GKRPA przypadająca na 100 mieszkańców w 2021r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:

- ✓ W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji zauważalna jest szczególna koncentracja osób korzystających z różnego rodzaju świadczeń GOPS – co trzeci beneficjent pomocy społecznej zamieszkiwał w 2021 r. obszar rewitalizacji. Na obszarze rewitalizacji liczba mieszkańców pobierających świadczenia pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest wyższa (w 2021 r.: 5,49) niż dla obszaru całej gminy (w 2021 r.: 4,60).
- ✓ Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zauważalna jest koncentracja osób borykających się z problemem ubóstwa. W 2021 r. prawie co drugi beneficjent pomocy społecznej korzystający z GOPS z powodu ubóstwa zamieszkiwał obszar rewitalizacji. Dodatkowo, wskaźnik obrazujący liczbę osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa przypadającą na 100 mieszkańców był w obrębie obszaru rewitalizacji (1,06) wyższy o 0,42 punktów procentowych w porównaniu ze średnią gminną (0,65).
- ✓ Dane dotyczące osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia wskazują również na koncentrację tego rodzaju problemu w obrębie obszaru rewitalizacji, o czym świadczy to, że mieszkańcy obszaru rewitalizacji stanowią wysoki odsetek klientów GOPS korzystających z ww. wsparcia - 46,03%. Wskaźnik liczby osób pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia na 100 mieszkańców w 2021 r. dla terenu całej gminy wyniósł: 0,61. Natomiast dla obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtowała się na poziomie znacznie wyższym tj. 0,97.
- ✓ Analizując dane dot. udzielonej pomocy społecznej, niepokoi bardzo wysoki udział mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie beneficjentów GOPS z tego tytułu, mieszkających na terenie całej gminy. Udział ten wyniósł w 2021 r. aż 64,29%.
- ✓ Problemem obszaru rewitalizacji jest także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. O nasileniu problemów tego rodzaju na wyznaczonym

obszarze rewitalizacji świadczą dane wskazujące na wysoki udział mieszkańców obszaru korzystających z GOPS z ww. tytułu w ogólnej liczbie beneficjentów z całej gminy objętych wsparciem z racji na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Udział ten kształtował się na poziomie 46,60%. Poparciem tezy w zakresie koncentracji problemu są niekorzystne dane dotyczące wartości wskaźnika liczby osób pobierających świadczenia przypadającej na 100 mieszkańców w 2021 r. (gmina: 1,85; obszar rewitalizacji: 2,96).

- ✓ Zarówno na terenie gminy, jak i obszaru rewitalizacji, można zaobserwować występowanie niekorzystnych zjawisk, takich jak przemoc w rodzinie. W latach 2017-2021 liczba Niebieskich Kart założonych w całej gminie wyniosła: 35, 82, 58, 17 i 28, natomiast w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji: 6, 28, 21, 6 i 12, odnotowano więc wzrost o 100%. Rozkład terytorialny wskaźnika dot. liczby mieszkańców, którzy mają założoną Niebieską Kartę przypadającej na 100 mieszkańców w 2021 r. wskazuje, że w obrębie obszaru rewitalizacji mamy do czynienia z gorszą sytuacją – wskaźnik przyjął tutaj wartość wyższą (0,40) od średniej w gminie (0,27).
- ✓ Na obszarze rewitalizacji zauważalne są również problemy związane z brakiem wystarczających środków pozwalających na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, w tym żywności. Stosunkowo wysoka liczba najmłodszych mieszkańców korzystających z tego rodzaju wsparcia zamieszkiwała w 2021 r. obszar rewitalizacji: 42,47%, czyli prawie co druga osoba do 17 r. ż. z terenu gminy. Dodatkowo, o sytuacji kryzysowej w obrębie obszaru rewitalizacji świadczy to, że liczba dzieci i młodzieży korzystających z programów dożywiania na 100 dzieci do 17 roku życia w 2021 r. była tutaj sporo wyższa (23,08) od średniej gminnej (15,10). Zaprezentowane dane świadczą, iż problem zubożenia rodzin jest spory, niewystarczające środki finansowe stanowią poważną również barierę edukacyjną. Uczniowie mający gorsze warunki do nauki (np. mieszkaniowe, rodzinne, materialne) osiągają niższe wyniki w nauczaniu (w tym na egzaminach kończących dany etap nauki). Potwierdzeniem roli miejsca zamieszkania w procesie edukacyjnym jest korelacja wyników dotyczących liczby uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zamieszkujących dany obszar, z danymi dotyczącymi np. udziału rodzin korzystających z różnych form pomocy społecznej, w tym dożywiania. Problem obniżonych szans edukacyjnych uczniów, w szczególności w kontekście obszaru rewitalizacji, jest w świetle diagnozy połączony współzależnością z procesem dziedziczenia ubóstwa: problemy edukacyjne są przeszkodą dla wyższych zarobków w przyszłości, co generuje ubóstwo, zaś z kolei ubóstwo osłabia w rodzinie potencjał wsparcia edukacyjnego dzieci w kolejnym pokoleniu.
- ✓ W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wzrosła liczba mieszkańców zgłoszonych do GKRPA (z 0 w 2017 r. do 9 w 2021 r.). Wzrósł również udział mieszkańców obszaru rewitalizacji zgłoszonych do GKRPA w ogólnej liczbie zgłoszonych z terenu całej gminy: z 0 w 2017 r. do 36%

w 2021 r. Niekorzystną wartość osiąga wskaźnik dot. liczby osób zgłoszonych do GKRPA zamieszkujących obszar rewitalizacji w ogólnej liczbie mieszkańców (gmina: 0,24; obszar rewitalizacji: 0,30).

Rekomendacje:

- ✓ W obrębie obszaru rewitalizacji należy podjąć działania mające na celu aktywizację i wsparcie mieszkańców w wychodzeniu z ubóstwa i bezrobocia. Ważne jest pobudzanie lokalnego rynku pracy do tworzenia nowych miejsc pracy, wsparcie strukturalne dla osób poszukujących pracy, aktywizowanie do poszukiwania pracy mieszkańców, którzy z różnych powodów „wypadli” z rynku pracy (np. kobiety po urodzeniu dziecka, osoby długotrwale pozostające bez pracy) lub posiadają niewystarczające kompetencje (np. młodzi mieszkańcy);
- ✓ Niezbędne jest wspieranie dzieci i młodzieży zamieszkującej obszar rewitalizacji w ich wszechstronnym rozwoju, aby zapobiec zjawisku „dziedziczenia ubóstwa”. Należy podjąć działania i różne formy pracy z dziećmi i młodzieżą wpływające pozytywnie na zdobywanie przez tę grupę mieszkańców wykształcenia i kompetencji niezbędnych na rynku pracy, umiejętności podejmowania świadomych decyzji, kształtowanie wysokiego poczucia własnej wartości, rozwój skutecznych mechanizmów samokontroli, motywowanie do aktywności i samorozwoju);
- ✓ W grupie dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji rekomenduje się prowadzenie działań profilaktycznych ukierunkowanych na ograniczenie spożywania alkoholu, wspierania osób uzależnionych w wychodzeniu z nałogu i działań promujących zdrowy styl życia.
- ✓ Ważny element stanowią będą działania w zakresie wspierania rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji.

4.1.5 Stan zdrowia mieszkańców i niepełnosprawność

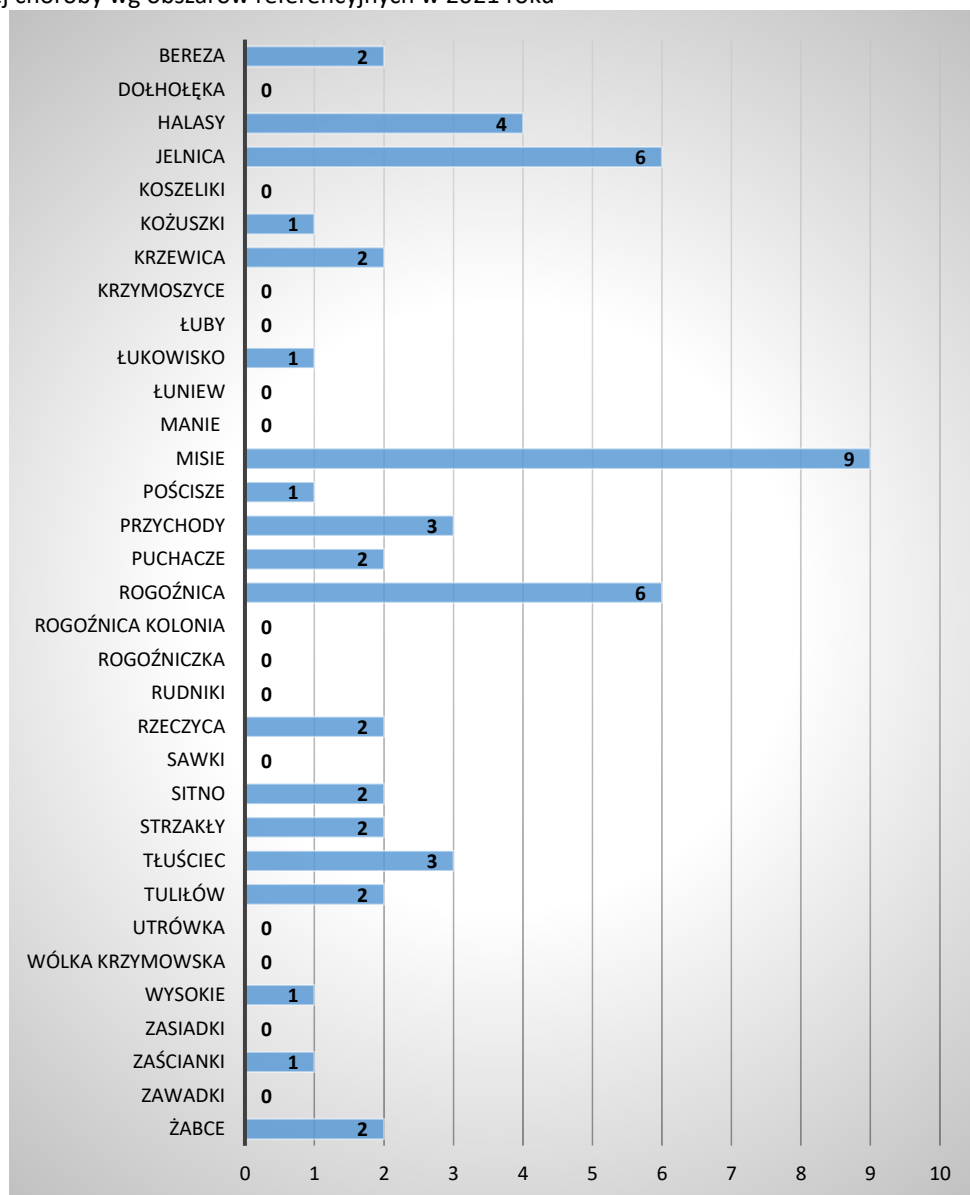
Wśród niekorzystnych zjawisk w sferze społecznej, które sygnalizowały zarówno władze gminy Międzyrzec Podlaski, jak również sami mieszkańcy gminy, znajdują się także problemy zdrowotne ludności oraz niepełnosprawność. Niewątpliwie o istotności tego problemu świadczy fakt, że kłopoty ze zdrowiem odciskają swoje piętno nie tylko na pojedynczych osobach dotkniętych chorobą, ale również na ich rodzinach, otoczeniu, a co za tym idzie, całej społeczności lokalnej.

Specjalistyczne wsparcie z zakresu ochrony zdrowia na terenie gminy Międzyrzec Podlaski realizują: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Tłuszcju oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Rogoźnicy. Świadczą one usługi w ramach podstawowej opieki zdrowotnej; znajdują się tam gabinety lekarzy rodzinnych. Najbliżej usytuowanymi względem gminy szpitalami są: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Międzyrzeczu Podlaskim oraz Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Białej Podlaskiej.

Kwestia zebrania danych dotyczących stanu zdrowia mieszkańców oraz ich niepełnosprawności, ze względu na ochronę danych osobowych oraz rozproszenie informacji o stanie pacjentów (nie tylko w wyżej wymienionych placówkach ochrony zdrowia, lecz również w placówkach prywatnych - część mieszkańców korzysta z usług ochrony zdrowia w prywatnych gabinetach lekarskich ulokowanych głównie w Międzyrzeczu Podlaskim i w Białej Podlaskiej), jest bardzo trudna. W związku z tym, analizę w zakresie badanego obszaru tematycznego przeprowadzono w oparciu o dane, które były możliwe do uzyskania. Są to dane udostępnione przez GOPS w Międzyrzeczu Podlaskim, który jako instytucja pomocy społecznej dysponuje wiarygodnymi danymi w zakresie liczby osób niepełnosprawnych zamieszkujących teren gminy oraz na temat korzystających z pomocy z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby lub niepełnosprawności.

Analizując tematykę stanu zdrowia mieszkańców gminy Międzyrzec Podlaski, wzięto pod uwagę liczbę mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Zgodnie z danymi GOPS liczba mieszkańców gminy Międzyrzec Podlaski korzystających z pomocy społecznej z tego tytułu wyniosła w 2021 r. 52, czyli prawie 11% ogólnej liczby mieszkańców objętych pomocą GOPS. Jednostkami referencyjnymi, w których odnotowano największą liczbę beneficjentów GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby były w badanym okresie: Misie (9 osób, co stanowi 17,31% ogólnej liczby klientów GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w całej gminie) oraz Jelnica i Rogoźnica (po 6 osób, co stanowi po 11,54% ogólnej liczby klientów GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w całej gminie). W sołectwie Łuniew żaden z mieszkańców nie korzystał z pomocy GOPS w 2021 r., natomiast w pozostałych trzynastu jednostkach wskaźnik przyjął wartości 0, gdyż wszyscy korzystający z pomocy społecznej zamieszkujący te obszary korzystali z GOPS z innych powodów niż długotrwała lub ciężka choroba. W obrębie obszaru rewitalizacji mieszkało łącznie 27 osób korzystających z GOPS tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby, co stanowiło aż 51,92% ogółu tej grupy beneficjentów pomocy społecznej z terenu całej gminy.

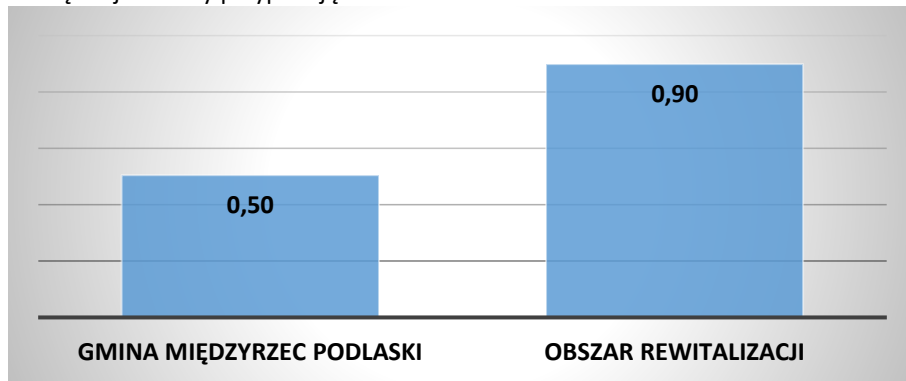
Wykres 32 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Międzyrzec Podlaski z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby wg obszarów referencyjnych w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Międzyrzeczu Podlaskim

Tak jak w pozostałych zakresach tematycznych, liczba beneficjentów korzystających ze świadczeń z ww. tytułu została przeanalizowana przez pryzmat potencjału ludnościowego. Obliczono, iż liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r. wyniosła w gminie 0,50. W obrębie obszaru rewitalizacji wskaźnik ten przyjął wartość wyższą: 0,90.

Wykres 33 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 17.: liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Międzyrzeczu Podlaskim

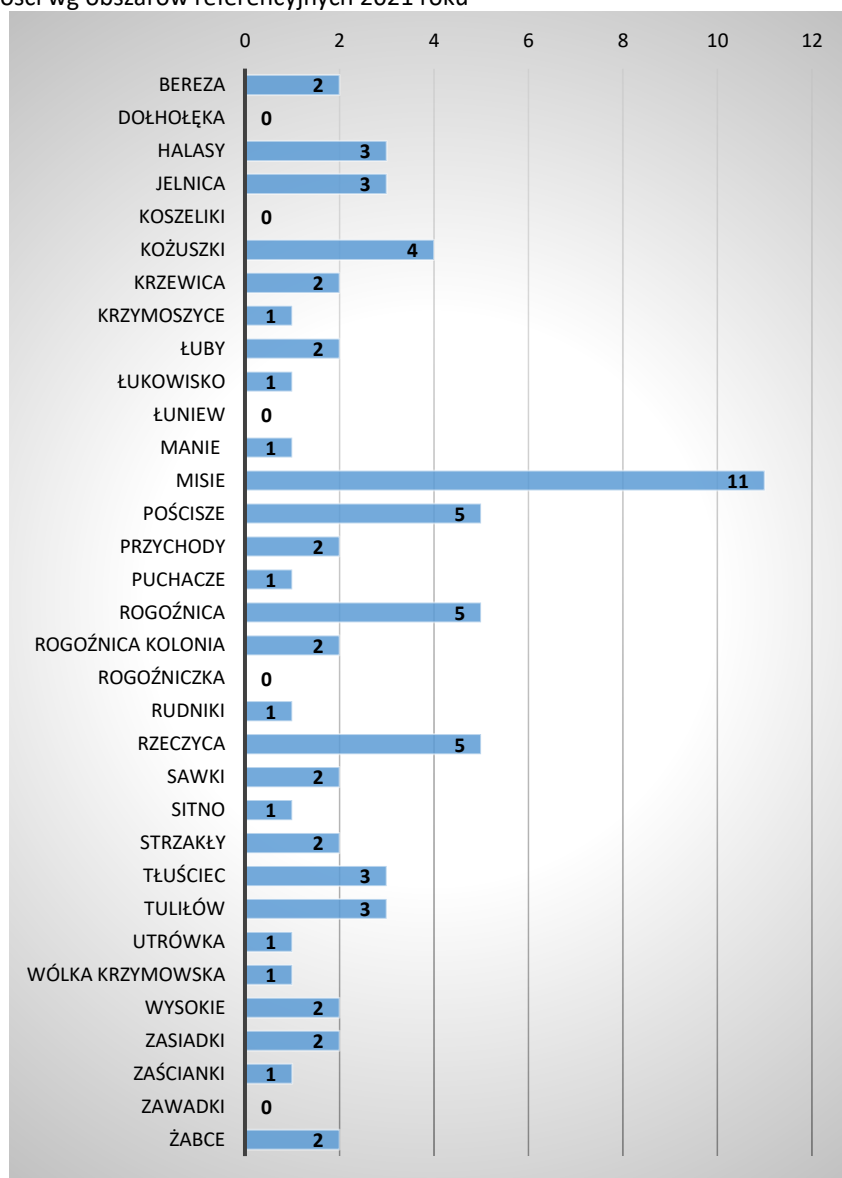
Z zagadnieniem stanu zdrowia mieszkańców nierozlewanie związana jest kwestia niepełnosprawności. Stanowi ona istotny czynnik negatywnie wpływający na stopień aktywności, położenie społeczno-ekonomiczne oraz wynikającą z tego sytuację życiową jednostek. Jednocześnie stanowi „zjawisko”, które nabiera coraz większego znaczenia dla funkcjonowania współczesnych społeczeństw. Zgodnie z badaniami, udział osób niepełnosprawnych w ogólnej populacji ludności poszczególnych krajów, w zależności od zastosowanej definicji terminu „niepełnosprawność”, sięga od kilkunastu procent do jednej piątej ogółu ludności. W skali globalnej widać wyraźną tendencję wzrostu liczby osób niepełnosprawnych. Wpływ na to mają przede wszystkim zmiany cywilizacyjne, tj. postęp wiedzy i technologii medycznych, systematyczne wydłużanie się ludzkiego życia wskutek wdrożenia mechanizmów zarządzania zdrowiem publicznym i ogólnego wzrostu dobrobytu, a także zmiany kulturowe, odnoszące się do kwestii zdrowia, sprawności fizycznej i intelektualnej oraz wzorów pełnienia ról społecznych. Nie tylko trendy demograficzne czy zjawiska statystyczne, związane z systematycznie zwiększającą się liczbą osób niepełnosprawnych, stanowią najistotniejszy aspekt znaczenia tego procesu dla współczesnych społeczeństw, równie ważny jest jej społeczny czy kulturowy wymiar. W konsekwencji niepełnosprawni, którzy nie dostosują się w wystarczający sposób do funkcjonowania w otoczeniu ogółu społeczeństwa, nie mogą uczestniczyć w zwykłych aktywnościach społecznych i w związku z tym znajdują się poza głównym nurtem aktywności społeczeństwa, wobec czego kompensowane jest to im poprzez wyłącznie świadczenia finansowe i zinstytucjonalizowane formy opieki na rzecz nowego modelu społecznego niepełnosprawności. W kontekście tym niepełnosprawność jest rodzajem dyskryminacji, której przezwyciężenie wymaga przede wszystkim działania społecznego, wysiłku zbiorowego, dokonania zmiany społecznej.

W kwestii niepełnosprawności w pierwszej kolejności przeanalizowano dane dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności. Łączna liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z tego tytułu wyniosła prawie 15% ogółu mieszkańców zarejestrowanych w GOPS. Sołectwami, w których odnotowano największą liczbę osób korzystających

z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności były: Misie (11 osób), Pościsze (5 osób), Rogoźnica (5 osób) oraz Rzeczyca (5 osób). W Dołhołęce, Koszelikach, Rogoźniczce i Zawadkach żaden z klientów GOPS nie korzystał z pomocy z tytułu niepełnosprawności.

Obszar rewitalizacji zamieszkiwało w 2021 r. 24 mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności. Stanowili oni 33,80% ogólnej liczby tych beneficjentów z terenu całej gminy.

Wykres 34 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Międzyrzec Podlaski z powodu niepełnosprawności wg obszarów referencyjnych 2021 roku

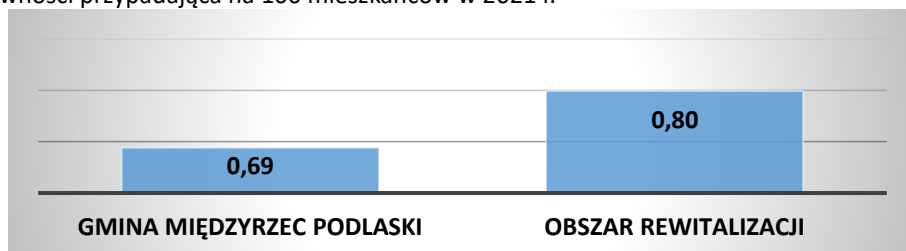

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Międzyrzecu Podlaskim

Analizując natężenie negatywnych zjawisk wzięto pod uwagę wskaźnik obrazujący liczbę mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2021 r. Średnia wartość w zakresie analizowanego wskaźnika dla

obszaru całej gminy wyniosła: 0,69. Natomiast na obszarze rewitalizacji wskaźnik ten był o 0,11 punktów procentowych wyższy od średniej gminnej.

Wykres 35 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 18.: liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Międzyrzecu Podlaski

Analizowaną kwestię uzupełniono danymi w zakresie liczby osób niepełnosprawnych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez GOPS w latach 2017-2021 gminę zamieszkiwało stosownie 155, 161, 162, 166 i 165 mieszkańców z niepełnosprawnością. Możemy zaobserwować, że na przestrzeni badanego okresu liczba mieszkańców z niepełnosprawnością wzrosła o 10, czyli o 6,45%. W 2021 r. najwięcej osób niepełnosprawnych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski zamieszkiwało sołectwo Misie. Liczba ta wyniosła 17 osób, co stanowiło 10,30% wszystkich niepełnosprawnych mieszkańców gminy Międzyrzec Podlaski. Najmniejsza liczba osób niepełnosprawnych zamieszkiwała w 2021 r. sołectwa: Koszeliki, Krzymoszyce, Łuby, Rudniki, Sawki i Sitno – po jednej osobie. W trzech jednostkach nie odnotowano żadnej osoby niepełnosprawnej w 2021 r. (Dołhołęka, Rogoźnica Kolonia i Zawadki). Kiedy spojrzymy na załączoną poniżej tabelę, zauważymy, że na przestrzeni 2017-2021 r. największa liczba mieszkańców z niepełnosprawnością zamieszkiwała sołectwa: Misie, Rzeczyca, Bereza, Halasy i Jelnica.

W obrębie obszaru rewitalizacji również odnotowano w latach 2017-2021 wzrost liczby mieszkańców z niepełnosprawnością. Liczba ta wzrosła z 48 w 2017 r. do 56 w 2021 r., czyli o 16,67%. Wzrostowi uległ również udział niepełnosprawnych mieszkańców obszaru rewitalizacji w tej grupie mieszkańców z terenu całej gminy Międzyrzec Podlaski: z 30,97% w 2017 r. do 33,94% w 2021 r.

Tabela 18 Liczba osób niepełnosprawnych w gminie Międzyrzec Podlaski latach 2017-2021 w podziale na jednostki referencyjne

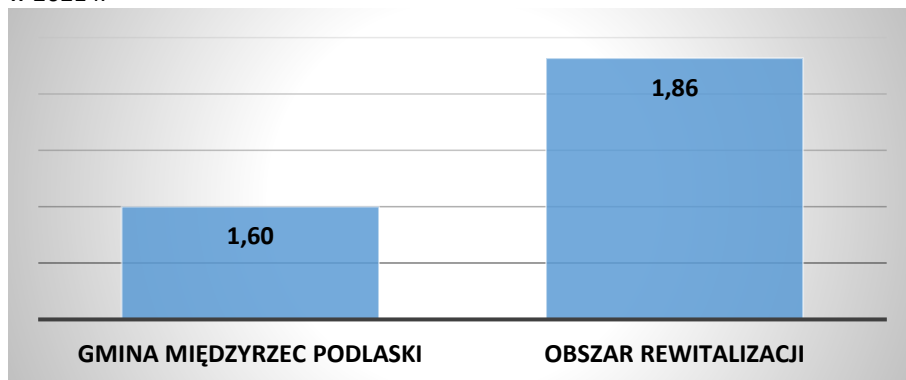
Lp.	NAZWA OBSZARU REFERENCYJNEGO - SOŁECTWO	Łączna liczba osób niepełnosprawnych				
		2017	2018	2019	2020	2021
1	Bereza	11	13	12	13	14
2	Dołhołęka	1	0	0	0	0
3	Halasy	7	9	8	8	8
4	Jelnica	11	9	11	12	12
5	Koszeliki	1	1	1	1	1
6	Kożuszki	3	6	7	7	6

Lp.	NAZWA OBSZARU REFERENCYJNEGO - SOŁECTWO	Łączna liczba osób niepełnosprawnych				
		2017	2018	2019	2020	2021
7	Krzewica	7	7	5	5	5
8	Krzymoszyce	1	1	1	1	1
9	Łuby	2	2	1	1	1
10	Łukowisko	3	4	4	4	4
11	Łuniew	6	4	4	4	3
12	Manie	2	3	3	3	3
13	Misie	15	15	16	15	17
14	Pościsz	3	3	3	3	2
15	Przychody	5	4	5	6	6
16	Puchacze	6	10	9	8	8
17	Rogoźnica	5	6	6	6	7
18	Rogoźnica Kolonia	2	2	1	1	0
19	Rogoźniczka	2	2	3	3	4
20	Rudniki	1	1	1	1	1
21	Rzeczyc	11	11	13	13	14
22	Sawki	1	1	0	1	1
23	Sitno	5	4	2	2	1
24	Strzakły	5	5	6	6	5
25	Tłuściec	8	7	7	7	6
26	Tuliów	5	6	7	7	7
27	Utrówka	3	4	4	4	4
28	Wólka Krzymowska	2	2	3	3	3
29	Wysokie	9	8	9	9	9
30	Zasiadki	0	0	1	2	2
31	Zaścianki	4	4	1	2	2
32	Zawadki	0	0	0	0	0
33	Żabce	8	7	8	8	8
Suma:		155	161	162	166	165

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Międzyrzeczu Podlaskim

Ostatni wskaźnik, który wzięto pod uwagę analizując zagadnienie niepełnosprawności mieszkańców obszaru rewitalizacji to liczba osób z niepełnosprawnościami przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r. Wskaźnik ten przyjął na badanym obszarze wartość wyższą od średniej gminnej: 1,86. Wskazuje to na szczególną koncentrację negatywnych zjawisk w sferze społecznej dot. zdrowia mieszkańców.

Tabela 19 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 19.: liczba osób niepełnosprawnych przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Międzyrzeczu Podlaskim

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w graniach wyznaczonego obszaru rewitalizacji:

- ✓ W obrębie obszaru rewitalizacji mieszkało łącznie 27 osób korzystających z GOPS tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby, co stanowiło 51,92% ogółu tej grupy beneficjentów pomocy społecznej z terenu całej gminy. O niekorzystnej sytuacji w kwestii zdrowia świadczy również fakt, iż w obrębie obszaru rewitalizacji odnotowano w 2021 r. wyższy niż w gminie poziom wskaźnika liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadającej na 100 mieszkańców (gmina: 0,50, obszar rewitalizacji: 0,90).
- ✓ Wśród licznych problemów sfery społecznej wyznaczonego obszaru rewitalizacji znajduje się również niepełnosprawność. W 2021 r. na obszarze rewitalizacji zamieszkiwało łącznie 56 osób z niepełnosprawnością, co stanowiło prawie 33,94% wszystkich niepełnosprawnych z terenu całej gminy. Tak wysoki udział świadczy o sytuacji kryzysowej w obrębie obszaru rewitalizacji. Dodatkowo, wskaźnik liczby mieszkańców z niepełnosprawnością przypadającej na 100 mieszkańców kształtuje się na obszarze rewitalizacji na poziomie wyższym w porównaniu z danymi z gminy (gmina: 1,60, obszar rewitalizacji: 1,86). Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2021 r. kształtuje się na obszarze rewitalizacji na poziomie wyższym w porównaniu z danymi z gminy (gmina: 0,69, obszar rewitalizacji: 0,80).

Rekomendacje:

- ✓ Rekomenduje się realizację inicjatyw, których celem będzie poprawa stanu zdrowia fizycznego i psychicznego oraz rozwój sprawności fizycznej mieszkańców dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą i osób z niepełnosprawnością. Konieczne jest zorganizowane na obszarze rewitalizacji nie tylko miejsc aktywności dla osób z niepełnosprawnością, ale także zwiększenie oferty usług publicznych na rzecz tej grupy mieszkańców, aby wspierać ich integrację ze społecznością lokalną. Jednocześnie należy pamiętać, iż wszystkie inicjatywy prowadzone w celu realizacji Gminnego

Programu Rewitalizacji, na każdym ich etapie, winny być realizowane zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania oraz równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. W efekcie czego zostanie zagwarantowany ich równy dostęp dla wszystkich mieszkańców.

- ✓ Konieczne jest zapewnienie mieszkańcom dotkniętym długotrwałą lub ciężką chorobą, osobom z niepełnosprawnością i seniorom dostępu do potrzebnych usług pielęgnacyjnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych w środowisku zamieszkania.
- ✓ Ważne jest również to, aby w ramach działań rewitalizacyjnych zrealizować oddziaływania związane z promowaniem zdrowego stylu życia wśród mieszkańców. Powinny one być skierowane zarówno do dzieci i młodzieży, jak i dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Obok tych działań należy również stworzyć miejsca umożliwiające mieszkańcom aktywność fizyczną i jednocześnie będą przestrzenią integracji międzypokoleniowej.

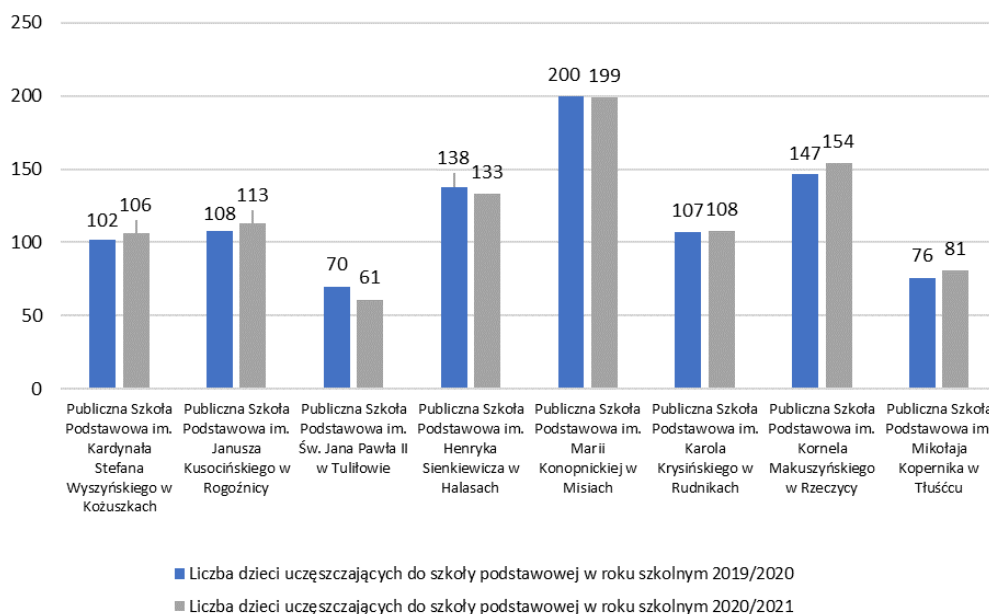
4.1.7 Poziom edukacji

Na sieć placówek oświatowych zlokalizowanych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski składa się osiem poniższych jednostek edukacyjnych:

- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Krzewicy;
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Kusocińskiego w Rogoźnicy;
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Św. Jana Pawła II w Tuliłowie;
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Halasach;
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Misiach;
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Karola Krysińskiego w Rudnikach;
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Rzeczy;
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Tłuszcju.

Ogólna liczba uczniów wszystkich wyżej wymienionych szkół wyniosła w roku szkolnym 2019/2020: 948, a w roku szkolnym 2020-2021: 955, czyli odnotowano wzrost o 7 osób, tj. o 0,74%. Najwyższa liczba uczniów uczęszczała w badanym okresie do Szkoły Podstawowej w Misiach (odpowiednio 200 i 199 osób), a najniższa do Szkoły Podstawowej w Tuliłowie (odpowiednio 70 i 61).

Wykres 36 Liczba uczniów uczęszczających do poszczególnych szkół podstawowych w roku szkolnym 2019/2020 i 2020/2021 zlokalizowanych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski

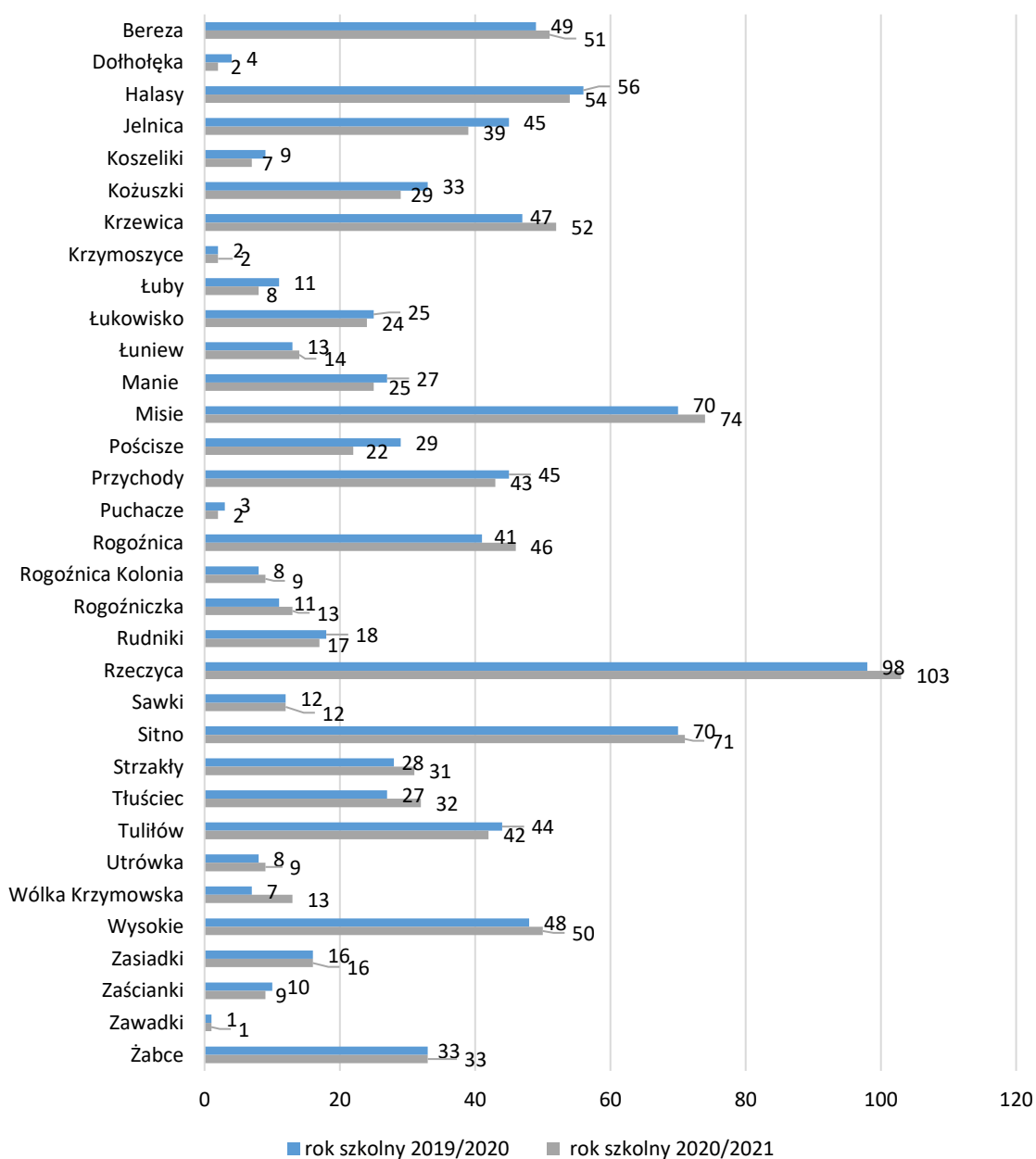
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzec Podlaskim

Najwyższa liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych w gminie Międzyrzec Podlaski zamieszkiwała w roku szkolnym 2019/2020 sołectwo Rzeczyca. Liczba ta wyniosła 98, co stanowi 10,34% wszystkich uczniów szkół podstawowych z obszaru całej gminy. W sołectwach Misie i Sitno zamieszkiwało po 70 dzieci uczęszczających do szkół podstawowych (czyli po 7,38% ogółu uczniów z gminy). Dość wysoka liczba uczniów w roku szkolnym 2019/2020 zamieszkiwała również sołectwo Halasy, 56 uczniów (5,91%). W sołectwie Zawadki jedno dziecko uczęszczało do szkoły podstawowej, w Krzymoszczach dwie, w Puchaczach trzy, a w Dołhołęce 4.

W kolejnym roku szkolnym, tj. 2020/2021, najwyższa liczba uczniów zamieszkiwała podobnie jak w roku szkolnym 2019/2020 sołectwo Rzeczyca. Liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych z tego sołectwa wyniosła 103, czyli o 5 więcej niż w roku szkolnym 2019/2020. Z podobną tendencją wzrostową mamy do czynienia w sołectwie Misie, w którym mieszkało łącznie 74 dzieci uczęszczających do szkół podstawowych w gminie, w roku szkolnym 2020/2021. Ich liczba wzrosła na przełomie tych dwóch okresów o 4.

W obrębie obszaru rewitalizacji mieszkało w roku szkolnym 2019/2020 256 uczniów szkół podstawowych, co stanowiło 27% ogółu uczniów z terenu całej gminy uczęszczających do szkół podstawowych. Ich liczba w roku szkolnym 2020/2021 wzrosła na terenie rewitalizacji do 259, stanowili oni wtedy 27,12% ogółu uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Międzyrzec Podlaski.

Wykres 37 Liczba uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Międzyrzec Podlaski w roku szkolnym 2019/2020 i 2020/2021 w podziale na jednostki referencyjne

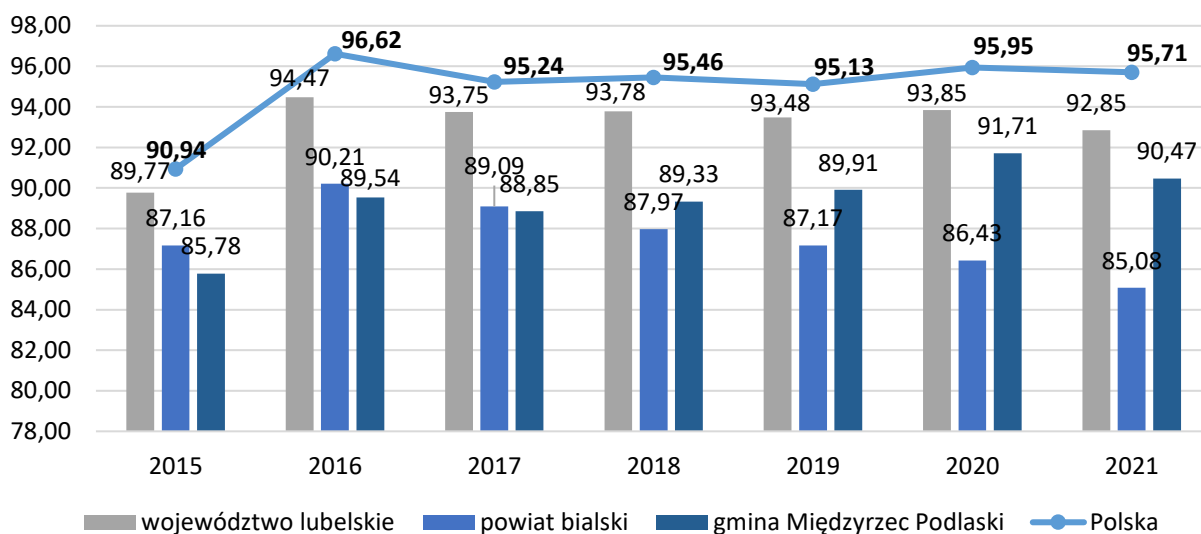

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzec Podlaskim

Zgodnie z danymi GUS wskaźnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w gminie Międzyrzec Podlaski wzrósł w latach 2015-2021, z 85,78% do 90,47%.. We wszystkich badanych latach wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie niższym niż 100%, a w latach 2015-2019 nawet poniżej 90%. Świadczy to o tym, że nie wszystkie dzieci, które powinny spełniać obowiązek szkolny, go realizują. Może to w głównej mierze wynikać z tego, że współcześnie część dzieci, która jest zameldowana na terenie gminy mieszka na co dzień z rodzicami za granicą, gdzie się kształci i spełnia obowiązek nauki. Praktyczne w całym, analizowanym okresie odniesienia, wskaźnik skolaryzacji brutto kształtuje się w gminie na poziomie niższym niż wartość wskaźnika zarówno dla całego kraju jak i województwa

lubelskiego. Pozostaje on na poziomie zbliżonym do danych w powiecie bialskim, w latach 2015-2017 był niższy niż w powiecie, a w latach 2018-2021 wyższy.

Wykres 38Wskaźnik solaryzacji brutto w latach 2015-2021 dla szkół podstawowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Prawidłowe funkcjonowanie szkolnictwa oraz odpowiednio postępujący proces edukacji stanowi czynnik warunkujący kształtowanie zasobów intelektualnych, co w dłuższej perspektywie czasu przyczyni się do rozwoju gospodarczego jednostki terytorialnej. Jakość kształcenia bezpośrednio wiąże się z problemami w zakresie bezrobocia oraz niedostosowania kwalifikacji do potrzeb obowiązujących na rynku pracy. Niezwykle trudno jest obiektywnie zmierzyć poziom edukacji i negatywne zjawiska związane z tym zjawiskiem odnosząc się do poszczególnych jednostek referencyjnych Gminy Międzyrzec Podlaski. Jednym z mierników w tym zakresie może być informacja w zakresie wyników osiągniętych przez uczniów w zakresie egzaminów ósmioklasistów. Dane dotyczące wyników w nauce na poziomie podstawowym są najbardziej miarodajne z uwagi na fakt, iż w zakresie edukacji na tymże poziomie, obowiązuje w pierwszej kolejności rejonizacja związana z miejscem zamieszkiwania dziecka. Znikomy udział stanowią dzieci uczęszczające do szkoły na terenie gminy i jednocześnie niebędące jej mieszkańcami. Zarówno w zakresie edukacji na poziomie przedszkolnym, jak również ponadpodstawowym, tego rodzaju rejonizacja nie występuje.

W związku z licznymi ograniczeniami, w ramach prowadzonej analizy nie udało się wykorzystać wskaźnika dotyczącego wyników z egzaminów 8-klasistów. Zebrano dane dotyczące wyników egzaminów oraz liczby uczniów przystępujących do tego egzaminu w ostatnich kilku latach. Ze względu na dużą liczbę małych jednostek referencyjnych okazało się, iż co roku w kilku miejscowościach brakuje uczniów przystępujących do tego rodzaju egzaminu. W efekcie nie udało się określić reprezentatywnego roku, który mógłby posłużyć do prowadzonych analiz.

Biorąc pod uwagę powyższe, na potrzeby niniejszej analizy, zebrano dane dotyczące dzieci, zamieszkujących teren gminy Międzyrzec Podlaski, które wykazują specjalne potrzeby edukacyjne. Celem analizy wyżej wymienionego wskaźnika jest poparcie tezy, iż dzieci zamieszkujące konkretne obszary nierzadko posiadają również specjalne potrzeby edukacyjne, które skutkują osiąganiem gorszych wyników w nauczaniu i mogą świadczyć o istnieniu pozaszkolnych czynników, wpływających na efektywność kształcenia (np. czynniki środowiskowe – sytuacja finansowa rodziny, prawidłowość funkcjonowania rodziny, dysfunkcje w rodzinie, warunki do nauki w domu, współpraca rodziców ze szkołą). Potwierdzeniem roli miejsca zamieszkania w procesie edukacyjnym jest korelacja pomiędzy danymi dotyczącymi zamieszkujących dany obszar uczniów ze szczególnymi potrzebami, a wskaźnikami dotyczącymi np. ubóstwa i wykluczenia społecznego.

W celu dokonania analizy przedmiotowej sfery zbadano wskaźnik liczby dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przypadającej na 100 uczniów w roku szkolnym 2019/2020 i roku szkolnym 2020/2021. Wzięto pod uwagę okresy, gdzie liczba dzieci z różnego rodzaju problemami była najwyższa. W zakresie analizowanego wskaźnika to wartość powyżej średniej stanowi o występowaniu zjawiska kryzysowego.

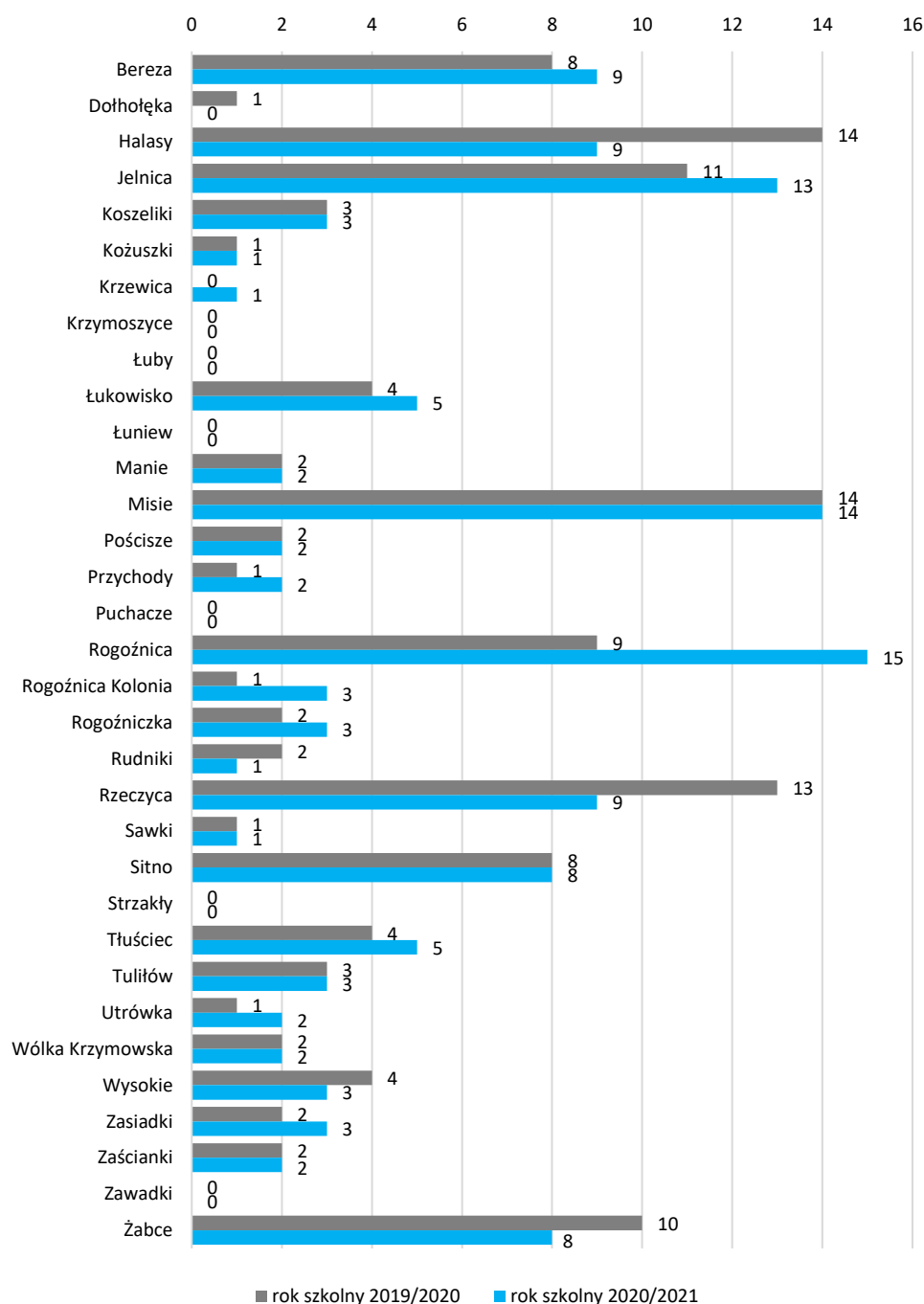
Zgodnie z danymi udostępnionymi przez szkoły podstawowe łączna liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi kształtowała się następująco: w roku szkolnym 2019/2021 wyniosła 125, w roku szkolnym 2020/2021 wyniosła 129. Obserwujemy więc nieznaczny wzrost uczniów, którzy potrzebują wsparcia w procesie edukacji. Zgodnie z definicją, dzieci i młodzież ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi to te, u których stwierdza się zagrożenie niepełnosprawnością, wszelkie dysfunkcje, dysharmonie lub niesprawności mogące mieć negatywny wpływ na dalszy rozwój. Pod pojęciem ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi trzeba rozumieć zarówno dzieci, które posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, jak i te, które mają trudności w realizacji standardów wymagań programowych, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania poznawczo-percepcyjnego (niższe niż przeciętne możliwości intelektualne, a także dysleksja, dysgrafia, dysortografia, dyskalkulia), zdrowotnego (dzieci przewlekle chore) oraz ograniczeń środowiskowych (dzieci emigrantów, dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo).⁶

Najwyższa liczba dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi zamieszkiwała w roku szkolnym 2019/2020 sołectwo Halasy (14 osób) oraz Misie (14 osób). W roku szkolnym 2020/2021 sytuacja się zmieniła i najwyższa liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami w zakresie edukacji mieszkała w sołectwie Rogóżnica (15 osób).

⁶ <https://gliwice.znp.edu.pl/%E2%80%A2uczen-ze-specjalnymi-potrzebami-edukacyjnymi-w-polskim-systemie-oswiaty/>

W obrębie obszaru rewitalizacji mieszkało w roku szkolnym 2019/2020 łącznie 60 uczniów ze specjalnymi potrzebami, co stanowiło 48% ogółu uczniów wykazujących tego rodzaju potrzeby uczęszczających do wszystkich szkół podstawowych w gminie. Ich liczba na tym obszarze wzrosła, podobnie jak w całej gminie, w stosunku do roku szkolnego 2020/2021. Wzrost ten wyniósł 3,33%. W kolejnym roku szkolnym (tj. 2020/2021) 62 dzieci z terenu rewitalizacji wykazywało szczególne potrzeby edukacyjne, co stanowiło 48,06% ogółu dzieci ze specjalnymi potrzebami z gminy.

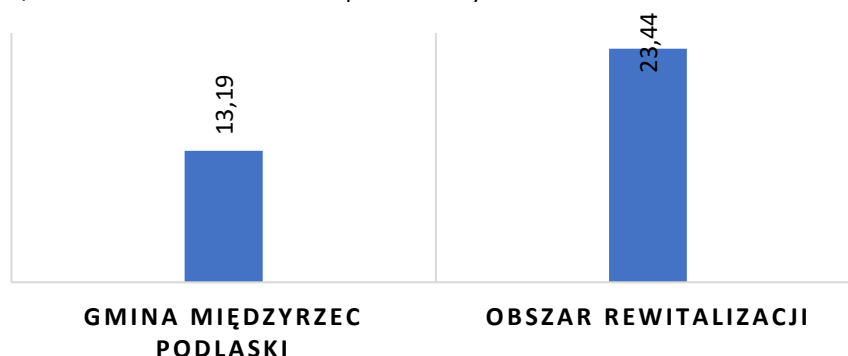
Wykres 39 Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2019/2020 i 2020/2021 wg poszczególnych jednostek referencyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim

W celu dokonania analizy sfery edukacyjnej na obszarze rewitalizacji, przeanalizowano dwa wskaźniki: udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2019/2020 w ogólnej liczbie uczniów szkół podstawowych oraz udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2020/2021 w ogólnej liczbie uczniów szkół podstawowych. W zakresie pierwszego analizowanego wskaźnika średnia jego wartość dla gminy kształtuje się na poziomie 13,19%. W granicach obszaru rewitalizacji wskaźnik ten przyjął dużo wyższą wartość niż w gminie: 23,44%.

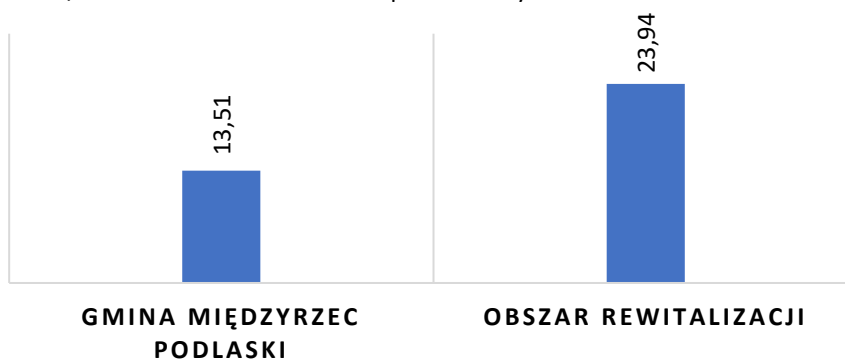
Wykres 40 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 20.: udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2019/2020 w liczbie uczniów szkół podstawowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim

W kolejnym roku szkolnym, czyli 2020/2021, udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ogólnej liczbie uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w gminie Międzyrzec Podlaski wyniósł 13,51, czyli nieco więcej niż w roku szkolnym 2019/2020. W obrębie obszaru rewitalizacji wskaźnik był wyższy niż w roku szkolnym 2019/2020 i wyższy od średniej gminnej w roku szkolnym 2020/2021.

Wykres 41 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 21.: udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2020/2021 w liczbie uczniów szkół podstawowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim

Pozostałe problemy zdiagnozowane wśród uczniów zamieszkujących obszar rewitalizacji to m. in. osiąganie niższych wyników w nauce, lepsze radzenie sobie z przedmiotami humanistycznymi niż ścisłymi oraz obniżone szanse edukacyjne, na co w dużym zakresie wpływają również pozaszkolne

czynniki oddziałujące na dzieci i młodzież. Do tych czynników należy m. in. niższy statut materialny rodzin, niesprzyjające warunki do nauki (np. mieszkaniowe, rodzinne, materialne). Problem obniżonych szans edukacyjnych uczniów, w szczególności w kontekście obszaru rewitalizacji, jest w świetle diagnozy połączony współzależnością z procesem dziedziczenia ubóstwa: problemy edukacyjne są przeszkodą dla wyższych zarobków w przyszłości, co generuje ubóstwo, zaś z kolei ubóstwo osłabia w rodzinie potencjał wsparcia edukacyjnego dzieci w kolejnym pokoleniu.

W kontekście synergii między zjawiskiem ubóstwa i problemami edukacyjnymi pojawia się zagadnienie „edukacji przedsiębiorczej”, którą w obszarze rewitalizacji – należy ocenić jako niewystarczającą. Mowa tu o rozwijaniu postawy przedsiębiorczej wśród dzieci i młodzieży. „Przedsiębiorczość” w tym znaczeniu, to nie tylko prowadzenie przedsiębiorstwa, ale także postawa bycia przedsiębiorczym, samostereowność, gotowość do wyznaczania sobie samemu celów i podejmowania ryzyka. Współcześnie niezwykle istotne są umiejętności radzenia sobie w świecie biznesu, konsekwentnego dążenia do realizacji celów biznesowych, finansowych, a także budowania zespołu, współpracy, nawiązywania dobrych relacji międzyludzkich opartych na zasadach etyki i uczciwości zawodowej, umiejętność panowania nad swoimi emocjami, łagodzenia sytuacji konfliktowych, itp. Niekwestionowane znaczenie w tym zakresie ma edukacja poza formalna i nieformalna, adresowana głównie do młodzieży. Wiele kompetencji istotnych dla późniejszego osobistego sukcesu nie mieści się w szkolnych programach nauczania i powinny istnieć formy zdobywania ich poza szkołą.

Wśród problemów pojawia się również niewystarczający poziom dostosowania procesu edukacyjnego do potrzeb uczniów ze specjalnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami.

W obrębie obszaru rewitalizacji istnieje społeczne oczekiwanie w zakresie stworzenia oferty edukacyjnej również dla seniorów. W tym kontekście edukacja jest niezwykle ważna nie tylko dla samych seniorów, lecz również dla młodego pokolenia (tworząca wzorce dla młodzieży i propagowanie koncepcji Life Long Learning). Tymczasem na chwilę obecną w gminie Międzyrzec Podlaski brakuje oferty edukacyjnej skierowanej do seniorów, którzy z roku na rok, zgodnie z badaniami, tworzą coraz większy odsetek mieszkańców. Dynamika współczesnego życia zmusza do nieustannego poszerzania wiedzy. Seniorzy coraz częściej poszukują takich propozycji, które pomogą im podejmować twórcze, aktywne i rozwojowe działania, dzięki którym mogą świadomie wpływać na otaczającą ich rzeczywistość i integrować się ze społecznością lokalną.

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w graniach wyznaczonego obszaru rewitalizacji:

- ✓ W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji, w zakresie obu lat prowadzonej analizy, udział uczniów szkół podstawowych posiadających szczególne potrzeby edukacyjne w ogólnej liczbie uczniów z tego obszaru, kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia gminna. W roku szkolnym 2019/2020 udział ten wyniósł 23,44% (przy średniej gminy: 13,19%). Natomiast w roku szkolnym 2020/2021: 23,94%, co oznacza, iż udział ten kształtował się na poziomie wyższym o ponad 10 punktów procentowych w porównaniu z danymi dla całej gminy (13,51%). Wyżej zaprezentowane dane świadczyć mogą o występowaniu w graniach wyznaczonego obszaru rewitalizacji pozaszkolnych czynników, które będą negatywnie wpływały na ich osiągnięcia szkolne.
- ✓ Problemem obszaru rewitalizacji, jak również całej gminy Międzyrzec Podlaski jest niewystarczający poziom prezentowania przez mieszkańców postawy „bycia przedsiębiorczym”. Wśród źródeł tego problemu należy wymienić deficyt prowadzonej edukacji w tym zakresie.
- ✓ Na obszarze tym występuje również deficyt miejsc i usług edukacyjnych i pozwalających na rozwój pasji oraz talentów przez najstarszych członków lokalnej społeczności.

Rekomendacje:

- ✓ Wśród rekomendowanych kierunków interwencji znajdują się działania prowadzące do maksymalizowania szans edukacyjnych uczniów zamieszkujących obszar rewitalizacji, zarówno poprzez inwestowanie w rozwój nowoczesnej bazy oświatowej, jak również rozwój oferty edukacyjno-wychowawczej dla dzieci i młodzieży (w tym również przez szkoły poza godzinami nauki). Konieczne jest również dbanie o jakość kształcenia uczniów.
- ✓ Ważnym kierunkiem interwencji będą działania polegające na zapewnieniu maksymalizacji włączającego charakteru procesu edukacyjnego. Celem edukacji włączającej, inaczej inkluzyjnej, jest zwiększanie szans edukacyjnych wszystkich uczących się osób przez zapewnianie im warunków do rozwijania indywidualnego potencjału oraz uwzględnienie wszystkich oczekiwań osób posiadających specjalne potrzeby. Takie podejście ma gwarantować pełne włączenie w życie społeczne. Kluczowym przesłaniem edukacji włączającej jest stworzenie przestrzeni, która zapewni uczestnictwo każdego dziecka i ucznia w szeroko rozumianym procesie uczenia się. Chodzi zarówno o zdobywanie nowych informacji i umiejętności, jak również rozwijanie kompetencji kluczowych, w tym kompetencji emocjonalno-społecznych. Aby zapewnić warunki dla tak rozumianego uczestnictwa, szkoła powinna stać się bardziej dostępna. Chodzi zarówno o uczniów z niepełnosprawnościami, jak i tych, którzy nie mają zidentyfikowanych niepełnosprawności, ale mogą odczuwać trudności, np. z racji specyficznego sposobu uczenia się, określonych dyspozycji fizycznych lub psychicznych lub wynikających ze szczególnych zdolności. Ta dostępność dotyczy również nauczycieli i osób związanych ze szkołą, w tym rodziców.

- ✓ Ważne będzie realizowanie inicjatyw mających na celu promocję postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży zamieszkującej obszar rewitalizacji (m. in. poprzez adekwatne treningi, szkolenia, itp.);
- ✓ Rekomenduje się również wspieranie edukacji i rozwoju seniorów.

4.1.8 Poziom uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim

Kolejna z analizowanych kwestii dotyczy poziomu kapitału społecznego (mierzonego poprzez intensywność angażowania się mieszkańców w sprawy publiczne) i aktywności obywatelskiej (postrzeganej przez pryzmat aktywność w zakresie organizowania się mieszkańców w grupy działające w społeczności lokalne). Na potrzeby opracowania przyjęto, że kapitał społeczny to sieć społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności. Wyszczególnić można dwie postaci kapitału społecznego: kapitał spajający (definiowany jako relacje wewnątrz danej społeczności) oraz kapitał pomostowy (rozumiany jako relacje społeczności ze światem zewnętrznym). Najbardziej adekwatnym miernikiem kapitału pomostowego jest analiza frekwencji w wyborach. Frekwencja wyborcza świadczy o intensywności zaangażowania obywatelskiego, mierzy stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w rządzeniu oraz ocenę wpływu obywateli na procesy decyzyjne w państwie, regionie czy w środowisku lokalnym. Analiza frekwencji wyborczej przez pryzmat poszczególnych komisji wyborczych pozwala zaobserwować w jakich obszarach może występować problem niskiego kapitału społecznego (pomostowego). Weryfikacji poziomu kapitału spajającego można natomiast dokonać w efekcie badania aktywności mieszkańców w zakresie zrzeszania się i prowadzenia działalności w ramach różnego rodzaju organizacji/stowarzyszeń. Analizując przedmiotową sferę, warto mieć na uwadze, że trudno jest ocenić zasięg oddziaływania tych organizacji, jak również efektywność ich działań w skali gminy oraz lokalnej społeczności. W związku z powyższym, wskazanie obszarów, w obrębie których występują deficyty w zakresie aktywności organizacji pozarządowych jest bardzo trudne. Dane odnoszące się do liczby organizacji można jednak przeanalizować przez pryzmat liczby funkcjonujących organizacji społecznych w odniesieniu do populacji danego obszaru.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim na terenie gminy funkcjonuje obecnie trzydzieści siedem organizacji społecznych. Są wśród nich: Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Bereza, Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Jelnica, Stowarzyszenie Zdrowo Aktywni, Stowarzyszenie Przyjazne Misie, Międzygminny Klub Sportowy ROGO w Rogoźnicy, Uczniowski Klub Sportowy Sprint w Rudnikach, Stowarzyszenie Moja Gmina w Rzeczy, GLKS Krzna w Rzeczy, Stowarzyszenie Społeczno-Oświatowe Gminy Międzyrzec, Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych Tłusćciec, Stowarzyszenie rozwoju wsi Poćcisze i Tuliów, Stowarzyszenie Idziemy w Kulturę, ochotnicze straże pożarne działające w kilku sołectwach (Bereza, Jelnica, Kożuszki, Krzewica, Łuniew, Manie, Misie, Poćcisze, Przychody, Rogoźnica,

Rogoźniczka, Rzeczyca, Sawki, Strzakły, Tłuściec, Tulitów, Wysokie, Zasiadki, Żabce), kilka kół gospodyń wiejskich (Bereza, Krzewica, Łuby, Manie, Przychody, Tłuściec, Zasiadki).

Liczba organizacji społecznych nieznacznie wzrosła w latach 2017-2021, z 35 do 37, czyli o prawie 5,71%. Świadczy to o średnim poziomie aktywności mieszkańców w zakresie tworzenia podmiotów aktywnie organizujących lokalne życie społeczno-obywatelskie. W poniższej tabeli możemy zaobserwować, że największa liczba organizacji społecznych występowała w badanym okresie w sołectwach: Rzeczyca, Tłuściec i Bereza. Najgorzej sytuacja prezentuje się w trzech sołectwach, w których w analizowanym okresie nie funkcjonowała ani jedna organizacja społeczna (Dołhołęka, Halasy, Krzymoszyce, Łukowisko, Puchacze, Rogoźnica Kolonia, Sitno, Utrówka, Wólka Krzymowska, Zaścianki i Zawadki).

W świetle danych Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim, w obrębie obszaru rewitalizacji funkcjonowało 8 organizacji pozarządowych w 2021 r. Analogiczna ich liczba była odnotowana również w pozostałych latach analizy, tj. 2017-2020. Zmniejszył się natomiast ich udział w ogólnej liczbie organizacji społecznych funkcjonujących w tym okresie na terenie całej gminy, z 22,86% w 2017 r. do 21,62% w 2021 r.

Tabela 20 Liczba organizacji społecznych w gminie Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego – sołectwo	Liczba funkcjonujących NGO				
		2017	2018	2019	2020	2021
1	Bereza	2	2	3	3	3
2	Dołhołęka	0	0	0	0	0
3	Halasy	0	0	0	0	0
4	Jelnica	2	2	2	2	2
5	Koszeliki	1	1	1	1	1
6	Kożuszki	1	1	1	1	1
7	Krzewica	2	2	2	2	2
8	Krzymoszyce	0	0	0	0	0
9	Łuby	1	1	1	1	1
10	Łukowisko	0	0	0	0	0
11	Łuniew	1	1	1	1	1

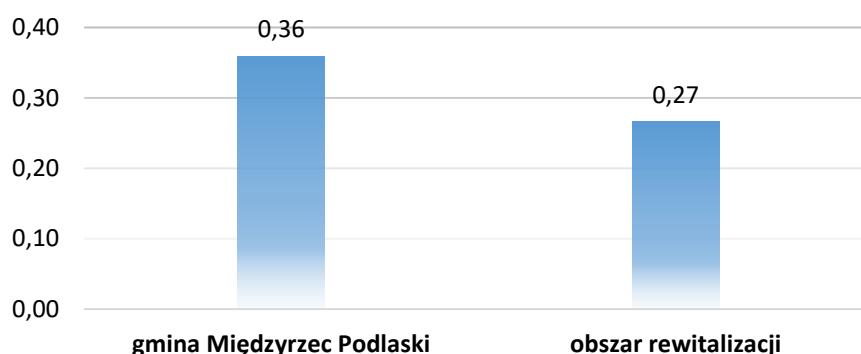
Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego – sołectwo	Liczba funkcjonujących NGO				
		2017	2018	2019	2020	2021
12	Manie	2	2	2	2	2
13	Misie	2	2	2	2	2
14	Pościsz	1	1	1	1	1
15	Przychody	2	2	2	2	2
16	Puchacze	0	0	0	0	0
17	Rogoźnica	2	2	2	2	2
18	Rogoźnica Kolonia	0	0	0	0	0
19	Rogoźniczka	1	1	1	1	1
20	Rudniki	1	1	1	1	1
21	Rzeczyca	3	3	3	3	3
22	Sawki	1	1	1	1	1
23	Sitno	0	0	0	0	0
24	Strzakły	2	2	2	2	2
25	Tłuściec	3	3	3	3	3
26	Tuliłów	2	2	2	2	2
27	Utrówka	0	0	0	0	0
28	Wólka Krzymowska	0	0	0	0	0
29	Wysokie	1	1	2	2	2
30	Zasiadki	1	1	1	1	1
31	Zaścianki	0	0	0	0	0
32	Zawadki	0	0	0	0	0
33	Żabce	1	1	1	1	1

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego – sołectwo	Liczba funkcjonujących NGO				
		2017	2018	2019	2020	2021
Średnia dla gminy:		35	35	37	37	37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzec Podlaskim

Dane odnoszące się jedynie do liczby organizacji działających w lokalnej społeczności nie dają możliwość ogólnej analizy problematyki aktywności tejże społeczności i uczestnictwa mieszkańców badanego obszaru w życiu społecznym. W celu pogłębienia analizy, zbadano liczbę organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy przypadającą na 100 mieszkańców. W 2021 r. przedmiotowy wskaźnik dla gminy wyniósł 0,36, natomiast w obszarze rewitalizacji o 0,09 punktów procentowych mniej, co świadczy o tym, że mamy tutaj do czynienia z bardziej negatywną sytuacją w zakresie zrzeszania się i działania mieszkańców w organizacjach społecznych w porównaniu z gminą.

Wykres 42 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 22.: liczba organizacji społecznych przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

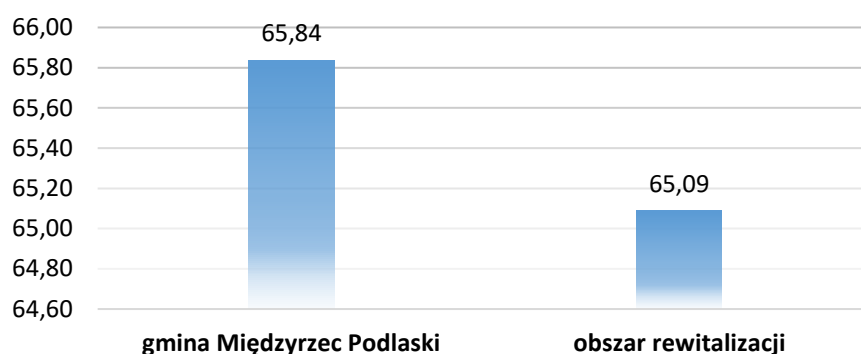
Drugim i zarazem ostatnim wskaźnikiem, który poddano analizie badając jakość kapitału społecznego i poziomu uczestnictwa w życiu społeczno-obywatelskim mieszkańców obszaru rewitalizacji i całej gminy Międzyrzec Podlaski, była frekwencja w wyborach na Prezydenta RP, które odbyły się w 2020 r. (przeanalizowano frekwencje z dwóch tur wyborów prezydenckich). W pierwszej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. frekwencja na terenie gminy Międzyrzec Podlaski wyniosła 63,60%. Była ona wyższa od frekwencji w powiecie bialskim (61,01%) i województwie lubelskim (62,32%). W drugiej turze analizowanych wyborów frekwencja w gminie była wyższa niż w I turze i wyniosła 68,07%. Frekwencja ta kształtowała się na wyższym poziomie w porównaniu z frekwencją w II turze w powiecie bialskim (63,71%) i woj. lubelskim (66,06%).

Analizując frekwencję w pierwszej i drugiej turze wyborów prezydenckich uzyskano wartość średnią z tych dwóch tur, która wyniosła w gminie Międzyrzec Podlaski 65,84%. W zdecydowanej większości sołectw z terenu gminy badany wskaźnik przyjął wartości wyższe od średniej gminnej.

Najkorzystniejszą sytuacją wyglądała w Kożuszkach, Łubach i Jelnicy gdzie średnia frekwencja w wyborach na Prezydenta RP wyniosła 71,43%, czyli o 5,59 punktów procentowych więcej niż średnia w gminie. W piętnastu sołectwach wartość średniej frekwencji w analizowanych wyborach była niższa od średniej gminnej, w Dołhołęce, Halasach i Łukowisku o 7,37 punktów procentowych.

Frekwencja w wyborach Prezydenckich w 2020 r. z dwóch tur wyborczych łącznie wyniosła w granicach obszaru rewitalizacji 65,09%. Wskaźnik ten jest o 0,75 punktów procentowych niższy od średniej gminnej.

Wykres 43 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 23.:frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Analizując aktywność społeczną i obywatelską w obrębie obszaru rewitalizacji, jak i w całej gminie, warto uwzględnić również informacje przekazane podczas rozmów z przedstawicielami instytucji publicznych. Wynika z nich, że mieszkańców nie tylko tego obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy Międzyrzec Podlaski, bardzo trudno zmobilizować do aktywności obywatelskiej. Sporadycznie uczestniczą oni w spotkaniach wspólnoty (czy to podczas sesji Rady Gminy czy zebrań sołectkich). Mieszkańcy, jako główny powód małej aktywności w sprawach życia publicznego, wykazywali na brak przeświadczenia o rzeczywistej możliwości współdecydowania o losach wspólnoty lokalnej. Poza tym gro z nich jest przekonanych o tym, że „i tak nic się nie zmieni”. Zauważalny jest ogólnie panujący marazm w podejmowaniu aktywności obywatelskich. Wśród deklarowanych przyczyn nieangażowania się w jakąkolwiek aktywność społeczną znalazły się również: brak czasu, wiedzy czy pomysłów. Część z nich wyrażała przekonanie, że zaangażowanie w sprawy społeczne wymaga wybitnych predyspozycji, które zazwyczaj budzą szacunek i uznanie. Inni skłonni byli podejrzewać takie osoby o interesowność i jakieś ukryte korzyści. Mieszkańcy nie czują się wspólnotą, w związku z tym zatracili wrażliwość na dobro wspólne, widziane w perspektywie wieloletniej, dlatego nie angażują się w sprawy publiczne w sposób dostateczny. Brak im również przeświadczenia, że mają realną możliwość współdecydowania o losach wspólnoty samorządowej i kształtowania otaczającej ich rzeczywistości.

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w graniach wyznaczonego

obszaru rewitalizacji:

- ✓ Liczba organizacji społecznych przypadająca na 100 mieszkańców obszaru rewitalizacji kształtowała się na niższym poziomie (0,27) w porównaniu do wskaźnika gminnego (0,36).
- ✓ Na obszarze rewitalizacji odnotowano niższą frekwencję w wyborach prezydenckich w 2020 r. w porównaniu z danymi dla gminy (gmina: 65,84%, obszar rewitalizacji: 65,09%). Może to świadczyć o nieco niższym poziomie zaangażowania obywatelskiego mieszkańców tego obszaru, a tym samym niższym poziomie kapitału społecznego pomostowego.

Rekomendacje:

- ✓ Wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji konieczne jest rozwijanie świadomości obywatelskiej i wiedzy o roli aktywności obywatelskiej w rozwiązywaniu problemów społeczności lokalnej oraz konkretnych formach tego rodzaju aktywności, które mogą podjąć mieszkańcy, aby realnie wpływać i zmieniać sytuację w obszarze rewitalizacji i w całej gminie. W tym celu należy podejmować nie tylko działania edukacyjne wobec mieszkańców, podnoszące ich świadomość i wiedzę, ale również realizować inicjatywy łączące sektor publiczny, lokalne ngo'sy i mieszkańców, tym samym wpływając na wzrost wzajemnego zaufania. Niezbędnym elementem będzie propagowanie i zachęcanie do innowacyjności, kreatywności oraz rozwoju oddolnych inicjatyw.
- ✓ Warto kontynuować i rozwijać dalej współpracę gminy z organizacjami społecznymi, służącą realizacji zadań publicznych przez III sektor.

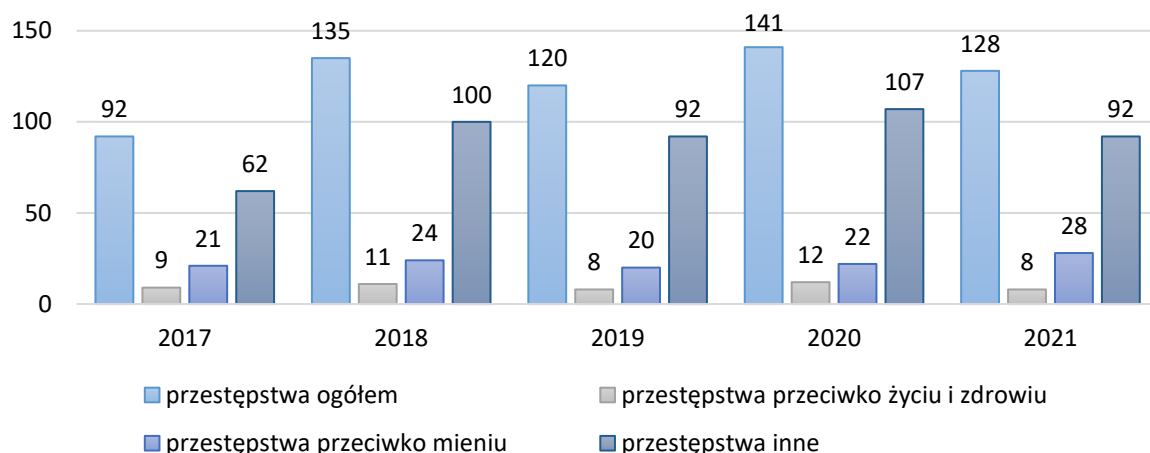
4.1.9 Stan bezpieczeństwa publicznego

Wśród licznych zagadnień analizowanych w zakresie sfery społecznej znajdują się również zagadnienia dotyczące poziomu bezpieczeństwa publicznego, które to jest istotnym elementem wpływającym na jakość życia mieszkańców i rozwój lokalnej społeczności. Na obniżenie poziomu bezpieczeństwa publicznego wpływają w największej mierze zdarzenia, które związane są z łamaniem prawa lub powszechnie przyjętych norm. Przystępczość jest zjawiskiem, które może wywierać bardzo negatywny wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności. Mimo, że problem ten stanowi margines życia społecznego, jednak częstotliwość i intensywność zdarzeń o tym charakterze może wpływać na postawy i zachowania mieszkańców gminy. Warto również mieć na uwadze, że dla wielu osób świadomość życia w bezpiecznej okolicy stanowi istotną wartość, często decydującą o wyborze miejsca do osiedlenia się.

W latach 2017-2021 odnotowano niepokojące trendy związane z poziomem bezpieczeństwa publicznego w gminie. Liczba odnotowanych przestępstw wzrosła z 92 w 2017 r. do 128 w 2021 r. (wzrost o 39,13%). Możemy zauważyć, że przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu stanowią najmniej

liczną grupę przestępstw popełnianych na terenie gminy. W dalszej kolejności są przestępstwa przeciwko mieniu. Najwyższą liczebnie grupę stanowią przestępstwa „inne”.

Wykres 44 Liczba odnotowanych przestępstw ogółem na terenie gminy Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Międzyrzeczu Podlaskim

Wśród jednostek referencyjnych gminy Międzyrzec Podlaski, w których na przestrzeni 2017-2021 roku miała miejsce najwyższa liczba przestępstw są: Bereza, Rzeczyca, Tłuszc i Wysokie. Najlepiej sytuacja prezentuje się w sołectwach: Koszeliki, Krzymoszyce, Łuniew, Rudniki, Sawki, Utrówka i Zawadki, gdzie odnotowano bardzo niską liczbę przestępstw, a w niektórych okresach równą 0.

Tabela 21 Liczba odnotowanych przestępstw ogółem na terenie gminy Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

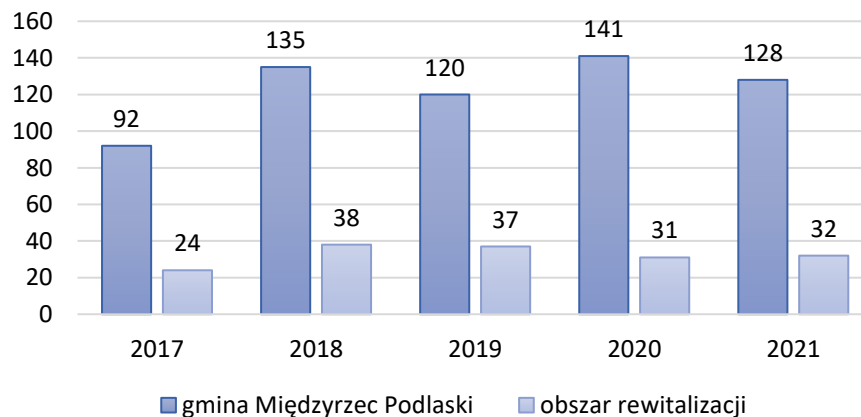
Lp.	NAZWA OBSZARU REFERENCYJNEGO - SOŁECTWO	Liczba odnotowanych przestępstw				
		2017	2018	2019	2020	2021
1	Bereza	8	6	4	15	10
2	Dołhołęka	2	1	1	2	1
3	Halasy	0	8	11	8	4
4	Jelnica	4	5	4	5	0
5	Koszeliki	0	0	0	1	0
6	Kożuszki	5	2	1	2	1
7	Krzewica	3	6	4	3	1
8	Krzymoszyce	1	1	0	0	0
9	Łuby	2	2	2	0	0
10	Łukowisko	2	5	4	4	6
11	Łuniew	2	1	0	0	1
12	Manie	2	5	3	4	4
13	Misie	4	9	5	4	3
14	Pościsz	5	2	5	4	2
15	Przychody	2	4	3	9	4
16	Puchacze	0	3	5	3	6
17	Rogoźnica	7	3	7	7	11
18	Rogoźnica Kolonia	1	3	3	3	2

Lp.	NAZWA OBSZARU REFERENCYJNEGO - SOŁECTWO	Liczba odnotowanych przestępstw				
		2017	2018	2019	2020	2021
19	Rogoźniczka	5	8	3	3	9
20	Rudniki	3	0	0	1	4
21	Rzeczyca	4	17	11	6	13
22	Sawki	0	0	1	1	2
23	Sitno	1	10	7	6	3
24	Strzakły	4	1	7	3	3
25	Tłuściec	6	9	7	18	6
26	Tuliłów	3	2	0	4	7
27	Utrówka	0	3	0	0	0
28	Wółka Krzymowska	1	1	0	0	1
29	Wysokie	8	12	8	9	12
30	Zasiadki	1	0	2	2	3
31	Zaścianki	2	1	4	10	3
32	Zawadki	0	0	1	0	1
33	Żabce	4	5	7	4	5
Suma:		92	135	120	141	128

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Międzyrzeczu Podlaskim

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Komisariat Policji w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji w latach 2017-2021 liczba przestępstw wyniosła odpowiednio: 24, 38, 37, 31 i 32. Wśród popełnianych przestępstw dominują kradzieże. Zauważalny jest więc stosunkowo spory wzrost liczby przestępstw w badanym obszarze (na poziomie 33,33%). Udział przestępstw popełnionych w obrębie obszaru rewitalizacji w ogólnej liczbie przestępstw uległ spadkowi z 26,09% w 2017 r. do 25% w 2021 r. W 2018 r. wyniósł: 28,15%, w 2019 r.: 30,83%, a w 2020: 21,99%. Udział przestępstw popełnionych na obszarze rewitalizacji (6 spośród 33 sołectw) w stosunku do ogólnej ich liczby kształtował się niezmiennie na bardzo wysokim poziomie, ok. lub nawet ponad 1/5.

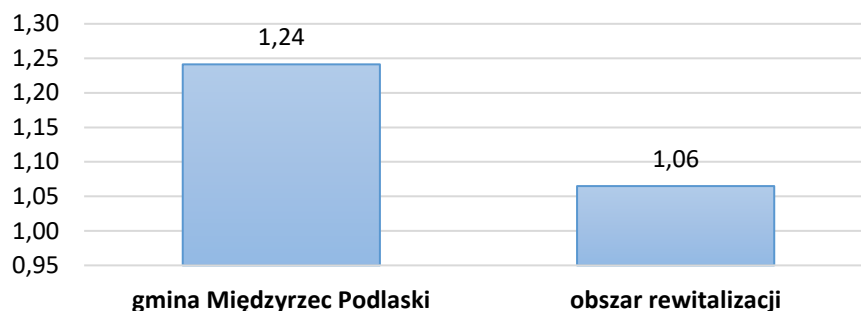
Wykres 45 Liczba odnotowanych przestępstw w latach 2017-2021 w obrębie obszaru rewitalizacji i w gminie Międzyrzec Podlaski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Międzyrzeczu Podlaskim

Niekorzystnie kształtują się na obszarze rewitalizacji również dane dotyczące liczby przestępstw przypadającej na 100 mieszkańców. Na terenie gminy Międzyrzec Podlaski w 2021 r. średnia liczba popełnionych przestępstw przypadająca na 100 mieszkańców wyniosła: 1,24. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wskaźnik ten kształtuje się na poziomie niższym: 1,06.

Wykres 46 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 24.: liczba przestępstw przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Międzyrzecu Podlaskim

Liczba wykroczeń odnotowanych przez Policję w latach 2017-2021 na terenie gminy Międzyrzec Podlaski wyniosła: 152, 177, 151, 165 i 130. Zauważalny jest spadek wykroczeń o 14,47%. Sołectwami, na terenie których w badanym okresie odnotowano najwyższą, łączną liczbę wykroczeń były: Tłuściec, Wysokie, Rogoźniczka, Rzeczycza i Zaścianki. Najniższą liczbę wykroczeń odnotowano zaś w jednostkach: Łuby, Utrówka i Wólka Krzymowska (po jednym wykroczeniu w całym badanym okresie).

Tabela 22 Liczba odnotowanych wykroczeń ogółem na terenie gminy Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

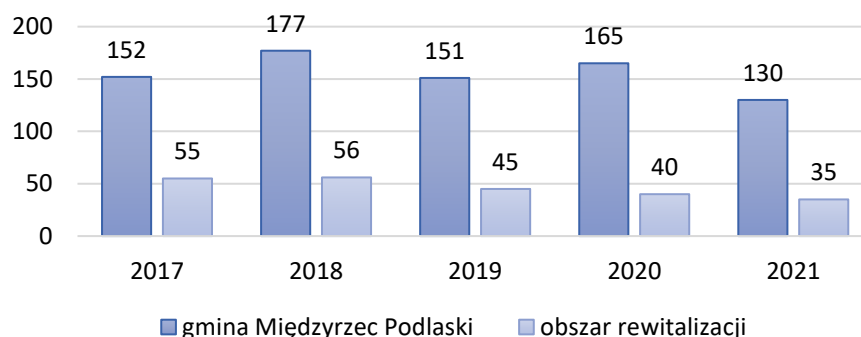
Lp.	NAZWA OBSZARU REFERENCYJNEGO - SOŁECTWO	Liczba odnotowanych wykroczeń				
		2017	2018	2019	2020	2021
1	Bereza	8	10	2	12	7
2	Dołhołęka	1	0	1	0	0
3	Halasy	2	7	8	1	3
4	Jelnica	6	15	9	5	6
5	Koszeliki	1	1	0	0	0
6	Kożuszki	0	0	1	0	2
7	Krzewica	4	7	10	6	2
8	Krzymoszyce	1	1	0	0	0
9	Łuby	0	0	1	0	0
10	Łukowisko	1	3	4	4	1
11	Łuniew	4	0	1	1	1
12	Manie	1	3	4	2	2
13	Misie	10	6	3	5	6
14	Pościsz	2	5	4	1	2
15	Przychody	0	3	4	5	0
16	Puchacze	6	6	2	3	2
17	Rogoźnica	12	5	6	13	8

Lp.	NAZWA OBSZARU REFERENCYJNEGO - SOŁECTWO	Liczba odnotowanych wykroczeń				
		2017	2018	2019	2020	2021
18	Rogoźnica Kolonia	0	1	0	2	1
19	Rogoźniczka	18	10	9	5	10
20	Rudniki	5	4	1	0	2
21	Rzeczycza	14	12	7	3	11
22	Sawki	1	2	2	1	0
23	Sitno	10	10	4	10	6
24	Strzakły	5	1	7	4	3
25	Tłuściec	8	20	20	42	25
26	Tuliów	2	4	3	1	6
27	Utrówka	0	1	0	0	0
28	Wólka Krzymowska	1	0	0	0	0
29	Wysokie	15	12	16	12	12
30	Zasiadki	1	0	0	8	0
31	Zaścianki	6	15	11	7	8
32	Zawadki	0	0	1	1	2
33	Żabce	7	13	10	11	2
Suma:		152	177	151	165	130

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Międzyrzeczu Podlaskim

Dane przekazane przez Policję wskazują, że na terenie sześciu sołectw wyznaczonych jako obszar rewitalizacji odnotowano spadek liczby wykroczeń z 55 w 2017 r. do 35 w 2021 r., czyli o 36,36%. Ich udział w ogólnej liczbie wykroczeń popełnionych na terenie całej gminy Międzyrzec Podlaski również uległ spadkowi z 36,18% w 2017 r. do 26,92% w 2021 r. W 2018 r. wyniósł: 31,64%, w 2019 r.: 29,80%, a w 2020: 24,24%. Mimo tej tendencji spadkowej możemy zaobserwować, że udział wykroczeń odnotowanych na obszarze rewitalizacji w stosunku do ogólnej ich liczby w gminie kształtował się na wysokim poziomie, nawet przekraczającym 1/3 (2017 r.).

Wykres 47 Liczba odnotowanych wykroczeń w latach 2017-2021 w obrębie obszaru rewitalizacji i w gminie Międzyrzec Podlaski

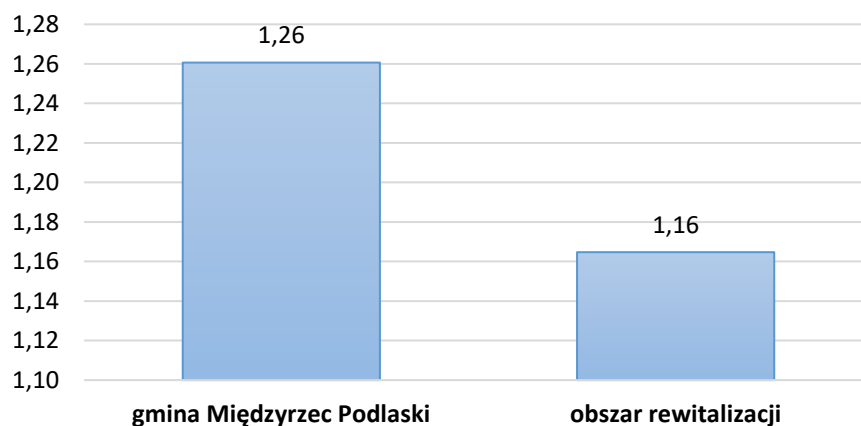

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Międzyrzeczu Podlaskim

Drugim wskaźnikiem, który poddano analizie w kontekście bezpieczeństwa i porządku publicznego w gminie Międzyrzec Podlaski i w obrębie obszaru rewitalizacji jest liczba wykroczeń, które

miały miejsce w 2021 r. w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Średnia wartość analizowanego wskaźnika dla gminy Międzyrzec Podlaski wyniosła 1,26, natomiast na obszarze rewitalizacji 1,16.

Wykres 48 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 25.: liczba wykroczeń przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Międzyrzec Podlaskim

W dalszej kolejności, w celu przeprowadzenia analizy negatywnych zjawisk wpływających na poziom bezpieczeństwa publicznego oraz mogących świadczyć o występowaniu poważnych problemów społecznych (takich jak m.in. zakłócenie porządku publicznego, brak zgody w rodzinie czy przemoc domowa) weryfikacji podano dane dotyczące przeprowadzonych przez Policję interwencji, udostępnione przez Komisariat Policji. Podobnie jak w przypadku wykroczeń, na przestrzeni lat 2017-2021 odnotowano spadek ogólnej liczby interwencji podjętych przez Policję w gminie Międzyrzec Podlaski. Ich liczba spadła z 1 054 w 2017 r. do 916 w 2021 r., czyli o 138 (13,09%). Najwyższą, łączną liczbą interwencji została przeprowadzona w badanym okresie w sołectwach: Rzeczyca (łącznie 738 interwencji), Wysokie (łącznie 512 interwencji), Bereza (łącznie 345 interwencji) i Rogoźnica (łącznie 300 interwencji). Najniższą, łączną liczbę interwencji przeprowadzono w latach 2017-2021 w Utrówce (łącznie 10 interwencji), Wólce Krzymowskiej (łącznie 14 interwencji) i Koszelikach (łącznie 19 interwencji).

Tabela 23 Liczba interwencji(ogółem) przeprowadzonych przez Policję na terenie gminy Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

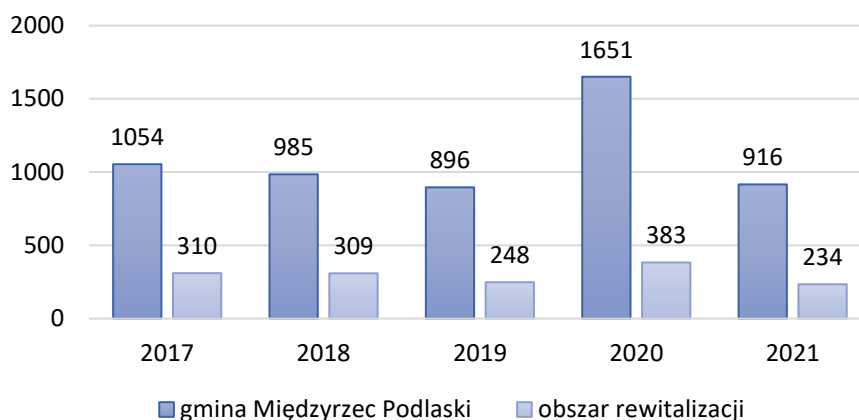
Lp.	NAZWA OBSZARU REFERENCYJNEGO - SOŁECTWO	Liczba przeprowadzonych interwencji				
		2017	2018	2019	2020	2021
1	Bereza	45	57	42	148	53
2	Dołhołęka	11	8	6	19	11
3	Halasy	35	70	58	73	48
4	Jelnica	46	54	39	54	42
5	Koszeliki	5	5	1	4	4
6	Kożuszki	12	8	5	5	8

Lp.	NAZWA OBSZARU REFERENCYJNEGO - SOŁECTWO	Liczba przeprowadzonych interwencji				
		2017	2018	2019	2020	2021
7	Krzewica	38	29	40	55	22
8	Krzymoszyce	3	4	6	13	4
9	Łuby	3	5	9	10	4
10	Łukowisko	31	23	16	47	26
11	Łuniew	27	2	4	8	9
12	Manie	27	20	12	19	21
13	Misie	42	27	27	88	28
14	Pościsze	36	28	17	39	23
15	Przychody	41	30	24	51	19
16	Puchacze	16	15	17	21	17
17	Rogoźnica	93	56	47	66	38
18	Rogoźnica Kolonia	8	15	36	22	43
19	Rogoźniczka	59	55	37	31	50
20	Rudniki	14	13	2	10	15
21	Rzeczycza	88	111	88	343	108
22	Sawki	5	8	8	4	7
23	Sitno	65	69	39	47	40
24	Strzakły	24	17	30	37	22
25	Tłuściec	35	41	52	99	45
26	Tuliłów	28	12	16	33	23
27	Utrówka	2	4	0	3	1
28	Wólka Krzymowska	3	2	1	6	2
29	Wysokie	110	102	93	119	88
30	Zasiadki	9	4	8	34	11
31	Zaścianki	56	43	72	61	50
32	Zawadki	2	1	4	11	6
33	Żabce	35	47	40	71	28
Suma:		1054	985	896	1651	916

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Międzyrzeczu Podlaskim

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się dużym natężeniem niekorzystnych zjawisk dot. zakłócenia bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz tych zachodzących w rodzinach, które skutkują koniecznością podjęcia interwencji przez Policję. Liczba przeprowadzonych interwencji (ogółem) w obszarze rewitalizacji co prawda spadła w latach 2017-2021 (z 310 w 2017 r. do 234 w 2021 r., czyli o 24,52%), jednakże ich udział w ogólnej liczbie interwencji podjętych w całej gminie utrzymywała się w tym okresie na bardzo wysokim poziomie: w 2017 r.: 29,41%, w 2018 r.: 31,37%, w 2019 r.: 27,68%, w 2020 r.: 23,20%, a w 2021 r.: 25,55%.

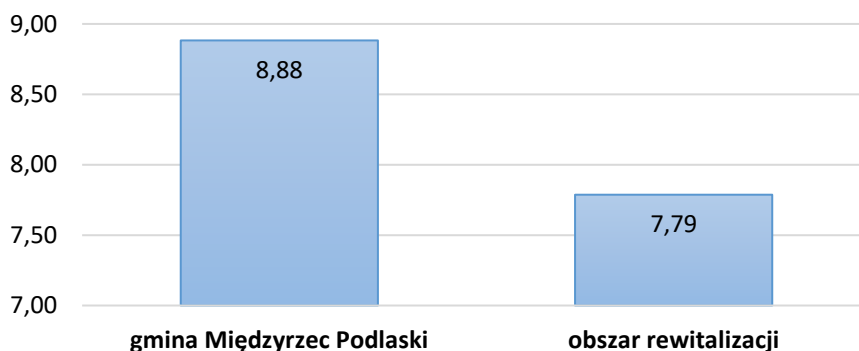
Wykres 49 Liczba przeprowadzonych interwencji w latach 2017-2021 w obrębie obszaru rewitalizacji i w gminie Międzyrzec Podlaski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Międzyrzeczu Podlaskim

Jak wskazują ww. dane, spora część prowadzonych przez służby porządku publicznego działań, kumuluje się na wyznaczonym terenie. Wskaźnik obrazujący liczbę przeprowadzonych interwencji Policji w 2021 r. w odniesieniu do populacji obszaru dla obszaru całej gminy kształtuje się na poziomie 8,88, natomiast w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji na zbliżonym poziomie, wynoszącym: 7,79.

Wykres 50 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego 26.: liczba interwencji przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Międzyrzeczu Podlaskim

W świadomości mieszkańców gminy obszar rewitalizacji jawi się jako miejsce stosunkowo bezpieczne i spokojne, a występujące ww. nieaprobowane społecznie zachowania i zdarzenia wymagające podjęcia interwencji przez Policję, mieszczą się w granicach „normy”. Mieszkańcy nie odczuwają, iż jest to miejsce o szczególnie rozwiniętej przestępczości. Jednocześnie wskazują obszar rewitalizacji, jako teren o zwiększonej częstotliwości występowania niekorzystnych zjawisk względem pozostałych obszarów gminy. Zgodnie z konsultacjami przeprowadzonymi wśród mieszkańców oraz

pracowników Urzędu Gminy najważniejsze pozostają: redukcja wykroczeń szczególnie uciążliwych (zaśmiecanie, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, zakłócanie spokoju, wybryki chuligańskie), zwalczanie przemocy w rodzinie oraz zapobieganie pospolitej przestępczości (np. kradzieże). Problematiczne jest również występowanie terenów nieoświetlonych i zdegradowanych, które sprzyjają organizacji spotkań młodzieży lub stanowią miejsce, gdzie przebywają osoby uzależnione od alkoholu.

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:

- ✓ Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji można mówić o koncentracji nieakceptowalnych społecznie zachowań (związanych z łamaniem prawa lub powszechnie przyjętych norm) wpływających na obniżenie poziomu bezpieczeństwa publicznego. W latach 2017-2021 udział przestępstw popełnionych na obszarze rewitalizacji w stosunku do ogólnej ich liczby kształtował się niezmiennie na stosunkowo wysokim poziomie (wahał się on od 26,09% w 2017 r. do 25% w 2021 r.).
- ✓ W granicach obszaru rewitalizacji odnotowuje się sporą część wykroczeń, które miały miejsce na terenie całej gminy (nawet przekraczającym 1/3 w zależności od roku analizy).
- ✓ Mieszkańcy obszaru rewitalizacji borykają się z szeregiem różnego rodzaju problemów mających wpływ na występowanie nieprawidłowych zachowań w obrębie rodzin, a także bezpieczeństwa i porządku publicznego, które rodzą konieczność podejmowania interwencji przez służby bezpieczeństwa publicznego. Udział interwencji przeprowadzonych na obszarze rewitalizacji w stosunku do ogółu tego rodzaju działań Policji w gminie jest bardzo wysoki (waha się od: 29,41% w 2017 r. do 25,55% w 2021 r.).
- ✓ Jednocześnie zaznaczyć należy, iż wszystkie z trzech analizowanych wskaźników delimitacyjnych przybierają dla obszaru rewitalizacji wartość nieco niższą niż średnia gminy, co również należy odczytywać jako niekorzystną tendencję.

Rekomendacje:

- ✓ W obrębie obszaru rewitalizacji należy zapobiegać i zwalczać niekorzystne zjawiska opisane powyżej. Zakres interwencji powinien obejmować zarówno działania profilaktyczne i edukacyjne, wpływające na obniżenie liczb niekorzystnych i odbiegających od norm zachowań, jak również infrastrukturalne pozwalające na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego (choćby montaż monitoringu).
- ✓ Istotna będzie również likwidacja przestrzeni oraz miejsc sprzyjających nieakceptowanym zachowaniom, takim jak, np. spożywanie alkoholu przez osoby uzależnione.

4.2 Sfera gospodarcza

Analiza sfery gospodarczej koncentruje się na zjawiskach związanych z przedsiębiorczością oraz kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej zależy głównie od potencjału kapitału ludzkiego w zakresie działalności indywidualnej, ale również jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz z sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

Gmina Międzyrzec Podlaski jest gminą rolniczą. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego zakłada, że rolnictwo nadal będzie jednym z głównych kierunków rozwoju województwa, gdzie dominującą formą organizacji produkcji rolnej powinny być efektywne gospodarstwa rodzinne. Jest to gmina o dominującej funkcji rolniczej. Produkcja rolna dominuje jako miejsce zatrudnienia i źródło dochodów mieszkańców. Inne, pozarolnicze sektory gospodarki, w tym np. usługowo-produkcyjne, mają jedynie znaczenie uzupełniające. Obszar gminy to jednak słabej jakości grunty rolne, które zajmują ponad 63,9% jej terytorium. Głównie są to gleby IV i V klasy. Jedynie we fragmentach występują gleby II i III klasy. Największą powierzchnię upraw zajmują zboża, marginalnie uprawia się buraki cukrowe, warzywa gruntowe, rzepak i rzepik oraz uprawy przemysłowe. Wśród hodowli zwierząt dominuje drób, trzoda chlewna, bydło oraz konie. W gminie występują dogodne warunki do rozwoju przedsiębiorstw przetwórstwa żywności oraz magazynów.

Według danych GUS (Spis rolny 2020) działalność rolnicza stanowiła źródło dochodów dla 1 679 gospodarstw domowych, w wielu przypadkach nie jest to jedyne źródło dochodu, niemniej jednak konieczne są działania na rzecz dywersyfikacji działalności rolniczej i pozyskiwanie dodatkowych źródeł dochodów. 264 gospodarstwa utrzymywały się z pozarolniczej działalności gospodarczej, a 782 z pracy najemnej. Z emerytury i renty utrzymywało się 399 gospodarstw domowych, natomiast z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą – 431. W 2021 r. aż 54,2% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Międzyrzec Podlaski pracowało w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 11,5% w przemyśle i budownictwie, a 15,7% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,1% pracowało w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego (PSR) łączna powierzchnia gospodarstw rolnych wyniosła w gminie Międzyrzec Podlaski, w 2020 r., 17 189,62 ha, co stanowi 65,88% powierzchni całego obszaru. W porównaniu z danymi PSR z 2010 r. powierzchnia ta uległa zmniejszeniu o 6,52% (spadła o 1 198,26 ha). W 2020 r. aż 37,77% powierzchni gospodarstw rolnych zajmowały gospodarstwa liczące 15 ha i więcej (6 492,28 ha). Gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha miały łączną powierzchnię 4 530,87 ha, czyli zajmowały 26,36% ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych w gminie, a 19,97% zajmowały gospodarstwa 10-15 ha (3 432,21 ha). Gospodarstwa liczące 1-5 ha zajęły łączną

powierzchnię 2 705,32 ha (czyli 15,74%). Najmniej powierzchni zajmowały w 2020 r. gospodarstwa rolne do 1 ha włącznie (28,94 ha, czyli 0,17% ogólnej powierzchni gospodarstw). W latach 2010-2020 spadła na terenie gminy Międzyrzec Podlaski powierzchnia użytków rolnych, z 15 060,69 ha do 14 375,14 ha, czyli o 4,55%. 98,83% stanowią użytki rolne w dobrej kulturze (2020 r.).

Na terenie gminy funkcjonowało w 2020 r. łącznie 1 680 gospodarstw rolnych. Największą grupę stanowiły wówczas gospodarstwa o wielkości 1-5 ha (703, co stanowiło 41,85% ogółu). 30% stanowiły gospodarstwa 5-10 ha (504 gospodarstwa). Łączna liczba gospodarstw o powierzchni 10-15 ha wyniosła 236 (14,05%), tych o powierzchni 15 ha i więcej: 214 (12,74%). Zaledwie 23 gospodarstwa zajmowało powierzchnię mniejszą niż 1 ha (1,37%). W stosunku do danych z PSR z 2010 r. liczba gospodarstw rolnych znacznie spadła, z 2 070, co stanowi spadek o 18,84%. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego wyniosła w 2020 r.: grunty ogółem: 10,23 ha, użytki rolne: 8,56 ha.

Gospodarstwa domowe na terenie gminy Międzyrzec Podlaski posiadają różne źródła utrzymania. Nie wszystkie z nich prowadzą i utrzymują się wyłącznie z działalności rolniczej. Liczba osób pracujących w gospodarstwach rolnych (członkowie rodziny i pracujący najemni stali) wyniosła w 2020 r.: 3 513 osób, co stanowi 33,89% wszystkich mieszkańców gminy. W gospodarstwach pracują w przeważającej części mężczyźni: 59,24%, kobiety stanowią 40,76%.

W powiecie białskim, w którym leży gmina Międzyrzec Podlaski, największą liczbowo grupę stanowią gospodarstwa rolne, których wielkość ekonomiczna wyrażona tys. euro⁷ wynosi do 8 tys. euro – stanowią one 62,12% (8 341) spośród wszystkich 13 428 gospodarstw (w tym: 0-2 tys. euro - 2 928; 2-4 tys. euro - 2 575; 4-8 tys. euro - 2 838). Gospodarstwa 8- 25 tys. euro stanowią 24,87% (3 339); 25-50 tys. euro – 6,90%; 50-100 tys. euro 3,66%. Najmniej jest gospodarstw o wartości 100 tys. euro i więcej – 2,45%. Świadczy to o niskiej rentowności przeważającej części gospodarstw rolnych. Informacje dot. wielkości ekonomicznej gospodarstw rolnych nie są dostępne dla gminy Międzyrzec Podlaski. Natomiast na podstawie danych dla powiatu oraz danych dot. liczby i powierzchni gospodarstw rolnych w gminie, możemy wnioskować, że na jej terenie również dominują gospodarstwa o niższej wartości ekonomicznej, a co za tym idzie – mniej rentowne.

Na terenie gminy Międzyrzec Podlaski przeważały w 2020 r. gospodarstwa rolne specjalizujące się w uprawach polowych oraz hodowli zwierząt. W tym okresie funkcjonowało łącznie 1 597 gospodarstw rolnych z powierzchnią zasiewów. Grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi zarejestrowano w 72 gospodarstwach. 221 gospodarstw posiadało powierzchnię z uprawami trwałymi, 1 287 z łąkami trwałymi, a 114 z pastwiskami trwałymi. Lasy i grunty leśne wchodziły w skład 1 290 gospodarstw rolnych.

⁷Wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego jest to całkowita standardowa produkcja gospodarstwa rolnego wyrażona w euro.

Łączna powierzchnia zasiewów w całej gminie wyniosła w 2020 r. 11 032,05 ha, z czego aż 87,38% stanowiła uprawa różnego rodzaju zbóż (pszenica, żyto, jęczmień, owies, pszenżyto, mieszanki). Uprawy kukurydzy zajęły powierzchnię 413,63 ha, ziemniaków: 157,65 ha, rzepaku i rzepiku: 223,85 ha.

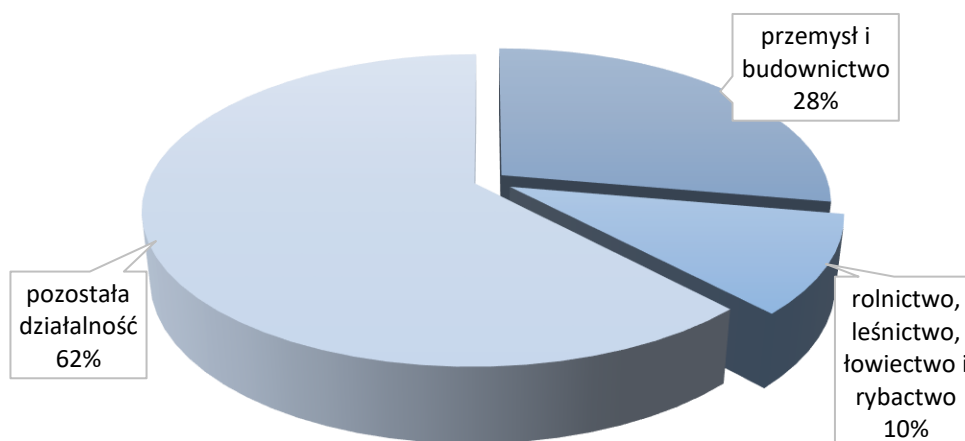
Liczba gospodarstw utrzymujących w 2020 r. zwierzęta gospodarskie była następująca: bydło – 377 gospodarstw, drób – 362 gospodarstwa i świnie – 27 gospodarstw. W 2010 r. odnotowano również 371 gospodarstw z powierzchnią sadów, zaś łączna powierzchnia sadów wyniosła 287,08 ha.

W 2020 r. zdecydowana większość gospodarstw prowadziła produkcję rolniczą przeznaczoną na sprzedaż: 1 503, zaś w 245 gospodarstwach produkcja była przeznaczona głównie (w tym wyłącznie) na samozaopatrzenie.

Pomimo wybitnie rolniczego charakteru gminy największym problemem są mało dochodowe gospodarstwa rolne. Zgodnie z informacjami uzyskanymi w trakcie konsultacji społecznych spora część z nich nie zapewnia właścicielom dochodów na satysfakcjonującym poziomie. W związku z czym na etapie analiz zdiagnozowano konieczność wsparcia pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski.

W gminie Międzyrzec Podlaski występuje również zjawisko tzw. dwuetatowców. Pozostałe sektory gospodarki takie jak usługi czy produkcja zajmują miejsca jedynie pomocnicze. Na terenie gminy Międzyrzec Podlaski na koniec 2021 roku do rejestru REGON było wpisanych 749 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 27% stanowiły podmioty z branży przemysł i budownictwo, 11% rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, a 62% pozostała działalność.

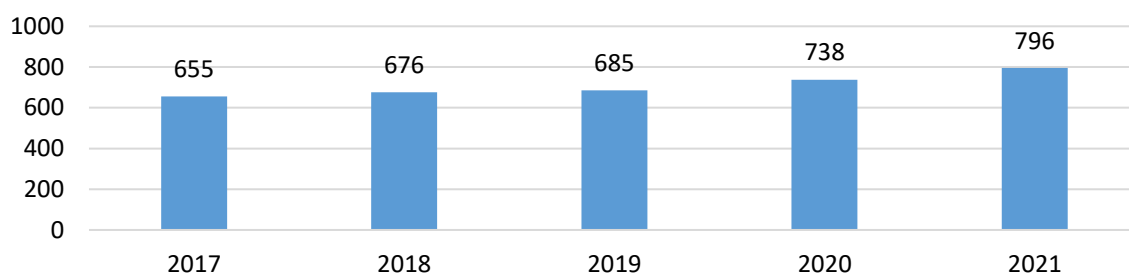
Wykres 51 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg grup rodzajów działalności w gminie Międzyrzec Podlaski w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W latach 2017-2021 nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON o 21,5%, co w połączeniu z negatywnymi trendami demograficznymi (spadek liczby ludności), świadczy o rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy Międzyrzec Podlaski i stanowi pozytywny sygnał w zakresie sfery gospodarczej. W 2021 r. wyrejestrowanych zostało 19 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 18 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a 1 to spółka handlowa.

Wykres 52 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W gminie Międzyrzec Podlaski, podobnie jak w większości gmin województwa lubelskiego i Polski, dominują mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. Stanowią one aż 97% wszystkich podmiotów wpisanych do rejestru REGON. W analizowanej gminie obecne są również małe przedsiębiorstwa oraz przedsiębiorstwo zatrudniające od 50 do 249 osób.

Tabela 24 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminie Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Mikroprzedsiębiorstwa (do 9 osób)	640	660	668	719	777
Małe przedsiębiorstwa (10-49 osób)	14	15	16	18	18
Średnie przedsiębiorstwa (50-249 osób)	1	1	1	1	1
Duże przedsiębiorstwa (250-999 osób)	0	0	0	0	0
Razem	655	676	685	738	796

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Wśród podmiotów gospodarki narodowej najliczniejszą grupę stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (611 w 2021 roku) w trzech dominujących sektorach: budownictwo – 23%, handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 21%, transport i gospodarka magazynowa – 13%. Według klasyfikacji PKD w ostatnim roku, tj. 2021 r. przybyło dodatkowych 50 firm, z czego najwięcej w sekcji F – budownictwo (17 podmioty)

oraz w sekcji G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (11 podmiotów).

Tabela 25 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 w gminie Międzyrzec Podlaski

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	83	84	79	77	78
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	1	1	1	1	1
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	29	32	33	42	43
Sekcja F – Budownictwo	110	117	116	138	155
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	126	123	123	126	137
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	70	77	80	84	86
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	10	10	11	10	11
Sekcja J – Informacja i komunikacja	12	13	12	14	12
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	17	19	17	18	19
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2	2	5	6	5
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	23	28	29	27	30
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	12	15	16	18	23
Sekcja P – Edukacja	3	6	4	5	8
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	20	17	17	20	25
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4	5	4	3	4
Sekcja S, T, U – Pozostała działalność usługowa	20	18	20	22	24
Razem	542	567	567	611	661

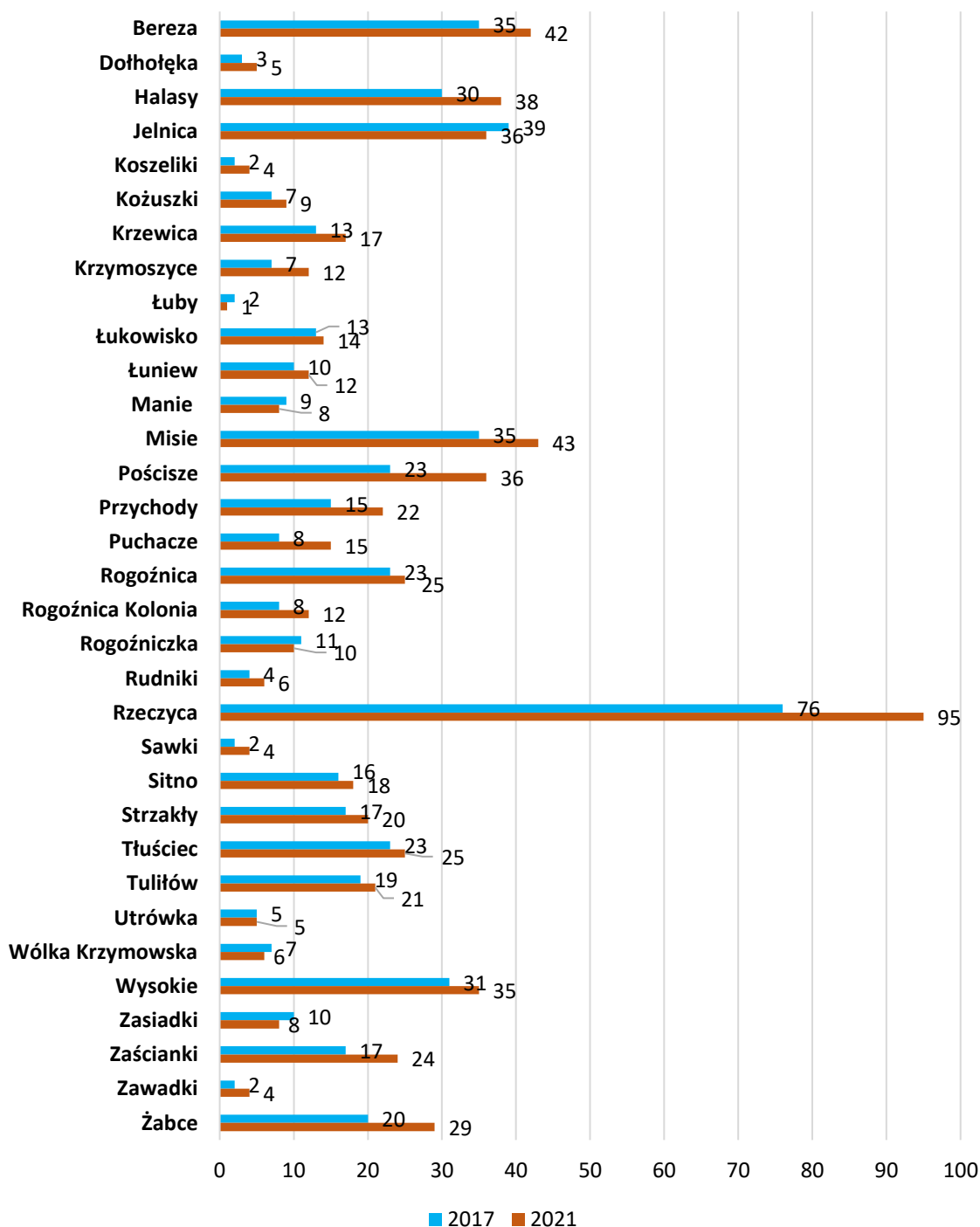
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Do największych pracodawców z sektora budżetowego w gminie zaliczają się m. in.: Urząd Gminy, szkoły publiczne na terenie gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna oraz Gminny Zespół Usług Komunalnych.

Celem analizy problemów w sferze gospodarczej weryfikacji poddano informacje na temat liczby osób prowadzących działalność gospodarczą. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim na przestrzeni lat 2017-2021 zanotowano 22%-owy (z 542 do 661) wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz blisko 50%-owy prowadzących działalność gospodarczą. W okresie tym w jedynie w 6 z 33 analizowanych jednostek referencyjnych zanotowano

spadek liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W pozostałych jednostkach nastąpił wzrost liczby tychże osób.

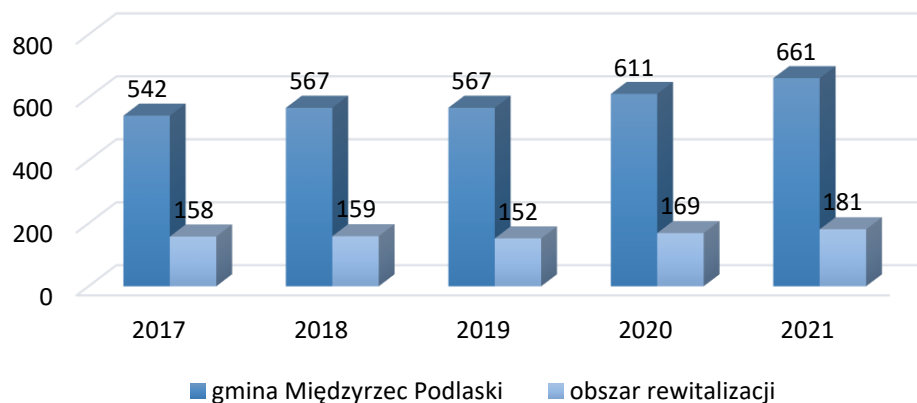
Wykres 53 Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Międzyrzec Podlaski w 2017 i 2021 r. wg jednostek referencyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

W obrębie obszaru rewitalizacji odnotowano w latach 2017-2021 analogiczny, jak dla obszaru gminy, trend wzrostowy liczby osób prowadzących działalność gospodarczą. W 2017 r. wyniosła ona 158 i wzrosła do 181 w 2021 r., czyli o 14,56%. Mimo tego wzrostu ich udział w ogólnej liczbie wszystkich osób fizycznych prowadzących własną działalność na terenie całej gminy spadł w badanym okresie, z 29,15% do 27,38%.

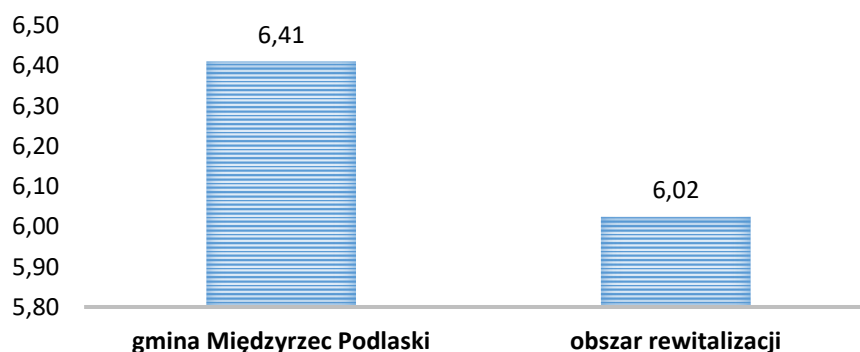
Wykres 54 Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Międzyrzec Podlaski i obszaru rewitalizacji w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Chcąc dokonać analizy aktywności mieszkańców w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej uwzględnić należy populację obszaru. W tym celu zweryfikowano wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2021 r. Średnia wartość wskaźnika dla obszaru całej gminy wyniosła 6,41. Natomiast w zakresie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtuje się na niższym poziomie: 6,02.

Wykres 55 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego – sfera gospodarcza-wskaźnik 1.: liczba osób prowadzących działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

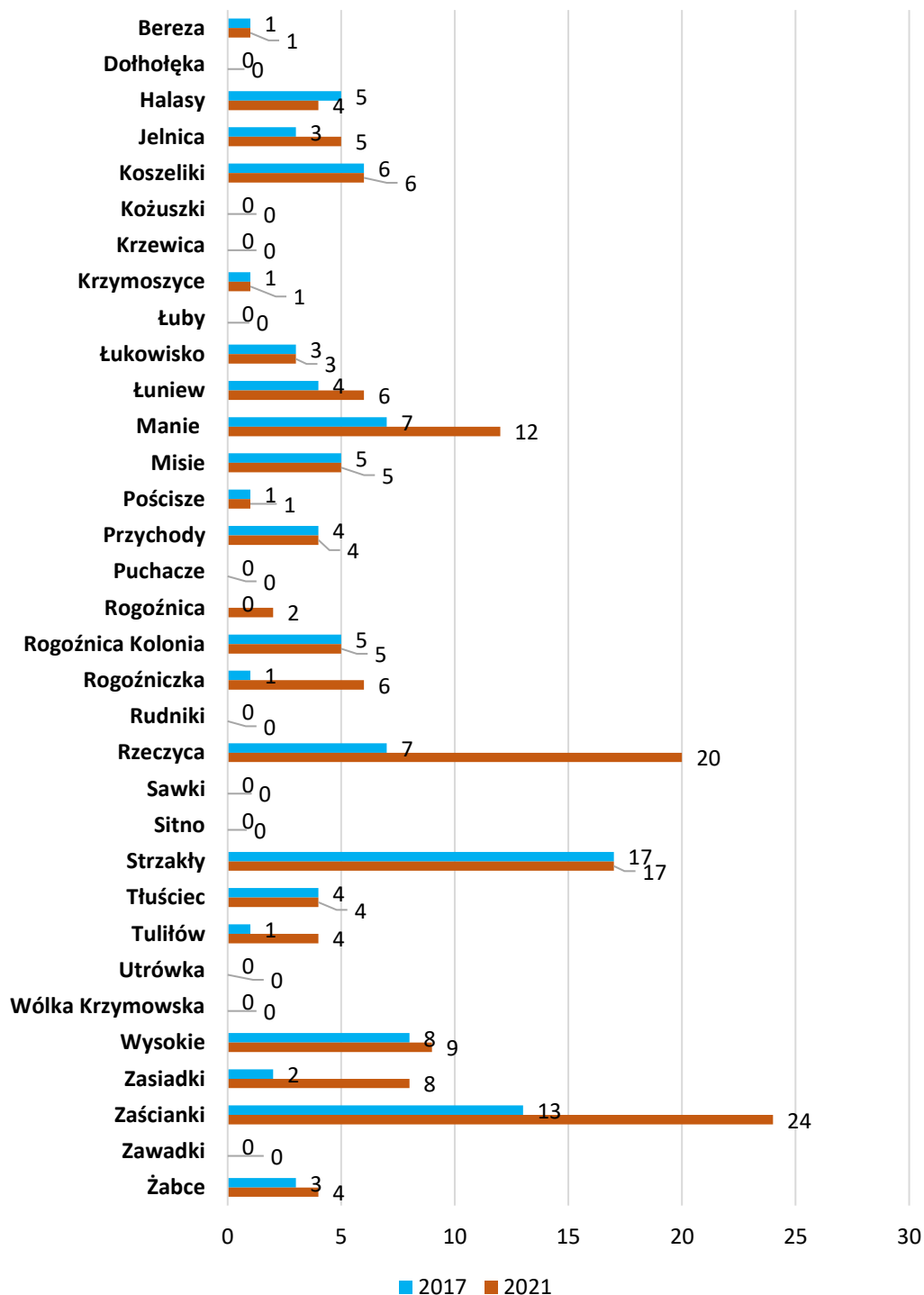

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Sytuacja w zakresie liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Międzyrzec Podlaski wygląda podobnie do liczby osób prowadzących działalność gospodarczą. Zgodnie

z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy liczba ww. podmiotów na przestrzeni lat 2017-2021 ulegał dużemu wzrostowi ze 101 podmiotów do 151 (wzrost o 49,5%). Świadczy to o sporej atrakcyjności gminy pod względem lokowania firm na jej terenie. Rozpatrując rozkład terytorialny lokowanych podmiotów zdecydowanie największa ich liczba powstała w miejscowościach: Rzeczyca – 13 podmiotów oraz Zaścianki (11 podmiotów). Są to miejscowości położone w bezpośrednim sąsiedztwie Miasta Międzyrzec Podlaski. Następne w kolejności plasują się miejscowości: Zasiadki (6 podmiotów), Rogoźniczka (5 podmiotów), Manie (5 podmiotów) oraz Tuliłów (3 podmioty). W pięciu jednostkach referencyjnych powstało po 1-2 podmioty. Natomiast w Hałasach liczba podmiotów spadła o 1 (z 5 do 4 podmiotów). Aż w 13 z 33 jednostek referencyjnych nie prowadzi działalność gospodarczej żaden podmiot.

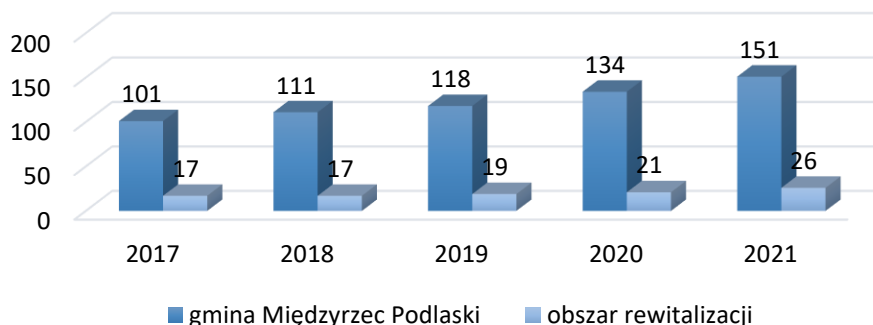
Wykres 56 Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Międzyrzec Podlaski w 2017 i 2021 r. wg jednostek referencyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Tendencję wzrostową w zakresie liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą odnotowano w latach 2017-2021 również na obszarze rewitalizacji. W 2017 r. liczba tych podmiotów wyniosła tutaj 17, a w 2021 r. 26, czyli o 52,94% więcej. Wzrósł również ich udział w ogólnej liczbie podmiotów z terenu całej gminy, z 16,83% w 2017 r. do 17,22% w 2021 r.

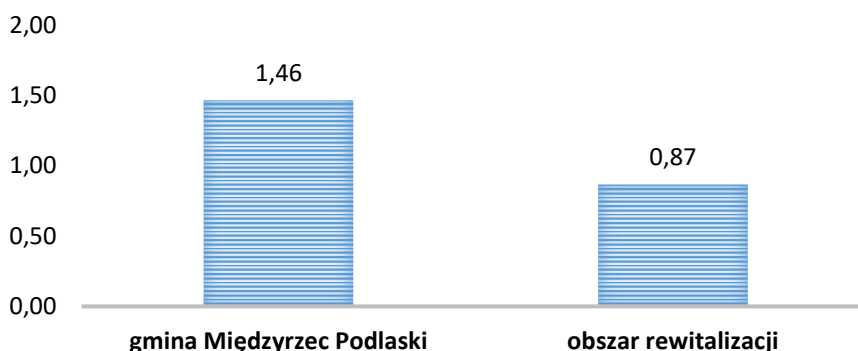
Wykres 57 Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Międzyrzec Podlaski i obszaru rewitalizacji w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Drugim wskaźnikiem obrazującym sytuację gospodarczą na terenie gminy i obszaru rewitalizacji jest liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r. Średnia wartość tego wskaźnika dla całej gminy kształtuje się na poziomie 1,46. W obrębie obszaru rewitalizacji wskaźnik przyjął wartość sporo niższą od średniej gminnej: 0,87.

Wykres 58 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego – sfera gospodarcza-wskaźnik 2.: liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

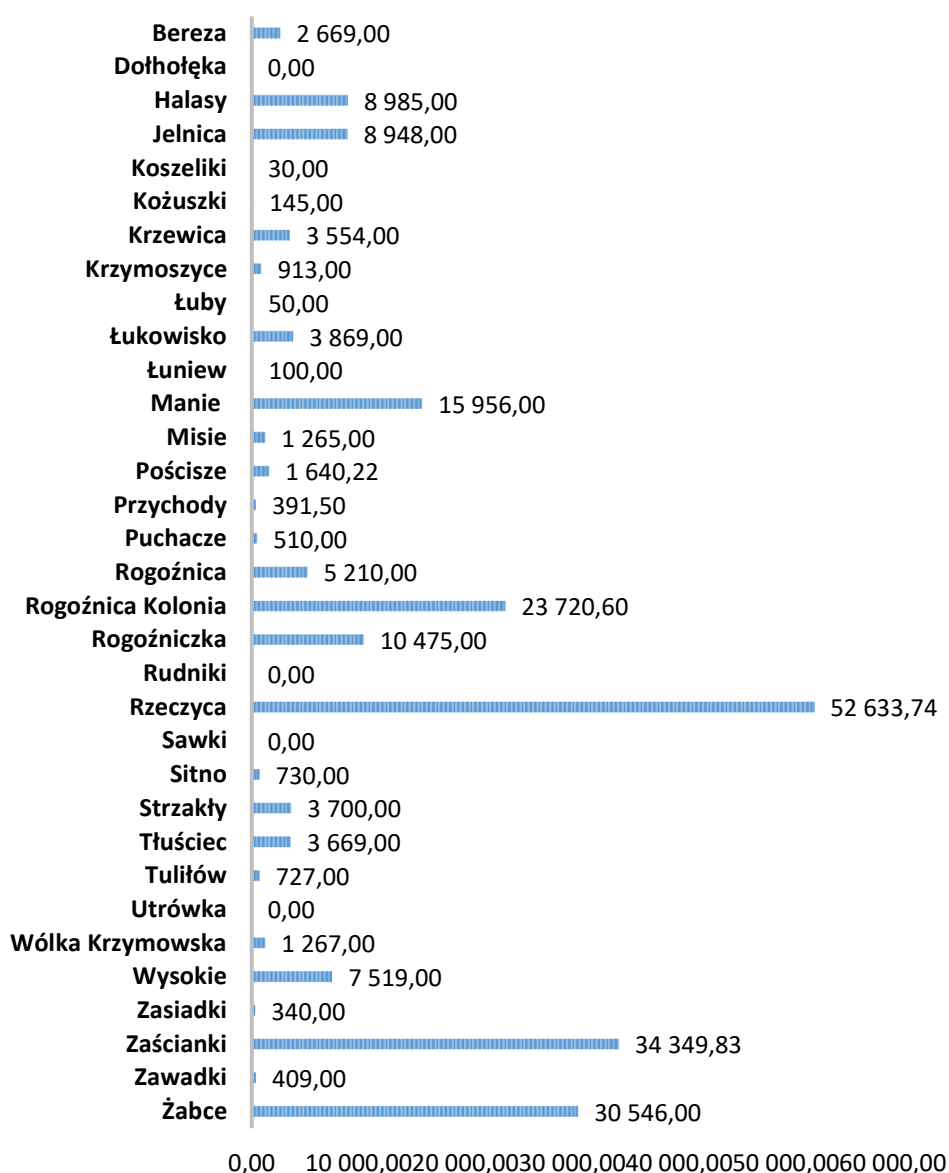

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Ostatni wskaźnik, który poddano analizie w sferze gospodarczej na terenie obszaru rewitalizacji odnosi się do powierzchni terenów przeznaczonych na prowadzenie działalności gospodarczej w m² przypadającej na 100 mieszkańców. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy w Międzyrzec Podlaskim łączna powierzchnia, która została w gminie przeznaczona na działalność gospodarczą wynosi 224 321,89 m². Największą tego rodzaju powierzchnią dysponują jednostki referencyjne: Rzeczyca (23,46% całkowitej powierzchni przeznaczonej do prowadzenia działalności gospodarczej w gminie), Zaścianki (15,31% całkowitej powierzchni przeznaczonej do prowadzenia działalności gospodarczej w gminie), Żabce (13,62% całkowitej powierzchni przeznaczonej do prowadzenia działalności gospodarczej w gminie) oraz Rogoźnica Kolonia (10,57% całkowitej powierzchni przeznaczonej do prowadzenia działalności gospodarczej w gminie). Dołhotęka, Rudniki,

Sawki i Utrówka nie dysponują żadną powierzchnią, która jest przeznaczona na działalność gospodarczą. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji powierzchnia przeznaczona na działalność gospodarczą wynosi łącznie 65 429,00m², co daje 29,17% ogółu tego rodzaju powierzchni w całej gminie Międzyrzec Podlaski.

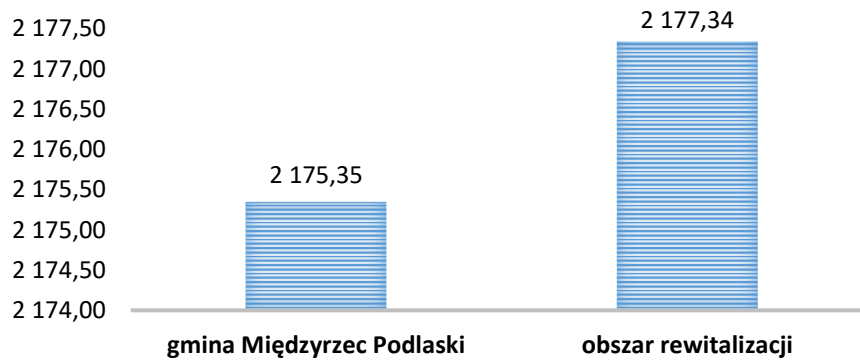
Wykres 59 Powierzchnia terenów przeznaczonych na działalność gospodarczą (m²) wg poszczególnych jednostek referencyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Średnia wartość powierzchni terenów przeznaczonych na prowadzenie działalności gospodarczej w m² przypadającej na 100 mieszkańców gminy w 2021 r. wyniosła: 2 175,35 (średnia gminna). Na obszarze rewitalizacji wskaźnik ten był niewiele wyższy i osiągnął wartość: 2 177,34.

Wykres 60 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego – sfera gospodarcza-wskaźnik 3.: powierzchnia terenów przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej w m² przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Na poziom lokalnej aktywności gospodarczej ma wpływ wiele czynników, m.in. takich jak: lokalny poziom rozwoju gospodarczego, lokalny rynek pracy oraz problemy ze znalezieniem stałego zatrudnienia, poziom dochodów mieszkańców i konsumpcja społeczna. Ważna jest także lokalna gotowość do podejmowania ryzyka gospodarczego. Chociaż obszar rewitalizacji wypada w tym zakresie lepiej w porównaniu do pozostałych jednostek gminy Międzyrzec Podlaski, należy pamiętać, że większość podmiotów gospodarki narodowej stanowią tutaj osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Na kondycję przedsiębiorstw wpływ mają zarówno zjawiska w skali makroekonomicznej, jak i zjawiska kryzysowe samego obszaru, m.in. zbyt duże koszty utrzymania lub wynajmu lokali, zbyt mała liczba klientów korzystających z ofert lokalnych przedsiębiorstw, ubóstwo potencjalnych klientów. Na kondycję lokalnych przedsiębiorców wpływają również niskie dochody mieszkańców wpływające na kształt i zakres lokalnego rynku zbytu.

Brak wystarczającej liczby miejsc pracy powoduje konieczność poszukiwania jej poza granicami gminy i zniechęca do osiedlania się na jej terenie. Stanowi to poważną barierę w rozwoju nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy. Dodatkowo, konieczność emigracji w celach zarobkowych jest przyczyną szeregu innych problemów społecznych, takich jak np.: rozluźniające się więzi rodzinne, rozbieżność rodzin wielopokoleniowych, pozostawianie bez opieki najstarszych członków rodziny.

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:

- ✓ Wprawdzie w obszarze rewitalizacji liczba podmiotów gospodarczych jest stosunkowo duża, jednakże ich dochodowość i charakter sugeruje (głównie małe, jednoosobowe działalności gospodarcze), że są to przede wszystkim małe podmioty o ograniczonych możliwościach rozwoju. Poza tym, zauważalny wzrost nie jest zbyt wysoki i nie napawa optymizmem w dalszej perspektywie czasowej.
- ✓ Podmioty gospodarcze w większości prowadzą działalność w zakresie usług podstawowych zaspokajających najpilniejsze potrzeby ludności; zakres prowadzonej działalności pozwala przypuszczać, że właściciele tych niewielkich przedsiębiorstw nie dysponują odpowiednimi zasobami finansowymi, które pozwoliłyby na rozwój ich działalności; dominujący jest tutaj udział

mikro przedsiębiorstw, a co za tym idzie – ograniczone są też własne zasoby kapitałowe i zdolność kredytowa.

- ✓ Choć ogólną sytuację w zakresie sfery gospodarczej na obszarze rewitalizacji należy uznać za stosunkowo dobrą, wymaga ona jednak podjęcia działań skutkujących zarówno wzrostem możliwości rozwojowych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, jak również wpływających na wzrost liczby miejsc pracy na obszarze rewitalizacji.
- ✓ Brak wystarczającej liczby miejsc pracy powoduje konieczność poszukiwania jej w poza granicami gminy i zniechęcająca do osiedlania się na jej terenie. Stanowi to poważną barierę w rozwoju nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy. Ponadto konieczność emigracji w celach zarobkowych jest przyczyną szeregu innych problemów społecznych.
- ✓ W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych uwypuklił się również problem niewyszcząającego wykorzystania potencjału naturalnego oraz dziedzictwa historyczno-kulturowego do ożywienia gospodarczego terenu, głównie w zakresie rozwoju turystyki (w tym np. turystyki weekendowej).

Rekomendacje:

- ✓ Konieczne jest wdrożenie rozwiązań wspierających mieszkańców m. in. w zakresie: ich rozwoju zawodowego, aby byli bardziej konkurencyjnymi pracownikami na rynku pracy, podejmowania przez nich inicjatyw przedsiębiorczości. W kontekście tym szczególnie istotne wydaje się być kształcenie mieszkańców z uwzględnieniem potrzeb lokalnego rynku pracy oraz lokalnych potencjałów.
- ✓ W celu rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji rekomenduje się również wykorzystanie jego bezsprzecznego potencjału turystycznego i kulturowego.
- ✓ Ze względu na wielowiekowe tradycje rolnicze obszaru, przy jednoczesnej w większości przypadków niskiej opłacalności produkcji rolnej, rekomenduje się działania mające na celu rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych.

4.3 Sfera środowiskowa

Na obszarze gminy Międzyrzec Podlaski nie występują obszary podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.) oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym. Najbliżej usytuowanym obszarem Natura 2000 względem gminy Międzyrzec Podlaski jest specjalny obszar ochrony siedlisk „Obuwik w Uroczysku Świdów” PLH 060106 położony w odległości około 7,2 km.

Na terenie gminy występują następujące cenne przyrodniczo kompleksy leśne:

- "Las Woroniec" - zlewnia bezimiennego ciekłu spod wsi Swory, lewostronnego dopływu Krzny; chociaż w obszar gminy wchodzi skrawkiem, ma istotne znaczenie dla stabilizacji stosunków wodnych i walorów przyrody żywej związanych z ekosystemem leśnym, z udziałem środowisk wodno - bagienno - torfowiskowych. Dla ochrony walorów przyrodniczych i roli obszaru w strukturze przyrodniczej wskazana jest dominacja funkcji leśnej.

- "Las Dubicz" - zwarty kompleks leśny, który pełni rolę wodochronną w zlewni Piszczki i Krzny. Cenne przyrodniczo i hydrograficznie torfowiska. Podstawowa funkcja to leśnictwo, uzupełnione rekreacją.

- "Las Dębina" - podstawowy dla PSG węzeł ekologiczny; kompleks leśny o charakterze wodochronnym, projektowany rezerwat przyrody "Dębina Halastowska". Dominująca funkcja ekologiczna i ochrony stosunków wodnych.

- "Las Zabirów" - położony w strefie źródłiskowej strug zasilających Krzymoszę. Ważna rola regulacyjna w procesie krążenia wody i zasilania systemu przyrodniczego w gatunki leśne. Należy utrzymać te funkcje terenu.

- "Las Okopy - Rezy" - o roli i znaczeniu podobnym do przedstawionego wyżej. Funkcja ochronna w zlewni Krzny Północnej skorelowana z leśną.⁸ Tereny leśne, szczególnie w wyznaczonych rejonach rekreacyjnych wzdłuż doliny Krzny i Lasy Międzyrzeckie, powinny pełnić ważne funkcje rekreacyjne, ograniczone jednak ilościowo i jakościowo względami ochrony lasów.

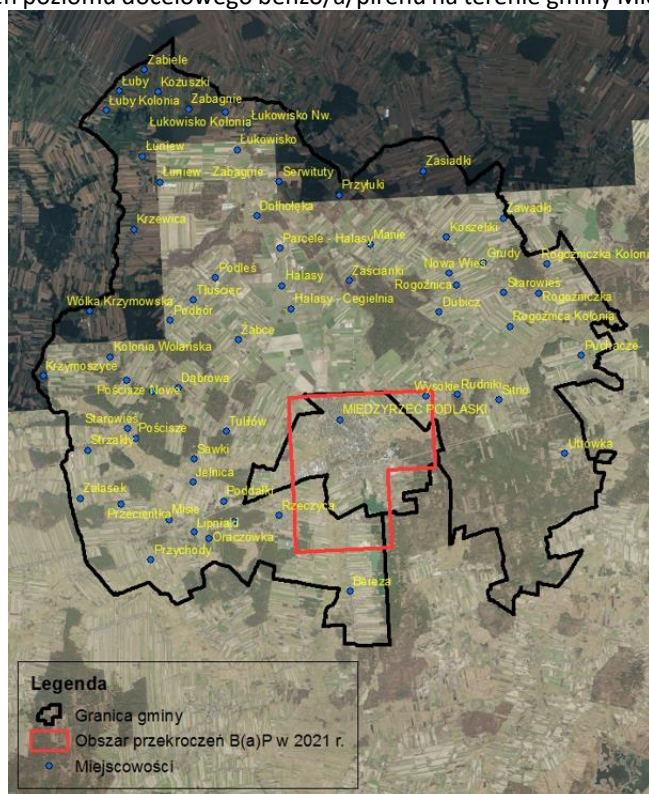
Ustawa wskazuje, że wśród negatywnych zjawisk środowiskowych należy w szczególności rozpatrzyć (1) przekroczenie standardów jakości środowiska oraz (2) obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie lubelskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno- bytowego (emisja powierzchniowa), z komunikacji (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Znaczący udział w stężeniach substancji na obszarze województwa ma również napływ zanieczyszczeń z pozostałego obszaru Polski oraz z Europy. Głównym lokalnym źródłem zanieczyszczeń jest emisja z domów ogrzewanych indywidualnie oraz na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu, komunikacja samochodowa. Przemysł zlokalizowany na obszarze województwa lubelskiego, głównie energetyka zawodowa, ze względu na dużą wysokość emitorów, w znacznym stopniu eksportuje zanieczyszczenia poza granice województwa. Zakłady przemysłowe o istotnej emisji nieorganizowanej lub emitowanej poprzez niskie kominy mogą również bezpośrednio wpływać na jakość powietrza w ich sąsiedztwie. Udział w całkowitej emisji ma również emisja związana z ruchem pojazdów. Zanieczyszczenia komunikacyjne w postaci pyłów powstają głównie w wyniku ścierania się opon pojazdów, hamulców, nawierzchni dróg oraz unosu zanieczyszczeń z powierzchni dróg. Tlenki azotu są natomiast emitowane w wyniku spalania paliwa.

W celu określenia sytuacji problemowej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji przeanalizowano dwie kwestie. Pierwsza z nich dotyczy przekroczenia dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych w powietrzu. W tym celu, dokonano modelowania obszaru, w obrębie którego w 2021 r. odnotowano przekroczenie jakości powietrza spowodowane zbyt dużym stężeniem *benzo/a/pirenu*. Posłużono się danymi udostępnionymi przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie. Przeanalizowano ww. kwestię w obrębie lat 2017-2021, gdyż jedynie w 2021 r. odnotowano przekroczenia jakości powietrza. Drugi zakres tematyczny objął analizę udziału budynków pokrytych azbestem.

Na podstawie danych Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego, przy wykorzystaniu danych udostępnionych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie, określono, iż łączna powierzchnia obszarów przekroczeń na terenie gminy wynosi 23,9 km², a liczba ludności narażonej na ponadnormatywne stężenia 17 297. Główną przyczyną przekroczeń jest oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków oraz niekorzystne warunki meteorologiczne głównie w sezonie jesienno-zimowym sprzyjające kumulacji zanieczyszczeń. Z tego względu stężenia *benzo/a/pirenu* charakteryzuje wyraźna sezonowa zmienność i zależność od zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania domów. Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim za rok 2021 nie wykazała przekroczeń dopuszczalnych norm pozostałych zanieczyszczeń.

Mapa 7 Obszar przekroczeń poziomu docelowego *benzo/a/pirenu* na terenie gminy Międzyrzec Podlaski w 2021 r.

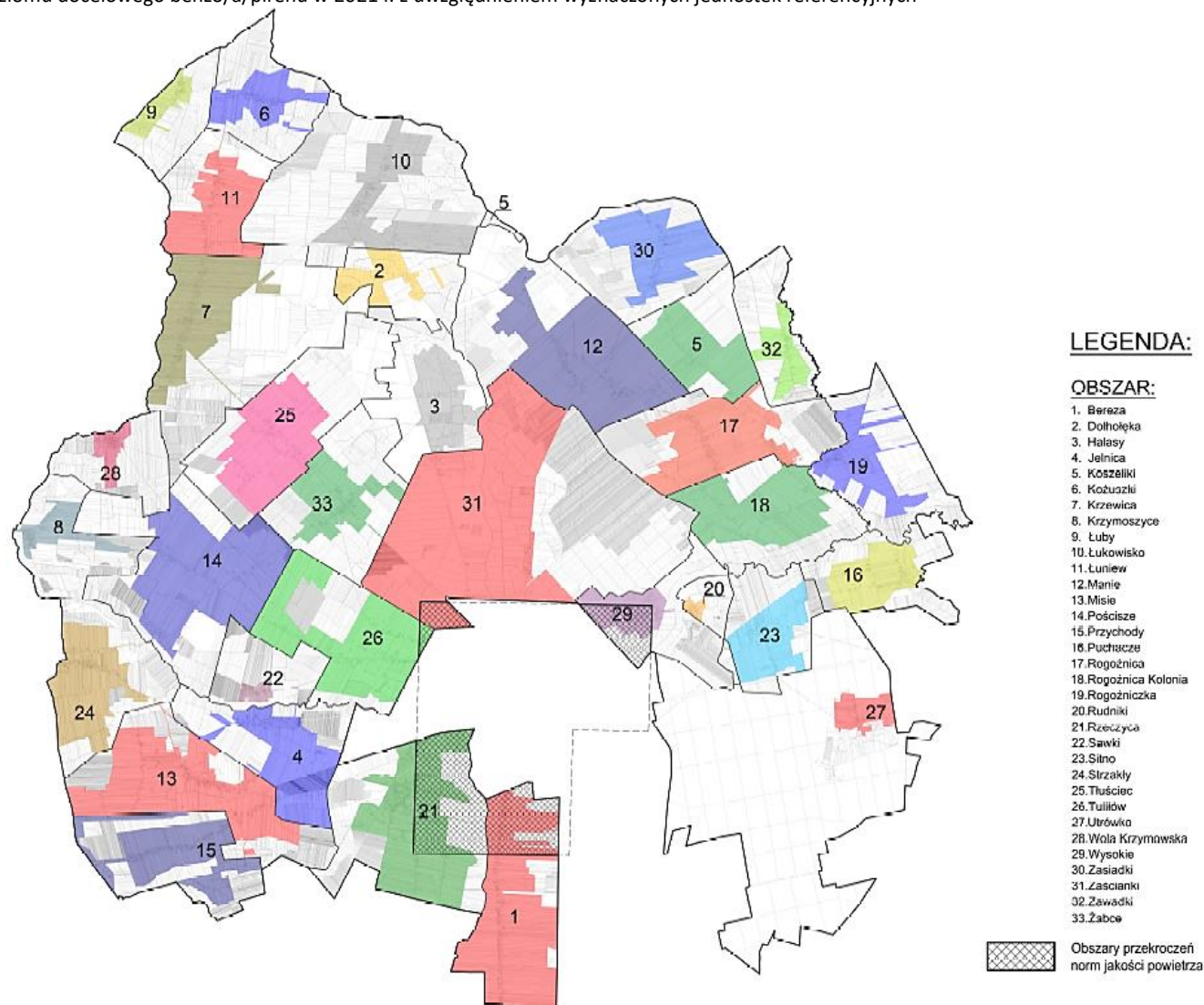

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie

Na podstawie danych GIOŚ dokonano mapowania obszarów przekroczeń jakości powietrza w 2021 r. względem wyznaczonych jednostek referencyjnych. W świetle uzyskanych danych przekroczenie dopuszczalnych stężeń odnotowano w następujących jednostkach referencyjnych: Bereza, Rzeczyca, Tuliów, Wysokie oraz Zaścianki.

Łączna powierzchnia terenów, w obrębie których odnotowano przekroczenie jakości powietrza wynosi: 798,27229335 ha, w tym: 527,9511629 ha znajduje się w obrębie terenów zurbanizowanych wyznaczonych jednostek referencyjnych (stanowi 4,20% wszystkich wyznaczonych jednostek referencyjnych).

Mapa 8 Obszar przekroczeń poziomu docelowego benzo/a/pirenu w 2021 r. z uwzględnieniem wyznaczonych jednostek referencyjnych

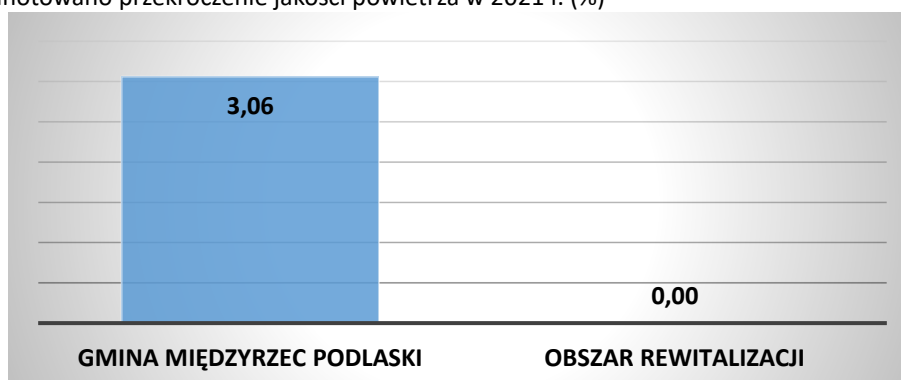
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GIO

Główną przyczyną przekroczeń jakości środowiska na terenie gminy Międzyrzec Podlaski jest oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków oraz niekorzystne warunki meteorologiczne, występujące głównie w sezonie jesienno-zimowym i sprzyjające kumulacji zanieczyszczeń. Z tego względu stężenia benzo/a/pirenu charakteryzuje wyraźna sezonowa zmienność i zależność od zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania domów. W związku z powyższym, problem złej jakości powietrza z większym natężeniem występuje w okresie grzewczym (zimą) i w przeważającej mierze koncentruje się na obszarach o nagromadzonej zabudowie mieszkaniowej, która ogrzewana jest za pomocą lokalnych kotłowni węglowych oraz indywidualnych palenisk (najczęściej o niskiej sprawności), opalanych węglem słabej jakości lub odpadami komunalnymi, wytwarzanymi w gospodarstwach domowych.

Istotnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest również emisja komunikacyjna, gdzie w wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe: tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory oraz pyły. Ruch odbywający się po drogach jest uciążliwy dla zabudowy istniejącej wzdłuż tych dróg i sprawia, że zabudowa ta znajduje się w zasięgu działania toksycznych składników spalin. Niestety brak jest dostępnych danych dotyczących poziomu emisji liniowej na terenie gminy.

Przeprowadzone modelowanie wykazało, że przekroczenie jakości powietrza na terenie gminy Międzyrzec Podlaski odnotowano jedynie w 5-ciu z 33 sołectw. Z najgorszą sytuacją mamy do czynienia w zakresie jednostki Wysokie, gdzie aż 53,94% obszaru objętego było w 2021 r. objętych było przekroczeniem jakości powietrza. Następne w kolejności plasują się obszary Rzeczyca (35,43%) oraz Bereza (23,46%). Wartość poniżej średniej gminy (wynoszącej: 4,20%) odnotowano w jednostce: Zaścianki- 3,62% oraz Tuliłów: 2,36%. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji nie odnotowano przekroczenia dopuszczalnych stężeń benzo/a/pirenu w 2021 r.

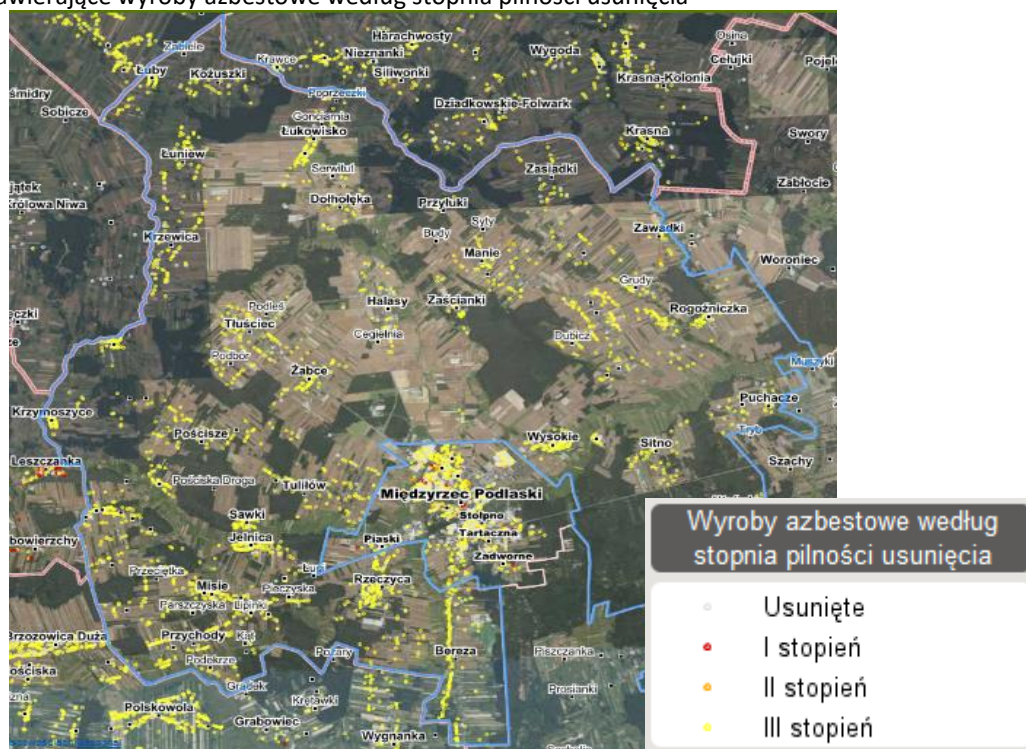
Wykres 61 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego – sfera środowiskowa -wskaźnik 4.: udział powierzchni obszaru, na którym odnotowano przekroczenie jakości powietrza w 2021 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

W drugiej kolejności analizie poddano kwestię występowania szkodliwego dla zdrowia i życia ludzkiego azbestu. W świetle danych Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitorowania realizacji „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” nadal spora część zabudowy na obszarze gminy Międzyrzec Podlaski wymaga usunięcia elementów azbestowych. Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Szczególną cechą azbestu jest to, że włókna gromadzą się i pozostają w tkance płucnej w ciągu całego życia. Zmiany chorobowe mogą pojawić się po kilku lub nawet kilkudziesięciu latach. Włókna azbestu trafiają do organizmu głównie drogą oddechową, z wdychanym powietrzem, i w niewielkim tylko stopniu przez skórę i z układu pokarmowego. Źródłem narażenia, prócz zanieczyszczonego powietrza, może być woda, do której azbest trafia z gleb zanieczyszczonych azbestem. Jak wskazują liczne badania kontakt z azbestem stanowi przyczynę wielu chorób, m.in.: azbestozę, raka płuc, raka oskrzeli oraz raka opłucnej zwanego międzybłoniakiem. Wdychający włókna częściej chorują też na inne nowotwory raka żołądka, krtani, nerek, jelit, trzustki, jajnika oraz chłoniaki. Poniżej zaprezentowano mapę prezentującą obszary w obrębie analizowanej gminy, na których znajdują się wyroby azbestowe wymagające usunięcia. Pomimo prowadzonych systematycznie przedsięwzięć w zakresie usuwania wyrobów azbestowych, wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się nadal bardzo dużym natężeniem zabudowy wymagającej podjęcia interwencji (w tym o I stopniu pilności usunięcia). Poniżej zaprezentowano mapę prezentującą obszary w obrębie gminy, w granicach których znajdują się wyroby azbestowe wymagające usunięcia.

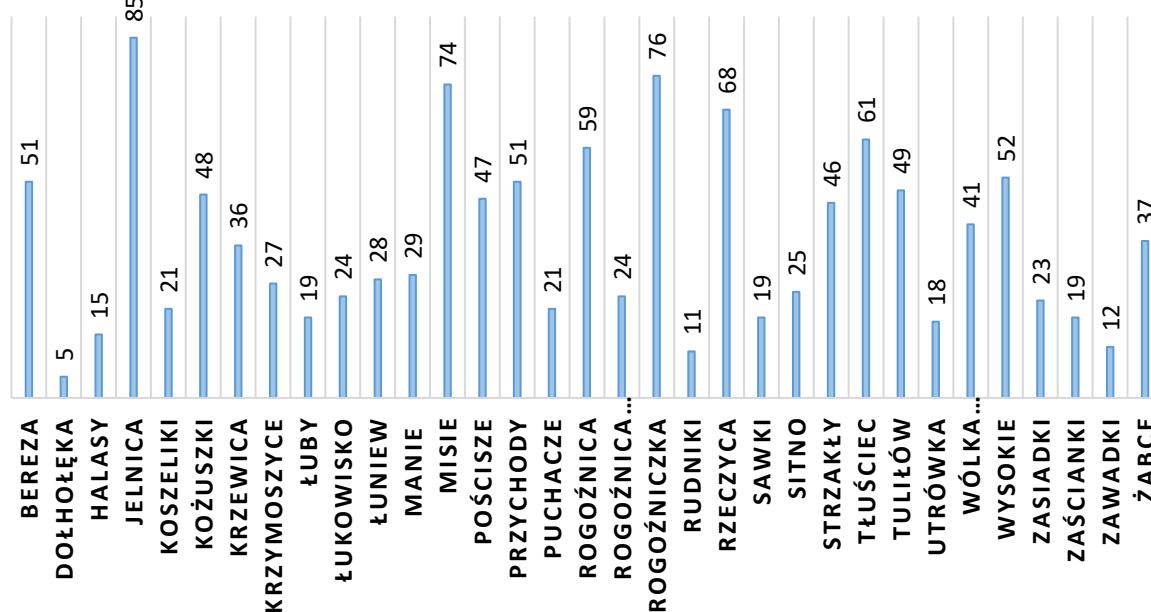
Mapa 9 Działki zawierające wyroby azbestowe według stopnia pilności usunięcia

Źródło: Elektroniczny System Informacji Przestrzennej do monitorowania realizacji Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032; <http://esip.bazaazbestowa.gov.pl/>

W celu przeprowadzenia szczegółowej analizy zweryfikowano dane dotyczące udziału budynków mieszkalnych pokrytych azbestem w 2021 r. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim łączna liczba budynków pokrytych tym szkodliwym dla zdrowia ludzkiego materiałem w 2021 r. wynosiła: 1 221 (co stanowi 34,47% wszystkich budynków mieszkalnych). Najwięcej budynków mieszkalnych pokrytych azbestem znajduje się w jednostkach referencyjnych: Jelnica (85), Rogoźniczka (76), Misie (74) oraz Rzeczyca (68). W obrębie obszaru rewitalizacji znajduje się łącznie 886 budynków mieszkalnych, co stanowi 25,01% ogólnej liczby tego rodzaju budynków w całej gminie. Wśród nich aż 346 jest pokrytych azbestem.

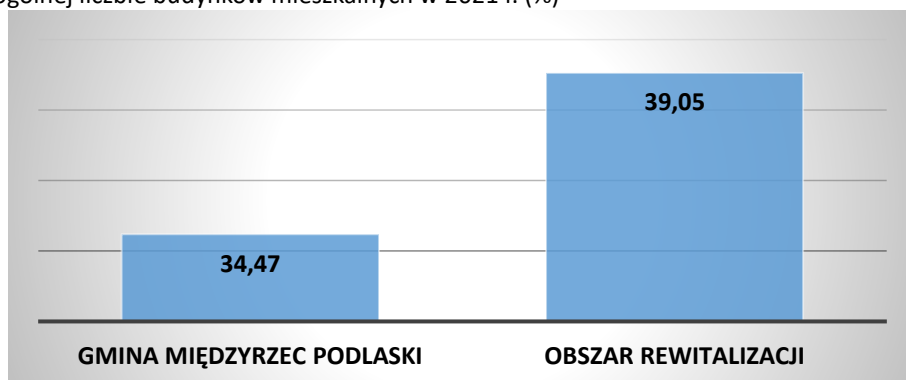
Wykres 62 Liczba budynków mieszkalnych pokrytych azbestem w gminie Międzyrzec Podlaski wg poszczególnych jednostek referencyjnych w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim

W ramach prowadzonego badania analizie poddano udział budynków pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych. Średnia wartość badanego wskaźnika dla całej gminy Międzyrzec Podlaski wynosi: 34,47%. Sytuacja w obrębie obszaru rewitalizacji kształtuje się mniej korzystnie niż w przypadku całej gminy. Wskaźnik obrazujący udział budynków mieszkalnych pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r. przybiera tutaj wartość wyższą od średniej gminnej o 4,58 punktów procentowych i wynosi: 39,05%.

Wykres 63 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego – sfera środowiskowa - wskaźnik 5.: udział budynków pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaski

Gmina Międzyrzec Podlaski położona jest w rejonie rzek Krzna i Krzna Południowa, w obrębie których występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Zgodnie z art. 16 ust.34 ustawy Prawo wodne, obszary szczególnego zagrożenia powodzią stanowią obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%, obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%, obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w którym wybudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy lub przymuliska (o których mowa w art. 22 ww. ustawy), stanowiące działki ewidencyjne i pas techniczny.

Obszary objęte Gminnym Programem Rewitalizacji częściowo znajdują się na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią rzeki Krzna oraz Krzna Południowa, przez które rozumie się obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (tj. raz na 100 lat) oraz obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat). Ochronę przed powodzią rozpatruje się nie tylko w kontekście występującego zagrożenia czy realizowanych działań technicznych. Jednym z najważniejszych aspektów wpływających na realizację ochrony przed powodzią jest kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych, a w szczególność obszarów szczególnego zagrożenia powodzią. Zgodnie z Planem zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły: *Właściwym sposobem ochrony przed powodzią jest użytkowanie terenów zalewowych w sposób niewrażliwy na skutki zalania. Najskuteczniejszym i najwłaściwszym sposobem uniknięcia szkód na obszarach narażonych na zalanie wodami powodziowymi jest maksymalne ograniczeni ich zainwestowania...*

Na poniższych mapach zaprezentowano tereny szczególnego zagrożenia powodzią zlokalizowane w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Tego rodzaju przekroczenia zanotowano w obrębie miejscowości: Rogoźnica, Jelnica i Misie.

Mapa 10 Mapa zagrożenia powodziowego – obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat) –widok na część obejmującą obszar m. Rogoźnica

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/pdf/N34142/N34142Dc4_ZG_1_2019v1.pdf - mapa: N-34-142-D-c-4

Mapa 11 Mapa zagrożenia powodziowego – obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 10% (raz na 10 lat) – widok na część obejmującą obszar m. Rogoźnica

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/pdf/N34142/N34142Dc4_ZG_10_2019v1.pdf - mapa: N-34-142-D-c-4

Mapa 12 Mapa zagrożenia powodziowego – obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat) – widok na część obejmującą obszar m. Jelńca

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/pdf/M34010/M34010Ab2_ZG_1_2019v1.pdf - M-34-10-A-b-2

Mapa 13 Mapa zagrożenia powodziowego – obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 10% (raz na 10 lat) – widok na część obejmującą obszar m. Jelńca

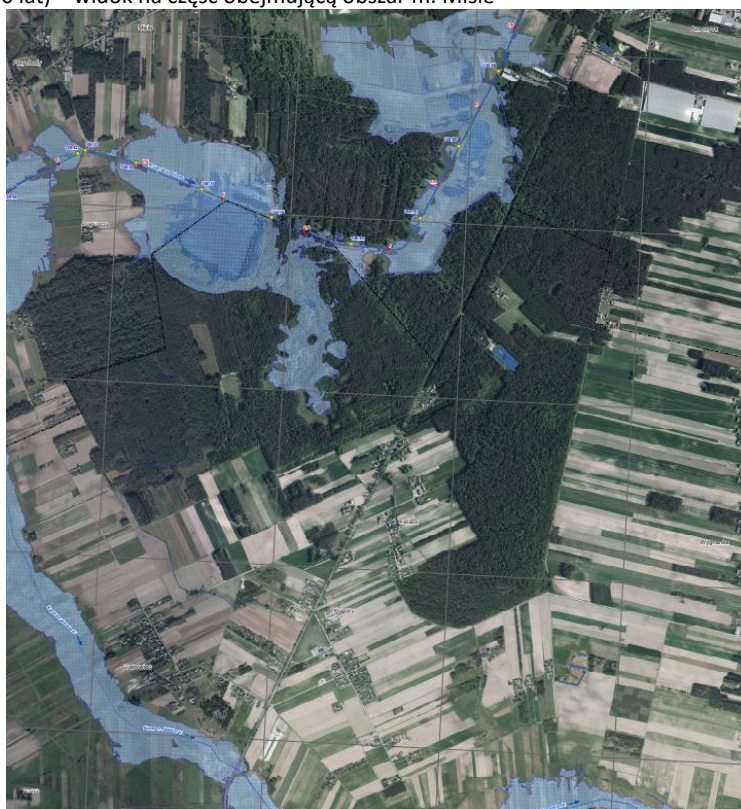
Źródło: https://wody.isok.gov.pl/pdf/M34010/M34010Ab2_ZG_1_2019v1.pdf - M-34-10-A-b-

Mapa 14 Mapa zagrożenia powodziowego – obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat) – widok na część obejmującą obszar m. Misie

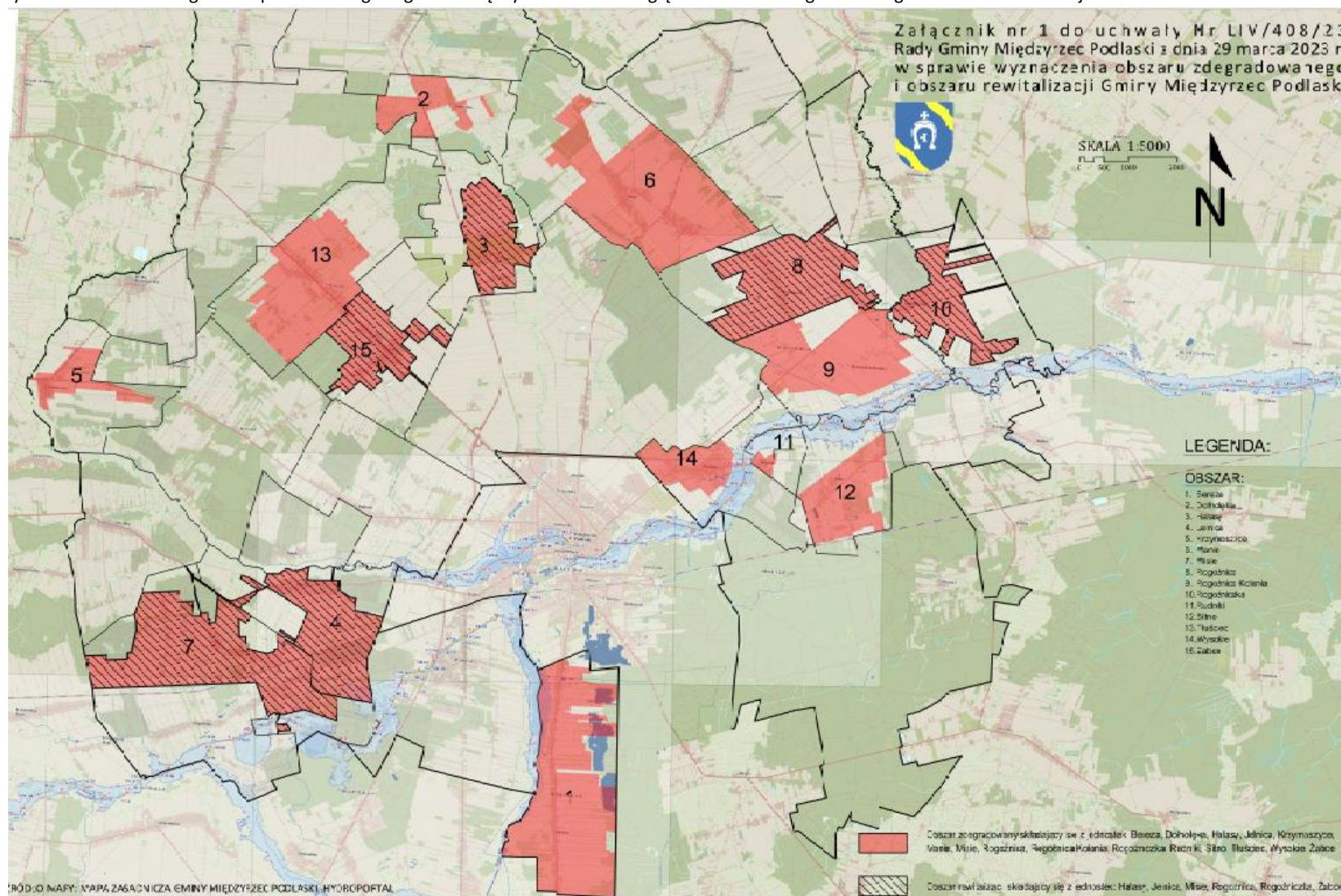
Źródło: https://wody.isok.gov.pl/pdf/M34010/M34010Ab4_ZG_1_2019v1.pdf - mapa: M-34-10-A-b-4

Mapa 15 Mapa zagrożenia powodziowego – obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 10% (raz na 100 lat) – widok na część obejmującą obszar m. Misie

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/pdf/M34010/M34010Ab4_ZG_10_2019v1.pdf - mapa: M-34-10-A-b-4

Mapa 16 Usytuowanie terenów zagrożenia powodziowego w gminie Międzyrzec Podlaski względem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://wody.isok.gov.pl>

W świetle ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią występują ograniczenia w zakresie zagospodarowania analizowanych terenów, tj.

- a) zakazuje się gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania,
- b) zakazuje się lokalizowania nowych cmentarzy;
- c) zakazuje się rolniczego wykorzystywania ścieków w okresie prognozowanego wezbrania wód.

Zgodnie z art. 166 ww. ustawy obszary szczególnego zagrożenia powodzią muszą zostać uwzględnione w: strategii rozwoju gminy, strategii rozwoju ponadlokalnego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, gminnym programie rewitalizacji, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz w decyzji o warunkach zabudowy. Poziom zagrożenia powodziowego wynikający z wyznaczenia obszarów szczególnego zagrożenia powodzią uwzględnia się w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzjach o warunkach zabudowy, dotyczących nieruchomości w całości lub w części położonych na tych obszarach.

Uzgodnienia z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią wymagają projektu następujących dokumentów/decyzji na poziomie lokalnym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, gminny program rewitalizacji, decyzja o warunkach zabudowy, decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dokonując ww. uzgodnień PGW Wody Polskie uwzględnia prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi, poziom zagrożenia powodziowego, proponowaną zabudowę i zagospodarowanie terenu położonego na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, a także jego aktualne zagospodarowanie i dotychczasowe przeznaczenie. Ww. uzgodnienie lub odmowa uzgodnienia następuje w drodze decyzji.

Zagospodarowanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią nie może:

- 1) naruszać ustalenia planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza;
- 2) naruszać ustalenia planu zarządzania ryzykiem powodziowym;
- 3) stanowiących zagrożenie dla ochrony zdrowia ludzi, środowiska i dóbr kultury wpisanych do rejestru zabytków;
- 4) naruszać funkcjonowanie infrastruktury krytycznej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym;
- 5) utrudniać zarządzanie ryzykiem powodziowym.

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:

- ✓ O sytuacji problemowej w sferze środowiskowej świadczy liczba budynków mieszkalnych, które nadal pokryte są azbestem. Ich liczba w 2021 r. wyniosła w obrębie obszaru rewitalizacji 346, co stanowi aż 28,34% wszystkich budynków mieszkalnych pokrytych azbestem w gminie. Budynki te stanowiły 39,05% ogólnej liczby budynków mieszkalnych w obszarze rewitalizacji.
- ✓ Zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest również brak wystarczającej świadomości ekologicznej mieszkańców (mają małą wiedzę w zakresie zachowań proklimatycznych zmniejszonych presję człowieka na środowisko, prowadzących do zmniejszenia zużycia energii, itd.).

Rekomendacje:

- ✓ Biorąc pod uwagę charakter gminy i obszaru rewitalizacji, potrzebę dbania o zdrowie mieszkańców gminy oraz informacje nt. budynków mieszkalnych nadal pokrytych szkodliwym azbestem, niezbędne jest podjęcie interwencji w zakresie usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest, minimalizacji negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terenie rewitalizacji i likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.
- ✓ Niezbędne jest również podjęcie interwencji (zarówno inwestycyjnych i nieinwestycyjnych) prowadzących do ograniczenia zanieczyszczenia powietrza w gminie, a także realizacja przedsięwzięć ukierunkowanych na ochronę cennych i unikatowych obszarów, stanowiących bogactwo nie tylko lokalne, lecz również całego regionu.
- ✓ W obrębie obszaru rewitalizacji rekomenduje się także realizację przedsięwzięć umożliwiających dostęp gospodarstwom domowym do stosunkowo drogiej instalacji odnawialnych źródeł energii oraz wymiany przestarzałych źródeł ciepła. Tego rodzaju inwestycje pozytywnie oddziałują na stan środowiska przyrodniczego i zdrowie mieszkańców, jak również na poprawę warunków ich życia (np. likwidacja uciążliwości związanych z dotychczasowym systemem pozyskiwania energii cieplnej czy elektrycznej). Pozostają także nie bez znaczenia dla potencjału turystycznego obszaru oraz sytuacji gospodarczej – wygenerowane w budżetach domowych (w związku ze zmniejszeniem ilości nośników energii) oszczędności mogą zostać wykorzystane na lokalnym rynku zbytu.
- ✓ Konieczne jest również przeprowadzenie działań mających na celu podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym w szczególności dzieci i młodzieży oraz kształtowanie prawidłowych nawyków wobec środowiska naturalnego.

4.4 Sfera techniczna

Katalog zjawisk, decydujących o sytuacji kryzysowej danego obszaru, obejmuje również kwestie sfery technicznej, w tym w szczególności stopnia degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz zagadnienia stopnia funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Warunki mieszkaniowe to jeden z najważniejszych czynników świadczących o rozwoju gospodarczym społeczeństwa oraz stopniu jego zamożności. Na przestrzeni lat 2017-2021 na terenie gminy Międzyrzec Podlaski zanotowano stosunkowo spory, bo niemal 7%-owy wzrost liczby budynków mieszkalnych. Zdecydowania największym przyrostem tego rodzaju budynków może poszczycić się Rzeczyca – w analizowanym okresie powstało tam 46 budynków, co stanowi 21% wszystkich nowo wybudowanych budynków. Następne w kolejności plasują się jednostki referencyjne: Tuliów – 7%, Misie -6%, Rogoźnica – 5%, Tłuściec- 5% oraz Bereza – 5%.

W obrębie obszaru rewitalizacji, podobnie jak w gminie, odnotowano w latach 2017-2021 wzrost liczby budynków mieszkalnych. Ich liczba wzrosła o 47, czyli o 5,60% w skali badanych pięciu lat. Spadł natomiast ich udział w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w gminie: z 25,27% w 2017 r. do 25,01% w 2021 r.

Tabela 26 Liczba budynków mieszkalnych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 wg. jednostek referencyjnych

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Liczba budynków mieszkalnych				
		2017	2018	2019	2020	2021
1	Bereza	191	195	198	200	202
2	Dołhołęka	15	16	17	17	17
3	Halasy	78	79	80	81	82
4	Jelnica	171	173	174	175	175
5	Koszeliki	38	38	39	39	40
6	Kożuszki	86	86	87	89	89
7	Krzewica	104	106	107	107	107
8	Krzymoszyce	53	56	56	56	56
9	Łuby	41	41	41	41	41
10	Łukowisko	84	84	87	89	90
11	Łuniew	64	65	65	66	66

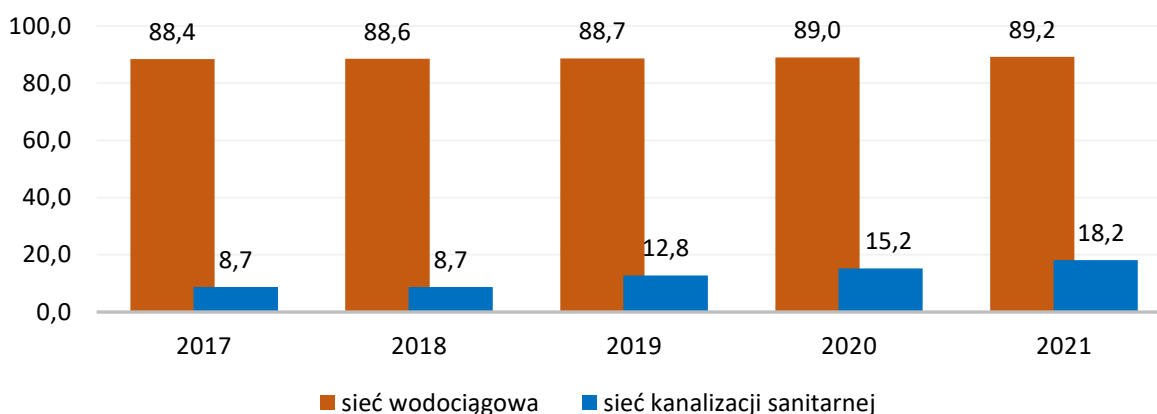
Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Liczba budynków mieszkalnych				
		2017	2018	2019	2020	2021
12	Manie	115	115	115	115	116
13	Misie	218	220	224	227	232
14	Pościsze	145	146	147	150	152
15	Przychody	134	138	140	140	141
16	Puchacze	68	69	70	70	71
17	Rogoźnica	160	161	162	167	171
18	Rogoźnica Kolonia	42	43	45	46	50
19	Rogoźniczka	84	87	88	88	91
20	Rudniki	22	22	22	23	25
21	Rzeczycza	326	338	345	358	372
22	Sawki	36	36	37	38	38
23	Sitno	84	85	89	92	92
24	Strzakły	119	123	124	126	127
25	Tłuściec	128	131	132	134	139
26	Tuliłów	153	158	162	165	168
27	Utrówka	31	32	33	35	35
28	Wólka Krzymowska	54	55	56	57	57
29	Wysokie	152	156	156	156	159
30	Zasiadki	74	75	77	77	77
31	Zaścianki	85	87	89	90	90
32	Zawadki	37	37	39	39	39
33	Żabce	128	130	133	134	135
SUMA:		3320	3383	3436	3487	3542

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Zabudowa mieszkaniowa, zarówno na terenie gminy, jak również wyznaczonego obszaru rewitalizacji, składa się w głównej mierze z zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej oraz w niewielkim stopniu wielorodzinnej. Charakteryzuje się ona głównie wysokim zapotrzebowaniem energetycznym, zwłaszcza na energię do ogrzewania. Budynki mieszkalne jednorodzinne wyposażone są w indywidualne źródła ciepła wykorzystujące różnego rodzaju nośniki (głównie węgiel i drewno), natomiast w wyżej wymienionych budynkach wielorodzinnych wykorzystywane są kotłownie węglowe lub na ekogroszek, zaopatrujących w ciepło wszystkie znajdujące się w nich mieszkania.

Na przestrzeni lat widoczna jest systematyczna poprawa warunków socjalno-bytowych mieszkańców gminy. Dzieje się to za sprawą licznie prowadzonych inwestycji mających wpływ na poprawę komfortu zamieszkiwania m.in. rozbudowa sieci wodociągowej, sieci kanalizacji sanitarnej, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków czy modernizacji istniejących stacji uzdatniania wody oraz oczyszczalni ścieków. Zgodnie z danymi GUS na przestrzeni 5 analizowanych lata odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej wzrósł z 88,4% do 89,2% a odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej z 8,7% do 18,2%.

Wykres 64 Udział mieszkańców (%) korzystających z infrastruktury technicznej w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Zgodnie z informacjami uzyskanymi od GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Rembelszczyźnie przez obszar rewitalizacji przebiega sieć gazowa wysokiego ciśnienia, którą eksploatuje ww. Operator Gazociągów Przemysłowych.

Tabela 27 Charakterystyka sieci gazowej

Gazociągi:				
Lp.	Relacja/nazwa	DN [mm]	MOP [MPa]	Rodzaj przesyłanego gazu
1	Tłocznia Hołowczyce – Tłocznia Wronów	700	5,5	E
2	Odgałęzienie do stacji Międzyrzec Podlaski	150	5,5	E

Stacje gazowe:		
Lp.	Nazwa	Przepustowość stacji [m³/h]
1	Międzyrzec Podlaski	5 000

Źródło: GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Rembelszczyźnie

Dla powyższych gazociągów obowiązują zmniejszone szerokości stref kontrolowanych o wartościach wskazanych w poniższej tabeli.

Tabela 28 Szerokości stref kontrolowanych

Gazociągi:	DN 700	DN 150
Budynki użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego (w tym budynki usługowe)	100 m	30 m
Budynki mieszkalne zabudowy jedno- i wielorodzinnej	50 m	30 m
Wolno stojące budynki niemieszkalne (stodoły, szopy, garaże)	30 m	30 m

Źródło: GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Rembelszczyźnie

Zgodnie załącznikiem nr 2 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26.04.2013 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowej ich usytuowanie (Dz. U. 2013, poz. 640) oś strefy kontrolowanej pokrywa się z osią gazociągu wysokiego ciśnienia zatem minimalna odległość zabudowy od gazociągu jest równa połowie szerokości strefy kontrolowanej.

Strefa kontrolowana jest to obszar, w którym przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się transportem gazu ziemnego podejmuje czynności w celu zapobieżenia działalności mogącej mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłowe użytkowanie gazociągu wysokiego ciśnienia.

Zgodnie z wyżej wymienionym rozporządzeniem w strefach kontrolowanych:

- należy sprawdzać i nadzorować wszelkie działania które mogłyby spowodować uszkodzenie gazu lub mieć inne negatywny wpływ na użytkowanie i funkcjonowanie,
- nie należy wznosić obiektów budowlanych, urządzeń stałych składów i magazynów oraz podejmować działań mogących spowodować uszkodzenie gazociągu podczas jego użytkowania,
- nie mogą rosnąć drzewa w odległości mniejszej niż 2 m od gazociągu oś średnicy do DN 300 oraz 3 m dla gazociągów o średnicy powyżej DN 300 (licząc od osi gazociągów do pni drzew),
- wszelkie prace w strefach kontrolnych mogą być prowadzone tylko po wcześniejszym uzgodnieniu sposobu ich wykonanie z operatorem gazociągów przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.

Planując wykonanie prac w odległości mniejszej niż 15 m od sieci eksploatowanego gazociągu należy bezwzględnie zawiadom służby Operatora Gazociągów przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.

Uzgodniony przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki Plan Rozwoju przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. na lata 2022-2031 nie zakłada realizacji zadań inwestycyjnych na przedmiotowym obszarze.

W przypadku sieci i obiektów gazowych należących do GAZ-SYSTEM S.A. wypowiadają się podmioty odpowiedzialne za eksploatację lub będący ich właścicielem.

Na terenie gminy Międzyrzec Podlaski znajdują się trzy ujęcia wody: SUW (Stacja Uzdatniania Wody) Rzeczyca, SUW Halasy i SUW Rogoźnica. Każda stacja posiada dwie niezależne od siebie studnie głębinowe objęte strefą ochrony bezpośredniej. Ujęcia wody zlokalizowane są w pobliżu terenów rolniczych, a w bezpośrednim sąsiedztwie nie ma usytuowanych wysypisk śmieci, mogilników, baz paliw itp. Zgodnie z *Raportem o stanie gminy* za 2020 rok, długość czynnej sieci wodociągowej w 2020 roku wynosiła 187,58 km.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim na przestrzeni 5 analizowanych lat liczba budynków mieszkalnych podłączonych do wodociągu wzrosła z 2750 w 2017 r. do 2892 w 2021 r. (o 5,16%). Na terenie gminy Międzyrzec Podlaski jedynie w Dołhołęce mieszkańcy nie posiadają dostępu do wody z sieci wodociągowej. We wszystkich latach analizy ponad ¼ budynków z dostępem do wodociągu zlokalizowana była w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji. W 2017 r. ich liczba na tym obszarze wyniosła 698, a w 2021 r. 728. Możemy zatem zauważyć, że na obszarze rewitalizacji również wzrosła liczba budynków mieszkalnych korzystających z sieci wodociągowej (wzrost o 4,30%).

Tabela 29 Liczba budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w latach 2017-2021 wg podziału na jednostki referencyjne

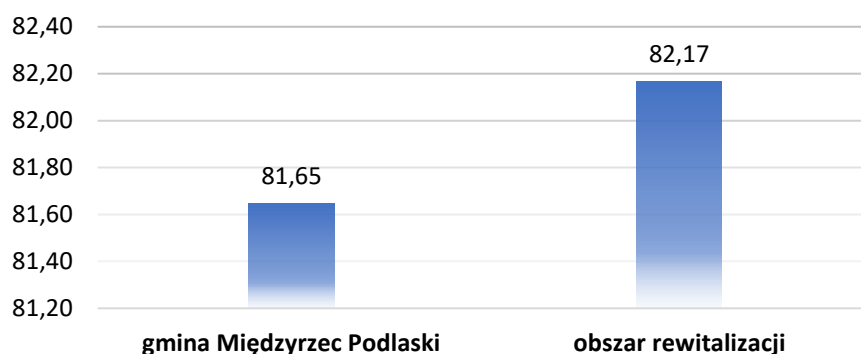
Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Liczba budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej				
		2017	2018	2019	2020	2021
1	Bereza	175	179	182	186	190
2	Dołhołęka	0	0	0	0	0
3	Halasy	69	69	71	72	73
4	Jelnica	139	139	139	140	145
5	Koszeliki	26	28	29	29	29
6	Kożuszki	64	64	64	64	65
7	Krzewica	95	96	96	97	97
8	Krzymoszyce	38	38	38	39	39
9	Łuby	32	32	32	33	33
10	Łukowisko	71	71	71	74	74
11	Łuniew	56	57	57	57	57
12	Manie	81	89	89	90	90
13	Misie	187	192	192	194	196
14	Pościsz	116	117	117	118	121
15	Przychody	116	116	117	118	122
16	Puchacze	55	56	56	58	58

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Liczba budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej				
		2017	2018	2019	2020	2021
17	Rogoźnica	161	162	162	166	168
18	Rogoźnica Kolonia	46	48	48	50	50
19	Rogoźniczka	48	48	48	48	49
20	Rudniki	16	16	16	17	17
21	Rzeczycza	266	266	266	277	289
22	Sawki	30	30	30	31	31
23	Sitno	61	62	62	63	64
24	Strzakły	89	89	89	91	92
25	Tłuściec	117	118	118	119	119
26	Tulińów	143	143	143	145	145
27	Utrówka	25	26	26	27	28
28	Wólka Krzymowska	48	48	48	49	49
29	Wysokie	121	129	129	130	133
30	Zasiadki	61	61	61	62	62
31	Zaścianki	75	75	75	78	79
32	Zawadki	29	30	30	30	31
33	Żabce	94	95	95	96	97
SUMA:		2750	2789	2796	2848	2892

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

W oparciu o dane przekazane przez Urząd Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim oszacowano średnią wartość dla wskaźnika obrazującego udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej. W obrębie obszaru rewitalizacji odnotowano korzystną sytuację w analizowanym zakresie tematycznym. W 2021 r. wartość wskaźnika dla tegoż obszaru kształtowała się na poziomie 82,17%, czyli o 0,52 punktów procentowych więcej niż średnia gminna.

Wykres 65 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego – sfera techniczna - wskaźnik 6.: udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Na terenie gminy Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 odnotowano również wzrost liczby budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków. W 2017 r. ich liczba wyniosła 384, a w 2021 r. już 438. Odnotowano zatem wzrost o 14,06%. Również na obszarze rewitalizacji odnotowano w tym zakresie wzrost, ze 112 budynków korzystających z przydomowych oczyszczalni w 2017 r. do 129 w 2021 r. (wzrost o 15,18%). Udział tych budynków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych podłączonych do kanalizacji sanitarnej w gminie kształtował się we wszystkich analizowanych latach na podobnym poziomie, ponad 29%, z lekką tendencją wzrostową (z 29,17% w 2017 r. do 29,45% w 2021 r.).

W obrębie czterech miejscowości (Dołhołęka, Przyłuki – wchodzące w skład sołectwa Manie, Kolonia Wolańska- wchodząca w skład sołectwa Pościsze oraz Rudniki) żaden z budynków mieszkalnych nie jest wyposażony w tego rodzaju urządzenia.

Tabela 30 Liczba budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2017-2021 wg podziału na jednostki referencyjne

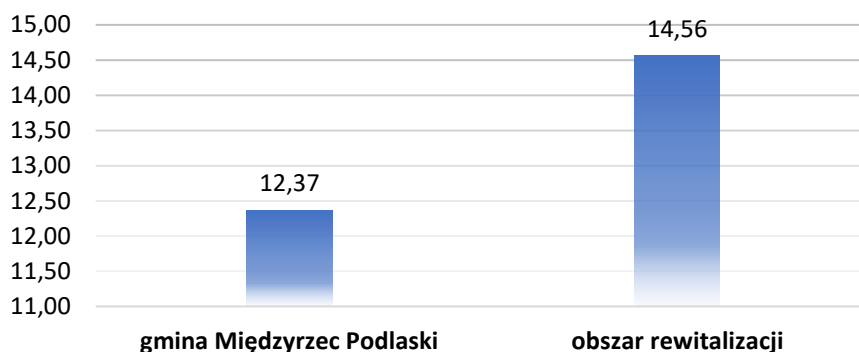
Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Liczba budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków				
		2017	2018	2019	2020	2021
1	Bereza	1	2	3	4	4
2	Dołhołęka	0	0	0	0	0
3	Halasy	5	5	5	5	5
4	Jelnica	44	44	45	46	46
5	Koszeliki	14	14	14	14	14
6	Kożuszki	13	13	14	14	14
7	Krzewica	21	22	23	24	24
8	Krzymoszyce	1	1	1	1	1
9	Łuby	2	2	2	2	2
10	Łukowisko	11	11	11	11	11

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Liczba budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków				
		2017	2018	2019	2020	2021
11	Łuniew	15	16	16	16	16
12	Manie	28	28	28	29	29
13	Misie	22	23	25	27	27
14	Pościsz	31	31	32	32	33
15	Przychody	19	19	19	20	20
16	Puchacze	8	9	9	10	10
17	Rogoźnica	16	16	18	18	18
18	Rogoźnica Kolonia	2	2	2	2	2
19	Rogoźniczka	17	18	20	20	20
20	Rudniki	0	0	0	0	0
21	Rzeczyca	1	1	3	3	3
22	Sawki	5	5	5	5	5
23	Sitno	12	12	14	15	15
24	Strzakły	7	7	7	7	8
25	Tłuściec	25	25	26	26	26
26	Tuliłów	1	2	3	4	4
27	Utrówka	0	0	0	0	0
28	Wólka Krzymowska	5	5	5	5	5
29	Wysokie	44	44	45	46	46
30	Zasiadki	14	14	14	14	14
31	Zaścianki	13	13	14	14	14
32	Zawadki	21	22	23	24	24
33	Żabce	1	1	1	1	1
SUMA:		384	395	421	434	438

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Drugi ze wskaźników w sferze technicznej obrazuje odsetek budynków mieszkalnych wyposażonych w przydomowe oczyszczalnie ścieków. Średnia wartość tego wskaźnika dla obszaru całej gminy kształtuje się na poziomie: 12,37%. W obszarze rewitalizacji, podobnie jak w zakresie wyżej analizowanego wskaźnika, sytuacja wygląda bardziej korzystnie niż w przypadku całej gminy. W 2021 r. 14,56% budynków mieszkalnych korzystało z kanalizacji sanitarnej. To o 2,19 punktów procentowych więcej niż w gminie Międzyrzec Podlaski.

Wykres 66 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego – sfera techniczna -wskaźnik 7.: udział budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

W kolejnym kroku analizie poddano sytuację w zakresie budynków mieszkalnych korzystających z odnawialnych źródeł energii. Dane przekazane przez Urząd Gminy w Międzyrzec Podlaskim wskazują, że zarówno na terenie całej gminy, jak i w obrębie obszaru rewitalizacji wzrosła liczba tych budynków w latach 2017-2021. Na terenie gminy było ich 534 w 2017 r., a w 2021 r. już 581. Oznacza to wzrost o 8,80%. Wzrost liczby budynków mieszkalnych wykorzystujących OZE w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wyniósł zaś 10,64% (ze 141 budynków w 2017 r. do 156 w 2021 r.). Udział tego rodzaju budynków znajdujących się na obszarze rewitalizacji w stosunku do wszystkich budynków wyposażonych w OZE w gminie kształtował się w latach 2017-2021 na podobnym poziomie, wynoszącym ponad 26%, z lekką tendencją wzrostową (2017 r.: 26,40%, 2018 r.: 26,40%, 2019 r.: 26,40%, 2020 r.: 26,85% i 2021 r.: 26,85%).

Tabela 31 Liczba budynków mieszkalnych wykorzystujących odnawialne źródła energii (OZE) w latach 2017-2021 wg podziału na jednostki referencyjne

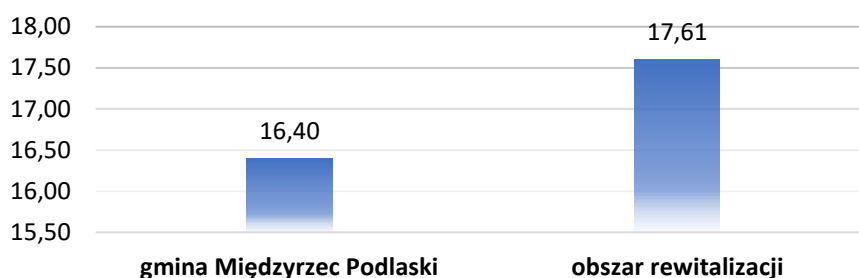
Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Liczba budynków mieszkalnych wykorzystujących odnawialne źródła energii				
		2017	2018	2019	2020	2021
1	Bereza	40	40	40	46	46
2	Dołhołęka	0	0	0	0	0
3	Halasy	4	4	4	5	5
4	Jelnica	46	46	46	51	51
5	Koszeliki	4	4	4	5	5
6	Kożuszki	7	7	7	7	7
7	Krzewica	14	14	14	15	15
8	Krzymoszyce	8	8	8	8	8
9	Łuby	3	3	3	3	3
10	Łukowisko	4	4	4	4	4

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Liczba budynków mieszkalnych wykorzystujących odnawialne źródła energii				
		2017	2018	2019	2020	2021
11	Łuniew	13	13	13	14	14
12	Manie	10	10	10	11	11
13	Misie	40	40	40	45	45
14	Pościsze	26	26	26	27	27
15	Przychody	40	40	40	45	45
16	Puchacze	17	17	17	17	17
17	Rogoźnica	32	32	32	36	36
18	Rogoźnica Kolonia	7	7	7	7	7
19	Rogoźniczka	12	12	12	12	12
20	Rudniki	5	5	5	5	5
21	Rzeczyca	55	55	55	59	59
22	Sawki	8	8	8	8	8
23	Sitno	8	8	8	9	9
24	Strzakły	11	11	11	14	14
25	Tłuściec	20	20	20	24	24
26	Tuliłów	36	36	36	38	38
27	Utrówka	2	2	2	2	2
28	Wólka Krzymowska	3	3	3	3	3
29	Wysokie	25	25	25	26	26
30	Zasiadki	7	7	7	7	7
31	Zaścianki	15	15	15	16	16
32	Zawadki	5	5	5	5	5
33	Żabce	7	7	7	7	7
SUMA:		534	534	534	581	581

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

W celu zbadania obszarów kryzysowych posłużono się wskaźnikiem obrazującym udział budynków mieszkalnych wykorzystujących odnawialne źródła energii w 2021 r. w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych. Wartość wskaźnika dla całej gminy wynosi: 16,40%. Korzystną sytuację w zakresie analizowanej kwestii odnotowano w obszarze rewitalizacji, gdyż ww. wskaźnik kształtuje się na wyższym poziomie i wynosi: 17,61%.

Wykres 67 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego – sfera techniczna -wskaźnik 8.: udział budynków mieszkalnych korzystających z odnawialnych źródeł energii w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Analizując wyposażenie budynków mieszkalnych w różnego rodzaju infrastrukturę techniczną pozyskano również dane nt. wykorzystania w gminie Międzyrzec Podlaski przestarzałych źródeł ciepła w gospodarstwach domowych.

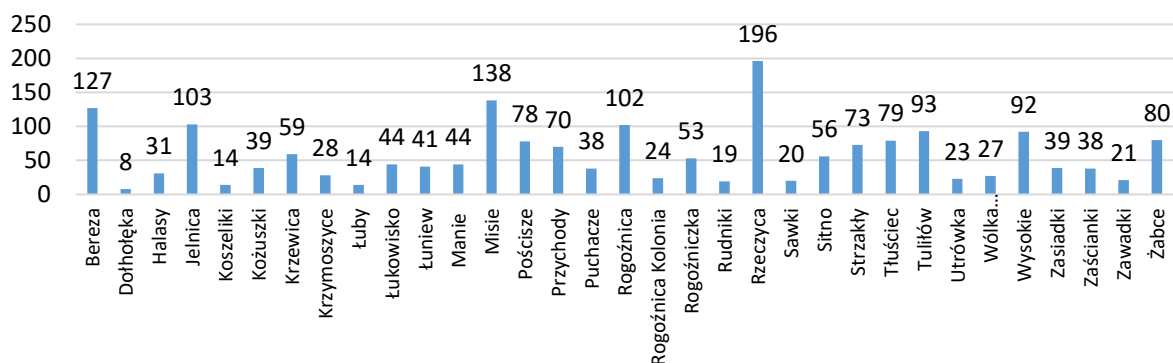
Na obszarze Gminy Międzyrzec Podlaski (w tym obszarze rewitalizacji) nie funkcjonuje system zbiorowego zaopatrzenia w energię ciepłą. Zaopatrywanie w ciepło odbywa się za pośrednictwem indywidualnych źródeł ciepła, zasilających odbiorców instytucjonalnych, przemysłowych i usługowych oraz gospodarstwa domowe. W większości źródła indywidualne są źródłami o bardzo niskiej sprawności, praktycznie nieposiadające urządzeń ochrony powietrza, oparte na wysokoemisyjnych paliwach stałych. Wielkość emisji z tych źródeł wykazuje dużą zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym. W gminie działają również kotłownie budynków użyteczności publicznej, podmiotów handlowych i usługowych oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych, wytwarzających ciepło na potrzeby własne. Wyznacznikiem struktury zużycia nośników energii cieplnej są głównie względy finansowe oraz dostępność danego nośnika. Wśród nośników najczęściej wykorzystywanych do celów grzewczych są: węgiel kamienny oraz drewno. Pozostałe nośniki ciepła, takie jak: olej opałowy, czy gaz są wykorzystywane w nieznacznym stopniu. Oprócz gospodarstw domowych, z nośników tych korzystają również instytucje oraz podmioty prowadzące działalność na obszarze gminy.

Sektor mieszkaniowy jest więc największym odbiorcą energii cieplnej na terenie gminy. W ostatnich latach obserwuje się częściową wymianę źródeł na bardziej efektywne o wyższej sprawności. Niestety często tego typu inwestycje nie wiążą się ze zmianą nośników wykorzystywanych na potrzeby ogrzewania na bardziej ekologiczny głównie ze względów ekonomicznych. Poza tym, że względu na stan zamożności lokalnej społeczności, jedynie niewielka część mieszkańców może pozwolić sobie na wymianę źródła ciepła w przypadku braku jego awarii.

W ramach prowadzonej analizy wykorzystano dane Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków. Wzięto pod uwagę dane w zakresie źródeł ciepła poniżej 3 klasy emisyjności, tj. niespełniające norm w zakresie emisji zanieczyszczeń do powietrza.- tzw. „kopciuchy”. W 2021 r. na terenie gminy znajdowało się 1 911 budynków mieszkalnych, które są wyposażone w przestarzałe i

wysokoemisyjne źródła ciepła. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji ich liczba wyniosła 507, co stanowiło 26,53% ogólnej liczby tego rodzaju budynków w całej gminie.

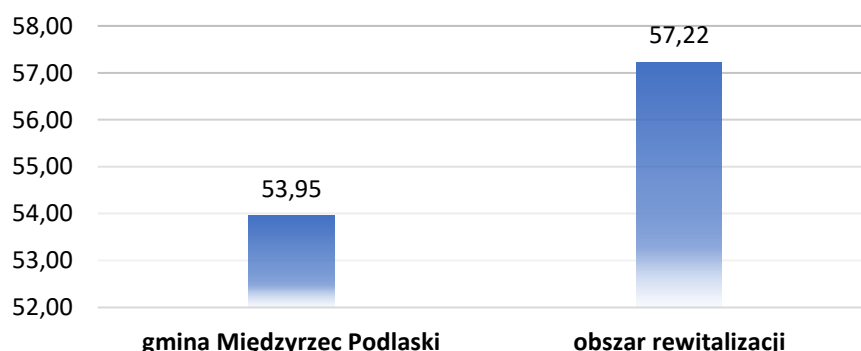
Wykres 68 Liczba budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w latach 2017-2021 wg podziału na jednostki referencyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Wobec powyższego, wskaźnik odnoszący się do udziału budynków mieszkalnych wyposażonych w przestarzałe i wysokoemisyjne źródła ciepła w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych kształtował się w 2021 r., w gminie Międzyrzec Podlaski na poziomie 53,95. W obrębie obszaru rewitalizacji aż 57,22% budynków mieszkalnych wykorzystuje przestarzałe źródła ciepła. Oznacza to, że 42,78% wszystkich budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji wymaga pilnej wymiany źródeł ciepła.

Wykres 69 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego – sfera techniczna - wskaźnik 9.: udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Wśród kategorii budynków mieszkalnych szczególną rolę pełni zasób mieszkaniowy gminy Międzyrzec Podlaski, który tworzą lokale mieszkalne usytuowane w budynkach stanowiących w całości własność gminy. Gmina nie dysponuje lokalami socjalnymi. Mieszkaniowy zasób Gminy obejmuje 5 budynków, w tym 8 lokali mieszkalnych. Połowa z tychże lokali znajduje się w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji, tj. w miejscowościach Rogoźnica (3 lokale) oraz Żabce (1 lokal). Ogólna

powierzchnia lokali mieszkalnych wynosi 492,30 m². W poniższej tabeli zawarto szczegółową informację w zakresie gminnego zasobu mieszkaniowego.

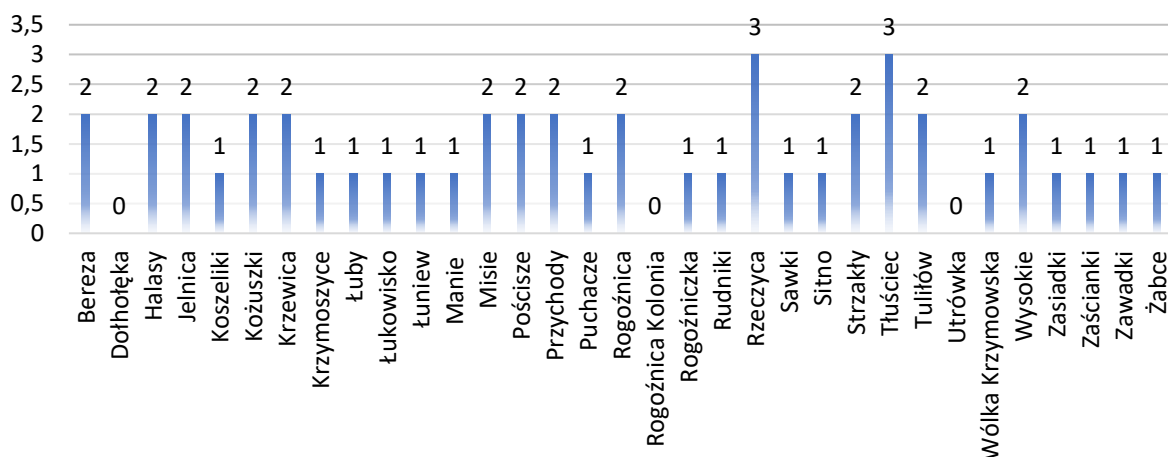
Tabela 32 Stan zasobu mieszkaniowego gminy Międzyrzec Podlaski

Lp.	Adres	Oznaczenie budynku	Ilość mieszkań	Powierzchnia mieszkania	Całkowita powierzchnia (w m ²)	Ocena stanu technicznego
1	ul. Warszawska 20, Międzyrzec Podlaski	Budynek komunalny w Międzyrzecu Podlaskim	1	38,50	38,50	Dobry
2	Rogoźnica 76	Ośrodek Zdrowia Rogoźnica	3	63,00	170,00	Dobry
				61,00		
				46,00		
3	Rudniki 2A	Budynek po byłej Szkole Podstawowej w Rudnikach	2	66,80	139,80	Średni
				73,00		
4	Tłuściec 92	Budynek komunalny Tłuściec	1	70,00	70,00	Niedostateczny
5	Żabce 113	Agronomówka Żabce	1	74,00	74,00	Dobry

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XI/297/22 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 25 lutego 2022 r. w sprawie przyjęcia *Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2022-2027*

Analiza sfery technicznej obejmuje również kwestie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym. Pozyskanie danych dotyczących stanu technicznego budynków będących własnością prywatną i ulokowanych na obszarze rewitalizacji nie było możliwe. W związku z tym, w ramach niniejszej analizy, dokonano weryfikacji stanu technicznego budynków wchodzących w skład zasobu gminy Międzyrzec Podlaski. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy w Międzyrzecu Podlaskim na terenie gminy znajduje się łącznie 46 budynków/obiektów użyteczności publicznej.

Wykres 70 Liczba budynków użyteczności publicznej wchodzących w zasób gminy Międzyrzec Podlaski wg poszczególnych jednostek referencyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji znajduje się łącznie 10 budynków użyteczności publicznej, co stanowi 21,74% wszystkich tego rodzaju budynków w całej gminie.

Tabela 33 Poszczególne budynki użyteczności publicznej wchodzące w zasób gminy Międzyrzec Podlaski wg poszczególnych jednostek referencyjnych

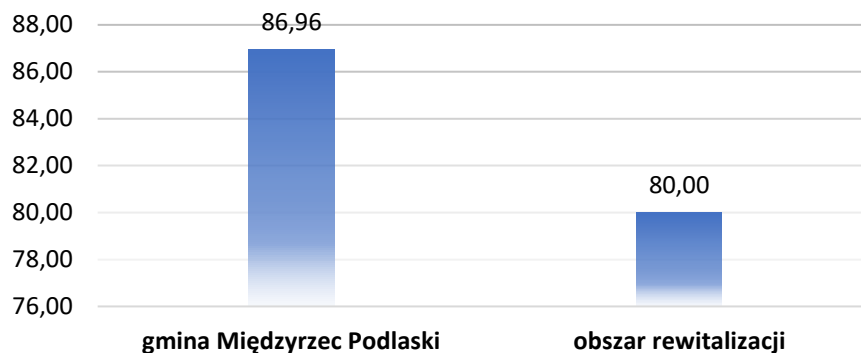
Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Budynki użyteczności publicznej
1.	Bereza	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej połączony z Domem Ludowym Budynek po byłej Szkole Podstawowej (obecnie siedziba Klubu Seniora)
2.	Dołhołęka	-
3.	Halasy	Budynek byłego Domu Nauczyciela (Biblioteka, GOK) Szkola Podstawowa
4.	Jelnica	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej Publiczna Szkoła Podstawowa
5.	Koszeliki	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej
6.	Kożuszki	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej Budynek do byłej szkole podstawowej
7.	Krzewica	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej Publiczna Szkoła Podstawowa
8.	Krzymoszyce	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej
9.	Łuby	Budynek świetlicy wiejskiej
10.	Łukowisko	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej i świetlicy wiejskiej

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Budynki użyteczności publicznej
11.	Łuniew	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej
12.	Manie	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej i świetlicy wiejskiej
		-
13.	Misie	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej i świetlicy wiejskiej
		Szkoła podstawowa
14.	Pościsz	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej
		Budynek świetlicy wiejskiej
		-
15.	Przychody	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej
		Budynek świetlicy wiejskiej
16.	Puchacze	Budynek Domu ludowego
17.	Rogoźnica	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej
		Zespół Szkolno-Przedszkolny
18.	Rogoźnica Kolonia	-
19.	Rogoźniczka	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej
20.	Rudniki	Publiczna Szkoła Podstawowa
21.	Rzeczyca	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej z garażem i świetlicą wiejską
		Szkoła Podstawowa
		Gminne Przedszkole
22.	Sawki	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej
23.	Sitno	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej
24.	Strzakły	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej i świetlicy wiejskiej
		Budynek CAiS
25.	Tłuściec	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej i świetlicy wiejskiej
		Biblioteka
26.	Tuliów	Publiczna Szkoła Podstawowa
		Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej
		Szkoła Podstawowa w Tuliowie - Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Pościsz i Tuliów
27.	Utrówka	-
28.	Wólka Krzymowska	Ochotnicza Straż Pożarna z świetlicą wiejską
29.	Wysokie	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej
		Budynek świetlicy wiejskiej z punktem bibliotecznym
30.	Zasiadki	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej
31.	Zaścianki	Budynek Domu ludowego
32.	Zawadki	Budynek Domu ludowego
33.	Żabce	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej- budynek gospodarczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Ze względu na niespełnianie aktualnych standardów w zakresie efektywności energetycznej, aż 40 z wszystkich 46 budynków użyteczności publicznej wymaga przeprowadzenia pilnych prac termomodernizacyjnych. Oznacza to, iż odsetek takich budynków użyteczności publicznej wynosi 86,96%. W obrębie obszaru rewitalizacji udział budynków użyteczności publicznej wymagających przeprowadzenia pilnych prac termomodernizacyjnych w ogólnej liczbie budynków będących w zasobach publicznych wyniósł 80% (8 na 10 budynków).

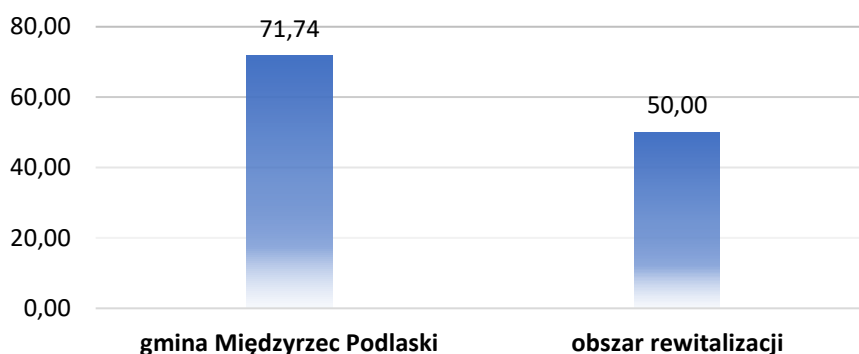
Wykres 71 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego – sfera techniczna -wskaźnik 10.: udział budynków użyteczności publicznej wymagających podjęcia działań termomodernizacyjnych w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej w 2021 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Ostatnim wskaźnikiem, który badano w sferze technicznej był udział budynków użyteczności publicznej, które wymagają dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Na terenie gminy Międzyrzec Podlaski aż 33 z 46 budynków użyteczności publicznej wymaga dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, czyli 71,74%. W obrębie obszaru rewitalizacji zlokalizowanych jest 5 tego rodzaju budynków, co stanowi 15,15% ogółu budynków użyteczności publicznej w gminie, które powinny być dostosowane do potrzeb mieszkańców z niepełnosprawnościami. Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie budynków publicznych kształtował się na poziomie 50%

Wykres 72 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego – sfera techniczna -wskaźnik 11.: udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej w 2021 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji nie występują tereny w trwałym zarządzie lub użytkowaniu MON, jak również ich sfery ochronne oraz urządzenia infrastruktury technicznej resortu obrony narodowej.

Na obszarze gminy zachowało się kilkadziesiąt wartościowych zabytków budownictwa ludowego, w tym 11 z nich znajduje się w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Są to rozproszone po większości miejscowości w gminie, stare domy mieszkalne i gospodarcze (spichlerze, stodoły, obory). W granicach obszaru rewitalizacji znajdują się następujące drewniane obiekty zabytkowe:

1. Identyfikator 136, Stodoła, Misie dz. nr ewid. 701/4 - stan dobry.
2. Identyfikator 138, Dróżniczówka, Misie dz. nr ewid. 1057/1 - stan dobry.
3. Identyfikator 151, Dom, Rogoźniczka dz. nr ewid. 36/5 - stan dobry.
4. Identyfikator 152, Dom, Rogoźniczka dz. nr ewid. 53/1 - stan dobry.
5. Identyfikator 153, Dom, Rogoźniczka dz. nr ewid. 56/1 - stan dobry.
6. Identyfikator 154, Obora, Rogoźniczka dz. nr ewid. 31/4 - stan dobry.
7. Identyfikator 158, Dom, Rogoźnica dz. nr ewid. 24/4 - stan dobry.
8. Identyfikator 210, Stodoła, Żabce dz. nr ewid. 38/28 - stan zły.
9. Identyfikator 211, Obora, Żabce dz. nr ewid. 38/28 - stan dobry.
10. Identyfikator 216, Stodoła, Rogoźnica dz. nr ewid. 86/2 - stan dobry.
11. Identyfikator 217, Spichlerz, Rogoźnica dz. nr ewid. 86/2 - stan dobry.

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:

- ✓ W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji co prawda wzrosła liczba budynków mieszkalnych, które były podłączone do wodociągu (o 4,30% w latach 2017-2021). Na obszarze tym notuje się duży udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej. W 2021 r. kształtował się on na poziomie wyższym od średniej gminy (gmina: 81,65%, obszar rewitalizacji: 82,17%). Na

uwadze mieć jednak należy, iż nadal trzeba dążyć zarówno do rozwoju nowej, jak również poprawy stanu istniejącej infrastruktury wyciągowej.

- ✓ Co prawda, w obrębie obszaru rewitalizacji odnotowano w 2021 r. wyższy udział budynków mieszkalnych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych (14,56%) niż w całej gminie (12,37%), to jednak nadal ponad 85% domostw z obszaru rewitalizacji nie posiada dostępu do tego udogodnienia.
- ✓ Zaledwie 17,61% ogółu budynków mieszkalnych zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji korzysta z odnawialnych źródeł energii.
- ✓ Problematiczny jest również wysoki udział budynków korzystających z przestarzałych źródeł ciepła. Pomimo systematycznie prowadzonych przez władze gminy działań wspierających wymianę źródeł ciepła (na przestrzeni ostatnich kilku lat przeprowadzono kilka projektów współfinansowanych ze środków europejskich polegających na wymianie źródeł ciepła na oze lub na niskoemisyjne ogrzewanie gazowe) na obszarze rewitalizacji nadal ponad 57% budynków mieszkalnych korzysta z nieefektywnych i przestarzałych źródeł emitujących zanieczyszczenia.
- ✓ W obrębie obszaru rewitalizacji udział budynków użyteczności publicznej wymagających przeprowadzenia pilnych prac termomodernizacyjnych w ogólnej liczbie budynków będących w zasobach publicznych wyniósł 80%, czyli o 6,96 punktów procentowych mniej niż w gminie.
- ✓ Szczególnie niekorzystną sytuację budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Na obszarze rewitalizacji połowa budynków wymaga takiego dostosowania.

Rekomendacje:

- ✓ Należy kontynuować inicjatywy polegające na rozbudowie i ulepszaniu istniejącej infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji, aby podnosić jakość życia mieszkańców na tym terenie i zwiększać jego atrakcyjność dla potencjalnych mieszkańców.
- ✓ Niezbędna jest kontynuacja działań w zakresie zwiększających wyposażenie budynków mieszkalnych w nowoczesne rozwiązania odnawialnych źródeł energii oraz nowoczesne i niskoemisyjne źródła ciepła.
- ✓ Konieczne jest zmodernizowanie budynków użyteczności publicznej (np. dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnością, prace termomodernizacyjne), aby były bardziej dostępne dla mieszkańców i bardziej energooszczędne.
- ✓ W zakresie zabytkowej zabudowy tradycyjnego drewnianego budownictwa należy podejmować działania ratujące tradycyjne drewniane występujące na terenie gminy, w tym w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji (np. poprzez zachowanie w wyniku relokacji w ramach tworzenia mini skansenu).

- ✓ Rekomendowane jest sporządzenie, przyjęcie i wdrożenie „uchwały krajobrazowej”, o której mowa w art. 37a ust.1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, czyli uchwały określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabaryty, standardy jakościowe oraz rodzaje materiałów, z jakich mogą być wykonane.

4.5 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Ostatnią grupą zagadnień, które mogą świadczyć o sytuacji kryzysowej zachodzącej na danym terenie są negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne, czyli w szczególności: niewystarczający poziom wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną lub jej zły stan techniczny, niska jakość podstawowych usług lub brak dostępu do nich, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru.

Zgodnie z zapisami *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Międzyrzec Podlaski uchwalonego Uchwałą Nr XL/293/22 przez Radę Gminy Międzyrzec Podlaski w dniu 25 lutego 2022 r.* terenu wchodzące w skład wyznaczonego obszaru rewitalizacji, tj. Misie, Jelnica, Rogoźnica, Rogoźniczka i Żabce to obszar o przeważającej zabudowie zagrodowej w gospodarstwach rolnych oraz zabudowie jednorodzinnej. Wyjątek w tym zakresie stanowi miejscowość Halasy, gdzie występuje zabudowa wielorodzinna, która jest własnością Spółdzielni mieszkaniowej w Halasach. Przedmiotowe budynki powstały w latach 70-tych i stanowiły własność PGR.

W celu wyselekcjonowania obszarów charakteryzujących się szczególnie niekorzystną sytuacją w ramach sfery przestrzenno-funkcjonalnej przeanalizowano zagadnienia dotyczące jakości terenów publicznych, poziomu wyposażenia w infrastrukturę gwarantując realizację usług publicznych takich jak np. obowiązek wysokiej jakości dróg publicznych. W ramach niniejszego opracowania kwestia dróg publicznych została potraktowana dwuaspektowo. Mając na celu wytypowanie obszarów borykających się z największymi problemami z jednej strony przeanalizowano stan tychże dróg i konieczność podjęcia interwencji polegających na modernizacji istniejących odcinków lub budowie nowych. Z drugiej natomiast strony analizie poddano liczbę zdarzeń drogowych mających miejsce na terenie gminy Międzyrzec Podlaski w stosunku do długości dróg występujących na danym obszarze. O wystąpieniu konkretnego zdarzenia drogowego decydują nie tylko umiejętności osób prowadzących pojazdy, lecz nierzadko stan dróg po których się poruszają.

Ze względu na specyfikę gminy (gmina typowo wiejska) badanie braku dostępu do niektórych z usług publicznych np. edukacyjnych, opieki zdrowotnej czy opieki nad najmłodszymi członkami

lokalnej społeczności, nie znajdują uzasadnienia. Analiza nie obejmuje również kwestii ustawowego obowiązku zapewnienia oświetlenia dróg publicznych. W efekcie prowadzonych od kilku lat przedsięwzięć wymieniono całość oświetlenia w gminie na energooszczędne. Dodatkowo udało się wybudować kilka nowych odcinków energooszczędnego oświetlenia.

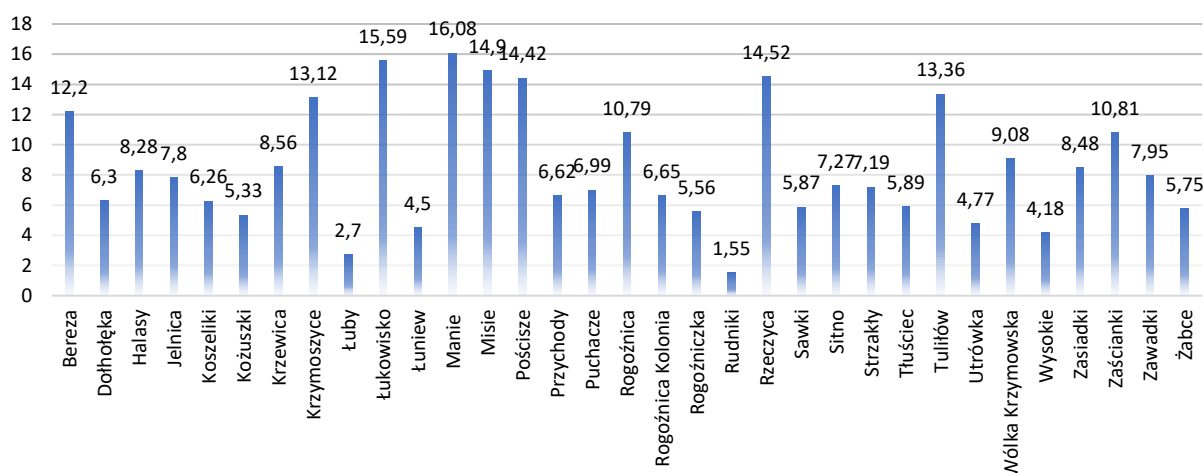
Zgodnie z obowiązującym planem zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego obszar prawie całej gminy Międzyrzec Podlaski znajduje się na przebiegu Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T w korytarzu sieci bazowej (związanej z drogą krajową nr 2 oraz autostradą A2-na odcinku zlokalizowanym na terenie gminy Międzyrzec Podlaskim droga znajduje się na etapie realizacji) oraz sieci kompleksowej (związanej z drogą S19 - na odcinku zlokalizowanym na terenie gminy Międzyrzec Podlaskim droga znajduje się na etapie realizacji). Obszar gminy leży na skrzyżowaniu dwóch istniejących i projektowanych tras komunikacyjnych o znaczeniu nie tylko regionalnym, ale również krajowym i międzynarodowym. W kierunku wschód-zachód jest to linia kolejowa E-20 / CE-20, drogowa droga krajowa nr 2 oznaczona międzynarodowym symbolem E-30 i realizowana obecnie autostrada A2. W kierunku północ-południe to droga krajowa nr 19 a w perspektywie droga ekspresowa S19. Na terenie gminy dla autostrady na osi wschód-zachód, planowany jest węzeł z drogą ekspresową S19 w okolicach wsi Łukowisko, z którego nie jest zaplanowana obsługa ruchu lokalnego. Na obszarze gminy docelowa droga ekspresowa S19 posiada istniejący węzeł z drogą krajową nr 2 na gruntach wsi Zaścianki tuż przy północno-wschodniej granicy miasta Międzyrzec Podlaskiego. Kolejny istniejący węzeł docelowej drogi ekspresowej S19 z drogą wojewódzką nr 806 znajduje się na obszarze miasta Międzyrzec Podlaskiego w pobliżu wsi Rzeczyca. W sąsiedztwie gminy Międzyrzec Podlaski planowane są jeszcze dwa węzły drogi ekspresowej S19. Na północy ok. 6 km od granicy gminy w pobliżu wsi Mszanna w gminie Olszanka oraz na południu tuż za granicą gminy w pobliżu wsi Grabowiec w gminie Kąkolewnica. Pod względem struktury funkcjonalno-przestrzennej układ drogowy (główne powiązania komunikacyjne) gminy Międzyrzec Podlaski stanowi jeden z elementów infrastruktury technicznej wzmacniające spójność ponadregionalną.

Infrastrukturę drogową na terenie gminy tworzą drogi gminne i powiatowe. Wewnętrzne powiązania komunikacyjne tworzą drogi o charakterze lokalnym. Ich podstawowa funkcja to zapewnienie komunikacji z innymi ośrodkami gminnymi. Przez gminę Międzyrzec Podlaski przebiega łącznie 123,18 km dróg gminnych, w tym 48,98% dróg o nawierzchni utwardzonej i 51,02% o nawierzchni nieutwardzonej. 30,27 km dróg w obrębie gminy kwalifikuje się do budowy. Przez teren gminy przebiega 89,1 km dróg powiatowych utwardzonych oraz 19,18 km nieutwardzonych. Spośród tych dróg 5,24 km wymaga modernizacji. Liczba dróg powiatowych przebiegających przez obszar gminy i kwalifikujących się do budowy wynosi 12,35 km. Stan techniczny poszczególnych odcinków jest zróżnicowany, niektóre z nich zostały już wyremontowane, ale też istotna część wymaga pilnych

działań interwencyjnych. Istotnym mankamentem dróg lokalnych jest niedostateczna ilość chodników, oświetlenia ulicznego i ścieżek rowerowych. Wpływa to negatywnie na bezpieczeństwo mieszkańców gminy.

Łączna długość wszystkich dróg lokalnych (powiatowych i gminnych, utwardzonych, nieutwardzonych i kwalifikujących się do budowy) wynosi w gminie Międzyrzec Podlaski 279,32 km, w tym 129,89 km to drogi wymagające podjęcia interwencji (utwardzenia, modernizacji lub całkowitej

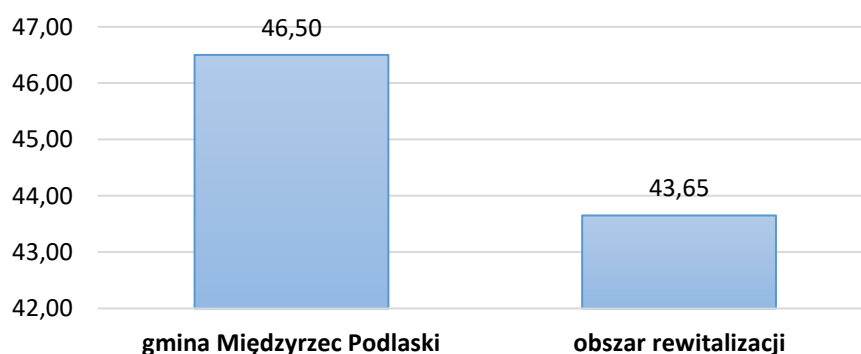
Wykres 73 Długość dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) na terenie gminy Międzyrzec Podlaski w 2021 r. wg jednostek referencyjnych (km)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Odsetek dróg lokalnych będących w niewystarczającym stanie technicznym dla terenu całej gminy kształtuje się na poziomie 46,50%. W sporej części jednostek referencyjnych nad drogami utwardzonymi przeważają drogi nieutwardzone generując wysokie koszty ich regularnego utrzymania, a w konsekwencji potrzebę modernizacji, remontów i napraw. W obrębie wyznaczonego obszaru aż 43,65% tych dróg wymaga podjęcia interwencji (23,17 km). Jest to o 2,85 punktów procentowych mniej niż w całej gminie.

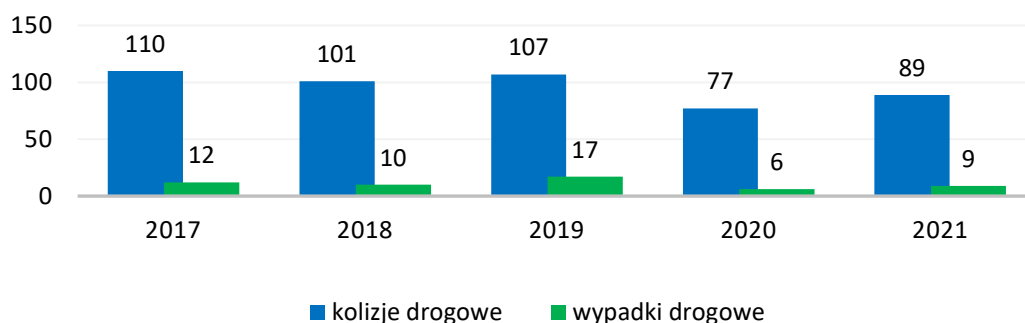
Wykres 74 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego – sfera przestrzenno-funkcjonalna -wskaźnik 12.: udział długości dróg lokalnych wymagających podjęcia interwencji w ogólnej długości dróg w 2021 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

W drugim kroku analizie poddano liczbę zdarzeń drogowych mających miejsce na terenie gminy Międzyrzec Podlaski w stosunku do długości dróg występujących na danym obszarze. O wystąpieniu konkretnego zdarzenia drogowego decydują nie tylko umiejętności osób prowadzących pojazdy, lecz nierzadko stan dróg po których się poruszają. W świetle danych Policji liczba zdarzeń drogowych (kolizje i wypadki), które miały miejsce na terenie gminy Międzyrzec Podlaski w latach 2017-2021 ulegała wahaniom. Od 18% do 23% stanowiły zdarzenia drogowe z powodu niedostosowania prędkości do warunków panujących na drodze. Kolejne 6%-14% stanowiły zdarzenia drogowe spowodowane nieudzieleniem pierwszeństwa przejazdu. Przeważającą część zdarzeń drogowych (88%-93%) stanowiły kolizje drogowe. Wypadki drogowe zdarzały się rzadko, a ich liczba w skali roku wahała się od 6 do 12.

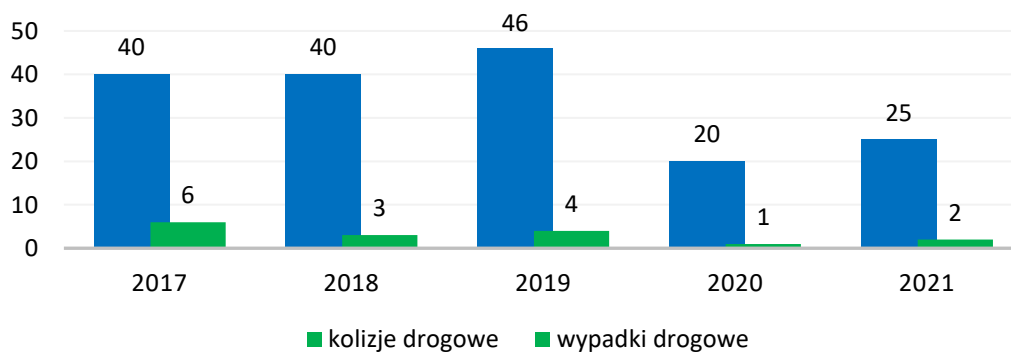
Wykres 75 Liczba kolizji drogowych i wypadków drogowych w latach 2017-2021 na terenie gminy Międzyrzec Podlaski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Międzyrzeczu Podlaskim

W obrębie obszaru rewitalizacji w latach 2017-2021 również przeważały kolizje drogowe nad wypadkami. Ich liczba spadła z 40 w 2017 r. do 25 w 2021 r., czyli o 37,50%. Wypadki drogowe zdarzały się rzadko, a ich liczba w skali roku wahała się od 1 do 6. Niepokoi fakt, że w każdym analizowanym roku odnotowano wysoki udział kolizji drogowych, które miały miejsce w obrębie obszaru rewitalizacji w ogólnej liczbie kolizji w całej gminie. W 2017 r. wyniósł on 36,36%, w 2018 r.: 39,60%, w 2019 r.: 42,99%, w 2020 r.: 25,97% a w 2021 r.: 28,09%.

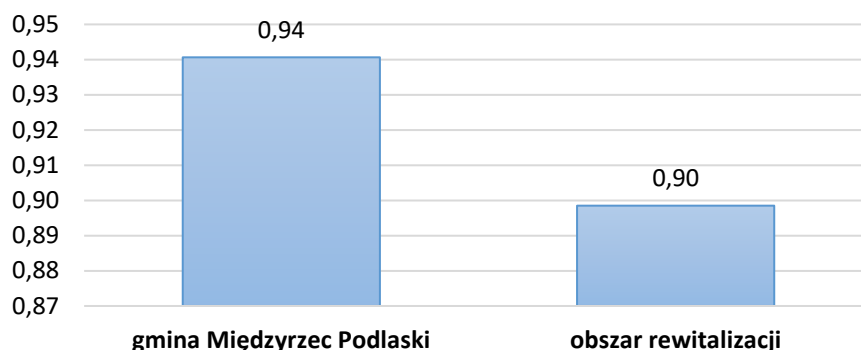
Wykres 76 Liczba kolizji drogowych i wypadków drogowych w latach 2017-2021 w obrębie obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Międzyrzeczu Podlaskim

Przeanalizowano liczbę zdarzeń drogowych, które miały miejsce w 2021 r. w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Na podstawie dostępnych danych obliczono, iż średnia wartość wskaźnika kształtuje się w gminie na poziomie: 0,94. W obrębie obszaru rewitalizacji wskaźnik ten przyjął wartość niższą od średniej: 0,90.

Wykres 77 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego – sfera przestrzenno-funkcjonalna -wskaźnik 13.: liczba zdarzeń drogowych przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Międzyrzeczu Podlaskim

W ramach ostatniego z analizowanych zagadnień zidentyfikowano powierzchnie terenów publicznych znajdujących się na obszarze gminy Międzyrzec Podlaski i wyselekcjonowano te, które wymagają podjęcia pilnej interwencji. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim na terenie 15 sołectw znajdują się tereny publiczne wymagające podjęcia interwencji. Łączna powierzchnia terenów publicznych wynosi: 30,2847 ha, w tym 55,79% jest zdegradowanych i wymaga podjęcia interwencji (16,8964 ha). Z przeprowadzonej weryfikacji wynika, iż w obrębie 18 jednostek referencyjnych brak jest terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji. W poniższej tabeli wykazano szczegółowo tereny publiczne wzięte pod uwagę wraz z wskazaniem tych, które wymagają szczególnej interwencji.

Tabela 34 Wykaz terenów publicznych wraz ze wskazaniem terenów wymagających podjęcia interwencji

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Rodzaj działki	Numer działki ewidencyjnej	Powierzchnia ogółem	Działka ewidencyjna ternu wymagającego interwencji	Powierzchnia terenu wymagającego podjęcia interwencji
1	Bereza	budynek po byłej szkole oraz plac	66/1	1,3236	66/1	1,3236
		remiza OSP	66/2	0,1454	-	-
2	Dołhołęka	-	-	-	-	-

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Rodzaj działki	Numer działki ewidencyjnej	Powierzchnia ogółem	Działka ewidencyjna ternu wymagającego interwencji	Powierzchnia terenu wymagającego podjęcia interwencji
3	Halasy	teren przy szkole, szkoła oraz budynek biblioteki gminnej	391; 410; 409; 408; 407	0,76	391; 410; 409; 408; 407	0,76
		ujęcie wody	363; 364	1,35	363; 364	1,35
		działka przy Centrum Aktywności Społecznej	214/1	0,2498	214/1	0,2498
4	Jelnica	teren przy szkole	415	0,78	415	0,78
		remiza OSP	183	0,05	183	0,05
			182/2	0,121	182/2	0,121
5	Koszeliki	teren przy remizie OSP	141	0,5	-	-
6	Kożuszki	teren przy remizie OSP	88/10	0,1	-	-
7	Krzewica	plac przy remizie OSP i altana	211/8	0,121	-	-
		teren przy szkole	199/2; 1724; 202/2	0,64	-	-
8	Krzymoszyce	teren przy świetlicy wiejskiej	53	0,19	-	-
9	Łuby	teren przy świetlicy wiejskiej	55/7; 56/2	0,08	-	-
10	Łukowisko	teren remizy OSP ze świetlicą wiejską	236	0,06	-	-
	Łukowisko	teren altany publicznej	132	0,7	-	-
11	Łuniew	teren przy remizie OSP	100; 101/1	0,31	-	-
12	Manie	teren przy remizie OSP	735	0,0527	-	-
13	Misie	teren przy szkole oraz boiska	925/2; 925/1; 924	2,3073	925/2; 925/1; 924	2,3073
		teren przy świetlicy-remizie	700/2	0,1177	700/2	0,1177
14	Pościsz	świetlica wiejska oraz teren przy świetlicy	73	0,1403	73	0,1403
		teren rekreacyjny wraz z altaną	556	1,9899	556	1,9899
15	Przychody	teren przy remizie OSP i świetlicy, plac zabaw i boisko	53/3; 53/2; 53/1	1,1096	53/3	0,1824
16	Puchacze	teren przy Domu Ludowym	298/3	0,2		
17	Rogoźnica	Ośrodek Zdrowia i punkt apteczny w Rogoźnicy, mieszkania komunalne oraz teren przy budynku	6/30; 6/32; 6/33	0,33	6/30; 6/32; 6/33	0,33
		szkoła oraz teren przy szkole	97/3; 96/5; 96/4	2,34	-	-
		teren przy Domu Ludowym	131/6; 131/8	0,0841	131/6; 131/8	0,0841
		ujęcie wody, altana publiczna	103/5	1,0035	103/5	1,0035
18	Rogoźnica Kolonia	-	-	-	-	-
19	Rogoźniczka	teren przy remizie OSP	54/1; 54/2	0,1188	54/1; 54/2	0,1188
20	Rudniki	teren przy budynku szkoły podstawowej	65/4	1,16	65/4	1,16

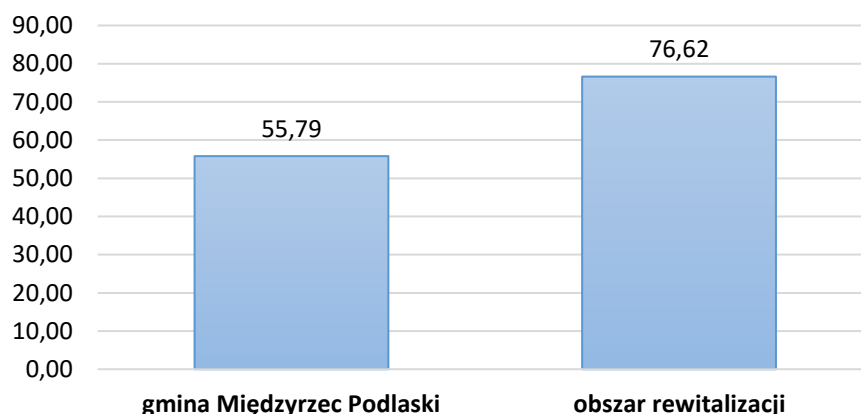
Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Rodzaj działki	Numer działki ewidencyjnej	Powierzchnia ogółem	Działka ewidencyjna ternu wymagającego interwencji	Powierzchnia terenu wymagającego podjęcia interwencji
		mieszkanie komunalne w budynku po byłej szkole oraz plac, na którym jest altana publiczna	81	0,88	81	0,88
21	Rzeczyca	teren przy szkole	532	1,4166	532	1,4166
		plac przy remizo-świetlicy	473/1	0,5173	473/1	0,5173
22	Sawki	teren przy remizie OSP	84	1,3449	-	-
23	Sitno	teren przy remizie OSP	103/2	0,4782	-	-
24	Strzakły	teren przy Centrum Aktywności i Integracji Społecznej	312	1,531	-	-
		teren przy remizie OSP	707/2; 706/9; 705/2; 706/5;706/7	0,3014	707/2; 706/9; 705/2; 706/5;706/7	0,3014
25	Tłuściec	teren przy szkole oraz boiska	1/11; 1/13 (obwód Żabce)	1,3782	-	-
		teren remizy OSP	504/7	0,0914	-	-
		tereny rekreacyjne, publiczne (siłownia zewnętrzna, altana/biblioteczka)	504/5	0,087	-	-
		Gminna Biblioteka Publiczna Międzyrzec Podlaski filia w Tłuścu	491	0,051	-	-
		teren przy budynku mieszkalnym socjalnym wyłączonym z użytkowania	293	0,9831	293	0,9831
26	Tuliów	remiza OSP	596/1	0,2367	-	-
		szkoła podstawowa oraz plac przy szkole w Tuliowie	596/2	0,6936	-	-
27	Utrówka	teren publiczny nie zagospodarowany	44/3	0,2019	44/3	0,2019
28	Wólka Krzymowska	teren przy remizie OSP ze świetlica wiejską	451	0,67	-	-
29	Wysokie	teren oddział GOK i GBP	87	0,07	-	-
		teren remizy OSP	18	0,02	-	-
30	Zasiadki	teren przy remizie OSP	772	0,1307	772	0,1307
31	Zaścianki	teren przy remizie OSP	309	0,33	-	-
32	Zawadki	teren przy Domu Ludowym	253/1	0,04	-	-
33	Żabce	teren przy świetlicy wiejskiej i GOK i OSP	774/2; 775/8	0,1752	774/2; 775/8	0,1752
		budynek mieszkalny komunalny	1/17	0,2218	1/17	0,2218
Suma:			-	30,2847	-	16,8964

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Łączna powierzchnia terenów publicznych w gminie Międzyrzec Podlaski wynosi w przybliżeniu 30,28ha, z czego 1/3 jest zlokalizowana na obszarze rewitalizacji (dokładnie 10,01 ha, czyli 33,05%). Powierzchnia terenów publicznych wymagających prac wynosi 7,67 ha w obrębie obszaru rewitalizacji, co stanowi 45,39% wszystkich tego rodzaju powierzchni w całej gminie.

Analiza wskaźnika odnoszącego się do udziału powierzchni terenów publicznych o niskiej jakości wymagających podjęcia interwencji w 2021 r. w stosunku do ogólnej powierzchni terenów publicznych wskazuje, że w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji mamy do czynienia z dużo bardziej negatywną sytuacją niż w gminie. Wskaźnik przyjął tutaj wartość wyższą od średniej dla gminy (55,79%) o 20,83 punktów procentowych.

Wykres 78 Porównanie wskaźnika delimitacyjnego – sfera przestrzenno-funkcjonalna -wskaźnik 14.: udział powierzchni terenów publicznych o niskiej jakości wymagających podjęcia interwencji w 2021 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski

Na szczególną uwagę w zakresie sfery przestrzenno-funkcjonalnej zasługuje fakt, iż w trakcie prowadzonych konsultacji społecznych jedną z najczęściej podejmowanych kwestii w zakresie usług publicznych jest kwestia niewystarczającej liczby oraz poziomu miejsc opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym (istniejące placówki nie są w stanie zapewniać opieki wszystkim dzieciom w wieku przedszkolnym) oraz brak miejsc opieki nad dziećmi w wieku żłobkowym. Na terenie gminy dotychczas nie było żłobka. Ze względu na ograniczenia finansowe (stan zubożenia mieszkańców) nie są oni w stanie umieszczać dzieci w placówkach prywatnych, gdzie koszty pobytu takiego dziecka są bardzo duże. Ze względu na brak odpowiedniej dostępnej liczby miejsc w placówkach przedszkolnych oraz nierzadko zbyt niskie zarobki (które nie pozwalają na opłacenie pobytu i dowożenia dziecka do placówek umiejscowionych głównie na terenie Miasta Międzyrzec Podlaski), jedno z rodziców musi przejąć opiekę nad dzieckiem. Zazwyczaj są to kobiety, które rezygnują z pracy zawodowej, z możliwości rozwijania kariery zawodowej.

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:

- ✓ W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji aż 23,17 km dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) potrzebuje przeprowadzenia prac modernizacyjnych, co stanowi 17,84% ogólnej długości tych dróg w całej gminie Międzyrzec Podlaski i 43,65% dróg w obrębie tegoż obszaru.
- ✓ Jakość dróg jest jednym z wielu czynników mających wpływ na zaistniałe zdarzenia drogowe. W 2021 r. odnotowano w obrębie obszaru rewitalizacji łącznie 27 zdarzeń drogowych (kolizje i wypadki), co stanowiło 27,84% wydarzeń drogowych, które miały miejsce w całej gminie. Wskaźnik obrazujący liczbę zdarzeń drogowych w 2021 r. w przeliczeniu na 100 mieszkańców kształtował się na obszarze rewitalizacji na niższym poziomie (0,90) w stosunku do średniej gminnej (0,94). Natomiast o niepokojącej sytuacji świadczy to, że ponad ¼ zdarzeń drogowych została odnotowana na obszarze rewitalizacji.
- ✓ Szczególnie niekorzystnie wygląda sytuacja w zakresie stanu terenów publicznych. Ponad 3/4 terenów publicznych zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji wymaga interwencji: 76,62%.
- ✓ Zdiagnozowanym problemem nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy Międzyrzec Podlaski, w zakresie usług publicznych, jest deficyt miejsc wychowania przedszkolnego niepozwalający na zaspokojenie aktualnego i przyszłego zapotrzebowania oraz brak miejsc opieki żłobkowej. Taki stan rzeczy wpływa nie tylko na sytuację dzieci, które będą miały utrudniony start w edukacji, lecz również rodziców, którzy ze względu na konieczność sprawowania opieki są zmuszeni do zaprzestania aktywności zawodowej. Wpływa to negatywnie zarówno na stan zamożności rodzin, jak również rozwój lokalnej gospodarki i rynku pracy.

Rekomendacje:

- ✓ Warunkiem koniecznym dla dalszego rozwoju obszaru rewitalizacji jest rozwój infrastruktury drogowej oraz oświetlenia pozwalających na podniesienie jakości życia społeczności lokalnej, jak również zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej obszaru.
- ✓ Niezbędne jest podjęcie interwencji w zakresie zdegradowanych przestrzeni publicznych, w celu przywrócenia im pierwotnych oraz nadania nowych funkcji użytkowych, tworzenie przyjaznych i atrakcyjnych przestrzeni publicznych obudzających społeczność lokalną do realizacji oddolnych inicjatyw, kreatywnego myślenia, itd.

4.6 Opis wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych

Wyżej wymienione sfery (społeczna, gospodarcza, środowiskowa, techniczna oraz przestrzenno-funkcjonalna) wzajemnie się przenikają i są ze sobą silnie powiązane. Stan poszczególnych sfer jest pochodną bądź przyczyną zmian zachodzących w sferach pozostałych. Holistyczne podejście do

zagadnienia rewitalizacji obszaru wymaga uświadomienia sobie tych ścisłych powiązań a każde planowane przedsięwzięcie musi być rozpatrywane jako impuls do przeobrażeń w wielu wymiarach.

Sfera gospodarcza wraz z dominującą w przypadku gminy Międzyrzec Podlaski funkcją rolniczą obszaru determinuje funkcjonowanie rynku pracy, rodzaj zapotrzebowania na usługi i dobra, wpływa też na jakość i poziom wykształcenia mieszkańców, strukturę wiekową społeczeństwa i zamożność. Tego typu charakterystyka obszaru ma znaczenia także dla jakości środowiska naturalnego, co przekłada się na możliwości rozwoju społecznego, postrzeganie regionu jako atrakcyjnego bądź nie, stan zdrowia mieszkańców. Istniejący rynek pracy wpływa bezpośrednio na sytuację społeczną mieszkańców (możliwość zatrudnienia i zarobkowania, konieczność korzystania z pomocy społecznej GOPS lub korzystania z oferty PUP). Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż w granicach obszaru rewitalizacji znajduje się miejscowość Halasy, której mieszkańcy, ze względu na swoją specyfikę, znajdują się w szczególnej sytuacji. Teren miejscowości, ze względu na swoje historyczne uwarunkowania (na terenie tym niegdyś funkcjonował PGR), postrzega się jako obszar szczególnie problemowy. PGR-ów nie ma już prawie od 20 lat. Nie znaczy to jednak, że zniknęły one bez śladu. Ich dziedzictwo wciąż silnie tkwi w mentalności osób związanych z tą formą zatrudnienia. Przejawia się ono jako określony stan świadomości, brak perspektyw, możliwości indywidualnych (brak wykształcenia, kwalifikacji do wykonywania innych zawodów), brak ambicji, nieznajomość zasad rządzących współczesnym światem i rynkiem pracy oraz wyuczona bezradność. Stan taki oddziałuje na wszystkich mieszkańców, pogłębiając i tak niełatwą sytuację najbardziej wrażliwych na wykluczenie grup społecznych. Oprócz zdewastowanego mienia, w tym budynków mieszkalnych i środków produkcji, zostali także ludzie – byli pracownicy PGR ów wraz z rodzinami. Pewnej części z nich udało się odnaleźć w wolnorynkowej rzeczywistości, lecz większość do dziś nie znalazła dla siebie miejsca, przekazując tę bezradność następnym pokoleniom. Osoby te, całe rodziny, funkcjonują dziś jako beneficjenci GOPS, a ich stosunek do życia sprawia, że często nie są zainteresowani zmianą swojej sytuacji życiowej. Z tego powodu osiedla popegeerowskich nierzadko stanowią enklaw utrwalonej, wielopokoleniowej biedy. Zmiany, jakie zaszły na tych obszarach w ciągu ostatnich dwóch dekad, a w ich rezultacie wzrost dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym, oddziałuje w istotny sposób od pozostałych części regionu i kraju. Wobec tego, wszelkie działania realizowane w tym obszarze są niezwykle istotne dla jego mieszkańców. Stanowią one bowiem dla większości z nich jedyną szansę m.in. obcowania z kulturą, rozwijania swoich pasji i talentów, zwiększania wiedzy oraz aktywności obywatelskiej.

Rozwijana infrastruktura (sfera techniczna i przestrzenno-funkcjonalna) wpływa na jakość życia mieszkańców. Determinuje poziom bezpieczeństwa obszaru oraz komfort życia mieszkańców. Pozwala przełamać bariery przestrzenne, co jest niezwykle ważne w kontekście tak szeroko omawianego zagadnienia tworzenia społeczności spójnej oraz budowania kapitału społecznego. Następnie - ma istotny wpływ na możliwości rozwoju gospodarczego i społecznego obszaru, na postrzeganie go jako

atrakcyjnego pod względem turystycznym, osiedlania nowych mieszkańców czy lokalizowania inwestycji. Istniejący transport, układ drogowy daje podstawy do tworzenia przyjaznego środowiska inwestycyjnego. Jednocześnie wymaga dalszego rozwijania i inwestowania. Budowanie wspólnej polityki inwestycyjnej może zachęcić przedsiębiorców do lokowania kapitału, dając jednocześnie nowe miejsca pracy. To umożliwia zatrzymanie negatywnych zjawisk demograficznych. Większa zamożność mieszkańców wpływa na stan zdrowia, mentalność zbiorową oraz pozostałe zmienne struktury społecznej danego obszaru (wykształcenie, dietność, stan posiadania). Koncentracja terenów o dobrej jakości środowiska naturalnego i czystym powietrzu ma szczególne znaczenie w kształtowaniu powiązań ekologicznych. Istniejące na tym terenie walory krajoznawcze oraz kulturowo-historyczne predestynują obszar ten do rozwoju aktywnych form wypoczynku, tj.: turystyki krajoznawczej, przyrodniczej, wędrówek pieszych i rowerowych, a także edukacji ekologicznej. Potencjały te dają możliwość na rozwój sfery gospodarczej, a tym samym społecznej.

4.7 Analiza lokalnych potencjałów

W ramach ostatniej części diagnozy, dotychczasową analizę negatywnych zjawisk w obszarze rewitalizacji, zostawiono z analizą lokalnych potencjałów- zasobów i możliwości, które mogą przyczynić się do rozwiązywania wskazanych problemów. Analiza dotyczy przede wszystkim potencjałów lokalnych (umiejscowionych w granicach obszaru), jednakże w niektórych przypadkach o potencjale obszaru decydują także instytucje czy zjawiska ogólnogminne.

Poniżej zaprezentowano w sposób syntetyczny wyniki przeprowadzonej, w zakresie potencjałów obszaru rewitalizacji, analizy:

- ✓ **Elementy potencjału demograficznego** –w graniach wyznaczonego obszaru rewitalizacji liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców kształtuje się na poziomie 13,31 (przy średniej dla całej gminy wynoszącej 14,37). Na pierwszy rzut oka obszar ten więc może się jawić jako teren zamieszkiwany przez osoby „młode pokolenia”. Na uwagę należy mieć fakt, iż obszar rewitalizacji jest terenem bardzo intensywnie starzejącym się. Świadczą o tym dane dotyczące zmiany liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2017-2021. W 2021 r. ich liczba wzrosła do 474 względem 461 w 2017 r. (wzrost o 2,82%). Jednocześnie aktualna pozytywna demograficzna „młodość” obszaru rewitalizacji może zostać wykorzystana w odpowiedni sposób dla realizacji celów. Przyjmując założenie, iż ludzie młodszy, w tym wychowujący dzieci, są bardziej skłonni do myślenia perspektywicznego, długofalowego, stąd bardziej zainteresowane strategiczną zmianą sytuacji obszaru; w związku z tym, ułatwi to znalezienie aktywnych partnerów do różnych przedsięwzięć o charakterze strategicznym i osób

samodzielnie podejmujące takie przedsięwzięcia. Stosunkowo mniejszy udział seniorów w populacji obszaru rewitalizacji może ułatwić osiągnięcie takiej skali działań na rzecz tej grupy, w której znaczna część z nich będzie bezpośrednimi beneficjentami jakiegoś działania.

- ✓ **Kadry Instytucji Publicznych** – bez wątpienia niezwykle istotnym potencjałem jest doświadczona kadra Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim oraz gminnych jednostek organizacyjnych (m.in. GOPS, placówek oświatowych). Pracownicy posiadają wieloletnie doświadczenie zarówno w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych (krajowych i zagranicznych), jak i realizacji szerokiego wachlarza przedsięwzięć (projektów i programów) służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu mieszkańców. Ogromnym potencjałem w tym zakresie jest doświadczenie we wdrażaniu przez instytucje publiczne założeń i projektów rewitalizacyjnych realizowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski, którego obowiązywanie kończy się w upływie 2023r. Zrealizowano znaczną część zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Na chwilę obecną stan realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych należy ocenić na wysokim poziomie (został on przedstawiony w rozdziale dotyczącym kompletności międzyokresowej).

Profesjonalny system realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń GPR będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie wyznaczonego obszaru rewitalizacji, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

- ✓ **Obiekty publiczne** – na obszarze rewitalizacji umiejscowionych jest 10 budynków użyteczności publicznej, w tym m.in. obiekty placówek oświatowych, budynek byłego Domu Nauczyciela (Biblioteka, GOK), remizy OSP i świetlica. Istniejąca baza obiektów publicznych oraz tych, którym w efekcie realizowanych przedsięwzięć można nadać nowe funkcje użytkowe, stanowi ogromny potencjał (zaplecze techniczne) do realizacji różnego rodzaju przedsięwzięć (w tym oddolnych) realizowanych w celu ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji.
- ✓ **Aktywność obywatelska** – obszar rewitalizacji jest już obecnie obszarem dużej aktywności obywatelskiej - wzięto pod uwagę liczbę organizacji pozarządowych, które pełną ważną funkcję w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego i aktywizowaniu jednostek na rzecz społeczności. W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji jest 8 takich organizacji (co stanowi 21,62%)

wszystkich organizacji w gminie. Potencjał ten jest już na tym etapie zauważalny i będzie stanowił punkt wyjścia do planowania dalszych działań w obszarze.

- ✓ **Potencjał kulturowy i dziedzictwa kulturowego** – kapitał ten to w przypadku obszaru rewitalizacji w szczególności zasób chronionego dziedzictwa kulturowego, a także kapitał tkwiący w mieszkańcach obszaru. Obszar rewitalizacji cieszy się bogatą historią, która pozostawiła nie tylko zabytki materialne, ale również szerokie dziedzictwo niematerialne zachowane w zwyczajach, kulturze i przekazach mieszkańców obszaru. Do rozwoju oraz pełnego wykorzystania tego potencjału konieczne jest wzmocnienie roli dziedzictwa w budowaniu spójności społecznej oraz wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym. Do najcenniejszych zabytków w gminie położonych na obszarze rewitalizacji należy zaliczyć:

- a) zespół dworski w Rogoźnicy z połowy XIX wieku;
- b) kaplicę p.w. św. Andrzeja Boboli w Żabcach z 1858 r.;
- c) kuźnię drewnianą w Misiach z 1926 r.;
- d) cmentarz w Maniach z okresu Powstania Listopadowego.

Ponadto na obszarze gminy zachowało się kilkadziesiąt wartościowych zabytków budownictwa ludowego. Są to rozproszone po większości miejscowości w gminie, stare domy mieszkalne i gospodarcze (spichlerze, stodoły, obory).

- ✓ **Potencjał naturalny i turystyczno-rekreacyjny** –obszar rewitalizacji, podobnie jak pozostała część gminy Międzyrzec Podlaski, należy do miejsc o umiarkowanym potencjale turystyczno-rekreacyjnym. walorem turystycznym jest typowo poleski krajobraz – równinny poprzecinany rzeczkami, z kompleksami lasów i oczkami bagien. Dominujące typy siedliskowe lasu to: bór mieszany świeży, bór świeży, bór wilgotny bór mieszany wilgotny. Na terenie gminy występują tereny o wysokich walorach przyrodniczych: malownicza dolina Krzny i paru mniejszych cieków, wraz z naddolinnym osadnictwem wiejskim. Wobec istniejącego potencjału jednym z kierunków działań może być intensyfikacja wykorzystania walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy na cele rozwoju obszaru rewitalizacji jako centrum obsługi ruchu turystycznego.

- ✓ **Potencjał aktywności gospodarczej** –potencjał ten to działające w obszarze podmioty gospodarcze, szczególnie mikroprzedsiębiorstwa. Bardzo istotne jest dotychczasowe nabyte doświadczenie rynkowe oraz gotowość do podejmowania ryzyka. To elementy kapitału ludzkiego, które najtrudniej byłoby wytworzyć od zera. Ogromnym potencjałem przedmiotowej sfery jest liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W obrębie obszaru rewitalizacji mieszkała ich zdecydowana większość w latach 2017-2021: 158, 159, 152, 169 i 181, czyli ponad 1/4 ogółu prowadzących działalność w tym okresie w całej gminie. Ta tendencja wzrostowa jest niewątpliwie potencjałem, który warto rozwijać w gminie i na podstawie dotychczasowych doświadczeń mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą wspierać w zakładaniu

i prowadzeniu własnej działalności nowe osoby, które wykazują potencjał, ale brakuje im wiedzy i know-how.

- ✓ **Potencjał przestrzeni publicznych** -w granicach obszaru rewitalizacji znajduje się 33,05% terenów publicznych spośród wszystkich zlokalizowanych w gminie. Prawie połowa z nich wymaga podjęcia interwencji. Obszary te stanowią niewątpliwie bardzo duży potencjał rozwojowy obszaru rewitalizacji, gdyż części z nich można nadać nową funkcję użytkową.

5. Część planistyczna

Ta część Gminnego Programu Rewitalizacji nie odpowiada tylko na wyniki uzyskanych diagnoz, ale także przekracza jej ramy. Nie ogranicza się jedynie do tego, co wynika automatycznie z diagnozy problemów, lecz (opierając się o zdiagnozowanych potencjałach) wychodzi naprzeciw wyzwaniom i antycypuje problemy, które mogą wystąpić w przyszłości. W związku z tym, Gminny Program Rewitalizacji oprócz tego, że ma swe źródło diagnozie, to opiera się na wizji, która stanowi projekcję przyszłości.

Priorytetowym celem podejmowanych działań w perspektywie do roku 2030 będzie powstrzymanie degradacji terenów znajdujących się w stanie kryzysowym, poprawa poziomu życia zamieszkującej tam ludności, a także przywrócenie wyznaczonemu obszarowi rewitalizacji - wskazanemu przez mieszkańców jako wymagającego interwencji -jego pierwotnychfunkcji, ważnych z punktu widzenia lokalnego rozwoju. Niejednokrotnie istnieje również potrzeba nadania nowych funkcji użytkowych. Urzeczywistnienie przedmiotowych celów będzie odbywało się poprzez szereg mniejszych i większych projektów (zarówno infrastrukturalnych, jak i „miękkich”), realizowanych w równej mierze przez samorząd oraz instytucje publiczne, jak i przez organizacje społeczne oraz przedsiębiorców i innych ważnych „aktorów” rozwoju lokalnego. Podstawową ideą przyświecającą tym działaniom i organizującą aktywność lokalnej społeczności, jest wyprowadzenie wskazanego obszaru ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały jego degradację. Cele, kierunki interwencji oraz konkretne zadania rewitalizacyjne mają doprowadzić do przemiany zdegradowanego terenu we wszystkich pięciu aspektach:

1. **społecznym** – poprzez zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu mieszkańców pozostających w „gorszej” sytuacji życiowej, stwarzaniu warunków do ich wszechstronnego rozwoju (w tym pasji i talentów), kreowaniu zdrowych nawyków przeciwdziałających chorobom cywilizacyjnym dzieci i osób dorosłych (otyłość, nadwaga, wady postawy, choroby narządów ruchu i układu krążenia), odbudowywaniu więzi społecznych i rodzinnych, aktywizacji osób starszych, zwiększeniu szans rozwojowych dzieci i dorosłych z mniejszych i peryferyjnych ośrodków;

niezwykle istotne jest również rozwijanie i wzmacnianie trzeciego sektora, a poprzez to budowania społeczeństwa obywatelskiego;

2. **gospodarczym** – poprzez stwarzanie warunków do tworzenia nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej, lokowanie na obszarze rewitalizacji nowych przedsiębiorstw;
3. **przestrzenno-funkcjonalnym** – w tym zachowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego stanowiącego potencjał lokalny;
4. **technicznym** – poprzez rozwój podstawowej infrastruktury technicznej (m.in. stopień zwodociągowania i skanalizowania, stan techniczny budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej) – jako elementu zwiększającego atrakcyjność zamieszkania i w pewnym stopniu ograniczającego odpływ ludności;
5. **środowiskowym** – przede wszystkim poprzez poprawę stanu środowiska naturalnego i wdrażanie koncepcji zrównoważonego rozwoju, która ma zapewnić zaspokojenie potrzeb społeczności, z uwzględnieniem przyszłych pokoleń i priorytetowym znaczeniem zachowania, odtworzenia i rozwijania środowiska przyrodniczego.

5.1 Wizja i cele rewitalizacji

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 3) Gminny Program Rewitalizacji zawiera opis wizji stanu obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji, a także cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych poprzednio negatywnych zjawisk społecznych i powiązanych z nimi problemów gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Wizja oraz uporządkowany system celów rewitalizacji stanowią spójną całość. Każdy z celów rewitalizacji w sposób czytelny i nie budzący wątpliwości przyczynia się do realizacji określonego fragmentu wizji, jak również wizji jako całości.

5.1.1 Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

W ramach niniejszego rozdziału zaprezentowano wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji. Wizja została określona w perspektywie 2030 roku. Podstawową jej opracowania były przeprowadzone konsultacje społeczne i deklarowane aspiracje lokalnej wspólnoty. Wypracowana przy współudziale społeczności lokalnej wizja obszaru rewitalizacji jest spójna z wizją rozwoju całej gminy Międzyrzec Podlaski definiowanej na poziomie obowiązujących lokalnie dokumentów strategicznych. Świadczy to o spójności wizji rozwoju oczekiwanej przez społeczność lokalną, jak i definiowanej przez władze gminy na poziomie dokumentów strategicznych.

Niżej zaprezentowana wizja przedstawia pożądaną obraz rzeczywistości, który ma zostać osiągnięty poprzez realizację działań zapisanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji. Jest ona opisem wizerunku obszaru rewitalizacji w przyszłości, przy założeniu wystąpienia korzystnych uwarunkowań i realizacji podejmowanych działań. Wizja ma na celu: zobrazowanie stanu docelowego, informowanie o aspiracjach osób/podmiotów formułujących wizję oraz jednoczenie wokół idei.

Niezwykle istotnym elementem jest fakt, iż wizja to opis koncepcji, która powinna być motywująca, sformułowana w sposób pozytywny i powinna uwzględniać lokalne uwarunkowania.

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji zawiera:

- wyobrażenie, jak powinien wyglądać obszar rewitalizacji w roku 2030;
- wskazanie podmiotów (ludzie, instytucje, organizacje) występujących w tym wyobrażeniu;
- opis relacji zachodzących pomiędzy tymi podmiotami;
- cechy tych podmiotów;
- uszczegółowienie procesów.

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

W efekcie przeprowadzonych przedsięwzięć oraz projektów rewitalizacyjnych wyznaczony obszar rewitalizacji w 2030 r. stał się miejscem atrakcyjnym pod względem społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Obszar rewitalizacji ulega stopniowemu odrodzeniu, stając się przestrzenią przyjazną do życia, i dobrym miejscem do zamieszkania. W efekcie wzrostu poczucia wspólnoty, odbudowania więzi sąsiedzkich i rodzinnych oraz zmniejszenia liczby osób korzystających z systemu pomocy społecznej udało się wzmocnić spójność społeczną. Co prawda zjawisko wykluczenia społecznego całkowicie nie znikło, to jest ono cały czas stopniowo ograniczane i zmniejszane. Zintegrowane działania przeprowadzone na rzecz mieszkańców z grup defaworyzowanych (m.in. najuboższych, długotrwale bezrobotnych, rodzin z problemami, osób niepełnosprawnych, seniorów) przyczyniły się do zmniejszenia skali negatywnych zjawisk. Mieszkańcom został zagwarantowany dostęp do wysokiej jakości usług społecznych. W wyniku pojawienia się nowych możliwości do aktywowania potencjału lokalnych społeczności poprawie i zacieśnieniu ulegną relacje międzyludzkie co znacząco zintegruje lokalne środowiska. Będzie to możliwe dzięki powstaniu nowych możliwości do kontaktów i interakcji sąsiedzkich. Nowe pokolenia mieszkańców obszaru rewitalizacji mają dużo większą (niż obecne) świadomość w zakresie prawidłowych postaw i zachowań ekologicznych, jak również zdrowego trybu życia. Przeświadczono są również o wartości i konieczności ustawicznego kształcenia.

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji cieszą się poprawą jakości zamieszkania zarówno dzięki podnoszeniu standardu budynków mieszkalnych jak również dzięki poprawie ich otoczenia – bezpośredniego np. podwórka, place, skwery, dziedzińce, a także realizacji szeregu przedsięwzięć w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej. Obszar rewitalizacji jest terenem oferującym atrakcyjne warunki do życia, aktywności społecznej i zawodowej oraz integracji jego mieszkańcom.

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Przestrzeń publiczna uzyskała nową jakość i wymiar. Miejsca te odżyły i stanowią teraz obszar spotkań społeczności lokalnej i integracji międzypokoleniowej. Są przyjaznymi i bezpiecznymi miejscami spędzania wolnego czasu, rekreacji, ale także prowadzenia działalności społecznej. Zwiększono również dostępność przestrzeni publicznych, dzięki temu osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnoprawnymi mogą z niej swobodnie i samodzielnie korzystać.

Wzmocnieniu uległa zaradność gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji. Operatywna społeczność w pełni wykorzystuje istniejące potencjały do rozwoju sfery gospodarczej, w tym w zakresie turystyki oraz rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych. Obszar rewitalizacji stwarza korzystne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej potencjalnym i istniejącym podmiotom gospodarczym.

Znacznemu rozwojowi uległ system oferowanych usług publicznych. Instytucje publiczne prężnie współpracują, zarówno z podmiotami prywatnymi, jak

i organizacjami społecznymi, a model wielopłaszczyznowego zarządzania oraz dojrzałe formy partycypacji społecznej stanowią stały element zarządzania „sprawami publicznymi.

Zrewitalizowane budynki i obiekty użyteczności publicznej stanowią przestrzeń przyjazną i odpowiadającą na oczekiwania lokalnej społeczności.

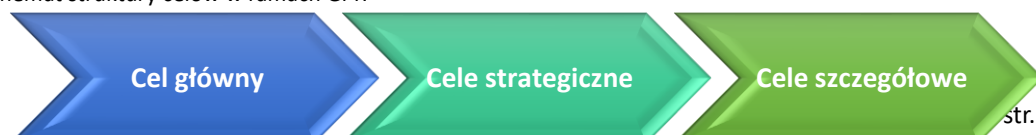
Powodzenie całego Gminnego Programu Rewitalizacji, w tym urzeczywistnienie wyżej zaprezentowanej wizji obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji, zależy w głównej mierze od mobilizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie realizacji dużej liczby działań w „rodzimej” skali, zgodnych z celami Programu lub komplementarnych wobec nich, a dotyczących jakości prywatnego życia.

5.1.2 Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań

W świetle ustawowych wytycznych cele rewitalizacji winny być wytypowane w taki sposób, aby implikowały następnie kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk ujawnionych w diagnozie. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom powinno z kolei polegać na wykorzystaniu zidentyfikowanych potencjałów.

W ramach niniejszego dokumentu wskazano trójstopniową strukturę celów. Zdefiniowano trzy cele strategiczne przyporządkowane celowi głównemu oraz układ szeregu celów szczegółowych przyporządkowanych celom strategicznym. Strukturę niżej zaprezentowanych celów niniejszego dokumentu należy, w całym okresie jego obowiązywania, traktować jako stałą. Aktualizacji (przy uwzględnieniu bieżącej sytuacji) mogą podlegać kierunki działań zmierzające do realizacji wyznaczonych celów.

Rysunek 2 Schemat struktury celów w ramach GPR

Źródło: Opracowanie własne

Zaprezentowany poniżej cel główny określa zakres niezmiennego kierunku działań w perspektywie długoletniej. Przedmiotowy cel stanowi odpowiedź na zdefiniowane problemy w długoterminowej perspektywie rozwoju, wskazując na korzyści oczekiwanych przemian płynące dla wszystkich mieszkańców.

CEL GŁÓWNY

Poprawa standardu i jakości życia mieszkańców w obszarze rewitalizacji poprzez optymalne wykorzystanie jego potencjału i zasobów

Zaprezentowany powyżej cel główny kierunkuje proces wyprowadzania obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Wynika on ze zidentyfikowanych problemów i potrzeb rewitalizacyjnych i ma przyczynić się do odnowy oraz ożywienia obszaru rewitalizacji. W proces ten należy włączać wszystkich potencjalnych interesariuszy GPR, którymi zgodnie z ustawą o rewitalizacji są:

- ✓ mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego,
- ✓ mieszkańcy gminy Międzyrzec Podlaski – zamieszkujący poza obszarem rewitalizacji,
- ✓ podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze miasta działalność gospodarczą,
- ✓ podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze miasta działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- ✓ organy władzy publicznej.

Cel główny realizowany będzie poprzez cele strategiczne oraz cele szczegółowe obejmujące każdą ze sfer rewitalizacji. Cele rewitalizacji oraz kierunki rozwoju obszarów rewitalizacji zostały wyznaczone na podstawie zidentyfikowanych problemów oraz potrzeb skumulowanych na obszarze zdegradowanym. Bezpośrednią inspiracją do ich powstania były wyniki prac mieszkańców podczas prowadzonych konsultacji społecznych. Szczegółowy zakres partycypacji społeczności lokalnej w opracowywaniu GPR został przedstawiony w ostatnim z podrozdziałów dot. partycypacyjnego charakteru GPR.

Łącznie wyznaczono 3 niżej zaprezentowane cele strategiczne oraz 8 celów szczegółowych.

Rysunek 3 Cele strategiczne i cele szczegółowe GPR

1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji
• 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym i w trudnej sytuacji życiowej • 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji • 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami	• 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji • 2.2 Rozwój przedsiębiorczości	• 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych • 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej • 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych

W poniższej tabeli przedstawiono matrycę struktury celów i kierunków interwencji Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów, potencjałów i planowanych efektów procesu rewitalizacji. W następnej kolejności zaprezentowano szczegółowy opis poszczególnych celów rewitalizacyjnych.

Tabela 35 Matryca celów i kierunków działań, problemów, potencjałów i spodziewanych efektów Gminnego Programu Rewitalizacji

Sfera	Zdiagnozowane problemy	Cel strategiczny	Cele szczegółowe	Kierunki działań rewitalizacyjnych	Identyfikowane potencjały	Spodziewane efekty
Społeczna	- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych związanych z ubytkiem młodych mieszkańców i stopniowym starzeniem się społeczeństwa (stosunkowo wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym w 2021 r. – 15,77%; dodatkowo w latach 2017-2021 wzrost udziału tej grupy wiekowej mieszkańców o 0,71 punktów procentowych) - wyludnianie się obszaru rewitalizacji - widoczny spadek liczby mieszkańców (w latach 2017-2021 o 1,86%) pomimo dodatniego salda migracji (liczba dodatkowych osób meldujących się na terenie gminy nie jest w stanie wyrównać ubytku ludności) - koncentracja ludności zarejestrowanej w PUP jako bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne - szczególna sytuacja w zakresie bezrobocia ze względu na fakt, iż wszystkie 5	1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami	- wpieranie rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji -zmniejszenie skali narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne -budowanie włączenia społecznego poprzez uczestnictwo w kulturze i aktywności sportowej - odnowienie poczucie lokalnej przynależności, dumy i zadowolenia z miejsca zamieszkania - zwiększenie liczby i podniesienie jakości usług publicznych, w tym społecznych świadczonych w interesie ogólnym - rozszerzenie i poprawa jakości oferty kulturalnej, rekreacyjnej i edukacyjnej dedykowanej dzieciom i młodzieży - rozwój usług rekreacyjnych i sportowych dla dzieci i młodzieży, jako remedium na występowanie zachowań patologicznych i nieakceptowalnych społecznie - włączanie osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne i obywatelskie gminy - rozwój poradnictwa społecznego, psychologicznego i pedagogicznego - integracja i aktywizacja społeczna osób o zróżnicowanym wieku i statusie materialnym - stworzenie miejsc aktywnej integracji społecznej - wspieranie i zachęcanie do realizacji różnego rodzaju oddolnych inicjatyw	- dostępność obiektów publicznych, które można wykorzystać dla potrzeb realizacji różnego rodzaju działań społecznych - dostępność obiektów zdegradowanych, które można przeznaczyć do zmiany sytuacji społecznej - bogate dziedzictwo kulturowe i naturalne obszaru - relatywnie wysoka liczba organizacji pozarządowych - doświadczona kadra instytucji publicznych wdrażających różnego rodzaju przedsięwzięcia w zakresie włączenia społecznego; posiadająca doświadczenie w realizacji	- poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji - zmniejszenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego -ograniczenie skali „dziedziczenia ubóstwa” - integracja międzypokoleniowa w społeczności lokalnej - podniesienie poziomu życia mieszkańców dzięki rozwojowi oferty kulturowej, rekreacyjnej i edukacyjnej - wzrost poczucia zadowolenia z miejsca zamieszkania - zwiększone uczestnictwo seniorów, osób z niepełnosprawnością w życiu społeczno-kulturalnym gminy - wzrost przeświadczenia o konieczności i potrzebie realizacji oddolnych inicjatyw - zwiększenie chęci angażowania się w

analizowanych wskaźników osiąga w obszarze rewitalizacji wartość wyższą niż średnia gminy - problemy rodzin związane z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – wysoka liczba osób wymagających korzystania z pomocy GOPS - w zakresie wszystkich analizowanych wskaźników obrazujących liczbę ludności pobierającą świadczenia z różnych tytułów przypadająca na 100 mieszkańców wartość wskaźnik kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia gminy, co świadczy o niekorzystnej sytuacji - problemy związane z brakiem wystarczających środków pozwalających na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, w tym żywności - stosunkowo duża koncentracja mieszkańców z różnego			- aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami - rozwój więzi międzysąsiedzkich -realizacja zadań wzmacniających patriotyzm - budowanie zaangażowania obywatelskiego - promowanie walorów turystycznych, kulturowych i naturalnych obszaru rewitalizacji - zwiększanie dostępności miejsc oraz usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami - rozwijanie postawy przedsiębiorczości wśród mieszkańców, w szczególności dzieci i młodzieży	przedsięwzięć rewitalizacyjnych	życie społeczne i obywatelskie - wzrost przeświadczenia o możliwości realnego wpływu na otaczającą rzeczywistość

rodzaju niepełnosprawnościami - występowanie zjawisk niekorzystnych i nieakceptowalnych społecznie, takich jak przemoc w rodzinie czy uzależnienia - zauważalna jest bierność dużej części mieszkańców w sprawy społeczne i obywatelskie, przeważa niechęć w aktywne angażowanie się w sprawy publiczne, życie kulturalne, społeczne - niekorzystne dane dotyczące stanu zdrowia mieszkańców (wskaźnik obrazujący liczbę osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadającą na 100 mieszkańców jest wyższy niż średnia gminy) - nieprawidłowe nawyki żywieniowe i ruchowe mieszkańców - problemy zdrowotne (otyłość, nadwaga, brak koordynacji ruchowej) dzieci i młodzieży						

Gospodarcza	- spowolnione, w stosunku do całej gminy, tempo wzrostu liczby osób fizycznych podejmujących się prowadzenia działalności gospodarczej -pomimo zanotowanego wzrostu rzeczywistej liczby mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą, na obszarze rewitalizacji w latach 2017-2021 odnotowuje się wzrost na poziomie niższym (14,56%)niż średnia gminy (21,96%), - dodatkowo odnotowuje się spadek udziału osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i pochodzących z obszaru rewitalizacji w ogólnej liczbie osób prowadzących taką działalność (z 29,15% w 2017 r. do 27,38% do 2021 r.) - o niekorzystnej sytuacji w analizowanej kwestii świadczy także niska kondycja przedsiębiorców - problematyczna jest niechęć mieszkańców do podejmowania ryzyka, niska	2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji 2.2 Rozwój przedsiębiorczości	- tworzenie przestrzeni do rozwoju działalności gospodarczej - zwiększanie potencjału lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy - rozwój usług turystycznych opartych na lokalnych potencjałach przyczyniający się do ożywienia obszaru - ze względu na typowo rolniczy charakter obszaru i dużą liczbę mieszkańców utrzymujących się z rolnictwa proponowanym kierunkiem jest rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych pozwalający na dywersyfikację źródeł dochodów ludności - promocja rozwoju przedsiębiorczości i postawy „bycia przedsiębiorczym”	- obszar rewitalizacji to teren o dogodnych walorach przyrodniczych, krajobrazowych i naturalnych stanowiących potencjał o rozwoju turystyki - ulokowanie obiektów zdegradowanych, którym można nadać nowe funkcje, w tym turystyczne i gospodarcze	- ożywienie gospodarcze wpływające na wzrost miejsc pracy, - spadek bezrobocia oraz wzrost poziomu życia mieszkańców - zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej obszaru - poprawa poziomu i zamożności mieszkańców - zwiększenie możliwości zarobkowania przez mieszkańców

	innowacyjność i kreatywność oraz rzadka w populacji cecha bycia przedsiębiorczym - w trakcie prowadzonych konsultacji społecznych pojawił się również problem niewystarczającego wykorzystania potencjału obszaru (walorów naturalnych oraz turystycznych) do rozwoju sfery gospodarczej					
Środowiskowa Techniczna Przestrzenno-funkcjonalna	- bardzo duży udział budynków i obiektów użyteczności publicznej niespełniających standardów energetycznych i wymagających termomodernizacji (80%) - wysoka liczba budynków niedostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (50%) - niska jakość przestrzeni publicznych - stosunkowo duży udział budynków mieszkalnych niespełniających standardów energetycznych i korzystających z	3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji	3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego	- modernizacja budynków użyteczności publicznej i ich adaptacja w celu nadania im nowych funkcji społecznych, rekreacyjnych i kulturalnych - zwiększenie potencjału placówek oświatowych - zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych - zagospodarowanie przestrzeni publicznych - dostosowanie budynków/obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - poprawa efektywności energetycznej budynków sektora publicznego i prywatnego - wzrost wykorzystania oze - rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	- występowanie obiektów publicznych, którym można przywrócić pierwotne lub nadać nowe funkcje użytkowe, - obszar rewitalizacji znajduje się na terenach o potencjalne sprzyjającym rozwojowi turystyki i spędzania czasu wolnego - doświadczona kadra instytucji publicznych wdrażających różnego rodzaju przedsięwzięcia w	- poprawa estetyki otoczenia i wzrost poczucia zadowolenia z miejsca zamieszkania - wzrost zainteresowania aktywnymi formami spędzania wolnego czasu wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji - powstanie atrakcyjnych przestrzeni przyjaznych mieszkańcom - poprawa jakości dostępności obiektów użyteczności publicznej i terenów rekreacyjnych - zaspokojenie potrzeb osób starszych, osób z niepełnosprawnością,

wysokoemisyjnych źródeł ciepła (57,22% budynków mieszkalnych przy średniej dla gminy wynoszącej 53,95%) - niewystarczający stopień wykorzystania oze w budownictwie mieszkalnym (zał. 17,61% jest budynków jest wyposażonych w nowoczesne rozwiązania), - stosunkowo duży udział budynków pokrytych szkodliwym dla zdrowia i życia ludzkiego azbestem (na obszarze rewitalizacji nadal około 39% budynków mieszkalnych ma takie pokrycie) - niska świadomość ekologiczna mieszkańców - nadal niewystarczających stopień wyposażenia budynków mieszkalny w sieć wodociągową - niewystarczająca jakość dróg publicznych - deficyty miejsc pozwalających na aktywne spędzanie czasu wolnego - deficyt miejsc opieki przedszkolnej oraz brak miejsc opieki żłobkowej			- poprawa dostępności do infrastruktury technicznej i społecznej - realizacja przedsięwzięć wdrażających zasady gospodarki niskoemisyjnej (m.in. termomodernizacja budynków, montaż oze), wpływających na poprawę środowiska naturalnego oraz zachowanie bioróżnorodności terenu - kontynuacja przedsięwzięć w zakresie usuwania i utylizacji azbestu - zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców - poprawa stanu infrastruktury drogowej i poprawa bezpieczeństwa poruszania się po drogach - rozwój miejsc opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym oraz stworzenie miejsc opieki nad dziećmi w wieku żłobkowym	zakresie poprawy infrastruktury technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej - obecność ciekawych obiektów historycznych - potencjał dla podjęcia działań podnoszących efektywność energetyczną - rodząca się świadomość mieszkańców w zakresie niezbędności prowadzenia proekologicznych działań	dzieci i młodzieży w zakresie spędzania czasu wolnego, wypoczynku i rekreacji - osiągnięcie znacznego stopnia dostosowania przestrzeni publicznej (rozumianej przez pryzmat budynków, obiektów, terenów oraz usług) do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami - poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej - wzrost liczby turystów odwiedzających obszar rewitalizacji i gminę - stworzenie miejsc opieki nad najmłodszymi członkami społeczności lokalnej, co przyczyni się do umożliwienia mieszkańcom (głównie kobietom) powrotu na rynek pracy

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 1.: Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej

Głównym problemem wyznaczonego obszaru rewitalizacji, dotyczącym wszystkich sfer, są duże i stale pogłębiające się dysproporcje względem pozostałej części gminy Międzyrzec Podlaski. Dogłębna analiza stanu istniejącego i postawiona na jej podstawie diagnoza wskazały, że niezbędne są działania dążące do wzmocnienia kapitału społecznego oraz odnowy społecznej, a dzięki temu osiągnięcie spójności społecznej. Rada Europy określa spójność społeczną jako zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom, zminimalizowania różnic i uniknięcia społecznej polaryzacji. Tak rozumiana spójność jest warunkiem niezbędnym w procesie budowania relacji społecznych opartych na poszanowaniu różnorodności, jednocześnie zapobieganiu podziałom, segregacji społecznej i budowaniu barier. Aby osiągnąć zamierzony poziom funkcjonowania społecznego niezbędna jest efektywna, dojrzała komunikacja społeczna, dzięki której w społeczności lokalnej powstaje atmosfera wzajemnego zaufania, wsparcia, szacunku i poczucia wspólnoty. Funkcjonowanie społeczeństwa oparte musi być na zasadach demokratycznych, gdzie wspólnie zdefiniowane cele jednoczą jego członków i budują poczucie odpowiedzialności za kształt otaczającej rzeczywistości. Tak działające spójne społeczeństwo w naturalny sposób działa w kierunku eliminowania wykluczenia społecznego, a odpowiednio podejmowane działania prewencyjne zawczasu zapobiegają pojawianiu się najmniejszych przejawów patologizacji życia społecznego.

Realizacja zamierzeń celu 1. skupia się głównie na zjawiskach negatywnych występujących w sferze społecznej środowiska lokalnego obszaru rewitalizacji. Eliminacja takich zjawisk jak ubóstwo społeczne, również to dziedziczne oraz wykluczenie, których źródłem są najczęściej bezrobocie, choroby czy różnego rodzaju niepełnosprawność zapewnić ma nową, wyższą jakość życia członków społeczności oraz szeroko rozumianą odnowę społeczną. Aktywne wsparcie skierowane musi być także na rodzinę jako podstawową komórkę społeczną wypełniającą niezwykle istotną dla funkcjonowania zdrowego społeczeństwa rolę. Wsparcie to zapewnić ma przede wszystkim równy start młodemu pokoleniu i równe szanse na pełny wszechstronny rozwój dzieci, młodzieży, dorosłych oraz seniorów. Holistyczne podejście do podnoszenia jakości życia mieszkańców wymaga także uwzględnienia kwestii infrastruktury mieszkaniowej. Godne warunki życia zapewniają zaspokojenie podstawowych potrzeb takich jak bezpieczeństwo oraz znacznie podnoszą poziom zadowolenia z życia, co przekłada się na trwałą zmianę mentalną. Kolejnym obszarem życia społecznego wymagającym podjęcia interwencji jest walka z nałogami, które w znacznym stopniu przyczyniają się do powstawania dysfunkcji życia rodzinnego. Zmiana struktury wiekowej społeczeństwa stawia kolejne wyzwania związane z budowaniem kapitału społecznego. Coraz liczniejszą grupą wiekową stają się seniorzy. Jako osoby posiadające duży potencjał (wiedza, doświadczenie życiowe) i jednocześnie najmniej aktywne są potencjalnymi adresatami różnorodnych działań włączających. Jednocześnie pojawia się potrzeba

rozbudowy sektora usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych skierowanych do tej grupy społecznej. Z tym natomiast zagadnieniem łączy się problem ogólnej świadomości prozdrowotnej społeczeństwa oraz widoczna staje się potrzeba zmiany nawyków zdrowotnych mieszkańców.

Dążąc od odnowy społecznej nie można pominąć również sfery niematerialnej, duchowej. Poziome zadowolenia i komfortu psychicznego członków społeczności lokalnej, ich zadowolenie z zamieszkiwania w danym miejscu oraz poczucie autentycznej przynależności, nawet dumy z bycia członkiem danej grupy jest niezbędnym warunkiem zaistnienia trwałej zmiany nastawionej na budowanie spójnego społeczeństwa. Wyznaczony obszar rewitalizacji jako teren wymagający szeregu działań naprawczych i prewencyjnych z racji występowania tam szeregu negatywnych zjawisk, jest jednocześnie obszarem o wielkim potencjale. Przestrzenna, historyczna oraz kulturowa jednolitość jest doskonałą bazą do budowania pozytywnego wizerunku obszaru rewitalizacji w wymiarze regionalnym oraz wewnętrznym, w subiektywnym odczuciu jego mieszkańców. Poza sferą materialną oraz duchową, dużą rolę w budowaniu nowego wizerunku obszaru odgrywa rozwój na wysokim poziomie różnego rodzaju usług.

Cel szczegółowy 1.1.: Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym i w trudnej sytuacji życiowej

Planowane działania, służące przeciwdziałaniu i eliminacji ze sfery życia społecznego szeregu negatywnych zjawisk, stanowią efekt dogłębnej analizy danych pozyskanych na etapie postępowania diagnostycznego, jak również wynikają z potrzeb, oczekiwań i aspiracji społeczności lokalnej wyartykułowanych w trakcie procesu uspołeczniania tworzenia niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji. Działania w ramach realizacji ww. celu będą więc przede wszystkim nastawione na opracowanie skutecznych strategii postępowania skierowanego na minimalizowanie zjawiska wykluczenia społecznego oraz ubóstwa, które z jednej strony jest problemem samoistny, z drugiej zaś jest pochodną innych patologicznych zjawisk sfery społecznej.

Wykluczenie społeczne jest jednym z kluczowych zagadnień, wokół których ogniskuje się realizacja niniejszego celu. Podobnie jak wszelkie działania nakierowane na szeroko pojęte wspieranie rodzin w wypełnianiu ich podstawowych funkcji. Wspieranie to ma polegać nie na wyręczaniu bądź zastępowaniu w realizacji poszczególnych funkcji, ale na wydobywaniu i wzmacnianiu potencjału drzemącego w samej rodzinie, edukowaniu tak, aby rodzina samodzielnie i świadomie realizowała właściwe dla niej zadania. Wyodrębnić rodziny wymagające pomocy, rodziny dysfunkcyjne, umożliwić określony zbiór cech. Będzie to izolowanie się, tworzenie fałszywego obrazu rodziny (chronienie „tajemnicy rodzinnej”), niewłaściwe wzorce komunikacji czy zaburzone schematy ról. Funkcjonowanie takiej rodziny nie sprzyja lub wręcz uniemożliwia rozwój jednostek, przede wszystkim dzieci, skupia się bowiem na utrzymaniu status quo z jednoczesnym silnym dążeniem do utrzymania pozytywnego wizerunku rodziny w oczach otoczenia. Najczęściej współwystępującymi dysfunkcjami będą tu

alkoholizm i inne uzależnienia, choroby psychiczne, przemoc fizyczna lub psychiczna, maltretowanie, skrajne zaniedbywanie potrzeb emocjonalnych dzieci. Opisany powyżej problem stanowi silne tabu i często jego skali nie da się precyzyjnie oszacować. Dlatego też działania naprawcze muszą polegać na prewencji, edukacji, poradnictwie z zakresu kwestii opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. W oczywisty sposób pojawia się tu kwestia podejmowania działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Jednym z kierunków postępowania prewencyjnego jest wychodzenie z bogatą ofertą alternatywnych, atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu skierowaną do wszystkich grup wiekowych. Istotną rolę odgrywa tu również dobrze zorganizowane i szeroko dostępne wsparcie pedagogiczno-psychologiczne.

Realizacja przedmiotowego celu powinna również skupiać się na organizacji efektywnego poradnictwa społecznego. Ten rodzaj poradnictwa jest niezbędny w społeczności, gdzie zdiagnozowane są częste przypadki uzależnień, różnego rodzaju zaburzeń czy innego rodzaju patologizacji życia społecznego. Ten rodzaj wsparcia będzie zatem realną szansą na poprawę jakości życia poszczególnych jednostek, w konsekwencji ich rodzin a docelowo na istotne podniesienie standardów funkcjonowania całej społeczności lokalnej.

Kolejną nierozzerwalną kwestią dotyczącą poziomu jakości życia są warunki socjalno-bytowe. Złe warunki mieszkaniowe prowadzą do deprywacji jednej z podstawowych potrzeb każdego człowieka – potrzeby bezpieczeństwa. Niezaspokojenie fundamentalnych potrzeb w konsekwencji daje niemożność zaspokajania potrzeb wyższego rzędu. Stan taki w oczywisty sposób wpływa na poziom zadowolenie z życia, na rodzaj odczuwanych potrzeb oraz poziom aspiracji życiowych. Realizacja celu w tym zakresie powinna zatem skupić się na podnoszeniu warunków mieszkaniowych w komunalnych lokalach mieszkalnych usytuowanych w wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

Jak wspomniano wyżej skutecznym narzędziem zwalczania różnorodnych negatywnych zjawisk życia społecznego jest bogata i atrakcyjna oferta zajęć w czasie wolnym. Aktywność kulturalna, sportowa czy rekreacyjna wynosi na wyższy poziom myślenia i funkcjonowania, rozszerza horyzonty, może również przyczynić się do podnoszenia poziomu jednostkowej samooceny, co jest niezwykle istotnym elementem wychodzenia z patologii i powstania trwałej zmiany w mentalności całego społeczeństwa. Istotne będzie zatem stworzenie całej infrastruktury oraz wystosowanie różnorodnej oferty, która przyciągnie szeroki rzesze mieszkańców obszaru rewitalizacji. Istotną rolę odgrywać tu będzie również szeroko pojęta edukacja z zakresu świadomości prozdrowotnej oraz profilaktyki zdrowotnej. Niezbędne tu zatem będą działania z zakresu promocji zdrowia (psychicznego, zapobiegania uzależnieniom, chorobom cywilizacyjnym, nowotworom) oraz upowszechniania zachowań prozdrowotnych (m. in. profilaktyka otyłość, szczególnie wśród dzieci i młodzieży czy higiena jamy ustnej).

Cel szczegółowy 1.2. Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji

Adresatami powyższego celu będą najmłodszy członkowie społeczności lokalnej, dzieci i młodzież. Kluczowym założeniem będzie osiągnięcie trwałej zmiany w świadomości młodego pokolenia, w ich przyzwyczajeniach i sposobie postrzegania rzeczywistości. Wzrastając w określonych środowiskach młode osoby przejmują sposób bycia i myślenia, może być to siła napędowa lub poważna przeszkoda w dobrym starcie w dorosłe życie. W środowiskach definiowanych jako dysfunkcyjne młode pokolenia najczęściej przejmują obserwowane negatywne wzorce i powielają je w dorosłym wieku. Realizując cel skupić się należy między innymi na silnie zakorzenionym braku aspiracji edukacyjnych.

Podstawą realizacji ww. celu jest stworzenie szeroko pojętej i ogólnodostępnej oferty edukacyjnej oraz sprawna organizacja systemu edukacji na danym terenie. Tak stworzone warunki mają zapewnić młodym pokoleniom mieszkańców obszaru rewitalizacji „lepszy start” oraz dłuższą i bardziej efektywną aktywność zawodową oraz społeczną, co za tym idzie przeciwdziałać zjawisku wykluczenia społecznego. Otrzymawszy pełne wykształcenie, zgodne z możliwościami i zainteresowaniami, młodzi ludzie dostaną szansę na lepszą pracę, co za tym idzie na wyższy poziom funkcjonowania społecznego i subiektywnego odczuwania zadowolenia z życia. Wysoki poziom wykształcenia znacznie zwiększa atrakcyjność na rynku pracy i zwiększa szansę na znalezienie zatrudnienia zgodnego z wykształceniem oraz zainteresowaniami jednostki. Posiadanie odpowiednich kompetencji i umiejętności przekłada się również na całokształt funkcjonowania społecznego i obywatelskiego, co znacznie podnosi jakość życia. W toku wykształcenia niezwykle ważne jest nabycie kompetencji określanych jako „kluczowe”. Są to kompetencje będące połączeniem wiedzy, umiejętności i postaw, umożliwiają one osiągnięcie określonego poziomu samorealizacji i rozwoju osobistego, aktywne uczestnictwo w życiu obywatelskim, integrację społeczną oraz zdobycie zatrudnienia. Należą do nich porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się, w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, kompetencje informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresję kulturalną. Podniesienie jakości nauczania w wymiarze społecznym służyło będzie zatem budowaniu spójności społecznej. Sprawnie funkcjonujący system edukacji będzie przyczyniał się w znacznym stopniu do wyrównywania szans edukacyjnych, w szczególności uczniów będących w trudnych warunkach życiowych (pochodzących ze środowiska zagrożonych wykluczeniem czy dysfunkcyjnych) oraz uczniów z różnego rodzaju niepełnosprawnościami. W toku edukacji uczniowie muszą nabyć również umiejętności poruszania się w zmiennych warunkach rzeczywistości gospodarczej i społecznej. Otaczająca rzeczywistość wymaga bowiem odpowiedniego poziomu elastyczności i umiejętności dostosowania się. Ważne jest zatem, by zakorzenić w świadomości młodych pokoleń przekonanie o konieczności stałego podnoszenia kompetencji i poszerzania zakresu wiedzy i umiejętności. Realizacja

tako pisanego celu ma doprowadzić do trwałej zmiany modelu organizacji procesu edukacyjnego. Nowy model zakładać musi również pełną jego dostępność i dostosowanie do potrzeb wszystkich kategorii uczniów (edukacja włączająca).

Kluczowym warunkiem zapewnienie społeczności lokalnej oferty edukacyjnej na jak najwyższym poziomie jest zapewnienie pełnej dostępności. Zarówno na poziomie szkolnictwa podstawowego jak i edukacji przedszkolnej. Należy zatem wspierać powzięte już w tym celu działania. Realizowane będą dodatkowe programy edukacyjne pozalekcyjne oraz pozaszkolne oraz programy skierowane do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniów szczególnie uzdolnionych. Wzbogacona z ten sposób oferta edukacyjna wyposaży młode pokolenia w niezbędne kompetencje społeczno-emocjonalne, podstawowe umiejętności, kompetencje cyfrowe oraz zielone, przyczyni się do odkrycia i rozwijania talentów i zainteresowań. Ważnym zagadnieniem będzie tu również preorientacja zawodowa i zdobywanie określonych kompetencji i umiejętności niezbędnych na rynku pracy. Związana z tym będzie również organizacja systemu poradnictwa edukacyjno-zawodowego i doradztwa zawodowego łącznie z zajęciami u potencjalnych pracodawców. Efektywne wsparcie musi również uwzględniać zapewnienie odpowiedniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów (w formie zajęć rewalidacyjnych, specjalistycznej pomocy uczniom z trudnościami), rodziców/opiekunów (z zakresu podnoszenia kompetencji wychowawczych) oraz kadry nauczycielskiej.

Cel szczegółowy 1.3. Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami

Prognozy demograficzne oraz obserwowane trendy stawiają przed społeczeństwem nowe wyzwania. Coraz liczniejszą grupą społeczną, której liczebność w kolejnych latach wzrośnie jeszcze bardziej, są seniorzy. Celem kolejnych działań w ramach odbudowy społecznej obszaru rewitalizacji będzie z jednej strony przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu najstarszej grupy mieszkańców, z drugiej zaś wystosowanie do nich atrakcyjnej oferty zajęć w czasie wolnym. Ważnym elementem jest również sprawna organizacja usług z zakresu pomocy i opieki nad osobami niezdolnymi do samodzielnej egzystencji. Podejmowanie działań będą miały na celu między innymi poszerzenie katalogu usług z zakresu wsparcia i pomocy w codziennym funkcjonowaniu, tak aby zapewnić seniorom wysoką jakość życia. Usługi takie będą obejmowały zabiegi pielęgnacyjne, wsparcie rehabilitacyjne w tym zabiegi w domy, pomoc w codziennych obowiązkach związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, robienie zakupów czy dowożenia posiłków. Wszystkie te zabiegi mają na celu utrzymanie tej grupy społecznej w możliwie najlepszej kondycji psychofizycznej. Aktywnie przyjąć z pomocą mogą tu organizacja działające na zasadzie wolontariatu czy poszczególne osoby na zasadzie pomocy sąsiedzkiej.

Ważnym aspektem realizacji celu jest również budowanie więzów międzypokoleniowych i motywowanie seniorów do aktywnego włączania się w życie społeczne, co przyczyni się do budowania

pozytywnego obrazu tej grupy społecznej w świadomości pozostałej części społeczności. Mimo powszechnej opinii o bierności, w grupie tej drzemie spory potencjał, który przy odpowiednim wsparciu może być efektywnie wykorzystany z korzyścią dla całej społeczności lokalnej. Wiedza, umiejętności i doświadczenie osób starszych może być doskonałą bazą do różnego rodzaju przedsięwzięć kulturalno-oświatowych z zakresu lokalnej historii czy sztuki i kultury ludowej. Aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i obywatelskim znacznie zwiększy atrakcyjność tej grupy. Dzięki współdziałaniu sektora administracji publicznej, sektora prywatnego i różnych organizacji NGO zbudować należy taki system wsparcia osób starszych, który zapewni im pełne, czynne uczestnictwo w życiu społecznym, eliminując odczucie samotności, wykluczenia czy marginalizacji społecznej, wnosząc w życie osób starszych nową jakość i podnosząc poczucie własnej wartości.

Kolejną grupą osób, które wymagają sprawnie zorganizowanego systemu wsparcia społecznego są osoby ze szczególnymi potrzebami, w szczególności niepełnosprawni. Grupa ta w sposób szczególny narażona jest na wykluczenie i marginalizację społeczną. Różnorodne dysfunkcje i rodzaje niepełnosprawności sprawiają, że w działania pomocowe musi zaangażować się wiele sektorów lokalnej administracji publicznej. Niepełnosprawności różnego rodzaju i stopnia generują powstawanie licznych barier uniemożliwiających osobom nimi dotkniętym uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym, gospodarczym, w znalezieniu zatrudnienia czy zdobyciu odpowiedniego wykształcenia. Problem utrudnionego funkcjonowania w świecie osób niepełnosprawnych przybiera na sile wraz ze wzrostem liczebności tej grupy. Dzieje się tak dzięki szybkiemu postępowi medycyny i technologii dzięki którym wydłużeniu ulega czas ludzkiego życia, coraz większej świadomości prozdrowotnej oraz wzrostowi dobrobytu. Zmiany zachodzą również w sferze mentalnej i kulturowej, zmienia się bowiem nastawienie do osób niepełnosprawnych i ich roli w funkcjonowaniu społeczeństwa. Mając na myśli aspekty omówione powyżej, takie jak edukacja włączająca, spójność społeczeństwa czy zwalczanie wykluczenia społecznego, widać wyraźnie, że to właśnie płaszczyzna społeczna i kulturowa jest obecnie najważniejszym wymiarem funkcjonowania osób niepełnosprawnych.

Osiągnięcie powyższego celu opiera się przede wszystkim na stworzeniu bogatej oferty skierowanej do danej grupy społecznej. Realizacja zaś będzie wymagała współdziałania i zaangażowania różnego rodzaju środowisk lokalnych. Niepełnosprawność bowiem wyklucza z funkcjonowania na bardzo wielu płaszczyznach życia codziennego. Jedną z kluczowych kwestii będzie wdrażanie osób z dysfunkcjami do coraz większej samodzielności, budowanie w nich poczucia własnej wartości i przeświadczenia o tym, że są wartościowymi członkami społeczeństwa. Przedsięwzięcia nastawione na integrację społeczną będą natomiast włączały niepełnosprawnych w główny nurt życia społecznego. Równoległe z działaniami skierowanymi bezpośrednio do osób niepełnosprawnych fachowe wsparcie należy również zapewnić opiekunom tych osób. W ramach pomocy społecznej zorganizować należy

sprawny system opieki wytchnieniowej. Dzięki takiemu wsparciu osoby, na których na co dzień spoczywa obowiązek opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny będą miały czas i przestrzeń na załatwienie spraw czy odpoczynek.

Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej

Cel numer dwa obejmuje kwestie gospodarcze a jego realizacja przeciwdziałać ma zdiagnozowanym na tej płaszczyźnie problemom. Właściwe określenie problemów występujących w wyznaczonym obszarze rewitalizacji wymaga zastosowania holistycznej perspektywy, w której problemy różnego rodzaju i na pozór rozłączne przenikają się i generują wzajemnie. Sfera gospodarcza zatem ma silny wpływ na sferę społeczną a działania naprawcze prowadzone na jednej płaszczyźnie przyczyniają się do poprawy funkcjonowania pozostałych sfer życia.

Kluczowym pojęciem w ramach przedmiotowego celu jest „przedsiębiorczość”, rozumiana jako główna siła napędowa wzrostu gospodarczego. W naturalny sposób wzrost gospodarczy zachodzący na danym obszarze i w danej społeczności będzie się przyczyniał do eliminacji zjawiska wykluczenia społecznego (szczególnie ze względów ekonomicznych) i wzmocni integrację społeczeństwa. Przez przedsiębiorczość jednostki rozumie się takie cechy jak wewnątrzsterowność, samoświadomość, otwartość na świat i nowe doświadczenia oraz dojrzałą gotowość do podejmowania ryzyka. Choć termin przedsiębiorczość jest pojęciem stricte ekonomicznym, jednak tego typu nastawienie do rzeczywistości przekładać się może na pozostałe sfery życia i uczestnictwa w społeczeństwie.

Analiza lokalnych potencjałów wskazała, w jakich obszarach budować można mocne strony i zasoby lokalnej gospodarki. Mowa tu przede wszystkim o lokalnym dziedzictwie kulturalno-historycznym, naturalnym i przyrodniczym. Na tym podłożu rozwinąć można efektywnie branżę turystyczną i zaplecze rekreacyjne. Znaczna część przedsięwzięć rewitalizacyjnych skierowana będzie na ożywienie gospodarcze regionu na bazie tych właśnie lokalnych potencjałów. Rozwój branży turystycznej pociągnie za sobą konieczność rozbudowania infrastruktury, stworzy nowe miejsca pracy i zmieni zasadniczo charakter danego regionu, poprawiając znacznie jego atrakcyjność na zewnątrz i w świadomości samych mieszkańców.

Cel szczegółowy 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji

Trzon przeobrażeń gospodarczo-ekonomicznych obszaru rewitalizacji stanowi rozwój lokalnej gospodarki. Rozwój taki skutkował będzie wzrostem zasobności mieszkańców gminy, zwiększeniem ilości miejsc pracy, poprawą warunków pracy a co za tym idzie podwyższenie ogólnych standardów życia społeczności lokalnej.

Wspomniany rozwój będzie możliwy dzięki stworzeniu odpowiedniej płaszczyzny i warunków do prowadzenia i rozwijania różnego rodzaju działalności gospodarczej. Zapleczem technicznym

realizacji przedmiotowego celu powinna być istniejąca już infrastruktura, która w chwili obecnej nie pełni funkcji użytkowej. Pozwoli to wykorzystać w pełni potencjał drzemący w obszarze rewitalizacji. Kolejne kroki muszą być skierowane w stronę zbudowania bazy turystycznej przyciągającej jak największe rzesze turystów oraz będącej dużym zakładem pracy. Efektem powyższych działań będzie rozwój nowych firm i przedsiębiorstw, dzięki którym obszar rewitalizacji zyska nowe oblicze i stanie się terenem atrakcyjnym jako miejsce zamieszkania, znalezienie zatrudnienia i spędzania wolnego czasu.

Do realizacji powyższego celu wykorzystać należy podmioty gospodarcze już działające na terenie gminy. Lokalni przedsiębiorcy są najlepszą bazą do wdrażania mechanizmów przyspieszających wzrost gospodarczy w danym regionie, mają bowiem cenne doświadczenie i znajomość lokalnych rynków. Istotne będzie także prowadzenie poradnictwa i wsparcia z zakresu pozyskiwania środków na rozpoczęcie działalności, strategii marketingowych dla osób chcących wejść na rynek miejscowych przedsiębiorców. Nie bez znaczenia będzie wsparcie ze strony sektora finansowego i państwa w formie ulg dla nowopowstałych firm. Ważne jest również wsparcie i poszerzanie wiedzy z zakresu możliwości finansowania rozwoju zasobów ludzkich oraz kompetencji organizacyjnych. Migracja zarobkowa to jeden z głównych problemów z jakimi borykają się społeczności lokalne. Wpływa to negatywnie na kształt społeczeństwa, które w wyniku takiego zjawiska staje się społeczeństwem ludzi starszych, bez wysokich kompetencji edukacyjnych i perspektyw rozwoju. Celem nadrzędnym wszystkich opisanych powyżej działań będzie odwrócenie tych tendencji tak, aby obszar rewitalizacji przyciągał wykwalifikowane kadry oraz ludzi młodych z ich wiedzą, wykształceniem i energią do wprowadzania zmian i innowacji. W tym wymiarze rozwój gospodarczy będzie generował przemiany społeczne. Wzmacnianie kondycji lokalnych przedsiębiorstw ma wymiar ogólnospołeczny i przyczynia się do pozytywnych zmian w strukturze społecznej. Rozwój miejscowej gospodarki w sposób naturalny odmieni wizerunek obszaru w świadomości jego mieszkańców, będzie to miejsce przyjazne do życia. Nowe miejsca pracy i duża dostępność dóbr i usług na wysokim poziomie znacznie zwiększą jego atrakcyjność.

Zjawiskiem powszechnym w obszarze rewitalizacji jest znaczny udział działalności rolniczej, z charakterystycznym dla regionu silnym rozdrobnieniem gospodarstw. Jest to zjawisko niekorzystne przede wszystkim pod względem rentowności prowadzonych działalności, a co za tym idzie poziomu zasobności mieszkańców. Z drugiej strony zaś wielopokoleniowe tradycje rolnicze danego regionu stanowią bazę do rozwoju branży rolniczej i wprowadzania efektywnych przekształceń. Przekształcenia te polegać mają między innymi na zmianie charakteru gospodarstw rolnych i nadawaniu im nowych funkcji. Nierentowne gospodarstwa posiadające pewne zaplecze w postaci infrastruktury i wyposażenia mogą przekształcić się w gospodarstwa opiekuńcze, zagrody edukacyjne czy gospodarstwa agroturystyczne. Tego typu przekształcenia nadadzą gospodarstwom rolnym nowy charakter. Wartością dodaną będzie tu szeroki udział w procesie edukacji szkolonej, pozaszkolnej, ekologicznej,

przyrodniczej, prozdrowotnej, w integracji społecznej, w procesie zmiany postrzegania obszarów wiejskich i ich mieszkańców. W oczywisty sposób miejscowi rolnicy będą mieli możliwość zdobycia dodatkowych środków.

Cel szczegółowy 2.2 Rozwój przedsiębiorczości

Wspomniany wcześniej rozwój przedsiębiorczości, będący warunkiem niezbędnym pobudzenia lokalnego runku, należy wdrażać już na etapie edukacji dzieci i młodzieży. Przedsiębiorczość, rozumiana jako określone nastawienie do życia i świata, powinna być kształtowana już na etapie szkolnym. Taka postawa w połączeniu z odpowiednim zasobem wiedzy, umiejętności i kompetencji stanowi doskonały start na rynku pracy. Młoda wykształcona kadra wniesie nową jakość, nowe rozwiązania i pomysły, które dadzą silny impuls rozwoju lokalnej gospodarki. Już na wczesnym etapie kształcenia ważne jest zatem wprowadzanie do zajęć zagadnień z doradztwa zawodowego i podstaw przedsiębiorczości, organizowanie konkursów tematycznych, spotkań z ciekawymi ludźmi, warsztatów, szkoleń.

Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji

Wizerunek danego obszaru, ten zewnętrzny i ten zakorzeniony w umysłach społeczności lokalnej, stanowi siłę napędową rozwoju lub spowalnia, czasem uniemożliwi go. Wszelkie przemiany w sferze społecznej czy gospodarczej są warunkowane tym, w jaki sposób ludzie wartościują dany obszar.

Odnowa przestrzeni będąca celem tej części opracowania, realizowana w procesie zwalczania sytuacji kryzysowych, obejmować ma trwałą zmianę w zakresie jakości środowiska naturalnego, infrastruktury mieszkaniowej oraz zagospodarowania przestrzennego.

Działania i inwestycje prowadzone w tym kierunku będą miały charakter porządkujący i reorganizujący przestrzeń obszaru tak, aby usprawnić jego dotychczasowe funkcjonowanie lub nadać mu nowy charakter. Niezbędnym elementem tak rozumianej odnowy jej poprawa dostępności infrastruktury dla osób z dysfunkcjami i niepełnosprawnościami różnego typu. Kolejnym elementem realizacji celu będzie tworzenie miejsc i przestrzeni, dzięki którym obszar rewitalizacji będzie postrzegany jako atrakcyjny, gdzie będzie można aktywnie spędzić czas, które będą przyciągały lokalną społeczność i osoby spoza. W tym celu wykorzystać należy w pełni, ukryty dotąd i niewykorzystany, potencjał przestrzeni publicznych. Dając miejscowej ludności warunki i miejsce pobudza się jednocześnie ich społeczną aktywność i wzmacnia ich identyfikację w miejscu zamieszkania. Dla mieszkańców olbrzymie znaczenie będą miały również działania zmierzające do poprawy warunków bytowych, mieszkaniowych oraz odnowa techniczna obiektów zdegradowanych. Ważny jest tu zarówno wymiar estetyczny jak i funkcjonalny. Wśród palących problemów współczesnego świata na plan pierwszy wysuwa się stan środowiska naturalnego. Jest to czynnik warunkujący wysoką lub niską ocenę danego obszaru zarówno pod względem atrakcyjności turystycznej i miejsca spędzania wolnego czasu, jak i miejsca bezpiecznego do życia i atrakcyjnego jako miejsce zamieszkania czy inwestowania. Wysoka

jakość środowiska, czystość gleb i powietrza są bezsprzecznym atutem obszaru, a dążenie do poprawy warunków środowiskowych traktować należy priorytetowo. Z zagadnieniem tym łączy się kwestia modernizacji lub usuwania przestarzałej infrastruktury technicznej, która obniża atrakcyjność regionu pod względem zamieszkania oraz wpływa negatywnie na środowisko naturalne. Działania w tym kierunku muszą iść w parze z dążeniem do wprowadzania zmiany w sposobie postrzegania swojego otoczenia przez mieszkańców obszaru. Trwałą zmianą wymaga wykształcenia w umysłach społeczności lokalnej poczucia autentycznej odpowiedzialności za dobro wspólne jakim jest otoczenie przyrodnicze. Wymaga to głęboko zakorzenionej zmiany nawyków i przyzwyczajeń oraz postaw konsumpcyjnych.

Cel szczegółowy 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych

Organizacja atrakcyjnie zagospodarowanej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej musi zakładać miejsca wypoczynku zbiorowego, rekreacji, spotkań. Wychodzi to naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, dla której miejsca tego typu są płaszczyzną do nawiązywania kontaktów i głębszej integracji. Zgodnie z diagnozą służącą delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski na terenie 15 sołectw z wszystkich 33 jednostek znajdują się tereny publiczne wymagające podjęcia interwencji. Łączna powierzchnia terenów publicznych wynosi: 30,2847 ha, w tym 55,79% jest zdegradowanych i wymaga podjęcia interwencji (16,8964 ha). Z tego 1/3 jest zlokalizowana na obszarze rewitalizacji (dokładnie 10,01 ha, czyli 33,05%). Powierzchnia terenów publicznych wymagających prac modernizacyjnych wynosi 7,67 ha w obrębie obszaru rewitalizacji, co stanowi 45,39% wszystkich tego rodzaju powierzchni w całej gminie. 1/3 tychże terenów jest zlokalizowana na obszarze rewitalizacji (dokładnie 10,01 ha, czyli 33,05%). Powierzchnia terenów publicznych wymagających prac wynosi 7,67 ha w obrębie obszaru rewitalizacji, co stanowi 45,39% wszystkich tego rodzaju powierzchni w całej gminie. Analiza wskaźnika odnoszącego się do udziału powierzchni terenów publicznych o niskiej jakości wymagających podjęcia interwencji w 2021 r. w stosunku do ogólnej powierzchni terenów publicznych wskazuje, że w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji mamy do czynienia z dużo bardziej negatywną sytuacją niż w gminie. Wskaźnik przyjął tutaj wartość znacznie wyższą (76,62%) od średniej dla gminy (55,79%).

Wobec powyższego, niezbędne jest podjęcie kompleksowych i zintegrowanych interwencji. Dobrze wykorzystany potencjał przestrzeni publicznych, często zaniedbanych i niedoinwestowanych, to ważny element tworzenia spójnej społeczności. Środowisko dysponujące ciekawym i atrakcyjnym zapleczem w postaci miejsc spotkań czy organizacji imprez zmotywowane jest do czynnego uczestnictwa życiu społecznym i inicjowaniu różnego rodzaju przedsięwzięć. Miejsce takie musi być atrakcyjne, bezpieczne i a jego organizacja wychodzić musi naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom mieszkańców. Niezbędne będzie zatem stworzenie zaplecza usługowego i technicznego, w tym z uwzględnieniem dostosowania do potrzeb niepełnosprawnych i szczególnej dbałości, aby oferta skierowana była do każdej kategorii wiekowej mieszkańców oraz dbałość o estetykę miejsca. Lokalna

administracja zadbać musi o utrzymanie i zarządzanie tak zrewitalizowanymi przestrzeniami oraz stworzenie bogatej oferty wydarzeń kulturalnych. Różnorodność i odpowiednia ilość wydarzeń przyczyni się z pewnością do znacznego podniesienia atrakcyjności całego obszaru i przyciągnie szersze rzesze odbiorców.

Omówione powyżej działania mają również istotne znaczenie dla utrzymania dobrej jakości samopoczucia psychofizycznego społeczności lokalnej. Przebywanie w przyjaznym, estetycznym otoczeniu i dostępność bogatej oferty spędzania czasu wolnego jako alternatywy dla monotonii dnia codziennego, mnogość okazji do nawiązywania więzi społecznych dają poczucie zadowolenia i niwelują odczuwanie samotności czy zmęczenia codziennością. Poczucie bezpieczeństwa, wspólnoty i pozytywne doznania estetyczne będą elementem znacznie podnoszącym jakość życia społeczności lokalnej. Aktywne spędzanie wolnego czasu, aktywność społeczna, kulturalna czy fizyczna jest niezbędna do utrzymania dobrej kondycji psychofizycznej i odczuwania subiektywnego poczucia zadowolenia. Skutki w sferze społecznej będą naturalnym następstwem realizacji celu – liczne interakcje społeczne, niwelowanie dystansu, włączanie różnych grup społecznych w dążenie do wspólnego celu, promowanie lokalnych zasobów, pobudzanie do aktywności i kreatywności.

Funkcjonowanie w przyjaznym otoczeniu jest niezwykle ważne dla eliminowania wykluczenia społecznego i marginalizacji pewnych grup. Mowa tu o osobach starszych i niepełnosprawnych. Obywatelskie społeczeństwo to przede wszystkim taki układ społeczny, gdzie każdy znajdzie przestrzeń do aktywności i samorealizacji. Na poziomie lokalnym to właśnie sprawnie zorganizowane tereny publiczne i różnorodna oferta jest podłożem dla pełnej integracji społecznej i budowania społeczności bez podziałów.

Cel szczegółowy 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej

Podstawowe prawa obywatelskie gwarantują pełną nieskrępowaną dostępność przestrzeni, obiektów i budynków użyteczności publicznej obywatelom w każdym wieku i z różnego rodzaju dysfunkcjami i niepełnosprawnościami. Zapewnienie tej dostępności jest jednym z podstawowych obowiązków administracji publicznej a stopień dostępności świadczy o poziomie rozwoju cywilizacyjnego danej społeczności. Przez dostępność rozumieć należy zarówno udogodnienia techniczne i odpowiednio zorganizowaną infrastrukturę, jak również organizację pracy urzędów czy działalności usługowej. Komisja Organizacja Narodów Zjednoczonych w art. 9 sformułowała szczegółowe wytyczne dotyczące działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

W ramach realizacji przedmiotowego celu podejmowane będą działania mające na celu dostosowanie przestrzeni publicznych w każdym aspekcie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami narządów ruchu, narządów zmysłów czy niepełnosprawnościami intelektualnymi. Głównym wyzwaniem będzie tu eliminacja barier architektonicznych (podjazdy, schodolazy, dzwonki, napisy w języku Braille'a, audioprzewodniki itp.) oraz organizacyjnych (umożliwienie uczestnictwa w różnego rodzaju imprezach,

spotkaniach, dostępność urzędów i usług). Na obszarze rewitalizacji nadal 50% budynków użyteczności publicznej nie posiada dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Kolejnym aspektem dostosowania jest dostępność informacyjna i umożliwienie samodzielnego korzystania z zasobów publicznych. Brak możliwości załatwienia spraw drogą internetową sprawia, że osoby niepełnosprawne silnie uzależnione są od osób trzecich i stan taki potęguje faktyczne i subiektywne odczucie wykluczenia społecznego. Pomimo indywidualnych możliwości osoby takie nie są w stanie samodzielnie zadbać o swoje potrzeby, sprawy czy interesy.

Działania podejmowane z tym zakresie to przede wszystkim usuwanie barier technicznych i dostosowanie infrastruktury publicznej tak, aby osoby niepełnosprawne mogły w pełni z niej korzystać w celu załatwiania spraw czy zaspokajania różnego rodzaju potrzeb. W efekcie instytucje publiczne, zakłady usługowe, instytucje kultury i inne ogólnodostępne przestrzenie były przyjazne i otwarte dla każdego członka społeczności, bez względu na poziom jego funkcjonowania czy dysfunkcje fizyczne, psychiczne czy intelektualne. Zagadnienie to staje się jeszcze bardziej istotne gdy analizuje się tendencje rozwojowe współczesnych społeczności. Zwiększająca się sukcesywnie liczebność grupy seniorów oraz duży udział osób niepełnosprawnych wymusza podejmowani wyżej opisanych działań z uwzględnieniem perspektywy długofalowej. Umożliwienie powszechnej dostępności jest również moralnym obowiązkiem każdego społeczeństwa zmierzającego w stronę postępu. Spójność społeczeństwa to przede wszystkim taki poziom jego rozwoju, gdzie każdy członek ma realnie zagwarantowaną pełną możliwość korzystania ze swoich praw. Realizacja przedmiotowego celu będzie również miała przełożenie na zmianę mentalną całego społeczeństwa. Niezwykle istotnym zagadnieniem jest również postrzeganie osób niepełnosprawnych przez pozostałych członków społeczeństwa. W dalszym ciągu silnie zakorzenione są krzywdzące stereotypy dotyczące tej kategorii osób. Mowa tu nie tylko o uprzedzeniach czy niechęci, ale też nadgorliwości w niesieniu pomocy czy nieumiejętności zachowania się z kontakcie z osobą niepełnosprawną. Zlikwidowanie barier architektonicznych przyczyni się do zanikania barier społecznych. Powszechna obecność osób niepełnosprawnych w życiu codziennym społeczności będzie istotnym elementem dokonywania się postępu i budowania społeczeństwa autentycznie spójnego. Dużą rolę do odegrania w tej dziedzinie działań rewitalizacyjnych mają organizacje NGO.

Cel szczegółowy 3.3 Poprawa jakości środowiska naturalnego

Atrakcyjność danego terenu i funkcjonujące o nim opinie są w dużej mierze pochodną warunków tam panujących, w tym jakości środowiska naturalnego. O sytuacji problemowej w sferze środowiskowej świadczy liczba budynków mieszkalnych, które nadal pokryte są azbestem. Ich liczba w 2021 r. wyniosła w obrębie obszaru rewitalizacji 346, co stanowi aż 28,34% wszystkich budynków mieszkalnych pokrytych azbestem w gminie. Budynki te stanowiły 39,05% ogólnej liczby budynków mieszkalnych w obszarze rewitalizacji. Zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest

również brak wystarczającej świadomości ekologicznej mieszkańców (mają małą wiedzę w zakresie zachowań proklimatycznych zmniejszonych presję człowieka na środowisko, prowadzących do zmniejszenia zużycia energii, itd.).

Społeczeństwo dbające o stan swojego środowiska naturalnego jest społeczeństwem świadomym, postępowym i gotowym poświęcić część wygody dla dobra wspólnego i dobra przyszłych pokoleń. Jednak jest to warunek niezbędny aby zapewnić bezpieczne, przyjazne warunki do osiedlania się czy pozostawania w danym miejscu, przyciągania inwestycji, rozwoju przedsiębiorczości czy rozwoju różnego rodzaju usług. Konkretnie działania podejmowane dla realizacji celu będzie to wprowadzanie zasad gospodarki niskoemisyjnej, powszechne wdrażanie systemów oze czy termomodernizacja budynków. Wszystkie te innowacje w znacznym stopniu przyczynią się do zmniejszania zanieczyszczenia środowiska naturalnego i ochrony zasobów naturalnych.

Równolegle z opisanymi powyżej zamierzeniami prowadzić trzeba intensywne działania edukacyjne i uświadamiające. Powodzenie realizacji celu i zasadność podejmowania wysiłków możliwe będą tylko w połączeniu z trwałą zmianą w mentalności całego społeczeństwa. Wiedza na temat stanu środowiska naturalnego i świadomość ekologiczna są w dalszym ciągu na bardzo niskim poziomie. Brak zrozumienia, że kwestie ochrony środowiska naturalnego są sprawą społeczeństwa jako całości, czyli de facto każdego jego członka z osobna, blokuje dokonywanie zmian w tej materii. Namacalnymi konsekwencjami niskiej jakości stanu środowiska są coraz bardziej powszechne choroby, jak na przykład nowotwory, choroby układu oddechowego czy układu krążenia. Konsumpcyjne nastawienie do życia i wygoda osobista muszą zostać zastąpione zbiorowym poczuciem odpowiedzialności za kształt otaczającego świata. Dużą rolę do odegrania mają tu szkoły oraz instytucje publiczne, prowadzone przez nie różnorodne działania edukacyjne to realna szansa na zmianę mentalności w zakresie myślenia o ekologii.

5.2 Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obligatoryjnym elementem Gminnego Programu Rewitalizacji jest opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zgodnie z zapisami ustawy⁸, lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych powinna mieć formę opisów zawierających w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia:

⁸ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2021 r., poz. 485)

- nazwę i wskazanie podmiotów realizujących,
- zakres realizowanych zadań,
- lokalizację,
- szacowaną wartość,
- prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji,
- opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, ile dane te są możliwe do wskazania.

Prowadzone w sposób partycypacyjny prace nad GPR pozwoliły na identyfikację szeregu projektów, które odpowiadają na zdiagnozowane problemy i obszary deficytowe. Część z projektów wykorzystuje istniejące potencjały obszaru (np. wykorzystanie przestrzeni instytucji kultury do prowadzenia działań włączających) lub dzięki podjętym działaniom poprawi ich funkcjonalność i przydatność dla mieszkańców obszaru rewitalizacji (np. tereny zielone i obszary rekreacji).

Projekty rewitalizacyjne zostały zidentyfikowane w otwartym procesie, do którego zaproszeni zostali wszyscy mieszkańcy, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji, partnerzy społeczni i gospodarczy. Projekty można było zgłaszać w ramach otwartego naboru przedsięwzięć prowadzonego w dniach od 11 lipca 2023 r. do 11 sierpnia 2023 r. Projekty można było przedkładać drogą elektroniczną, drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski. O prowadzonym naborze przedsięwzięć informowano podczas różnego rodzaju spotkań organizowanych przez Urząd Gminy. Niżej zamieszczona lista zawiera informacje istotne dla zapewnienia realizacji celów programu przy uwzględnieniu zróżnicowanego poziomu gotowości realizacyjnej poszczególnych przedsięwzięć

Większość umieszczonych w ramach niniejszego GPR przedsięwzięć będzie realizowane przez podmioty publiczne. Jednocześnie należy zaznaczyć, że podstawowym ich założeniem jest doprowadzenie do wygenerowania, zgodnych z celami Programu, aktywności mieszkańców, nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy. Osiągnięcie tego efektu wiąże się z gotowości gminy do aktualizacji niniejszego GPR zgodnie z ujawnionymi z czasem priorytetami mieszkańców.

Zidentyfikowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały pogrupowane w ramach dwóch rodzajów: podstawowych i dodatkowych. Projekty umieszczone na liście podstawowej to te, które w bezpośredni sposób przyczyniają się do ograniczenia stwierdzonych zjawisk kryzysowych, w szczególności tych wskazanych w sferze społecznej. Realizacja tych przedsięwzięć jest więc niezbędna dla uzyskania satysfakcjonujących efektów rewitalizacji. Natomiast projekty dodatkowe to takie, które również przyczyniają się do poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji, ale mają mniejsze oddziaływanie z punktu widzenia rozwiązania stwierdzonych problemów ale nie pozostają dla nich bez znaczenia.

Mając na uwadze techniczne uwarunkowania realizacji inwestycji, których pełne rozpoznanie nastąpi dopiero w okresie realizacji programu rewitalizacji, należy dopuścić konieczność interwencji poza granicami obszaru rewitalizacji. Wynika to ze specyfiki planowanych działań, które pomimo lokalizacji poza terenem rewitalizacji oddziaływać będą poprzez swoją działalność przede wszystkim na mieszkańców z obszaru rewitalizacji. Szczególnie istotnym aspektem realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zasada spójności działań w zakresie planowanej infrastruktury oraz jej dalszej eksploatacji tj. określenia zasady przyszłej organizacji, funkcjonowania i wykorzystania dla potrzeb osiągnięcia prognozowanych rezultatów. W ramach niniejszego GPR przyjęto założenie, że infrastrukturę powstałą w ramach projektów rewitalizacyjnych należy traktować jako środek do osiągnięcia zakładanych celów. Wobec tego całkowita ocena skuteczności działań będzie odnosić się zarówno do procesu wykonawczego obiektów, jak i sposobu ich przyszłego funkcjonowania. W ten sposób zapewniona zostanie także integracja projektów infrastrukturalnych i miękkich. Dodatkowo projekty są zintegrowane na poziomie celów – ich wspólna realizacja pozwoli na osiągnięcie zdefiniowanego celu, co przyczyni się do faktycznej zmiany na obszarze rewitalizacji.

W rozdziale 5.2.1 oraz 5.2.2 zaprezentowano listę zidentyfikowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mogą stanowić odrębny projekt lub mogą również łączyć się z innymi przedsięwzięciami w większe, wielokomponentowe projekty m.in. w przypadku inwestycji infrastrukturalnych lub organizacyjnych. Projekty infrastrukturalne z zakresu poprawy efektywności energetycznej i infrastruktury drogowej służyć będą osiągnięciu celów programu rewitalizacji tylko wówczas, gdy będą bezpośrednio powiązane lub wspólnie realizowane z innymi projektami głównie ze sfery społecznej.

Planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne (lista podstawowa oraz lista dodatkowa) będą zgodne z przepisami prawa oraz wszelkimi wymogami w zakresie ochrony przeciwpożarowej, m. in. poprzez:

- a) zapewnienie drogi pożarowej do obiektów zgodnie z przepisami odrębnymi,
- b) zapewnienie zaopatrzenia w wodę dla zewnętrznego gaszenia pożarów zgodnie z przepisami odrębnymi,
- c) zakaz lokowania na obszarze rewitalizacji zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska.

Istotnym elementem rewitalizacji, zwłaszcza w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznej jest realizacja tego zadania w sposób zrównoważony, który przy zastosowaniu rozwiązań ułatwiających dostępność miejsc dla większej liczby grup społecznych zachowa również przyrodnicze walory terenu, które również pozytywnie wpływają na funkcjonowanie lokalnych społeczności. Dlatego też projekty rewitalizacyjne mają na celu zachowanie terenów zielonych, ochroną istniejących pomników przyrody oraz siedlisk gatunków chronionych. Niewskazane jest nadmierne usuwanie drzew i krzewów oraz

przekształcanie terenów zielonych w wybetonowane place. Mając na względzie postępujące zmiany klimatu, w tym okresy o wysokich temperaturach, nie przewiduje się usuwania większości drzew z osłoniętych placów, do utrudniłoby lub uniemożliwiło wielu osobom korzystanie z przestrzeni publicznej.

Wszystkie zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą prowadzone w sposób zapewniający troskę o zachowanie terenów zielni na terenach rewitalizacji, zwłaszcza w zakresie ochrony bioróżnorodności przyrodniczej, w tym siedlisk gatunków chronionych. Realizowane projekty nie spowodują zniszczenia istniejących i potencjalnych siedlisk gatunków chronionych. W celu ochrony liczebności wielu chronionych gatunków ptaków (m.in. jerzyki, kawki, wróble, mazurki, kopciuszki) oraz nietoperzy, w ramach prac związanych z modernizacją i termomodernizacją budynków, wprowadza się następujące ramy korzystania ze środowiska:

- a) ze względu na możliwość zasiedlania budynków przez gatunki ptaków bytujących w szczelinach i otworach wentylacyjnych, przed rozpoczęciem prac powinno się przeprowadzić audyt ornitologiczny, a w ich trakcie wdrożyć odpowiednie rozwiązania chroniące (m.in. prowadzenie prac poza sezonem lęgowym, wykonanie zastępczych miejsc lęgowych itp.);
- b) ze względu na możliwość zasiedlenia budynków przez nietoperze, przed przystąpieniem do realizacji prac należy dokonać szczegółowej oceny walorów przyrodniczych i skali zagrożeń; w przypadku stwierdzenia występowania nietoperzy należy wdrożyć odpowiednie rozwiązania chroniące (m.in. odpowiedni termin realizacji prac - późne lato i wczesna jesień; zaklekanie szczelin i innych kryjówek - jeśli istnieje podejrzenie, że mogą w nich przebywać nietoperze - jest niedopuszczalne; można to zrobić dopiero po bezpiecznym opuszczeniu przez nietoperze kryjówek letnich lub zimowych; po opuszczeniu przez nietoperze kolonii letniej (przełom lata i jesieni) lub zimowej (początek kwietnia) jest możliwe zabezpieczanie schronień, ale tak, by zwierzęta mogły wychodzić z kryjówek; ostateczne zatkanie wstępnie zabezpieczonych schronień nietoperzy, może nastąpić dopiero po upewnieniu się, że wszystkie ssaki opuściły azyl).

Aby remont nie spowodował znaczącej szkody przyrodniczej, należy zwierzętom zapewnić istnienie odpowiedniej ilości właściwych schronień po remoncie:

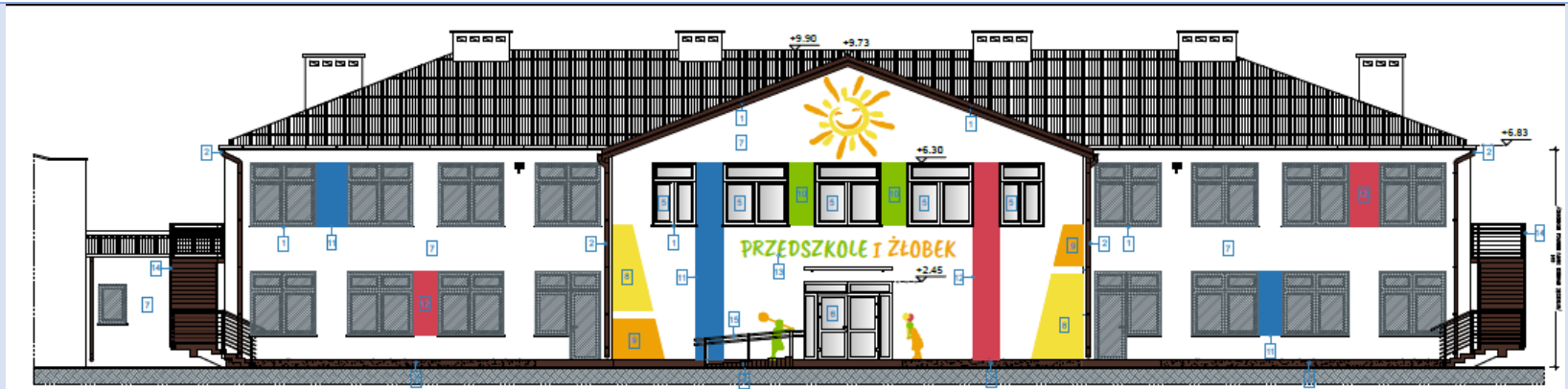
- Pozostawienie kilku szczelin i otworów wykorzystywanych do tej pory przez nietoperze, gdyż te zwierzęta są bardzo przywiązane do swoich schronień. Jest to też często rozwiązanie najprostsze z technicznego punktu widzenia, przy czym nie może wpływać negatywnie na efekt docieplania i trwałość budynku. Jeśli po wykonaniu oceny technicznej uznano, że możliwe jest dalsze wykorzystywanie przez zwierzęta zajmowanych wcześniej szczelin, trzeba zagwarantować nietoperzom łatwy dostęp poprzez pozostawienie odpowiednio zabezpieczonego otworu w izolacji termicznej;

- Jeśli nie ma możliwości pozostawienia schronień istniejących, należy utworzyć schronienia alternatywne, równoważące ubytek takich miejsc w wyniku remontu;
 - Liczba alternatywnych schronień powinna w pełni równoważyć stratę;
 - Zrównoważenie strat należy rozpatrywać w skali lokalnej (np. osiedla, dzielnicy), a nie pojedynczego budynku, na którym może wystąpić problem z umieszczeniem odpowiedniej liczby skrzynek.
 - Nie wszystkie skrzynki są zajmowane przez nietoperze, dlatego ich liczbę trzeba zwiększyć w zależności od gatunku i warunków lokalnych - o 50-200% - w stosunku do miejsc wykorzystywanych przez nietoperze, przed jego remontem;
 - Dobór skrzynek i ich lokalizacja musi być uzgodniona z chiropterologiem (chiropterolog – specjalista zajmujący się między innymi życiem i zwyczajami nietoperzy).
- c) ze względu na ochronę siedlisk i gatunków hydrogeniczných oraz wyeliminowanie kolizji dróg twardych ze szlakami migracyjnymi lub miejscami rozrodu i regularnego przebywania fauny, wyklucza się trasowanie nowych odcinków dróg przez siedliska przyrodnicze; dodatkowo przepusty wodne należy dostosowywać do wymogów przepustów ekologicznych dla małych i średnich zwierząt oraz stosować rozwiązania chroniące stosunki wodne oraz jakość wód powierzchniowych i podziemnych.

5.2.1 Lista planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Numer i nazwa przedsięwzięcia	1/P – Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzec Podlaski
Krótki opis sytuacji problemowej	W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych mieszkańcy artykułowali bardzo mocno potrzebę utworzenia miejsc pozwalającego na opiekę i edukację dzieci w wieku żłobkowym i przedszkolnym. Wśród argumentów przemawiających za tego rodzaju rozwiązaniem podnoszono nie tylko chęć zapewnienia wszechstronnego rozwoju dzieciom, ale również możliwość zapewnienia rodzicom (głównie kobietom) powrotu na rynek pracy w związku z przerwą związaną z urodzeniem dziecka i koniecznością sprawowania opieki. Potrzeby dotyczące wychowania przedszkolnego na terenie gminy zaspokajane są w niewystarczającym stopniu, ze względu na dostępność miejsc wychowania przedszkolnego na terenie gminy. Analiza liczby miejsc przedszkolnych i geograficznego zapotrzebowania na edukację przedszkolną wyraźnie wskazują, że potrzeby w tym zakresie nie są w pełni zaspokojone. Według danych GUS z 2021r Podlaski wskaźnik dotyczący dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wynosi w przypadku dzieci w wieku 3 – 4 lat 74,7 %, natomiast w przypadku dzieci sześciolletnich odbywających roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne 82,4 %. W gminie Międzyrzec Podlaski funkcjonuje jedna placówka wychowania przedszkolnego utworzona w 2018 roku w Ręczycy, która jest w stanie zapewnić opiekę 100 dzieciom w wieku 3 – 6 lat, co stanowi 24 % potrzeb. Ponadto w 6 szkołach podstawowych prowadzonych przez gminę oraz w 1 szkole prowadzonej przez stowarzyszenie funkcjonuje 15 oddziałów przedszkolnych mających pod opieką 313 dzieci objętych jest opieką przedszkolną. 64 dzieci uczęszcza do przedszkoli w innych gminach. 413 dzieci w wieku 3 – 6 lat, w tym 75 w wieku 3 lat, 115 w wieku 4 lat, 113 w wieku 5 lat oraz 110 w wieku 6 lat. Ogólna liczba dzieci w wieku 3 – 6 lat wynosi 524 i jest znacznie wyższa od liczby miejsc w placówce przedszkolnej. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wynosi 78. Aktualnie w Gminie Międzyrzec Podlaski przypada 515 dzieci na jedną placówkę wychowania przedszkolnego (dane według GUS rok 2021- 402 os). Powyższe dane oznaczają, że liczba dzieci w wieku przedszkolnym nie ulega zmniejszeniu, zatem istnieje potrzeba zwiększenia miejsc przedszkolnych, tym bardziej że sale lekcyjne w szkołach, w których funkcjonują oddziały przedszkolne, nie są w pełni przystosowane do przepisów p.poż, które obowiązywać będą od 1 września 2024r. Niewystarczająca liczba obiektów oraz oddziałów przedszkolnych nie zaspokaja wszystkich potrzeb dotyczących wychowania przedszkolnego dla mieszkańców gminy (warunki lokalowe niedostosowane do zapotrzebowania na miejsca przedszkolne). Również wyposażenie placówek wychowania przedszkolnego jest na niewystarczającym poziomie, ograniczając rozwój intelektualny dzieci, poziom ich bezpieczeństwa, atrakcyjność wychowania przedszkolnego. Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że największe zapotrzebowanie na tworzenie nowych miejsc w placówce wychowania przedszkolnego zanotowano w Jelnicy i miejscowościach zlokalizowanych wokół niej, tj. Misie, Strzakły, Pościsz, Sawki, Tulińów, Przychody na terenie których mieszka 158 dzieci urodzonych w latach 2017 – 2021. Lokalizacja placówki w Jelnicy położonej przy drodze wojewódzkiej 806, w odległości 7 km od miasta MP jest najbardziej zasadna, zapewnia najlepszą sieć komunikacyjną z wieloma miejscowościami położonymi na terenie gminy, co znacznie ułatwia rodzicom dojazd do pracy. Istniejący budynek Publicznej Szkoły Podstawowej nr 1 w m. Jelnica, jest częścią zespołu połączonych ze sobą funkcjonalnie budynków oświaty. Budynek w obecnej formie został ukończony w 1994 r., a mianowicie nastąpiła jego rozbudowa o salę gimnastyczną wraz z zapleczem higieniczno-sanitarnym połączony z budynkiem szkolnym poprzez parterowy łącznik komunikacyjny. Budynek jest obiektem niepodpiwniczonym, o dwóch kondygnacjach nadziemnych, z poddaszem nieużytkowym, przykryty dachem czterospadowym. Elewacja budynku nieocieplona z położonym tynkiem cementowo-

	wapiennym. W 1994 r. nastąpiła jego rozbudowa o salę gimnastyczną wraz z zapleczem higieniczno-sanitarnym połączonych z budynkiem szkolnym poprzez parterowy łącznik komunikacyjny. Wśród zgłaszanych problemów społeczności obszaru rewitalizacji znajdują się również niegodności związane są z niewystarczającą liczbą miejsc wychowania przedszkolnego na terenie gminy, brakiem możliwości zaspokajania potrzeb dotyczących pomocy w wychowaniu dziecka na etapie wczesnoszkolnym. Ze względu na brak odpowiedniej liczby miejsc w przedszkolu, jedno z rodziców musi przejąć opiekę nad dzieckiem. Zazwyczaj są to kobiety, które rezygnują z pracy zawodowej, z możliwości rozwijania kariery zawodowej. Niedogodnościami dla pewnej grupy mieszkańców są koszty związane z posłaniem dziecka do placówki edukacyjnej, w tym także koszty związane z dowozem dzieci do przedszkola, koszty zapewnienia opieki prywatnej dla dziecka. Niedogodności występują też po stronie dzieci z niepełnosprawnościami- brak odpowiedniej infrastruktury umożliwiającej dostanie się do obiektu, swobodne poruszanie się po obiekcie przedszkolnym, korzystanie z sanitariatów (bariery architektoniczne), a także niedogodności związane z dostosowaniem pomocy dydaktycznych dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, umożliwiającą wspólny rozwój, naukę oraz zabawę.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Celem głównym projektu jest poprawa równego dostępu do edukacji przedszkolnej oraz opieki nad dziećmi do lata 3 poprzez rozwój świadczonych usług publicznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski. Zakres przedsięwzięcia obejmuje rozbudowę, przebudowę ze zmianą sposobu użytkowania części pomieszczeń Publicznej Szkoły Podstawowej nr 1 im. Marii Konopnickiej w m. Jelnica, gm. Międzyrzec Podlaski na żłobek i przedszkole. Projekt polega na przystosowaniu wydzielonej części pomieszczeń parteru oraz całego rzutu pierwszego piętra (północne skrzydło) od sali gimnastycznej wraz z zapleczem higieniczno-sanitarnym, na urządzenie: a) 2-óch oddziałów żłobka na parterze po 20 dzieci w wieku od 18-ego miesiąca życia do 3 lat; b) 4-ech oddziałów przedszkola na piętrze po 25 dzieci w wieku od 3 do 6 lat; Powstanie powierzchnia wydzielona przeciwpożarowo od pozostałej części szkoły tj. sali gimnastycznej wraz zapleczem higieniczno-sanitarnym użytkowanych przez uczniów szkół należących do gminy Międzyrzec Podlaski. Budynek objęty projektem położony jest równoległe do drogi powiatowej nr 1002L (dz. nr ewid. 49), która stanowi również drogę pożarową dla wozów jednostek strażackich. Na terenie inwestycji znajdują się również infrastruktura sportowa tj. boisko do piłki nożnej o powierzchni biologicznie czynnej oraz boisko wielofunkcyjne o nawierzchni syntetycznej. W północnej części działki znajduje się istniejący plac zabaw, który jest urządzony. Ze względu na duży stopień wyeksploatowania istniejący plac zabaw wymaga podjęcia interwencji. Przebudowa budynku szkolnego na żłobek i przedszkole obejmować będzie dwie istniejące kondygnacje budynku, tj. parter i piętro. Budynek objęty zakresem rzeczowym projektu pełnić będzie nadal funkcje pomieszczeń oświatowych, lecz dostosowanych do funkcji przedszkola ze żłobkiem wraz z pomieszczeniami higieniczno-sanitarnymi, technicznymi i zapleczem uzupełniającym do prawidłowego funkcjonowania. Będzie to obiekt niski, dwukondygnacyjny, niepodpiwniczony. Przyjęte rozwiązania funkcjonalno – przestrzenne oraz wykończenie zewnętrzne elewacji budynku nawiązują do istniejącej zabudowy i otaczającego krajobrazu. Zakres przedsięwzięcia obejmuje również zakup wyposażenia pomieszczeń przedszkola, zakup pomocy dydaktycznych oraz specjalistycznych niezbędnych do prowadzenia zajęć dydaktycznych – wychowawczych, rozpoznawania potrzeb edukacyjnych, wspomagania rozwoju dzieci, prowadzenia terapii dzieci odbywających edukację. Zakup wyposażenia specjalistycznego przeprowadzony zostanie na podstawie diagnozy zapotrzebowania odbiorców objętych wsparciem. Przedsięwzięcie obejmuje również zagospodarowanie terenu funkcjonalnie powiązanego z obszarem, w tym m.in. montaż urządzeń na placu zabaw z bezpieczną nawierzchnią. W ramach zadania planowana jest odpowiednia organizacja przestrzeni poprzez ogrodzenie i zagospodarowanie terenu, plenerowe strefy aktywności dzieci. Poniżej zamieszczono wizualizację nowopowstałego obiektu.

Realizacja zadania, przyczyni się do stworzenia inkludującego, dostępnego i wszechstronnego środowiska edukacyjnego, w którym każde dziecko ma szansę na pełny rozwój i aktywny udział. Projekt wpłynie na stworzenie przestrzeni, w której dzieci z różnymi zdolnościami będą mogły razem się rozwijać, uczyć i bawić się, co wpłynie korzystnie na ich rozwój społeczny, emocjonalny i poznawczy. Dostosowanie obiektu i pomieszczeń do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami pozwala na pełniejszy rozwój potencjału każdego dziecka, niezależnie od ich zdolności czy ograniczeń. Zakup wyposażenia pomieszczeń edukacji przedszkolnej ma ogromne znaczenie dla zapewnienia odpowiednich warunków nauki i rozwoju dzieci. Odpowiednie meble, pomoce naukowe i artystyczne oraz elementy zapewniające bezpieczeństwo i higienę tworzą atrakcyjne i funkcjonalne środowisko, które przyczynia się do pozytywnego doświadczenia edukacyjnego dla dzieci, rodziców oraz personelu przedszkola.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Całość budynku będzie dostosowana dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami. W ramach dostosowania zostaną zastosowane m.in.

- wejścia do budynku oraz przejścia pomiędzy poszczególnymi pomieszczeniami bezprogowe lub z progami o wysokości maksymalnie 20 mm;
- balustrady zewnętrzne dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- łazienki przystosowane dla osób niepełnosprawnych wraz z armaturą przystosowaną dla takich osób, specjalnymi uchwytami ułatwiającymi korzystanie z WC.

Przedsięwzięcie zakłada budowę pochylni dla niepełnosprawnych o nachyleniu 6% (niezadaszona) i długości 285cm, wykonanej z nawierzchni kostki betonowej oraz obrzeżami z palisady stanowiące obrzeża (krawężnik) o wysokości min. 7cm zabezpieczające przed przypadkowym zjechaniem osoby z niepełnosprawnością ruchową. Wnioskodawca wprowadzi politykę cenową korzystną dla osób ze zmarginalizowanych grup społecznych (m.in. dla osób niepełnosprawnych, dla rodzin z problemami finansowymi) oraz dla obszarów gorzej rozwiniętych gospodarczo na terenie gminy, w tym obszaru rewitalizacji.

Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1.Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększeniami szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Realizacja projektu przyczyni się do urzeczywistnienia zamierzeń przedmiotowego celu strategicznego. Dzięki niemu najmłodszy członkowie lokalnej społeczności zyskają szansę na wszechstronny rozwój i zwiększenie szans edukacyjnych w przyszłości. Zakupione wyposażenie pozwoli na zapewnienie atrakcyjnej i specjalistycznej oferty wychowawczo-opiekuńczej. Jednocześnie podkreślić należy, iż przebywanie dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego wpływa na szybszy ich rozwój i lepszy start w kolejnych etapach edukacji. Włączenie społeczne nastąpi poprzez realizację prac zgodnych z zasadą uniwersalnego projektowania, co pozwoli na zagwarantowanie pełnej dostępności budynku oraz oferty przedszkola. Kolejnym ważnym elementem będzie plac zabaw, który stanowić będzie nie tylko miejsce łączenia zabawy z nauką przez dzieci. Stanie się także miejscem dla całej społeczności lokalnej, które uatrakcyjni spędzanie czasu wolnego oraz umożliwi integrację środowiska lokalnego. Będzie miejscem spotkań całych rodzin z dziećmi, które w bezpieczny sposób będą mogłyby rozwijać swoją sprawność ruchową, zaspokajać potrzeby zabawy i kontaktu z rówieśnikami. Nowa przestrzeń sprzyjać będzie zacieśnianiu relacji sąsiedzkich i otwiera lokalną społeczność na różne inicjatywy, kształtować będzie prawidłowe postawy społeczne wśród najmłodszych i sprzyjać ich rozwojowi, zachęcać dzieci i rodziców do aktywnego spędzania wspólnych chwil na świeżym powietrzu. Wpłynie także na znaczne podniesienie atrakcyjności obszaru. <u>Cel strategiczny 2. Wzmacnianie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u> W związku z utworzeniem nowej placówki na obszarze rewitalizacji powstaną nowe miejsc pracy, co przyniesie pozytywne efekty w postaci zmniejszenia skali bezrobocia. Możliwość zatrudnienia otrzyma zarówno cała obsada merytoryczna obiektu, jak i pracownicy obsługi. Szansa na otrzymanie stałej pracy przełoży się na zmniejszenie skali zubożenia społeczności lokalnej. Ożywieniu ulegnie sfera gospodarcza związana z konieczność zagwarantowania obsługi całego obiektu (m.in. wyżywienie dzieci i sprzątanie obiektu). Projekt przyczyni się do zwiększenia zainteresowania rodziców działalnością placówki. Szybsze rozpoczęcie edukacji w wieku przedszkolnym procentuje lepszymi efektami w ramach kolejnych szczebli kształcenia. Prowadzony w sposób ciekawy proces edukacyjny wpływa na zwiększenie kreatywności i innowacyjności w późniejszym etapie rozwoju, co ma bezpośredni wpływ na jakość kapitału ludzkiego. Jednocześnie ludzie kreatywni i innowacyjni nie obawiają się podejmować ryzyka i nowych wyzwań w postaci prowadzenia własnej działalności, są bardziej przedsiębiorczy. Efektem inwestycji będzie też pobudzenie lokalnego rynku poprzez angażowanie w realizację poszczególnych działań zewnętrznych wykonawców/ dostawców z racji charakteru zaplanowanych działań niemieszących się w zakresie działalności ani JST ani szkół (zwiększony obrót środków, wymiana towarów i usług). <u>Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego).</u> Dzięki przeprowadzonemu przedsięwzięciu dzieci uzyskają dostęp do nowoczesnego, bezpiecznego, przestronnego budynku użyteczności publicznej oraz atrakcyjnej przestrzeni publicznej wokół niego. Efektem przedsięwzięcia będzie znaczne podniesienie jakości oferowanych usług publicznych. W jego ramach zaplanowano również szereg elementów przyczyniających się do poprawy jakości środowiska naturalnego (zmniejszenie energochłonności budynku w efekcie przeprowadzonych prac termomodernizacyjnych, zastosowanie energooszczędnego oświetlenia).			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Jelnica 84	Działki ewidencyjne:	415
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			

	TAK ✓	NIE (*wymagane uzasadnienie)	NIE DOTYCZY	
	*UZADANIENIE: Nie dotyczy			
Okres realizacji	2023-2025			
łączna wartość przedsięwzięcia	8 000 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	4 035 025,05 zł (Rządowy Program Maluch+ i Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, inne środki krajowe)		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	3 015 165,47 zł		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Wkład własny wnioskodawcy	949 809,48 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,78	Dane Wnioskodawcy
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Liczba utworzonych przedszkoli	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Liczba wspartych przedszkoli	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Liczba doposażonych przedszkoli	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Liczba wspartych instytucji opieki żłobkowej	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Liczba doposażonych obiektów opieki żłobkowej	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach opieki nad dziećmi	osoby	0	135	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach opieki żłobkowej	osoby	0	40	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.

Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki nad dziećmi	osoby	0	135	Listy przyjętych i uczestniczących osób do placówki opieki nad dziećmi/edukacyjnej, do nowo utworzonych miejsc.
Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki żłobkowej	osoby	0	40	Listy przyjętych i uczestniczących osób do placówki opieki żłobkowej
Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze wspartych dostosowanych obiektów	osoby	0	2	Oświadczenia (rodziców / opiekunów prawnych) kandydatów (dzieci w wieku przedszkolnym) o niepełnosprawności. Listy przyjętych i uczestniczących osób do placówki opieki nad dziećmi/edukacyjnej, do nowo utworzonych miejsc.
Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	EPC	0	2	Dokumentacja zatrudnieniowa pracowników placówki
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
Kluczowym rezultatem projektu będzie wzrost poziomu dostępności do infrastruktury przedszkolnej i żłobkowej oraz wysokiej jakości wczesnej edukacji przedszkolnej i usług opiekuńczych nad najmłodszymi członkami społeczności lokalnej. Realizacja projektu przyczynia się do poprawy jakości życia lokalnej społeczności, wspierając rodziny w opiece nad dziećmi i umożliwiając rodzicom (głównie matkom) powrót na rynek pracy. Projekt przyczyni się do stworzenia odpowiednich i specjalistycznych przestrzeni do nauki i zabawy, co przyczynia się do wszechstronnego rozwoju najmłodszych mieszkańców. Dzieci korzystające z przedszkola będą miały lepsze przygotowanie do edukacji szkolnej, co może przynieść długoterminowe korzyści dla społeczeństwa. Realizacja projektu przyczyni się do wzrostu aktywności lokalnych firm budowlanych, dostawców materiałów oraz usługodawców związanych z wyposażeniem oraz obsługą placówek (m.in. wyżywienie dzieci oraz sprząatanie obiektu). To z kolei może korzystnie wpłynąć na miejscową gospodarkę i tworzenie miejsc pracy. Zagwarantowane zostaną warunki do prowadzenia atrakcyjnego procesu wychowawczo-opiekuńczego, co w przyszłości przełoży się na zwiększenie uczestnictwa w kolejnych etapach edukacji oraz innowacyjności i kreatywności społeczeństwa. Wysokiej jakości edukacja pozwala na nabycie wymaganych kompetencji i umiejętności, co procentuje przez całe życie. Istotna jest również zmiana mentalności i nabycie przeświadczenia o niezbędności nauki i rozwijania się. Taki efekt można jedynie osiągnąć zachęcając do nauki i rozwoju dzieci od najmłodszych lat. Kolejny z pozytywnych efektów projektu dotyczy integracji społeczności lokalnej, zwiększenia poczucia zadowolenia z miejsca zamieszkania, wspólnoty oraz dumy lokalnej. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż plac zabaw będzie miał charakter publiczny; korzystać będą z niego nie tylko dzieci uczęszczające do przedszkola, ale cała społeczność lokalna (mieszkańcy okolicznych domów). W związku z tym stanie się miejscem integracji społeczności lokalnej.				
Przedsięwzięcia komplementarne	2/P –Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy 3/P – Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji 4/P – Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami 5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy			

	6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach 10/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa przedsięwzięcia	2/P –Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzec Podlaski
Krótki opis sytuacji problemowej	Zmiany zachodzące we współczesnym świecie, ich wielość i intensywność powodują, że coraz bardziej wpisują się one w codzienność edukacji, warunkują jej rozwój, wskazują na szeroką perspektywę oddziaływań. Wyjście naprzeciw tym zmianom to zadanie dostępnego przedszkola, koncentrującego się na stworzeniu takich warunków, które zapewnią dzieciom sukces przy przekraczaniu kolejnego progu edukacji oraz umożliwią korzystanie z dobrodziejstw otaczającego nas świata, a w konsekwencji osiągnięcie życiowych celów. Zachodzi również potrzeba zwiększenia dostępności przedszkola do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Ze względu na limitowane środki finansowe instytucji publicznej, a także niekorzystną sytuację finansową rodzin, które często nie mogą pozwolić sobie na kolejne opłaty, realizacja zajęć dodatkowych dydaktyczno-wychowawczych oraz specjalistycznych na obszarze rewitalizacji odbywa się w bardzo okrojonym zakresie i nie pokrywa w całości potrzeb dzieci. Kolejnym z problemów jest deficyt pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i rodziców/opiekunów. Wśród niedogodności zgłaszanych przez kadry placówek oświatowych znajdują się również problemy w zakresie nawiązania odpowiednich i skutecznych relacji z rodzicami/opiekunami dzieci. Istnieje również potrzeba zwiększenia wiedzy i kompetencji kadry w zakresie pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z dziećmi zdolnymi i z dziećmi z niepełnosprawnościami. Jak wskazuje kadra z roku na rok zwiększa się liczba dzieci o specjalnych potrzebach.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Głównym celem przedsięwzięcia jest wspieranie dostępu do wysokiej jakości, włączającego kształcenia w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem. Zakres obejmuje wsparcie dostępu do wysokiej jakości edukacji w Przedszkolu w Jelnicy poprzez realizację programu rozwojowego ośrodka wychowania przedszkolnego uwzględniającego m.in. - poprawę dostępności usług przedszkola, - realizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wychowawczych oraz specjalistycznych, - pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla dzieci, rodziców/opiekunów i nauczycieli, w tym w zakresie stymulowania rozwoju dziecka, rozwijania kompetencji wychowawczych i opiekuńczych, działania na rzecz usprawniania relacji i współpracy kadry z rodzicami/opiekunami - doskonalenie zawodowe kadry przedszkola (w tym nauczycieli i kadr zarządzających), w szczególności w zakresie pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z dziećmi zdolnymi i z dziećmi z niepełnosprawnościami, podnoszenie jakości systemu zarządzania, - zakup wyposażenia.

	W ramach projektu realizowane będą elementy rozwijające jakość edukacji przedszkolnej (przede wszystkim w odniesieniu do metodyki pracy z dziećmi, rozwoju kompetencji kluczowych, realizacji dodatkowych zajęć, kompetencji kadry w zakresie diagnozy i identyfikacji potencjalnych problemów rozwojowych na wczesnym etapie, pedagogiki małego dziecka) oraz poprawiające dostępność dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Działania dotyczące wsparcia w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej będą: dotyczyć przede wszystkim grup, które najbardziej potrzebują wsparcia, tj. koncentrują się na dzieciach z niepełnosprawnościami i zapewnieniu im pełnego dostępu do edukacji, z właściwym wsparciem w zakresie specjalnych potrzeb.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Dostępność projektu dla osób z niepełnosprawnościami zagwarantowana zostanie poprzez zapewnienie pełnej dostępności budynku przedszkola w ramach wcześniej przeprowadzonego przedsięwzięcia inwestycyjnego (projekt rewitalizacyjny 1/P). W ramach projektu zakupione zostanie wyposażenie i sprzęt i wyposażenie pozwalające zarówno na pełne uczestnictwo dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami, w ofercie zajęć realizowanych przez przedszkole. Projekt zapewni możliwość prowadzenia edukacji włączającej, której głównym zamierzeniem jest podejście zapewniające każdemu uczniowi odpowiednie do jego możliwości i potrzeb warunki rozwoju. Zastosowana zostaną elementy zasady projektowania uniwersalnego w nauczaniu (ULD – universal learning design), m.in. zapewnienie różnorodnych sposobów przekazu informacji w czasie zajęć dydaktyczno-wychowawczych (dostosowanie w zakresie wzrokowego odbioru informacji, zapewnienie alternatywy dla treści dźwiękowych i treści wizualnych), różnorodnych form ekspresji i prezentowania wiedzy i kompetencji (optymalizacja dostępu do narzędzi i technologii wspomagających, zróżnicowane metody reagowania i nawigowania) oraz różnorodnych form zaangażowania i motywowania dzieci do pracy (wspieranie indywidualnych wyborów i autonomii, wspieranie współpracy i tworzenie społeczności).
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1.Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększenia szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Zrealizowany program rozwoju ośrodka wychowania przedszkolnego stanowić będzie odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby i skutkować będzie kompleksowym, trwałym podniesieniem jakości świadczonych usług oraz przygotowaniem przedszkola do prowadzenia edukacji włączającej. Zastosowanie zasad projektowania uniwersalnego w nauczaniu prowadzić będzie do zaspokojenia potrzeb wynikających ze zróżnicowań w zakresie statusu socjoekonomicznego, kulturowego i zdrowotnego dzieci. Dostępność nierozdzielnie związana jest z włączeniem. Zamierzeniem jest, aby w przedszkolu włączanie było czymś naturalnym, nie działaniem chaotycznym i pozbawionym reguł. Będzie ono miało charakter naturalny, bo wynikać będzie z głębokiego przekonania wszystkich uczestników procesu o słuszności idei inkluzji, z obszernej wiedzy kadry przedszkola oraz z poczucia odpowiedzialności za każdego wychowanka. Prowadzony w placówce proces będzie oparty na empatii i konsekwencji. Projekt wpłynie pozytywnie na włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami. Zagwarantowana zostanie możliwość wszechstronnego rozwoju dzieci, co przełoży się na zwiększenie ich szans edukacyjnych w przyszłości. Nowoczesna placówka, świadcząca wysokiej jakości usługi wpłynie znacznie na podniesienie stanu zadowolenia mieszkańców z miejsca zamieszkiwania, co przełoży się na wzrost aktywności społecznej mieszkańców. Przedsięwzięcie sprzyjać będzie upowszechnianiu edukacji przedszkolnej jako formy opieki i wychowania dzieci. Przeciwdziałanie ich wykluczeniu z edukacji przedszkolnej wpłynie na wyrównywanie ich szans edukacyjnych oraz

		zwiększenie ich socjalizacji na jak wcześniejszym etapie życia. Dzięki nauce w przedszkolu dzieci zdobywają umiejętności i kompetencje, również w wymiarze społecznym, które przygotowują je do nauki i obowiązków szkolnych na kolejnych etapach. Cel strategiczny 2. Wzmacnianie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości) W ramach prowadzonej działalności dydaktycznej przedszkola wprowadzane będą elementy przedsiębiorczości. W efekcie zrealizowanych zajęć nastąpi zaznajomienie najmłodszych z zagadnieniami ekonomii oraz oszczędzania. Zbudowane zostaną postawy samodzielności i przeświadczenia o szukaniu rozwiązań pozwalających na radzenie sobie z każdym problemem. Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego) Realizacja projektu wpłynie na podniesienie atrakcyjności oferty i usług świadczonych w placówce edukacyjnej, co wpłynie na wzrost poziomu zadowolenia mieszkańców. Dzięki zakupionemu sprzętowi i wyposażeniu oraz zwiększeniu kompetencji i umiejętności kadry przedszkola nastąpi znaczna zmiana jakościowa prowadzonego procesu dydaktycznego, który stanie się procesem włączającym w pełnym wymiarze. Przedszkole będzie miejscem przyjaznym i bezpiecznym, oferującym wysokie standardy edukacyjne i moralne, w którym znaczenie mają podstawowe wartości, takie jak miłość, mądrość i wolność. Podniesienie jakości usług publicznych pozwoli na zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej, zniwelowanie deficytów oraz wyrównanie szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci.		
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Jelnica 84	Działki ewidencyjne:	415
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE (*wymagane uzasadnienie)		NIE DOTYCZY
	✓			
	*UZADANIENIE: Nie dotyczy			
Okres realizacji	2026-2027			
Łączna wartość przedsięwzięcia	700 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	595 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Wkład własny wnioskodawcy:	105 000,00 zł (wkład własny rzeczowy w postaci niepieniężnej)		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika

Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem w zakresie edukacji włączającej	osoby	0	15	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem	osoby	0	30	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	osoby	0	80	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami	sztuki	0	98	Protokół odbioru
Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie	osoby	0	2	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	15	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
Realizacja projektu wpłynie na podniesienie atrakcyjności oferty i usług świadczonych w placówce edukacyjnej, co wpłynie na wzrost poziomu zadowolenia mieszkańców. Dzięki zakupionemu sprzętowi i wyposażeniu oraz zwiększeniu kompetencji i umiejętności kadry przedszkola nastąpi znaczna zmiana jakościowa prowadzonego procesu dydaktycznego, który stanie się procesem włączającym w pełnym wymiarze. Przedszkole będzie miejscem przyjaznym i bezpiecznym, oferującym wysokie standardy edukacyjne i moralne, w którym znaczenie mają podstawowe wartości, takie jak miłość, mądrość i wolność. Podniesienie jakości usług publicznych pozwoli na zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej, zniwelowanie deficytów oraz wyrównanie szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci.				
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P – Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu 3/P – Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji 4/P – Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami 5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach 10/D- GRANT REWITALIZACJA			

Numer i nazwa przedsięwzięcia	3/P – Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzec Podlaski
Krótki opis sytuacji problemowej	Szereg niżej wymienionych ograniczeń wpływa na gorszy start i mniejsze szanse edukacyjne dzieci i młodzieży zamieszkującej obszar rewitalizacji. Do głównych barier hamujących rozwój dzieci należy zaliczyć: * niekorzystna sytuację materialną rodzin, które nierzadko utrzymują się z prac dorywczych lub pobieranych świadczeń pomocy społecznej, * niskie aspiracje edukacyjne będące często pokłosiem niskiej świadomości rodziców dotyczącej potrzeby edukacji mające bezpośredni wpływ na motywację dzieci do nauki; nie wszyscy rodzice inwestują w rozwój swoich dzieci (zakup książek, wyjazdy do kina, teatru); nie zachęcają do czytania książek; * niedoinwestowanie infrastruktury edukacyjnej szkół– niewystarczająca ilość pomocy dydaktycznych i naukowych, co ma bezpośredni wpływ na ofertę edukacyjną; ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii teleinformatycznych (przestarzałe i awaryjne komputery, ograniczony dostęp do Internetu oraz multimediów) wpływa na efektywność prowadzonych zajęć i możliwość zaciekawienia uczniów nauką; * zróżnicowania poziomu kwalifikacji nauczycieli – poprawa jakości systemu edukacji jest warunkiem pogłębiania wiedzy i wzrostu kompetencji uczniów. Oprócz problemów stricte związanych z procesem edukacyjnym, wśród dzieci i młodzieży zauważalne są coraz częściej problemy związane ze sferą psychologiczną i emocjonalną. Przyczyny zaburzeń emocjonalnych nierzadko tkwią w środowisku rodzinnym uczniów. To w domu rodzinnym dzieci uczą się, w jaki sposób wyrażać emocje. Podczas dnia codziennego dzieci obserwują zachowanie rodziców przeżywających różne uczucia i emocje, nieświadomie ich naśladując. Jednym z ważnych elementów świadomego wychowywania dziecka przez rodziców jest nauczanie go, jak należy wyrażać uczucia. Zbyt duży rygorizm w tym zakresie, jak również nadmierny liberalizm, gdy nie pokazuje się dziecku żadnej potrzeby ani nie uczy się żadnego sposobu kontrolowania swoich reakcji emocjonalnych, mogą spowodować u dziecka zaburzenia na tle emocjonalnym. Uczniowie z trudnościami emocjonalnymi łatwo zrażają się trudnościami, porzucają podjęte inicjatywy, dlatego nie wystarczy odkryć ich możliwości, ale trzeba je wspierać w działaniu, aby nie zrezygnowały i nie odniosły porażek. Niezbędna jest pomoc dziecku w odnalezieniu miejsca w grupie rówieśników.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Grupa docelowa – Publiczna Szkoła Podstawa im. Henryka Sienkiewicza w Halasach, Publiczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Kusocińskiego w Rogoźnicy, Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Misiach, uczniowie i kadra nauczycielska tychże placówek edukacyjnych oraz rodzice/opiekunowie prawni dzieci. Zakres przedsięwzięcia obejmuje realizację programu rozwojowego szkół obejmującego m.in.: a) organizację i realizację dodatkowej oferty dydaktycznej, przyczyniającej się do rozwoju kompetencji społeczno-emocjonalnych, umiejętności podstawowych, przekrojowych i zawodowych niezbędnych na rynku pracy, w tym kompetencji cyfrowych, zielonych oraz rozwijającej talenty i zainteresowania uczniów (w tym uczniów ze środowisk defaworyzowanych i zdolnych); b) rozwój umiejętności uczniów poprzez wsparcie potencjału dydaktycznego szkoły;

	c) organizację i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów (w tym realizację zajęć rewalidacyjnych), wsparcie rodziców/opiekunów prawnych uczniów i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju ucznia oraz doskonalenia umiejętności wychowawczych, a także zwiększenie kompetencji kadr oświaty w zakresie zapobiegania przemocy i dyskryminacji d) doradztwo edukacyjno-zawodowe lub zawodowe dla uczniów (w tym indywidualne oraz na każdym etapie kształcenia zajęcia zawodu o znawcze u pracodawców) e) doskonalenie zawodowe nauczycieli, w tym w ramach szkoły ćwiczeń. Formy podnoszenia kwalifikacji/ kompetencji są skierowane wyłącznie do kadry szkoły/ placówki oświatowej objętej wsparciem w projekcie i kończą się obligatoryjnym dokumentem potwierdzającym zdobycie przez uczestników projektu kwalifikacji/ kompetencji. Zakres rzeczowy projektu obejmuje rozwoju kompetencji potrzebnych w procesie zielonej transformacji oraz nowoczesnych technologii, istnieje konieczność wspierania kompetencji cyfrowych, jak również kompetencji dotyczących zielonej transformacji zarówno wśród uczniów jak i nauczycieli (wsparcie obejmie uczniów i nauczycieli). Projekt zakłada doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Dostępność w ramach projektu zostanie zagwarantowana poprzez: - dostępność infrastrukturalną budynków szkół, - konieczność zagwarantowania w razie potrzeby usług tłumacza migowego, publikacji z wykorzystaniem alfabetu Braille'a, audiodeskrypcja, zapewnienie pętli indukcyjnej, - prezentacja treści jasnymi, zrozumiałym i nieskomplikowanym językiem (unikanie skomplikowanych pojęć barażowych). Projekt zapewni możliwość prowadzenia edukacji włączającej, której głównym zamierzeniem jest podejście zapewniające każdemu uczniowi odpowiednie do jego możliwości i potrzeb warunki rozwoju. Zastosowana zostaną elementy zasady projektowania uniwersalnego w nauczaniu (ULD – universal learning design), m.in. zapewnienie różnorodnych sposobów przekazu informacji w czasie zajęć dydaktyczno-wychowawczych (dostosowanie w zakresie wzrokowego odbioru informacji, zapewnienie alternatywy dla treści dźwiękowych i treści wizualnych), różnorodnych form ekspresji i prezentowania wiedzy i kompetencji (optymalizacja dostępu do narzędzi i technologii wspomagających, zróżnicowane metody reagowania i nawigowania) oraz różnorodnych form zaangażowania i motywowania dzieci do pracy (wspieranie indywidualnych wyborów i autonomii, wspieranie współpracy i tworzenie społeczności).
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1.Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększeniami szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji przedmiotowego celu rewitalizacji. Dzięki niemu nastąpi wzmocnienie jakości kształcenia w zakresie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy. Projekt pozwoli na podniesienie jakości kształcenia i zróżnicowanie oferty edukacyjnej szkół objętych projektem przyczyniając się do wszechstronnego i kompleksowego rozwoju kapitału ludzkiego mieszkańców, bo atrakcyjne i dostosowane do potrzeb danej grupy/ danego przedmiotu nowoczesne metody nauczania z wykorzystaniem adekwatnego sprzętu TIK zwiększy możliwości rozwoju kompetencji kluczowych uczniów, wzmocni chęci i motywację do nauki,

	co przełoży się na wyższe wyniki edukacyjne w egzaminach zewnętrznych. Dzięki organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wsparcia rodziców/opiekunów prawnych uczniów i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju uczniów, a także doskonaleniu umiejętności wychowawczych, projekt będzie przeciwdziałał szeregu zdiagnozowanym problemom mieszkańców obszaru rewitalizacji. W efekcie przedsięwzięcia nastąpi wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia oraz możliwości jego ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji. Skuteczna edukacja włączająca dotyczyć będzie w szczególności grup, które najbardziej potrzebują wsparcia, tj. koncentrują się na uczniach z niepełnosprawnościami i zapewnieniu im pełnego dostępu do edukacji ogólnodostępnej, z właściwym wsparciem w zakresie specjalnych potrzeb. <u>Cel strategiczny 2. Wzmacnianie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u> Zdobyta w efekcie realizacji projektu wiedza oraz nabyte umiejętności będą stanowiły o przewadze konkurencyjnej na rynku pracy. Zachętą do poszukiwania nowych rozwiązań, pomysłów i aktywności w dziedzinie przedsiębiorczości. Prowadzone w placówce edukacyjnej zajęcia pozwolą na wzrost wiedzy ekonomicznej oraz postawy przedsiębiorczości i racjonalnego decydowania oraz rozwijania wśród dzieci tych kompetencji, które w przyszłości będą poszukiwane na rynku pracy i przyczynią się do rozwoju ich kariery zawodowej. Pozwolą także na zwiększenie kreatywności i innowacyjności, co przełoży się na zwiększenie jakości kapitału ludzkiego na przyszłość. <u>Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego)</u> Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji przedmiotowego celu rewitalizacji. Dzięki niemu nastąpi wzmocnienie jakości kształcenia w zakresie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy. Projekt pozwoli na podniesienie jakości kształcenia i zróżnicowanie oferty edukacyjnej szkół objętych projektem przyczyniając się do wszechstronnego i kompleksowego rozwoju kapitału ludzkiego mieszkańców, bo atrakcyjne i dostosowane do potrzeb danej grupy/ danego przedmiotu nowoczesne metody nauczania z wykorzystaniem adekwatnego sprzętu TIK zwiększy możliwości rozwoju kompetencji kluczowych uczniów, wzmocni chęci i motywację do nauki, co przełoży się na wyższe wyniki edukacyjne w egzaminach zewnętrznych. Dzięki organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wsparcia rodziców/opiekunów prawnych uczniów i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju uczniów, a także doskonaleniu umiejętności wychowawczych, projekt będzie przeciwdziałał szeregu zdiagnozowanym problemom mieszkańców obszaru rewitalizacji. W efekcie przedsięwzięcia nastąpi wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia oraz możliwości jego ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji. Skuteczna edukacja włączająca dotyczyć będzie w szczególności grup, które najbardziej potrzebują wsparcia, tj. koncentrują się na uczniach z niepełnosprawnościami i zapewnieniu im pełnego dostępu do edukacji ogólnodostępnej, z właściwym wsparciem w zakresie specjalnych potrzeb.			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Halasy 41 Rogoźnica 96 Misie 118	Działki ewidencyjne:	działka 391 obręb Halasy; działka 97/2 obręb Rogoźnica; działka 924; 925/1; 925/2 obręb Misie
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE (*wymagane uzasadnienie)	NIE DOTYCZY	
	✓			

	*UZADANIENIE: Nie dotyczy			
Okres realizacji				
Łączna wartość przedsięwzięcia	1 500 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	1 275 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Wkład własny wnioskodawcy	225 000,00 zł (wkład wlany rzeczowy w postaci niepieniężnej)		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba obiektów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	sztuki	0	3	Protokół odbioru końcowego
Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	0	373	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	osoby	0	69	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem	osoby	0	20	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
Liczba ogólnodostępnych szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem w zakresie edukacji włączającej	sztuki	0	3	Protokół odbioru końcowego
Liczba uczniów uczestniczących w doradztwie zawodowym	osoby	0	92	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	7	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie	osoby	0	2	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika

Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	osoby	0	373	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	69	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
Dzięki realizacji dodatkowych zajęć z zakresu kompetencji społeczno-emocjonalnych, umiejętności podstawowych, przekrojowych i zawodowych niezbędnych na rynku pracy, w tym kompetencji cyfrowych, zielonych oraz rozwijającej talenty i zainteresowania uczniów (w tym uczniów ze środowisk defaworyzowanych i zdolnych) projekt przyczyni się do znacznego podniesienia sytuacji na rynku pracy. Ponadto nastąpi rozwój indywidualny ucznia oraz zostaną zaspokojone specjalne potrzeby uczniów. Realizacja projektu pozwoli na zapewnienie równego dostępu do najwyższej jakości edukacji poprzez realizację ciekawej oferty zajęć pozalekcyjnych, w tym objęcie wsparciem uczniów z niepełnosprawnościami, wspieranie rozwoju oraz podnoszenia jakości doskonalenia zawodowego nauczycieli. Ponadto pozwoli na wyposażenie szkół w nowoczesne materiały i środki dydaktyczne, co poprawi dostęp do nowoczesnej edukacji mieszkańców miasta i zwiększy ich szansę na rynku pracy. Inicjatywa wpłynie również pozytywnie na eliminację zdiagnozowanych na etapie delimitacji problemów w zakresie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, ich kompetencji społeczno-emocjonalnych, które w obecnych czasach wymagają nierzadko podjęcia pracy specjalistów.				
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P – Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu 2/P – Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy 4/P – Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami 5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach 10/D- GRANT REWITALIZACJA			

Numer i nazwa przedsięwzięcia	4/P – Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzec Podlaski

Krótki opis sytuacji problemowej	Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji zauważalna jest koncentracja różnego rodzaju problemów, które powodują konieczność korzystania przez mieszkańców z pomocy społecznej udzielanej przez GOSP – świadczą o tym dane dotyczące udziału mieszkańców korzystających z pomocy GOPS i zamieszkujących wyznaczony obszar rewitalizacji. Na obszarze rewitalizacji liczba mieszkańców pobierających świadczenia pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest wyższa (w 2021 r.: 5,49) niż dla obszaru całej gminy (w 2021 r.: 4,60). Notuje się tu również koncentrację zjawiska ubóstwa. W 2021 r. prawie co drugi beneficjent pomocy społecznej korzystający z GOPS z powodu ubóstwa zamieszkiwał obszar rewitalizacji. Dodatkowo, wskaźnik obrazujący liczbę osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa przypadającą na 100 mieszkańców był w obrębie obszaru rewitalizacji (1,06) wyższy o 0,42 punktów procentowych w porównaniu ze średnią gminną (0,65). Dane dotyczące osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia wskazują również na koncentrację tego rodzaju problemu w obrębie obszaru rewitalizacji, o czym świadczy to, że mieszkańcy obszaru rewitalizacji stanowią wysoki odsetek klientów GOPS korzystających z ww. wsparcia - 46,03%. Wskaźnik liczby osób pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia na 100 mieszkańców w 2021 r. dla terenu całej gminy wyniósł: 0,61. Natomiast dla obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtowała się na poziomie znacznie wyższym tj. 0,97. Zły stan techniczny obiektu mieszkalno- usługowego wraz z przestrzenią wokół obiektu oraz potrzeba racjonalizacji zużycia energii są głównymi przesłankami realizacji niniejszego projektu. Przedmiotowy budynek powstał w latach 70-tych i stanowi własność gminy Międzyrzec Podlaski. Mieszkaniowy zasób gminy Międzyrzec Podlaski tworzą lokale mieszkalne komunalne usytuowane w budynkach stanowiących w całości własność gminy. Gmina nie dysponuje lokalami socjalnymi. Mieszkaniowy zasób gminy obejmuje 5 budynków, w tym 8 lokali mieszkalnych. Ogólna powierzchnia lokali mieszkalnych wynosi 492,30 m², usytuowanych w budynkach komunalnych, w tym 4 lokale mieszkalne usytuowane w dwóch budynkach znajdują się na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, tj. w miejscowości Rogoźnica (3 lokalne) oraz Żabce (1 lokal). Lokale komunalne mogą otrzymać osoby, których zarobki są zbyt niskie, by mogły pozwolić sobie na wynajem czy zakup nieruchomości na zasadach komercyjnych. W chwili obecnej w budynku w Rogoźnicy na parterze działalność prowadzi placówka ochrony zdrowia (NZOZ Ośrodek Zdrowia w Rogoźnicy). Natomiast na piętrze budynku znajdują się 3 mieszkania stanowiące zasób gminy (1 lokal o pow. całkowitej 63 m², 1 lokal o pow. całkowitej 61 m², oraz 1 lokal o pow. całkowitej 46 m²). W ramach <i>Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2022-2027</i> stan budynku określono jako dobry. Niemniej jednak kwalifikuje się on jako obiekt zdegradowany, który w wyniku długiego użytkowania utracił parametry racjonalnych kosztów eksploatacji (awaryjność sieci wewnętrznych budynku, zużycie stolarki okiennej i drzwiowej – tylko część jest wymieniona, niedostateczne parametry termoizolacyjności) oraz nie spełnia zmienionych w międzyczasie wymogów funkcjonalnych stawianych tego typu obiektom. Jest to budynek dwukondygnacyjny, murowany, nieocieplony. Wokół budynku brak jest praktycznie jakiegokolwiek zagospodarowania. Ciężkie piesze ułożone są z kostki betonowej, która w wyniku długoletniej eksploatacji stała się nierówna i w wielu miejscach występują jej ubytki. Wokół budynku rosną pojedyncze drzewa oraz krzewy. W obrębie tym znajduje się pomnik poległych w latach 1939-1945. Otoczenie nie sprzyja integracji mieszkańców budynku. Teren jest zaniedbany i nie przywodzi do pozytywnych skojarzeń wśród społeczności lokalnej. Obniża poziom zadowolenia z miejsca zamieszkania.

Drugi z obiektów mieszkalnych to budynek Agronomówki w Żabcach. Jest to budynek parterowy (ze strychem nad częścią budynku), częściowo podpiwniczony, o konstrukcji murowanej. W ramach *Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2022-2027* stan budynku określono jako dobry. Niemniej jednak kwalifikuje się on jako obiekt zdegradowany, który w wyniku długiego użytkowania utracił parametry racjonalnych kosztów eksploatacji (awaryjność sieci wewnętrznych budynku, zużycie stolarki okiennej i drzwiowej – tylko część jest wymieniona, niedostateczne parametry termoizolacyjności) oraz nie spełnia zmienionych w międzyczasie wymogów funkcjonalnych stawianych tego typu obiektom. W budynku znajduje się wyeksploatowana stolarka okienno-drzwiowa (stan średni), stare parapety (stan średni), dach dwuspadowy oraz jednospadowy nad częścią ze strychem o poszyciu z blachy trapezowej ocynkowanej z kominami (stan średni). Stan techniczny schodów zewnętrznych betonowych został oceniony jako średni. Brak jest podjazdu umożliwiającego dostanie się do budynku osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich. Wyposażenie budynku obejmuje: instalację elektryczną, instalację wodociągową, instalację kanalizacji z odprowadzeniem do szamba, centralne ogrzewanie oraz instalację odgromową. Budynek nie jest dobrze docieplony co powoduje, że jest on energochłonny i wewnątrz budynku pojawia się pleśń na suficie. Wewnątrz budynku znajdują się drewniane zużyte schody oraz podłogi. Stan techniczny wewnątrz budynku jest niezadowolający. Wokół budynku, oprócz drobnych nasadzeń krzewów i roślin, brak jest jakiegokolwiek zagospodarowania. Istniejący jedynie w części chodnik z kostki brukowej jest nierówny. Brak jest oświetlenia zewnętrznego, obniża poziom bezpieczeństwa obszaru.

	
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Głównym celem przedsięwzięcia jest podniesienie jakości życia na obszarze rewitalizacji dzięki zaspokojeniu potrzeb mieszkańców uprawnionych do przydzielenia mieszkań socjalnych oraz mieszkańców korzystających z placówki ochrony zdrowia. Koncepcja przedsięwzięcia przewiduje kompleksową rewitalizację zdegradowanego budynku o funkcjach społecznych w miejscowości Rogoźnica wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem. Zakres prac przewiduje m.in. prace termomodernizacyjne budynku, zwiększenie jego dostępności dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami, wymianę oświetlenia wewnętrznego wraz z montażem instalacji fotowoltaicznej). Teren publiczny zostanie urządzony i estetycznie zagospodarowany. Powstanie plac zabaw oraz miejsce spotkań integrujące całą społeczność lokalną. Powstaną nowe ciągi piesze (chodniki) oraz parking, w tym z miejscami dla niepełnosprawnych. Druga część przedsięwzięcia obejmuje kompleksową rewitalizację zdegradowanego budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z terenem funkcjonalnie powiązanym z obiektem. W ramach prac przewidziano m.in. kompleksową i głęboką termomodernizację budynku, modernizację budynku wewnątrz, jego dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, wymianę niezbędnych instalacji wewnętrznych i zewnętrznych obiektu, montaż instalacji fotowoltaicznej, itd. Teren wokół budynku zostanie kompleksowo zrewitalizowany. Powstanie miejsce spotkań dla lokalnej społeczności, ciągi piesze (chodniki) oraz mały parking.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze	W ramach projektu budynki zostaną dostosowane dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami. W ramach dostosowania zostaną zastosowane m.in. - wejścia do budynku oraz przejścia pomiędzy poszczególnymi pomieszczeniami bezprogowe lub z progami o wysokości maksymalnie 20 mm; - łazienki przystosowane dla osób niepełnosprawnych wraz z armaturą przystosowaną dla takich osób, specjalnymi uchwytami ułatwiającymi korzystanie z WC - zagospodarowanie terenu poprzez m.in. budowę ciągów pieszych pozwalających na swobodne poruszanie się osób ze szczególnymi potrzebami - utworzenie miejsc parkingowych, w tym specjalnie przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami Wnioskodawca wprowadzi politykę cenową korzystną dla osób ze zmarginalizowanych grup społecznych (m.in. dla osób niepełnosprawnych, dla rodzin z problemami finansowymi) oraz dla obszarów gorzej rozwiniętych gospodarczo na terenie gminy, w tym obszaru rewitalizacji.

szczególnymi potrzebami				
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1.Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększeniami szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Jednym z najistotniejszych elementów wpływających na jakość życia jest miejsce i warunki zamieszkiwania. Przedsięwzięcie wpłynie na znaczną poprawę komfortu i warunków zamieszkiwania osób będących w szczególnej sytuacji (tj. mieszkańców korzystających z mieszkań socjalnych). Zmiana jakości zamieszkiwania wpłynie pozytywnie na sposób postrzegania swojej sytuacji życiowej przez mieszkańców obszaru rewitalizacji. W efekcie nastąpi ich aktywizacja i przełamanie bierności. Zmiana mentalności przyczyni się do zwiększenia uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim oraz wpłynie na zwiększenie aktywizacji zawodowej mieszkańców. Przedsięwzięcie wpłynie na znaczną poprawę warunków zamieszkiwania najmłodszych członków lokalnej społeczności, co pozwoli na ich aktywizację w dziedzinie edukacji i rozwijania swoich pasji oraz talentów. Dzięki modernizacji systemu oświetlenia zewnętrznego nastąpi znaczne podniesienie bezpieczeństwa całej okolicy. Przedsięwzięcie wpłynie na zaspokojenie potrzeb społeczności - poprawę warunków technicznych i zwiększenie komfortu użytkowania budynków mieszkalnych. Poprzez realizację działań w zakresie podniesienia efektywności energetycznej przyniesie także korzyści ekonomiczne - zmniejszenie obciążeń budżetów domowych związanych z eksploatacją przedmiotowego budynku. Oszczędności wygenerowane w związku z realizacją przedsięwzięcia będą mogły zostać wykorzystane na inne cele. Oczekiwanym efektem projektu będzie zwiększenie zaangażowania mieszkańców w uporządkowanie i zagospodarowanie terenu wokół budynku oraz późniejsze dbanie o wspólnie utworzony teren. Przestrzeń wokół budynku zostanie przygotowana wspólnie przez mieszkańców wg. ich pomysłów i potrzeb (np. kwietniki czy zieleńce). <u>Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego).</u> Celem projektu jest poprawa standardu zamieszkiwania osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze rewitalizacji. Dzięki niemu nastąpi rozszerzenie dostępności, jakości świadczonych usług publicznych oraz zaspokojone zostaną podstawowe potrzeby osób będących w szczególnej sytuacji życiowej (głównie o niskich dochodach lub bezrobotne utrzymujące się ze świadczeń PUP oraz GOPS). Bezpośrednie wsparcie otrzyma budownictwo mieszkaniowe będące w zasobie gminy. Przedsięwzięcie wpłynie w znaczny sposób na ochronę środowiska naturalnego. W ramach projektu nastąpi znaczna poprawa efektywności energetycznej budynków (prace termomodernizacyjne, energooszczędne oświetlenie). Jego efektem będzie również zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza dzięki wymianie nieefektywnych i wysokoemisyjnych źródeł ciepła. Realizacja zakresu rzeczowego umożliwi poprawę efektywności energetycznej, w wyniku, której możliwe będzie ograniczenie ilości zużywanej energii dla potrzeb eksploatacji obiektów objętych przedsięwzięciem. Mniejsza ilość zużywanej energii umożliwi zmniejszenie obciążeń finansowych ponoszonych przez użytkowników budynku.			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Żabce 113 Rogoźnica 76	Działki ewidencyjne:	Żabce -1/17; 1/25 Rogoźnica- 6/30; 6/32; 6/33
Lokalizacja na obszarze rewitalizacji				

	TAK ✓	NIE (*wymagane uzasadnienie)	NIE DOTYCZY	
	*UZADANIENIE: Nie dotyczy			
Okres realizacji	2025-2027			
Łączna wartość przedsięwzięcia	3 500 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	525 000,00 zł (środki Rządowego Programu Polski Ład: Fundusz Inwestycji Strategicznych, inne środki)		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	2 975 000,00 zł		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanym obszarze	sztuki	0	2	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,8568	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Liczba wspartych budynków mieszkalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	sztuki	0	2	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	sztuki	0	2	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Liczba budynków mieszkalnych, których efektywność energetyczna uległa poprawie	sztuki	0	2	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej	osoby/rok	0	11	Statystyki Urzędu Gminy
Liczba użytkowników budynków mieszkalnych o podniesionym standardzie energetycznym	osoby/rok	0	11	Statystyki Urzędu Gminy
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				

W efekcie realizacji projektu nastąpi znaczna poprawa jakości i komfortu zamieszkiwania w lokalach komunalnych wchodzących w skład zasobu gminy. Przyczyni się również do poprawy estetyki całego otoczenia, która ma bardzo duży wpływ na poziom zadowolenia z miejsca zamieszkiwania a przez to poziom identyfikacji i poczucia lokalnej dumy. Ważnym elementem planowanego przedsięwzięcia jest również animowanie do realizacji oddolnych inicjatyw. W związku z tym, po realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia, planowany jest kolejny etap, w ramach którego bezpośrednimi uczestnikami i realizatorami będą mieszkańcy lokali socjalnych. Obejmować będzie on uprządkowanie i uprzątniecie przestrzeni wokół budynku oraz jej aranżacja wg. własnych pomysłów i potrzeb. Pozwoli to na bezpośrednie zaangażowanie i zwiększenia poczucia sprawczości i decydowania o otaczającej rzeczywistości i przestrzeni. Realizacja wspólnych pomysłów pozwoli zwiększenie w przyszłości inicjatyw inicjowanych i kolejnych realizowanych wspólnie przez społeczność lokalną. Tego rodzaju działania będą miały wpływ na zmianę postaw mieszkańców i myślenia na przyszłość. Dzięki nim mieszkańcy odzyskają poczucie sprawczości i zyskują chęć do dokonywania zmian również w życiu osobistym i zawodowym.	
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P – Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu 5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 8/P – Termomodernizacja budynku remizy OSP ze świetlica wiejską w Żabcach 1/D- Rewitalizacja pomnika poległym w lat. 1939-45 w Rogoźnicy 6/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 9/D- Kontynuacja zwiększania wykorzystania oze w gminie Międzyrzec Podlaski 10/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa przedsięwzięcia	5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzec Podlaski
Krótki opis sytuacji problemowej	Halasy to sołectwo, w którym występują tereny popegeerowskie, duże skupiska zniszczonych bloków, brak przestrzeni i miejsc oraz oferty spędzenia czasu. Aktualny budynek biblioteki w Halasach znajduje się w bliskiej odległości od osiedla mieszkaniowego składającego się z bloków należących do dawnego PGR. W chwili obecnej w budynku działalność prowadzą następujące instytucje kultury: Gminna Biblioteka Publiczna w Międzyrzec Podlaskim filia w Halsach oraz oddział Gminnego Ośrodka Kultury w Międzyrzec Podlaskim. Jednakże budynek jest zdegradowany i wymaga kompleksowej modernizacji. Ze względu na braki w wyposażeniu i sprzęcie realizowana przez instytucje kultury oferta kulturalna nie jest wystarczająco atrakcyjna dla społeczności lokalnej i nie spełnia oczekiwań współczesnych odbiorców. Zdiagnozowanym problemem podobszaru rewitalizacji jest deficyt miejsc umożliwiających świadczenie usług kulturalnych, świadczonych na rzecz społeczności marginalizowanych, tj. osób z niepełnosprawnościami, seniorów czy dzieci pochodzących z tzw. grupy ryzyka. Spora część rodzin z obszaru rewitalizacji to rodziny niewydolne wychowawczo, w których z pokolenia na pokolenie, pogłębiają się różnego rodzaju patologie, występuje zjawisko dziedziczenia bied i uzależnienia od pomocy społecznej. Zauważalny jest trend, że osoby młode z biednych rodzin świadomie nie podejmują żadnych działań, aby zmienić swoją sytuację materialną, tylko liczą na środki z Ośrodka Pomocy Społecznej. Niezwykle trudna jest w takich rodzinach sytuacja dzieci, które bardzo

	często nie posiadają wystarczającej opieki, przeżywają wiele traumatycznych doświadczeń i należą do tzw. grupy ryzyka. Wobec tego korzystają one z różnych sposobów ucieczki od rzeczywistości w jakiejszy sposób funkcjonować w inne formy zachowań sprawiające wrażenie „lepszego życia” m.in. wagarowanie, przemoc rówieśniczą, sięganie po alkohol i narkotyki itp. O pogłębiającym się problemie świadczą dane dostarczone przez GOPS. W obrębie sołectwa Halasy udział mieszkańców pobierających świadczenia z GOPZ z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego wynosił 16,85% wszystkich klientów GOSP pobierających świadczenia z tego tytułu. Ponadto dla obszaru tego wskaźnik obrazujący liczbę osób pobierających świadczenia z ww. tytułu przypadającą na 100 mieszkańców w 2021 r. kształtował się na poziomie znacznie wyższym (2,85) niż średnia dla całej gminy Międzyrzec Podlaski (1,85). W obrębie sołectwa Halasy liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem GOPS w postaci dożywiania przypadająca na 100 najmłodszych członków lokalnej społeczności był znacznie wyższa (29,91) niż w przypadku całej gminy (15,10). Młodzi mieszkańcy sołectwa, korzystający z dożywiania przyznanego przez GOPS stanowili w 2021 r. aż 24,82% wszystkich dzieci korzystających z tej formy pomocy w jednostkach wchodzących w skład wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Sołectwo Halasy to jedna z jednostek o największej gęstości zaludnienia skali gminy Międzyrzec Podlaski (88,19 os./km²). Jednocześnie na przełomie lat 2017-2021 liczba mieszkańców sołectwa, tak jak całej gminy, spadła. Szczególnie w tej kwestii niepokoi fakt, iż odnotowano spadek na poziomie 3,83%, czyli niemal 3-krotnie większy niż w przypadku całej gminy (o 1,32%). Niepokojąco wyglądają dane dotyczące osób bezrobotnych w miejscowości Halasy. Wskaźnik obrazujący liczbę osób bezrobotnych przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym dla sołectwa tego przybiera wartość sporo wyższą (5,99) niż średnia gminy (4,86). Analogiczna sytuacja występuje w zakresie wskaźnika dot. liczby osób długotrwale bezrobotnych przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. W tym zakresie wskaźnik jest również wyższy (2,99) dla obszaru rewitalizacji niż średnia gminy (2,87). Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym jest dwukrotnie wyższą (1,80) niż średnia gminy (0,89).
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Głównym celem przedsięwzięcia jest rozwój infrastruktury obszaru rewitalizacji przyczyniający się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych. Przedmiotowy cel zostanie osiągnięty w efekcie realizacji następujących celów szczegółowych: 1. Budowa społecznie oczekiwanej infrastruktury wpływającej na eliminację zdiagnozowanych problemów społecznych obszaru rewitalizacji. 2. Podniesienie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. 3. Zmniejszenie wykluczenia społecznego mieszkańców rewitalizacji. 4. Poprawa dostępności do usług publicznych świadczonych dla społeczności lokalnych. Zakres przedsięwzięcia obejmuje budowę budynku Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy. W nowo wybudowanym budynku funkcjonować będą instytucje kultury tj.: Gminny Ośrodek Kultury oraz Biblioteka (nastąpi przeniesienie instytucji z ich dotychczasowej siedziby). W budynku powstanie m.in. funkcjonalna sala spotkań oraz pracownie tematyczne niezbędne do realizacji różnego rodzaju zajęć. W ramach inwestycji przewidziane są prace przygotowawcze (np. jeżeli konieczne - dokumentacja projektowa itp.), prace realizacyjne a także w miarę potrzeb zakup niezbędnego wyposażenia i zagospodarowanie w niezbędnym stopniu terenu wokół obiektów. Oprócz instytucji kultury, w budynku usytuowana zostanie świetlica środowiskowa, której zadaniem będzie prowadzenie zajęć profilaktycznych, dydaktycznych, wychowawczych dla dzieci i młodzieży polegających na zagospodarowaniu czasu wolnego w ramach świetlicy środowiskowej. W ramach jej działalności realizowana będzie pomoc w nauce i w uzupełnianiu zaległości edukacyjnych, organizowanie czasu wolnego (m.in. prowadzenie zajęć tematycznych w placówkach i poza nimi umożliwiających dzieciom i młodzieży

	opanowanie zdrowego stylu życia), rozwijanie zainteresowań i umiejętności interpersonalnych, prowadzenie pracy z grupą tak aby mogła stać się konstruktywną grupą rówieśniczą, poprzedzone planowaniem pracy w zespole pracowników, organizowanie indywidualnych spotkań z dziećmi poza pracą z grupą, organizowanie stałej i systematycznej współpracy z rodziną. Bardzo ważnym elementem przedsięwzięci będzie organizowanie zajęć integracji międzypokoleniowej – dzieci i młodzieży z rodzicami/opiekunami oraz dziadkami.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Budynek zostanie w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, ukształtowanie infrastruktury zewnętrznej z dostosowaniem dla niepełnosprawnych, toaleta na parterze dla niepełnosprawnych, parking z wyznaczonym miejscem, platforma schodowa w budynku.
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1.Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększenia szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Projekt przyczyni się do rozszerzenia oferty kulturalnej, co będzie miało bezpośrednie przełożenie na wzrost kapitału społecznego - zwiększenie innowacyjności i kreatywności mieszkańców. Dzięki inwestycji nastąpi rozwój oferty usług świadczonych z myślą o społeczności lokalnej, udostępnione zostaną usługi kulturalne i wychowawcze dla dzieci i młodzieży, oferta aktywizacyjna dla osób w wieku średnim a także dla seniorów. Przedsięwzięcie wpłynie na wzrost aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji – przygotowanie infrastruktury (budynku, zagospodarowania terenu) umożliwiającej zwiększenie liczby miejsc pracy w obszarze rewitalizacji (osoby prowadzące świetlicę środowiskową) oraz do zwiększenia dostępu do dobrej jakości niedrogich usług społecznych poprzez przygotowanie infrastruktury do jej świadczenia (np. pedagogicznych, edukacyjnych, wychowawczych dla dzieci i młodzieży, kulturalnych dla wszystkich mieszkańców – działalność prowadzona przez GOK i Bibliotekę Publiczną). Będzie miał bardzo duży wpływ na ograniczenie problemów społecznych - obejmuje działania na rzecz stworzenia osobom borykającym się z problemami społecznymi możliwości ich rozwiązania. Stworzy warunki do aktywności i rekreacji plenerowej mieszkańcom (zagospodarowani terenu wokół budynku), korzystnie wpływając na ich stan zdrowia. Nowoczesny budynek będzie stwarzał możliwości rozwoju kompetencji społecznych mieszkańców i wykorzystania ich talentów oraz przyczyni się do o ochrony i wzmocnienia dziedzictwa niematerialnego społeczności lokalnej (np. kultywowanie tradycji, zwyczajów, obyczajów). Projekt zachowuje również elementy istotne dla spójności wizualnej i krajobrazu kulturowego. <u>Cel strategiczny 2. Wzmacnianie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u>

	Realizacja projektu wpłynie w sposób bezpośredni na zwiększenie liczby miejsc pracy n obszarze rewitalizacji. Pośrednio wpłynie na podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru i zmożenie ruchu turystycznego, co przełoży się na ożywienie gospodarcze tego terenu. Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego) W efekcie realizacji projektu powstanie nowoczesny i spełniający oczekiwania społeczności lokalnej ośrodek animacji społeczno-kulturalnej. Mieszkańcy dostaną do dyspozycji zadbaną i etyczną przestrzeń pobudzającą ich do kreatywności, innowacyjności i twórczego, nieskrępowanego tworzenia oraz ekspresji. Budynek zostanie wykonany zgodnie z wszelkimi zasadami uniwersalnego projektowania, tak aby zapewnić jego pełną dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami. Zastosowane zostaną nowoczesne i energooszczędne rozwiązania zmniejszające presję na środowisko (m.in. oświetlenie LED, instalacja fotowoltaiczna).			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Halasy	Działki ewidencyjne:	214/1
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE (*wymagane uzasadnienie)		NIE DOTYCZY
	✓			
	*UZADANIENIE: Nie dotyczy			
Okres realizacji	2025-2026			
Łączna wartość przedsięwzięcia	8 000 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	6 000 000,00 zł (Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych)		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Wkład własny wnioskodawcy	2 000 000,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanym obszarze	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,2498	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.

Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/rok	0	600	Zestawienia użytkowników budynku/ listy z organizowanych wydarzeń i inicjatyw
Wzrost zatrudnienia we wspieranych podmiotach (innych niż przedsiębiorstwa)	EPC	0	2	Umowy o pracę
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
Projekt przyniesie szereg wymiernych efektów społeczno-gospodarczych. W efekcie realizacji projektu nastąpi wyciągnięcie obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysu. Na obszarze rewitalizacji powstaną nowe miejsca pracy, wobec czego znacznie zwiększone zostaną szanse na zatrudnienie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Usytuowanie instytucji i podmiotów – GOK, Biblioteka Gminna, świetlica środowiskowa – wpłynie na znaczny rozwój oferty usług publicznych świadczonych na rzecz społeczności lokalnej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Dzięki świetlicy środowiskowej udostępnione zostaną usługi edukacyjne i wychowawcze dla dzieci i młodzieży. Umieszczenie pozostałych instytucji w nowo wybudowanym budynku wpłynie na znaczne rozszerzenie oferty kulturalnej i edukacyjnej skierowanej do wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zagospodarowanie terenu wokół budynku przyczyni się do znacznej poprawy zdrowia mieszkańców. Nastąpi promocja zdrowych nawyków ruchowych i zdrowotnych. Przyczyni się również do przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom mieszkańców obszaru rewitalizacji – otyłości, nadwagi, chorób układu ruchu czy krążenia. Zwiększenie liczby miejsc pracy oraz dostępu do zatrudnienia będzie miało bez wątpienia bardzo istotny wpływ na podniesienie jakości życia mieszkańców nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy Międzyrzec Podlaski. Wśród oczekiwanych efektów realizacji przedsięwzięcia należy wymienić przede wszystkim kształtowanie prawidłowych nawyków oraz postaw społecznych wśród dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin niewydolnych wychowawczo z terenu sołectwa Halasy oraz pozostałej części gminy Międzyrzec Podlaski. Dzięki projektowi jego uczestnicy nabędą praktyczne umiejętności interpersonalne i przyjmowania negatywnych uczuć oraz opinii o sobie (krytyki). Poznają nowe sposoby spędzania wolnego czasu w sposób akceptowany społecznie – bez używek i agresji.				
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P – Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu 4/P – Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami 6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 8/P – Termomodernizacja budynku remizy OSP ze świetlica wiejską w Żabcach 12/P – Rozwój usług społecznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski 6/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 9/D- Kontynuacja zwiększania wykorzystania oze w gminie Międzyrzec Podlaski 10/D- GRANT REWITALIZACJA			

Numer i nazwa przedsięwzięcia	6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzec Podlaski
Krótki opis sytuacji problemowej	Stan obecny terenów sportowych oraz placu zabaw przy Szkole Podstawowej w Misiach pozostawia wiele do życzenia. W chwili obecnej przy szkole znajduje się duży niewykorzystany teren trawiasty określony „boiskiem” tylko z uwagi na znajdujące się na nim bramki do piłki nożnej. Istniejący teren, ma naturalną nawierzchnię trawiastą, której stan techniczny jest zły i nie nadaje się do realizacji funkcji sportowej (nierówna powierzchnia mogąca zagrażać zdrowiu korzystających z niej użytkowników – różnego rodzaju kontuzje). Poza tym boiska nie mają trybun (miejsc siedzących) w związku z tym kibice uczestniczący w imprezach sportowych zmuszeni są oglądać je na stojąco. Sprzęt sportowy jest tj. bramki, kosze itp. jest mocno zużyty. Stanowi to duże utrudnienie. W obecnym stanie prowadzone zajęcia dla młodzieży szkolnej są mało atrakcyjne, wobec czego nie cieszą się dużym powodzeniem. Istniejący plac zabaw jest już stary i mocno wyeksploatowany. Wobec czego nie stanowi on miejsca chętnie odwiedzanego przez rodziców z dziećmi. W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych mieszkańcy obszaru rewitalizacji wielokrotnie wskazywali na te tereny; powinny zostać objęte działaniami rewitalizacji w celu przywrócenia zdegradowanemu obszarów funkcji użytkowej. Jednocześnie należy podkreślić, że jest to miejsce nie gwarantujące bezpieczeństwa przebywającej tam ludności – niewystarczające oświetlenie terenu. W związku z tym organizacja imprez zarówno sportowych, jak i pozostałych wiąże się z dużym ryzykiem. Jest to również przestrzeń, która sprzyja występowaniu zachowań dewiacyjnych (okoliczna młodzież z uwagi na brak alternatywnej rozrywki spędza wolny czas, urządzając spotkania, podczas których pije się alkohol w przestrzeni publicznej). Wśród problemów obszaru rewitalizacji (oraz całej gminy) znajduje się deficyt dobrze wyposażonych obiektów sportowych umożliwiających przełamywanie negatywnych przyzwyczajeń i złych nawyków dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych (brak aktywności ruchowej, spędzanie czasu wolnego przed telewizorem czy komputerem) będących przyczyną różnego rodzaju schorzeń – otyłości, nadwagi, chorób układu ruchu, wad postawy, jak również chorób układu krążenia. Przedmiotowy deficyt powoduje kolejne problemy – niewystarczającą ofertę w zakresie aktywnych form sportu oraz mogących „zaszczepić” ducha zdrowego i sportowego stylu życia.

	Niewystarczające jest również wyposażenie obszaru rewitalizacji w infrastrukturę rekreacyjną oraz pozwalająca na aktywne spędzanie wolnego czasu i integracją, zarówno społeczną, jak i międzypokoleniową. Wśród najczęściej pojawiających się oczekiwań społeczność obszaru rewitalizacji pojawiało się: dostosowanie funkcji obiektu w taki sposób, aby możliwe było prowadzenie w nim m.in.: zajęć dla rodziców z dziećmi (integrujących pokolenia), cyklicznych spotkań społeczności lokalnej, festynów rodzinnych, organizacja zajęć i zawodów sportowych oraz sprawnościowych. Mieszkańcy chcą również, aby plac zabaw stał się miejscem przyjaznym dla dzieci i rodziców i służył całej społeczności lokalnej jako miejsce spotkań i integracji. Obecny stan boiska nie spełnia oczekiwań mieszkańców pod względem funkcjonalności i użyteczności w kontekście rozwoju turystyki, kultury i sportu. Problemem jest również brak oświetlenia, który znacznie utrudnia prowadzenie zajęć w okresie jesienno-zimowym, kiedy to szybko zapada zmierzch. Wśród zgłaszanych niedogodności znajduje się również brak szatni oraz toalet. We wsi Misie nie ma miejsca gdzie młodzież, dzieci miałyby możliwość zadbania o swoje zdrowie poprzez poprawę kondycji fizycznej. Dlatego konieczne jest wybudowanie szatni z sanitariatami i siłownią dostępną dla wszystkich mieszkańców.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest kompleksowe uporządkowanie zaniedbanych i zanieganych terenów publicznych oraz poprawa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w oparciu o istniejącą bazę sportową znajdującą się przy Szkole Podstawowej w Misiach. Celami projektu są: 1. Poprawa jakości i standardu życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. 2. Przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom obszaru rewitalizacji, tj. deficytu miejsc i oferty spędzania wolnego czasu, braku atrakcyjnych miejsc aktywności ruchowej, małej aktywności ruchowej mieszkańców, problemów zdrowotnych mieszkańców, małej świadomości mieszkańców w zakresie niezbędności prowadzenia aktywnego trybu życia. 3. Przywrócenie pierwotnych funkcji zdegradowanym obszarom o szczególnym znaczeniu dla rozwoju społecznego nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy Międzyrzec Podlaski. Zakres projektu obejmuje uporządkowanie i zagospodarowanie terenu publicznego w celu utworzenia kompleksu sportowego i ogrodzeniem terenu. Przedsięwzięcie obejmuje również zakup niezbędnego wyposażenia (m.in. bramki, kosze, piłki, inny niezbędny sprzęt sportowy). Projekt obejmuje również rozbiorę istniejącego zdegradowanego placu zabaw i montaż nowego placu. Przewiduje się również montaż elementów siłowni zewnętrznej. Przedsięwzięcie zakłada stworzenie unikalnego miejsca zabaw dla dzieci o dużej wartości poznawczej. Nowoczesny plac zabaw wyposażony zostanie w funkcjonalne urządzenia sprawnościowe oraz moduły przeznaczone do wielomysłowego poznawania świata, co pozwoli połączyć dzieciom zabawę z nauką poprzez rozwój motoryki, równowagi oraz koordynację ruchową, pobudzi także wrażenia, wyobraźnię ruchową oraz kreatywność dzieci. Przedmiotowe zadanie inwestycyjne związane jest z budową przyszkolnej zewnętrznej infrastruktury sportowej tj.: - boisko do piłki nożnej o nawierzchni trawiastej o wymiarach 63x100 m - boisko do piłki ręcznej z nawierzchnią poliuretanową o wymiarach 20 x 40 m - dwa boiska do koszykówki z nawierzchni poliuretanowej o wymiarach 15 x 26 m - dwa boiska do siatkówki z nawierzchni poliuretanowej o wymiarach 9x18 m - bieżnia lekkoatletyczna prosta z dwoma torami o dystansie 80 m, wraz z wydzielonym rozbiegiem skocznią skoku w dal, - sprawnościowy plac zabaw, - zaplecze boiska sportowego, - montaż oświetlenia, - montaż systemu monitoringu, - budowa szatni z ogólnodostępną siłownią oraz sanitariatów, - montaż wyposażenia sportowego m.in. piłkochwyty, bramki, kosze, sprzęt do siłowni.

	Infrastruktura sportowa przeznaczona będzie do potrzeb realizacji zajęć wychowania fizycznego na nowoczesnym i spełniającym najwyższe standardy obiekcie sportowym jak również funkcjonujące gminne kluby sportowe prowadzące zajęcia sportowe dla lokalnej społeczności gminy Międzyrzec Podlaski. Zrealizowany projekt pozwoli mieszkańcom sołectwa Misie oraz sąsiednich miejscowości na rozwój zainteresowań sportowych, spędzanie czasu wolnego w sposób aktywny. Boisko wielofunkcyjne umożliwi wykorzystanie go do wielu różnych gier zespołowych m.in. do koszykówki, siatkówki i piłki ręcznej co na istniejącym boisku trawiastym jest niemożliwe. Po przebudowie boiska wielofunkcyjnego w okresie wiosenno – letnim, oraz wczesnojesiennym większość zajęć będzie się mogła odbywać właśnie na nim.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Tereny publiczne zostaną wyrównane tak, aby zapewnić możliwość swobodnego poruszania się po nim. Place zabaw będą posiadały antypoślizgową nawierzchnię. Zamontowana zostanie specjalne huśtawki integracyjne umożliwiające zabawę dzieciom poruszającym się na wózkach inwalidzkich, huśtawka wahadłowa dla osób niepełnosprawnych z siedziskiem w formie krzeselka z zabezpieczeniem przed wypadnięciem oraz trampoliny przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, która dzięki odpowiednio wyprofilowanemu wjazdowi i wyjazdowi pozwolą bez przeszkód dostać się na matę do skakania. Zamontowane zostaną także pionizatory, tj. urządzenie przeznaczone do rehabilitacji osób z problemami kończyn dolnych. W ramach siłowni zewnętrznej zamontowane zostaną urządzenia dedykowane osobom starszym i osobom o ograniczonej sprawności ruchowej, tak aby aktywność fizyczna była dostępna dla wszystkich niezależnie od formy. Wykonane trawniki, kwietniki i nasadzenia pozwolą na realizację elementów ogrodu sensorycznego stworzonego z myślą o specyficznych potrzebach rozwojowych dzieci i młodzieży, w szczególności z trudnościami z odbiorem oraz interpretacją bodźców pochodzących z otoczenia. Zamontowane zostaną specjalne oznaczenia pozwalające na zwiększenie dostępności terenu.
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1.Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększaniem szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Projekt przyczyni się do zwiększania dostępu do dobrej jakości bezpłatnych usług społecznych – w jego ramach powstanie infrastruktura, w której będą mogły być prowadzone usługi społeczne rekreacyjne, sportowe, zdrowotne i kulturalne. Poza tym projekt przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa na rewitalizowanym obszarze poprzez montaż nowego oświetlenia. Stworzy on również warunki do aktywności i rekreacji plenerowej mieszkańców, korzystnie wpływając na ich stan zdrowia, a także umożliwi rozwój kompetencji społecznych mieszkańców i wykorzystania ich talentów. Przyczyni się do ochrony i wzmocnienia dziedzictwa niematerialnego społeczności lokalnej. Co najważniejsze, projekt będzie sprzyjał poprawie życia osób poprzez przygotowanie zrewitalizowanej infrastruktury do świadczenia usług dla zróżnicowanych potrzeb mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci, niepełnosprawnych, osób starszych. Projekt ma kluczowe znaczenie dla likwidacji głównych barier rozwoju obszaru rewitalizacji, a przez to otwiera możliwości uruchomienia innych przedsięwzięć zawartych w programie rewitalizacji (realizacja szeregu przedsięwzięć integrujących lokalną społeczność, promujących proekologiczne zachowania oraz aktywny i zdrowy styl życia z wykorzystaniem infrastruktury sportowej). Zawiera elementy zapewniające wieloaspektowe i komplementarne wykorzystanie efektów, zgodnie z więcej niż jednym celem programu rewitalizacji.

	Plac zabaw, który stanowić będzie nie tylko miejsce łączenia zabawy z nauką przez dzieci. Stanie się także miejscem dla całej społeczności lokalnej, które uatrakcyjni spędzanie czasu wolnego oraz umożliwi integrację środowiska lokalnego. Będzie miejscem spotkań całych rodzin z dziećmi, które w bezpieczny sposób będą mogłyby rozwijać swoją sprawność ruchową, zaspokajać potrzeby zabawy i kontaktu z rówieśnikami. Nowa przestrzeń sprzyjać będzie zacieśnianiu relacji sąsiedzkich i otwiera lokalną społeczność na różne inicjatywy, kształtować będzie prawidłowe postawy społeczne wśród najmłodszych i sprzyjać ich rozwojowi, zachęcać dzieci i rodziców do aktywnego spędzania wspólnych chwil na świeżym powietrzu. Wpłynie także na znaczne podniesienie atrakcyjności obszaru. Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego). Projekt będzie sprzyjał uzupełnieniu i uporządkowaniu ładu przestrzennego obszaru rewitalizacji. Przywróci wartości użytkowe i przestrzenne obiektom zdegradowanym, nie spełniającym współczesnych standardów. Polega na poprawie estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych. Zawiera nowoczesne i energooszczędne rozwiązania techniczne zmniejszające koszty eksploatacyjne i wpływ na środowisko (oświetlenie LED). W efekcie montażu systemu oświetlenia obiektu oraz systemu monitoringu nastąpi znaczna poprawa bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji.			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Misie	Działki ewidencyjne:	924; 925/1; 925/2
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK ✓	NIE (*wymagane uzasadnienie)		NIE DOTYCZY
	*UZADANIENIE: Nie dotyczy			
Okres realizacji	2026-2027			
Łączna wartość przedsięwzięcia	5 000 000,00			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00		
	Środki prywatne			
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	4 250 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Wkład własny wnioskodawcy	750 000,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanym obszarze	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna

Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	2,8973	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/rok	0	900	Statystyki Urzędu Gminy
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
Bezpośrednim efektem planowanego przedsięwzięcia będzie poprawa jakości zdegradowanych przestrzeni publicznych, przyczyniająca się do zwiększenia poziomu życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Dzięki realizacji projektu powstanie społecznie oczekiwana infrastruktura umożliwiająca rozwój oferty rekreacyjno -sportowo-kulturalnej. Rewitalizacja obiektów sportowych oraz placu zabaw przy Szkole Podstawowej w Misiach będzie impulsem do realizacji szeregu kolejnych oddolnych inicjatyw. Powstanie nowej infrastruktury wpłynie na rozwój zainteresowania i promocje zdrowego i sportowego stylu życia, z drugiej zaś pozwalającej na budowanie silnych relacji i więzi społeczności lokalnej, jak również lokalnego patriotyzmu i dumy z miejsca zamieszkania. Wpłynie również na zwiększenie aktywności ruchowej mieszkańców, a także rozwój oferty spędzania wolnego czasu. Będzie to miejsce „pozytywnej energii”, w obrębie którego prowadzone będą inicjatywy przełamujące marazm i bierność społeczności lokalnej. Argumentem przemawiającym za realizacją przedmiotowego przedsięwzięcia jest deklarowana przez społeczność lokalną chęć realizacji oddolnych inicjatyw w oparciu o zrewitalizowaną infrastrukturę (m.in. organizacja zajęć sportowych czy wydarzeń promujących zdrowy styl życia i odpowiedzialne zachowania wobec środowiska naturalnego). Ważne jest także zgromadzenie w jednym obiekcie szeregu funkcji związanych z kulturą, sportem i rekreacją. Będzie to miejsce nie tylko stanowiące centrum życia sportowego i rekreacyjnego (udostępnienie miejsca spotkań mieszkańców, poprawa kondycji, zdrowia, aktywności ruchowej mieszkańców, promocja zdrowego stylu życia), ale również życia kulturalnego (możliwość organizacji imprez plenerowych integrujących społeczność obszaru rewitalizacji i wpływających na zacieśnianie się więzi społecznych).				
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P – Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu 4/P – Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami 5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 8/P – Termomodernizacja budynku remizy OSP ze świetlica wiejską w Żabcach 15/P – Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Jelnica gmina Międzyrzec Podlaski 6/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 9/D- Kontynuacja zwiększania wykorzystania oze w gminie Międzyrzec Podlaski 10/D- GRANT REWITALIZACJA			

Numer i nazwa przedsięwzięcia	7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzec Podlaski
Krótki opis sytuacji problemowej	Budynek remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka ze względu na stan techniczny i stopień jego eksploatacji należy uznać za zdegradowany. Nie spełnia on aktualnych wymagań stawianych tego typu obiektom. Ściany zewnętrzne oraz stop nie spełniają wymogów izolacyjności cieplnej (istniejące ocieplenie jest znikome i niewystarczające). Dach jest stary i wymaga wymiany. W budynku znajduje się jedna duża sala świetlicowa, 2 małe pomieszczenia socjalne oraz garaż remizy OSP. W budynku nie ma łazienki ani zaplecza socjalnego. W głównym pomieszczeniu wewnątrz budynku ściany obite są starym sidingiem, który w wielu miejscach ma ubytki. Budynek ogrzewany jest za pomocą kominka. Wyposażony jest jedynie w instalację elektryczną, która jest bardzo zużyta i awaryjna. Brak jest instalacji wodociągowej oraz odprowadzającej ścieki. W środku budynek nie jest urządzony ani wyposażony. Budynek nie jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zagospodarowanie wokół terenu obejmuje chodnik pozwalający na dojście do budynku oraz plac zdegradowany plac zabaw z kilkoma urządzeniami oraz jednym elementem siłowni zewnętrznej. Problematiczny jest również stan techniczny ogrodzenia, które składa się ze starych, betonowych paneli. Ogrodzenie jest nieestetyczne i wielu miejscach posiada ubytki. Stan techniczny zarówno budynku, jak i zagospodarowania wokół niego należy ocenić jako bardzo zły. W chwili obecnej budynek wykorzystywany jest dla potrzeb OSP oraz organizacji sporadycznych spotkań sołeckich. Na podkreślenie zasługuje jednocześnie fakt, iż obiekt jest bardzo ważny dla społeczności lokalnej. Jest to jedynie miejsce publiczne na terenie sołectwa. Propozycja realizacji przedsięwzięcia i jego zakresu został zgłoszona w formie karty przedsięwzięcia sporządzonego przez społeczność sołectwa przedłożonego w ramach prowadzonego otwartego naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Problemy techniczne oraz funkcjonalno-przestrzenne ograniczają w sposób znaczny aktywność społeczno-obywatelską. W związku z tym, jedyną funkcjonującą organizacją społeczną na terenie miejscowości to Ochotnicza Straż Pożarna. Mieszkańcy deklarują jednocześnie, iż chcieliby utworzyć nową organizację (Koło Gospodyń Wiejskich) aktywnie działającą na rzecz integracji i rozwoju społeczności lokalnej. Wśród zdiagnozowanych problemów sfery społecznej sołectwa Rogoźniczka znajduje się brak miejsc spędzania wolnego czasu dla seniorów oraz dzieci i młodzieży. Szczególnie problematyczny jest brak oferty skierowanej do najstarszych mieszkańców obszaru rewitalizacji, co powoduje ich wykluczenie społeczne. Osoby starsze nie mają możliwości na podejmowanie aktywności społecznych czy obywatelskich. Są odizolowane od społeczeństwa i „zamknięte” w swoim środowisku domowym. W efekcie czego często czują się niechciane, zapomniane i często zapadają na różnego rodzaju depresje czy zaburzenia psychiczne. Kolejnym z problemów jest problem samotność seniorów bardzo mocno zaakcentowany podczas konsultacji społecznych.

	Natomiast grupa seniorów pozostająca we wspólnym gospodarstwie domowym z innymi członkami rodziny wskazywała na brak poczucia swobody i możliwości realizowania aktywności „po swojemu”. Seniorom brakuje miejsca, gdzie mogliby podejmować różnego rodzaju aktywności w swobodny sposób, co umożliwi ich dłuższą, samodzielną egzystencję. Najmłodsi członkowie wspólnoty lokalnej wskazywali również na deficyt miejsc spędzania wolnego czasu, szczególnie akcentując brak infrastruktury i wyposażenia umożliwiającego podejmowanie aktywnego trybu życia. Młodzież przyzwyczajona jest do spędzania wolnego czasu przed telewizorem czy komputerem. Poza tym zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest niska świadomość mieszkańców oraz niechęć i opór w stosunku do tematyki zdrowego stylu życia.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Głównym celem projektu jest kompleksowe przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz pozostałej części gminy Międzyrzec Podlaski. Realizacja przedmiotowego celu nastąpi dzięki realizacji następujących celów szczegółowych: 1. Kompleksowa modernizacja budynku remizo-świetlic w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obszarem w celu nadania im nowych funkcji społecznych. 2. Stworzenie przestrzeni sprzyjającej aktywności społecznej i obywatelskiej oraz integracji międzypokoleniowej. 3. Rozwój oferty spędzania wolnego czasu na obszarze rewitalizacji prowadzący do minimalizowania nieakceptowalnych społecznie zachowań (wybryków chuligańskich, nadużywania alkoholu). Zakres przedsięwzięcia obejmuje kompleksową modernizację budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka w celu nadania jej nowych funkcji użytkowych. W ramach prac przewidziano m.in. kompleksową termomodernizację budynku wraz z wymianą wysokoemisyjnego źródła ciepła na ogrzewanie elektryczne, montaż niezbędnej instalacji technicznej wodno-kanalizacyjnej wraz z budową małej oczyszczalni ścieków, modernizację instalacji elektrycznej (wraz z wymianą oświetlenia na LED). W budynku istnieje potrzeba utworzenia łazienki oraz zaplecza socjalnego (kuchennego). Konieczne jest również dostawanie budynku dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami. Zamontowana zostanie również instalacja fotowoltaiczna. Kompleksowo zagospodarowana zostanie przestrzeń wokół budynku. Powstanie nowy plac zabaw oraz siłownia zewnętrzna, a także wiatą grillową jako miejsce integracji społecznej. W budynku znajdować się będzie siedziba OSP oraz nowo utworzonej organizacji, tj. Koła Gospodyń Wiejskich /Stowarzyszenia Przyjaciół Rogoźniczki. Projekt wpłynie na zwiększenie aktywności społeczności lokalnej m.in. poprzez zaangażowanie mieszkańców sołectwa w kwestię zagospodarowania terenu (np. wspólne sadzenie roślin, organizacja rabat kwiatowych czy klombów zgodnie z projektem mieszkańców). W budynku działalność prowadzić będzie nowo utworzony klub seniora. Realizowana będzie także oferta dla dzieci i młodzieży. Zadanie przewiduje wzmocnienie potencjału remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka poprzez istotną zmianę jakościową, w zakresie sprawności i efektywności funkcjonowania zaplecza materialno-technicznego obiektu, w tym wykonanie: niezbędnych prac modernizacyjnych i zapewnienia dostępu dla osób niepełnosprawnych. Ponadto nastąpi zagospodarowanie najbliższego otoczenia oraz zakup niezbędnego wyposażenia. Przestrzeń zyska nowe funkcjonalności użytkowe. Zastosowane rozwiązania pozwolą na użytkowanie obiektu przy zmniejszonym zużyciu energii, poprawią bezpieczeństwo, zapewniając komfortowe warunki higieniczno-sanitarne. W oparciu o potencjał instytucji projekt jest szansą dla rozwoju środowiska społeczno-kulturalnego regionu. Świetlica będzie miejscem żywym, stymulującym lokalną aktywność, centrum przetrwania pomostów między odległymi sobie grupami: młodymi i starymi, uprzywilejowanymi i dyskryminowanymi i wreszcie pomiędzy historią i dniem dzisiejszym. Nowopowstała przestrzeń będzie miejscem do rozwijania pasji i zainteresowań lokalnej społeczności; będzie stanowiła zaplecze do realizacji różnego rodzaju przedsięwzięć (np. prowadzenia warsztatów kulinarnych i artystycznych z dziedziny fotografii, malarstwa, tańca, rękodzieła). Zarówno sam obiekt, jak i jego otoczenie (altana grillowa, plac zabaw i siłownia zewnętrzna) stworzą warunki do aktywności ruchowej wpływając na stan polepszenia zdrowia mieszkańców.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	W ramach projektu zarówno budynek, jak i teren wokół niego zostaną dostosowane dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami. W ramach dostosowania zostaną zastosowane m.in. - wejście do budynku oraz przejścia pomiędzy poszczególnymi pomieszczeniami bezprogowe lub z progami o wysokości maksymalnie 20 mm; - łazienka przystosowana dla osób niepełnosprawnych wraz z armaturą przystosowaną dla takich osób, specjalnymi uchwytami ułatwiającymi korzystanie z WC - zagospodarowanie terenu poprzez m.in. budowę ciągów pieszych pozwalających na swobodne poruszanie się osób ze szczególnymi potrzebami, - elementy placu zabaw oraz siłowni zewnętrznej będą umożliwiły zabawę oraz ćwiczenie osobom z niepełnosprawnościami - na zewnątrz budynku zamontowany zostanie podjazd umożliwiający swobodny wjazd osobom poruszającym się na wózkach lub rodzicom z wózkami dziecięcymi. Zamontowana zostanie specjalna huśtawka integracyjna umożliwiająca zabawę dzieciom poruszającym się na wózkach inwalidzkich, huśtawka wahadłowa dla osób niepełnosprawnych z siedziskiem w formie krzesła z zabezpieczeniem przed wypadnięciem. Zamontowany zostanie także pionizator, tj. urządzenie przeznaczone do rehabilitacji osób z problemami kończyn dolnych. W ramach siłowni zewnętrznej zamontowane zostaną urządzenia dedykowane osobom starszym i osobom o ograniczonej sprawności ruchowej, tak aby aktywność fizyczna była dostępna dla wszystkich niezależnie od formy.
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1.Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększaniem szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Głównym zamierzeniem przedmiotowego projektu jest kompleksowe przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji. W ramach przedsięwzięcia zdegradowany i dotychczas użytkowany w znikomym zakresie budynek remizo-świetlicy w Rogoźnicy zostanie zaadaptowany w celu przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom lokalnej społeczności. W budynku zostanie utworzone miejsce spotkań i aktywności społecznej oraz obywatelskiej. Powstanie tu również klub seniora, w którym odbywać się będą zintegrowane i kompleksowe działania na rzecz przedmiotowej grupy docelowej (m.in. warsztaty, zajęcia stacjonarne, poradnictwo psychologiczne oraz zdrowotne, organizowane będą wydarzenia kulturalne, itd.). W związku z tym nastąpi włączenie społeczne najstarszych członków lokalnej społeczności. W obiekcie wdrożona zostanie także oferta dla dzieci i młodzieży (m.in. warsztaty, zajęcia rekreacyjne i ruchowe). Podstawowym założeniem przedmiotowej przestrzeni publicznej będzie integracja międzypokoleniowa, wobec czego w budynku zostaną skupione usługi oferowane na rzecz seniorów oraz dzieci i młodzieży. Stworzenie swego rodzaju centrum aktywności lokalnej będzie impulsem do prowadzenia szeregu inicjatyw na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji. Stworzy warunki do aktywności i rekreacji plenerowej mieszkańcom, korzystnie wpływając na ich stan zdrowia. Projekt przyczynia się do ograniczenia problemów społecznych – bezrobocia, niewystarczającej liczby miejsc spędzania wolnego czasu i integracji międzypokoleniowej (minimalizujących występowanie zjawisk patologicznych), pogarszającego się stanu zdrowia mieszkańców obszaru rewitalizacji (m.in. zwiększająca się liczba osób, w tym dzieci i młodzieży, borykających się z problemami nadwagi czy otyłości, które są głównie efektem nieprawidłowych nawyków ruchowych oraz żywieniowych). <u>Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego).</u>

	W ramach projektu przewidziane jest również zagospodarowanie terenu wokół budynku – zieleń, nasadzenia, obiekty małej architektury – ławki, kosze na śmieci, plac zabaw, siłownia zewnętrzna. Podstawowym argumentem przemawiającym z niezbędnością realizacji przedmiotowej inwestycji są oczekiwania społeczności lokalnej wyartykułowane podczas uspołeczniania procesu opracowywania dokumentu. Kompleksowy charakter przeprowadzonych prac (dot. zarówno budynku, jak i terenu wokół niego) pozwoli na stworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej zgodnej z oczekiwaniami mieszkańców. Przedsięwzięcie przyczyni się on do zwiększenia dostępu do dobrej jakości nowych usług społecznych (np. kulturalno-rekreacyjnych – stworzenie oferty spędzania wolnego czasu dla seniorów oraz dzieci i młodzieży oraz zdrowotnych). Projekt przewiduje zastosowanie elementów wpływających na ochronę środowiska i przeciwdziałających jego degradacji (przeprowadzenie prac termomodernizacyjnych zmniejszających energochłonności budynku, montaż instalacji fotowoltaicznej, wykorzystanie technologii LED, montaż małej oczyszczalni ścieków wpływających na ochronę wód gruntowych).			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Rogoźniczka 32	Działki ewidencyjne:	54/1; 54/2
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE (*wymagane uzasadnienie)		NIE DOTYCZY
	✓			
	*UZADANIENIE: Nie dotyczy			
Okres realizacji	2025-2026			
Łączna wartość przedsięwzięcia	800 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	600 000,00 zł (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027)		
	Środki własne wnioskodawcy	200 000,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,1188	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika

Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/rok	0	200	Statystyki Urzędu Gminy
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
W efekcie realizacji przedsięwzięcia powstanie infrastruktura, która będzie wykorzystywana m.in. przy realizacji innych projektów, tj. dotyczących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu (wykorzystanie sali do prowadzenia szkoleń, warsztatów), aktywizacji społecznej i obywatelskiej mieszkańców, ochrony dziedzictwa niematerialnego i tradycji obszaru rewitalizacji oraz gminy Międzyrzec Podlaski (powstanie Koło Gospodyń Wiejskich, klub seniora oraz oferta dla dzieci i młodzieży). Za realizacją przedmiotowego przedsięwzięcia przemawia w szczególności deklarowana przez mieszkańców obszaru rewitalizacji chęć realizacji szeregu inicjatyw (integrujących mieszkańców, gwarantujących nową ofertę spędzania wolnego czasu, aktywizujących do działań na wspólnoty lokalnej, integrujących międzypokoleniowo) z wykorzystaniem nowo utworzonej infrastruktury. W efekcie realizacji projektu nastąpi wyciągnięcie obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysu. Na obszarze rewitalizacji stworzona zostanie atrakcyjna oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów oraz dzieci i młodzieży. Efektem czego będzie poprawa kondycji psychofizycznej oraz wzrost aktywności obywatelskiej najstarszych członków lokalnej społeczności. Stworzone miejsce przyczyni się do wzrostu integracji międzypokoleniowej. Rozszerzy również znacznie ofertę spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży. Utworzona siłownia napowietrzna przyczyni się do znacznej poprawy zdrowia mieszkańców. Nastąpi promocja zdrowych nawyków ruchowych i zdrowotnych. Przyczyni się również do przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom mieszkańców obszaru rewitalizacji – otyłości, nadwagi, chorób układu ruchu czy krążenia.				
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu 4/P - Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami 5/P - Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 6/P - Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 7/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 6/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 9/D- Kontynuacja zwiększania wykorzystania oze w gminie Międzyrzec Podlaski 10/D- GRANT REWITALIZACJA			

Numer i nazwa przedsięwzięcia	8/P – Termomodernizacja budynku remizy OSP ze świetlica wiejską w Żabcach
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzec Podlaski
Krótki opis sytuacji problemowej	Wśród problemów obszaru rewitalizacji znajduje nadal stosunkowo spora liczba budynków użyteczności publicznej wymagająca przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych. Jednym z takich obiektów jest budynek remizy OSP ze świetlica wiejską w Żabcach. Jest to budynek wykonany w technologii tradycyjnej ze ścianami murowanymi z pustaka. Budynek w jednej części jednokondygnacyjny,

	niepodpiwniczony, a w drugiej dwukondygnacyjny, niepodpiwniczony. Przegrody zewnętrzne budynku bez izolacji cieplnej, częściowo otynkowane. Stolarka okienna i drzwiowa w średnim stanie technicznym. Budynek z ogrzewany poprzez zastosowanie grzejników elektrycznych. Ciepła woda przygotowywana w nadumywalkowych elektrycznych podgrzewaczach wody. Opisany obiekt nie spełnia obecnie obowiązujących norm cieplnych, ponieważ przegrody zewnętrzne, stolarka okienna, drzwiowa, podłoga na gruncie, strop wewnętrzny cechuje niska izolacyjność termiczna. Ogólny stan elementów konstrukcyjnych budynku jest dobry. Okna i drzwi nie spełniają obecnych norm izolacyjności cieplnej. Kubatura ogrzewana netto budynku – 1 271,98 m³; powierzchnia użytkowa – 386,60 m². Budynek wyposażony w następujące instalacje: - elektryczną (oświetlenie: źródło światła żarowe, świetlówkowe i LED), - wodny zimnej i kanalizacji, - wody ciepłej (elektryczny podgrzewacz akumulacyjny z zasobnikiem), - centralnego ogrzewania (elektryczne grzejniki bezpośrednie: konwektorowe, płaszczyznowe, promiennikowe i podłogowe kablowe – urządzenia przenośne, energia elektryczna - produkcja mieszana), - wentylacji (grawitacyjna, stolarka, kanały gravitacyjne). Wśród niedogodności użytkowników budynku znajduje się: *niski komfort termiczny pomieszczeń, *niska sprawność instalacji grzewczych, *wysokie koszty utrzymania (eksploatacyjne) budynku związane m.in. z nieefektywną instalacją oraz brakiem instalacji PV, *potrzeba wymiany systemu oświetlenia w przedmiotowym budynku, gdyż obecne jest ono zużyte i wysoce energochłonne.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Głównym celem projektu jest poprawa efektywności wykorzystania energii w budynku remizy OSP ze świetlica w Żabcach. Realizacja celu wpłynie bezpośrednio na poprawę jakości i komfortu użytkownika przedmiotowego budynku i pozostałych mieszkańców sołectwa. Poprawa efektywności energetycznej (oraz częściowe zaspokojenie potrzeb energetycznej energią z OZE) wpłynie na zmniejszenie obciążeń finansowych gminy Międzyrzec Podlaski. Wygenerowane dzięki temu oszczędności przyczynią się do aktywizacji lokalnej gospodarki i zwiększenia ogólnego dobrobytu. Z drugiej strony ograniczenie zapotrzebowania na energię ciepłą produkowaną w sposób konwencjonalny przyniesie pozytywne efekty ekologiczne w postaci: redukcji emisji zanieczyszczeń do atmosfery, substytucji paliw kopalnych i racjonalizacji ich użytkowania oraz ograniczenia negatywnego wpływu funkcjonowania energetyki zawodowej na środowisko naturalne.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi	Projekt jest zgodny z Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych w zakresie odnoszącym się do sposobu realizacji, zakresu projektu i wnioskodawcy Konwencja zawiera przepisy: - zakazujące dyskryminowania osób niepełnosprawnych,

potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	- nakazujące tworzenie warunków korzystania z praw na zasadzie równości z innymi osobami, - wprowadzenie rozwiązań specjalnie adresowanych do osób niepełnosprawnych, odpowiednio do rodzaju zagadnienia. Wśród najważniejszych postanowień konwencji wymienia się: - zapewnienie dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, innych urządzeń i usług powszechnie zapewnianych, - prowadzenie życia samodzielnie i przy włączeniu w społeczeństwo. Cele projektu i zastosowane rozwiązania techniczne wychodzą naprzeciw tym oczekiwaniom. Infrastruktura objęta zakresem Projektu będzie zgodna z koncepcją uniwersalnego projektowania, bez możliwości odstępstw od stosowania wymagań prawnych w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnością wynikających z obowiązujących przepisów budowlanych. Wszystkie produkty w ramach projektu będą dostępne dla wszystkich osób, w tym również dostosowana do zidentyfikowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Projekt uwzględnia koncepcję uniwersalnego projektowania i jest zgodny z regułami koncepcji: 1. Użyteczność dla osób o różnej sprawności, 2. Elastyczność w użytkowaniu, 3. Proste i intuicyjne użytkowanie, 4. Czytelna informacja, 5. Tolerancja na błędy, 6. Wygodne użytkowanie bez wysiłku, 7. Wielkość i przestrzeń odpowiednie dla dostępu i użytkowania, 8. Percepcja równości.			
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1.Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększeniami szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Realizacja celu wpłynie bezpośrednio na poprawę jakości i komfortu użytkowania przedmiotowego budynku i pozostałych mieszkańców sołectwa. <u>Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego).</u> Głównym celem przedsięwzięcia jest poprawa efektywności wykorzystania energii w budynku remizy OSP ze świetlicą w Żabcach. W jego ramach zaplanowano montaż instalacji PV. Przedsięwzięcie wpłynie także na ograniczenie zapotrzebowania na energię ciepłą pozyskiwaną tradycyjnymi sposobami, co przełoży się na zmniejszenie zużycia konwencjonalnych surowców energetycznych. Przyczyni się to do poprawy efektywności wykorzystania i oszczędzania tychże zasobów.			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Żabce 36	Działki ewidencyjne:	775/8; 774/2
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE (*wymagane uzasadnienie)		NIE DOTYCZY
	✓			
*UZADANIENIE: Nie dotyczy				

Okres realizacji	2023-2025			
Łączna wartość przedsięwzięcia	1 400 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	980 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki własne wnioskodawcy:	420 000,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego robót
Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego robót
Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł OZE	kW	0	16,02	Protokół odbioru końcowego robót
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego robót
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego robót
Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Ilość wytworzonej energii elektrycznej ze źródeł OZE	MWh/rok	0	1,01	Dokumentacja projektowa/ licznik produkcji energii
Szacowana emisja gazów cieplarnianych	t/rok	0	16,82	Dokumentacja projektowa (audyt energetyczny)
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
Realizacja projektu przyniesie znaczące korzyści społeczno-ekonomiczne zarówno w wymiarze lokalnym, regionalnymi oraz co najważniejsze, w wymiarze globalnym. Projekt przyczyni się do realizacji aktualnej polityki energetycznej kraju. Bezpośrednio wpłynie na ograniczenie zapotrzebowania na energię ciepłą pozyskiwaną tradycyjnymi sposobami, co przełoży się na zmniejszenie zużycia konwencjonalnych surowców energetycznych. Przyczyni się to do poprawy efektywności wykorzystania i oszczędzania tychże zasobów. Dzięki redukcji emisji zanieczyszczeń do atmosfery, substytucji paliw kopalnych oraz ograniczeniu negatywnego wpływu funkcjonowania energetyki zawodowej (która jest w znacznym stopniu odpowiedzialna za globalne problemy ekologiczne), projekt pozytywnie wpłynie na poprawę stanu środowiska				

naturalnego. Projekt zwiększy bezpieczeństwo energetyczne obszaru i przyczyni się do dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia w energię oraz decentralizacji jej wytwarzania dzięki wykorzystaniu OZE. W ujęciu lokalnym przedsięwzięcie wpłynie na bardziej efektywne zaspokojenie potrzeb energetycznych. Przyniesie również wymierne profity finansowe - zmniejszenie obciążeń wynikających z konieczności zakupu paliw do produkcji energii cieplnej. Dodatkowo rozwój energetyki odnawialnej pociąga za sobą zmianę przepływu strumieni pieniężnych płatności za energię. Oszczędności wygenerowane w związku z realizacją przedsięwzięcia pozostaną w regionie aktywizując lokalną gospodarkę i przyczynią się do zwiększenia ogólnego dobrobytu. Ponadto projekt wpłynie na rozwój firm specjalizujących się w pracach z zakresu termomodernizacji.	
Przedsięwzięcia komplementarne	2/P-Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy 3/P-Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji 11/P-NAPRZECIW MIESZKAŃCOM 12/P-Rozwój usług społecznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski 16/P-„DANIE” WSPÓLNYCH CHWIL 2/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 3/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji 4/D- Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji 7/D- Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych 8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach 10/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa przedsięwzięcia	9/P – Utworzenie klubów seniora w miejscowościach: Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka, Żabce
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Krótki opis sytuacji problemowej	Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą w obszarze rewitalizacji zauważalny jest wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym z 461 w 2017 r. do 474 w 2021 r., czyli o 2,82%. W badanym okresie obserwujemy również wzrost ich udziału w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji, z 15,06% w 2017 r. do 15,77% w 2021 r. Notuje się również wysoki udział ludności powyżej 65 roku życia – wskaźnik liczby osób powyżej 65 r. ż. przypadającej na 100 mieszkańców w zakresie obszaru rewitalizacji kształtował się w 2021 r. na poziomie 13,31. Niekorzystne trendy odnotowuje się również w zakresie prognoz GUS, które wskazują, iż starzenie się populacji zarówno obszaru rewitalizacji, a także obszaru całej gminy będzie postępować nadal. Taki stan rzeczy będzie generował szereg problemów niekorzystnie wpływających na sytuację, np. wzrost kosztów opieki zdrowotnej i świadczenia opieki nad osobami starszymi. Wobec czego istnieje potrzeba podjęcia interwencji w zakresie rozwoju usług opiekuńczych, które pomogą seniorom nie tylko w codziennym funkcjonowaniu, ale również pozwolą na utrzymanie ich w jak najlepszej kondycji fizycznej i psychicznej w jak najdłuższym okresie. Konieczność realizacji przedsięwzięcia wynika z potrzeby wykorzystania i wsparcia zaangażowania, aktywności i inicjatywności seniorów, a także zbyt małej (w stosunku do zwiększającej się liczby seniorów, rozległości gminy i zgłaszanych potrzeb) skali ofert działań skierowanych do osób w wieku senioralnym (tj. 60+). W chwili obecnej na terenie gminy Międzyrzec Podlaski funkcjonuje 7. klubów

	seniora. Co prawda teoretycznie działalnością tychże klubów objęci są seniorzy z terenu całej gminy Międzyrzec Podlaski. Jednakże ze względu na ograniczenia komunikacyjne tejsze grupy wiekowej oraz dotychczasowe ulokowanie placówek ww. miejscowościach zdiagnozowano, iż na obszarze rewitalizacji mieszkańcy mają utrudniony dostęp do tego rodzaju usług. W przeważającej części mieszkańcy obszaru rewitalizacji to ludność o niskim statusie materialnym, wykluczona bądź zagrożona wykluczeniem społecznym. Znajomość statusu materialnego lokalnego społeczeństwa pozwala wnioskować, iż mieszkańcy są w stanie zapewnić jedynie podstawowe potrzeby. Niestety potrzeby wyższego rzędu (takie jak rozwój osobisty, podróże) ze względu na barierę finansową nie są realizowane. Poza tym, dla mieszkańców charakterystyczne są takie postawy jak: marazm, bierność, barak uczestnictwa w życiu społecznym. Wobec tego, celem działań projektowych, w tym organizowanych wyjazdów poza teren miejscowości jest umożliwienie zaspokojenia potrzeb wyższego rzędu (obcowania z kulturą czy sztuką w trakcie zwiedzania wystaw w muzeach czy oglądania spektakli w teatrach). Poza tym, celem będzie nie tylko relaks na świeżym powietrzu i dobra zabawa, ale przede wszystkim integracja seniorów.
Zakres przedsięwzięcia	realizowanego Głównym celem projektu jest rozwój usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej oraz rozwój usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy Międzyrzec Podlaski. Dzięki niemu nastąpi poprawa jakości i poziomu życia osób starszych na obszarze rewitalizacji. Uszczegółowienie celu głównego nastąpi poprzez realizację następujących celów szczegółowych: 1. Poprawa jakości i zwiększenie różnorodności oferty edukacyjnej dla osób starszych 2. Stwarzanie warunków dla integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej osób starszych przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury społecznej 3. Rozwój zróżnicowanych form aktywności społecznej, w tym upowszechnianie wolontariatu, partycypacji w procesach decyzyjnych, w życiu społecznym, w tym udział osób starszych w kształtowaniu polityki publicznej 4. Podniesienie jakości usług społecznych oraz wspieranie działań na rzecz samopomocy i samoorganizacji. 5. Rozwój usług asystenckich dla osób niepełnosprawnych. Kluby Seniora będą miały swoje siedziby w następujących lokalizacjach: a) Halasy- Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy b) Jelnica- Świetlico – Remiza OSP w Jelnicy c) Misie – świetlica OSP w Misiach d) Rogoźnica - świetlica OSP w Rogoźnicy e) Rogoźniczka – remiza-świetlica w Rogoźnicze f) Żabce - remiza OSP ze świetlicą w Żabcach. Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie m.in.: 1. Przeprowadzenie zajęć dla seniorów pozwalających na uzyskanie wiedzy i umiejętności praktycznych, przydatnych w samodzielnym funkcjonowaniu w społeczeństwie informacyjnym (rozwój kompetencji cyfrowych) oraz kontakt z innymi osobami. 2. Przeprowadzenie zajęć wspierających dbałość o zdrowie i aktywność ruchową seniorów –np. kurs dbałości o wygląd, warsztaty zdrowego stylu życia –wykłady i zajęcia praktyczne na temat zdrowego odżywiania i diety w wieku senioralnym połączone ze wspólnym przygotowaniem zdrowych i smacznych posiłków, dostosowanych do potrzeb zdrowotnych organizmów osób starszych oraz zajęcia ruchowe o charakterze profilaktyki zdrowotnej, zachęcające do aktywności fizycznej i dostosowane do wieku uczestników i kondycji seniorów.

	3. Zajęcia mające służyć z jednej strony integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej wokół wspólnych zainteresowań, a z drugiej umożliwić seniorom podjęcie aktywnych działań na rzecz lokalnej społeczności – np., warsztaty twórcze (nauka nowych form twórczości z wykorzystaniem kreatywności seniorów, warsztaty muzyczne/wokalne/teatralne, rękodzielnicze, kulinarne, itp. 4. Organizacja zajęć wyjazdowych 1-dniowych i kilkudniowych. Uczestnicy wyjazdów będą mieli czas by się bliżej poznać, by porozmawiać, bawić się razem. Będzie to również dobry czas na zapoznanie się z dziedzictwem kulturowym oraz naturalnym kraju. Dzięki wyjazdom seniorzy zostaną włączeni do życia społecznego – poznają zasady „poruszania się” w społeczeństwie (zwiedzanie muzeów, pobyt w kinie, itd.). Wyjazdy pozwolą również na promowanie aktywnych postaw seniorów –pokażą im, że w każdym wieku można być aktywnym uczestnikiem toczącego się życia społecznego, pozwolą na rozwój zainteresowań i pasji, zniesienie barier i oporów psychologicznych dot. niewiedzy w zakresie poruszania się po różnych miejscach (seniorzy często myślą, że nie potrafią czegoś zrobić, że idąc do kina czy jadąc gdzieś nie będą wiedzieli jak się zachować; że nie poradzą sobie). Realizacja zajęć wyjazdowych dla członków KS, czyli osób w zbliżonym wieku, będzie znakomitą sposobem na zawarcie nowych znajomości i na zerwanie z samotnością. Nierzadko osoby takie, ze względu na barierę finansową oraz/lub braku wolnego czasu, nie mogły pozwolić sobie na tego rodzaju wyjazdy. Dlatego będą one stanowiły zarówno doskonały sposób na włączenie społeczne seniorów, jak również spełnienie ich marzeń. 5. Organizacja pomocy psychologicznej. 6. Organizacja zajęć wspierających pozostawanie w dobrej kondycji fizycznej w jak najdłuższym okresie (np. zajęcia z masażystą czy fizjoterapeutą), 7 Zakup wyposażenia, sprzętu, materiałów, narzędzi, itd. niezbędnych do prowadzenia bieżącej działalności przez kluby seniora oraz realizowanych przez nie działań. 8. Rozwój usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami Kluby Seniora umiejscowione będą w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Udział w projekcie będą mogli zgłosić wszyscy mieszkańcy gminy Międzyrzec Podlaski. Taki sposób postępowania ma przeciwdziałać stygmatyzacji osób zamieszkujących zdegradowane tereny oraz wpływać na „rozmycie granic” takiego obszaru. Jednocześnie zaplanowano preferencyjne uczestnictwo mieszkańców wyznaczonych podobszarów rewitalizacji (kryteria premiujące mieszkańców tychże podobszarów).
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Budynki, w których funkcjonować będą kluby seniora dostosowane będą w pełni dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami. W razie stwierdzenia takiej potrzeby w momencie dokonywania szczegółowej diagnozy grupy docelowej projektu podjęta zostanie decyzja o ewentualnej konieczności zakupu dodatkowego wyposażenia pozwalającego na zapewnienie pełnego dostępu do uczestnictwa w projekcie osobom z niepełnosprawnościami (np. pętla indukcyjna, program do audiodeskrypcji czy usługa tłumacza języka migowego, itd.).
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1.Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości</u>

		<u>wszechstronnego rozwoju i zwiększeniami szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi znaczne rozszerzenie usług społecznych, tym opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej oraz usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami. Grupę docelową będą stanowili mieszkańcy w wieku senioralnym, tj. 60+ oraz osoby z niepełnosprawnościami. Projekt przyczyni się do włączenia społecznego grup defaworyzowanych. Zapewni mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju. Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego). Projekt wpisuje się w realizację przedmiotowego celu strategicznego. Opowiada na potrzeby i oczekiwania społeczności lokalnej w zakresie stworzenia przestrzeni pozwalającej na ciekaw i aktywne spędzanie czasu wolnego oraz rozwój pasji i zainteresowań. Realizowane zajęcia wpłyną m.in. na podniesienie wiedzy ekologicznej mieszkańców, co przyczyni się do ochrony środowiska naturalnego. Zakłada zakup sprzętu i wyposażenia charakteryzującego się zmniejszonym poborem zużycia energii.		
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	1. Halasy- Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 2. Świetlico – Remiza OSP w Jelnicy, Jelnica 78 3. Świetlica OSP w Misiach, Misie 139A ; 4. Świetlica OSP w Rogoźnicy; Rogoźnica 33A 5. Remizo- świetlica w Rogoźnicze; Rogoźniczka 32; 6. Remiza OSP ze świetlicą w Żabcach; Żabce 34	Działki ewidencyjne:	1. Działka nr 214/1 obręb Halasy; 2. Działka nr 182/2; 183 obręb Jelnica; 3. Działka nr 700/2 obręb Misie; 4. Działka nr 131/6; 131/8 obręb Rogoźnica; 5. Działka nr 54/1; 54/2 obręb Rogoźniczka; 6. Działka nr 774/2; 775/8 obręb Żabce;
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK		NIE (*wymagane uzasadnienie)	
	✓			
	*UZADANIENIE: Nie dotyczy			
Okres realizacji	2025-2027			
Łączna wartość przedsięwzięcia	3 000 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		

	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	2 550 000,00 zł		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki własne Wnioskodawcy:	445 000,00 zł (wkład własny rzeczowy w postaci niepieniężnej)		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	0	100	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Liczba osób objętych usługami asystenckim w programie	osoby	0	10	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	10	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie	osoby	0	2	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	0	100	Dokumentacja projektowa
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
Efektem realizacji projektu będzie przede wszystkim wzmocnienie pozytywnych zmian w grupie 60+ z obszaru rewitalizacji. Dzięki niemu wśród seniorów nastąpi obniżenie poczucia wykluczenia społecznego i lęku przed osamotnieniem. Przyczyni się również do aktywizacji i integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej dla seniorów, poprzez dostarczenie im koniecznej wiedzy, umiejętności i możliwości do samodzielnego funkcjonowania w nowoczesnym świecie.				
Przedsięwzięcia komplementarne	2/P - Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy 3/P - Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji 11/P - NAPRZECIW MIESZKAŃCOM 12/P - Rozwój usług społecznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski 16/P - „DANIE” WSPÓLNYCH CHWIL 2/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 3/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji 4/D- Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji 7/D- Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych			

	10/D- GRANT REWITALIZACJA
Numer i nazwa przedsięwzięcia	10/P – Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III”
Podmioty odpowiedzialne za realizację	„LAURENA” Przemysław Nowiński (przedsiębiorca)
Krótki opis sytuacji problemowej	Wśród zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji znajduje się niewystarczający poziom przedsiębiorczości mieszkańców, deficyt miejsc pracy, co jest przyczyną stosunkowo wysokiego bezrobocia oraz niekorzystnej sytuacji materialnej mieszkańców. Zdiagnozowanym problemem jest również niewystarczający poziom wykorzystania potencjału naturalnego dla rozwoju turystyki, co powoduje stagnację ruchu turystycznego. Niski ruch turystyczny nie sprzyja możliwości dodatkowego zarobkowania przez mieszkańców. Na obszarze rewitalizacji niewystarczający jest również stopień wyposażenia w infrastrukturę rekreacyjną pozwalającą na ciekawe i interesujące spędzanie czasu wolnego. Taki stan rzeczy powoduje szereg niekorzystnych zjawisk, w tym m.in. brak produktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, która często spędza go przed komputerem, występowanie nieakceptowalnych społecznie zachowań (np. spożywanie alkoholu i wybryki chuligańskie z nudów). Przedsięwzięcie odpowiadać będzie także na problemy gospodarki lokalnej związane z małym poziomem rozwoju istniejących podmiotów gospodarczych i deficytem źródeł pozwalających na rozwój działalności. Niewystarczający poziom dochodów lokalnych przedsiębiorców ogranicza ich możliwości inwestycyjne i powoduje konieczność poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania planowanych inwestycji.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie ma celu rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III”. W zakresie przedsięwzięcia zaplanowano następujące prace: - 1. Roboty ziemne – pogłębienie zbiornika wodnego, wydobywanie pozostałości kruszywa, utworzenie półwyspu i poszerzenie skarp w celu wykonania stanowisk dla wędkarzy z pomostami. 2. Zarybienie zbiornika 3. System napowietrzania 4. Instalacje elektryczne 5. Ogrodzenie trenu (ok.1400 m) 6. Monitoring 7. Oświetlenie 8. Sanitariaty 9. Budynki rekreacji indywidualnej – domki całoroczne – 8 szt. 10. Altana grillowa 11. Pomosty 12. Plac zabaw 13. Zagospodarowanie terenu wokół inwestycji poprzez nasadzenie drzew i krzewów 14. Budowa instalacji fotowoltaicznej.

	Teren do zagospodarowania ok. 7 ha . Projekt zakłada różne źródła finansowania, w tym środki prywatne. Wnioskodawca posiada doświadczenie w realizacji projektów dofinansowanych ze środków unijnych. Wszystkie źródła finansowania będą wzajemnie się uzupełniać celem uzyskania korzystanych efektów rewitalizacji. Przedsięwzięcie będzie uzupełnieniem, wsparciem oraz rozszerzeniem wcześniej podjętych działań. Działaniem komplementarnym w stosunku do przygotowania terenu inwestycji, będzie dalszy rozwój firmy, co sprzyjać będzie również ograniczeniu bezrobocia i powstawaniu nowych miejsc pracy. Jednym z działań zawartych w niniejszym projekcie jest projekt dotyczący zagospodarowania terenu byłej żwirowni na cele rekreacyjno-wypoczynkowe dla mieszkańców, które będzie stanowić jedną z atrakcji turystycznych miejscowości. Teren wykazuje duży potencjał rozwoju i odpowiednio wykorzystany może stanowić jedno z ważniejszych miejsc spotkań i integracji dla lokalnej społeczności. Przedsięwzięcie jest zgodne z dokumentami strategicznymi gminy, województwa oraz kraju.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Projekt dostępny będzie dla osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, jest otwarty na udział tych osób oraz niedyskryminujące ze względu na rodzaj niepełnosprawności. Infrastruktura będzie użyteczna dla osób o różnej sprawności, będzie elastyczna w użytkowaniu (różne grupy, w różnych porach), użytkowania użytkowanie, jak i wyposażenia będą proste i intuicyjne (np. termostaty, klamki okienne , itp.). Ponadto zaplanowano wygodne użytkowanie bez wysiłku (łatwe otwieranie okien, drzwi), zaplanowano minimalizację potencjalnych zagrożeń. Projekt będzie zgodny z koncepcją uniwersalnego projektowania, opartego na 8 regułach: 1. użyteczność dla osób o różnej sprawności, 2. elastyczność w użytkowaniu, 3. proste i intuicyjne użytkowanie, 4. czytelna informacja, 5. tolerancja na błędy, 6. wygodne użytkowanie bez wysiłku, 7. wielkość i przestrzeń odpowiednia dla dostępu i użytkowania, 8. percepcja równości. Nowa i zmodernizowana infrastruktura wytworzona w ramach projektu będzie zgodna z koncepcją uniwersalnego projektowania, bez możliwości odstępstw od stosowanych wymagań prawnych w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1.Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększenia szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Proponowane przedsięwzięcie przyczyni się do osiągnięcia celu strategicznego poprzez: - włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym i trudnej sytuacji życiowej – obniżenie poziomu bezrobocia poprzez wzrost zatrudnienia - zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększenia szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji- wnioskodawca planuje wykorzystać nowopowstałą infrastrukturę również jako bazę szkoleniową - poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami- nowopowstała infrastruktura zostanie zaprojektowana zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania, dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Wnioskodawca będzie udostępniał nowopowstałą infrastrukturę grupom społecznym zagrożonym wykluczeniem, osobom starszym, itd. w celach integracji społecznej. Dzięki realizacji przedsięwzięcia mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz okolicznych miejscowości będą mogli korzystać z usług, do których obecnie nie mają dostępu, m.in. profesjonalne łowisko. Realizacja projektu umożliwi mieszkańcom spotykane się w nowoczesnych obiektach, a także organizowanie imprez edukacyjnych i kulturalnych, m.in. w zakresie zdrowego żywienia opartego na rybach i lokalnych produktach.

	Dodatkowe cele projektu: - reedukacja patologii społecznych i zjawiska wykluczenia społecznego, - poprawa poziomu bezpieczeństwa, - wzmacnianie tożsamości lokalnej mieszkańców, integracja społeczna. Cel strategiczny 2. Wzmacnianie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości) Proponowane przedsięwzięcie przyczyni się od osiągnięcia ww. celów poprzez: - ożywienie społeczno-gospodarcze - rozwój przedsiębiorczości - zmniejszenie poziomu bezrobocia. Dzięki stworzeniu bazy noclegowej wraz z infrastrukturą nastąpi napływ turystów i ożywienie gospodarcze regionu. Dzięki współpracy z lokalnymi dostawcami będziemy promować płody rolne zakupione bezpośrednio od lokalnych rolników. Projekt przyczyni się do promocji miejscowości – lasy, czyste powietrze, spokój. Piesze wycieczki po okolicznych lasach i wyprawy rowerowe dostarczą turystom wiele radości i pozytywnych wrażeń. Napływ turystów ożywi gospodarczo zrewitalizowane tereny. Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego). Proponowane przedsięwzięcie przyczyni się od osiągnięcia ww. celów poprzez: - zmniejszenie dysproporcji w zagospodarowaniu przestrzennym obszarów - uzyskanie ład przestrzennego i estetyki miejscowości - przywrócenie nieruchomościom jej utraconej wartości - zapewnienie dostępności dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami - zaadaptowanie nieruchomości na cele: społeczne, kulturalne, gospodarcze (m.in. plac zabaw dla dzieci) - wzrost dostępności mieszkańców do usług infrastruktury technicznej, poprawa jakości tych usług, - powstanie infrastruktury, związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, terenów zielonych, sportowych.			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Żabce - Kopalnia „Żabce III”	Działki ewidencyjne:	369, 372,375, 379, 383, 386, 390, 393/1, 396/1, 393/2, 392
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE (*wymagane uzasadnienie)		NIE DOTYCZY
		✓		
	*UZADANIENIE: Teren realizacji przedsięwzięcia znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru rewitalizacji (ale poza jego granicami) i ma ogromne znacznie dla jego rozwoju społeczno- gospodarczego. Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na znaczny rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej, co przełoży się na rozwój turystyki i ogólne ożywienie gospodarcze obszaru. Bezpośrednim efektem przedsięwzięcia będzie wzrost miejsc pracy pozwalający na przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom społecznym, tj. deficytu miejsc pracy, wysokiego poziomu bezrobocia i związanego z tym zubożenia mieszkańców. Powstanie infrastruktury rekreacyjnej pozwoli na rozwój prowadzonej przez mieszkańców działalności okołoturystycznej w postaci np. drobnej gastronomii, sprzedaży lokalnych produktów żywnościowych czy			

	rękodzielniczych. Wzmożony ruch turystyczny pozwoli na wzrost dochodów mieszkańców i przyczyni się do zmniejszania skali zubożenia. Wpłynie pozytywnie na rozwój kolejnych działalności ulokowanych sferycznie wokół planowanej inwestycji i związanych z rozwojem gospodarki czasu wolnego (np. agroturystyka, rekreacja). Wnioskodawca deklaruje, iż infrastruktura będzie wykorzystywana również dla celów integracji i aktywizacji społecznej. Wnioskodawca będzie udostępniał nowopowstałą infrastrukturę grupom społecznym zagrożonym wykluczeniem, osobom starszym, itd. w celach integracji społecznej. Dzięki realizacji przedsięwzięcia mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz okolicznych miejscowości będą mogli korzystać z usług, do których obecnie nie mają dostępu, m.in. profesjonalne łowisko. Realizacja projektu umożliwi mieszkańcom spotkanie się w nowoczesnych obiektach, a także organizowanie imprez edukacyjnych i kulturalnych, m.in. w zakresie zdrowego żywienia opartego na rybach i lokalnych produktach. Stworzenie miejsca plenerowej aktywności ruchowej wpłynie pozytywnie na poprawę stanu zdrowia mieszkańców oraz przeciwdziałać będzie nieprawidłowym nawykom ruchowym (brak aktywności, statyczne spędzanie czasu przez komputerem lub TV).			
Okres realizacji	2024 – 2025			
łączna wartość przedsięwzięcia	3 600 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	2 520 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki własne Wnioskodawcy:	1 080 000,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	Ha	0	0,65	Dane Wnioskodawcy
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	Sztuki	0	1	Dane Wnioskodawcy
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	Sztuki	0	1	Dane Wnioskodawcy
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	Sztuki	0	1	Dane Wnioskodawcy
Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba nowych produktów/usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie	sztuki	0	3	Dane Wnioskodawcy
Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	etaty	0	1	Dane Wnioskodawcy
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoba/rok	0	400	Dane Wnioskodawcy

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Projekt będzie realizowany w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowanie działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, z koncentrowanie terytorialne, prowadzą przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Życie będzie rekreacji i wypoczynkowi zarówno mieszkańcom Żabiec, jak i okolicznych miejscowości. Zrewitalizowany teren wraz z nowopowstałą infrastrukturą przyczyni się do poprawy wizerunku i atrakcyjności gminy. Inwestycja bezpośrednio wpłynie na rozwój fizyczny oraz poprawą kultury sportowej społeczności. Rewitalizacja tej części miejscowości przyczyni się również do poprawy bezpieczeństwa oraz rozwoju gospodarczego.

Zaplanowane do osiągnięcia cele:

Tworzenie warunków dla społecznej otworzyć (w tym kulturalnej) aktywizacji i integracji mieszkańców oraz organizacje pozarządowych, a także budowy tożsamości lokalnej i wzmocnienia integracji społecznej. Dla osiągnięcia celu przewiduje się między innymi następujące kierunki działań: zwiększenie integracji społecznej, budowa tożsamości lokalnej na bazie lokalnych potencjałów, produktów, zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców poprzez organizowanie imprez i spotkań. Planujemy do współpracy w zakresie cateringu zaangażować lokalnych rzemieślników, wytwórców i koła gospodyń wiejskich z obszaru objętego rewitalizacją.

Zrównoważony rozwój społeczny. Dla osiągnięcia celu przewiduje się następujące kierunki działań: przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług rekreacyjnych, kulturalnych, rozwój kapitału ludzkiego, podmiotów gospodarczych itp.

Zagospodarowanie istniejącego terenu inwestycyjnego w celu pobudzenia rozwoju gospodarczego. Dla osiągnięcia tego celu przewiduje się między innymi następujące kierunki działań: zrównoważony rozwój wszystkich funkcji łowiska, wykorzystanie niezagospodarowanego obszaru.

Kreowanie rozwoju gospodarczego poprzez wzmocnienie działań na rzecz dywersyfikacji i sferowania działalności gospodarczych. Dla osiągnięcia celu przewiduje się między innymi następujące kierunki działań: promocja lokalnych rzemieślników i ich produktów, zrównoważony rozwój funkcji turystycznej, kontrola jej intensywności w kierunku turystyki zrównoważonej to jest zachowującej równowagę pomiędzy środowiskiem przyrodniczym, potrzebami mieszkańców i oczekiwaniami turystów oraz zrównoważony rozwój wszystkich form turystyki, otworzyć (zamierzenie w kierunku alternatywnych form – łagodna turystyka), dążenie do uporządkowania funkcji obszaru, poprzez zastosowanie polityki przestrzennej zamknąć.

Tworzenie i pobudzanie innowacyjnych działalności gospodarczych opartych na wiedzy. Dla osiągnięcia celu przewiduje się między innymi następujące kierunki działań: zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług rekreacyjnych, kulturalnych, tworzenie nowych lokalizacji świadczenia usług turystycznych i rekreacyjnych, wsparcie dla nowoczesnej branży i technologii.

Poprawa warunków życia i zamieszkania mieszkańców. Dla osiągnięcia celu przewiduje się między innymi następujące kierunki działań: tworzenie warunków dla zapewnienia mieszkańcom bezpieczeństwa, rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, likwidacja barier architektonicznych, promowanie obszary rewitalizacji jako miejsca dobrego do życia.

Poprawa przestrzeni publicznej. Dla osiągnięcia celu przewiduje się między innymi następujące kierunki działań: zwiększenie ilości terenów publicznych poprzez kreowanie nowych funkcji obszarów niezagospodarowanych po żwirowni, kształtowanie struktury funkcjonalno – przestrzennej zabieniec, przyjaznej dla mieszkańców i środowiska między innymi poprzez politykę przestrzenną, poprawę jakości istniejących terenów, wprowadzanie nowych funkcji i rozwój infrastruktury rekreacyjnej.

Ochrona środowiska i zasobów przyrodniczych. Dla osiągnięcia celu przewiduje się między innymi następujące kierunki działań: zachowanie dobrego stanu i potencjału wód powierzchniowych, przywracanie do właściwego stanu składników przyrody, zwiększanie ilości nasadzeń ochronnych izolacyjnych, rozwój promowanie ekologicznych form podróżowania w tym infrastruktury rowerowej.

Rozwój zasobów przyrodniczych. Dla osiągnięcia celu przewiduje się następujące kierunki działań: zwiększenie ilości terenów zielonych w tym nasadzenia nowych drzew oraz natura naturalnych terenów zielonych na przykład zieleń łąkowa, poprawa estetyki terenów zielonych, dbałość o zachowanie bioróżnorodności między innymi poprzez zarybienie stawów, kształtowanie świadomości mieszkańców znaczenia terenów zielonych dla wysokiej jakości życia.

Planowane rezultaty:

- ożywienie społeczno-gospodarcze,

- zmniejszenie dysproporcji w zagospodarowaniu przestrzennym obszarów, - uzyskanie ładu przestrzennego i estetyki miejscowości, - przywrócenie nieruchomości jej utraconej wartości (teren po kopalni żwiru), - zaadaptowanie nieruchomości na cele: społeczne kulturalne i gospodarcze wzrost dostępności mieszkańców do usług infrastruktury technicznej poprawa jakości tych usług, - powstanie infrastruktury, związanych z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, terenów zielonych, sportowych, - redukcja patologii społecznych i zjawiska wykluczenia społecznego, - poprawa poziomu bezpieczeństwa, - rozwój przedsiębiorczości, - zmniejszenie poziomu bezrobocia, - wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców, integracja społeczna.	
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu 5/P - Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 6/P - Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 7/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 11/P - NAPRZECIW MIESZKAŃCOM 12/P - Rozwój usług społecznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski 2/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 3/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji 4/D- Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji 7/D- Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych 10/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa przedsięwzięcia	11/P – NAPRZECIW MIESZKAŃCOM
Podmioty odpowiedzialne za realizację	„U JĘDRUSIA ANDRZEJ CEP” (przedsiębiorca)

Krótki opis sytuacji problemowej	Wśród zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji znajduje się niewystarczający poziom przedsiębiorczości mieszkańców, deficyt miejsc pracy, co jest przyczyną stosunkowo wysokiego bezrobocia oraz niekorzystnej sytuacji materialnej mieszkańców. Zdiagnozowanym problemem jest również niewystarczający poziom wykorzystania potencjału naturalnego dla rozwoju turystyki, co powoduje stagnację ruchu turystycznego. Niski ruch turystyczny nie sprzyja możliwości dodatkowego zarobkowania przez mieszkańców. Na obszarze rewitalizacji niewystarczający jest również stopień wyposażenia w infrastrukturę rekreacyjną pozwalającą na ciekawe i interesujące spędzanie czasu wolnego. Taki stan rzeczy powoduje szereg niekorzystnych zjawisk, w tym m.in. brak produktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, która często spędza go przed komputerem, występowanie nieakceptowalnych społecznie zachowań (np. spożywanie alkoholu i wybryki chuligańskie z nudów). Przedsięwzięcie odpowiadać będzie także na problemy gospodarki lokalnej związane z małym poziomem rozwoju istniejących podmiotów gospodarczych i deficytem źródeł pozwalających na rozwój działalności. Niewystarczający poziom dochodów lokalnych przedsiębiorców ogranicza ich możliwości inwestycyjne i powoduje konieczność poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania planowanych inwestycji.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Zakres realizowanego przedsięwzięcia obejmuje: - zakup sąsiedniej działki, obok istniejącej firmy, - budowa dużej altany ogrodowej na spotkania plenerowe przez grilla lub ogniska, - zakup wyposażenia niezbędnego do organizacji spotkań plenerowych, - budowa domków noclegowych całorocznych, - budowa sauny z basenem zewnętrznym zadaszonym, - budowa placu zabaw dla dzieci, - budowa ringu, podjazdów dla niepełnosprawnych, - zagospodarowanie terenu wokół inwestycji poprzez nasadzenia drzew i krzewów, - budowa ogrodzenia, - budowa instalacji fotowoltaicznej, aby zasilić pompy ciepła i klimatyzatory w planowanych obiektach, - monitoring w celu zwiększenia bezpieczeństwa. Jesteśmy firmą dbającą o środowisko, w posiadanych obiektach mamy złożoną założoną fotowoltaikę i pompę ciepła, posiadamy dużo obszarów zielonych i dalej chcemy kontynuować obrany kierunek. Projekt zakłada różne źródła finansowania, w tym środki prywatne. Wnioskodawca posiada doświadczenie w realizacji projektów dofinansowanych ze środków unijnych. Wszystkie źródła finansowania będą wzajemnie się uzupełniać celem uzyskania korzystnych efektów rewitalizacji. Przedsięwzięcie będzie uzupełnieniem, wsparciem oraz rozszerzeniem wcześniej podjętych działań. Działaniem komplementarnym w stosunku do przygotowania terenu inwestycji, będzie dalszy rozwój firmy, co sprzyjać będzie również ograniczeniu bezrobocia i powstawaniu nowych miejsc pracy. Jednym z działań zawartych w niniejszym projekcie jest projekt dotyczący zagospodarowania terenu byłej żwirowni na cele rekreacyjno-wypoczynkowe dla mieszkańców, które będzie stanowić jedną z atrakcji turystycznych miejscowości. Teren wykazuje duży potencjał rozwoju i odpowiednio wykorzystany może stanowić jedno z ważniejszych miejsc spotkań i integracji dla lokalnej społeczności. Przedsięwzięcie jest zgodne z dokumentami strategicznymi gminy, województwa oraz kraju.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Powstała infrastruktura będzie dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (m.in. budowa podjazdów dla niepełnosprawnych).
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1.Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększeniami szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Proponowane przedsięwzięcie przyczyni się do osiągnięcia celu strategicznego poprzez: - włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym i trudnej sytuacji życiowej – obniżenie poziomu bezrobocia poprzez wzrost zatrudnienia - zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększeniami szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji- wnioskodawca planuje wykorzystać nowopowstałą infrastrukturę również jako bazę szkoleniową - poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami- nowopowstała infrastruktura zostanie zaprojektowana zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania, dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Wnioskodawca będzie udostępniał nowopowstałą infrastrukturę grupom społecznym zagrożonym wykluczeniem, osobom starszym, itd. w celach integracji społecznej. Dzięki realizacji przedsięwzięcia mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz okolicznych miejscowości będą mogli korzystać z usług, do których obecnie nie mają dostępu, m.in. sauny o charakterze prozdrowotnym. Realizacja projektu umożliwi mieszkańcom spotkanie się w nowoczesnych obiektach, w którym poprawią nie tylko sprawność fizyczną, ale również poprawią kondycję psychiczną. Dodatkowe cele projektu: - reedukacja patologii społecznych i zjawiska wykluczenia społecznego, - poprawa poziomu bezpieczeństwa, - wzmacnianie tożsamości lokalnej mieszkańców, integracja społeczna. <u>Cel strategiczny 2. Wzmacnianie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u> Proponowane przedsięwzięcie przyczyni się do osiągnięcia ww. celów poprzez: - ożywienie społeczno-gospodarcze - rozwój przedsiębiorczości - zmniejszenie poziomu bezrobocia. Dzięki stworzeniu bazy noclegowej wraz z infrastrukturą nastąpi napływ turystów i ożywienie gospodarcze regionu. Dzięki współpracy z lokalnymi dostawcami będziemy promować płody rolne zakupione bezpośrednio od lokalnych rolników. Projekt przyczyni się do promocji miejscowości – lasy, czyste powietrze, spokój. Piesze wycieczki po okolicznych lasach i wyprawy rowerowe dostarczą turystom

	wiele radości i pozytywnych wrażeń. Nasza firma posiada wieloletnie doświadczenie w gastronomii, dzięki czemu promować będziemy regionalne potrawy i cały region, opierając się również na dziedzictwie Kół Gospodyń Wiejskich. Napływ turystów ożywi gospodarczo zrewitalizowane tereny.			
	Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego).			
	Proponowane przedsięwzięcie przyczyni się od osiągnięcia ww. celów poprzez:			
	- zmniejszenie dysproporcji w zagospodarowaniu przestrzennym obszarów - uzyskanie ład u przestrzennego i estetyki miejscowości - przywrócenie nieruchomościom jej utraconej wartości - zapewnienie dostępności dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami - zaadaptowanie nieruchomości na cele: społeczne, kulturalne, gospodarcze (m.in. plac zabaw dla dzieci) - wzrost dostępności mieszkańców do usług infrastruktury technicznej, poprawa jakości tych usług, - powstanie infrastruktury, związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, terenów zielonych, sportowych.			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Jeltnica 75	Działki ewidencyjne:	160/2
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE (*wymagane uzasadnienie)		NIE DOTYCZY
	✓			
	*UZASADNIENIE: Nie dotyczy			
Okres realizacji	2024-2025			
Łączna wartość przedsięwzięcia	2 500 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	2 000 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki własne Wnioskodawcy:	500 000,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzania w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,55	Dane Wnioskodawcy
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	sztuki	0	1	Dane Wnioskodawcy
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	sztuki	0	1	Dane Wnioskodawcy
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	sztuki	0	1	Dane Wnioskodawcy

Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba nowych produktów/usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie	sztuki	0	5	Dane Wnioskodawcy
Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	etaty	0	1	Dane Wnioskodawcy
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoba/rok	0	4200	Dane Wnioskodawcy
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
Projekt będzie realizowany w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowanie działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, z koncentrowaniem terytorialnym, prowadząc przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Życie będzie rekreacji i wypoczynkowi zarówno mieszkańcom Jelnicy, jak i okolicznych miejscowości. Zrewitalizowany teren wraz z nowopowstałą infrastrukturą przyczyni się do poprawy wizerunku i atrakcyjności gminy. Inwestycja bezpośrednio wpłynie na rozwój fizyczny oraz poprawę kultury sportowej społeczności. Rewitalizacja tej części miejscowości przyczyni się również do poprawy bezpieczeństwa oraz rozwoju gospodarczego. Planowane rezultaty: - ożywienie społeczno-gospodarcze, - zmniejszenie dysproporcji w zagospodarowaniu przestrzennym obszarów - uzyskanie ładnego przestrzennego i estetyki miejscowości - zaadaptowanie nieruchomości na cele: społeczne kulturalne i gospodarcze wzrost dostępności mieszkańców do usług infrastruktury technicznej poprawa jakości tych usług, - powstanie infrastruktury, związanych z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, terenów zielonych, sportowych, - redukcja patologii społecznych i zjawiska wykluczenia społecznego, - poprawa poziomu bezpieczeństwa, - rozwój przedsiębiorczości, - zmniejszenie poziomu bezrobocia, - wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców, integracja społeczna.				
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu 5/P - Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 6/P - Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 7/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 10/P - Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III” 12/P - Rozwój usług społecznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski			

	2/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 3/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji 4/D- Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji 7/D- Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych 10/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa przedsięwzięcia	12/P – Rozwój usług społecznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu Podlaskim
Krótki opis sytuacji problemowej	Wśród zdiagnozowanych problemów podobszarów rewitalizacji znajduje się duży udział osób wykluczonych bądź zagrożonych takim wykluczeniem, a także osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami. W związku z zachodzącymi zmianami społecznymi wzrasta systematycznie liczba osób starszych, potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu, mających problemy z mobilnością ze względu na stan swojego zdrowia. Zgodnie z danymi uzyskanymi w trakcie prowadzonej diagnozy w obszarze rewitalizacji zauważalny jest wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym z 461 w 2017 r. do 474 w 2021 r., czyli o 2,82%. W badanym okresie obserwujemy również wzrost ich udziału w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji, z 15,06% w 2017 r. do 15,77% w 2021 r. Notuje się również wysoki udział ludności powyżej 65 roku życia – wskaźnik liczby osób powyżej 65 r. ż. przypadającej na 100 mieszkańców w zakresie obszaru rewitalizacji kształtował się w 2021 r. na poziomie 13,31. W zakresie starzejącego się społeczeństwa szczególnie niekorzystnie wyglądają prognozy GUS, w świetle których w Polsce procesy te będą się systematycznie nasilały. Z sytuacją taką będziemy również mieli do czynienia na terenach wielkich powiatu bialskiego. Postępujący proces starzenia się populacji, zwiększający się udział osób starszych w społeczeństwie (w tym osób wymagających wsparcia), zmiany w tradycyjnym modelu rodziny (odejście od modelu rodziny wielopokoleniowej, wzrastająca liczba rodzin niepełnych) oraz niewysoki status ekonomiczny seniorów, w szczególności osób samotnych to czynniki, które powodują, że usługi społeczne świadczone w miejscu zamieszkania to forma usług o coraz większym zasięgu i znaczeniu społecznym. Kolejnym z problemów podobszarów rewitalizacji jest stosunkowo duży udział ludności korzystającej z opieki GOPS. Co trzeci beneficjent pomocy społecznej zamieszkiwał w 2021 r. obszar rewitalizacji. Na obszarze rewitalizacji liczba mieszkańców pobierających świadczenia pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest wyższa (w 2021 r.: 5,49) niż dla obszaru całej gminy (w 2021 r.: 4,60). Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zauważalna jest koncentracja osób borykających się z problemem ubóstwa. W 2021 r. prawie co drugi beneficjent pomocy społecznej korzystający z GOPS z powodu ubóstwa zamieszkiwał obszar rewitalizacji. Dodatkowo, wskaźnik obrazujący liczbę osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa przypadającą na 100 mieszkańców był w obrębie obszaru rewitalizacji (1,06) wyższy o 0,42 punktów procentowych w porównaniu ze średnią gminną (0,65). Dane dotyczące osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia wskazują również na koncentrację tego rodzaju problemu w obrębie obszaru rewitalizacji, o czym świadczy to, że mieszkańcy obszaru rewitalizacji

	stanowią wysoki odsetek klientów GOPS korzystających z ww. wsparcia - 46,03%. Wskaźnik liczby osób pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia na 100 mieszkańców w 2021 r. dla terenu całej gminy wyniósł: 0,61. Natomiast dla obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtowała się na poziomie znacznie wyższym tj. 0,97. Kolejnym z problemów nie tylko podobszarów rewitalizacji, lecz całej gminy Międzyrzec Podlaski jest problem stosunkowo wysokiego udziału mieszkańców z różnego rodzaju niepełnosprawnościami. Świadczą dane dot. osób korzystających z pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności. W 2021 r. na obszarze rewitalizacji zamieszkiwało łącznie 56 osób z niepełnosprawnością, co stanowiło prawie 33,94% wszystkich niepełnosprawnych z terenu całej gminy. Tak wysoki udział świadczy o sytuacji kryzysowej w obrębie obszaru rewitalizacji. Dodatkowo, wskaźnik liczby mieszkańców z niepełnosprawnością przypadającej na 100 mieszkańców kształtuje się na obszarze rewitalizacji na poziomie wyższym w porównaniu z danymi z gminy (gmina: 1,60, obszar rewitalizacji: 1,86). Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2021 r. kształtuje się na obszarze rewitalizacji na poziomie wyższym w porównaniu z danymi z gminy (gmina: 0,69, obszar rewitalizacji: 0,80). W związku z ww. zagadnieniami nierozzerwalnie związana jest kwestia osób, które sprawują opiekę nad osobami jej wymagającymi i niesamodzielnymi. Stała opieka nad dziećmi bądź osobami dorosłymi, których niepełnosprawność wiąże się z całym spektrum problemów zdrowotnych, utrudniających bądź uniemożliwiających samodzielne funkcjonowanie, może prowadzić do wyczerpania fizycznego i psychicznego, co przekłada się na mniejszą skuteczność w opiece nad osobą niepełnosprawną i obniżenie poziomu życia zarówno opiekuna, jak i osoby niepełnosprawnej. Wobec powyższego konieczne jest podjęcie działań mających na celu odciążenie opiekunów osób niepełnosprawnych. Zarówno dostępne dane, jak również prognozy GUS oraz informacje uzyskane w trakcie prowadzonej diagnozy wskazują, iż postępujące starzenie się społeczeństwa i wydłużenie okresu życia są zjawiskami nieuniknionymi. W konsekwencji wzrastać będzie udział ludności wymagającej opieki ze względu na stan swojego zdrowia lub niepełnosprawność. Rodzi to konieczność w zakresie podjęcia
Zakres przedsięwzięcia	realizowanego Głównym celem przedsięwzięcia będzie zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług społecznych, które wspierają dostęp do opieki skoncentrowanej na osobie oraz poprawa dostępności tychże usług dla osób z niepełnosprawnościami. Zakłada ono rozwój usług uwzględniających podmiotowość jednostki, świadczonych w środowisku zamieszkania, głównie w warunkach domowych. Przewiduje również szkolenia kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej. Podniesiona zostanie dostępność usług świadczonych w społeczności lokalnej, np. w formie usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami, rozwoju usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych). Przewiduje się również wsparcie dla opiekunów faktycznych osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z zakresu opieki nad tymi osobami, w tym opieka wytchnieniowa, kształcenie potrzebne do opieki, poradnictwo, tworzenie wypożyczalni sprzętu opiekuńczego i rehabilitacyjnego. Przeciwdziałając wykluczeniu komunikacyjnemu rozwijane będą usługi transportowe "door to door". Zakres planowanego przedsięwzięcia obejmować będzie: a) wsparcia tworzenia warunków i usług w zakresie opieki osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania, b) wsparcia opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym opieka wytchnieniowa, poradnictwo, kształcenie potrzebne do opieki,

	c) szkolenia kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej, d) rozwój usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami. Wsparcie oferowane osobom potrzebującym pomocy w codziennym funkcjonowaniu będzie dostosowane do indywidualnych potrzeb tych osób. Będzie przeznaczone dla osób z niepełnosprawnością. W szczególności wsparcie przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami dostosowane jest do osobistych preferencji oraz rodzaju niepełnosprawności. Wsparcie będzie dotyczyć tylko społeczności lokalnej. Wsparcie dla usług opiekuńczych lub asystenckich prowadzić będzie do zwiększenia liczby miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz liczby osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej. Przeprowadzone działania umożliwiają pozostanie osób z niepełnosprawnościami i osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w społeczności lokalnej, pozwalające tym osobom na w miarę możliwości samodzielne funkcjonowanie. Zakres przedsięwzięć obejmie np. działania zwiększające mobilność, autonomię i bezpieczeństwo tych osób takie jak np. likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania (mieszkania adaptowalne), sfinansowanie tworzenia wypożyczalni sprzętu wspomagającego (zwiększającego samodzielność tych osób) i sprzętu pielęgnacyjnego (niezbędnego do opieki nad tymi osobami), sfinansowanie wypożyczenia lub zakupu tego sprzętu, usługi dowożenia posiłków, przewóz do miejsca pracy lub ośrodka wsparcia. W celu zapewnienia braku stygmatyzacji osób pochodzących z obszaru rewitalizacji, przedsięwzięcie obejmie mieszkańców całej gminy Międzyrzec Podlaski. W zakresie osób zamieszkujących w granicach obszaru rewitalizacji zastosowane zostaną preferencyjne kryteria uczestnictwa.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Projekt z założenia obejmuje i jest nakierowany na osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami. Przewiduje on szereg działań pozwalających na włączenie tej grupy w nurt życia społecznego i obywatelskiego, na w miarę możliwości samodzielne funkcjonowanie, zwiększenie ich mobilności i autonomii. Działanie będzie zapewniało dostępność m.in. dzięki stosowanym technologiom informacyjno-komunikacyjnym oraz promowanie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym.
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1.Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększenia szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Przedsięwzięcie wpłynie na znaczny wzrost jakości życia mieszkańców z niepełnosprawnościami oraz wykluczonych społecznie m.in. ze względu na stan ich zdrowia. Dzięki niemu wsparcie otrzymają osoby wymagające pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Szczególnie istotną kwestią będzie fakt, iż wsparcie realizowane będzie w najbardziej przyjaznym dla jednostki środowisku, tj. nie w formach stacjonarnych lecz w miejscu zamieszkania. Projekt przyczyni się również do rozwoju usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami. Przyczyni się również do wsparcia opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym opieka wytchnieniowa, poradnictwo, kształcenie potrzebne do opieki. Celem opieki wytchnieniowej jest zapewnienie opiekunom okazji do odpoczynku, odprężenia i odreagowania, aby mogli kontynuować swoją rolę w opiece bez nadmiernego obciążenia. Dzięki temu osoby, które były dotychczas wykluczone społecznie ze względu na konieczność sprawowania stałej opieki, uzyskają możliwość włączenia się w nurt życia społecznego i obywatelskiego.

	Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego). Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na znaczny rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących podobszary rewitalizacji. Realizowane będą usługi, które dotychczas nie były oferowane przez GOPS albo były oferowane w bardzo znikomym zakresie. Rozwój usług publicznych wpłynie na znaczną poprawę jakości życia i zamieszkiwania nie tylko w obrębie obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy Międzyrzec Podlaski.			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	-	Działki ewidencyjne:	-
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE (*wymagane uzasadnienie)		NIE DOTYCZY
				✓
	*UZASADNIENIE: Ze względu na charakter przedsięwzięcia dotyczyć ono będzie zarówno mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak i pozostałej części gminy Międzyrzec Podlaski. Taki sposób postępowania został zastosowany w celu zapewnienia braku stygmatyzacji osób pochodzących z obszaru rewitalizacji i przeciwdziałania zjawisku „gettoizacji” mieszkańców tego obszaru. W zakresie osób zamieszkujących w granicach obszaru rewitalizacji zastosowane zostaną preferencyjne kryteria uczestnictwa.			
Okres realizacji	2025-2026			
Łączna wartość przedsięwzięcia	2 500 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	2 125 000,00 zł (Fundusz Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki własne wnioskodawcy:	375 000,00 zł (wkład rzeczowy w postaci niepieniężnej)		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości
Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	0	100	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie	osoby	0	10	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	20	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie	osoby	0	5	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Wskaźniki rezultatu				

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości
Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	sztuki	0	1	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
Przedsięwzięcie będzie przeciwdziałać bezpośrednio zdiagnozowanym problemom w zakresie: deficytu usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej (m.in. w zakresie usług w zakresie opieki osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania lub opieki wytchnieniowej) oraz odpowiadać na aktualny stan i prognozy w zakresie stopniowego starzenia się społeczności oraz wzrostu liczby osób chorych lub niepełnosprawnych wymagających opieki. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż realizacja usług społecznych przyczynia się do utrzymania odpowiedniego poziomu życia osób starszych lub niesamodzielnych, które w codziennym życiu doświadczają ograniczeń w zaspokajaniu podstawowych i niezbędnych potrzeb w miejscu zamieszkania, a poprzez to w dłuższej perspektywie przyczyniają się opóźnienia momentu umieszczenia w placówkach całodobowej opieki. Mieszkańcom stworzona zostanie możliwość dalszego (jak najdłuższego) funkcjonowania w swoim dotychczasowym środowisku, mimo doświadczanych ograniczeń w samodzielnym zaspokajaniu podstawowych i niezbędnych potrzeb oraz barier w integracji ze środowiskiem. Poprzez odpowiednie wsparcie zapewniane w formie usług opiekuńczych powyższe ograniczenia oraz bariery będą niwelowane, przyczyniając się do zachowania (mimo postępującego procesu starzenia) lub podnoszenia poziomu jej życia. Świadczenie usług w sposób zorganizowany adekwatnie do rozpoznanych potrzeb zakładać partycypację osoby starszej w wykonywaniu poszczególnych czynności wchodzących w zakres usług (charakter wspierająco-aktywizujący, ale nie wyłączający) oraz ścisłą współpracę w realizacji usług z najbliższym otoczeniem osoby starszej (zgodnie z zasadą pomocniczości). Dzięki realizacji przedsięwzięcia nastąpi podtrzymanie lub poprawa sprawności fizycznej najstarszych członków lokalnej społeczności, zapewnienie im dobrej kondycji psychicznej oraz integracji ze społecznością w stopniu adekwatnym do indywidualnych możliwości i potrzeb, utrzymanie stabilnego stanu zdrowia, uniknięcie powikłań związanych z hospitalizacją, długotrwałą lub przewlekłą chorobą, uniknięcie powikłań wynikających z długotrwałego unieruchomienia (odparzenia, odleżyny, przykurcze, powikłania układu oddechowego, pokarmowego, krążenia), podtrzymanie lub zwiększenie samodzielności, zmniejszanie izolacji społecznej. Bardzo istotną kwestią jest również kompensowanie ograniczonej zdolności do samodzielnego poruszania się przy pomocy osoby drugiej.				
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P – Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu 2/P – Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy 3/P – Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji 9/P – Utworzenie klubów seniora w miejscowościach: Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka, Żabce 16/P – „DANIE” WSPÓLNYCH CHWIL 2/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 3/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji 4/D- Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji 7/D- Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych 8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach 10/D- GRANT REWITALIZACJA			

Numer i nazwa przedsięwzięcia	13/P – Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie I
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzec Podlaski
Krótki opis sytuacji problemowej	W ramach prowadzonej diagnozy obszaru rewitalizacji analizie poddano jakości dróg lokalnych, które stanowią podstawę infrastruktury komunikacyjnej gminy. Wzięto pod uwagę wskaźnik obrazujący udział długości dróg lokalnych, które wymagają podjęcia interwencji (np. modernizacja istniejących odcinków lub budowa nowych) w ogólnej długości dróg w gminie. W ramach analizy uwzględniono jedynie drogi gminne i powiatowe. Przez gminę Międzyrzec Podlaski przebiega łącznie 123,18 km dróg gminnych, w tym 48,98% dróg o nawierzchni utwardzonej i 51,02% o nawierzchni nieutwardzonej. 30,27 km dróg w obrębie gminy kwalifikuje się do budowy. Przez teren gminy przebiega 89,1 km dróg powiatowych utwardzonych oraz 19,18 km nieutwardzonych. Spośród tych dróg 5,24 km wymaga modernizacji. Liczba dróg powiatowych przebiegających przez obszar gminy i kwalifikujących się do budowy wynosi 12,35 km. Stan techniczny poszczególnych odcinków jest zróżnicowany, niektóre z nich zostały już wyremontowane, ale też istotna część wymaga pilnych działań interwencyjnych. Istotnym mankamentem dróg lokalnych jest niedostateczna ilość chodników, oświetlenia ulicznego i ścieżek rowerowych. Wpływa to negatywnie na bezpieczeństwo mieszkańców gminy. Łączna długość wszystkich dróg lokalnych (powiatowych i gminnych, utwardzonych, nieutwardzonych i kwalifikujących się do budowy) wynosi w gminie Międzyrzec Podlaski 279,32 km, w tym 129,89 km to drogi wymagające podjęcia interwencji (utwardzenia, modernizacji lub całkowitej). Odsetek dróg lokalnych będących w niewystarczającym stanie technicznym dla terenu całej gminy kształtuje się na poziomie 46,50%. W sporej części jednostek referencyjnych nad drogami utwardzonymi przeważają drogi nieutwardzone generując wysokie koszty ich regularnego utrzymania, a w konsekwencji potrzebę modernizacji, remontów i napraw. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji aż 43,65% tych dróg wymaga podjęcia interwencji (23,17 km). Jest to o 2,85 punktów procentowych mniej niż w całej gminie.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości zamieszkiwania na obszarze rewitalizacji oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa poruszania się po drogach publicznych. W ramach inwestycji przewidziane są niezbędne prace przygotowawcze (np. dokumentacja projektowa itp.), prace realizacyjne związane z przebudową części dróg (w niezbędnym zakresie): - drogi gm. nr G101490L w miejscowości Halasy; - drogi gm. nr 101539L w miejscowości Jelnica. Zrealizowany projekt umożliwi wyrównanie szans w dostępie do dróg publicznych i ciągów pieszo jezdnych zaprojektowanych w taki sposób, aby zniwelować nierówności powierzchni oraz ułatwić dostęp dla użytkowników z wszystkich grup społecznych. Przebudowa dróg w miejscowościach na terenie Gminy Międzyrzec Podlaski podniesie bezpieczeństwo komunikacji pomiędzy miejscowościami, poprawi warunki dojazdu dzieci i młodzieży do szkół jak i dojazd do gruntów ornych dla rolników. Działanie podniesie atrakcyjność inwestycyjną terenów Gminy Międzyrzec Podlaski, co stanowiło będzie wsparcie pośrednio dla przedsiębiorców w warunkach po pandemii Covid 19. Planowana inwestycja jest zlokalizowana w ciągu komunikacyjnym dróg gminnych i powiatowych położonych w gminie Międzyrzec Podlaski. Ze względu na kompleksowy charakter obejmuje zarówno odcinki dróg znajdujące się na obszarze rewitalizacji, jak również poza nim. Jednocześnie podkreślenia wymaga fakt, iż zintegrowane przedsięwzięcie będzie miało szczególne znaczenie dla poprawy spójności komunikacyjnej obszaru rewitalizacji.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Zakres rzeczowy projektu nie odnosi się do działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.			
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1.Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększeniami szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Projekt wpłynie na poprawę jakości komfortu zamieszkiwania mieszkańców oraz zwiększenie bezpieczeństwa. Stanowi także krok ku rozwojowi gospodarczemu obszaru, na którym inwestycja jest realizowana. Nowoczesna infrastruktura drogowa wpływa bowiem na wzrost zamożności mieszkańców i zwiększa atrakcyjność inwestycyjną terenów. Dzięki takim działaniom mieszkańcy mogą łatwiej i w bardziej komfortowych warunkach dotrzeć do pracy, szkoły, ośrodków medycznych czy kulturalnych. Jakość dróg odgrywa również niebagatelne znaczenie w sytuacjach losowych np. konieczność wezwania karetki i nagłej udzielania nagłej pomocy. W takich przypadkach wysoka jakość infrastruktury drogowej odgrywa bardzo ważną rolę. <u>Cel strategiczny 2. Wzmacnianie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u> Spójny układ komunikacyjny wpływa na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru. Nierzadko to właśnie dostępność komunikacyjna i możliwość dogodnego prowadzenia transportu wpływa na decyzję o lokalizacji prowadzonej działalność. Wobec czego, realizacja tego rodzaju przedsięwzięć jest niezwykle istotna dla ożywienia gospodarczego i rozwoju przedsiębiorczości. <u>Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego).</u> Projekt wpłynie na poprawę społecznie oczekiwanej infrastruktury publicznej, spójności układu komunikacyjnego. Odpowiednio rozwinięta sieć drogowa w bardzo dużym stopniu wpływa na atrakcyjność i spójność przestrzenną, co znacząco wpływa zarówno na jakość życia mieszkańców, jak i potencjał gospodarczy obszaru. Modernizacja dróg i podniesienie jakości nawierzchni przyczynia się bezpośrednio do zmniejszenie emisji liniowej.			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Halasy Jelnica	Działki ewidencyjne:	Halasy -działka 371 Jelnica - 227; 220; 214; 189/2
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE (*wymagane uzasadnienie)		NIE DOTYCZY
	✓			
	*UZASADNIENIE:			

Okres realizacji	2023-2024			
Łączna wartość przedsięwzięcia	3 129 770,75 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	2 973 282,00 zł (Rządowy Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych)		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki własne Wnioskodawcy:	156 488,75 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Długość przebudowanych/wyremontowanych dróg gminnych	Km	0	0,996	Protokół odbioru końcowego
Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba mieszkańców korzystających z efektów przedsięwzięcia	Osoby	0	1260	Statystyki Urzędu Gminy
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi podniesienie standardu drogi z zachowaniem jednorodności z siecią dróg publicznych, poprawa stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zamieszkiwania na terenach peryferyjnych o utrudnionym dostępie do usług zdrowotnych, zapewnienie spójności z siecią dróg publicznych, zwiększenie dostępności transportowej oraz lepszy dostęp do terenów inwestycyjnych.				
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P – Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu			
	4/P – Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami			
	5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy			
	6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych			
	7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-światlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego			
	8/P – Termomodernizacja budynku remizy OSP ze świetlica wiejską w Żabcach			
	10/P – Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III”			
	11/P – NAPRZECIW MIESZKAŃCOM			

14/P – Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie II
15/P – Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Jelnica gmina Międzyrzec Podlaski
5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji
6/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu
8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach
9/D- Kontynuacja zwiększania wykorzystania oze w gminie Międzyrzec Podlaski
10/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa przedsięwzięcia	14/P – Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie II
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzec Podlaski
Krótki opis sytuacji problemowej	W ramach prowadzonej diagnozy obszaru rewitalizacji analizie poddano jakości dróg lokalnych, które stanowią podstawę infrastruktury komunikacyjnej gminy. Wzięto pod uwagę wskaźnik obrazujący udział długości dróg lokalnych, które wymagają podjęcia interwencji (np. modernizacja istniejących odcinków lub budowa nowych) w ogólnej długości dróg w gminie. W ramach analizy uwzględniono jedynie drogi gminne i powiatowe. Przez gminę Międzyrzec Podlaski przebiega łącznie 123,18 km dróg gminnych, w tym 48,98% dróg o nawierzchni utwardzonej i 51,02% o nawierzchni nieutwardzonej. 30,27 km dróg w obrębie gminy kwalifikuje się do budowy. Przez teren gminy przebiega 89,1 km dróg powiatowych utwardzonych oraz 19,18 km nieutwardzonych. Spośród tych dróg 5,24 km wymaga modernizacji. Liczba dróg powiatowych przebiegających przez obszar gminy i kwalifikujących się do budowy wynosi 12,35 km. Stan techniczny poszczególnych odcinków jest zróżnicowany, niektóre z nich zostały już wyremontowane, ale też istotna część wymaga pilnych działań interwencyjnych. Istotnym mankamentem dróg lokalnych jest niedostateczna ilość chodników, oświetlenia ulicznego i ścieżek rowerowych. Wpływa to negatywnie na bezpieczeństwo mieszkańców gminy. Łączna długość wszystkich dróg lokalnych (powiatowych i gminnych, utwardzonych, nieutwardzonych i kwalifikujących się do budowy) wynosi w gminie Międzyrzec Podlaski 279,32 km, w tym 129,89 km to drogi wymagające podjęcia interwencji (utwardzenia, modernizacji lub całkowitej). Odsetek dróg lokalnych będących w niewystarczającym stanie technicznym dla terenu całej gminy kształtuje się na poziomie 46,50%. W sporej części jednostek referencyjnych nad drogami utwardzonymi przeważają drogi nieutwardzone generując wysokie koszty ich regularnego utrzymania, a w konsekwencji potrzebę modernizacji, remontów i napraw. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji aż 43,65% tych dróg wymaga podjęcia interwencji (23,17 km). Jest to o 2,85 punktów procentowych mniej niż w całej gminie.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości zamieszkiwania na obszarze rewitalizacji oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa poruszania się po drogach publicznych. W ramach projektu przewidziano następujące działania: - remont drogi gminnej w m. Misie Zrealizowany projekt umożliwi wyrównanie szans w dostępie do dróg publicznych i ciągów pieszo jezdnych zaprojektowanych w taki sposób, aby zniwelować nierówności powierzchni oraz ułatwić dostęp dla użytkowników z wszystkich grup społecznych. Przebudowa/remont dróg w miejscowościach na terenie Gminy Międzyrzec Podlaski podniesie bezpieczeństwo komunikacji pomiędzy

	miejscościami, poprawi warunki dojazdu dzieci i młodzieży do szkół jak i dojazd do gruntów ornych dla rolników także np dojazd do obiektów kultu religijnego. Działanie podniesie atrakcyjność inwestycyjną terenów Gminy Międzyrzec Podlaski, co stanowiło będzie wsparcie pośrednio dla przedsiębiorców w warunkach po pandemii Covid 19. Planowana inwestycja jest zlokalizowana w ciągu komunikacyjnym dróg gminnych i powiatowych położonych w gminie Międzyrzec Podlaski. Ze względu na kompleksowy charakter obejmuje zarówno odcinki dróg znajdujące się na obszarze rewitalizacji, jak również poza nim. Jednocześnie podkreślenia wymaga fakt, iż zintegrowane przedsięwzięcie będzie miało szczególne znaczenie dla poprawy spójności komunikacyjnej obszaru rewitalizacji.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Zakres rzeczowy projektu nie odnosi się do działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększenia szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Projekt wpłynie na poprawę jakości komfortu zamieszkiwania mieszkańców oraz zwiększenie bezpieczeństwa. Stanowi także krok ku rozwojowi gospodarczemu obszaru, na którym inwestycja jest realizowana. Nowoczesna infrastruktura drogowa wpływa bowiem na wzrost zamożności mieszkańców i zwiększa atrakcyjność inwestycyjną terenów. Dzięki takim działaniom mieszkańcy mogą łatwiej i w bardziej komfortowych warunkach dotrzeć do pracy, szkoły, ośrodków medycznych czy kulturalnych. Jakość dróg odgrywa również niebagatelne znaczenie w sytuacjach losowych np. konieczność wezwania karetki i nagłej udzielania nagłej pomocy. W takich przypadkach wysoka jakość infrastruktury drogowej odgrywa bardzo ważną rolę. <u>Cel strategiczny 2. Wzmacnianie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u> Spójny układ komunikacyjny wpływa na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru. Nierzadko to właśnie dostępność komunikacyjna i możliwość dogodnego prowadzenia transportu wpływa na decyzję o lokalizacji prowadzonej działalności. Wobec czego, realizacja tego rodzaju przedsięwzięć jest niezwykle istotna dla ożywienia gospodarczego i rozwoju przedsiębiorczości. <u>Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego).</u> Projekt wpłynie na poprawę społecznie oczekiwanej infrastruktury publicznej, spójności układu komunikacyjnego. Odpowiednio rozwinięta sieć drogowa w bardzo dużym stopniu wpływa na atrakcyjność i spójność przestrzenną, co znacząco wpływa zarówno na jakość życia mieszkańców, jak i potencjał gospodarczy obszaru.

Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Misie	Działki ewidencyjne:	1974; 1975; 1031
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE (*wymagane uzasadnienie)		NIE DOTYCZY
	✓			
	*UZASADNIENIE: Nie dotyczy			
Okres realizacji	2023-2024			
Łączna wartość przedsięwzięcia	730 984,14 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	694 434,00zł (Rządowy Funduszu Rozwoju Dróg)		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki własne wnioskodawcy:	36 550,14 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Długość przebudowanych/wyremontowanych dróg gminnych	km	0	0,768	Protokół odbioru końcowego
Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba mieszkańców korzystających z efektów przedsięwzięcia	osoby	0	1027	Statystyki Urzędu Gminy
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi podniesienie standardu drogi z zachowaniem jednorodności z siecią dróg publicznych, poprawa stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zamieszkiwania na terenach peryferyjnych o utrudnionym dostępie do usług zdrowotnych, zapewnienie spójności z siecią dróg publicznych, zwiększenie dostępności transportowej oraz lepszy dostęp do terenów inwestycyjnych.				
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P – Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu 4/P – Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami 5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych			

	7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 8/P – Termomodernizacja budynku remizy OSP ze świetlica wiejską w Żabcach 10/P – Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III” 11/P – NAPRZECIW MIESZKAŃCOM 14/P – Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie I 15/P – Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Jelnica gmina Międzyrzec Podlaski 5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji 6/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach 9/D- Kontynuacja zwiększania wykorzystania oze w gminie Międzyrzec Podlaski 10/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa przedsięwzięcia	15/P – Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Jelnica gmina Międzyrzec Podlaski
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzec Podlaski
Krótki opis sytuacji problemowej	W ramach prowadzonej diagnozy obszaru rewitalizacji analizie poddano jakości dróg lokalnych, które stanowią podstawę infrastruktury komunikacyjnej gminy. Wzięto pod uwagę wskaźnik obrazujący udział długości dróg lokalnych, które wymagają podjęcia interwencji (np. modernizacja istniejących odcinków lub budowa nowych) w ogólnej długości dróg w gminie. W ramach analizy uwzględniono jedynie drogi gminne i powiatowe. Przez gminę Międzyrzec Podlaski przebiega łącznie 123,18 km dróg gminnych, w tym 48,98% dróg o nawierzchni utwardzonej i 51,02% o nawierzchni nieutwardzonej. 30,27 km dróg w obrębie gminy kwalifikuje się do budowy. Przez teren gminy przebiega 89,1 km dróg powiatowych utwardzonych oraz 19,18 km nieutwardzonych. Spośród tych dróg 5,24 km wymaga modernizacji. Liczba dróg powiatowych przebiegających przez obszar gminy i kwalifikujących się do budowy wynosi 12,35 km. Stan techniczny poszczególnych odcinków jest zróżnicowany, niektóre z nich zostały już wyremontowane, ale też istotna część wymaga pilnych działań interwencyjnych. Istotnym mankamentem dróg lokalnych jest niedostateczna ilość chodników, oświetlenia ulicznego i ścieżek rowerowych. Wpływa to negatywnie na bezpieczeństwo mieszkańców gminy. Łączna długość wszystkich dróg lokalnych (powiatowych i gminnych, utwardzonych, nieutwardzonych i kwalifikujących się do budowy) wynosi w gminie Międzyrzec Podlaski 279,32 km, w tym 129,89 km to drogi wymagające podjęcia interwencji (utwardzenia, modernizacji lub całkowitej). Odsetek dróg lokalnych będących w niewystarczającym stanie technicznym dla terenu całej gminy kształtuje się na poziomie 46,50%. W sporej części jednostek referencyjnych nad drogami utwardzonymi przeważają drogi nieutwardzone generując wysokie koszty ich regularnego utrzymania, a w konsekwencji potrzebę modernizacji, remontów i napraw. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji aż 43,65% tych dróg wymaga podjęcia interwencji (23,17 km). Jest to o 2,85 punktów procentowych mniej niż w całej gminie.

Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Celem operacji jest wsparcie lokalnego rozwoju oraz zwiększenie dostępności do obszarów produkcji rolnej poprzez przebudowę drogi gminnej w miejscowości Jelnica gminy Międzyrzec Podlaski. Zakres przedsięwzięcia obejmuje przebudowę drogi gminnej w miejscowości Jelnica o długości 0,776 km. W zakres prac wchodzi przeprowadzenie robót przygotowawczych, robót ziemnych, podbudowy, nawierzchnie, roboty wykończeniowe, oznakowania, elementy ulic.			
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Zakres rzeczowy projektu nie odnosi się do działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.			
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększeniami szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Projekt wpłynie na poprawę jakości komfortu zamieszkiwania mieszkańców oraz zwiększenie bezpieczeństwa. Stanowi także krok ku rozwojowi gospodarczemu obszaru, na którym inwestycja jest realizowana. Nowoczesna infrastruktura drogowa wpływa bowiem na wzrost zamożności mieszkańców i zwiększa atrakcyjność inwestycyjną terenów. Dzięki takim działaniom mieszkańcy mogą łatwiej i w bardziej komfortowych warunkach dotrzeć do pracy, szkoły, ośrodków medycznych czy kulturalnych. Jakość dróg odgrywa również niebagatelne znaczenie w sytuacjach losowych np. konieczność wezwania karetki i nagłej udzielania nagłej pomocy. W takich przypadkach wysoka jakość infrastruktury drogowej odgrywa bardzo ważną rolę. <u>Cel strategiczny 2. Wzmacnianie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u> Spójny układ komunikacyjny wpływa na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru. Nierzadko to właśnie dostępność komunikacyjna i możliwość dogodnego prowadzenia transportu wpływa na decyzję o lokalizacji prowadzonej działalności. Wobec czego, realizacja tego rodzaju przedsięwzięć jest niezwykle istotna dla ożywienia gospodarczego i rozwoju przedsiębiorczości. <u>Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego).</u> Projekt wpłynie na poprawę społecznie oczekiwanej infrastruktury publicznej, spójności układu komunikacyjnego. Odpowiednio rozwinięta sieć drogowa w bardzo dużym stopniu wpływa na atrakcyjność i spójność przestrzenną, co znacząco wpływa zarówno na jakość życia mieszkańców, jak i potencjał gospodarczy obszaru.			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Jelnica	Działki ewidencyjne:	227, 220, 214, 189/2
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			

	TAK ✓	NIE (*wymagane uzasadnienie)	NIE DOTYCZY	
	*UZASADNIENIE: Nie dotyczy			
Okres realizacji	2023-2024			
Łączna wartość przedsięwzięcia	2 120 642,83 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	1 349 365,00 zł (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lat 2014-2020)		
	Środki własne wnioskodawcy:	771 277,83 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Długość przebudowanych/wyremontowanych dróg gminnych	Km	0	0,776	Protokół odbioru końcowego
Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba mieszkańców korzystających z efektów przedsięwzięcia	osoby	0	751	Statystyki Urzędu Gminy
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi podniesienie standardu drogi z zachowaniem jednorodności z siecią dróg publicznych, poprawa stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zamieszkiwania na terenach peryferyjnych o utrudnionym dostępie do usług zdrowotnych, zapewnienie spójności z siecią dróg publicznych, zwiększenie dostępności transportowej oraz lepszy dostęp do terenów inwestycyjnych.				
	1/P – Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu 4/P – Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami 5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 8/P – Termomodernizacja budynku remizy OSP ze świetlica wiejską w Żabcach			

Przedsięwzięcia komplementarne	10/P – Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III” 11/P – NAPRZECIW MIESZKAŃCOM 13/P – Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie I 14/P – Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie II 5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji 6/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach 9/D- Kontynuacja zwiększania wykorzystania oze w gminie Międzyrzec Podlaski 10/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa przedsięwzięcia	16/P – „DANIE” WSPÓLNYCH CHWIL
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Koło Gospodyń Wiejskich w Żabcach Koło Gospodyń Wiejskich w Rogoźnicy
Krótki opis sytuacji problemowej	Realizacja przedsięwzięcia jest niezbędna ze względu zdiagnozowane na etapie delimitacji problemy sfery społecznej dotyczące niekorzystnej zmiany struktury wieku mieszkańców oraz starzejącego się społeczeństwa. W granicach obszaru rewitalizacji notuje się wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym z 461 w 2017 r. do 474 w 2021 r., czyli o 2,82%. W badanym okresie obserwujemy również wzrost ich udziału w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji, z 15,06% w 2017 r. do 15,77% w 2021 r. Wysoki udział ludności powyżej 65 roku życia – wskaźnik liczby osób powyżej 65 r. ż. przypadającej na 100 mieszkańców w zakresie obszaru rewitalizacji kształtował się w 2021 r. na poziomie 13,31. Niekorzystne trendy odnotowuje się również w zakresie prognoz GUS, które wskazują, iż starzenie się populacji zarówno obszaru rewitalizacji, a także obszaru całej gminy będzie postępować nadal. W przeważającej części mieszkańcy obszaru rewitalizacji to ludność o niskim statusie materialnym, wykluczona bądź zagrożona wykluczeniem społecznym. Znajomość statusu materialnego lokalnego społeczeństwa pozwala wnioskować, iż mieszkańcy są w stanie zapewnić jedynie podstawowe potrzeby. Niestety nierzadko nawet w tym zakresie występują problemy i zmuszeni są korzystać z pomocy społecznej w zakresie dożywiania. Gro tych sytuacji dotyczyć seniorów, którzy ze względu na swoją sytuację (głównym źródłem dochodów jest niska emerytura oraz brak jest możliwości dodatkowego zarobkowania) dysponują skromnymi środkami finansowymi. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji zauważalna jest szczególna koncentracja osób korzystających z różnego rodzaju świadczeń GOPS – co trzeci beneficjent pomocy społecznej zamieszkiwał w 2021 r. obszar rewitalizacji. Na obszarze rewitalizacji liczba mieszkańców pobierających świadczenia pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest wyższa (w 2021 r.: 5,49) niż dla obszaru całej gminy (w 2021 r.: 4,60). Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zauważalna jest koncentracja osób borykających się z problemem ubóstwa. W 2021 r. prawie co drugi beneficjent pomocy społecznej korzystający z GOPS z powodu ubóstwa zamieszkiwał obszar rewitalizacji. Dodatkowo, wskaźnik obrazujący liczbę osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa przypadającą na 100 mieszkańców był w obrębie obszaru rewitalizacji (1,06) wyższy o 0,42 punktów procentowych w porównaniu ze średnią gminną (0,65).

Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest przeciwdziałanie samotności osób starszych poprzez zaproszenie ich do wspólnego stołu. Celem projektu jest zachęcenie seniorów do wyjścia z domu i spędzenia czasu z innymi ludźmi. Trzeba pamiętać, że choć z wiekiem maleje nasza sprawność, potrzeby społeczne pozostają silne. Niezwykle istotna jest również kwestia prawidłowego żywienia osób starszych. Naszym celem jest to, by seniorzy mogli poczuć się częścią lokalnej społeczności. Seniorzy to bogactwo wiedzy i życiowego doświadczenia. Dzięki nim możliwe jest m.in. utrzymanie regionalnych tradycji, w tym kulinarnych. Zakres przedsięwzięcia obejmuje organizację wspólnych wydarzeń (przy wspólnym stole) przez Koło Gospodyń Wiejskich z m. Żabce oraz Koło Gospodyń Wiejskich z m. Rogoźnica oraz seniorów. Zorganizowane zostanie po 5 spotkań dla seniorów przez każde z KGW. Koła Gospodyń Wiejskich przygotowują wartościowe posiłki, uwzględniające potrzeby i preferencje seniorów. Założeniem projektu jest pełna integracja seniorów i przeciwdziałanie stygmatyzacji mieszkańców pochodzących z wyznaczonych podobszarów rewitalizacji. W związku z tym, projekt prowadzony będzie na terenie podobszarów rewitalizacji, ale uczestniczyć w nim będą mogli również mieszkańcy całej gminy Międzyrzec Podlaski. Mieszkańcy z wyznaczonych obszarów rewitalizacji będą traktowani preferencyjnie w zakresie uczestnictwa w przedsięwzięciu
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	W ramach organizacji cyklicznej spotkań wykorzystane zostaną przestrzenie/budynki/obiekty, które są w pełni dostosowane do potrzeb osób z niepełnoprównościami.
Powiązania z celami GPR	<u>Cel strategiczny 1.Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznymi i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększenia szans edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u> Idea wspólnych posiłków dla osób starszych wpłynie na zmniejszenie zagrożenia seniorów samotnością oraz marginalizacją. Dzięki projektowi do stołu zaproszone zostaną osoby starsze i samotne. Uczestnicy wspólnie będą się dzielić przepisami, lokalnymi obyczajami i barwnymi historiami. Ale przede wszystkim robić będą to, co integruje rodzinę, społeczeństwo czyli gotować, jeść i śmiać się. Projekt zachęci ludzi starszych do wyjścia z domu i spędzenia czasu z innymi ludźmi. Obecność osób starszych w lokalnej wspólnotie jest wartością, która dzięki przedsięwzięciu zostanie wzmacniana. Projekt wpłynie również na zwiększenie wiedzy w zakresie prawidłowego żywienia osób starszych. Projekt będzie również stanowił pomoc osobom mającym problemy w zakresie zaspakajania swoich życiowych potrzeb. <u>Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3. Poprawa środowiska naturalnego)</u> Realizacja projektu wpłynie na rozwój usług społecznych świadczonych w granicach podobszarów rewitalizacji. Projekt wpłynie na zmianę postrzegania społeczności lokalnej miejsca zamieszkania - stanie się ono bardziej przyjazne i atrakcyjne. Stworzona zostanie bezpieczna przestrzeń dla rozmów i wspólnego spędzania czasu wolnego.

Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Świetlica w Żabcach- Żabce 36 Świetlica w Rogoźnicy – Rogoźnica 33A	Działki ewidencyjne:	Żabce - 775/8; 774/2, Rogoźnica -131/6; 131/8
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE (*wymagane uzasadnienie)	NIE DOTYCZY	
	✓			
Okres realizacji	*UZASADNIENIE: Nie dotyczy			
Łączna wartość przedsięwzięcia	10 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	10 000,00 zł	„Danie Wspólnych Chwil”- Fundacja Biedronki	
	Środki własne wnioskodawcy:	0,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba zorganizowanych wydarzeń ingerujących społeczność obszaru rewitalizacji	szt.	0	10	Dokumentacja KGW, dokumentacja zdjęciowa
Wskaźniki rezultatu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba uczestników wydarzeń ingerujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	50	Listy obecności uczestników wydarzeń
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
Osiągnięte efekty przedsięwzięcia to: zapobieganie samotności seniorów, wzrost integracji seniorów z lokalną społecznością, ożywienie idei dobroczynności, wspieranie działalności społecznej oraz rozwijanie i umacnianie postaw społecznych nastawionych na pomoc potrzebującym, wsparcie KGW w realizacji ich celów statutowych, wymiana wiedzy i doświadczeń w temacie sytuacji i potrzeb seniorów oraz KGW.				
	2/P –Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy 3/P – Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji 6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych			

Przedsięwzięcia komplementarne	9/P – Utworzenie klubów seniora w miejscowościach: Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka, Żabce 12/P – Rozwój usług społecznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski 16/P – „DANIE” WSPÓLNYCH CHWIL 2/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 3/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji 4/D- Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji 7/D- Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych 8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach 10/D- GRANT REWITALIZACJA

5.2.2 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Numer i nazwa projektu	1/D- Rewitalizacja pomnika poległym w lat. 1939-45 w Rogoźnicy		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Gmina Międzyrzec Podlaski		
Zakres realizowanych działań	W ramach przedsięwzięcia przewidziane są niezbędne prace przygotowawcze (np. dokumentacja projektowa itp.), oraz prace konserwatorskie, restauratorskie, budowlane niezbędne do konserwacji i restauracji pomnika poległym w lat. 1939-45 w Rogoźnicy wpisanego do gminnej ewidencji zabytków poz. 156. oraz Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków. Prace obejmujące m. in. odtworzenie stanu pierwotnego, wymianę elementów zużytych, zniszczonych lub uszkodzonych. Pomnik powstały w 1979 r. upamiętnia bohaterów II wojny światowej, oddając chwałę w szczególności ofiarom Zbrodni Katyńskiej z 1940 roku. Planowane działania mają na celu podkreślenie wartości i potencjału dziedzictwa kulturowego dają szansę budowania tożsamości lokalnej oraz możliwości rozwojowych gminy.		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji
	✓		✓
Wpływ na cele rewitalizacji	Projekt wpłynie na zachowanie dziedzictwa historyczno-kulturowego obszaru rewitalizacji. Przyczyni się do wzrostu poczucia więzi i przynależności z tym obszarem, poczucia dumy z miejsca zamieszkania. Dzięki niemu nastąpi poprawa estetyki miejsca i zmniejszenie stopnia degradacji przestrzeni publicznej.		
Szacunkowy koszt	150 000,00 zł		
Źródła finansowania	Rządowy Program Odbudowy Zabytków		
Przedsięwzięcia komplementarne	2/P – Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy 3/P – Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji		

	4/P – Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami 5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 1/D- Rewitalizacja pomnika poległym w lat. 1939-45 w Rogoźnicy 2/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 3/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji 410/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa projektu	2/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Biblioteka Publiczna w Halsach (w momencie powstania budynku CAS w Halasach przedsięwzięcie będzie przeniesione do nowego obiektu)		
Zakres realizowanych działań	Przedmiotem przedsięwzięcia jest szereg zintegrowanych działań skierowanych do różnych grup odbiorców, których nadrzędnym celem jest działalność na rzecz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury materialnej, ochrona dziedzictwa kulturowego, popieranie i stwarzanie możliwości odkrywania historii i rozwoju gminy Międzyrzec Podlaski i regionu oraz popularyzacja wiedzy historycznej i historii regionu, pielęgnowanie oraz rozwijanie tradycji lokalnych, a także przekazywanie ich kolejnym pokoleniom. Wśród planowanych do wdrożenia działań znajdują się np. organizacja zajęć rękodzielniczych dla dzieci, młodzieży i dorosłych w szczególności z obszaru rewitalizacji (pielęgnowanie kultury i tradycji lokalnych, promowanie wyrobów produkowanych tradycyjnie), organizacja wystawach promujących twórczość artystów regionalnych i związanych z regionem oraz organizacja ich wernisaży, które będą okazją do spotkań mieszkańców, konkursy fotograficzne przeznaczony dla amatorów fotografowania w dwóch kategoriach wiekowych: dzieci i młodzież oraz osoby dorosłe, itd. Celem prowadzonych działań będzie m.in. lepsza integracja lokalnej społeczności i docenienie lokalnej kultury i tradycji. Ważna będzie też idea integracji międzypokoleniowej i towarzyszące temu zwiększenie aktywności seniorów oraz dowartościowanie osób starszych poprzez stworzenie im warunków do przekazywania swojej wiedzy i doświadczenia młodszemu pokoleniu. Głównym celem projektu jest zwiększenie zainteresowania lokalnej społeczności kulturą i historią gminy, tradycjami i obyczajami ludowymi regionu, aktywizacja lokalnej społeczności wokół ochrony dziedzictwa kulturowego oraz integracja różnych środowisk działających w obrębie kultury ludowej Lubelszczyzny. Jako priorytet powinno być traktowane przekazywanie dzieciom i młodzieży tradycji regionalnych w ich możliwie najwierniejszej formie. Głównym zamierzeniem realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia na obszarze całej gminy jest brak stygmatyzacji i segregacji mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz pozostałej części gminy. Poza tym wyciągnięcie wyznaczonego obszaru rewitalizacji z kryzysu wymaga pełnej integracji obszaru deficytowego z obszarami o znacznie lepszej sytuacji w skali jednostki samorządu terytorialnego.		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni wizerunku obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	W efekcie przeprowadzonej diagnozy obszaru rewitalizacji stwierdzono występowanie następujących problemów: niewystarczająca oferta kulturalna istniejącej instytucji kultury i w głównej mierze jest ona skierowana do dzieci i młodzieży, brak poczucia przynależności lokalnej i poczucia dumy z miejsca zamieszkiwania. Poza tym, według mieszkańców obszaru rewitalizacji istnieje ogromna potrzeba integracji		

	lokalnej społeczności, szczególnie wokół tradycji lokalnej – kultury, sztuki, ale także zanikających rzemiosł czy zawodów. Następuje zanik więzi społecznych będący wynikiem zarówno braku miejsc oraz oferty wspólnego spędzania wolnego czasu oraz coraz szybszym tempem życia. Nie bez znaczenia pozostają tutaj również wydarzenia minionych lat i panująca pandemia COVID-19 (konieczność izolacji, zachowywania wymogów reżimu sanitarnego, brak możliwości bezpośrednich spotkań). Suma zadań składających się na planowane przedsięwzięcie przyczyni się z jednej strony do rozbudowy oferty instytucji kultury, z drugiej stworzyć będzie platformę/pretekst do spotkań i integracji. Podstawowym założeniem przedsięwzięcia jest integracja pomiędzy różnymi pokoleniami, przekazywanie wiedzy i umiejętności młodym przez osoby starsze. Dzięki realizacji przedsięwzięcia nastąpi: wzrost włączenia społecznego poprzez wzrost uczestnictwa w kulturze, wzrost poziomu aktywności mieszkańców, a co za tym idzie, nastąpi wzmocnienie kapitału społecznego. Poprzez realizację projektu nastąpi wzmocnienie poczucia przynależności do danego regionu, jego tradycji i kultury wśród lokalnej społeczności.
Szacunkowe koszty	200 000,00 zł
Źródła finansowania	Program Aktywna Lubelszczyzna Środki Lokalnej Grupy Działania Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 Narodowy Instytut Wolności Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
Przedsięwzięcie komplementarne	5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 9/P – Utworzenie klubów seniora w miejscowościach: Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka, Żabce 1/D- Rewitalizacja pomnika poległym w lat. 1939-45 w Rogoźnicy 3/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji 4/D- Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji 8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach 10/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa projektu	3/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Gminna Biblioteka Publiczna w Halsach (w momencie powstania budynku CAS w Halsach przedsięwzięcie będzie przeniesione do nowego obiektu)
Zakres realizowanych działań	W graniach wyznaczonego obszaru rewitalizacji zauważalna jest mała aktywność osób młodych, która przekłada się na brak identyfikacji i silnego związku z obszarem oraz niechęcią w zakresie pielęgnowania i kultywowania elementów stanowiących dziedzicowo historyczno-kulturowe wielu pokoleń. Jedynie starsza część społeczeństwa jest bardzo silnie związana z miejscem zamieszkania i kultywuje tradycje zwyczajów i obrzędy przodków. Osoby młode wskazują na deficyt miejsc oraz oferty pozwalającej na aktywne i konstruktywne spędzanie

	czasu wolnego stanowiące alternatywę dla np. spędzania czasu przed komputerem, telefonem czy nieefektywne wykorzystywanie czasu w grupie rówieśniczej. Brak oferty usług atrakcyjnych dla ludzi młodych wpływa nie tylko na samych mieszkańców, obniża również znacznie atrakcyjności terenu na zewnątrz. Brak możliwości konstruktywnego i kreatywnego spędzania czasu wolnego wpływa na obniżenie innowacyjności i poziomu kapitału społecznego. Przeprowadzona diagnoza wykazała także, iż najmłodsza część społeczności lokalnej charakteryzuje się niewystarczającym poziomem wiedzy ekologicznej. W grupie tej występują także problemy zdrowotne związane z niewystarczającą ilością ruchu i sportu. Na taki stan rzeczy oprócz deficytu odpowiedniej oferty wpływa także brak miejsc pozwalających na aktywny wypoczynek. Zakres przedsięwzięcia obejmuje trzy elementy: 1) wsparcie działań zwiększających tożsamość z obszarem w celu zachowania dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego (m.in. organizacja warsztatów, konkursów, opracowanie questu przyrodniczego oraz questu historyczno-kulturowego, itp.), 2) wsparcie działań zwiększających usługi rekreacyjnego oraz związane z aktywnym spędzaniem czasu wolnego, co będzie przeciwdziałać nieakceptowanym społecznie zachowaniom młodego pokolenia (np. organizacja zajęć/warsztatów sportowych, tanecznych, strzelectwa, paintball, spływów kajakowych, itd.), 3) wsparcie działań zwiększających świadomość ekologiczną ludzi młodych (m.in. w zakresie zrównoważonego rolnictwa, zielonej gospodarki).		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	Realizacja inicjatywy pozwoli na zmianę przyzwyczajeń i sposobu myślenia oraz postrzegania rzeczywistości przez dzieci i młodzież, zachowanie i pielęgnowanie tradycji i dziedzictwa lokalnego, więzi międzypokoleniowej, starych zawodów, rzemiosła, itd. Z drugiej strony będzie odpowiadać na oczekiwania części grupy szczególnie istotnej z punktu wdrażania GPR, dotyczące kreowania współczesnej oferty opartej o dostępną bazę infrastrukturalną (np. budynki świetlic czy placówek edukacyjnych). Wybrane nurty zagadnień są zgodne z oczekiwaniami lokalnej społeczności. Przedsięwzięcie wpłynie zarówno na podniesienie poziomu życia mieszkańców obszaru, jak również przyczyni się do wzmocnienia zewnętrznej atrakcyjności.		
Szacunkowe koszty	100 000,00 zł		
Źródła finansowania	Program Aktywna Lubelszczyzna Środki Lokalnej Grupy Działania Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030		
Przedsięwzięcia komplementarne	5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 10/P – Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III” 11/P – NAPRZECIW MIESZKAŃCOM 2/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 4/D- Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej		

	5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji 7/D- Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych 8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach 10/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa projektu	4/D- Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Biblioteka Publiczna w Halsach (w momencie powstania budynku CAS w Halasach przedsięwzięcie będzie przeniesione do nowego obiektu)		
Zakres realizowanych działań	Edukacja ekologiczna odgrywa bardzo ważną rolę w kształtowaniu świadomości prośrodowiskowej. Edukacja ma za zadanie wykształcić nowe spojrzenie na środowisko i jego walory oraz nauczyć jak chronić przyrodę i racjonalnie korzystać z jej dóbr. Przedmiotem przedsięwzięcia jest realizacja zintegrowanych działań na rzecz kształtowania prawidłowych postaw i nawyków w zakresie zdrowia, żywienia, uprawiania sportu, zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców. Całość realizowanych przedsięwzięć służyć ma również integracji lokalnej społeczności, w tym w szczególności integracji międzypokoleniowej. Jednym z głównych działań będzie rozwijanie i wspieranie pozaszkolnych form edukacji oraz akcji ukierunkowanych na dbanie o wspólną przestrzeń skierowanych do wszystkich mieszkańców. W ramach przedsięwzięcia przewidziano np. organizację konkursów przyrodniczych, organizację akcji cyklicznego wspólnego sprzątnięcia najbliższej okolicy, przygotowanie ścieżek przyrodniczych i dydaktycznych, realizacja warsztatów ekologicznych o różnej tematyce, promowanie informacji w zakresie możliwości dofinansowania do wymiany pieców węglowych na ekologiczne źródła ogrzewania oraz dofinansowania w zakresie montażu odnawialnych źródeł energii, realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych i zmniejszających energochłonność budynków mieszkalnych. W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych zgłaszano, iż dzieci mają problemy związane z brakiem ruchu i wadami postawy, spora część z nich stale nie uprawia aktywności ruchowej – przyzwyczajone są do spędzania wolnego czasu przed telewizorem czy komputerem. Problem ten dotyczy również dorosłych mieszkańców. Nie przestrzegają również zasad zdrowego żywienia. Na taki stan rzeczy wpływ mają przede wszystkim ugruntowane nieprawidłowe nawyki rodziców nie przywiązują wagi do zdrowego stylu życia pojmowanego w kontekście aktywności ruchowej oraz zdrowego żywienia. Wobec czego drugi filar przedmiotowego przedsięwzięcia będzie stanowiła realizacja małych przedsięwzięć przyczyniających się do uatrakcyjnienia oferty spędzania czasu, w tym m.in.: organizacja imprez i festynów o tematyce zdrowotnej, organizacja zabaw i ćwiczeń ruchowych oraz zajęć dedykowanych zarówno dzieciom przedszkolnym jak i w wariacie i osobom dorosłym (m.in. maraton zumby, zumba kids itp.), organizacja eventów sportowych np. zawodów drwali, itp., promocja aktywnego i zdrowego trybu życia wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji, realizacja tzw. „Białych Niedzieli” prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie różnego rodzaju chorób. Możliwość uczestnictwa w realizacji wspólnych przedsięwzięć, angażujących osoby w różnym wieku, będzie również ważnym elementem integrującym lokalną społeczność.		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓

Wpływ na cele rewitalizacji	Podniesienie wiedzy ekologiczne mieszkańców przyczyni się do zmian ich nieprawidłowych nawyków. Wpłynie to pozytywne na poprawę zarówno środowiska naturalnego, jak i jakości zamieszkiwania na obszarze rewitalizacji. Prawidłowe i ekologiczne nawyki oraz przeprowadzone działania związane z kwestiami zdrowotnymi wpłyną na polepszenie stanu zdrowia lokalnej społeczności. Czyste środowisko naturalne to jedno z głównych atutów i potencjałów wpływających na możliwość rozwoju branży turystycznej. Poprawa jakość środowiska naturalnego wpłynie na podniesienie atrakcyjność turystycznej obszaru rewitalizacji.
Szacowane koszty	200 000,00 zł
Źródła finansowania	Program Aktywna Lubelszczyzna Środki Lokalnej Grupy Działania Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 Program Regionalny Wsparcia Edukacji Ekologicznej na lata 2022-2025
Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji	2/P – Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy 3/P – Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji 5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 9/P – Utworzenie klubów seniora w miejscowościach: Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka, Żabce 10/P – Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III” 11/P – NAPRZECIW MIESZKAŃCOM 16/P – „DANIE” WSPÓLNYCH CHWIL 2/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 3/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji 5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji 7/D- Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych 8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach 10/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa projektu	5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Biblioteka Publiczna w Halasach (w momencie powstania budynku CAS w Halasach przedsięwzięcie będzie przeniesione do nowego obiektu)
Zakres realizowanych działań	Zakres przedsięwzięcia obejmuje organizację cyklu działań edukacyjnych skierowanych do dwóch grup wiekowych. Pierwsza z grup obejmuje dzieci i młodzież. Druga grupa obejmie natomiast osoby w wieku dorosłym. Zakres przedsięwzięcia dotyczy skoordynowanych działań edukacyjnych prowadzących do rozwoju przedsiębiorczości oraz wykreowania wśród mieszkańców postawy „bycia przedsiębiorczym”. Bycie przedsiębiorczym to umiejętność, która przydaje się zarówno w życiu zawodowym, jak i prywatnym. Kształcenie w zakresie przedsiębiorczości ma pierwszorzędne znaczenie dla konkurencyjności i trwałego wzrostu gospodarki obszaru rewitalizacji. Podkreślenia

	wymaga fakt, iż przedsiębiorczość jest pojęciem szerokim, na które składają się umiejętności i wiedza finansowa oraz kompetencje „miękkie”, niezbędne do skutecznego działania. W ramach przedsięwzięcia panuje się m.in. cykl warsztatów dla uczniów w celu wzmocnienia w nich umiejętności uczenia się, kształtowania postaw przedsiębiorczych i społecznych, cykl zajęć z lokalnymi przedsiębiorcami działającymi w wybranych branżach gospodarczych, prowadzonych metodą wywiadu z elementami sesji motywującej i aktywizującej uczniów, edukacyjną grę w plenerze, której scenariusz opierał się będzie na uproszczonej symulacji zakładania i rozpoczynania własnej działalności gospodarczej, celem gry będzie promowanie, pobudzanie i kształtowanie postaw przedsiębiorczych i społecznych u uczniów, wizyty studyjne.		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	Przedsięwzięcie będzie przeciwdziałać w sposób bezpośredni zdiagnozowanym problemom sfery społecznej i gospodarczej obszaru rewitalizacji. Dzięki niemu nastąpi wzrost kompetencji i umiejętności pozwalających na rozwój postawy bycia przedsiębiorczym wśród lokalnej społeczności. Przeprowadzone różnego rodzaju działania zachęcą do poszukiwania nowych rozwiązań, pomysłów i aktywności w dziedzinie przedsiębiorczości. Pozwolą także na zwiększenie kreatywności i innowacyjności, co przełoży się na zwiększenie jakości kapitału ludzkiego na przyszłość. Prowadzone w placówce edukacyjnej zajęcia pozwolą na wzrost wiedzy ekonomicznej oraz postawy przedsiębiorczości i racjonalnego decydowania oraz rozwijania wśród dzieci tych kompetencji, które w przyszłości będą poszukiwane na rynku pracy i przyczynią się do rozwoju ich kariery zawodowej. Realizacja projektu wpłynie na zmianę mentalności i postrzegania świata przez mieszkańców rewitalizacji. Pozwoli na rozwój kompetencji społecznych oraz wzrost wiedzy ekonomicznej, co będzie miało bezpośredni wpływ na podniesienie jakości kapitału społecznego. Zwiększy również konkurencyjność mieszkańców na rynku pracy. Dzięki niemu nastąpi wzrost zainteresowania mieszkańców prowadzeniem działalności gospodarczej, co w przyszłości wpłynie na wzrost liczby podmiotów gospodarczych, wzrost liczby miejsc pracy oraz ogólne ożywienie gospodarcze obszaru. Rozwój sfery gospodarczej wpłynie na poprawę sytuacji w sferze społecznej, tj. zmniejszenie skali bezrobocia i zubożenia społeczności lokalnej.		
Szacunkowe koszty	50 000,00 zł		
Źródła finansowania	Środki Lokalnej Grupy Działania Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 Środki Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w ramach PROW 2021-2027		
Przedsięwzięcia komplementarne	2/P –Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy 3/P – Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji 5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 10/P – Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III” 11/P – NAPRZECIW MIESZKAŃCOM 1/D- Rewitalizacja pomnika poległym w lat. 1939-45 w Rogoźnicy 2/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 3/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji		

	6/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 7/D- Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych 10/D- GRANT REWITALIZACJ

Numer i nazwa projektu	6/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Gmina Międzyrzec Podlaski		
Zakres realizowanych działań	Wśród wielu problemów obszaru rewitalizacji znajduje się również wysoki udział budynków pokrytych szkodliwym dla zdrowia i życia ludzkiego oraz jakości środowiska naturalnego azbestem. Pomimo uczestnictwa w latach wcześniejszych w projektach, których głównym zamierzeniem była utylizacji azbestu („System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego”, współfinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020) zarówno na obszarze rewitalizacji, jak również całej gminy nadal pozostaje duża ilość azbestu do usunięcia. W celu przeprowadzenia szczegółowej analizy zweryfikowano dane dotyczące udziału budynków mieszkalnych pokrytych azbestem w 2021 r. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy w Międzyrzec Podlaskim łączna liczba budynków pokrytych tym szkodliwym dla zdrowa ludzkiego materiałem w 2021 r. wynosiła: 1 221 (co stanowi 34,47% wszystkich budynków mieszkalnych). W obrębie obszaru rewitalizacji znajduje się łącznie 886 budynków mieszkalnych, co stanowi 25,01% ogólnej liczby tego rodzaju budynków w całej gminie. Wśród nich aż 346 jest pokrytych azbestem. W ramach prowadzonego badania analizie poddano udział budynków pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych. Średnia wartość badanego wskaźnika dla całej gminy Międzyrzec Podlaski wynosi: 34,47%. Sytuacja w obrębie obszaru rewitalizacji kształtuje się mniej korzystnie niż w przypadku całej gminy. Wskaźnik obrazujący udział budynków mieszkalnych pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r. przybiera tutaj wartość wyższą od średniej gminnej o 4,58 punktów procentowych i wynosi: 39,05%. Wobec powyższego istnieje potrzeba kontynuacji działań mających na celu usuwanie szkodliwego azbestu. Zakres przedsięwzięcia będzie więc obejmował usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest. Działania przewidują demontaż, odbiór, transport oraz unieszkodliwienie odpadów azbestowych.		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji
	✓		✓
Wpływ na cele rewitalizacji	Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Szczególną cechą azbestu jest to, że włókna gromadzą się i pozostają w tkance płucnej w ciągu całego życia. Zmiany chorobowe mogą pojawić się po kilku lub nawet kilkudziesięciu latach. Włókna azbestu trafiają do organizmu głównie drogą oddechową, z wdychanym powietrzem, i w niewielkim tylko stopniu przez skórę i z układu pokarmowego. Jak wskazują liczne badania kontakt z azbestem stanowi przyczynę wielu chorób, m.in.: azbestozę, raka płuc, raka oskrzeli oraz raka opłucnej zwanego międzybłoniakiem. Wdychający włókna częściej chorują też na inne nowotwory - raka żołądka, krtani, nerek, jelit, trzustki, jajnika oraz chłoniaki. Na podkreślenie zasługuje również fakt, iż azbest jest zaliczany aktualnie do dziesięciu najgroźniejszych zanieczyszczeń Ziemi.		

	Wobec wyżej zaprezentowanego wpływu azbestu na stan zdrowia mieszkańców niezwykle istotna jest kontynuacja działań w zakresie usuwania tej szkodliwej substancji na terenie miasta. Dzięki czemu nastąpi zmniejszenie negatywnych skutków zdrowotnych mieszkańców spowodowanych obecnością azbestu oraz likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.
Szacowane koszty	500 000,00 zł
Źródła finansowania	Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 (Narodowy Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) - Środki ARMiR
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P – Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu 4/P – Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami 5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 8/P – Termomodernizacja budynku remizy OSP ze świetlica wiejską w Żabcach 10/P – Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III” 11/P – NAPRZECIW MIESZKAŃCOM 13/P – Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie I 14/P – Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie II 15/P – Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Jelnica gmina Międzyrzec Podlaski 1/D- Rewitalizacja pomnika poległym w lat. 1939-45 w Rogoźnicy 4/D- Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 7/D- Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych 9/D- Kontynuacja zwiększania wykorzystania oze w gminie Międzyrzec Podlaski 10/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa projektu	7/D- Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Biblioteka Publiczna w Halasach (w momencie powstania budynku CAS w Halasach przedsięwzięcie będzie przeniesione do nowego obiektu)
Zakres realizowanych działań	Gmina Międzyrzec Podlaski należy do obszarów, w których sytuacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców jest zdeterminowana gospodarką rolną.

	Mała powierzchnia gospodarstw rolnych decyduje o ich niskiej rentowności, Jednocześnie obszar ten posiada wielowiekowe tradycje rolnicze, które stanowią jeden z jego potencjałów. Zakres planowanego przedsięwzięcia dotyczyć będzie zwiększenia wiedzy mieszkańców gminy Międzyrzec Podlaski, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji, na temat możliwości wdrożenia pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych. Rolnictwo społeczne to idea, łącząca usługi społeczne z działalnością rolniczą. Ważne jest, aby świadczenie usług społecznych bazowało na zasobach i aktywnościach gospodarstwa rolnego. W ideę rolnictwa społecznego włączone są zagrody edukacyjne, gospodarstwa opiekuńcze, wsie tematyczne, turystyka społeczna, komercjalizacja lokalnego potencjału kulturowego, kooperatywy spożywcze jako idea krótkich łańcuchów dostaw. Rolnictwo społeczne wymienione zostało z Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej jako kluczowa sfera rozwoju. Na szczególną uwagę zasługuje powiązanie rolnictwa z turystyką wiejską i koncepcją rolnictwa społecznego, które wykorzystują walory gospodarstw rolnych i ich przyrodniczo-kulturowego otoczenia dla prowadzenia usług społecznych w zakresie wypoczynku, opieki, terapii, edukacji i włączenia społecznego. Działania te są spójne ze „Strategią na rzecz odpowiedzialnego rozwoju”, w której zakładane jest wsparcie rozwoju społecznej funkcji gospodarstw rolnych, łączącej rolnictwo wielofunkcyjne i usługi o charakterze społecznym (lub zdrowotnym) na poziomie lokalnym, umożliwiające dywersyfikację dochodów rolników połączoną z szerszą ofertą usług socjalnych dla osób starszych i niepełnosprawnych.		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	Planowanym efektem przedsięwzięcia jest wzrost wiedzy i zainteresowania mieszkańców, a w konsekwencji wzrost liczby gospodarstw rolnych, które rozpoczęły dodatkową działalność. Dzięki temu nastąpi wzrost zamożności mieszkańców oraz zmniejszenie problemów społecznych związanych z ubóstwem i marginalizacją. Rozwój tego rodzaju przedsięwzięć odpowiada nie tylko na potrzeby związane z konieczności znalezienia pozarolniczej funkcji małych, ekologicznych, nienastawionych na dużą produkcję rolną gospodarstw wiejskich, ale również na zdiagnozowane problemy związane z starzejącym się coraz bardziej społeczeństwem i koniecznością deinstytucjonalizacji opieki nad seniorami, a także wzmocnienia sektora podmiotów ekonomii społecznej.		
Szacowane koszty	10 000,00 zł		
Źródła finansowania	Środki Lokalnej Grupy Działania Środki Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w ramach PROW 2021-2027		
Przedsięwzięcia komplementarne	10/P – Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III” 11/P – NAPRZECIW MIESZKAŃCOM 16/P – „DANIE” WSPÓLNYCH CHWIL 2/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 3/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji 4/D- Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji 6/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach		

	10/D- GRANT REWITALIZACJI

Numer i nazwa projektu	8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Biblioteka Publiczna w Halasach (w momencie powstania budynku CAS w Halasach przedsięwzięcie będzie przeniesione do nowego obiektu)		
Zakres realizowanych działań	Zakupy nowości czytelniczych wpłynę na znaczne uatrakcyjnienie księgozbiorów Biblioteki Publicznej w Halsach. Zakres przedsięwzięcia obejmie zakup nowości wydawniczych w formie książek, a także zakup usług zdalnego dostępu do książek w formatach e-booków i/lub audiobooków i/lub synchrobooków. Realizowane będą również działania promujące czytelnictwo. W konsekwencji nastąpi podniesienie czytelnictwa oraz wzrost uczestnictwa w życiu kulturalnym mieszkańców obszaru rewitalizacji. Nastąpi wzmocnienie aktywności czytelniczej w bibliotekach publicznych poprzez kreowanie wzrostu liczby wypożyczonych publikacji oraz wzrostu liczby czytelników bibliotek publicznych. W związku z wynikami diagnozy przeprowadzanej na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano szereg problemów między innymi w sferze społeczno-kulturalnej. Niski stan majątności mieszkańców przekłada się na poziom ich funkcjonowania oraz aspiracje. Potrzeba zaspokojenia potrzeb bytowych, podstawowych spycha na plan dalszy potrzeby wyższego rzędu. Częste trudności w zagwarantowaniu środków materialnych na potrzeby życia codziennego uniemożliwiają realizację pozostałych potrzeb, a w efekcie potrzeby te zanikają. Zakup książek, jako dóbr dla niektórych luksusowych, często w ogóle nie jest możliwy. Czytelnictwo jest jednym z aspektów, który zszedł na dalszy plan wobec wyzwań codzienności. Nawyk czytania, tak niezbędny i cenny, niestety zanika. Szkoła nie jest często w stanie wyrobić nawyku czytania, jeżeli wokół brak dodatkowych pozytywnych wzorców. W efekcie czytelnictwo, w każdej grupie wiekowej, zanika. Jest to poniekąd naturalna konsekwencja kondycji finansowej, psychofizycznej oraz wymuszonego sytuacją społeczną tempa życia. Powszechny dostęp łatwych w konsumpcji, wygodnych rozrywek, które nie wymagają wysiłku intelektualnego jest atrakcyjną alternatywą spędzania wolnego czasu. W świadomości społecznej zanika potrzeba i przeświadczenie o tym, że czytanie jest potrzebne, wręcz niezbędne do funkcjonowania na pewnym pożądanym poziomie. Potrzebne są więc działania interwencyjne, wpływające na zmianę mentalną środowiska		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi wzmocnienie roli Gminnej Biblioteki Publicznej w Halsach jako ośrodka życia społecznego, stanowiących centrum dostępu do kultury i wiedzy. Wzmacnianie i budowanie kapitału ludzkiego odbywa się między innymi poprzez prowokowanie zmian w mentalności, zmian nawyków i rozbudzanie aspiracji życiowych (chęci rozwoju osobistego, potrzeb estetycznych, chęci uczestnictwa w kulturze). W tym celu należy rozbudzić w mieszkańcach potrzeby wyższego rzędu i przede wszystkim umożliwić im sposobność do ich zaspokajania. Uczestnictwo w szeroko pojętej kulturze zapewnia członkom danego społeczeństwa pewien określony poziom funkcjonowania. Czytelnictwo jest powszechnym i stosunkowo łatwym sposobem realizowania potrzeb wyższego rzędu. Jest też nieprzecenione, niezbędne dla rozwoju sprawności intelektualnych osób w każdym wieku. Czytanie książek wprowadza w życie nową, lepszą jakość, poszerza horyzonty, rozbudza wyższe potrzeby, podnosi samoocenę. W społecznościach zagrożonych patologią, ubogich, w licznych problemami w sferze społecznej umożliwienie społeczności lokalnej uczestnictwa w czytelnictwie jest jednym z bardzo ważnych		

	filarów zaprowadzanie przemian. Długofalowy wpływ inicjatywy jest oczywisty. Podniesienie poziomu funkcjonowania społecznego i wyższy poziom wykształcenia mieszkańców oraz stworzenie spójnej społeczności to podstawa wszelkich pozytywnych przemian, w tym przede wszystkim rozwoju gospodarczego.
Szacowane koszty	30 000,00 zł
Źródła finansowania	Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025
Przedsięwzięcia komplementarne	5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 9/P – Utworzenie klubów seniora w miejscowościach: Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka, Żabce 2/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 3/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji 4/D- Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 5/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji 6/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 7/D- Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych 8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach 10/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa projektu	9/D- Kontynuacja zwiększania wykorzystania oze w gminie Międzyrzec Podlaski
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Gmina Międzyrzec Podlaski
Zakres realizowanych działań	Główną przyczyną problemów mieszkańców obszaru rewitalizacji jest bariera ekonomiczna, która nierzadko wpływa na problemy z zaspokojenia podstawowych potrzeb socjalno-bytowych. Tym bardziej nie pozwala na samodzielne inwestowanie w technologie OZE. Brak odpowiednich zasobów finansowych oraz niewystarczająca świadomość ekologiczna przyczyniają się do uzależnienia mieszkańców od tradycyjnych metod produkcji energii cieplnej i elektrycznej. Te z kolei są kosztochłonne i powodują znaczne obciążenie budżetów domowych (wzrastające ceny nośników oraz całoroczna potrzeba dostępu do c.w.u.). Ponadto tradycyjne metody pozyskiwania energii cieplnej są niezwykle szkodliwe dla środowiska naturalnego (emisja szkodliwych substancji do powietrza przez cały rok), a przez to dla samych mieszkańców. Głównym celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości środowiska naturalnego na terenie gminy Międzyrzec Podlaski wpływająca na wzrost jakości życia społeczności lokalnej oraz zwiększenie konkurencyjności obszaru. Przedmiotowy cel zostanie osiągnięty w efekcie realizacji następujących celów szczegółowych: redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza dzięki montażowi instalacji OZE w gospodarstwach domowych, podniesienia jakości życia mieszkańców miasta w efekcie stosowania alternatywnych źródeł energii, zmniejszenie obciążeń budżetów gospodarstw domowych. Zakres przedsięwzięcia obejmuje budowę i rozbudowę instalacji odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej (również z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci), w tym z zapewnieniem możliwości usuwania wyrobów zawierających azbest przed dokonaniem montażu instalacji oraz budowę i rozbudowę instalacji odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania ciepła (również z magazynami ciepła działającymi na potrzeby

	danego źródła OZE). Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do transformacji dotychczasowych źródeł pozyskiwania energii, w kierunku wykorzystania technologii ekologicznych i niskoemisyjnych oraz zaspokojenia rosnących potrzeb energetycznych społeczności. W efekcie powstaną nowe jednostki wytwórcze do produkcji energii z OZE, co bezpośrednio przyczyni się do redukcji emisji zanieczyszczeń oraz umożliwi efektywne i racjonalne korzystanie z zasobów. Projekt zwiększy bezpieczeństwo energetyczne regionu, przy wykorzystaniu jego naturalnych uwarunkowań i potencjału. Wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców. Przedsięwzięcie obejmuje mieszkańców całej gminy. W jego ramach przewidziano preferencje dla najuboższych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Preferencje dotyczą zarówno pierwszeństwa na liście uczestników projektu, jak również dodatkowych dopłat do wkładu własnego niezbędnego do wniesienia przez uczestnika projektu.		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	Wśród korzyści wynikających z zastosowania OZE należy wymienić korzyści ekonomiczno-społeczne (wprowadzenie niewyczerpalnych i tanich źródeł energii - w miejsce trudniej dostępnych i coraz droższych paliw kopalnych), ekologiczne (zredukowanie emisji zanieczyszczeń powietrza związanych z przetwarzaniem paliw kopalnych i redukcja efektu cieplarnianego) i zdrowotne (ograniczenie zachorowań wynikających z zanieczyszczeń środowiska). Dodatkowo dzięki realizacji przedsięwzięcia nastąpi zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego miasta i dywersyfikacja źródeł wytwarzania energii elektrycznej oraz ciepłej. Realizacja przedsięwzięcia przyniesie wymierne korzyści społeczno-ekonomiczne. W efekcie realizacji nastąpi poprawa warunków bytowych mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak również pozostałej części gminy Międzyrzec Podlaski (poprzez ułatwiony dostęp do ciepłej wody użytkowej oraz zmniejszenie zużycia energii elektrycznej) oraz zwiększenie komfortu życia (wyeliminowana zostanie potrzeba całorocznego użytkowania pieców z ręcznym załadunkiem paliwa). W konsekwencji, zmniejszeniu podlegać będzie stopa ubóstwa energetycznego. Ponadto, ze względu na znaczne zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery (CO₂, CO, SO₂, tlenki azotu - NO_x, pyły oraz benzo(α)pirenu) zredukowany zostanie negatywny wpływ produkcji energii cieplnej na środowisko naturalne. Skutkiem dodatkowym będzie poprawa jakości życia/zdrowia mieszkańców. Kolejnymi korzyściami będą korzyści ekonomiczne w postaci redukcji zużycia kosztownych tradycyjnych surowców energetycznych i zmniejszenie obciążenia budżetów domowych. W wymiarze regionalnym, wygenerowane oszczędności pozostaną w regionie aktywizując lokalny potencjał gospodarczy, co przyniesie zwiększenie poziomu dobrobytu. Wzrost popularności rozwiązań z zakresu OZE na terenie miasta przełoży się na zmniejszenie zużycia konwencjonalnych paliw i poprawę efektywności ich wykorzystania (racjonalna gospodarka zasobami i realizacja zasady zrównoważonego rozwoju).		
Szacowane koszty	3 000 000,00 zł		
Źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027		
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P – Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu 4/P – Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami 5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 8/P – Termomodernizacja budynku remizy OSP ze świetlica wiejską w Żabcach		

	13/P – Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie I 14/P – Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie II 15/P – Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Jelńca gmina Międzyrzec Podlaski 6/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 10/D- GRANT REWITALIZACJA

Numer i nazwa projektu	10/D- GRANT REWITALIZACJA		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Gmina Międzyrzec Podlaski Partner/rzy – potencjalne organizacje społeczne		
Zakres realizowanych działań	Zakres przedsięwzięcia obejmuje realizację, potencjalnie we współpracy z organizacjami pozarządowymi, dodatkowego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego które będzie wypełniał następujące cele: - wyposażenie mieszkańców w narzędzia umożliwiające wdrożenie długotrwałych i pozytywnych zmian w miejscu, w którym żyją, - poszukiwanie i rozwijanie innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych, - pobudzanie zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji w sprawy lokalne, - zachęcanie mieszkańców obszaru rewitalizacji do podejmowania oddalonych działań na rzecz dobra wspólnego, - zwiększanie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich, - wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym, - wykorzystanie lokalnej infrastruktury i zasobów (w tym dziedzictwo kulturowe), - wsparcie rozwoju wspólnej przestrzeni publicznej w celu budowania relacji pomiędzy członkami danej społeczności. Ostateczny kształt i zakres przedsięwzięcia oraz partnerów je realizujących, a także liczbę zgłoszonych mini-projektów rewitalizacyjnych zostaną ustalone na etapie sporządzania mikro-projektu/ów. W pierwszym etapie planowane jest wspólne opracowanie koncepcji przedsięwzięcia/ęć (ewentualnie konkurs na tego rodzaju koncepcje), tak aby mini projekt/y-rewitalizacyjny/e mógł/y implementować założenia tychże koncepcji. Taka metrologia postępowania nawiązuje do koncepcji „Smart Village” zakładającej animowanie lokalnej społeczności do poszukiwania innowacji wpływających na podniesienie jakości życia, polepszenia standardu usług publicznych czy wykorzystania zasobów. Według tej koncepcji to właśnie społeczność wykorzystuje nowoczesne technologie w celu poprawy jakości i poziomu życia oraz zrównoważonego rozwoju. Społeczność, która na swoim terenie współpracuje i wspólnie decyduje o swoim rozwoju i rozwiązywaniu nękających je problemów. Podejście takie nie polega na wdrożeniu rozwiązania uniwersalnego a opera się na potrzebach i potencjale danego obszaru.		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	Przyjęta forma opracowania projektu wpłynie na wzrost zainteresowania i realizacji inicjatyw w formułach partnerskich oraz z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań wpływających na poprawę sytuacji w społeczności lokalnej. W rezultacie, formuła partnerstwa stanie się w przyszłości regułą. Wartością dodaną będzie wzrost innowacyjności obszaru, która będzie dotyczyła inicjatyw oddolnych skupiających się na pilotażach rozwiązań zmieniających sposób funkcjonowania społeczności lokalnej i poprawiających jakość ich życia a także zwiększających zaangażowanie w sprawy lokalne. Szerokie zachęcanie mieszkańców do realizacji oddolnych inicjatyw wpłynie na		

	zwiększenie spójności i aktywizację lokalnych społeczności, w tym szczególnie osób młodych oraz seniorów, przyczyni się do wzrostu poczucia tożsamości lokalnej oraz lepszej integracji społeczności. Istotnym elementem operacji realizowanych w formule partnerskiej będzie sieciowanie, wymiana doświadczeń oraz propagowanie dobrych przykładów, które są dowodem na powodzenie w działaniu. Nie bez znaczenia jest edukacja i poszerzanie światopoglądu.
Szacowane koszty	300 000,00 z
Źródła finansowania	Projekt „Regiony Rewitalizacji 3.0” współfinansowanego z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027
Przedsięwzięcia komplementarne	2/P – Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy 3/P – Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji 5/P – Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy 6/P – Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych 7/P – Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego 10/P – Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III” 11/P – NAPRZECIW MIESZKAŃCOM 16/P – „DANIE” WSPÓLNYCH CHWIL 1/D- Rewitalizacja pomnika poległym w lat. 1939-45 w Rogoźnicy 2/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 3/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji 4/D- Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 8/D- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach 10/D- GRANT REWITALIZACJA

5.3 Szacunkowe ramy finansowe GPR

Dywersyfikacja źródeł finansowania stanowi jeden z podstawowych warunków decydujących o powodzeniu procesu wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Różnorodność i komplementarność finansowa decyduje o tym, że realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie efektywna i bezpieczna (zwiększa szanse na powodzenie i pełną realizację założeń).

5.3.1 Indykatywne ramy finansowe GPR

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne mogą być realizowane przez różnorodne grupy podmiotów tj. przez podmioty z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego. Do pierwszego rodzaju źródeł finansowania (tj. komercyjnych) zalicza się przede wszystkim kredyty, pożyczki, obligacje komunalne. Ponadto wskazuje się, że niektóre działania mogą być wspierane przez środki własne przedsiębiorstw i innych podmiotów prywatnych i pozarządowych. Na etapie realizacji zapisów GPR bardzo istotna jest współpraca różnych podmiotów gwarantująca powodzenie wdrażanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wspomniany drugi rodzaj obejmuje źródła niekomercyjne. Wśród nich największe znaczenie mają środki własne budżetu gminy, fundusze europejskie oraz środki pochodzące z programów krajowych.

Poniższa tabela prezentuje szacowane koszty realizacji podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Na dzień sporządzania GPR nie są znane koszty i zakres rzeczy dodatkowych projektów rewitalizacyjnych dlatego też tabela obrazuje tylko i wyłącznie podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Tabela 36 Indykatywne ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych GPR

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacunkowa wartość projektu (PLN)	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych (PLN)	Środki prywatne (PLN)	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS (PLN)	Środki pochodzące z innych źródeł (PLN)	Wkład własny wnioskodawcy (PLN)
1/P	Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu	Inwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski	2023-2025	8 000 000,00	4 035 025,05 (Rządowy Program Maluch+ i Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych)	0,00	3 015 165,47 (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	949 809,48
2/P	Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy	Nieinwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski	2026-2027	700 000,00	0,00	0,00	595 000,00 (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	105 000,00 (wkład własny rzeczowy w postaci niepieniężnej)
3/P	Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji	Nieinwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski	2025-2027	1 500 000,00	0,00	0,00	1 275 000,00 (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	225 000,00 (wkład własny rzeczowy w postaci niepieniężnej)
4/P	Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce	Inwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski	2025-2027	3 500 000,00	525 000,00 zł (Rządowy Program Polski Ład: Fundusz Inwestycji Strategicznych, inne środki)	0,00	2 975 000,00 (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	0,00

Gminny Program Rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 roku

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacunkowa wartość projektu (PLN)	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych (PLN)	Środki prywatne (PLN)	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS (PLN)	Środki pochodzące z innych źródeł (PLN)	Wkład własny wnioskodawcy (PLN)
	wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami									
5/P	Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy	Inwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski	2025-2026	8 000 000,00	6 000 000,00 zł (Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych)	0,00	0,00	0,00	2 000 000,00
6/P	Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych	Inwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski	2026-2027	5 000 00,00	0,00	0,00	4 250 000,00 (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	750 000,00
7/P	Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-światlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego	Inwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski	2025-2026	800 000,00	0,00	0,00	0,00	600 000,00 (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027)	200 000,00
8/P	Termomodernizacja budynku remizy OSP ze świetlica wiejską w Żabcach	Inwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski	2023-2025	1 400 000,00	0,00	0,00	980 000,00 (Fundusze Europejskie dla	0,00	420 000,00

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacunkowa wartość projektu (PLN)	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych (PLN)	Środki prywatne (PLN)	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS (PLN)	Środki pochodzące z innych źródeł (PLN)	Wkład własny wnioskodawcy (PLN)
								Lubelskiego na lata 2021-2027)		
9/P	Utworzenie klubów seniora w miejscowościach: Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka, Żabce	Nieinwestycyjny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	2025-2027	3 000 000,00	0,00	0,00	2 550 000,00 (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	445 000,00 (wkład własny rzeczowy w postaci niepieniężnej)
10/P	Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III”	Inwestycyjny	„LAURNA” Przemysław Nowiński	2024-2025	3 600 000,00	0,00	0,00	2 520 000,00 (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	1 080 000,00 (wkład przedsiębiorcy)
11/P	NAPRZECIW MIESZKAŃCOM	Inwestycyjny	„U JĘDRUSIA ANDRZEJ CEP”	2024-2025	2 500 000,00	0,00	0,00	2 000 000,00 (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	500 000,00 (wkład przedsiębiorcy)
12/P	Rozwój usług społecznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski	Nieinwestycyjny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	2025-2026	2 500 000,00	0,00	0,00	2 125 000,00 (Fundusze Europejskie dla	0,00	375 000,00 (wkład własny rzeczowy

Gminny Program Rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 roku

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacunkowa wartość projektu (PLN)	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych (PLN)	Środki prywatne (PLN)	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS (PLN)	Środki pochodzące z innych źródeł (PLN)	Wkład własny wnioskodawcy (PLN)
								Lubelskiego na lata 2021-2027)		w postaci niepieniężnej)
13/P	Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie I	Inwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski	2023-2024	3 129 770,75	2 973 282,00 (Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych)	0,00	0,00	0,00	156 488,75
14/P	Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie II	Inwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski	2023-2024	730 984,14	694 434,00 (Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg)	0,00	0,00	0,00	36 550,14
15/P	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Jelnica gmina Międzyrzec Podlaski	Inwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski	2023-2024	2 120 642,83	0,00	0,00	0,00	1 349 365,00 (PROW)	771 277,73
16/P	16/P – „DANIE” WSPÓLNYCH CHWIL	Nieinwestycyjny	KGW Żabce KGW Rogoźnica	2024-2025	10 000,00 zł	0,00	0,00	0,00	10 000,00 „Danie Wspólnych Chwil” - Fundacja Biedronki	0,00

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 37 Potencjalne źródła finansowania dodatkowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Szacunkowe koszty (PLN)	Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć
1/P	Rewitalizacja pomnika poległym w lat. 1939-45 w Rogoźnicy	Inwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski	150 000,00	- Rządowy Program Odbudowy Zabytków
2/P	Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego	Nieinwestycyjny	Biblioteka Publiczna w Halsach	200 000,00	- Program Aktywna Lubelszczyzna - Środki Lokalnej Grupy Działania - Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 - Narodowy Instytut Wolności Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
3/P	Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji	Nieinwestycyjny	Biblioteka Publiczna w Halsach	100 000,00	- Program Aktywna Lubelszczyzna - Środki Lokalnej Grupy Działania - Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030
4/P	Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej	Nieinwestycyjny	Biblioteka Publiczna w Halsach	200 000,00	- Program Aktywna Lubelszczyzna - Środki Lokalnej Grupy Działania - Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 - Program Regionalny Wsparcia Edukacji Ekologicznej na lata 2022-2025
5/P	Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji	Nieinwestycyjny	Biblioteka Publiczna w Halsach	50 000,00	- Środki Lokalnej Grupy Działania - Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 - Środki Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w ramach PROW 2021-2027
6/P	Kontynuacja programu usuwania azbestu	Inwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski	500 000,00	- Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 (Narodowy Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) - Środki ARMiR
7/P	Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych	Nieinwestycyjny	Biblioteka Publiczna w Halsach	10 000,00	- Środki Lokalnej Grupy Działania - Środki Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w ramach PROW 2021-2027
8/P	Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halsach	Nieinwestycyjny	Biblioteka Publiczna w Halsach	30 000,00	- Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025
9/P	Kontynuacja zwiększania wykorzystania oze w gminie Międzyrzec Podlaski	Inwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski	3 000 000,00	- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Szacunkowe koszty (PLN)	Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć
10/P	GRANT REWITALIZACJA	Nieinwestycyjny/ Inwestycyjny + Nieinwestycyjny	Gmina Międzyrzec Podlaski Partner/rzy – potencjalne organizacje społeczne	300 000,00	- Projekt „Regiony Rewitalizacji 3.0” współfinansowanego z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027

Źródło: Opracowanie własne

5.3.2 Potencjalne źródła finansowania GPR

Rewitalizacja jest procesem wieloaspektowym, także pod względem finansowania. Wiąże się ona z koniecznością oparcia realizacji przedsięwzięć na różnych źródłach finansowania stosownie do ich obszarów tematycznych. Zastosowanie zasady komplementarności źródeł finansowania tj. łączenia środków europejskich z różnych funduszy i programów ze środkami z krajowych źródeł publicznych oraz zaangażowaniu środków prywatnych znacznie zwiększa szanse powodzenia na wdrożenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Poniżej przedstawione są potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

❖ Środki Europejskie

Rozporządzenie ogólne⁹ dopuszcza stosowanie przez państwo członkowskie nowego instrumentu wspierającego rozwój regionalny¹⁰ pn. *inne instrumenty terytorialne*¹¹, który w systemie wdrażania polityki spójności w Polsce będzie wykorzystany m.in. do wspierania działań rozwojowych realizowanych przez pojedyncze JST szczebla lokalnego, tj. gminy. Zgodnie z zapisami *Procedury oceny gminnych programów rewitalizacji (GPR) w województwie lubelskim w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*¹² Gminny Program Rewitalizacji będzie pełnić funkcję strategii IIT (innego instrumentu terytorialnego) o ile zostanie uzupełniony o opis procesu zaangażowania partnerów, czyli interesariuszy rewitalizacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem programu w odniesieniu do przewidzianych w nich działań finansowanych ze środków polityki spójności. Projekty wynikające z GPR mogą korzystać z różnych źródeł finansowania stosownie do ich dostępności, a sposób realizacji poszczególnych przedsięwzięć może uwzględniać możliwości, jakie stwarzają różne programy pomocowe. Wykorzystanie środków finansowych w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027* stanowić będzie jedno z najważniejszych źródeł wsparcia zewnętrznego procesu rewitalizacji w gminie Międzyrzec Podlaski. Zgodnie z zapisami *Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Województwa Lubelskiego 2021-2027*¹³, zastosowanie instrumentów terytorialnych wdrażanych w oparciu o programy rewitalizacji następować będzie w ramach dedykowanych priorytetów i celów szczegółowych: 2.1.11 *Priorytet XI Rozwój zrównoważony terytorialnie*, 2.1.11.1. *Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu*

⁹Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

¹⁰Art. 28 i art. 39 rozporządzenia ogólnego Parlamentu Europejskiego i Rady (UE),

¹¹Zgodnie z art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027

¹²Załącznik do uchwały nr CDXXVI/7499/2023 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 25 stycznia 2023 r.

¹³przyjętego przez Zarząd Województwa Lubelskiego Uchwałą nr CDXVII/7223/2022 z dnia 13 grudnia 2022 roku i zatwierdzonego przez Komisję Europejską decyzją wykonawczą nr C(2022)8382 z dnia 24 listopada 2022 roku [Dz. U. Woj. Lubelskiego z dnia 20 grudnia 2022 poz. 6857]

społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie.

Poza wyżej wymienionym i stricte przeznaczonym procesowi rewitalizacji priorytetem, wymienić można również inne priorytety i cele szczegółowe *Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Województwa Lubelskiego 2021-2027*, które stanowić mogą potencjalne źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

- ✓ 2.1.2. Priorytet II Transformacja gospodarcza i cyfrowa regionu - 2.1.2.1. Cel szczegółowy 1(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych, 2.1.2.2. Cel szczegółowy 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne.
- ✓ 2.1.3. Priorytet III Ochrona zasobów środowiska i klimatu - 2.1.3.1. Cel szczegółowy 2(iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego, 2.1.3.2. Cel szczegółowy 2(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej, 2.1.3.3 Cel szczegółowy 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu, 2.1.3.4 Cel szczegółowy 2(vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.
- ✓ 2.1.4 Priorytet IV Efektywne wykorzystanie energii- 2.1.4.3 Cel szczegółowy 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, 2.1.4.4. Cel szczegółowy 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE)2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju.
- ✓ 2.1.7 Priorytet VII Lepsza dostępność do usług społecznych i zdrowotnych- 2.1.7.1 -Cel szczegółowy 4(ii) (EFRR) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online, 2.1.7.2 - Cel szczegółowy 4(iii) (EFRR) wspieranie włączenia społeczno- gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne, 2.1.7.3 - Cel szczegółowy 4(v) (EFRR) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej, 2.1.7.4 - Cel szczegółowy 4(vi) (EFRR) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.

- ✓ 2.1.8 Priorytet VIII Zwiększanie spójności społecznej – 2.1.8.1 - Cel szczegółowy 4h) (EFS+) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji, 2.1.8.2 - Cel szczegółowy 4k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej, modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji, poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej, 2.1.8.3 - Cel szczegółowy 4l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.
- ✓ 2.1.9 -Priorytet IX Zaspokajanie potrzeb rynku pracy- 2.1.9.1 - Cel szczegółowy 4a) (EFS+) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej, 2.1.9.2 - Cel szczegółowy 4b) (EFS+) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy, 2.1.9.3 - Cel szczegółowy 4c) (EFS+) Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, 2.1.9.4 - Cel szczegółowy 4d) (EFS+) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia.
- ✓ 2.1.10 Priorytet X Lepsza edukacja- 2.1.10.1 - Cel szczegółowy 4e) (EFS+) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego, 2.1.10.2 - Cel szczegółowy 4f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz

możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, 2.1.10.3 - Cel szczegółowy 4g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej.

Wśród potencjalnych europejskich źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych można wymienić również:

- ✓ Projekt „Regiony Rewitalizacji 3.0” współfinansowanego z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027
- ✓ *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027* - to jeden z najważniejszych instrumentów wsparcia rozwoju obszarów wiejskich w Polsce, realizowany przez Unię Europejską w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (CAP). Celem PROW jest wzmocnienie konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich poprzez wsparcie inwestycji, działań innowacyjnych i projektów społecznych. PROW jest skierowany do różnych grup beneficjentów, takich jak rolnicy, przedsiębiorcy, lokalne grupy działania, samorządy i organizacje pozarządowe z terenów wiejskich. W ramach PROW 2021-2027, beneficjenci mogą uzyskać dotacje na realizację projektów związanych z rozwojem gospodarczym, środowiskowym i społecznym na obszarach wiejskich. Dotacje na działania z zakresu rozwoju społecznego: PROW 2021-2027 oferuje dotacje na działania z zakresu rozwoju społecznego, takie jak m.in. rozwój infrastruktury społecznej, wsparcie dla organizacji pozarządowych czy też wsparcie dla lokalnych inicjatyw na obszarach wiejskich. Dotacje te są przeznaczone dla samorządów, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów z terenów wiejskich, które chcą wdrażać projekty związane z rozwojem społecznym na obszarach wiejskich.
- ✓ *Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat Środowisko* – program został zatwierdzony w dniu 6 października 2022 roku przez Komisję Europejską, jego celem jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego. Z tego względu cele programu są bezpośrednio powiązane z celami programu rewitalizacji, który opiera się na realizacji tej zasady w odniesieniu do wyznaczonego w gminie obszaru rewitalizacji.
- ✓ *Krajowy Plan Odbudowy i Wzmacniania Odporności* - obejmuje środki Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, które dedykowane są różnym obszarom tematycznym, między innymi

zielonej transformacji. Wsparcie będzie kierowane m.in. na wprowadzenie zieleni, bardziej efektywnym wykorzystaniu zasobów oraz przeciwdziałaniu utracie różnorodności biologicznej.

❖ Środki krajowe

- ✓ *Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa* - zgodnie z art. 90u ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁴ Rada Ministrów realizuje Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025, którego celem jest wzmacnianie roli bibliotek publicznych, szkolnych oraz pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego, które stanowią centrum dostępu do kultury i wiedzy. Program ten realizowany jest poprzez poprawę oferty bibliotek publicznych oraz inwestycje w ich infrastrukturę. Obejmuje to w szczególności dostosowanie bazy lokalowej do współczesnych standardów w zakresie obiektów użyteczności publicznej w celu rozwijania kompetencji społecznych i kulturowych mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności świadczonych usług.
- ✓ *Program Wieloletni Senior Plus* - program na lata 2021-2025, który prowadzony jest przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, ma na celu wsparcie warunków do aktywnego starzenia się w środowisku lokalnym oraz jak najdłuższego udziału w życiu społecznym seniorów. Wspiera on działania mające na celu zwiększenie spójności społecznej poprzez wsparcie kierowane do najstarszej części społeczeństwa. Program obejmuje zarówno działania związane utworzeniem lub wyposażeniem infrastruktury społecznej wspierającej seniorów, jak też stanowi wsparcia dla zapewnienia funkcjonowania już istniejących obiektów.
- ✓ *Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej* - zgodnie z art. 86 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych¹⁵ Minister właściwy do spraw kultury fizycznej jest dysponentem państwowego funduszu celowego pod nazwą Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej. Wydatki w ramach funduszu ponoszone są na przebudowę, remonty i dofinansowanie inwestycji obiektów sportowych, rozwijanie sportu wśród dzieci, młodzieży i osób niepełnosprawnych, rozwój turystyki społecznej sprzyjającej aktywności fizycznej społeczeństwa oraz zadania określone w przepisach o zdrowiu publicznym w zakresie aktywności fizycznej. Zasady wdrażania środków funduszu określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Sportu i Turystyki z dnia 12 sierpnia 2019 roku w sprawie przekazywania środków z Funduszu Kultury Fizycznej¹⁶.
- ✓ *Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych* - zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 23 października 2018 roku o Funduszu Solidarnościowym¹⁷ fundusz, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, jest funduszem celowym obejmującym

¹⁴Tekst jednolity Dz. U. z 2021 poz. 1915 ze zmianami

¹⁵Tekst jednolity Dz. U. z 2022 roku poz. 888 ze zmianami

¹⁶ Tekst jednolity Dz. U. z 2019 roku poz. 1638

¹⁷ Tekst jednolity Dz. U. z 2020 roku poz. 1787

wsparcie osób niepełnosprawnych oraz emerytów i rencistów. Stosownie do art. 6 oraz art. 7 ust. 1 i ust. 5 ustawy zgromadzone w ramach niniejszego funduszu środki finansowe przeznaczone są na realizację zadań w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych poprzez programy rządowe Rady Ministrów i programy resortowe ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Jednym z takich programów jest program rozwoju centrów opiekuńczo- mieszkalnych realizowany przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej.

- ✓ *Fundusz Dostępności* - zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku *o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami*¹⁸ Fundusz Dostępności jest funduszem celowym, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego. Celem tego funduszu jest realizacja zadań polegających na wsparciu działań w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Realizacja przedsięwzięć polegających na likwidacji barier architektonicznych może być wspierana w ramach funduszu poprzez korzystnie oprocentowane instrumenty zwrotne.
- ✓ *Rządowy Fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych* - program utworzony został uchwałą nr 84/2021 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2021 roku z późniejszymi zmianami, ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych poprzez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne¹⁹ udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, o którym mowa w art. 65 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. *o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw*. Program obejmuje cztery obszary priorytetowe dotyczące różnego rodzaju zadań własnych gminy. Dotyczą one między innymi infrastruktury drogowej i infrastruktury technicznej, gospodarki odpadami, infrastruktury kulturalnej i sportowej czy też rewitalizacji.
- ✓ *Fundusz Termomodernizacji i Remontów* - wdrażanie programu ustanowiła ustawa z dnia 21 listopada 2008 roku o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków, przewiduje udzielanie wsparcia na działania w zakresie termomodernizacji lub przedsięwzięć służących przeciwdziałaniu skutkom luki remontowej.
- ✓ *Program Regionalny Wsparcia Edukacji Ekologicznej na lata 2022-2025* - celem programu jest podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej, upowszechnianie wiedzy, aktywizacja społeczna, budowanie społeczeństwa obywatelskiego i kształtowanie postaw proekologicznych

¹⁸ Tekst jednolity Dz. U. z 2020 poz. 1062 ze zmianami

społeczeństwa (w tym dzieci i młodzieży) w zakresie tematyki: przeciwdziałania emisjom, odnawialnych źródeł energii i niskoemisyjnego transportu, zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

- ✓ *Fundusz Aktywna Lubelszczyzna*- celem głównym Programu Aktywna Lubelszczyzna jest zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne. Cele szczegółowe: 1. Poprawa samoorganizacji społecznej, 2. Wzrost znaczenia sektora obywatelskiego w życiu publicznym, 3. Wzmocnienie instytucjonalne sektora obywatelskiego. Operatorami są Stowarzyszenie Czajnia i Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu w Lublinie skierowany jest do małych organizacji pozarządowych, w tym kół gospodyń wiejskich oraz drużyn OSP i nieformalnych grup społeczników.
- ✓ *Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 (NOWEFIO)*- jest kontynuacją programów rządowych skierowanej do sektora organizacji pozarządowych. Celem głównym Rządowego Programu NOWEFIO jest zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne przez poprawę samoorganizacji społecznej, wzrost znaczenia sektora obywatelskiego w życiu publicznym oraz wzmocnienie instytucjonalne sektora obywatelskiego w Polsce. Priorytety: Priorytet 1. Mikro-Inicjatywy, Priorytet 2. Organizacje obywatelskie na rzecz dobra wspólnego, Priorytet 3. Organizacje obywatelskie w życiu publicznym, Priorytet 4. Wzmocnienie kompetencji organizacji obywatelskich.
- ✓ *Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*²⁰ - główne cele to: usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest; minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju; likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowiska.

❖ Środki międzynarodowe

- ✓ *Fundusze norweskie i EOG* - celem funduszy jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych oraz współpracy merytorycznej pomiędzy państwami-darczyńcami oraz państwem-beneficjentem. Szeroki zakres wsparcia jest wzbogacony poprzez możliwość współpracy z partnerami z krajów finansujących, co pozwala na wdrażanie innowacyjnych rozwiązań.

²⁰ustanowiony przez Radę Ministrów Uchwałą Nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r. oraz Uchwałą Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r.

5.4 Komplementarność i mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych

Komplementarność stanowi istotny element Gminnego Programu Rewitalizacji. Wskazuje na wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami skutkować będzie efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację. W ramach niniejszego rozdziału powiązania rozpatrywane są w następujących aspektach:

- a) przestrzennym,
- b) problemowym,
- c) w zakresie ustawy o dostępności z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- d) proceduralno-instytucjonalnym,
- e) międzyokresowym,
- f) źródeł finansowania.

5.4.1 Komplementarność przestrzenna

Przedmiotowy Gminny Program Rewitalizacji spełnia wymagania dotyczące komplementarności przestrzennej. Ze względu na znaczenie tego obszaru planowana interwencja nie spowoduje przesunięcia problemów na inny obszar, a jedynie zapoczątkuje pozytywne zmiany w pozostałych obszarach gminy Międzyrzec Podlaski. Komplementarność przestrzenna opiera się na uwzględnieniu ciągłości przestrzeni i relacjach przestrzennych z pozostałymi częściami gminy. Przestrzeń traktowana jest jako całość, w której efekty działań rewitalizacyjnych będą oddziaływać nie punktowo, ale poprzez efekt synergii na całe otoczenie.

Przeprowadzona delimitacja, obejmująca analizy istotnych dla rozwoju gminy problemów wraz z opinią przedstawicieli zainteresowanych środowisk, jak i samych mieszkańców, pozwoliła na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Przedmiotowy obszar rewitalizacji składa się z następujących jednostek, tj. Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka oraz Żabce. Uwzględnienie zarówno danych obiektywnych, jak i opinii społeczeństwa, świadczy o trafności przestrzennej zaplanowanej w ramach rewitalizacji interwencji. Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią aktywną i zintegrowaną odpowiedź na główne problemy wytypowanych terenów wchodzących w skład obszaru rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski. O zachowaniu zasady komplementarności przestrzennej świadczy przed wszystkim wyznaczony obszar rewitalizacji. Przeprowadzona delimitacja pozwoliła na wybranie obszarów charakteryzujących się największą

koncentracją niekorzystnych zjawisk społecznych i współwystępujących innych negatywnych zjawisk (w sferze środowiskowej lub gospodarczej lub technicznej lub przestrzenno-funkcjonalnej).

Przeważająca część podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz projektów umieszczonych na liście dodatkowych skupia się wyłącznie na obszarze rewitalizacji i jest z nim ściśle powiązana. W ramach niniejszego GPR przewidziano również przedsięwzięcia, które ze względu na swoją specyfikę nie mają skonkretyzowanej lokalizacji i obejmą zarówno mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak i pozostałej części gminy Międzyrzec Podlaski. Taka sytuacja dotyczy części przedsięwzięć nieinfrastrukturalnych, których głównym celem jest aktywizacja społeczno-gospodarcza społeczności lokalnej. Przedsięwzięcia tego typu dotyczą m.in. rozwoju usług społecznych (12/Rozwój usług społecznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski). Kolejny rodzaj przedsięwzięć, to takie, które faktycznie ulokowane zostały w obszarze rewitalizacji, ale obejmują mieszkańców całej gminy. Dotyczą one głównie kwestii kulturalnych i obywatelskich. Chodzi tutaj m.in. o kontynuację przedsięwzięcia dotyczącego rozwoju usług opiekuńczych w formie Klubów Seniora (9/P – *Utworzenie klubów seniora w miejscowościach: Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka, Żabce*). Jednocześnie uczestnikami projektu są mieszkańcy całej gminy. Sytuacja taka dotyczy również programów rozwojowych placówek edukacyjnych (3/P – *Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji*) i wychowania przedszkolnego (2/P – *Edukacja włączająca na terenie gminy Międzyrzec Podlaski*). Przedsięwzięcia takie mają charakter systemowy i dotyczą wszystkich placówek edukacyjnych oraz obejmują uczniów z terenu gminy. W ramach tego rodzaju inicjatyw przewidziano preferencyjne uczestnictwo mieszkańców z obszaru rewitalizacji. Podstawowym założeniem takiej konstrukcji jest chęć przeciwdziałania niepożądanym efektom takim jak stygmatyzacja i segregacja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji. Jedno z przedsięwzięć w wpisanych na listę podstawowych przedsięwzięć GPR ulokowane jest w bezpośrednim sąsiedztwie, ale poza granicami obszaru rewitalizacji (10/P – *Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III”*). Przedmiotowe przedsięwzięcie ma bardzo duże znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego zarówno wyznaczonego obszaru rewitalizacji, jak i pozostałej części gminy. Jego realizacja przyczyni się do eliminacji lub zmniejszenia szeregu zdiagnozowanych problemów sfery społecznej (deficyt miejsc pracy, bezrobocie, niskie zarobki mieszkańców, deficyt miejsc i oferty spędzania czasu wolnego) oraz gospodarczej (niewykorzystany potencjał obszaru do rozwoju turystyki, mały poziom rozwoju istniejących podmiotów gospodarczych).

Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy konkretnego terenu. W związku z faktem, iż wiele z nich dotyczy działań podejmowanych w zakresie miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, pozytywne skutki ich realizacji zauważalne będą nie tylko w granicach obszaru rewitalizacji, lecz również w obrębie całej gminy Międzyrzec Podlaski. Co najważniejsze, będą prowadzone w taki sposób, aby niwelować zjawiska kryzysowe i

przeciwdziałać rozlewaniu się problemów na inne części gminy. Zaplanowane projekty wzajemnie się uzupełniają i oddziałują na zidentyfikowane wyzwania w sposób skoncentrowany i kompleksowy.

5.4.2 Komplementarność problemowa

Niniejszy GPR spełnia całość wymogów w zakresie komplementarności problemowej i jest dokumentem spójnym wewnątrznie oraz zewnątrznie, harmonijnie wplecionym w system zarządzania strategicznego gminy Międzyrzec Podlaski:

- ✓ w następnej kolejności (rozdział 3.) zaprezentowano metodologię przeprowadzenia procesu delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- ✓ w rozdziale 4. przedstawiono szczegółową diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji (zawierającą informację w zakresie zaobserwowanych problemów i obszarów deficytowych, jak również potencjałów decydujących o możliwościach rozwojowych obszaru),
- ✓ w rozdziale 5.1.1 zaprezentowano wizję stanu obszaru po zrealizowaniu programu rewitalizacji,
- ✓ w rozdziale 5.1.2 zaprezentowano zhierarchizowany zestaw celów rewitalizacji (cel główny – cele strategiczne- cele operacyjne), których realizacja następować za pomocą wyznaczonych kierunków działań,
- ✓ w rozdziale 5.2.1 - przedstawiono listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (zwierającą w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny oraz opis działań zapewniających dostęp osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami),
- ✓ w rozdziale 5.2.2 przedstawiono charakterystykę (realizujących cele i kierunki działań rewitalizacyjnych) pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- ✓ w rozdziale 5.3 przedstawiono indykatywne ramy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych
- ✓ mechanizmy zapewnienia komplementarności – zarówno pomiędzy rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych, różnymi rodzajami podmiotów je realizujących jak i pomiędzy różnymi źródłami ich finansowania zostały opisane w tymże rozdziale (5.4).
- ✓ w rozdziale 6. zaprezentowano kompleksowy system wdrażania GPR wraz z kwantyfikowalnymi rezultatami rewitalizacji, opatrzonymi wskaźnikami oceny postępów wdrażania,
- ✓ szczegółowy opis powiązań przedmiotowego GPR z dokumentami strategicznymi poszczególnych szczebli został zaprezentowany w rozdziale 7. *Powiązanie GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi*,
- ✓ w rozdziale 8. zawarto informacje w zakresie procesu uspołeczniania procedury opracowywania i wdrażania GPR,

- ✓ zakres niezbędnych zmian w dokumentach strategicznych i uchwałach gminy Międzyrzec Podlaski został zaprezentowany w rozdziale 9.,
- ✓ rozdział 10 zawiera informacje w zakresie procesu opiniowania dokumentu przez wymagane organy, procedury oceny oddziaływania na środowisko dokumentu, a także załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji.

Przedstawione w niniejszym Programie przedsięwzięcia rewitalizacyjne są komplementarne na poziomie ogólnym (dopełniania się rodzajami). Wszystkie z przedsięwzięć rewitalizacyjnych mają charakter przekrojowy – realizuje więcej niż jeden cel i dotyka szeregu aspektów (społecznych, ekonomicznych, przestrzennych, środowiskowych, technicznych). Wzajemne dopełnianie się poszczególnych przedsięwzięć z listy podstawowej zostało zapewnione m.in. na poziomie naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych prowadzonych w okresie 11.07.2023r.- 11.08.2023 r. przez gminę Międzyrzec Podlaski. Przyjęto zasadę, że komplementarność problemowa występuje jeżeli jest wykazane dopełnianie się przedsięwzięć w zakresie przeciwdziałania co najmniej jednemu problemowi społecznemu i co najmniej jednemu problemowi z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej). W przypadku projektów infrastrukturalnych, związanych z rewitalizacją zdegradowanych obiektów czy budynków, zaniedbanych terenów publicznych, dla których dominującą sferą interwencji jest sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa, zakłada się, iż będą one stanowiły trwałą bazę dla realizacji projektów społecznych (wspierających potencjał młodzieży oraz ich kompetencje społeczne i edukacyjne, integracyjnych, aktywizujących mieszkańców, promujących zdrowe nawyki żywieniowe i ruchowe, a także zwiększające świadomość w zakresie postaw proekologicznych i proklitycznych, zwiększających dostęp do kultury). Jednocześnie przedsięwzięcia zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich skutki przyczyniały się do niwelowania problemów w różnych sferach, osiągając w niektórych przypadkach wymiar horyzontalny. Aktywizacja społeczna przyczyni się zarówno do ograniczania problemu patologii, jak i aktywizacji zawodowej. Problemy związane z funkcjonowaniem osób niepełnosprawnych będą niwelowane zarówno w warstwie społecznej i zawodowej, jak i w odniesieniu do fizycznego funkcjonowania (ograniczenia barier architektonicznych) wskazanej kategorii społecznej. Projekty polegające na poprawie jakości usług publicznych (np. poprawa standardu i rozwój programów edukacyjnych) przełożą się na wzrost poczucia tożsamości lokalnej i budowanie silnego kapitału społecznego. Projekty obejmujące uporządkowanie przestrzeni publicznych wpłyną na atrakcyjność obszaru jako miejsca zamieszkania i rekreacji (np. uporządkowanie i poprawa estetyki przestrzeni publicznych, co niewątpliwie przyczyni się do rozwoju usług turystycznych i okołoturystycznych jak również usług podstawowych dla mieszkańców). Wskazane w ramach niniejszego dokumentu przedsięwzięcia wpływają na niwelowanie problemów w różnych sferach, co przeciwdziała fragmentacji działań i wpływa na ich kompleksowość.

Planowane przedsięwzięcia zostały stworzone po dokładnym zapoznaniu się z danymi pozyskanymi w trakcie wykonywania diagnozy oraz na podstawie działań partycypacyjnych, które były realizowane w trakcie przygotowywania GPR. Wynikają one również z potencjału rozwoju obszaru rewitalizacji, a także odpowiadają na potrzeby sygnalizowane w obszarach społecznym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym oraz środowiskowym. Kolejność realizacji zidentyfikowanych projektów rewitalizacyjnych wynika z logicznej konsekwencji wprowadzonych zmian w obszarze rewitalizacji. W pierwszej kolejności realizowane będą projekty inwestycyjne, których efekty w formie udostępnionej powierzchni lub wyposażenia mogą zostać wykorzystane podczas realizacji projektów „miękkich”. Na kolejność realizacji projektów wpływ ma również rozwiązanie najbardziej naglących potrzeb obszaru rewitalizacji. Zaplanowano, iż w pierwszej kolejności przeprowadzone zostaną przedsięwzięcia dotyczące adaptacji istniejącego budynku byłej Szkoły Podstawowej w Jelnicy na przedszkole i żłobek (1/P – *Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu*), kompleksowej rewitalizacji zasobów mieszkaniowych gminy (4/P – *Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami*), rozwoju bazy służącej realizacji wysokiej jakości usług kulturalnych, społecznych oraz rekreacyjno-sportowych (5/P- *Poprawa dostępności zasobów kultury -budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy*, 6/P – *Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych*, 7/P – *Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego*, 8/P – *Termomodernizacja budynku remizy OSP ze świetlica wiejską w Żabcach*). Szczególny obszar będą stanowiły działania realizowane przez podmioty prywatne (przedsiębiorców) wpływające na podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru (10/P – *Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III”* oraz 11/P – *NAPRZECIW MIESZKAŃCOM*). Będą to jednocześnie działania, przeciwdziałające bezrobociu na obszarze rewitalizacji, dzięki czemu poprawie ulegnie również sytuacja w sferze społecznej. Poprawa infrastruktury poza oczywistą poprawą jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, przyczyni się także do wzrostu jego atrakcyjności inwestycyjnej, w tym szczególnie w zakresie turystyki i rekreacji. W sferze gospodarczej większość inwestycji infrastrukturalnych jest komplementarna z projektami miękkimi – m.in. poprawiona infrastruktura drogowa stworzy lepsze warunki dostępu do rynku pracy przy aktywnym wsparciu przedsięwzięć uzupełniających z grupy przedsięwzięć wspierających aktywizację społeczną i zawodową, oraz wspierające przedsiębiorczość (np. 5/D- *Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji*). Istotnym elementem działań związanych z przedsiębiorczością będą miękkie działania związane ze wsparciem jej

funkcjonowania (m.in. organizacja spotkań z przedsiębiorcami, współpraca z przedstawicielami sektora kreatywnego).

Całość stworzonej infrastruktury i przestrzeni będzie służyć realizacji przedsięwzięć obejmujących m.in. rozwój usług społecznych (12/P – *Rozwój usług społecznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski*), zwiększenie oferty dla seniorów (9/P – *Utworzenie klubów seniora w miejscowościach: Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka, Żabce*), dzieci i młodzieży (2/D- *Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego*, 3/D- *Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji*). Nowa przestrzeń będzie również na realizację cyklicznych wydarzeń wpływających na podniesienie świadomości ekologicznej i zdrowotnej mieszkańców (4/D- *Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej*) oraz rozwoju postawy przedsiębiorczości wśród mieszkańców (5/D- *Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji* oraz 6/D - *Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych*). Będzie również miejsce wielu oddolnych inicjatyw. Powstała w ramach wcześniej zrealizowanych przedsięwzięć, w tym rewitalizacyjnych infrastruktura (m.in. Kuby seniora, baza dydaktyczna placówek edukacyjnych) pozwoli na kontynuację działań w zakresie włączanie społecznych grup defaworyzowanych, rozwoju włączającego charakteru procesu edukacyjnego (2/P – *Edukacja włączająca na terenie gminy Międzyrzec Podlaski* oraz 3/P – *Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji*).

5.4.3 Komplementarność proceduralno- instytucjonalna

Gminny Program Rewitalizacji charakteryzuje się komplementarnością proceduralno-instytucjonalną, gdyż obejmuje system zarządzania procesem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie interesariuszy, w tym niezależnych od siebie instytucji i podmiotów.

W rozdziale 6. opisany został szczegółów system wdrażania GPR, natomiast w rozdziale 6.1. zaprezentowano strukturę zarządzania wdrażaniem GPR. System monitorowania oraz system oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych (oceny postępów realizacji celów GPR) został opisany w rozdziale 6.2 W tymże rozdziale zaprezentowano także mechanizm wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmienność otoczenia programu (w tym na zmiany wywołane przez sam program).

System zarządzania rewitalizacją zostanie włączony w strukturę ogólnego systemu zarządzania w gminie Międzyrzec Podlaski głównie poprzez uwzględnienie GPR w filarze schematu struktury zarządzania, jako ramy operacyjnej integrującej wszystkie strategiczne działania.

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna przejawia się w systemie zarządzania jaki został zaprojektowany na potrzeby implementacji rewitalizacji. Za realizację Gminnego Programu Rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski odpowiada Wójt Gminy, przy wsparciu Urzędu Gminy. Kwestie rewitalizacji zostaną merytorycznie usytuowane w zakresie obowiązków pracowników Referatu

Inwestycyjnego, co wiązało się będzie z realizacją szeregu zadań o wymiarze koordynacyjnym, rozliczeniowym, informacyjnym, itp. Osoby zajmujące ww. stanowiska będą stanowiły Zespół ds. rewitalizacji (który będzie Operatorem GPR). Nadzór nad realizacją GPR będzie pełnił wskazany pracownik merytoryczny, jednocześnie będzie on koordynatorem rewitalizacji. W Regulaminie Organizacyjnym znajdą się zapisy poszerzające zakres działania ww. stanowisk Urzędu Gminy o zagadnienia związane z wdrażaniem i monitorowaniem wdrażania GPR. Umieszczenie koordynatora w obrębie struktur Urzędu Gminy zapewni skuteczne zarządzanie programem oraz pozwoli na kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych w ramach realizacji polityk publicznych. Przewidziano niezbędne ramy dla efektywnego współdziałania instytucji i podmiotów oraz wzajemnej koordynacji ich działań. Wypracowane spójne procedury zarządzania programem rewitalizacji w oparciu o istniejące struktury administracyjne i systemy zarządzania miastem pozwolą na zachowanie komplementarności proceduralno-instytucjonalnej oraz skuteczne wdrożenie powiązanych ze sobą przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W celu skutecznej realizacji założeń GPR przewiduje się także współpracę z podmiotami podległymi samorządowi lokalnemu oraz instytucjami otoczenia społecznego i gospodarczego. Instytucje te odpowiedzialne będą nie tylko za konsultowanie, opiniowanie projektów i działań rewitalizacyjnych w ramach prac Komitetu Rewitalizacji, ale także będą uczestniczyły w realizacji poszczególnych przedsięwzięć na zasadach zlecania zadań publicznych wg procedury przewidzianej w ustawie działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawie – Prawo zamówień publicznych.

5.4.4 Komplementarność w zakresie ustawy z 19 lipca 2019 roku o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Zapisy ustawy o rewitalizacji obligują jednostki opracowujące dokument do tego, aby w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych umieszczonych na liście podstawowej zawrzeć opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. 2019 poz. 1696 z późn. zm.). Zgodnie z art. 2 pkt. 3) ustawy osobą ze szczególnymi potrzebami jest osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. W katalogu osób spełniających powyższą definicję wymienić można: osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością (ruchową czy też intelektualną), ale też inne osoby mające w sposób trwały lub czasowy naruszoną sprawność w zakresie mobilności i percepcji (przykładowo osoby niedowidzące, niesłyszące, osoby

poruszające się przy pomocy kul, wózków, chodzików, osoby z wózkiem dziecięcym, z ciężkim bagażem, kobiety w ciąży, itp). W związku z powyższym instytucje publiczne zobowiązane są do:

- ✓ stosowania zasad projektowania uniwersalnego - w rozumieniu art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 (Dz. U. 2012 poz. 1169),
- ✓ racjonalnych usprawnień – tj. modyfikacji lub adaptacji, niepociągających za sobą niepotrzebnych utrudnień, które są niezbędne dla zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości korzystania z dóbr i usług,
- ✓ dostępu alternatywnego – w pierwszych dwóch latach funkcjonowania ustawy, polegającego na zastosowaniu takich rozwiązań organizacyjnych, które zapewnią osobie ze szczególnymi potrzebami dostęp do budynku, ale nie w sposób samodzielny, albo które nie zapewniają dostępu do budynku podmiotu publicznego, ale umożliwiają skorzystanie z usług publicznych, np. w sposób zdalny.

Każde z zwartych w ramach GPR przedsięwzięć zawiera informacje w zakresie jego zgodności z ww. ustawą.

5.4.5 Komplementarność międzyokresowa

Etap opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji, zgodnie z zasadą ciągłości w planowaniu, poprzedziła analiza obowiązującego w kwestii rewitalizacji dokumentu strategicznego. Kwestie rewitalizacji na terenie gminy Międzyrzec Podlaski podejmował przyjęty na podstawie Uchwały Nr XXXI/227/17 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 29 czerwca 2017 r. *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023*. Program rewitalizacji został zaktualizowany na podstawie Uchwały nr XXXIV/248/17 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 25 października 2017 r. w sprawie przyjęcia *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023*. Dokumenty zostały opracowane na podstawie *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020 zatwierdzonych w dniu 3 lipca 2015 r. przez Ministra Infrastruktury*. Powyższy LPR był pierwszym dokumentem, w którym wyznaczono obszar rewitalizacji i wytyczono plan działania w zakresie rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski. Program ten stanowił podstawę do podjęcia kompleksowych działań rewitalizacyjnych na zdegradowanym obszarze gminy Międzyrzec Podlaski wymagających szczególnego wsparcia. Ponadto umożliwił efektywne pozyskiwanie dofinansowania do projektów ze środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014–2020. Przedmiotowy dokument nie stanowi Gminnego Programu Rewitalizacji w rozumieniu ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2021 poz. 485), zawiera jednak informacje w zakresie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz wykaz działań i przedsięwzięć kwalifikujących się do objęcia wsparciem rewitalizacji w ramach RPO WL na lata 2014-2020. Wyżej wymieniony Lokalny Program Rewitalizacji został określony według tzw. procedury pozaustawowej

zgodnie z *Wytycznymi Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 oraz Zasadami programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim*. Przejściowe przepisy o rewitalizacji dopuściły obowiązywanie programów rewitalizacji opracowanych wg tej procedury do końca roku 2023.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023 został wpisany do wykazu programów rewitalizacji prowadzonego przez Marszałka Województwa Lubelskiego (Uchwała Nr CCXXVIII/4520/2017 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 20 listopada 2017 r., aktualizacja: Uchwała Nr CCXXVIII/4520/2017 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 20 listopada 2017 r.), co było jednoznaczne z pozytywną weryfikacją i umożliwieniem przedsięwzięciom zawartym, w tym dokumencie ubiegania się o współfinansowanie ze środków unijnych na rewitalizację.

Komplementarność międzyokresowa projektów ujętych w GPR polegać będzie na kontynuacji części działań zapoczątkowanych lub zrealizowanych w ramach wdrażania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2017-2023*. GPR przykładą wagę do zachowania ciągłości programowej tj. zapewnia ciągłość i kontynuację projektów podejmowanych w poprzednich okresach, przy jednoczesnym uwzględnieniu zmieniającego się otoczenia polityczno-gospodarczego, stwarzającego nowe możliwości, ale także stawiającego nowe ograniczenia. Szczególnie istotne jest wykorzystywanie powstałych w przeszłości produktów i rezultatów, zachowanie funkcji oraz udział tych samych użytkowników. GPR opiera się ponadto na wnioskach wyciągniętych z realizacji poprzednich zadań rewitalizacyjnych, co pozwoli na jeszcze bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej. Przedsięwzięcia inwestycyjne i nieinwestycyjne planowane do realizacji w ramach GPR są kontynuacją i niezbędnym uzupełnieniem działań prowadzonych w poprzednich latach. Część z przedsięwzięć, których ze względu na ograniczone środki finansowe nie udało się do tej pory zrealizować, została przeniesiona do realizacji w ramach GPR ze względu na tożsamość przestrzenną (w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji obszar rewitalizacji obejmował sołectwa: Halasy, Rogoźnica, Rzeczyca, Strzakły i Żabce; wobec czego nowy obszar rewitalizacji pokrywa się częściowo w pierwotnym obszarze rewitalizacji w zakresie sołectw: Halasy, Rogoźnica, i Żabce; nowy obszar dotyczy również obszarów wcześniej nieujętych, tj. Jelnica, Rogoźniczka oraz Misie) oraz problemową (część z problemów jest nadal aktualna, zatem zachodzi konieczność podjęcia stosownej interwencji- zaplanowane przedsięwzięcia będą w sposób bezpośredni im przeciwdziałać). Dotyczy to przedsięwzięć w zakresie rozwoju bazy usług kulturalnych w miejscowości Halasy - 5/P – *Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy* (LPR przewidywał projekt „7/1Utworzenie Centrum Aktywności Społecznej w Halasach”) oraz prac związanych z remizo-świetlicą w Żabcach.

Analogicznie, jak realizowane do tej pory, nowe przedsięwzięcia założone do realizacji w GPR do 2030 r. nastawione są na rozwiązywanie zdiagnozowanych w obszarze rewitalizacji problemów

społecznych oraz poprawy jakości życia i funkcjonowania mieszkańców. Komplementarność międzyokresowa dotyczy zarówno aspektu infrastrukturalnego (dalszy rozwój infrastruktury publicznej wpływającej na podniesienie poziomu życia mieszkańców oraz atrakcyjności osiedleńczej). Komplementarność dotyczy również aspektu społecznego - bezpośrednia kontynuacja przedsięwzięć mających na celu włączenie społeczne i obywatelskie mieszkańców, rozwój usług społecznych w celu poprawy jakości życia na obszarze rewitalizacji czy podniesienie jakości usług edukacyjnych i zdrowotnych. Zrealizowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne wymienione zostały w rozdziale 1.4 *Ocena dotychczasowego procesu rewitalizacji*. Dzięki kontynuacji problemowej poprzednich projektów oraz realizacji nowych zintegrowanych inicjatyw skoncentrowanych na jednolitym obszarze rewitalizacji, możliwe będzie wzmocnienie dotychczas uzyskanych efektów i przyśpieszenie procesu wyprowadzania wskazanego terenu ze stanu kryzysowego. W ramach niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji zakłada się dalsze ożywienie społeczne przestrzeni publicznych, które zostały zmodernizowane w poprzednich latach oraz dalszą modernizację infrastrukturalną wraz z integracją i aktywizacją społeczną mieszkańców oraz ożywieniem gospodarczym obszaru z zachowaniem dziedzictwa kulturowego. Zamierzenia te są ścisłą kontynuacją procesu rewitalizacji z lat poprzednich. Doświadczenie i wnioski z realizacji poprzednich działań pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie wdrażania procesu rewitalizacji.

5.4.6 Komplementarność źródeł finansowania

Niniejszy GPR spełnia wymogi komplementarności źródeł finansowania. Przedmiotowa komplementarność została zapewniona przez określenie oraz łączenie różnych źródeł finansowania. Przewidziano zarówno przedsięwzięcia współfinansowane przez sektor prywatny, jak i publiczny, środki osób/podmiotów indywidualnych, sektora pozarządowego, jak i środki publiczne oraz środki europejskie.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych z różnych źródeł, z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania, pozwala na uzyskanie korzystnych efektów i wpływa na wzrost dynamiki pożądanych zmian. Ponadto, projekty zapisane w dokumencie dają także możliwość włączenia środków prywatnych w finansowanie procesów rewitalizacji. Ważne jest wykorzystanie dla celów rewitalizacji dostępnych środków z programów rządowych oraz funduszy pomocowych Unii Europejskiej, a także stworzenie przez miasto warunków dla możliwie szerokiego włączenia się sektora prywatnego w działania na rzecz rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem lokalnych firm i instytucji oraz programów aktywizacji i wsparcia dla wspólnot mieszkaniowych.

W ramach wszystkich przedsięwzięć z listy przedsięwzięć podstawowych, określono indykatywne ramy finansowe. Przy każdym z przedsięwzięć (z listy podstawowej oraz uzupełniającej) wskazano komplementarne źródła finansowania.

Program zakłada umiejętne wykorzystywanie środków ze źródeł zewnętrznych, dzięki którym będzie można uzyskać korzystne i optymalne efekty na obszarze rewitalizacji.

5.4.7 Kompleksowość

Koncentracja interwencji i niezbędność hierarchizacji potrzeb powodują, że projekty rewitalizacyjne dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla terenów całej gminy, przy jednoczesnym objęciu obszarów objętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Interwencja GPR dotyczy wielu różnorodnych obiektów i przestrzeni, które z jednej strony wpłyną na poprawę sytuacji na obszarze rewitalizacji, z drugiej natomiast – poprzez efekt synergii będą pozytywnie oddziaływać na ożywienie i rozwój całej gminy. O kompleksowości dodatkowo świadczy przekrojowość poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Podsumowanie kompleksowości w obrębie GPR odzwierciedla załączona poniżej matryca obrazująca powiązania na poziomie przedsięwzięć oraz celów rewitalizacji. Związane jest to z patrzeniem na proces rewitalizacji jako narzędzia osiągnięcia konkretnych i mierzalnych celów.

Tabela 38 Matryca kompleksowości – komplementarność przedsięwzięć z celami strategicznymi i szczegółowymi GPR

Nr	Nazwa projektu	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego			Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery społecznej		Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji		
		CS 1.1	CS 1.2	CS 1.3	CS 2.1	CS 2.2	CS 3.1	CS 3.2	CS 3.3
1/P	Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu								
2/P	Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy								
3/P	Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji								
4/P	Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami								
5/P	Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy								
6/P	Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych								
7/P	Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego								
8/P	Termomodernizacja budynku remizy OSP ze świetlicą wiejską w Żabcach								
9/P	Utworzenie klubów seniora w miejscowościach: Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka, Żabce								
10/P	Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III”								
11/P	NAPRZECIW MIESZKAŃCOM								
12/P	Rozwój usług społecznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski								

Nr	Nazwa projektu	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego			Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery społecznej		Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji		
		CS 1.1	CS 1.2	CS 1.3	CS 2.1	CS 2.2	CS 3.1	CS 3.2	CS 3.3
13/P	Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie I								
14/P	Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie II								
15/P	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Jelńca gmina Międzyrzec Podlaski								
16/P	„DANIE” WSPÓLNYCH CHWIL								
1/D	Rewitalizacja pomnika poległym w lat. 1939-45 w Rogoźnicy								
2/D	Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego								
3/D	Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji								
4/D	Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej								
5/D	Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji								
6/D	Kontynuacja programu usuwania azbestu								
7/D	Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych								
8/D	Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach								
9/D	Kontynuacja zwiększania wykorzystania oze w gminie Międzyrzec Podlaski								
10/D	GRANT REWITALIZACJA								

Źródło: Opracowanie własne

5.4.8 Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji

W celu jak najpełniejszego zrealizowania celów rewitalizacji wyznaczonych w niniejszym Gminnym Programie Rewitalizacji zapewniono zaangażowanie w proces rewitalizacji instytucji mogących być partnerami w realizacji przedsięwzięć zapisanych w GPR oraz zachęcano mieszkańców do podejmowania inicjatyw służących realizacji celów rewitalizacji. Zasada „partnerstwa” jest jedną z kluczowych zasad przyświecających przygotowaniu i wdrażaniu GPR. Inicjowanie współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi stanowiło podstawę prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji. Przedmiotowa współpraca ma celu zagwarantować wykorzystanie potencjału organizacji i społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach jednego, spójnego projektu akceptowanego i wspieranego przez wszystkich uczestników, optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców, wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażającej się zastosowaniem nowych podejść do problemów związanych z rozwojem lokalnym.

Gminnym Programem Rewitalizacji realizuje zasadę partnerstwa i partycypacji poprzez angażowanie interesariuszy na każdym etapie jego realizacji. Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w rozdziale 8. Opis partycypacji społecznej w ramach opracowania i wdrażania GPR.

5.4.9 Mechanizmy integrowania

Gminny Program Rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS oraz innych publicznych lub prywatnych), tak aby nie pomijać aspektu społecznego, ekonomicznego, przestrzennego, technicznego, środowiskowego i kulturowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. Komplementarność działań podejmowanych na obszarze gminy Międzyrzec Podlaski została zagwarantowana m.in. poprzez:

- ✓ zhierarchizowany układ celów, które obejmują wszystkie ważne elementy z punktu widzenia wyzwolenia potencjału obszaru rewitalizacji,
- ✓ wielość i różnokierunkowość zadań, zarówno z listy podstawowej, jak i dodatkowej,
- ✓ różnorodność podmiotów zaangażowanych we wdrażanie GPR.

Kluczowymi mechanizmami integracji zaplanowanej w GPR interwencji będą następujące czynniki:

- a) **integracja na poziomie celów** – mechanizm integracji w tym obszarze został wdrożony na poziomie opracowania dokumentu i będzie kontynuowany w okresie jego wdrażania. Etap opracowania dokumentu uwzględniał będzie takie mechanizmy jak:

- ✓ aktywne włączenie interesariuszy w proces diagnozowania obszaru gminy oraz konsultacje wytyczonego obszaru zdegradowanego i wyznaczonego na jego podstawie obszaru rewitalizacji –uruchomienie procesu udziału mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu GPR,
- ✓ otwarty nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych do GPR –przełożył się na stworzenie pola do weryfikacji przedsięwzięć z punktu widzenia ich oddziaływania na podobszary rewitalizacji i zaplanowania kompleksowej i zintegrowanej interwencji.

Na etapie wdrażania mechanizmem integracji na poziomie celów będzie proces monitoringu – weryfikacji osiąganych celów i formułowania zaleceń określających dalsze kroki wdrażania GPR.

b) integracja na poziomie partycypacji społecznej w zarządzaniu wdrażaniem GPR– mechanizm ten będzie realizowany poprzez:

- ✓ powołanie Komitetu Rewitalizacji – jego podstawową funkcją będzie ocena postępu wdrażania GPR z punktu widzenia integracji i komplementarności podejmowanych działań przez podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji,
- ✓ współpracę ze środowiskiem seniorów oraz młodzieży w zakresie działań rewitalizacyjnych podejmowanych dla osób starszych, młodzieży i dzieci,
- ✓ współpracę z przedstawicielami organizacji pozarządowych,
- ✓ systematyczne spotkania z interesariuszami,
- ✓ dodatkowym narzędziem integracji jest kontrola społeczna procesu realizowana dzięki publikacji i opiniowaniu sprawozdań z monitoringu GPR.

c) integracja na poziomie zarządzania wdrażaniem – mechanizm związany z ciągłą oceną postępu wdrażania GPR, realizowany poprzez: monitoring i ewaluację.

Monitoring oraz ewaluacja GPR zostały opisane w rozdziale 6. Na poziomie mechanizmów integracji zostaną one wykorzystane dla prowadzenia procesu zarządzania, zgodnie z zaplanowanymi celami, jednocześnie odnosząc się do mierzalnych wskaźników, co pozwoli na pomiar realizacji celów, a tym samym ocenę integracji GPR.

Poniżej przedstawiono założenia w zakresie integracji działań rewitalizacyjnych:

- ✓ Wykorzystanie szansy na rozwój poprzez rewitalizację - wyzwolenie potencjału społecznego, gospodarczego i przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji.
- ✓ Edukacja w zakresie procesu rewitalizacji jako jeden z podstawowych czynników warunkujących jego powodzenie. Podstawowym założeniem jest zapewnienie pełnego i prawidłowego rozumienia procesu rewitalizacji przez wszystkie jednostki i podmioty zaangażowane. Świadomość i wiedza zarówno w zakresie wagi, jak i sposobów prowadzenia

działań rewitalizacyjnych jest niezwykle istotnym czynnikiem gwarantującym prawidłowość oraz efektywność procesu rewitalizacji.

- ✓ Podporządkowanie celom rewitalizacji wszystkich celów w poszczególnych sektorach. Proces rewitalizacji winien stanowić cel nadrzędny względem pozostałych celów sektorowych (np. w zakresie polityki społecznej, gospodarczej, komunalnej) na etapie planowania jak i wdrażania.
- ✓ Planowanie działań rewitalizacyjnych w długoterminowej perspektywie (nie ograniczono realizacji działań wyłącznie do programów pomocowych w nowej perspektywie finansowej na lata 2021-2027).
- ✓ Nadanie priorytetowego charakteru działaniom rewitalizacyjnym poprzez ujęcie projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Wieloletniej Prognozie Finansowej. Zapewnienie odpowiednich wkładów własnych z budżetu gminy a dla projektów z zewnętrznym finansowaniem (np. fundusze UE, krajowe, inne międzynarodowe), a także ewentualne wykorzystanie środków ze sprzedaży nieruchomości na realizację działań rewitalizacyjnych.
- ✓ Maksymalne wykorzystanie różnorodnych form współfinansowania – zarówno bezzwrotnych (EFRR, EFS), jak i zwrotnych. Istotnym aspektem jest, aby całość działań rewitalizacyjnych nie była podporządkowana jedynie celom programów pomocowych. Wykorzystanie środków zewnętrznych należy postrzegać jako wykorzystanie szansy, a nie cel sam w sobie.
- ✓ Wzmacnianie oraz integracja działań rewitalizacyjnych w obszarach: społecznym, ekonomicznym, przestrzennym, kulturowym.
- ✓ Zaangażowanie prywatnych właścicieli nieruchomości w procesy rewitalizacyjne poprzez wdrożenie konkretnych modeli współpracy oraz stworzenie instrumentów wspierających ich indywidualne działania.
- ✓ Inicjowanie działań rewitalizacyjnych skutkujących wytworzeniem silnego „miejscowego” impulsu rozwojowego wywołującego efekt domina. W długim okresie skutkuje to pozytywnym oddziaływaniem na rozległy obszar oraz działa zachęcająco dla pozostałych podmiotów. Wśród narzędzi, które gmina może wykorzystać w tym zakresie znajduje się: możliwość realizacji inwestycji infrastrukturalnych, udostępniania na cele inwestycyjne poszczególnych terenów oraz polepszanie wizerunku istniejących obiektów.
- ✓ Stworzenie oferty i wsparcia dla działań z zakresu ekonomii społecznej i umacniania roli III sektora w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego i skutecznego systemu wspierania mieszkańców.
- ✓ Umacnianie aktywnego sąsiedztwa oraz odbudowywanie relacji społecznych

6. Część zarządcza

Zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji to proces w którym głównym celem jest zbudowanie odpowiedniego partnerstwa między koordynatorem tego procesu, tj. Urzędem Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim a innymi podmiotami uczestniczącymi w rewitalizacji bezpośrednio lub pośrednio.

Właściwe zarządzanie programem ma ułatwić realizację poszczególnych przedsięwzięć, a tym samym doprowadzić do osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych.

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem stanowiącym operacyjną podstawę do wdrażania projektów rewitalizacyjnych realizowanych przez następujące grupy podmiotów:

- ❖ Podmioty wykonawcze- jednostki realizujące przedsięwzięcia wskazane w GPR należące zarówno do sektora publicznego, prywatnego oraz pozarządowego,
- ❖ Podmioty zarządzające, czyli podmioty odpowiedzialne za wdrożenie, monitoring i ewaluację Gminnego Programu Rewitalizacji.

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji oparte jest na wsparciu realizacji projektów stworzonych z myślą osiągnięcia celów spójnych z celami strategicznymi oraz operacyjnymi przewidzianymi w dokumencie. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowane w programie rewitalizacji lub zakwalifikowane przez program jako dopuszczalne mają bardzo zróżnicowany charakter. Do zakwalifikowania dowolnego projektu jako projektu spełniającego kryteria projektu rewitalizacyjnego, na etapie prowadzonego naboru przedsięwzięć niezbędne było wskazanie w jaki sposób projekt proponowany przez podmiot wykonawczy, realizuje cel strategiczny i cele operacyjne GPR ze szczególnym uwzględnieniem informacji o tym w jaki sposób pomaga rozwiązywać problemy wskazane w diagnozie obszaru przygotowanej na potrzeby GPR.

Projekty umieszczone na liście projektów podstawowych uzupełniają się wzajemnie oraz zaplanowane są do realizacji w sposób nie stwarzający konfliktu realizacji kilku zadań na tym samym obszarze w tym samym czasie. Na uwadze mieć jednak należy fakt, iż zaplanowane przedsięwzięcia mogą być realizowane przez różne podmioty, co dodatkowo wzmacniać będzie ryzyko niespójności czy wręcz ich sprzeczności. Dotyczy to sytuacji, gdy podmioty te faktycznie są od siebie niezależne, ale może zdarzyć się także w rozległej strukturze komórek Urzędu Gminy i jednostek mu podległych. Stąd potrzeba zaplanowania efektywnych mechanizmów faktycznej koordynacji i integracji różnorodnych przedsięwzięć (zarówno „twardych” jak i „miękkich”), a także łagodzenia napięć, jakie mogą zaistnieć między poszczególnymi działaniami/przedsięwzięciami czy też rezultatami realizacji.

6.1 Opis struktury zarządzania GPR

W skład struktury zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji wchodzi Wójt Gminy Międzyrzec Podlaski (odpowiedzialny za bieżący nadzór nad realizacją GPR, dbałość o zagwarantowanie środków finansowych na jego skuteczną realizację oraz pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, podejmowanie decyzji o potrzebie dokonania zmian w GPR) oraz Rada Gminy (odpowiedzialna za uchwalanie GPR i jego głównych kierunków, a także opiniowanie jego zmian i aktualizację). Zgodnie z właściwością, zarządzanie i koordynacja GPR, a także realizacja prowadzona będzie w strukturach organizacyjnych Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim. Operatorem GPR będzie Referat Inwestycyjny. Zadania każdej z komórek czy stanowisk oraz jednostek organizacyjnych, wykonywane w ramach GPR, zostaną określone i ściśle zdefiniowane przez Operatora GPR. Wszystkie komórki czy jednostki organizacyjne, w ramach swoich kompetencji, będą realizowały wyznaczone zadania dostosowując swoje zasoby do potrzeb w sposób elastyczny w ramach istniejących struktur. W ich ramach wyodrębnione zostaną zadania służące realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, nad którymi nadzór merytoryczny sprawować będzie Operator. W ramach procesu opracowywania, realizacji oraz ewaluacji i oceny stopnia wdrażania GPR czynny udział będzie brał również Komitet Rewitalizacji.

Poglądowa struktura zarządzania GPR została przedstawiona na poniższej grafice.

Rysunek 4 Struktura zarządzania GPR

Źródło: Opracowanie własne

❖ **Wójt Gminy Międzyrzec Podlaski**

Za wdrażanie i monitoring *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 roku* odpowiadać będzie Wójt Gminy Międzyrzec Podlaski we współpracy z:

- ➔ Radą Gminy,
- ➔ Urzędem Gminy Międzyrzec Podlaski,
- ➔ Komitetem Rewitalizacji,
- ➔ Samorządowymi jednostkami organizacyjnymi (m.in. GOPS i Gminnym Ośrodkiem Kultury oraz placówkami edukacyjnymi), ewentualnie zespołami roboczymi,
- ➔ Interesariuszami rewitalizacji.

Do kompetencji Wójta Gminy należeć będzie również powołanie w drodze zarządzenia Komitetu Rewitalizacji w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia uchwalenia przez Radę Gminy Międzyrzec Podlaski zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Wójt Gminy będzie również odpowiedzialny za obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji. Zadania Wójta Gminy Międzyrzec Podlaski obejmują także powołanie Zespołu ds. rewitalizacji (zarządzenie wójta).

❖ **Rada Gminy Międzyrzec Podlaski**

Rolą Rady Gminy Międzyrzec Podlaski będzie weryfikacja postępów wdrażania *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 roku* i w razie konieczności, przeprowadzenie aktualizacji programu, zgodnie z procedurą opisaną w rozdziałach 6.2.2 *Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych* oraz 6.2.3 *Aktualizacja GPR*.

❖ **Operator GPR – Zespół ds. rewitalizacji**

Realizację GPR powierza się Wójtowi Gminy Międzyrzec Podlaski za pośrednictwem Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim, w szczególności Operatora GPR, tj. –Referatu Inwestycyjnego. Działania zespołu dotyczące rewitalizacji zostaną wyróżnione w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski (poszczególnych stanowisk wchodzących w skład zespołu). Do obowiązków Operatora GPR należeć będzie m.in.:

- ➔ analiza możliwości, inicjowania i koordynacji działań związanych z pozyskiwaniem środków pozabudżetowych na realizację zadań inwestycyjnych;
- ➔ współpraca z podmiotami i instytucjami zaangażowanymi w proces aplikacyjny;
- ➔ opracowywanie dokumentacji aplikacyjnej;
- ➔ monitorowanie rzeczowej i finansowej realizacji projektów,
- ➔ rozliczanie projektów i sprawozdawczości;
- ➔ prowadzenie działań promocyjnych projektów i źródeł finansowania,
- ➔ przygotowanie, koordynowanie oraz wdrażanie projektów ujętych w GPR (zarówno w ramach listy podstawowej, jak i pozostałych działań);

- ➔ uaktualnianie i kontynuacja procesu planowania, także w odniesieniu do poszerzenia GPR o działania uwzględniające inne kategorie projektów;
- ➔ dalsze programowanie procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji niniejszego GPR (tj. rok 2030);
- ➔ realizację GPR, w rozumieniu koordynowania i inspirowania działań administracji i beneficjentów, w kierunku przestrzegania zasad wdrożenia, wymagań zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych (np. FEL 2021-2027, fundusze krajowe), a także spójności GPR;
- ➔ urządzenie przebiegu upowszechnienia GPR i komunikacji społecznej (organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy);
- ➔ monitorowanie realizacji i ewaluację GPR;
- ➔ przygotowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów GPR.

Pracami Operatora GPR będzie kierował wyznaczony Koordynator Rewitalizacji – Kierownik Referatu Inwestycyjnego. Koordynator będzie odpowiadał za zarządzanie GPR, który stanowi swoistego rodzaju ramę operacyjną dla przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji oraz wszystkich innych działań Urzędu Gminy, które merytorycznie związane są z zakresem rewitalizacji. Zarządzanie projektami rewitalizacyjnymi będzie odbywał się w oparciu o indywidualne i szczegółowe podejście do wszystkich z nich; począwszy od etapu planowania i przygotowania projektu po etap jego realizacji i monitorowania efektów. Mając na względzie konieczność włączenia w proces rewitalizacji większości komórek Urzędu Gminy czy gminnych jednostek organizacyjnych, Koordynator Rewitalizacji w ramach swoich kompetencji będzie miał możliwość wydawania wiążących dyspozycji i rekomendacji kierownikom/dyrektorom poszczególnych komórek i jednostek w zakresie ich udziału w procesie rewitalizacji. Ponadto, wyżej wymienieni kierownicy i dyrektorzy mają obowiązek umożliwienia wyznaczonym pracownikom pełnego zaangażowania w realizację zadań związanych z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji. Koordynator będzie pełnił nadzór merytoryczny nad innymi podmiotami (w zakresie odpowiadającym powierzonym im do realizacji przedsięwzięciom rewitalizacyjnym) zapewnienia uzyskania właściwego poziomu poszczególnych wskaźników oraz zachowania wysokiego stopnia partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji.

❖ **Komitet Rewitalizacji**

Komitet Rewitalizacji będzie stanowił forum współpracy i dialogu interesariuszy z Wójtem Gminy oraz organami Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski w sprawach dotyczących prowadzenia oceny rewitalizacji oraz będzie pełnił funkcję opiniodawczo-doradczą.

Komitet jest typowym organem o charakterze opiniująco-doradczym, nie będąc jednocześnie organem jednostki samorządu terytorialnego, do jego zadań należy doradzanie organom wykonującym zadania w zakresie rewitalizacji poprzez:

- ➔ wyrażanie opinii na temat dokumentów przygotowanych przez jednostkę lub na temat podejmowanych przez nią działań,
- ➔ formułowanie opinii z własnej inicjatywy, stając się w ten sposób aktywnym uczestnikiem włączającym się w proces realizacji programu rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 r. pełni funkcję strategii instrumentu terytorialnego, o której mowa w art. 36 ust. 4 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. Jednym z elementów realizacji takiej strategii jest konieczność włączenia partnerów społecznych i gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji na etapie jej realizacji.

Stosownie do przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji kluczową formą zaangażowania wskazanych wyżej partnerów będzie, wdrażany na podstawie art. 7. tej ustawy, Komitet Rewitalizacji stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z odpowiedzialnymi za koordynację tego procesu organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia oceny rewitalizacji.

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji zasady wyznaczenia składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa się w drodze uchwały przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji albo w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia jego uchwalenia. W przypadku gminy Międzyrzec Podlaski Komitet Rewitalizacyjny zostanie powołany w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od uchwalenia niniejszego GPR. Podjęcie uchwały poprzedzone będzie konsultacjami społecznymi, tak aby zapewnić wyłanianie członków Komitetu przez interesariuszy.

Komitet Rewitalizacji będzie zajmować stanowiska dotyczące kluczowych etapów procesu rewitalizacji. Należą do nich opiniowanie oceny aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji oraz opiniowanie projektu programu lub jego zmiany.

Zgodnie z art. 7 ust. 3 powyższej ustawy zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa w drodze stosownej uchwały Rada Gminy, zapewniając wyłanianie interesariuszy przez ich przedstawicieli. W tym celu proces poprzedzać będą konsultacje społeczne projektu tej uchwały. W celu osiągnięcia efektywnej współpracy z Komitetem Rewitalizacji przewiduje się jej oparcie na następujących zasadach:

- ✓ Komitet będzie reprezentować wszystkie grupy interesariuszy procesu rewitalizacji, zmierzając jednocześnie do samodzielnego wyłaniania interesariuszy spośród ich przedstawicieli.
- ✓ W skład Komitetu wejdą przedstawiciele grup i zespołów o charakterze doradczym, konsultacyjnym i inicjatywnym działających na terenie gminy.

✓ Współpraca z Komitetem będzie opierać się na wzajemnej otwartości w celu stworzenia jak najlepszych warunków do swobodnego podejmowania przez Komitet własnych inicjatyw dotyczących wspierania procesu rewitalizacji.

✓ Kadencja Komitetu będzie bezpośrednio powiązana z częstotliwością sporządzania oceny aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji.

Wójt Gminy niezwłocznie po podjęciu przez Radę Gminy uchwały określającej zasady wyznaczenia oraz działania Komitetu Rewitalizacji, powoła w drodze zarządzenia Komitet Rewitalizacji.

Za Obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji zapewnia Wójt Gminy poprzez przekazanie odpowiednich zadań do realizacji przez Referat Gospodarczy, Innowacji Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych. Szczegółowy zakres obowiązków na poszczególnych stanowiskach oraz częstotliwość spotkań Komitetu Rewitalizacji określony zostanie w uchwale Rady Gminy.

❖ Samorządowe jednostki organizacyjne

Jednostki organizacyjne gminy będą bezpośrednio zaangażowane w realizację przedsięwzięć ujętych w GPR, zgodnie z ich właściwościami.

❖ Zespoły zadaniowe

W przypadku skomplikowanych projektów rewitalizacyjnych (wymagających współpracy specjalistów z różnych dziedzin) Wójt Gminy Międzyrzec Podlaski w drodze zarządzenia może powołać zespoły zadaniowe składające się z wyspecjalizowanych komórek Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim oraz samorządowych jednostek organizacyjnych.

❖ Interesariusze rewitalizacji

Współzarządzanie procesem rewitalizacji przez interesariuszy rewitalizacji odbywać się będzie za pośrednictwem Komitetu Rewitalizacji oraz form przewidzianych w rozdziale zawierającym opis procesu uspołecznienia wdrażania GPR.

Wdrażanie GPR to system złożony i wielowątkowy. W związku z tym istnieje potrzeba identyfikacji sposobów ograniczenia ryzyka podczas wdrażania GPR. Poniższa tabela zawiera zestawienie ryzyk, które mogą wystąpić podczas wdrażania GPR. W ramach każdego ze zidentyfikowanych ryzyk przypisano prawdopodobieństwo wystąpienia w 3 stopniowej skali:

- 1- niskie ryzyko wystąpienia
- 2- średnie ryzyko wystąpienia
- 3- ryzyko prawdopodobne.

Tabela 39 Identyfikacja i sposób ograniczenia ryzyka podczas wdrażania GPR

Rodzaj ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Sposoby rozwiązywania sytuacji problemowej
Nieotrzymanie środków finansowych na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych	3 – ryzyko prawdopodobne	1. Dywersyfikacja źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych (źródła prywatne, konkursowe, zagraniczne, krajowe, itd.) 2. Aktualizacja GPR 3. Angażowanie specjalistów w proces pozyskiwania środków w celu uniknięcia pomyłek i błędów skutkujących brakiem uzyskania dofinansowania
Opóźnienia w realizacji przedsięwzięć	2 – średnie ryzyko wystąpienia	1. Konstrukcja umów zakładająca kary umowne i odpowiedzialność wykonawcy za terminowe ukończenie inwestycji/projektu. 2. Bieżący monitoring postępu realizacji przedsięwzięć
Brak chętnych do uczestnictwa w przedsięwzięciach społecznych	2 – średnie ryzyko wystąpienia	1. Aktywna promocja planowanych przedsięwzięć społecznych 2. Osobiste zaangażowanie liderów wybranych grup w proces rekrutacji 3. Aktywne formy poszukiwania uczestników projektów prowadzone przez podmioty odpowiedzialne za wdrażanie projektów
Rezygnacja z realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych przez inne podmioty	3 – ryzyko prawdopodobne	1. Bieżąca współpraca i komunikacja z podmiotami innymi niż publiczne w zakresie postępów związanych z projektem 2. Doradztwo merytoryczne w zakresie projektów, których realizacja jest zagrożona

Źródło: Opracowanie własne

6.2 System monitoringu i ewaluacji

W celu zmierzenia efektów przyszłych działań rewitalizacyjnych realizowanych w ramach GPR i prawidłowego reagowania na niepożądane tendencje i zjawiska, niezbędne jest wdrożenie odpowiedniego systemu monitoringu i ewaluacji opierającego się na konkretnych wskaźnikach. Celem monitoringu będzie ocena stopnia realizacji celów rewitalizacji i przedsięwzięć rewitalizacyjnych określonych w Programie.

Pojęcie monitoringu oznacza systematyczne obserwowanie jakiegoś procesu i odnotowywanie jego zmieniającego się stanu w celu uzyskania wiedzy o jego przebiegu. Tak rozumiany monitoring spełnia również rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach. System

monitorowania GPR został tak skonstruowany, aby umożliwiać dokonywanie obiektywnych pomiarów poszczególnych wskaźników w przyjętych odstępach czasu, dzięki czemu możliwa będzie ocena efektywności realizowanych przedsięwzięć. Głównym celem monitorowania procesów rewitalizacyjnych jest dostarczenie informacji, na podstawie których nastąpi ocena postępu prowadzonych działań oraz weryfikacja tempa i kierunku zmian, do których proces ten zmierza. Dzięki monitoringowi prowadzona będzie identyfikacja trudności lub nieprawidłowości we wdrażaniu Programu. Zagwarantuje ona również zgodność realizacji przedsięwzięć z przyjętymi założeniami i wcześniej zatwierdzonymi celami, a także spełnia funkcję wewnętrznej kontroli, obejmującej ocenę skuteczności i terminowości realizacji poszczególnych przedsięwzięć względem przyjętego harmonogramu, a także kontrolę końcową – sprawdzenie czy ustalone cele zostały osiągnięte.

Wśród instytucji i podmiotów, które będą brały udział w procesie monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji należy w szczególności wymienić:

- ➔ Operatora GPR na czele z Koordynatorem Rewitalizacji;
- ➔ Komitet Rewitalizacji;
- ➔ odpowiednie stanowiska w strukturze Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim oraz samorządowych jednostek organizacyjnych sprawujące nadzór i kontrolę nad poszczególnymi sferami istotnymi dla procesu rewitalizacji;
- ➔ wnioskodawców - partnerów, którzy współpracując z gminą realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczyniające się do implementacji GPR.

Szczególna rola w procesie monitoringu przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania poszczególnych ujętych w Programie projektów.

Monitorowanie i ocena GPR ma charakter procesu ciągłego. Oznacza to, że proces monitorowania nie jest procesem jednorazowym dokonywanym na koniec okresu programowania, a jest realizowany na bieżąco zgodnie z harmonogramem realizacji projektów oraz w przypadku sytuacji losowych, które wymagają wprowadzenia zmian w sposobie realizacji GPR. Podstawowymi elementami składowymi przyjętego systemu monitoringu będą:

- ➔ analiza zagregowanych wskaźników rezultatu oraz wskaźników produktu osiągniętych na skutek realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych,
- ➔ analiza jakościowa zmian w strukturze społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej, technicznej i środowiskowej (na podstawie wskaźników oddziaływania) oraz ocena działań podejmowanych przez podmioty zewnętrzne wpisujących się w założenia Gminnego Programu Rewitalizacji.

6.2.1 Ocena aktualności i stopnia realizacji GRP

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji:

- ➔ GPR podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie.
- ➔ Ocena sporządzona przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.
- ➔ W przypadku stwierdzenia, że GPR wymaga zmiany, wójt, burmistrz albo prezydent miasta występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię, o której mowa w ust. 2.
- ➔ W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, rada gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

Monitoring niniejszego GPR prowadzony będzie w oparciu o następujące zasady:

1. Monitoring realizowany będzie w cyklu rocznym (dot. przedsięwzięć rewitalizacyjnych) oraz okresowym 3 –letnim oraz końcowy (dot. poziomu wdrażania GPR).
2. Monitoring prowadzony będzie w oparciu o wytyczone wskaźniki produktu i rezultatu dla poszczególnych przedsięwzięć (tabela: *Wskaźniki produktu i rezultatu przedsięwzięć rewitalizacyjnych*) oraz oddziaływania (tabela: *Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów GPR*).
3. Źródłem weryfikacji wskaźników będą dane statystyczne, dane źródłowe znajdujące się w dyspozycji Urzędu Gminy w Krzywdzie, samorządowych jednostek organizacyjnych bądź też partnerów – wnioskodawców, którzy współpracując z miastem realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczyniające się do implementacji GPR.
4. Punktem odniesienia, w procesie weryfikacji wskaźników oddziaływania będą dane pochodzące z końca 2021 r., bądź też inne – w uzasadnionych przypadkach.
5. W procesie monitoringu uwzględniane będą plany wdrażania rewitalizacji określone w Rocznych okresowych harmonogramach (rocznym oraz trzyletnim) realizacji GPR.
6. W procesie monitoringu, w sytuacji braku postępów, które świadczyłyby o wdrażaniu GPR, identyfikowane będą bariery implementacji.
7. Wyniki monitoringu przyjmowały będą postać informacji z realizacji GPR (roczne, za minione 3 lata oraz końcowy).

8. Informacja z realizacji GPR określała będzie zarówno źródła sukcesów, jak i porażek w zakresie osiągania wskaźników, a tym samym kierunków działania i celów rewitalizacji.
9. Za przeprowadzanie monitoringu odpowiedzialny będzie Operator GPR.
10. Proces monitoringu prowadzony będzie z uwzględnieniem form szerokiej partycypacji społecznej – poprzez zaangażowanie Komitetu Rewitalizacji oraz konsultacje społeczne.
11. Informacja z realizacji GPR przedstawiana będzie Radzie Gminy.

Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR będzie realizowana etapowo:

- ➔ etapami trzyletnimi,
- ➔ etapem śródkresowym (przeprowadzona w 2027 r.)
- ➔ etapem końcowym (na koniec 2030 r.).

Obejmować ona będzie całość działań zaplanowanych do realizacji w ramach GPR, w tym ocenę osiągnięcia wskaźników przypisanych poszczególnym celom zakończoną raportem. Poniżej w tabeli przedstawiono wskaźniki monitoringu poszczególnych celów (wskaźniki oddziaływania zgodne ze wskaźnikami użytymi do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.). Ocena stopnia wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych następować będzie za pomocą wskaźników produktu i rezultatu w ramach oceny sporządzanej corocznie. Wskaźniki produktu odnoszą się do mierzalnych cech samego projektu rewitalizacyjnego i obejmować mogą takie elementy jak np. liczba odnowionych budynków, powierzchnia odnowionych obszarów publicznych, liczba nowo utworzonych miejsc pracy, jakość infrastruktury czy liczba przeprowadzonych działań o charakterze „miękkim”. Wskaźnik rezultatu w ramach przedsięwzięcia rewitalizacyjnego koncentrują się na osiągniętych rezultatach w kontekście zamierzonych celów rewitalizacyjnych. Mogą obejmować takie aspekty jak np. zmniejszenie bezrobocia, zmniejszenie liczby osób uzależnionych od systemu pomocy społecznej. Wyselekcjonowanie wskaźników produktu i rezultatu w ramach poszczególnych projektów rewitalizacyjnych pozwala na obiektywną ocenę postępów i skuteczności działań. Dzięki temu można monitorować. Monitoring wskaźników oddziaływania daje odpowiedź w zakresie czy realizowane zamierzenia GPR przynoszą oczekiwane rezultaty i mają pozytywny wpływ na wyprowadzanie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej.

Tabela 40 Wskaźniki produktu i rezultatu przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Numer przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wskaźnika
1/P	Adaptacja istniejącego budynku Sz.P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu	Wskaźniki produktu				
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,78	Dane Wnioskodawcy
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Liczba utworzonych przedszkoli	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Liczba wspartych przedszkoli	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Liczba doposażonych przedszkoli	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Liczba wspartych instytucji opieki żłobkowej	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Liczba doposażonych obiektów opieki żłobkowej	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach opieki nad dziećmi	osoby	0	135	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach opieki żłobkowej	osoby	0	40	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Wskaźniki rezultatu				
		Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki nad dziećmi	osoby	0	135	Listy przyjętych i uczestniczących osób do placówki opieki nad dziećmi/edukacyjnej, do nowo utworzonych miejsc.
		Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki żłobkowej	osoby	0	40	Listy przyjętych i uczestniczących osób do placówki opieki żłobkowej
		Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze wspartych dostosowanych obiektów	osoby	0	2	Oświadczenia (rodziców / opiekunów prawnych) kandydatów (dzieci w wieku przedszkolnym) o niepełnosprawności. Listy przyjętych i uczestniczących osób do placówki opieki nad dziećmi/edukacyjnej, do nowo utworzonych miejsc.

Numer przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wskaźnika
		Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	EPC	0	2	Dokumentacja zatrudnieniowa pracowników placówki
2/P	Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy	Wskaźniki produktu				
		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem w zakresie edukacji włączającej	osoby	0	15	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
		Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem	osoby	0	30	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
		Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	osoby	0	80	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
		Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością	sztuki	0	98	Protokół odbioru
		Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie	osoby	0	2	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	15	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
3/P	Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów z obszaru rewitalizacji	Wskaźniki produktu				
		Liczba obiektów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	sztuki	0	3	Protokół odbioru końcowego
		Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	0	373	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	osoby	0	69	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
		Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem	osoby	0	20	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
		Liczba ogólnodostępnych szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem w zakresie edukacji włączającej	sztuki	0	3	Protokół odbioru końcowego
		Liczba uczniów uczestniczących w doradztwie zawodowym	osoby	0	92	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
		Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	7	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
		Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie	osoby	0	2	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	osoby	0	373	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową

Numer przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wskaźnika
		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	69	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
4/P	Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami	Wskaźniki produktu				
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanym obszarze	sztuki	0	2	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,8568	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Liczba wspartych budynków mieszkalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	sztuki	0	2	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	sztuki	0	2	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Liczba budynków mieszkalnych, których efektywność energetyczna uległa poprawie	sztuki	0	2	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Wskaźnik rezultatu				
		Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej	osoby/rok	0	11	Statystyki Urzędu Gminy
		Liczba użytkowników budynków mieszkalnych o podniesionym standardzie energetycznym	osoby/rok	0	11	Statystyki Urzędu Gminy
		Liczba ludności zamieszkujące obszar rewitalizacji	osoby/rok	0	??	Statystyki Urzędu Gminy
5/P	Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy	Wskaźniki produktu				
		Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanym obszarze	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,2498	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Wskaźnik rezultatu				
		Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/rok	0	600	Zestawienia użytkowników budynku/ listy z organizowanych wydarzeń i inicjatyw
6/P		Wzrost zatrudnienia we wspieranych podmiotach (innych niż przedsiębiorstwa)	EPC	0	2	Umowy o pracę
		Wskaźniki produktu				

Numer przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wskaźnika
	Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanym obszarze	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	2,8973	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanym obszarze	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna
		Wskaźnik rezultatu				
		Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/rok	0	900	Statystyki Urzędu Gminy
7/P	Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizy-świetlicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego	Wskaźniki produktu				
		Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,1188	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna.
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanym obszarze	sztuki	0	1	Protokół zdawczo - odbiorczy. Dokumentacja techniczna
		Wskaźnik rezultatu				
		Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/rok	0	200	Statystyki Urzędu Gminy
8/P	Termomodernizacja budynku remizy OSP ze świetlica wiejską w Żabcach	Wskaźniki produktu				
		Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego robót
		Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego robót
		Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł OZE	kW	0	16,02	Protokół odbioru końcowego robót
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego robót
		Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego robót
		Wskaźnik rezultatu				
		Ilość wytworzonej energii elektrycznej ze źródeł OZE	MWh/rok	0	1,01	Dokumentacja projektowa/ licznik produkcji energii

Numer przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wskaźnika
		Szacowana emisja gazów cieplarnianych	t/rok	0	16,82	Dokumentacja projektowa (audyt energetyczny)
9/P	Utworzenie klubów seniora w miejscowościach: Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka, Żabce	Wskaźniki produktu				
		Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	0	100	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
		Liczba osób objętych usługami asystenckim w programie	osoby	0	10	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
		Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	10	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
		Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie	osoby	0	2	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
		Wskaźnik rezultatu				
		Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	0	100	Dokumentacja projektowa
10/P	Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III”	Wskaźniki produktu				
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,65	Dane Wnioskodawcy
		Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	sztuki	0	1	Dane Wnioskodawcy
		Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	sztuki	0	1	Dane Wnioskodawcy
		Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	sztuki	0	1	Dane Wnioskodawcy
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba nowych produktów/usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie	sztuki	0	3	Dane Wnioskodawcy
		Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	etaty	0	1	Dane Wnioskodawcy
		Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoba/rok	0	400	Dane Wnioskodawcy
11/P	NAPRZECIW MIESZKAŃCOM	Wskaźniki produktu				
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,55	Dane Wnioskodawcy
		Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	sztuki	0	1	Dane Wnioskodawcy
		Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	sztuki	0	1	Dane Wnioskodawcy
		Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	Sztuki	0	1	Dane Wnioskodawcy
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba nowych produktów/usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie	sztuki	0	5	Dane Wnioskodawcy
		Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	etaty	0	1	Dane Wnioskodawcy
		Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoba/rok	0	4200	Dane Wnioskodawcy

Numer przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wskaźnika
12/P	Rozwój usług społecznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski	Wskaźniki produktu				
		Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	0	100	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
		Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie	osoby	0	10	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
		Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	20	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
		Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie	osoby	0	5	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	sztuki	0	1	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
13/P	Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie I	Wskaźniki produktu				
		Długość przebudowanych/wyremontowanych dróg gminnych	km	0	0,996	Protokół odbioru końcowego
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba mieszkańców korzystających z efektów przedsięwzięcia	osoby	0	1260	Statystyki Urzędu Gminy
14/P	Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie II	Wskaźniki produktu				
		Długość przebudowanych/wyremontowanych dróg gminnych	km	0	0,768	Protokół odbioru końcowego
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba mieszkańców korzystających z efektów przedsięwzięcia	osoby	0	1260	Statystyki Urzędu Gminy
15/P	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Jelnica gmina Międzyrzec Podlaski	Wskaźniki produktu				
		Długość przebudowanych/wyremontowanych dróg gminnych	km	0	0,776	Protokół odbioru końcowego
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba mieszkańców korzystających z efektów przedsięwzięcia	osoby	0	751	Statystyki Urzędu Gminy
16/P	„DANIE” WSPÓLNYCH CHWIL	Wskaźniki produktu				
		Liczba zorganizowanych wydarzeń ingerujących społeczność obszaru rewitalizacji	szt.	0	10	Dokumentacja KGW, dokumentacja zdjęciowa

Numer przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wskaźnika
Wskaźniki rezultatu						
		Liczba uczestników wydarzeń ingerujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/ wydarzenie	0	50	Listy obecności uczestników wydarzeń

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 41 Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów GPR

Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa (2021 r.)	Zmiana	Źródło danych pomiaru wskaźnika
Liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjny	osoby	5,98		Dane PUP
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przypadająca na 100 mieszkańców	osoby	5,49		Dane GOPS
Liczba osób korzystających ze świadczeń społecznej z tytułu ubóstwa przypadająca na 100 mieszkańców	osoby	1,06		Dane GOPS
Liczba osób korzystających ze świadczeń społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego przypadająca na 100 mieszkańców	osoby	2,96		Dane GOPS
Liczba dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania przypadająca na 100 dzieci w wieku do 17 roku życia	osoby	23,08		Dane GOPS
Liczba funkcjonujących NGO przypadająca na 100 mieszkańców	sztuki/100 mieszkańców	0,27		Dane Urzędu Gminy
Liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji przypadająca na 100 mieszkańców	sztuki/100 mieszkańców	7,79		Dane Policji
Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa (2021 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)	Źródło danych pomiaru wskaźnika

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców	osoby	6,02		Dane Urzędu Gminy
Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa (2021 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)	Źródło danych pomiaru wskaźnika
Udział budynków pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	%	39,05		Dane Urzędu Gminy
Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła	%	57,22		Dane GIOS
Udział budynków mieszkalnych korzystających z odnawialnych źródeł energii	%	17,61		Dane Urzędu Gminy
Udział budynków użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	%	80,00		Dane Urzędu Gminy
Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami	%	50,00		Dane Urzędu Gminy
Udział dróg publicznych wymagających podjęcia interwencji	%	43,65		Dane Urzędu Gminy
Udział terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji	%	76,62		Dane Urzędu Gminy

Źródło: Opracowanie własne

Ocena postępu celów strategicznych i wskaźników diagnostycznych będzie dokonywana raz do roku. Gromadzenie informacji w zakresie wskaźników bezpośrednio związanych z realizacją konkretnych projektów (produktów i rezultatów) będzie następowało w systemie ciągłym i będzie związane z momentem zakończenia tych projektów. Zebrane dane i informacje prezentowane będą w postaci raportu.

Następnym etapem monitoringu wdrażania GPR będzie analiza zebranych danych i informacji. Przedmiotowej analizie dokonywać będzie Komitet Rewitalizacji, który w przypadku stwierdzonych opóźnień w harmonogramie, braku zadowalających efektów formułuje rekomendacje bądź propozycje działań naprawczych. Wnioski z przeprowadzonego monitoringu mogą być podstawą do wprowadzenia zmian do GPR. Formalną podstawą do wprowadzenia zmian w GPR będzie uchwała Rady Gminy. Propozycję zmian w GPR tworzy i przedstawia Operator GPR, na zlecenie Wójta Gminy wynikające z rekomendacji Komitetu Rewitalizacji.

Podsumowaniem realizacji GPR będzie analiza jakościowa zmian w strukturze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej i porównanie jej wyników do wniosków diagnozy przeprowadzonej na potrzeby programowania GPR.

6.2.2 Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie odbywało się w cyklach rocznych za pomocą specjalnie sporządzanych w tym celu kart weryfikujących stan realizacji projektu. Podmiot odpowiedzialny za realizację przedsięwzięcia rewitalizacyjnego (referat lub inny realizator) będzie zobligowany do wypełnienia karty projektu i przedłożenie jej w określonym terminie do Operatora GPR. Uzupełnione karty będą stanowiły podstawę do sporządzenia raportu rocznego z realizacji projektów GPR do 31 grudnia danego roku. Przedmiotowy raport zostanie przekazany Komitetowi Rewitalizacji do zaopiniowania i będzie stanowił źródło wiedzy o bieżących postępach w realizacji GPR.

6.2.3 System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

W przypadku pojawienia się problemów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na etapie monitorowania przewidziano możliwości modyfikacji i aktualizacji GPR. W przypadku wprowadzania zmian i korekt w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych w dokumencie należy przedstawić ich uzasadnienie. Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji może okazać się konieczna, np. w przypadku braku terminowości realizacji działań oraz nieosiągnięcia zakładanych wskaźników podczas monitorowania.

Gminny Program Rewitalizacji podlegać będzie ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta Gminy, co najmniej raz na 3 lata. Ocena sporządzona przez Wójta Gminy podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej. Na podstawie dyskusji, Komitet Rewitalizacji podejmuje decyzję o podjęciu lub zaniechaniu działań modyfikujących. W przypadku podjęcia decyzji o zasadności wprowadzenia zmian w GPR Komitet Rewitalizacji przygotowuje stosowną rekomendację i przedstawia ją Wójtowi Gminy. W przypadku stwierdzenia, że Gminny Program Rewitalizacji wymaga zmiany, Wójt Gminy występuje do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę, dołączając do wniosku sporządzoną ocenę aktualności i stopnia realizacji. W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji GPR, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, Rada Gminy uchyla uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Wójta Gminy. Zaktualizowany GPR powinien zawierać uzasadnienie przeprowadzonych korekt i opis zmian oraz ich wpływu na dalszą realizację programu.

Zmiana GPR następuje w trybie, w jakim był on uchwalony. W przypadku zaproponowanych zmian dotyczących modyfikacji w podstawowych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych lub dotyczących ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, obowiązkowo należy przeprowadzić konsultacje społeczne, uzyskać stosowne opinie i przeprowadzić procedurę strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu.

6.2.4 Harmonogram realizacji GPR

Wdrażanie GPR to proces złożony i strategicznie zaplanowany na kilka lat. W celu łatwiejszego zobrazowania działań zarządczych niezbędne jest zaplanowanie ich w odpowiednim przedziale czasowym. Poniżej znajduje się harmonogram przedstawiający powyższe działania.

Tabela 42 Harmonogram działań zarządczych

Nazwa zadania	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Prace przygotowawcze Gminnego Programu Rewitalizacji										
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji										
Podjęcie uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji (nie później niż w ciągu 3 miesięcy od uchwalenia GPR)										
Powołanie Komitetu Rewitalizacji I kadencji										
Powołanie Komitetu Rewitalizacji II kadencji										
Powołanie Komitetu Rewitalizacji III kadencji										
Wprowadzenie zaplanowanych inwestycji do Wieloletniej Prognozy Finansowej (niezwłocznie po uchwaleniu GPR)										
Wdrożenie systemu zarządzania określonego w GPR										
Pozyskiwanie wsparcia zewnętrznego realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych										
Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych (działanie ciągłe)										
Sprawozdania z realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (na koniec każdego roku poczynając od 2024 r.)										
Ocena stopnia realizacji z możliwością dokonywania w nim stosownych zmian (po upływie 3 lat)										
Ewaluacja śródkresowa wraz z raportem										
Komunikacja społeczna GPR										
Ewaluacja ex-post wraz z raportem (po zakończeniu procesu wdrażania GPR)										

Źródło: Opracowanie własne

6.2.5 Koszty zarządzania

Zarządzanie realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji nie generuje istotnych kosztów, ponieważ proces rewitalizacji jest zadaniem własnym gminy i prowadzony jest w związku z tym

głównie poprzez Urząd Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim przy współpracy z interesariuszami. Całość procesu wdrażania, monitoringu i ewaluacji będzie realizowana przez pracowników Zespołu ds. rewitalizacji powołanego z pracowników Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim w ramach obowiązków służbowych, w związku z czym nie przewiduje się ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z obsługą procesu.

Komitet Rewitalizacji powołany przez Wójta Gminy Międzyrzec Podlaski jako ciało doradcze, funkcjonować będzie w oparciu o przedstawicieli Urzędu Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim samorządowych jednostek organizacyjnych, jak również wyłonionych przedstawicieli podmiotów publicznych i prywatnych oraz mieszkańców. Praca w ramach Komitetu Rewitalizacji będzie miała charakter społeczny i honorowy, zatem również nie wymaga rezerwowania w budżecie gminy żadnych środków finansowych.

7. Powiązanie GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 roku został poddany analizie oraz kompleksowej weryfikacji w zestawieniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi w skali makro i mikro. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż proces rewitalizacji, co do zasady ma wymiar lokalny i powinien kreować rozwój na poziomie jednostek samorządu terytorialnego, a następnie pośrednio realizować cele i założenia programów na poziomie regionu i kraju.

7.1 Spójność dokumentu w skali makro

Przedmiotowe opracowanie jest w pełni zgodne z założeniami, priorytetami oraz celami artykułowanymi w poniżej zestawionych dokumentach.

Komplementarność dokumentu na poziomie krajowym
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności
Dokument przyjęty został przez Radę Ministrów w dniu 5 lutego 2013 r. Określa on główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej. Jego założeniem jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w możliwie najkrótszym czasie oraz wzrost gospodarczy kraju. Cele i zadania:
1. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki: • Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji, • Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym, • Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, • Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki,

- Stworzenie Polski Cyfrowej,
 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”,
 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska;
2. Równoważenia potencjałów rozwojowych regionów:
- Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych,
 - Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach,
 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego;
3. Efektywność i sprawność państwa:
- Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej,
 - Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 roku wpisuje się w ww. cele i kierunki działań. Oba dokumenty wskazują na konieczność rozwoju gospodarki w oparciu o istniejące zasoby przy jednoczesnym zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju. Niezwykle istotnym elementem obu dokumentów jest podnoszenie kapitału ludzkiego i społecznego oraz włączenie społeczne wszystkich wymagających tego osób. Nie bez znaczenia pozostaje również kwestia poprawy jakości środowiska naturalnego.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Dokument przyjęty został Uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Cele i zadania:

1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.
2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.
4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.
5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.
6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

W ramach GPR istotną rolę pełnią aspekty dotyczące przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego (cel strategiczny 3.). Istotną kwestią jest również podwyższenie konkurencyjności gminy Międzyrzec Podlaski oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i lokalnych walorów krajobrazowych.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Dokument stanowi aktualizację średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. *Strategii Rozwoju Kraju 2020*, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Strategia określa nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r.

Cele i zadania:

1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną:
 - Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji,
 - Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych,
 - Przemiany strukturalne sektora,

- Nowe formy działania i współpracy,
 - Nowoczesne instrumenty wsparcia,
 - Trwałe zwiększanie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych,
 - Zwiększanie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki,
 - Zwiększanie towarów zaawansowanych technologicznie;
2. Rozwój społeczne wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
- Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne,
 - Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy,
 - Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów,
 - Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe,
 - Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.
3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu
- Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli,
 - Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne- dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorstw,
 - Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego,
 - Cyfrowe państwo usługowe,
 - Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne,
 - Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.

Kierunki działań zaplanowane w ramach celu 1. i celu 2. GPR korelują z celami ww. Strategii, m. in. w zakresie poprawy dostępności dla mieszkańców gminy usług świadczonych na jej terenie, szczególnie w obliczu niekorzystnych zmian demograficznych (starzenia się społeczeństwa), poprawy wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy (poprzez aktywizowanie mieszkańców do podejmowania zatrudnienia poza rolnictwem).

Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej

Cele szczegółowe dokumentu to:

- Cel szczegółowy 1: Niskoemisyjne wytwarzanie energii
- Cel szczegółowy 2: Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami
- Cel szczegółowy 3: Rozwój zrównoważonej produkcji - obejmujący przemysł, budownictwo i rolnictwo
- Cel szczegółowy 4: Transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności, obejmująca sektor transportu i handlu
- Cel szczegółowy 5: Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji

Zadania zawarte w GPR, w szczególności służące realizacji celu strategicznego 3. (np. modernizacja infrastruktury z wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań, prace termomodernizacyjne budynków, rewaloryzacja i zagospodarowanie terenów zielonych), nakierowane są na zastosowanie energooszczędnych technologii i dbałość o tereny publiczne, co przyczyni się do poprawy sytuacji środowiskowej. Wobec czego, są one zbieżne z założeniami *Narodowego Programu Gospodarki Niskoemisyjnej*.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r.

Cel główny KSRR:

Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu

dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzennym.

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzennym

- 1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją
- 1.2 Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze
- 1.3 Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska
- 1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych
- 1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszących atrakcyjność inwestycyjną obszar

Cel 2 Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych

- 1.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
- 1.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym
- 1.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach

Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

- 3.1 Wzmocnienie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem
- 3.2 Wzmocnienie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym
- 3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych
- 3.4 Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.

Dokument w sposób jednoznaczny wskazuje, że zapotrzebowanie gmin na niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych jest duże. Odpowiedzią na fragmentaryczne i geograficznie zogniskowane kryzysy obszarów powinna być dobrze zaplanowana rewitalizacja, jako narzędzie poprawy warunków życia, rozwoju gospodarczego i jakości środowiska na obszarach kryzysowych. Dokument wielokrotnie wskazuje, iż jednym z najistotniejszych i jednocześnie najsukuteczniejszych narzędzi poprawy sytuacji mieszkańców na obszarach spełniających warunki obszarów kryzysowych, jest rewitalizacja.

Komplementarność dokumentu na poziomie regionalnym i ponadlokalnym

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Przeprowadzona analiza wykazuje zbieżność pomiędzy zaproponowanymi w GPR celami i kierunkami działań, a postulatami i zapisami SRWL2030. W obu dokumentach podkreśla się konieczność wdrożenia działań na rzecz integracji społecznej i podnoszenia kapitału społecznego, poprawę dostępności i rozwoju usług społecznych dla osób starszych oraz osób ze specjalnymi potrzebami. Zbieżność zauważalna jest również w zakresie działań pro środowiskowych (wdrażanie rozwiązań OZE i niskoemisyjnych).

Zauważalna jest szczególna korelacja i współgranie celów GPR z celami SRWL2030:

GPR	SRWL2030
Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej Cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym i będących w trudnej sytuacji życiowej 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami	Cel strategiczny 4. Wzmacnianie kapitału społecznego
Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej Cele szczegółowe:	Cel strategiczny 3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu

2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji 2.2. Rozwój przedsiębiorczości	
Cel strategiczny 3. Odnowa przestrzeni u obszaru rewitalizacji 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych

Zgodnie z ww. Strategią, gmina Międzyrzec Podlaski znajduje się w kręgu 26 gmin zagrożonych trwałą marginalizacją ujętych w obszarze Podlaski OSI, gdzie priorytetem rozwoju jest gospodarcze wykorzystanie potencjału krajowych i europejskich korytarzy transportowych.

Kierunki rozwoju w ramach wsparcia Podlaskiego Osi zostały określone w następujący sposób:

1.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych

- Rozwój lokalnych specjalizacji rolnych m.in. w oparciu o odtworzenie historycznie ukształtowanych lub wykorzystanie nowych, niszowych kierunków produkcji.

2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej

- Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz realizowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast,
- Poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny,
- Rozwój lokalnych układów drogowych zapewniających dostęp do miejsc koncentracji podstawowych usług, a także infrastruktury sprzyjającej elektromobilności.

2.3 Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich

- Stymulowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości,
- Przeciwdziałanie wykluczeniu transportowemu,
- Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów (w tym rewitalizacja);
- Poprawa dostępności do świadczonych podstawowych usług społecznych,
- Zwiększenie dostępności usług telekomunikacyjnych świadczonych na poziomie lokalnym,
- Wspieranie usług publicznych służących rozwijaniu działalności kulturalnej, wzmocnianiu poczucia tożsamości lokalnej i budowie społeczeństwa obywatelskiego.

2.4 Ochrona walorów środowiska

- Wspieranie działań na rzecz ochrony i kształtowania zasobów wodnych, w tym racjonalizacji wielkości poboru wody, rozwój i modernizacja oczyszczalni ścieków, zwiększanie małej retencji i renaturyzacji rzek,
- Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności.

3.2 Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw

- Rozwijanie sektora logistycznego (infrastruktura, systemy zarządzania, usługi, kompetencje i umiejętności kadr).

3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo - kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

- Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych.

4.4 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

- Wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi ruchu turystycznego) oraz poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, infrastruktura turystyczna),

Priorytety rozwojowe ujęte w GPR są zbieżne z kierunkami rozwoju ujętymi w aktualnej *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.* dla obszaru Podlaski Osi, w którym jest położona gmina Międzyrzec Podlaski. W szczególności w zakresie: poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców poprzez wsparcie rozwoju oferty turystycznej, zrównoważonego rozwoju infrastruktury technicznej, która wymaga modernizacji, czy

dbałości o krajobraz i innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy (np. w rozwoju oferty turystycznej).

**Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie
oraz ochrony ofiar w rodzinie na lata 2021-2025**

Głównym celem programu jest: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w na terenie Powiatu Bialskiego.

Cel programu:

1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą rodzinie.
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cele określone w GPR, w szczególności cel strategiczny 1. oraz wchodzące w jego skład cele szczegółowe i kierunki działań korelują z celami określonymi w ww. powiatowym programie. Założeniem obu dokumentów jest przeciwdziałanie negatywnym i nieakceptowalnym społecznym zachowaniom, w tym sytuacjom kryzysowym w rodzinach, zmiana postaw osób stosujących przemoc, zwiększenie udziału osób stosujących przemoc w różnego rodzaju terapiach czy programach edukacyjnych.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014-2022

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014-2022 został przyjęty Uchwałą Rady Powiatu w Białej Podlaskiej Nr XXXVIII/216/2014 z dnia 24.03. 2014 r.

Cel strategiczny 1.: Wyrównanie szans życiowych osób niepełnosprawnych

- zwiększenie dostępu do edukacji, pracy, usług i świadczeń,
- rozbudzenie społecznej świadomości, wspieranie i kreowanie właściwych postaw społecznych wobec niepełnosprawności,
- rehabilitacja osób niepełnosprawnych i zapobieganie pogłębiania się niepełnosprawności,
- wyrównanie poziomu usług socjalnych, medycznych i innych form wsparcia.

Cele operacyjne:

1. Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w urzędach, instytucjach świadczących pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych, placówkach ogólnodostępnej służby zdrowia oraz placówkach oświaty i pomocy społecznej.
2. Likwidacja lub zmniejszanie barier osób niepełnosprawnych ograniczających uczestnictwo w życiu społecznym, zawodowym i dostępie do edukacji.
3. Zorganizowanie powiatowego systemu transportu dla osób niepełnosprawnych
4. Opracowania bazy danych o osobach niepełnosprawnych
5. Stworzenie możliwości uczenia się i rozwoju każdego dziecka niepełnosprawnego w integracyjnych grupach przedszkolnych i klasach szkolnych (wczesna integracja)
6. Prowadzenie działań edukacyjnych uczniów oraz rodziców/opiekunów uczniów pełnosprawnych w zakresie rozumienia potrzeb osób niepełnosprawnych i przestrzegania ich praw
7. Organizowanie procesu kształcenia uczniów niepełnosprawnych dostosowanego do ich indywidualnych możliwości
8. Promocja nowoczesnych technologii umożliwiających kształcenie zawodowe osób niepełnosprawnych
9. Powołanie zespołu ds. udzielania pomocy organizacyjno-prawnej osobom niepełnosprawnym w sprawach przystosowania mieszkań
10. Utworzenie mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych
11. Tworzenie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, zwalczanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy
12. Stworzenie możliwości korzystania z rehabilitacji i opieki zdrowotnej przez osoby niepełnosprawne
13. Zorganizowanie dziennych ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin
14. Stworzenie możliwości aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu lokalnej społeczności przez włączenie ich w programy pomocowe dla innych grup beneficjentów i wolontariatu
15. Opracowanie i rozpowszechnienie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych

Cel strategiczny 2.: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i zawodowemu

- ograniczenie zjawiska wykluczenia zawodowego osób niepełnosprawnych,
- przygotowanie osób niepełnosprawnych do wejścia na otwarty i chroniony rynek pracy oraz utrzymania zatrudnienia.

Cele operacyjne:

1. Organizacja szkoleń i warsztatów aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych umożliwiających wejście na otwarty i chroniony rynek pracy oraz utrzymania zatrudnienia
2. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków wykluczenia społecznego i zawodowego
3. Utworzenie systemu wsparcia, w tym organizowanie ośrodków wsparcia dla osób w podeszłym wieku
4. Włączenie osób starszych w programy integracyjne

Całość celów i kierunków działań oraz wszystkie przewidziane w ramach GPR przedsięwzięcia zostały zaplanowane z uwzględnieniem koncepcji uniwersalnego projektowania oraz pełnego włączenia osób z niepełnosprawnościami. Przedmiotowe włączenie następować będzie w sposób niedyskryminujący grupy defaworyzowane oraz wykluczone społecznie. Działania realizowane w ramach GPR przyczynią się również do likwidacji różnego rodzaju barier, w tym architektonicznych, technicznych i komunikacyjnych. Wobec powyższego GPR koresponduje bezpośrednio z założeniami powiatowego programu.

Powiat Bialski - Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2022 przyjęta została Uchwałą Rady Powiatu w Białej Podlaskiej Nr XXXVIII/215/2014 z dnia 24.03.2014 r. Strategia jest wieloletnim dokumentem programowym, decydującym o kierunkach polityki społecznej w powiecie.

W ramach dokumentu wyznaczono następujące cele:

Cel strategiczny I Rozwój systemu pomocy osobom niepełnosprawnym

Cele operacyjne i kierunki działań:

1. Wsparcie rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi
2. Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych oraz ich praw i uprawnień
3. Zapewnienie zwiększonego dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej i rehabilitacji
4. Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem
5. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych
6. Likwidowanie barier funkcjonalnych
7. Przyjęcie Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014 – 2022. , który wyznacza kierunki działań oraz precyzuje zadania do realizacji
8. Realizacja projektów w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel strategiczny II Rozwój systemu opieki nad dzieckiem i rodziną

Cele operacyjne i kierunki działań:

1. Zapewnienie zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin w kryzysie
2. Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego
3. Objęcie rodzin pełną profilaktyką przeciw patologiom (narkomania, alkoholizm, przemoc)
4. Poprawa warunków funkcjonowania placówek opieki nad dzieckiem poprzez zapewnienie odpowiednich warunków bytowych wychowanków, możliwości rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego, możliwości zaspakajania indywidualnych potrzeb dziecka, możliwości właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań oraz zapewnienia odpowiednich warunków do wypoczynku i organizacji czasu wolnego
5. Rozwój formy rodzinnej opieki nad dzieckiem
6. Promocja rodzicielska zastępczego
7. Organizacja imprez integracyjnych
8. Realizacja projektów w ramach EFS
9. Inicjowanie działalności stowarzyszeń zajmujących się opieką nad dzieckiem

Cel strategiczny III Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym

Cele operacyjne i kierunki działań:

1. Aktywizacja i integracja społeczna
2. Tworzenie mieszkań chronionych
3. Organizowanie rehabilitacji społecznej
4. Aktywizacja zawodowa
5. Realizacja programów skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
6. Opieka i wsparcie psychologiczno-pedagogiczne , terapeutyczne, socjalne i prawne dla pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej
7. Współpraca w tworzeniu spójnego systemu wsparcia dla pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Cel strategiczny IV Przeciw działanie przemocy w rodzinie

Cele operacyjne i kierunki działań:

1. Rozwój poradnictwa i upowszechnianie informacji z zakresu ofiar przemocy domowej
2. Opracowanie materiałów informacyjnych o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach występowania przemocy
3. Upowszechnianie wiedzy psychologicznej na temat skutków przemocy domowej u dziecka
4. Terapia rodzinna dla ofiar przemocy domowej
5. Rozwój współpracy z placówkami medycznymi, oświatowymi, policją, kuratorami sądowymi

Cel strategiczny V Rozwój partnerstwa lokalnego i działalności w sektorze ekonomii społecznej

Cele operacyjne i kierunki działań:

1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, koordynacja i wspieranie wspólnych działań
2. Wspieranie działań na rzecz tworzenia aktywnych środowiska lokalnych
3. Inspirowanie społeczności lokalnych powiatu do tworzenia własnych lokalnych systemów wsparcia i pomocy różnym grupom społecznym
4. Budowanie partnerskich relacji pomiędzy mieszkańcami, samorządem, organizacjami i instytucjami
5. Włączanie lokalnych partnerów społecznych do aktywnego udziału w planowaniu i wdrażaniu inicjatyw rozwojowych

6. Realizacja projektów w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
Powiązanie GPR z wyżej opisaną Strategią wyraża się m. in. w analogicznych kierunkach działań w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami (np. likwidowanie barier architektonicznych, które będą wspierały możliwość pełniejszego korzystania przez tę grupę mieszkańców z terenów publicznych i usług, integrację ze społecznością lokalną), rodzin z dziećmi (np. poprzez poprawę warunków w placówkach, do których uczęszczają dzieci), osób zagrożonych wykluczeniem (np. poprzez integrację ze społecznością, wsparcie w sytuacjach kryzysowych).
Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin i Powiatu
Struktura celów w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego tworzy logicznie powiązany, spójny system odpowiadający na poszczególne kategorie problemowe. Realizacja zaplanowanych kierunków działań powinna zapewniać osiąganie celów operacyjnych, co z kolei przyczyni się do osiągania celów wyższego rzędu, czyli celów strategicznych.

Wyżej zaprezentowane zestawienie wskazuje na silne powiązanie pomiędzy celami strategicznymi *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 roku*, a krajowymi, wojewódzkimi i powiatowymi dokumentami strategicznymi. W wielu z przytoczonych dokumentów odnaleźć można priorytety i cele strategiczne związane z ochroną i zrównoważonym wykorzystaniem zasobów naturalnych, w tym przede wszystkim redukcję zjawiska niskiej emisji. W kierunkach działań zaproponowanych w GPR znajdują się odpowiednie zapisy mające za zadanie realizację tego celu. Podobnie w przypadku integracji społecznej osób w trudnej sytuacji życiowej.

7.2 Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy

W wymiarze mikro Gminny Program Rewitalizacji jest zgodny z niżej wymienionym dokumentami obowiązującymi na poziomie gminy. Aktualnie obowiązującym dokumentem wyznającym cele i kierunki rozwoju Gminy Międzyrzec Podlaski w perspektywie do 2030 r. jest *Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Dolina Krzny 2022-2030*.

Komplementarność dokumentu na poziomie lokalnym
Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Dolina Krzny 2022-2030
Dokument został przyjęty <i>Uchwałą Nr L/368/22 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Doliny Krzny 2022-2030</i>. W skład partnerstwa ponadlokalnego wchodzi: Miasto Międzyrzec Podlaski, Gmina Drelów, Gmin Kąkolewnica, Gmina Międzyrzec Podlaski i Gmina Trzebieszów. Przedmiotowy GPR koresponduje z następującymi celami strategii ponadlokalnej, a także kierunkami działań: 1) Wzrost jakości życia i spójności społecznej 1.1 Podniesienie jakości usług i infrastruktury pomocy społecznej 1.2 Podniesienie jakości edukacji, wyrównanie szans edukacyjnych, aktywizacja dzieci i młodzieży 1.3 Zwiększenie atrakcyjności obiektów kultury 1.4 Wzmocnienie kapitału społecznego i rozwój przedsiębiorstw społecznych 1.6 Poprawa dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

1.7 Wsparcie procesów rewitalizacji 2) Adaptacja do zmian klimatu i zrównoważona 2.1 Poprawa jakości i dostępności przestrzeni publicznych oraz infrastruktury rekreacyjnej i sportowej 2.3 Wsparcie energii odnawialnej, efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych 2.5 Ochrona przyrody i promocja postaw ekologicznych. 3) Wzrost konkurencyjności i atrakcyjności gospodarczej 3.1 Poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów gospodarczych i peryferyjnych 3.2 Wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej. Oprócz kierunków działań, dokument wskazuje na kwestię rewitalizacji w następującym zakresie: <i>Prowadzone będą również działania w zakresie rewitalizacji i odnowy wsi w obszarach zdegradowanych. Oczekiwanym efektem podejmowanych działań powinien być rozwój lokalnych firm, wzrost liczby lokalnych miejsc pracy, wzrost dochodów mieszkańców oraz bazy dochodowej samorządów terytorialnych.</i> W dokumencie przedstawiono również listę projektów realizujących poszczególne cele przez jednostki samorządu terytorialnego wchodzące w skład partnerstwa. Lista projektów wskazanych przez gminę Międzyrzec Podlaski w zakresie kierunku interwencji 1.7 Wsparcie procesów rewitalizacji jest częściowo spójna z listą podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. w zakresie następujących projektów: 1. <i>Rewitalizacja połączona z termomodernizacją budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica, wraz z zagospodarowaniem terenów zielonych.</i> 2. <i>Utworzenie Centrum Aktywności Lokalnej (CAL) poprzez głęboką termomodernizację budynku remizy świetlicy w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem.</i> 3. <i>Utworzenie Centrum Aktywności Społecznej (CAS) w Halasach.</i>
Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 w Gminie Międzyrzec Podlaski
Głównymi celami Programu są: 1. Zapobieganie powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązanie już istniejących. 2. Wsparcie rodzin we wzmocnieniu ich roli i funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 3. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka. 4. Podnoszenie umiejętności i kompetencji wychowawczych rodziców. Cel strategiczny 1. <i>Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej</i>, opisany w GPR, jest spójny z celami wyznaczonymi do realizacji w <i>Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 w Gminie Międzyrzec Podlaski</i>. Obydwa dokumenty zakładają, że priorytetowymi zadaniami będą przede wszystkim: zapewnienie mieszkańcom rozwoju, w tym również w obszarze pełnionych ról rodzicielskich oraz włączenie społeczne mieszkańców zagrożonych wykluczeniem lub tych, pozostających w trudnej sytuacji życiowej, w tym również z powodu kryzysów w rodzinie
Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2025

Głównym celem Programu jest ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i używania środków psychoaktywnych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy oraz prowadzenie działań profilaktycznych, terapeutycznych.

Cele szczegółowe:

1. rozpoznawanie specyfiki problemów alkoholowych, narkotykowych, behawioralnych, przemocy domowej na terenie Gminy Międzyrzec Podlaski oraz potrzeb lokalnego środowiska w zakresie pomocy w ich rozwiązywaniu;
2. edukacja publiczna w zakresie promocji zdrowego stylu życia, w tym promowanie sportu wśród dzieci i młodzieży jako uzupełnienie strategii alternatywnych w ramach strategii edukacji oraz edukacja publiczna w zakresie trzeźwości i abstynencji;
3. zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i tworzeniu innych patologii społecznych;
4. wdrożenie nowoczesnych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży;
5. poszerzanie skuteczności i dostępności terapii w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów alkoholowych, narkotykowych oraz terapii dla sprawców i ofiar przemocy;
6. ograniczanie rozmiarów problemów dotyczących różnego rodzaju uzależnień, które aktualnie występują;
7. poszerzanie zasobów niezbędnych i właściwych do radzenia sobie z aktualnie istniejącymi problemami poprzez podnoszenie kwalifikacji tj. udział w szkoleniach, konsultacjach;
8. opracowanie diagnozy problemów alkoholowych, narkomanii oraz behawioralnych w kolejnych latach na terenie Gminy Międzyrzec Podlaski.

Zadania zaplanowane w GPR ukierunkowane na realizację celu strategicznego 1. *Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej*, a także wchodzących w jego skład celów szczegółowych są spójne z celami szczegółowymi opisanymi w *Gminnym Programie Profilaktyki [...]*. W ramach obydwu tych strategicznych dokumentów priorytetowym założeniem jest realizacja działań profilaktycznych i przeciwdziałających różnego rodzaju uzależnień, prowadzenie edukacji mieszkańców w powyższej problematyce, promowanie zdrowego stylu życia i wsparcie w wychodzeniu z uzależnień, tak, aby ograniczyć zdrowotne i społeczne skutki uzależnień wynikających z nadużywania napojów alkoholowych, używania innych środków psychoaktywnych czy wyrobów tytoniowych oraz skutków uzależnień behawioralnych.

Roczny program współpracy Gminy Międzyrzec Podlaski z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2023

Program opracowywany jest corocznie. Sens założeń oraz celów Programu w każdym kolejnym roku, pomimo wprowadzania drobnych zmian, pozostaje niezmienny.

Nadrzędnym celem programu jest zapewnienie efektywnego wykonywania zadań własnych Gminy wynikających z przepisów prawa, poprzez włączenie organizacji pozarządowych w realizację tych zadań.

Cele szczegółowe:

- 1) tworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej i obywatelskiej,
- 2) umocnienie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie, wspólnotę lokalną oraz jej tradycje,
- 3) otwarcie na innowacyjność, poprzez umożliwienie organizacjom pozarządowym indywidualnego wystąpienia z ofertą realizacji projektów konkretnych zadań publicznych, prowadzonych przez samorząd,
- 4) poprawa jakości życia poprzez pełniejsze zaspokojenie potrzeb społecznych.

Cel strategiczny 1. *Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej*, określony w GPR, uwzględnia cel główny i cele szczegółowe przewidziane w *Rocznym Programie Współpracy Gminy Międzyrzec Podlaski z organizacjami pozarządowymi [...]*. W GPR, podobnie jak w ww. Programie, duży nacisk zostanie położony na wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego poprzez rozwijanie współpracy między lokalnymi organizacjami pozarządowymi i Urzędem Gminy, aby wspólnie realizować inicjatywy wspierające mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji, działać na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a także budować pozytywny wizerunek Gminy. W ramach GPR przewiduje się również zwiększenie zaangażowania mieszkańców Gminy w działalność organizacji pozarządowych działających lokalnie, aby wzmacniać kapitał społeczny.

**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2021-2026**

Celem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych występujących w gminie i destabilizujących życie mieszkańców.

Cel strategiczny 1: Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności w celu podniesienia jakości życia mieszkańców gminy.

Cele operacyjne:

1. Pomoc mieszkańcom wymagającym wsparcia
2. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i wsparcie dla osób poszukujących pracy
3. Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.

Cel strategiczny 2: Praca na rzecz rodziny – przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie potencjału rodzin.
2. Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży.
3. Przeciwdziałanie problemom uzależnień, pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej.

Cel strategiczny 3: Poprawa jakości życia osób starszych oraz osób niepełnosprawnych.

Cele operacyjne:

1. Aktywna polityka senioralna – realizacja idei „starzenia się w zdrowiu”.
2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie.

Cel strategiczny 4: Dbłość o zdrowie i bezpieczeństwo publiczne mieszkańców gminy.

Cele operacyjne:

1. Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia i zdrowego stylu życia.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy.
3. Zapewnienie bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych i w otoczeniu domowym uczniów.

Cel strategiczny 5: Rozwój kadr pomocowych, podnoszenie efektywności wsparcia, wzmacnianie dialogu społecznego.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości i efektywności świadczonych usług.
2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego i rozwijanie dialogu społecznego.

Zadania zaplanowane w GPR ukierunkowane na realizację celu strategicznego 1. oraz wchodzących w jego skład celów szczegółowych są spójne z celami szczegółowymi określonymi w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2021-2026*.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Międzyrzec Podlaski

Celem strategicznym *Planu* jest zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy poprzez inwestycje obejmujące racjonalne zarządzanie energią i środowiskiem objawiające się zmniejszeniem emisji dwutlenku węgla na obszarze gminy.

Cele szczegółowe:

1. Realizacja idei wzorcowej roli sektora publicznego w zakresie racjonalnego zarządzania energią.
2. Zwiększenie świadomości wśród mieszkańców oraz przedsiębiorców dotyczącej ich wpływu na lokalną gospodarkę energetyczną zarządzania energią.
3. Promocja i realizacja wizji zrównoważonego układu komunikacji obszaru.
4. Edukacja ekologiczna i rozwój przestrzeni publicznej.

W GPR zostanie położony nacisk na przywrócenie właściwej formy obszarom zdegradowanym przyrodniczo, w tym również tym terenom, które w najmniejszym stopniu spełniają wymogi norm jakości powietrza. Działania w tym zakresie będą realizowane w ramach celu strategicznego 3. *Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji* oraz wchodzących w jego skład celów szczegółowych. Są one spójne z działaniami zaplanowanymi w *Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Międzyrzec Podlaski*. W obydwu dokumentach zakłada się m. in. podjęcie przedsięwzięć edukacyjnych, zwiększających świadomość mieszkańców co do sposobów i możliwości poprawy efektywności energetycznej oraz możliwości wykorzystania OZE w ich własnym zakresie.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Międzyrzec Podlaski

Podkreślenia wymaga fakt, iż Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego nie definiuje celów strategicznych, a wskazuje pożądane kierunki rozwoju gminy. Zapisy zawarte w GPR (w szczególności dot. to celu strategicznego 3. Odnowa przestrzeni obszaru rewitalizacji oraz wchodzących w jego skład celów szczegółowych, jak również realizujących je kierunków działań) wpisują się w zaproponowane w SUIKZP kierunki rozwoju (przed wszystkim kształtują infrastrukturę społeczną, rozwijają funkcje rekreacyjne, rewaloryzują systemy przyrodnicze w postaci zieleni urządzonej).

W GPR duża uwaga została poświęcona przywróceniu właściwej formy obszarom zdegradowanym przyrodniczo. Wśród najważniejszych elementów składowych podejmowanych działań znajduje się zachowanie bioróżnorodności przyrodniczej. W dalszej kolejności GPR skupia się na zachowanym zabytkowym układzie urbanistycznym gminy. W jego ramach przewidziano głównie prace w istniejących obiektach/budynkach, w tym tych objętych równymi formami ochrony konserwatorskiej. Nie zakładano powstania nowych budynków. Program rewitalizacji przewiduje rozwiązania sprzyjające łądowi przestrzennemu w gminie.

8. Opis procesu partycypacji społecznej w ramach tworzenia i wdrażania GPR

Partycypacja społeczna została wprowadzona jako filar działań na różnych etapach Gminnego Programu Rewitalizacji (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, w tym finansowanie, monitorowanie i ewaluacja) procesu rewitalizacji odbywającego się na terenie gminy Międzyrzec Podlaski. Podstawowym założeniem tego rodzaju podejścia jest chęć podniesienia skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz zwiększenia gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym Programem. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji stanowi ona warunek sine qua non procesu rewitalizacji. Istotnym zagadnieniem sektora publicznego jest wzbudzenie przeświadczenia społeczeństwa o realnej możliwości decydowania o losach wspólnoty samorządowej. Ponadto włączenie szerokiego grona interesariuszy w proces rewitalizacji realizuje zasadę partnerstwa wynikającą z art. 9 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. i polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów. Zasada ta bazuje na założeniu, że otoczenie środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konstruktywnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk, a tym samym podnoszących jakość życia mieszkańców terenów zdegradowanych.

Podstawowym wymogiem rzeczowej dyskusji jest świadomość społeczeństwa o procesie rewitalizacji, jej znaczeniu i oczekiwanych efektach. W związku z tym, gro uwagi poświęcono na trafienie do społecznej świadomości mieszkańców i dostarczenie im informacji o zaletach rewitalizacji i procesach towarzyszących wyprowadzaniu poszczególnych miejsc z sytuacji kryzysowej. Szczególnie pomocne w tym zakresie okazały się być narzędzia informatyczne, takie jak: strona internetowa Urzędu

Gminy Międzyrzec Podlaski. W tym celu na stronie <https://miedzyrzecgmina.pl/> oraz <https://ugmiedzyrzecpodlaski.e-bip.eu/index.php?id=6> utworzone zostały zakładki poświęcone Gminnemu Programowi Rewitalizacji.

W poniższych podrozdziałach zawarto szczegółowy opis dotyczący metod i narzędzi zastosowanych w celu zapewnienia partycypacji społeczności lokalnej w ramach poszczególnych elementów opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji oraz późniejszego jego wdrażania, monitoringu i ewaluacji.

8.1 Partycypacja społeczna na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Pierwsza etap procedury związanej z procesem rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski obejmował prace związane z wyznaczeniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy. Zarówno proces analizowania i diagnozowania sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy Międzyrzec Podlaski (którego wyniki przedstawiono w dokumencie „Diagnoza służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Międzyrzec Podlaski”), jaki i społeczny odbiór zagadnień objętych sytuacją kryzysową, odbywał się metodą partycypacyjną, u podstaw której leży przekonanie o niezbędności włączania mieszkańców i partnerów społecznych w przebieg wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także przedsięwzięć i aktywności, które powinny przyczynić się do poprawy sytuacji na wyznaczonych podczas konsultacji obszarach.

W okresie 08-19.12.2022 r. na terenie gminy Międzyrzec Podlaski przeprowadzono badanie ankietowe. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w formie elektronicznej za pośrednictwem strony internetowej gminy (<https://miedzyrzecgmina.pl/>). Społeczność lokalna została szeroko poinformowana w sposób zwyczajowo przyjęty o prowadzonym badaniu. Wyniki przeprowadzonego badania zostały przedstawione w ww. diagnozie delimitacyjnej.

Rysunek 5 Informacja w zakresie badania ankietowego prowadzonego w ramach wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

KONSULTACJE SPOŁECZNE W RAMACH OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY MIĘDZYRZEC PODLASKI

👤 Rafał Tomczak ▪ 📅 2022-12-08 ▪ 📄 Aktualności

Szanowni Państwo,

zapraszamy bardzo serdecznie do wzięcia udziału w badaniu ankietowym.

Ankieta została przygotowana na potrzeby opracowania Programu Rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski. Jej wyniki mają pomóc określić w obrębie naszej gminy obszary zdegradowane, które powinny zostać objęte rewitalizacją.

Link do ankiety: <https://forms.gle/82LRbPW6PcV5XEY19>

Ankieta jest anonimowa, jej wyniki posłużą wyłącznie do celów opracowania Programu Rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski.

Dziękujemy za poświęcony czas, Państwa zaangażowanie pomoże nam trafnie zdiagnozować potrzeby gminy.

Źródło: <https://miedzyrzecgmina.pl/konsultacje-spoeczne-w-ramach-opracowania-gminnego-programu-rewitalizacji-gminy-miedzyrzec-podlaski/>

Następnie projekt Uchwały Rady Gminy Międzyrzec Podlaski o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem i projektem „Diagnozy służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Międzyrzec Podlaski” oraz mapą stanowiącą integralny załącznik do ww. projektu uchwały zostały poddane konsultacjom społecznym. Przedmiotowe konsultacje prowadzone były w dniach od 8 lutego 2023 r. do 10 marca 2023 r. w następujących formach:

1. zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej, poprzez wypełnienie formularza dostępnego na stronach internetowych: <https://ugmiedzyrzecpodlaski.e-bip.eu/index.php?id=6>, <https://miedzyrzecgmina.pl/> oraz dostępnego w postaci papierowej w siedzibie Urzędu Gminy w Międzyrzecu Podlaskim, ul. Warszawska 20, 21-560 Międzyrzec Podlaski. Wypełnione i podpisane formularze należało złożyć:
 - a. drogą elektroniczną na adres: urząd@miedzyrzecgmina.pl w tytule e-maila należy wpisać: *Rewitalizacja Gminy Międzyrzec Podlaski*,
 - b. drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy w Międzyrzecu Podlaskim, ul. Warszawska 20, 21-560 Międzyrzec Podlaski, z dopiskiem na kopercie: *Rewitalizacja Gminy Międzyrzec Podlaski*,
 - c. osobiście w Urzędzie Gminy w Międzyrzecu Podlaskim, ul. Warszawska 20, 21-560 Międzyrzec Podlaski, w sekretariacie Urzędu, z dopiskiem na kopercie: *Rewitalizacja Gminy Międzyrzec Podlaski* w godzinach pracy urzędu tj. poniedziałek-piątek: godz. 7³⁰ do godz. 15³⁰,

2. zbieranie do protokołu uwag ustnych: osobiście w Urzędzie Gminy w Międzyrzec Podlaskim, ul. Warszawska 20, w pok. 17 w godz. od 7³⁰ do 15³⁰ lub telefonicznie pod nr (83) 371-24-96 w godzinach od 7³⁰ do 15³⁰,
3. badania ankietowego on-line dotyczącego opinii na temat proponowanych granic obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, a także zaproponowanych w uchwale rozwiązań.

Rysunek 6 Informacja w zakresie badania ankietowego prowadzonego w ramach konsultacji społecznych projektu uchwały ws. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: <https://miedzyrzecgmina.pl/>

4. spotkania rewitalizacyjnego organizowanego w formie bezpośrednich spotkań z mieszkańcami lub on-line. Informacja o otwartym spotkaniu rewitalizacyjnym została zamieszczona na stronach internetowych: <https://ugmiedzyrzecpodlaski.e-bip.eu/index.php?id=6>, <https://miedzyrzecgmina.pl/> na minimum 7 dni przed planowanym spotkaniem.

Spotkanie rewitalizacyjne zorganizowane zostało w dniu 02.03.2022 r. o godz. 9.00 w sali konferencyjnej Gminnego Ośrodka Kultury w Międzyrzec Podlaskim z siedzibą w Wysokim ul. Rudnicka 36. W trakcie spotkania zostały przybliżone zagadnienia dotyczące procesu rewitalizacji, zaprezentowano wyniki przeprowadzonej diagnozy problemów występujących na terenie gminy, prezentowano konsultowany projekt Uchwały oraz odbyła się dyskusja z mieszkańcami

Zdjęcie 1 Spotkanie konsultacyjne w ramach wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w dniu 02.03.2023 r.

Źródło: Urząd Gminy Międzyrzec Podlaski

Szczegółowa informacja z przebiegu prowadzonych konsultacji społecznych wraz z listą zgłoszonych uwag oraz odniesieniem do nich znalazła się w „Raporcie z konsultacji społecznych projektu uchwały Rady Gminy Międzyrzec Podlaski w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski.

Ostateczny kształt obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został wyznaczony *Nr LIV/408/23 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 29 marca 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski.*

8.2 Partycypacja społeczna na etapie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji

Zgodnie z wymogami ustawowymi kolejnym krokiem było podjęcie stosownej uchwały ws. przystąpienia do opracowania GPR. Prace nad opracowaniem niniejszego dokumentu zostały podjęte na podstawie *Uchwały Nr LVI/419/23 z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 r.*

W tworzeniu niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji aktywnie uczestniczyli przedstawiciele wszystkich sektorów: publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Opracowania dokonano aktywnymi metodami planowania strategicznego z udziałem lokalnej społeczności. W zakresie poszczególnych elementów opracowania dokumentu prowadzone były konsultacje

społeczne odpowiednio dobranymi metodami partycypacyjnymi. Pozwoliło to na osiągnięcie najwyższego poziomu udziału społeczności lokalnej w podejmowaniu decyzji w sprawie zawartości GPR. Całość procesu partycypacyjnego miała charakter otwarty. Konsultacje zostały zorganizowane w sposób stwarzający mieszkańcom warunki do uczestnictwa zgodnie z zasadą powszechności, partnerstwa, równości i jawności. Działania prowadzone były w sposób umożliwiający jak największe zaangażowania społeczności w pracę nad GPR. Uwzględniały one również oczekiwania mieszkańców, w taki sposób, aby jak największa liczba osób mogła uczestniczyć w pracach nad tworzeniem GPR. Niektóre z działań była prowadzone w Internecie z myślą o aktywnych i zapracowanych, którzy nie mogą uczestniczyć bezpośrednio w działaniach. Część prowadzona była na spotkaniach bezpośrednich. Szczególną uwagę przywiązywano do zapewnienia pełnej dostępności osobom z niepełnosprawnościami (m.in. organizacją spotkań w miejscach spełniających standardy dostosowania i zapewnienie specjalnego transportu w trakcie spaceru badawczego, itd.). Duży nacisk kładziony był na to, by spotkania nie były wykluczające poprzez dostosowanie godzin, a także dni tygodnia. W celu dotarcia do jak najszerszej liczby mieszkańców, zaproszenia do udziału w pracach dystrybuowane były do uczestników różnymi kanałami komunikacji m.in. przez: drogą mailową, zamieszczane na stronach www i portalach społecznościowych. Poza tym informacje o spotkaniach zawieszano na tablicach informacyjnych w miejscach użyteczności publicznej tj.: ośrodki zdrowia, tablice informacyjne przy parafiach. Do współpracy angażowano przedstawicieli instytucji publicznych (m.in. szkół, instytucji kultury, instytucji pomocy społecznej).

W dniu 30.06.2023 r. w budynku Szkoły Podstawowej w Halasach odbyło się otwarte spotkanie rewitalizacyjne dla mieszkańców gminy, w szczególności wyznaczonego obszaru rewitalizacji (tj. miejscowości: Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka oraz Żabce). Spotkanie miało formę warsztatów projekcyjne w zakresie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych oraz odpowiadających im przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych. W pierwszej części warsztatów przedstawione zostały wyniki szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji oraz wynikające z tego założenia części planistycznej GPR. Dopracowywano kwestię potencjałów obszaru rewitalizacji. Następnie wspólnie zaprojektowano cele rewitalizacji, wizję obszaru rewitalizacji po zakończeniu realizacji całego procesu oraz planowane efekt działań. Mając na względzie opracowane cele rewitalizacji i wizję obszaru po zakończeniu procesu zaplanowano szkic przedsięwzięć przeciwdziałających negatywnie zdiagnozowanym problemom.

Rysunek 7 Ogłoszenie o spotkaniu rewitalizacyjnym oraz spacerze badawczym w ramach opracowania GPR - 30.06.2023 r.

ZAPROSZENIE DO UDZIAŁU W OTWARTYM SPOTKANIU REWITALIZACYJNYM

Paulina Sawczuk ■ 2023-06-26 ■ Aktualności

Informujemy, iż w dniu 31.05.2023r. Rada Gminy Międzyrzec Podlaski podjęła uchwałę nr LVI/419/23 ws. przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji.

W związku z tym, zapraszamy wszystkich mieszkańców (w szczególności wyznaczonego obszaru rewitalizacji obejmującego miejscowości: Halasy, Jelńca, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka oraz Żabce) na otwarte spotkanie rewitalizacyjne. W trakcie spotkania przedstawiona zostanie część założeń dokumentu, tj. wizja obszaru rewitalizacji (planowany efekt zaplanowanych działań rewitalizacyjnych), misja, cele rewitalizacji. Odbędą się plenerowe warsztaty projekcyjne w zakresie planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Spotkanie odbędzie się dnia **30.06.2023 r. o godz. 10:00** przy budynku Szkoły Podstawowej w Halasach.

Po spotkaniu zapraszamy wszystkich chętnych do udziału w spacerze badawczym:

- **10.15 – Halasy – rozpoczęcie spaceru przy budynku Szkoły Podstawowej w Halasach**
- **10.45 – Jelńca – rozpoczęcie spaceru przy budynku Szkoły Podstawowej w Jelńcu**
- **11.15 – Misie – rozpoczęcie spaceru przy budynku Szkoły Podstawowej w Misiach**

Bardzo serdecznie zapraszamy wszystkich do aktywnego włączenia się w prace nad opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Międzyrzec Podlaski.

Źródło: Urząd Gminy w Międzyrzec Podlaskim

WYSZUKAJ

szukaj

ZAPOWIEDZI

[Wakacje z Biblioteką](#)

Kolejnym elementem zapewniającym partycypacyjny charakter procesu opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji był spacer badawczy prowadzony w miejscowościach objętych obszarem rewitalizacji, tj. Halasy, Jelńca, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka oraz Żabce. Spacer badawczy odbyła się w dniu 30.06.2023 r. Spacer dał możliwość mieszkańcom na czynne włączenie się w prowadzony proces rewitalizacji. Podczas spaceru zostały przedstawione pomysły na przedsięwzięcia rewitalizacyjne oraz zostały wysłuchane propozycje mieszkańców. Doprecyzowano zakresy planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Uczestnicy spaceru mieli możliwość bezpośredniej obserwacji przestrzeni i zauważenia obszarów deficytowych, których w inny sposób nie dało by się zauważyć. Kluczowym zamierzeniem tego narzędzia jest możliwość spojrzenia na przestrzeń ze swojej perspektywy – użytkownika/użytkowniczkę przestrzeni, identyfikując problematyczne miejsca i sytuacje oraz miejsca i pomysły na rozwój tej przestrzeni. W trakcie spaceru dokonano oceny przestrzeni oczami jej użytkowników (np. pod kątem dostosowania do potrzeb osób starszych lub osób z niepełnosprawnościami, ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych, problemów w zakresie efektywności energetycznej budynków). Podczas spaceru zebrano cenne uwagi i propozycje dotyczące potrzeb oraz możliwych kierunków działań rewitalizacyjnych. Pozwolił on również na zebranie pomysłów na nowe rozwiązania w sposobie zagospodarowania przestrzeni (np. nowe lokalizacje ławek, placu zabaw, itd.). Spacer pozwolił na zaproszenie użytkowników do krytycznego „audytu przestrzeni” i umożliwił poddanie różnych rozwiązań przestrzennych ocenie w autentycznej sytuacji ich użycia. Rekomendacje ze spaceru posłużą

do projektowania nowych i ulepszania dotychczasowych rozwiązań w zagospodarowaniu przestrzeni obszaru rewitalizacji.

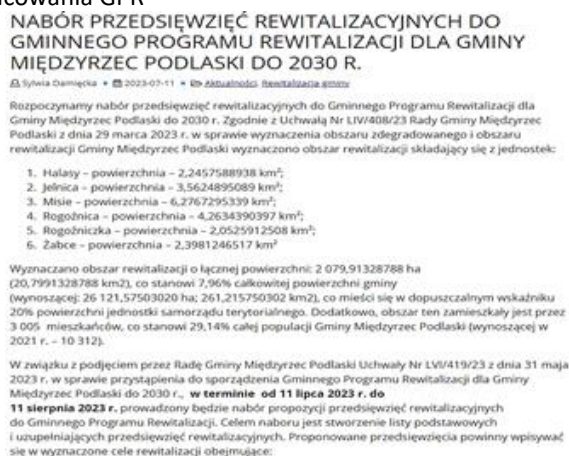
Zdjęcie 2 Spacer badawczy w ramach opracowania GPR w dniu 30.06.2023 r.

Źródło: Urząd Gminy Międzyrzec Podlaski

Następne z działań mających na celu włączenie mieszkańców w proces opracowywania GPR obejmował ogłoszenie otwartego naboru na przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Nabór prowadzony był w okresie do 11.07.2023r.- 11.08.2023 r. W ramach naboru wszystkie zainteresowane osoby miały możliwość przedstawienia propozycji przedsięwzięć odpowiadających na wyznaczone cele rewitalizacyjne oraz kierunki interwencji.

Rysunek 8 Ogłoszenie o naborze na przedsięwzięcia rewitalizacyjne prowadzonym w dniach 11.07.2023 r. - 11.08.2023 r. w ramach opracowania GPR

Źródło: Urząd Gminy w Międzyrzec Podlaskim

W dniu 07.07.2023 r. ogłoszono publiczny nabór do Zespołu ds. opracowania GPR. Do pracy w ramach zespołu zapraszano przedstawicieli mieszkańców, organizacji społecznych, przedsiębiorców. W szczególności zachęcono do udziału osoby z niepełnosprawnościami lub opiekunów takich osób oraz organizacje działające na rzecz takich osób.

Rysunek 9 Ogłoszenie o naborze do Zespołu ds. opracowania GPR – 07.07.2023 r.

Źródło: Urząd Gminy w Międzyrzeczu Podlaskim

W efekcie ogłaszanego naboru zgłosili się kandydaci reprezentujący różne sektory –społeczny, publiczny oraz gospodarczy. W dniu 25.09.2023 r. Zarządzeniem Wójta Gminy Międzyrzec Podlaski nr 70.2023 powołano uczestników prac Zespołu ds. opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji, w skład którego weszło 8 osób. Skład zespołu:

1. Przewodniczący - Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury,
2. Członek - Członek „Stowarzyszenia Przyjazne Misie”,
3. Członek - Sołtys sołectwa Halasy,
4. Członek- Prezes Międzyrzeckiej Spółdzielni Socjalnej „RAZEM”,
5. Członek - członek OSP Jelnica,
6. Członek - Dyrektor Publiczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Kusocińskiego w Rogoźnicy,
7. Członek - członek Koła Gospodyń Wiejskich „Żabczanki”,
8. Członek - Sekretarz OSP Żabce.

Zespół pracował w formie zdalnej, m.in. otrzymał wstępny projekt Gminnego Programu Operacyjnego, a następnie zgłaszał do niego uwagi i różnego rodzaju propozycje. Opracowany wspólnie projekt dokumentu w następnej kolejności został poddany konsultacjom społecznym.

Zgodnie z wymogami ustawowymi projekt Gminnego Programu Rewitalizacji został poddany konsultacjom społecznym. Przedmiotowe konsultacje prowadzone będą w dniach od 3 listopada 2023r. do 4 grudnia 2023 r. w następujących formach:

- 3) zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej, poprzez wypełnienie formularza dostępnego na stronach internetowych: <https://ugmiedzyrzecpodlaski.e-bip.eu/index.php?id=6>, <https://miedzyrzecgmina.pl/> oraz dostępnego w postaci papierowej w siedzibie Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski, ul. Warszawska 20, 21-560 Międzyrzec Podlaski. Wypełnione i podpisane formularze należało złożyć:
 - a) drogą elektroniczną na adres: urząd@miedzyrzecgmina.pl, w tytule e-maila należy wpisać: Rewitalizacja Gminy Międzyrzec Podlaski,
 - b) drogą korespondencyjną na adres: Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski, ul. Warszawska 20, 21-560 Międzyrzec Podlaski,
 - c) osobiście w Urzędzie Gminy Międzyrzec Podlaski, ul. Warszawska 20, 21-560 Międzyrzec Podlaski, w godzinach pracy urzędu tj. poniedziałek- piątek od godz. 7³⁰ do godz. 15³⁰.

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z wszystkim niezbędnymi załącznikami udostępniony został w:

- a) w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski: <https://ugmiedzyrzecpodlaski.e-bip.eu/index.php?id=6>
 - b) na stronie internetowej Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski: <https://miedzyrzecgmina.pl/>
 - c) w siedzibie Urzędu Gminy Międzyrzec Podlaski, ul. Warszawska 20, 21-560 Międzyrzec Podlaski, pok.17.
- 4) Zbieranie do protokołu uwag ustnych:
 - a) osobiście w Urzędzie Gminy w Międzyrzec Podlaski w pok. nr 17 w godz. od 7³⁰ do godz. 15³⁰ lub telefonicznie pod nr (83) 371 24 96 wew. 39 w godzinach od 7³⁰ do godz. 15³⁰,
 - b) osobiście w trakcie otwartej debaty dla wszystkich interesariuszy rewitalizacji.

3) Otwartej debaty dla wszystkich interesariuszy (mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli instytucji, organizacji pozarządowych i innych zainteresowanych osób) zorganizowanej w dniu 22 listopada 2023 r. o godz. 12⁰⁰ w Świetlico- Remizie w Misiach, nr budynku Misie 139 a. Przeprowadzona debata miała charakter informacyjny oraz dyskusyjny. W jej trakcie zbierano opinie na temat kierunków planowanych działań oraz mechanizmów wdrażania programu. Uczestnicy informowani byli także o możliwości zgłaszania w dalszym ciągu przedsięwzięć, których realizacja wpisywała by się w cele i założenia GPR. Zastosowane formy konsultacji pozwoliły na przekazanie mieszkańcom informacji o zachodzącym procesie rewitalizacji, a przede wszystkim zapoznanie się z opiniami interesariuszy

rewitalizacji oraz rozwinięcie dialogu między podmiotami zaangażowanymi w ten proces oraz ich integrację.

Zdjęcie 3 Debata otwarta dla interesariuszy w dniu 22 listopada 2023 r.

Źródło: Urząd Gminy

8.3 Partycypacja społeczna na etapie wdrażania GPR

Szerokie upowszechnienie informacji o rewitalizacji i partycypacyjny model opracowywania niniejszego *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 r.* będzie się przekształcał w partycypacyjny model jego wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

Ze względu na społeczny charakter procesu rewitalizacji (w tym przede wszystkim dotyczący aspektu realizacji przedsięwzięć „z mieszkańcami”, a nie tylko „dla mieszkańców”) na etapie wdrażania niniejszego GPR zastosowany zostanie szeroki wachlarz instrumentów umożliwiających współuczestnictwo społeczności w poszczególnych projektach, m.in. dyskusje o sposobach zagospodarowania i przyjmowania właściwych rozwiązań, zastosowanie w SIWZ społecznych kryteriów oceny ofert inwestycyjnych, premiując zatrudnianie lokalnych bezrobotnych.

Bez pełnej oraz aktywnej współpracy pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym, wdrażanie zaplanowanych w ramach niniejszego dokumentu projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia. Jedynie ścisła współpraca stanowi gwarancję pełnego

sukcesu. Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że określenie jasnych zasad i sposobów współuczestnictwa wszystkich interesariuszy jest niezwykle istotne i stanowi zasadniczy element w celu osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami lokalnego społeczeństwa, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także stanowi podstawą wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego. Ranga równoprawnej współpracy w procesie rewitalizacji obszarów objętych kryzysem jest niezwykle istotna, nie tylko ze względu na społeczną użyteczność Gminnego Programu Rewitalizacji, lecz również w zakresie wymogów stawianych przez Unię Europejską. Mając to na uwadze, już od samego początku tworzenia Programu szczególną funkcję - zarówno opiniotwórczą, jak i ważnego kreatora zdarzeń w Programie, przypisano społeczności lokalnej (obejmującej nie tylko samych mieszkańców, lecz również przedsiębiorców, członków NGOów).

Kluczowe jest tu również powołanie Komitetu Rewitalizacji. Silne umocowanie czynnika społecznego w procesie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji gwarantuje wypracowanie spójnego i wspólnego sposobu działania ponad jednostkowymi celami partnerów procesu (władz lokalnych, beneficjentów Programu, podmiotów włączanych) i da rzeczywisty impuls do rozwoju terenów rewitalizowanych i w konsekwencji całego miasta.

Kooperacja międzysektorowa w ramach wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji zachodzić będzie na 3 płaszczyznach:

- ➔ **merytorycznej** – poprzez zespołowe podejmowanie decyzji, a także rozwiązywanie problemów;
- ➔ **organizacyjnej** – poprzez włączanie specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów;
- ➔ **finansowej** – poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć.

Współuczestniczenie trzech wyżej wymienionych sektorów w realizację zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w oparciu o następujące zasady:

- ➔ respektowania własnych potrzeb oraz możliwości,
- ➔ kompromisowego rozwiązywania problemów,
- ➔ przejrzystość podejmowanych działań,
- ➔ otwarty dialog z mieszkańcami.

Na etapie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, zarówno jego Operator GPR, jak i inne podmioty zaangażowane w jego urzeczywistnianie, a także konkretni beneficjenci podejmowanych działań, dołożą wszelkich starań, aby we właściwy sposób rozpowszechnić informacje o jego celach, zamierzeniach, jak i konkretnych efektach, które przyniesie realizacja. Działania te będą nakierowane również na dalszy proces konsultacji i ewentualną aktualizację GPR w sytuacji zmiany czynników, które determinowały obecny jego kształt.

Za podejmowanie merytorycznych działań promocyjnych odpowiedzialny będzie Operator GPR. Do jego zadań należeć będzie opracowanie strategii informacji i promocji. Głównym celem działań informacyjnych i promocyjnych, realizowanych w ramach GPR, jest podniesienie świadomości opinii publicznej o mechanizmach i procesach rewitalizacji, a także przebiegu realizacji i efektach oraz rezultatach Programu. Grupę docelową ww. działań stanowić będzie:

- ➔ społeczeństwo, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji (w tym poszczególne grupy społeczne, takie jak młodzież, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami itp.);
- ➔ lokalni przedsiębiorcy,
- ➔ beneficjenci i potencjalni beneficjenci Programu;
- ➔ partnerzy społeczno-gospodarczy;
- ➔ organizacje pozarządowe;
- ➔ właściwe władze publiczne (władze regionalne województwa lubelskiego, administracja rządowa szczebla wojewódzkiego, władze publiczne gmin i powiatów sąsiedzkich, władze publiczne miast i gmin partnerskich);
- ➔ media (prasa, radio, telewizja o zasięgu lokalnym, regionalnym, media elektroniczne).

Proces informowania o GPR będzie miał charakter dwukierunkowy, pozwalający odbiorcom przekazów na informację zwrotną (przekazywanie własnych opinii). W związku z tym, strategia działań informacyjnych i promocyjnych powinna uwzględniać zarówno bierne, jak i czynne prawo obywateli do informacji. Do instrumentów realizacji wśród działań GPR w wyżej wymienionych sferach należy wyliczyć:

- ➔ zastosowanie oficjalnych stron internetowych miasta i jednostek podległych (w tym BIP) do publikacji informacji o rewitalizacji;
- ➔ prowadzenie na stronie internetowej Urzędu Miasta oraz BIP zakładki dotyczącej Gminnego Programu Rewitalizacji, w ramach której można znaleźć informacje na temat: podstawowych pojęć i zagadnień związanych z procesem rewitalizacji, problematyki rewitalizacji obszarów miejskich, procesu opracowywania oraz konsultowania GPR; a w późniejszym okresie również: bieżącego stanu wdrażania, finansowania, ewaluacji Programu (upublicznianie sprawozdań), innych materiałów o charakterze informacyjnym (np. komunikaty o przetargach, konkursach ofert i ich wynikach), bazę przedsięwzięć rewitalizacyjnych, galerię fotografii dokumentującą stan przed realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych i po ich realizacji;
- ➔ wydawane przez Operatora oraz inne podmioty zaangażowane w realizację Gminnego Programu Rewitalizacji ulotki i broszury informacyjne, publikacje związane z realizacją poszczególnych przedsięwzięć;

- ➔ publikacje m.in. uchwalenia GPR, kolejnych etapów wdrożenia i ewaluacji, uzyskania środków na finansowanie Programu lub poszczególnych projektów, zakończenia realizacji poszczególnych projektów realizowanych w ramach GPR,
- ➔ współpraca z lokalnymi mediami mająca na celu informowanie opinii publicznej o przebiegu realizacji i wnioskach z monitorowania GPR.

Uspołecznienie wdrażania GPR będzie również poprzez współpracę pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi, m.in.:

- ➔ przygotowywanie bieżących informacji z przebiegu wdrażania GPR,
- ➔ opracowanie ankiety internetowej skierowanej do mieszkańców i innych interesariuszy dotyczącej oceny stopnia wdrażania GPR oraz poziomu zadowolenie i satysfakcji mieszkańców w tym zakresie,
- ➔ powołanie Komitetu Rewitalizacji składającego się z przedstawicieli różnych grup interesariuszy rewitalizacji; stanowiącego forum współpracy i dialogu szerokiego grona interesariuszy (NGO, przedsiębiorców, lokalnych liderów, mieszkańców) z organami miasta w sprawach dotyczących prowadzenia i oceny rewitalizacji;
- ➔ włączenie organizacji pozarządowych poprzez wspieranie inicjatyw oddolnych na obszarze rewitalizacji w ramach organizacji otwartych konkursów ofert oraz tzw. małych grantów.

Proponowane działania mające na celu wspieranie rozwoju współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi mogą zostać rozszerzone, dostosowane do panujących przepisów prawnych.

8.4 Partycypacja społeczna na etapie oceny GPR

Istotnym punktem procesu rewitalizacji jest uwzględnianie w nim udziału społeczeństwa nie tylko na etapie planowania i wdrażania, ale także w momencie oceny efektów wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji. Niezwykle ważnym elementem jest podsumowanie efektów procesu rewitalizacji oraz prognoza ich trwałości oraz efektów synergicznych i mnożnikowych. Przedmiotem oceny końcowej jest nie tylko zweryfikowanie, czy cele rewitalizacji zostały całkowicie osiągnięte ale również ocena trwałości osiągniętego stanu, w tym przede wszystkim dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Na tym etapie podejmuje się również decyzje o ewentualnej konieczności przedłużenia działań rewitalizacyjnych.

Realizacja tego etapu nie jest możliwa bez partycypacji społecznej. Ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji winna obejmować diagnozę czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i techniczno-środowiskowych obszaru rewitalizacji opartą na wskaźnikach oraz opiniach mieszkańców. Partycypacja społeczna na etapie ewaluacji procesu rewitalizacji zagwarantowana jest

poprzez uczestnictwo przedstawicieli mieszkańców w pracach Komitetu Rewitalizacji oraz w szerokich konsultacjach społecznych.

Wśród instrumentów i narzędzi aktywnego włączenia mieszkańców w ocenę efektów Gminnego Programu Rewitalizacji należy wymienić:

- ➔ badania ankietowe i sondażowe na temat oceny procesów rewitalizacji z wykorzystaniem np. mediów społecznościowych;
- ➔ badania opinii publicznej dot. jakości życia na obszarze rewitalizacji,
- ➔ debaty publiczne na temat postrzegania zmian na obszarze rewitalizacji,
- ➔ warsztaty sektorowe;
- ➔ spacer studyjne, warsztaty z mieszkańcami.

Wyżej wymienione instrumenty powinny być dostosowane do lokalnych warunków oraz możliwości działania. Dla partycypacji społecznej w rewitalizacji ważne są przy tym umiejętności osób animujących proces oraz ich otwartość na współpracę z mieszkańcami i ich organizacjami. Bez owej otwartości i pełnej gotowości do współpracy – instrumenty partycypacji nie będą spełniały swej roli.

9. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz dokumentów

9.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na obszarze rewitalizacji nie planuje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

9.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego

9.2.1 Niezbędne zmiany w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Międzyrzec Podlaski ²¹ jako dokument określający politykę przestrzenną gminy zawiera zasady działań

²¹Uchwała Nr XL/293/22 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 25 lutego 2022 r.

planistycznych. Określone kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz przeznaczeniu terenów mają służyć poprawie jakości życia mieszkańców. Ustalenia zawarte w studium, zarówno w części tekstowej, jak i graficznej należy traktować jako zasady prowadzenia polityki przestrzennej, a nie ścisłe lokalizacje poszczególnych przedsięwzięć inwestycyjnych. Doprecyzowanie ich lokalizacji oraz przeznaczenia terenów następuje na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W kontekście przeznaczenia terenów, studium określa dominujące funkcje poszczególnych części gminy z zastrzeżeniem, że w planach miejscowych nie ma konieczności ustalania przeznaczenia terenów w ścisłej zgodności z ustaleniami studium w tym zakresie. W sytuacji, gdy na etapie sporządzania lub zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykonane analizy lub prognozy wykazą potrzebę pozostawienia w dotychczasowym użytkowaniu bądź wyznaczenia funkcji komplementarnych (np. zieleni publicznej, zieleni towarzyszącej, usług, infrastruktury komunikacyjnej i technicznej), wskazane jest uzupełnienie obszaru o te funkcje i wyznaczenie terenów pod ich lokalizację zgodnie z zasadą komplementarności.

Charakter zaplanowanych w ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 r.* przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie wywołuje konieczności wprowadzenia zmian w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Międzyrzec Podlaski* w zakresie zmiany funkcji i przeznaczenia terenów. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż od dnia 01.01.2026 r., po zmianie ustawy studium uwarunkowań w całej Polsce już nie będą obowiązywać i gminy będą musiały uchylać plan ogólny, który stanowi już akt prawa miejscowego (zgodnie z nowelizacją ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

W trakcie prac nad GPR, 24 września 2023 r. weszły w życie przepisy *Ustawy z dnia 7 lipca 2023r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw*. Ustawa ta wprowadza nowe narzędzie planistyczne – plan ogólny, dokument w randze aktu prawa miejscowego, który będzie uchwalany obligatoryjnie dla całej gminy. Plan ogólny zastąpi dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Będzie to dokument zawierający wyłącznie podstawowe ustalenia, które pozwolą gminie zaplanować zrównoważony i harmonijny rozwój. Co ważne, jego ustalenia będą podstawą nie tylko do uchwalania planów miejscowych, ale także do wydawania decyzji o warunkach zabudowy. Dotychczasowe Studium będzie obowiązywało do momentu uchwalenia planu ogólnego, ale nie dłużej niż do 31.12.2025 r. Ustawa zakłada również, że w nowym systemie planowania rozwoju, polityka przestrzenna gminy będzie określana w lokalnej lub ponadlokalnej strategii rozwoju gminy. Plan ogólny będzie zawierał ustalenia dotyczące funkcji terenów dopuszczalnych do wyznaczenia w dokumentach niższego szczebla, jak i ramowe ustalenia dotyczące kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu, z którymi dokumenty te będą musiały zachowywać zgodność. Dodatkowo w planie ogólnym możliwe będzie wyznaczenie obszarów zabudowy śródmiejskiej, dla których będą mogły być formułowane szczególne

zasady zagospodarowania dotyczące m.in. minimalnej powierzchni biologicznie czynnej czy odległości między budynkami określone w przepisach wydanych na podstawie ustawy prawo budowlane. Plan ogólny będzie także mógł zawierać regulacje dotyczące standardów dostępności infrastruktury społecznej.

W związku z powyższym, przy określaniu ustaleń przyszłego planu ogólnego należy uwzględnić uwarunkowania rozwoju wynikające z lokalizacji w granicach gminy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji określonego w *Uchwale Nr LIV/408/23 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 29 marca 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski*. Natomiast w opracowywanej w przyszłości strategii rozwoju gminy w ramach ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej należy określić zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji.

9.2.2 Niezbędne zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Na obszarze gminy Międzyrzec Podlaski obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- ✓ Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miejscowości Zaścianki, gm. Międzyrzec Podlaski zatwierdzonego Uchwałą Nr XXVIII/164/2009 przez Radę Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 10 lutego 2009 r., (Dz. Urzędowy Wojewody Lubelskiego z 2009 roku, Nr 42, poz. 1070)
- ✓ Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miejscowości Puchacze, gm. Międzyrzec Podlaski zatwierdzonego Uchwałą Nr LX/444/23 przez Radę Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 22 września 2023 r., (w trakcie udostępniania w dzienniku urzędowym)
- ✓ procedowany jest Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miejscowości Zaścianki, gm. Międzyrzec Podlaski na działkach nr ewid. 109/11, 109/12, 109/43, 109/44, 109/45, 109/46.

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji nie obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

W z realizacją programu nie przewiduje się konieczności uchwalenia lub zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak również konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji.

9.3 Określenie niezbędnych zmian w uchwałach o których mowa w art. 21 ust 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 172,975,1561,2456)

Na terenie gminy Międzyrzec Podlaski obowiązuje Uchwała Nr XI/297/22 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski z dnia 25 lutego 2022 r. w sprawie przyjęcia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Międzyrzec Podlaski na lata 2022-2027.

W chwili obecnej nie przewiduje się zmian w ww. uchwałach dotyczących polityki mieszkaniowej z uwagi na to, że obowiązujące dokumenty są zgodne z przyjętymi kierunkami procesu rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski.

10. Podsumowanie

10.1 Opiniowanie GPR przez właściwe organ

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4) ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji wójt, burmistrz albo prezydent miasta, po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji, występuje o zaopiniowanie projektu gminnego programu rewitalizacji:

a) w każdym przypadku przez:

- zarząd właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- zarząd właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,
- właściwego wojewodę – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,

- właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego,
- właściwą gminną komisję urbanistyczno-architektoniczną,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
- Komitet Rewitalizacji, jeżeli został powołany,
- Krajowy Zasób Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2020 r. poz. 1100 i 2127 oraz z 2021 r. poz. 11 i 223) – w zakresie sposobu zagospodarowania oraz przedsięwzięć związanych z nieruchomościami wchodzącymi w skład Zasobu Nieruchomości,

b) w przypadku gdy jest to uzasadnione specyfiką obszaru rewitalizacji przez:

- właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska – w zakresie form ochrony przyrody,
- właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków – w zakresie form ochrony zabytków,
- właściwego dyrektora urzędu morskiego – w zakresie zagospodarowania pasa technicznego, pasa ochronnego oraz morskich portów i przystani,
- właściwy organ nadzoru górniczego – w zakresie zagospodarowania terenów górniczych,
- właściwy organ administracji geologicznej – w zakresie zagospodarowania terenów osuwisk,
- właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej – w zakresie zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,
- ministra właściwego do spraw zdrowia – w zakresie zagospodarowania obszarów ochrony uzdrowiskowej,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe – w zakresie nieruchomości Skarbu Państwa będących w trwałym zarządzie tego Gospodarstwa.

Zgodnie z punktem 5) ww. artykułu wójt, burmistrz, prezydent miasta wprowadza zmiany wynikające z przeprowadzonych konsultacji społecznych i uzyskanych opinii oraz przedstawia radzie gminy do uchwalenia projekt gminnego programu rewitalizacji.

Wobec powyższego, Wójt Gminy Międzyrzec Podlaski wystąpił o zaopiniowane projektu dokumentu i otrzymał następujące opinie od podmiotów/instytucji:

Zgodnie ustawą o rewitalizacji wystąpiono o zaopiniowanie projektu dokumentu do następujących podmiotów/instytucji:

1) art. 17 ust. 4 pkt. a):

- Zarząd Powiatu w Białej Podlaskiej- w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu - Uchwała Nr 842/2023 Zarządu Powiatu w Białej Podlaskiej z dnia 14.12.2023 r. w sprawie zaopiniowania

projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 r. – projekt dokumentu został zaopiniowany pozytywnie.

- Zarząd Województwa Lubelskiego – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa – Uchwała Nr DXXIV/9231/2023 z Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 28 listopada 2023r. w sprawie wyrażenia opinii do projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 r.* – Zarząd Województwa Lubelskiego zaopiniował pozytywnie projekt dokumentu.
- Wojewoda Lubelski – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami - Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie – Wydział infrastruktury Oddział Nadzoru Urbanistycznego – zgodnie z pismem z dnia 16.11.2023 r. znak: IF-II.743.1.25.2023: zakres gminnego programu rewitalizacji nie koliduje z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r. poz. 344 ze zm.) – tj., przebiegu drogi krajowej nr 2, drogi krajowej nr 19 oraz gazociągu magistralnego wysokiego ciśnienia 700.
- właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności:
 - Centralne Wojskowe Centrum Rekrutacji Ośrodek Zamiejscowy w Lublinie – zgodnie z pismem z dnia 23.11.2023 r. Nr: 4388/23 projekt dokumentu został zaopiniowany pozytywnie,
 - Komisariat Policji w Międzyrzeczu Podlaskim – zgodnie z pismem z dnia 07.12.2023 r. zaopiniowano pozytywnie projekt dokumentu.
- Komendant Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Białej Podlaskiej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej – zgodnie z pismem z dnia 28.02.2024 r. znak: MZ.5263.9.1.2024 r. zaopiniowano pozytywnie projekt dokumentu.
- Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny – zgodnie z pismem z dnia 07.12.2023 r. znak: DNS-NZ.7016.147.2023 organ pozytywnie zaopiniował projekt dokumentu.
- właściwa gminna komisja urbanistyczno-architektoniczna – brak odpowiedzi-milcząca zgoda,
- operatorzy sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych:
 - Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Lublinie – zgodnie z pismem z dnia 16.11.2023 r. znak: O/LU.Z-3.439.48.2023.1.PR nie wiosa uwag do GPR.
 - Gaz –System S.A. Oddział Rembleszczyna – dokonano uzupełnień dokumentu zgodnie z pismem z dnia 21.11.2023 r. znak: PU.402.128.2023.7 na temat infrastruktury gazowej na obszarze rewitalizacji.

- Zarząd Dróg Powiatowych w Białej Podlaskiej – zgodnie z pismem z dnia 01.12.2023 r. znak: D.433.185.2023 Zarząd Dróg Powiatowych zaopiniował pozytywnie projekt dokumentu.
- Polskie Koleje Państwowe S.A. Oddział Gospodarowania Nieruchomościami w Krakowie – zgodnie z pismem z dnia 27.11.2023 znak: KNKr1.6524.11.2023; UNP: 2023-0547021 – zaopiniowano projekt dokumentu bez uwag.
- Komitet Rewitalizacji - nie został powołany.
- Krajowy Zasób Nieruchomości ul. Nowy Świat 19, 00-029 Warszawa - brak odpowiedzi organu w wyznaczonym terminie.
- Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej ul. Brzeska 41, 21-500 Biała Podlaska - Wydział Geodezji, Katastru i Nieruchomości - brak odpowiedzi organu w wyznaczonym terminie.
- Zarząd Dróg Wojewódzkich w Lublinie ul. Bohdana Dobrzańskiego 3- brak odpowiedzi organu w wyznaczonym terminie.
- Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Lublinie ul. Diamentowa 15- brak odpowiedzi organu w wyznaczonym terminie.
- Komendant Placówki Straży Granicznej w Białej Podlaskiej ul. Dokudowska 19, 21-500 Biała Podlaska - brak odpowiedzi organu w wyznaczonym terminie.
- Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego Delegatura w Lublinie ul. Narutowicza 73, 20-019 Lublin- - brak odpowiedzi organu w wyznaczonym terminie.
- Agencja Wywiadu, ul. Miłobędzka 55, 02-634 Warszawa-- brak odpowiedzi organu w wyznaczonym terminie.
- Lubelski Urząd Wojewódzki Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego ul. Lubomelska 1-3- - brak odpowiedzi organu w wyznaczonym terminie.
- Wojewoda Lubelski ul. Spokojna 4 20-914 Lublin- - brak odpowiedzi organu w wyznaczonym terminie.

2) art. 17 ust. 4 pkt. b):

- Dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej – w zakresie zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią - Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie - zgodnie z decyzją z dnia 21.11.2023 r. znak: LU.RPP.610.305.2023.ST pozytywnie uzgodni projekt GPR.
- Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków – w zakresie form ochrony zabytków – zgodnie z pismem z dnia 11.12.2023 r. znak: IN. I.5150.35.2.2023 konserwator zabytków zaopiniował pozytywnie projekt dokumentu. Jednocześnie dokument został uzupełniony o kwestie podniesione przez konserwatora.

- Okręgowy Urząd Górniczy w Lublinie ul. Magnaliowa 2, 20-143 Lublin - brak odpowiedzi organu w wyznaczonym terminie.
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie Wydział Spraw Terenowych w Białej Podlaskiej –WST I ul. Brzeska 41, 21-500 Biała Podlaska- brak odpowiedzi organu w wyznaczonym terminie.

10.2 Ocena oddziaływania na środowisko

Działając na podstawie art. 47 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094) Wójt Gminy Międzyrzec Podlaski wystąpiła ze stanowiskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie oraz Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w sprawie uzgodnienia braku potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 r.

W trakcie prowadzonej procedury uzyskano następujące stanowiska organów:

- 1) Pismo z dnia 27.03.2024 r. znak: DNS-NZ.7016.48.2024 Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego - organ stwierdził, iż dokument na etapie stwierdzenia potrzeby prowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko nie wymaga wydania opinii państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego.
- 2) Pismo z dnia 28.05.2024 r. znak: WSTI.410.7.2024.MK Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie – organ stwierdził, iż na podstawie przeprowadzonej analizy przedłożonych informacji, biorąc pod uwagę uwarunkowania, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r, poz. 1094 z późn. zm.), Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie nie uznaje za konieczne przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 r.

Wobec powyższego Wójt Gminy Międzyrzec Podlaski działając na podstawie art. 47 dnia czerwca 2024 r. opublikował informacje o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030r.”.²²

²² <https://ugmiedzyrzecpodlaski.e-bip.eu/index.php?id=103&p1=szczegoly&p2=10039335>

10.3 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji wynikają z diagnozy i analiz, zdiagnozowanych problemów, zgłoszonych potrzeb, konsultacji społecznych, opinii oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji gminy Międzyrzec Podlaski. Na mapie, stanowiącej załącznik do programu rewitalizacji, wskazano lokalizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dla większości przedsięwzięć jest możliwe ustalenie konkretnej lokalizacji. Wśród nich znajdują się przedsięwzięcia inwestycyjne dotyczące budynków, które zostaną poddane modernizacji i/lub adaptacji pod inne funkcje, przedsięwzięcia dotyczące rewitalizacji przestrzeni publicznej. Powstałe w ten sposób miejsca będą służyły realizacji przedsięwzięć nieinwestycyjnych dotyczących m.in. działań społecznych, którymi objęci zostaną mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz pozostałej części gminy. Działania te będą organizowane m.in. w konkretnych lokalizacjach, np. w siedzibie organizacji lub placówki oświatowej oferującej aktywizację społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji. Część przedsięwzięć rewitalizacyjnych dotyczy inwestycji i działań społecznych zaplanowanych do realizacji w przestrzeni publicznej i na terenach zieleni. Kilka przedsięwzięć nie zostało ukazanych na mapie, z następujących przyczyn:

- a) 12/P – Rozwój usług społecznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski – jest to przedsięwzięcie systemowe i ze względu na swoją specyfikę obejmuje obszar całej gminy Międzyrzec Podlaski; w jego zakresie przewidziano preferencje dla mieszkańców obszaru rewitalizacji;
- b) 6/D - Kontynuacja programu usuwania azbestu - jest to przedsięwzięcie systemowe i ze względu na swoją specyfikę obejmuje obszar całej gminy Międzyrzec Podlaski; w jego zakresie przewidziano preferencje dla mieszkańców obszaru rewitalizacji; na ten moment nie ma możliwości wykazania konkretnych lokalizacji w obszarze rewitalizacji;
- c) 9/D- Kontynuacja zwiększania wykorzystania oze w gminie Międzyrzec Podlaski - jest to przedsięwzięcie systemowe i ze względu na swoją specyfikę obejmuje obszar całej gminy Międzyrzec Podlaski; w jego zakresie przewidziano preferencje dla mieszkańców obszaru rewitalizacji; na ten moment nie ma możliwości wykazania konkretnych lokalizacji w obszarze rewitalizacji,
- d) 10/D - GRANT REWITALIZACJA - przedsięwzięcie ma charakter koncepcji; na ten moment nie ma możliwości określenia konkretnych co do liczby partnerów, zakresu oraz lokalizacji.

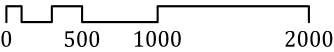
Załącznik nr 1 Mapa zawierająca podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI GMINY MIĘDZYRZEC PODLASKI

Załącznik nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Międzyrzec Podlaski do 2030 r.

SKALA 1:5000

LISTA PODSTAWOWYCH PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH:

- 1/P Adaptacja istniejącego budynku Sz. P. w Jelnicy na gminne przedszkole i żłobek wraz z zagospodarowaniem terenu
- 2/P Edukacja włączająca w Przedszkolu w Jelnicy
- 3/P Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów w obszarze rewitalizacji
- 4/P Kompleksowa rewitalizacja budynku mieszkalno-usługowego w miejscowości Rogoźnica oraz budynku mieszkalnego w miejscowości Żabce wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie powiązanych z obszarami
- 5/P Poprawa dostępności do zasobów kultury - budowa Centrum Aktywności Kulturalnej w m. Halasy
- 6/P Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowo-rekreacyjnych przy Szkole Podstawowej w Misiach w celu przywrócenia im funkcji użytkowych
- 7/P Rewitalizacja zdegradowanego budynku remizo-swiecicy w miejscowości Rogoźniczka wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego
- 8/P Termomodernizacja budynku remizy OSP ze świetlica wiejską w Żabcach
- 9/P Utworzenie klubów seniora w miejscowościach: Halasy, Jelnica, Misie, Rogoźnica, Rogoźniczka, Żabce
- 10/P Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej opartej na stworzeniu profesjonalnego łowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą po wyeksploatowanej kopalni „Żabce III”
- 11/P NAPRZECIW MIESZKAŃCOM
- 12/P Rozwój usług społecznych na terenie gminy Międzyrzec Podlaski - projekt obejmuje swoim zasięgiem teren całej gminy
- 13/P Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie I
- 14/P Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez przebudowę infrastruktury drogowej - zadanie II
- 15/P Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Jelnica gmina Międzyrzec Podlaski
- 16/P „DANIE” WSPÓLNYCH CHWIL

LISTA DODATKOWYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH:

- 1/D Rewitalizacja pomnika poległym w lat. 1939-45 w Rogoźnicy
- 2/D Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego (w momencie powstania budynku CAS w Halasach przedsięwzięcie będzie przeniesione)
- 3/D Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji (w momencie powstania budynku CAS w Halasach przedsięwzięcie będzie przeniesione)
- 4/D Podniesienie świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej (w momencie powstania budynku CAS w Halasach przedsięwzięcie będzie przeniesione)
- 5/D Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji (w momencie powstania budynku CAS w Halasach przedsięwzięcie będzie przeniesione)
- 6/D Kontynuacja programu usuwania azbestu (projekt obejmuje swoim zasięgiem teren całej gminy)
- 7/D Promocja idei pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych (w momencie powstania budynku CAS w Halasach przedsięwzięcie będzie przeniesione)
- 8/D Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Halasach (w momencie powstania budynku CAS w Halasach przedsięwzięcie będzie przeniesione)
- 9/D Kontynuacja zwiększania wykorzystania OZE w gminie Międzyrzec Podlaski (projekt obejmuje swoim zasięgiem teren całej gminy)
- 10/D GRANT REWITALIZACJA

RODZAJE PROJEKTÓW REWITALIZOWANYCH:

- Rewitalizacja przestrzeni publicznej w celu przywrócenie pierwotnych funkcji kulturalnych, społecznych, turystyczno-rekreacyjnych
- Rewitalizacja zdegradowanych budynków z przeznaczeniem na cele kulturalne, turystyczne, gospodarcze
- Poprawa warunków zamieszkiwania na obszarze rewitalizacji
- Rozwój przedsiębiorczości
- Poprawa infrastruktury technicznej wpływającej na poprawę jakości życia mieszkańców
- Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców
- Zapewnienie możliwości wszechstronnego rozwoju mieszkańców
- Rewitalizacja obiektów zabytkowych